JO. ALBERTI FABRICII

LIPSIENSIS

S. THEOLOGIAE INTER SUOS D. ET PROF. PUBL.

BIBLIOTHECA LATINA

MEDIÆ ET INFIMÆ AETATIS

CUM SUPPLEMENTO

CHRISTIANI SCHOETTGENII

JAM A P. JOANNE DOMINICO MANSI

CLERICO REG. CONG. LUCENSIS MATRIS DEI

IN PATRIA DEMUM ARCHIEPISCOPO

E MSS. editisque Codicibus correcta, illustrata, aucta

POST EDITIONEM PATAVINAM AN. 1754.

NUNC DENUO EMENDATA ET AUCTA, INDICIBUS LOCUPLETATA

Accedunt in fine vetera plura monumenta

TUM A FABRICIO OLIM TRADITA, CUM A CL. MANSIO PRIMO ADIECTA

TOMUS VI.

cui ad Coelii Sedulii carmen de Verbi incarnatione quod extat in fine volum. praeced. accedunt
Henrici Septimellensis carminum variantes. Michaelis Ferni Julii Pomp. Laeti elogium.
Jac. Antiquarii Epistolae, Cyriaci Anconitani Epistolae et opuscula.
Diomedis Caraffae De regentis et boni principis officiis. Bapt. Guarini Epistola.

POL — ZWET.

FLORENTIAE

TYP. THOMAE BARACCHI ET F.

MDCCCLIX

Apud J. Molini

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

CHRISTIANUS SCHOETTGENIUS.

Annus currebat hujus seculi trigesimus octavus, quum valetudinis caussa iter ad nos suscepisset Vir multis in rem Theologicam et literariam meritis Celeberrimus, JO. CHRISTOPH. WOLFIUS, adscito comite, JO. CHRISTIANO, fratre, Viro non minus Celeberrimo. Quam jucunda illius temporis recordatio mihi, et aliis qui Dresdae bonas literas amant, existat, verbis effari haud possum. Ut paucis me expediam, rogabat me, pro amicitia vetere, Wolfius ὁ μακαρίτης, ut illud humeris meis negotium libenter imponi paterer, atque *Bibliothecam Latinam Scriptorum medii et inferioris aevi*, quam JO. ALB. FABRICIUS, vir supra laudes meas positus, affectam reliquerat, supplerem, colophona labori additurus. Quamvis autem non eram nescius, quam duram in me susciperem provinciam, dedi tamen illud precibus Viri Summi, et quum magnum omnino tempus aetatis, volvendis medii aevi scriptoribus, trivissem, promisi, quod rogaverat. Accingo me igitur labori, omne scriptorum genus, quod a Fabricio adhibitum vidi, consulens, et rerum mearum, quantum vires tulerunt, fideliter satagens. Hinc natum est hoc *Volumen ultimum*, quod nunc usibus Tuis, Lector Benevole, exhibeo. Si non passibus aequis sequor Fabricium, cogita, paucos reperiri, qui FABRICIO paria praestare queant, et melius esse, prodire tenus, quam nihil omnino agere. Non soleo de laboris mei vel difficultate vel magnitudine conqueri; quum tamen Fabricius nihil ad hunc laborem finiendum collegerit, nisi paucas quasdam schedas, a Clariss. ejusdem genero REIMARO mecum communicatas, omne scriptorum genus denuo mihi pervolvendum fuit, perinde ac si totum opus a me a capite ad calcem fuisset perficiendum. Facilis tamen est illa temporis jactura, modo aliquid effingere licuerit, quod commodo rei literariae non prorsus inutile existat. Hoc igitur labore meo qualicunque, Lector, utere ac fruere. Plura Te non volebam, sed his ipsis diebus, quibus de hoc praefandi labore cogitabam, incidi in Diarium Erud. Paris. * quod narrat, Jo. Bapt. Zannonum, typogr. ac bibliop. Florent. Progr. in publicum edidisse, quo nunciaret eruditis, se hanc Bibl. Fabric. denuo typis subditurum. LAUR. MEHUS, Abbas, meritis in hoc literarum genus non incelebris, curam operis habebit, et supplementa quoque addet, una cum continuatione, quam Fabricius dare non potuit. Addit, se plura ex Codd. manu exaratis prolaturum, qualium apud nos tanta non habetur copia, quam quidem in Italia et aliis regionibus. Interea persuasus sum, hunc meum laborem Abbati laudato non omnino nulli fore utilitati. Quod si igitur editio ipsius lucem adspexerit, ipse Supplementa ipsius, et quaecunque ad opus hoc locupletandum post fata Fabricii vel inedita prodierunt, vel typis repetita, vel denique alias annotata sunt, singulari volumine, Tecum, L. B. communicare non omittam. Quod superest, si quid ab operis commissum fuerit, quod sequius est, id absentiae meae velim condones. Vale. Scrib. Dresdae, in Schola Cruciana, d. XV. Martii, anno CIϽ IϽ CCXLVI.

* Journal des Sçavans, Sept. 1745. p. 152.

BIBLIOTHECA

MEDIÆ ET INFIMÆ

LATINITATIS

LIBER XVI.

POLEMIUS *Silvius*, Bollandus *P. Anneium* vocare mavult, Episcopus Octoduranus (hodie est *Martignac* ad Rhodanum in Comitatu Helvetiorum Wallisino) vixit seculo V. amicus Eucherii Lugdunensis, cui *Laterculum* dedicavit, qui singulis mensibus festa Christianorum et Gentilium indicat. Partem ejus, mensem scilicet Januarium, et Excerpta ex aliis, edidit Bollandus in praefatione generali tom. 1 Jan. 44. Continuatores autem illius exemplar plenum nacti ediderunt tom. VII. Jun. p. 178. Vide Caveum pag. 284. Hist. literaire de la France tom. II. p. 294.

* Admonuisse hic juvat Polemii *Laterculum* non ita dari a continuatoribus Bollandi t. VII. Junii p. 178. ut per omnia respondeat excerptis a Bollando vulgatis tom. 1. pag. 44. praefationis. Praeterquam enim in volumine illo Junii resecta est tota illa praefatio ad Eucherium Episcopum, quae comparet in Bollando; nonnulla etiam aliter legit Bollandus ac continuatores eius legerunt. Unum alterumve exemplum proferam. Bollandus: *Non Julii Ancillarum Syriae, quarum celebritas instituta est* etc. Continuatores: *Ancillarum feriae*: et inferius ibidem *Somno sopitus Volyrius posse superari facta victoria sic.* Bollandus *somno sopitos et obrutos facta victoria sit* Insuper monet Bollandus post Augustum mensem subiici Breviarium temporum, cuius breviarii postremum fragmentum refert Hoc autem fragmentum non legitur in continuatoribus; quamquam eius in praefatione meminerunt.*

Nicco POLENTONUS, Patavinus, vergente sec. XIV. natus; a Joanne Ravennate communi tunc Italiae praeceptore, bonis litteris imbutus, a Petro Bartholomaeo historiam, a Cajetano Thienaeo philosophiam, a Cando de Cando astrologiam didicit. Fuit primum Imperiali auctoritate Notarius, ab a. 1405. Cancellarius urbis Patavinae. Quum a. 1413. sepulcrum Titi Livii aperiretur, is animum gratum in tantum civem satis superque exhibuit. Obiit post foecundum matrimonium a 1461. Brevissimis haec exponimus, Lectorem ablegantes ad eruditam dissertationem V. C. Jo. Erhardi Kappii, Professoris Lips. quae vitam Polentoni à. 1733. copiose satis exposuit. Ad scripta ejus pergimus enarranda.

1. *Liber statutorum et legum municipalium reip. Patavinae* opera illius restitutus est.

2. *Epistola ad Nicolaum Nicolum, Florentinum, de inventione sepulcri Liviani*, edita est a Laur. Pignorio in Originibus Patavinis c. 17. et Kappio p. 19.

3. *Argumenta aliquot orationum Ciceronis*, Jacobo de Alvarotis a. 1413. dedicata, post Venet. 1477. fol. cum Asconio Pediano. Georgii Trapezuntii artificio Ciceronianae orationis pro Q. Ligario, et Antonii Luschi inquisitione super XI. orationes Ciceronis, edita. et Lugd. 1554. fol. repetita. Dedicationem ad Alvarotum exhibet Kappius pag. 89.

4 *De illustribus scriptoribus Linguae*

Latinae, libr. XVIII. huc usque nondum editi, sed tamen in variis bibliothecis latitantes. Adsunt enim in Vaticana, Cardinalis Ottoboni et Patavina. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 110. 190. 485. Ex eo *vitam Petrarchae* edidit Jac. Phil. Tomasinus in Petrarcha redivivo p. 185. *vitam Albertini Mussati* Muratorius tomo X. scriptorum rerum Italicarum. Totum opus vero ex Codice Schoenbegiano promisit Kappius: dubium, an promissis stare queat. Ego mallem, notatu digna ex eodem excerpi, ne de scriptoribus notissimis crambe vel centies cocta recoquatur, sed potius mundus, qui magnitudine voluminum laborat, aliquo magno malo liberetur. Vide supra IV. 569.

5 *Sex libri Exemplorum memorabilium* MS. in Bibl. Patavina.

6. *Liber contra lusores.*

7. *Dialogus de lusu ridiculo ebriorum*. al. *Hebraeorum.*

8. *De miraculis Antonii Patavini.*

9. *Vita B. Helenae Enselminae.*

10. *Tractatus de confessione.* Hi Scardeonio et Papadopulo visi sunt. Vide illum Antiqv. Patav. II. 10. p. 236 hunc. vero tomo II. Hist. Gymanasii Patavini p. 169.

* V. C. Apostolus Zenas in epistola de Meditationibus Philosophicis Bernardi Trivisani scribit in Museo Trivisaneo servari codicem scriptum An. 1475. in quo sunt *orationes Xicconis*: additque *Carmina* quaedam latina haberi apud V. C. Hieronym. Baruffaldi Ferrariensem eodem authore Xiccone. (Vide Zeno Lett. 1. 172. edit. 1785.)

Modestus POLENTONUS, Xicconis filius a. 1485. Patavii Jurium Doctor renunciatus ibidem per annos complures jurisprudentiam civilem docuit. Conscripsit *Responsa juris*, ad quae Caepolla et alii provocant: item *de sepulcris illustrium virorum, quae Patavii visuntur*, opus a Scardeonio laudatum, Antiqu. Patav. II. 8. p. 183 Kappius dissert. cit. §. 22. Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini lib. III. sect. 1. c. 13.

POLITIANUS Vid. ANGELUS.

Martinus POLLICHIUS, *Mellerstadius*, a Mellerstadio, Franconiae urbe, sic dictus, Magister Lipsiensis, D. Thomam ibi per annos fere viginti interpretatus est, post ad Medicinam animum applicuit, et Friderici III. Electoris Saxoniae Archiater factus cum ipso in Terram Sanctam peregrinatum abiit. Redux primus Academiae Wittebergensis Rector constitutus est. De morbo Gallico controversiam Lipsiae habuit, de qua Leichii origines typographiae Lipsiensis p. 78.

Ejus nota sunt sequentia.

Laconismus tumultuarius, contra Wimpinam. Leichius p. 106. 107.

Cursus Physicus et Logicus. Lips. 1514. fol. *Logicus* solus. ibid. 1512. fol.

De complexione, sine anno et, loco 4.

Tractatus in Wimpinianas offensiones. Witteb. 1506.

Propositiones Astrologicae 15. cum suis solutionibus. Lips. 1482. 4.

Epistola ad Georgium Saxoniae Ducem, MS. in Bibl. Paullina. Fellerus Catal. p. 282. *Epistolae duae de Actis inter Fridericum Imp. et Carolum Ducem Burgundiae*, MS ibidem, p. 283.

Cursus in Metaphysicam, *Regimen pestilentiae*, *Quaestiones disputatae*, *Carmina varia, Elegia in mortem Ernesti Electoris*, et alia. Vide Centur Maderianam n. 31.

* Praeter ea quae hic de Pollichio tanguntur addere juvat, egregiam operam praestitisse illum Electori Saxoniae novam Wittembergensem scholam erigere molienti quae tandem erecta est anno 1501. Obiit An. 1514. Praeter opera hic indicata extat eius *Responsio in errores Simonis Pistoris de Malo Franco.* Lipsiae 1501. 4.

POLYDORUS *Vergilius*, Urbinas, Bononiae bonas litteras didicit et docuit, ab Alexandro VI. Pontifice in Angliam missus est, ut ibi Quaestorem ageret, ab Henrico VIII. Rege Archiadiaconus Wellensis constitutus in Anglia mansit, donec in senium aetate vergente Urbinum reversus, ibidemque a. 1555. fato suo functus est. Vide Baelium

Ingenii ipsius monumenta sunt haec:

Proverbiorum Libellus, Venet. per Mag. Christoph. de Pensis, 1498. 4. Adagiorum opus recognitum et locupletatum, Basil. apud Frobenium, 1521. 1525. fol.

De Inventoribus rerum libri III. Venet. per eundem, 1499. 8. Argent. ex aedibus Schurerianis, 1516. 4. Basil. 1546. 8. Paris. apud Rob. Stephanum. 1529. 4. 1537. 4. Libros hos, ait Miraeus, haeretici corruperunt; sed purgati prodierunt Romae 1575. et 1585. Germanice vertit Marcus Fatinus Alpinus. Aug. Vind. 1537. fol. (277 Italice a Franc. Baldelli *Fir. Giunti* 1587. 1598. in 4)

Historiae Anglicae libri XXVI. Basil. apud Bebelium, 1534. fol. apud Thomam Guerinum, 1570. fol.

Dialogorum de patientia et ejus fructu libri III. De vita perfecta liber unus. De veritate et mendacio liber I. De prodigiis libri III. Basil. 1545. 8. (278 Italice a Fr. Baldelli *Ven. Giolito* 1550. 8.)

D. Chrisostomi Comparatio regii potentatus, divitiarum ac praestantiae ad Monachum in verissima Christi Philosophia acquiescentem Basil. 1533. 8.

De prodigiis librii III. Basil. apud Bebelium, 1531.

Commentariolus in Dominicam precem, cum libro de inventoribus. ibid. apud eundem, 1536.

Emendationes Gildae, libri II. Gesnerus memorat.

De Praesulibus Angliae commentatus est. *Opus nunquam prodiit, nunquam forsan prodire dignum, inter exules Anglos asservatum. Vix enim alia praeter nuda nomina atque tempora complecti videtur. Notitiam ejus Stapletonus dedit* (Princ. Doctr. I. 13. c. 7.) *hisce verbis*: Habemus omnium Episcoporum, quos annis pene mille Anglia habuit, paratum catalogum et ordinem, a Polydoro Virgilio descriptum. Hec Wharthonus praefat. tomi I. Angliae sacrae p. 14.

POMERIUS, vide *Julianus Pomerius*, lib. IX p. 579.

Sermones POMERII *de Sanctis* per Fr. Pelwartum de Themeswar, Haganoae per Henr. Gran. 1499. 4. De Auctore vide lib. XV. *Pomerium* vero idem ac *Pomarium*, h. e. hortus pomorum: et titulus est metaphoricus libro inditus.

POMPEJANUS, Poëta incognitus. cujus quaedam leguntur Catalecta inter Epigrammata et Poematia vetera a Pithoeo edita.

POMPEJUS, S. Syri Episcopi Ticinensis discipulus, sec. II. *Vitam* Magistri sui scripsisse dicitur, sic ut Paulus Diaconus, qui eandem vitam scripsit, ex illo profecerit. An vero illa sit, quam Boninus Mombritius et Surius ad d. 9. Dec. ediderunt, nondum constat. Vide Bollandum t. II Febr. p. 153.

Pauli POMPILII Liber. L. Annaei Senecae Vita ad Joannem Lopim, Decanum Valentinum, prodiit Romae per Eucharium Silber, 1480. 4. Maittaire tom. 1 p. 406. edit. poster.

Petrus POMPONATIUS, Mantuae d. 16. Sept. 1462. natus, Patavii Philosophiam didicit a Petro Trapalino, ibidemque et Bononiae docuit, mortuus anno aetatis LXIV. De vita illius evolve Niceronum tom. XXV Baelium in Lexico, et singularem dissertationem Jo. Gottlieb Olearii, Jenae 1709. 4. Naudaeana pag. 31. et Additiones pag. 161. f. Altamura Bibl. Dominicana p. 249.

Scripta ejus haec sunt:

1. *Tractatus, in quo disputatur penes quid intensio et remissio formarum attendantur, nec minus parvitas et magnitudo.* Bonon. apud Hieron. Platonidem, 1514.

2. *Tractatus de Reactione*, cum *Quaestione de actione reali.* Bonon 1515. fol.

3. *De immortalitate animae.* ibid. 1516. 8. Basil. 1634. 12. Adest etiam editio typis recentissimis excusa in 12. annum tamen 1534. praeferens.

4. *Apologia adversus Contarenum.* Bonon. 1517. 8.

5. *Defensorium adv. Augustinum Niphum.* Bonon. 1519. fol.

6 *Tractatus de nutritione et augmentatione.* Bonon apud Hier. de Benedictis. 1521. f.

7. *De naturalium effectuum admirandorum causis, sive de Incantationibus Opus. a Guil. Gratarolo editum.* Basil. 1556. 8. 1569. 8.

8. *Idem liber, cum libris V. de Fato. Libero arbitrio, Praedestinatione, Providentia Dei, per eundem Gratarolum.* Basil. 1567. 8.

9. *Dubitationes in quartum Meteorologicorum Aristotelis.* Venet. 1563. fol.

Opera ejus prima collectione prodierunt Venet. 1525. fol. qua continentur ea, quae usque ad num. 6. a nobis memorata sunt. Addùntur vero post n. 4. *Contradictoris* (Niphi) *Tractatus doctissimimus*: et post n. 5. *Approbationes rationum Defensorii per Fratrem Chrysostomum Theologum Ordinis Praedicatorum.*

Julius POMPONIUS *Laetus*, vide *Julius.*

Joannes Jovianus PONTANUS, Caeretanus ex agro Spoletano, a 1426. natus. *Joviani* nomen ex more illorum temporum Neapoli assumsit, ubi apud Ferdinandum I. Regem gratia multum valuit, cui primum a secretis fuit, post filii Alphonsi II. Inspector et post a secretis: obiit a. 1503. aetatis LXXVII De vita ejus evolve Niceronum tomo VIII. pag. 265. seqq. Giornale de' Letterati d'Italia tomo XX. p. 108. seqq. ut alios taceam.

Opera ejus edita sunt Venet. per Bernardinum Vercellensem, 1501. fol. Opera poëtica prodierunt Florent. apud Phil. de Giunta, 1514. 8. et ap. heredes illius, 1520. 8. part. VI. Venetiis 1533. 8. Prosaica ibid. apud Aldum et Andream Soccrum, 1518. 4. 3. vol. Basil. 1538. 4. 3. vol. Omnia vero conjunctim Basil. 1538. 8. 4. vol. Ex his singula enarrabimus.

Tomo I.

De Obedientia libri IV. Neapoli, per Mathiam Moravum, 1490. 4. (279. Italice a Jacobo Baroncelli *Ven. Giolito* 1568. 8. Ed. posthuma a Remigio Florentino curata.)

De Fortitudine libri II.

De Principe, ad Alphonsum Calabriae Ducem, a. 1578. Italice conversus a Pyrrho Pedirocco, cujus autographum servat Apostolus Zenus.

De Liberalitate.

De Beneficentia.

De Magnificentia.

De Splendore.

De Convenientia.

De Prudentia libri V.

De Magnanimitate libri II.

De Fortuna libri III.

De Immanitate.

Tomo II.

De Aspiratione libri duo. Brixiae per Bernardinum Misintam, Papiensem, 1497. 4.

Dialogi: *Charon*, *Antonius*, *Actius*, *Ægidius*, *Asinus.*

De Sermone libri IV.

Belli, *quod Ferdinandus Senior*, *Neapolitanorum Rex*, *cum Joanne Andegavense Duce gessit*, *libri VI.* Venet. 1519. 4. cum Barth. Facio de rebus ab Alphonso I. gestis. Basil. 1566. 8.

Versio Italica Anonymi prodiit Venetiis 1524. ap. Mich. Tramezzinum 1544. 8. Jacobi Mauri, Neap. 1590. 4.

Insertus postea est Thesauro Historiae Italicae Burmanniano tom. IX part. III. Editionem Dordracenam 1618. 8. memorat Fabricius noster t. I. p. 369.

Tomo III.

Centum Ptolemaei sententiae in Latinum sermonem traductae et Commentario illustratae. Basil. 1531: 4.

De rebus coelestibus libri XIV. Basil. 1530. 4.

De Luna, *liber imperfectus.*

Tomo IV.

Urania, *sive de Stellis*, *libri V.*

Meteororum liber unus. Witt. 1524. 8. Argent. 1539. 8. cum interpretatione Viti Amerbachii Arg. 1545. 8.

De Hortis Hesperidum libri II.

Pastorales Pompae VII.

Bucolica, *Melisaeus*, *Maeon et Acon.*

Amorum libri II.

De Amore conjugali libri III.

Tumulorum libri II.

De divinis laudibus.

Hendecasyllaborum sive Bajarum libri II.

Lyrici Versus.

Eridani libri II.

Epigrammata. Umbra et Epigrammata quaedam prodierunt cum Publii Gregorii Tiferni Opusculis, Venet. per Bernardinum Venetum, 1498. 4. *Naenias* Alexander Adimarus versibus Italicis expressit, quorum exemplar possedit Ant. Magliabeccus, teste Nicodemo in Additionibus ad Toppium p. 133. (280. Vide Morelli *Codici Naniani.*)

Scripsisse quoque dicitur, teste Jaco-

billo in Bibl. Umbriae p. 167. *de origine Umbrorum*; sed liber neque excusus, neque MS. invenitur. Ajunt quoque *Vitam Jacobi Picinini* scripsisse, nisi forte historiam belli Neapolitani indigitent, in quo de rebus illius contra Ferdinandum Regem agitur. *Commentarios in Catullum* memorat Petrus Summontius, qui scripta ejus conjunctim ediderat. Pontano quoque debetur *Tiberius Donatus in Æneida Virgilii*, ex cujus Codice primum impressus est Neapoli per Jo. Sulzbachium et Matthiam Cancer, 1535. fol. Haec ultima ex Diario Italico Ad Donatum vero quod spectat, haec editio memorata non est prima, quum Adamus Petrus Basileensis in praefatione ad Rhemnium Palaemonem et alios Grammaticos minores a. 1527. scripta jam testetur, *illum a Joviano Pontano e situ prolatum esse.*

PONTIANUS, Episcop. Africanus Sec. VI. scripsit *Epistolam* ad Justinianum Imp. in qua adfirmat mortuos non esse damnat. Edita est tom. 1 Conciliorum Binii, et a Baronio ad a. 546. n. 52. 53.

PONTIANUS, patria Romanus, Episcopus Romanus sub Imper. Alexandro, scripsit *Epistolas Decretales* duas, quae habentur tomo I. Conciliorum Harduini p. 115. et cum Clementis Recognitionibus per Sichardum Basil 1526. *Decreta* apud Ivonem, Gratianum et alios. Martyrium passus est sub Maximino in Sardinia a. 237. d. 19. Nov. Mandosii Bibl. Romana Cent. I. 44. Lud. Jac. a S. Carolo Bibl. Pontificia p. 196. Oldoini Athenaeum Romanum p. 570. 571.

PONTICUS VIRUNIUS, cujus praenomen in baptismo acceptum nos latet, quum et Andreas Ubaldus, qui vitam ejus a) descripsit, illud omiserit. *Pontici* nomen habet, quia ex illustri familia *de Ponte*, quae Belluni floruit, prognatus est: *Virunii* vero, quia patriam suam Bellunum olim Virunum dictam fuisse credidit. Tarvisinum vulgo patriam fuisse statuunt: perperam. Parens ejus nobilis fuit et Venetis militavit: mater Catinia, Radichii, Macedoniae Principis filia. Noster circa a. 1467. natus est, patre nonagenario, matre annos LIV nata. Mater ipsum in lingua Graeca, Georgius Valla, Bapt. Guarinus et alii in reliquis studiis instruxerunt. Docuit in multis civitatibus, praecipue Arimini, Ferrariae, Regii, Forolivii. Deinde Regii a. 1506. typographiam instruxit, quamvis libri, qui ex eadem prodierunt, admodum sint rari, quia inimici ejus post breve tempus illam dissipaverunt. Mortuum dicunt Bononiae a. 1520.

Scripta ejus longa serie recenset laudatus Ubaldus, non autem addit, quaenam ex illis impressa fuerint, sicuti nec Simlerus. Enumerabimus autem in Classes aliquot digesta:

1. *Commentarii in Sallustium, Metamorphosin Ovidii, Statium, Horatium, Claudianum, Virgilium.*

2. *Comment. in Hesiodum, Callimachum, Orphea de gemmis, Anthologiae librum IV.*

3. *Versiones e graeco Pindari, Homeri, Hesiodi, Apollonii, Theocriti, Musaei, Phocylidae, trium Tragoediarum Euripidis, quatuor Sophoclis, quarundam Comoediarum Aristophanis, multorum Dialogorum Luciani, Ptolemaei et Plutarchi de Musica, Helenae Demetrii Moschi, unius libri ex Zonara, Theophili de pulsibus et urinis, Pauli Æginetae, Aëtii Magni et Melampi Medicorum.*

4. *De Grammatica libri III. Explicatio Erotematum Manuelis Chrysolorae.* Hunc librum Ferrariae 1509. 8 editum per Joannem Mazochum, rariorem utpote, pluribus verbis recenset Niceronus in Addendis ad Memoriarum tom. VIII. pag. 253. Adde Annales typographicos Mich. Maittaire tom. II. p. 202. 203.

5. Historica. *Historia Italiae recondita libri XI. vita Emanuelis Chrysolorae: De laudibus Beatricis, uxoris Ludovici Sforciae, Ducis Mediolanensis: Historiae Britannicae libri V.* Est compendium historiae Galfredi Monumetensis, impressum Augustae Vindelicorum 1534. 8. per Alex Weis-

a) Edita est illa vita per Ovidium Montalbanum, Bononiae litteris Jacobi Monti, 1655. 4.

senhorn, Heidelbergae apud Hier. Comelinum 1587. fol. Londini 1585. 8. ex recensione Dav. Porelli..

6. Prosaica *De admirandis secretis Callopismi: De nominibus corruptis: Orationes funebres et nuptiales: Comment. in Sphaeram Jo. de Sacrobosco: De arte divinatrice antiquorum libri XVI. De Fato: Invectivae: Dialogus ad Robertum Malatestam:* hic impressus in fine haec verba ostendit: *Ex Rhegio Ligustico Ponticus Virunius impensa et torcularibus. suis.* 1508. 4. Respondit quoque *Plinianae defensioni* Pandulphi Collenutii, contra Nicolai Leoniceni et aliorum Medicorum errores a. 1491, quod testatur Fabricius noster tom. I. pag. 369. qui expresse Bellunensem vocat.

7. Poëtica. *De miseria literarum lib. II. Elegiarum et Epigrammatum gr. lat. libri IV. Epistolae graecae et latinae ad diversos.*

Debentur haec omnia Diario Italico Veneto tomo XXIV. pag. 335. seqq. cui adde Simlerum et Whartoni Appendicem ad Caveum. Niceronum tomo VIII. pag. 23. Appendicem Trithemii, c. 11.

* Ex libris viri huius docti habeo apud me omissum hic a bibliothecario *Libanium de modo epistolandi*, ex Graeco in latinum per excellentissimum virum Dom. Ponticum Virunium, impressum Papiae per Jacob de paucis drapis de Burgo Franco an. 1504 die 15. Martii in 4. Versionis huius meminit Niceronius, sed Venetae editionis A. 1625. quam vero hic ego indicavi priorem esse constat et ab ipso auctore curatam. *

PONTINIACENSIS monasterii, dioecesis Antissiodorensis, Historia edita est in Thesauro novo Anecdotorum Edm. Martene et Ursini Durand tomo III. p. 1221.

M. PONTIUS de *S. Ægidio*, nescio quis, sed professione Medicus, cuius libellus *de curis omnium aegritudinum* Lipsiae MS. in Bibl. Paullina. Vide Catalogum Felleri pag. 275.

PONTIUS, Afer procul dubio, Diaconus Carthaginiensis, Cypriani comes assiduus, in ipso quoque exilio et martyrio. Scripsit *Vitam Cypriani*, quae habetur apud Surium d. 14. Sept. et operibus Cypriani adjungi solet. Confer Acta SS. Martii tom. I. p. 750. Caveum et alios.

PONTIUS *de Baladuno* scripsit *historiam Francorum, qui ceperunt Jerusalem.* MS. in Bibl. Regia Parisina. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSt. pag. 1013.

PONTIUS *de Balmeto*, Ecclesiae Lugdunensis Magister, Poenitentiarius et Canonicus, a. 1116. Cartusiam Majorevi fundavit, post a. 1140. Episcopus Bellicensis, ante vero et post insulam ibidem monachus: scripsit *de aeternitate*, *de vitandis schismaticis*, *de pace concilianda*, *de contemtu vanitatis seculi.* Car. Jos. Morotii Theatrum Chronol. ordinis Cartusiani pag. 70. 230.

PONTIUS *Carbonellus*, vide supra tom. I p. 308. et adde, quae de ipso habent Nic. Antonium Bibl. Hisp. Vet. VIII. n. 244. Willot in Athenis sodalitii Franciscani p. 312.

PONTIUS, ex monacho Cisterciensi Abbas primum Grandissilvae, postea Clarae vallis, tandem Episcopus *Claromontanus*, circa a. 1172. obiit post a. 1197. Exstat ejus *Epistola* notabilis ad Mauritium Episcopum Parisiensem, inter Epistolas Stephani Tornacensis numero 3. Car de Visch. Bibl. Ord. Cisterciensis po. 281.

PONTIUS, Abbas de Melgueil, filius Petri Merguliensis Comitis *Cluniacensis*, ab anno 1109-1125. Duae ejus *Epistolae* et *Statuta* edidit Baluzius Miscell. lib. VI. p. 497. Vide de ipso Galliam Christianam t. IV. p. 1134.

PONTIUS, Abbas S. Rufi in Gallia, circa a. 1124. scripsit *Epistolam* ad Abbatem et conventum Balmosiacensem, in qua ad quaestiones ab ipsis propositas respondet de quotidiano jejunio, de silentio continuo, de vini abstinentia, deque laneis vestibus Canonicorum, coenobii Calmasiacensis. Exstat apud Martene et Durand. Thes. novo Anecdotorum tom. I. p. 359.

PONTIUS, Abbas *Saviniacensis*, ab anno 1121-1135. cui Mabillonius tom. II. Annal. Bened. p. 385. tribuit Chronicon breve Abbatiae Saviniacensis ab anno 809-827. quod conservavit Claudius Stephanotius in Antiquitatibus Ord. S. Benedicti dioecesis

Lugdunensis. Opus hoc MS. habetur in Bibl. S. Germani de Pratis. Le Long Bibl. Historique de la France pag. 257. 911. Adde Galliam Christianam t. IV. p. 264.

PORCARIUS, Abbas Lirinensis, circa a. 485. qui Caesarium post Episcopum Arelatensem in monasterium suum recepit, unde frequens ipsius in vita Caesarii mentio. Ejus prostat *Epistola* ad monachos, (*Monitae* dicuntur in Codice Bibl. Regiae Parisinae, teste Montfauconio Bibl. MSS. p. 1038) primum edita in Opusculis quorundam Patrum per Thomam Galletum, Lugd. 1615. post in Supplemento Bibl. PP. tom. 1. p. 832. et inde in Bibl. Coloniensi et Lugdunensi repetita. Ætas Auctoris et Epistolae huc usque inter incertos posita est, donec Anonymus Mellicensis de script. Eccles. c. 58. utrumque detexit. Adde Hist. liter. de la France tom. II. p. 687. et Galliam Christianam t. III. p. 1192.

Alius Porcarius circa finem sec VI. Abbas S. Hilarii Pictaviensis. Mabillonius sec. I. Bened. p. 97. Gallia Christ. t. II. p. 1224.

Tertius fuit itidem Abbas Lirinensis a Saracenis a. 730. cum suis interfectus, de quo Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 292. Gallia Christ. t. III. p. 1194.

PORCELLUS, vel potius PORCELLIUS, Neapolitanus, quamvis ipse Romanus potius dici voluit, Poëta et Alphonsi I. utriusque Siciliae Regis Scriba sive Secretarius, a quo a. 1452. fervente bello inter Venetos et Mediolanenses in castra Venetorum missus est, ut singula, quae ibi gererentur, nunciaret a). Descripsit igitur hoc bellum, sequenti titulo. *Commentaria Comitis Jacobi Picinini vocati Scipionis Æmiliani, edita et missa Alphonso Regi Aragonum.* Exstat libellus in Script. rerum Italicarum Muratorii tom. XX. p. 65. Veronae adservari ait idem *Commentarios secundi anni de gestis Scipionis Pichinini, ad Franciscum Foscari, Venetorum Ducem.* Illo bello non admodum multa gesta sunt, sed Porcellius tamen eleganter omnia descripsit. *Elegiae* et *Epigrammata* illius nondum videntur lucem publicam conspexisse: quae vero Volaterranus et Gyraldus non magni pretii esse judicant. In Bibliotheca Ducum Urbinatium Porcellii Opera quatuor voluminibus exstiterunt, quae procul omni dubio in Vaticanam perlata sunt. Haec omnia debentur Muratorio in praefatione. Porcellii, Basilii et Trebanii (non Thebani, ut est apud Gesnerum) opuscula s. poëmata, diligentia Christophori Preudhomme Barroducani edita sunt, Parisiis apud Simonem Colinaeum, 1539 8. ut est apud Maittairium. Illud poëma Porcellii, quod ibi editum est, alias etiam *Isottaeus* dicitur, quia continet Carmina in *Isottam*, Sigismundi Pandulphi Malatestae, Arimini Domini, amasiam. Prosper Mandosius Bibl. Romanae Centur. V. 29. addit, ipsum *de virtutibus Sigismundi Malatestae* Epistolas XII. egregio carmine edidisse: Fredericum quoque Urbini Ducem res suas ab eo celebrari voluisse. Aliud carmen, quo *Deploratio Italiae* inscribitur, memorat. Titulus integer est: *Deploratio Italiae poscentis pacem a Divo Paulo II. P. M. Triumphus Alfonsi Regis Aragonei devicta Neapoli*, exstat MSt. in Bibl. Dominicanorum Florentiae. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MS. p. 425. *Carmen in laudem Francisci Sfortiae*, in Bibl. Regia Parisina. ibid p 764 Adde Diarium Venetum, Giornale de' Letterati d'Italia tom. IX. p. 148. seqq.

* Porcelli (sic enim lego) epistolas geminas dedit Em. Card. Quirinus in collectione Epistolar. Fr. Barbari. In iis vero postquam commemoravit scriptos a se commentarios de Scipione imperatore, quorum et meminit hic Fabricius; adiicit vertisse se ad celebrandam versiculis familiam Barbarorum. *Lege itaque* ait ad Franc. Barbarum, *primum de cognomine proavorum tuorum versiculos* etc.

Scripsit praeterea *septem volumina de felicitate temporum Pii* II, ut ipse Porcellus testatur in Epistola ad Marcum Fusscarenum, ex qua adhuc inedita verba quaedam dedit cl. Angelus M. Quirinus Card. in diatriba praeliminari ad episto-

a) Perperam Vossius duos ex uno Porcellios facit, quorum prior Petrarchae temporibus floruerit

las supra laudatas p. 91. Hoc facile opus idem est quod in MS. codice Vaticano contineri lego in Bibliotheca MSS. P. Monfaucon t. I pag. 105. h. titulo. *Porcellii Pandonii Poematum* libri VIII. (mendose forte pro VII.) *ad Pium II. Pontificem* Superiori anno in vol. XXV Rer. Italicar. prodierunt eius commentarii *Secundi anni Scipionis* (idest Jacobi) exercitus *Venetorum imperatoris*. Porcelli huius epigramma occurrit inter epigrammata Jani Pannonii Quinqueeclesiensis Episcopi ex editione Forberiana p. 98. incipit:

Sume Pater divine tui munuscula vatis.
Quae veniunt patriis aurea mala locis

Caetera Porcelli opuscula in MSS. Codicibus adhuc. latentia discas ex cl. Zeno in Dissertationibus Vossianis, t. I p. 15. Epigrammata quaedam et elegiam in Hieronimum Urbinatem servat MS. Codex Riccardianus Vide Lami Catalog. eiusd. Bibliothecae n. 327. *

PORCHETUS SALVATICUS, *Salvagum* vocat Ubertus Folieta in Elogiis clarorum Ligurum, (qui tamen praeter nudum elogium nihil de eo memoratu dignum addidit,) *Salvaticensem* et *de Sylvaticis* Paullus Colomesius in Italia orientali pag. 8. *de Sylvaticis* Wolfius in Bibl. Hebr. tom. II. p. 1001. Patria fuit Genuensis, professione monachus Carthusianus. Vixit sub initium sec. XIV. quod Rev. Wolfius ex ipso auctore docet, qui fol. 16. col. 4. operis laudandi ait, se scribere *Christianis computantibus nunc ab incarnatione Domini annum* 1303. Caveus in Chartophylace longe recentiorem fecit, et sub finem seculi XV. scripsisse tradiderat, quia paullo ante tempus impressionis vixisse conjecerat. Et certe difficile erat aetatem ipsius recte et accurate ponere, quia nemo scriptorum illam memoraverat.

Scripsit librum, quem inscripsit: *Victoria* a) *adversus impios Hebraeos, in qua tum ex sacris literis, tum ex dictis Talmud ac Cabbalistarum, et aliorum omnium authorum, quos Hebraei recipiunt, monstratur veritas Catholicae fidei.* Edidit Augustinus Justinianus, Episcopus Nebiensis, Paris. 1520 4. majori forma. An magnam in Hebraeorum lectione facultatem habuerit, dubium est, quippe in praefatione docet, se omnia ex Raimundo Martini petiisse. Ut igitur hic ingenue fassus est, per quem profecerit, sic totum fere exscripsit Galatinus, de qua re judicium Wolfii addendum pag. 1128. *Qui Galatinum legerit, Porchetum se evolvisse credat.* Scripsit etiam *de Sanctissima Virgine Maria*, et alium librum *de Entibus trinis et unis.* Plura de ipso praeter jam citatos dabunt Waddingus de Scriptoribus ordinis Minorum pag. 280. Sopranus de Scriptoribus Liguribus p. 244. Oldoinus in Athenaeo Ligustico pag. 478 Theod. Petrejus in Bibl. Cartusiana pag. 269. Car. Jos. Morotius in Theetro Chronol. ord. Cartusiensis pag 72.

P. PORCIUS Poeta, cuius est *Pugna porcorum per P. Porcium Poetam*, Paris. apud Nic. Bouffet. 1543. 8. Procul dubio nomen fictum.

Publilius Optatianus PORPHYRIUS, vide supra tom. V. pag. 161.

Alanus PORRETANUS, alias *Hermes Trismegistus.*

Regulae coelestis juris MSS. sunt in Bibl. Basileensi: *Liber de Virtutibus* in Bibl. Regis Angliae. Bern. de Montfaucon Bibliotheca Bibliothecarum MSS. p. 608 629.

POSSESSOR, Episcopus Afer, a. 520. scripsit *Relationem* ad Hormisdam Episc. Romanum *de libro Fausti Episcopi Regiensis,* quae cum responsione Hormisdae legitur t. II. Concilior. Harduini p. 1037. 1038.

POSSIDIUS, Afer, per annos fere XL. familiaris S. Augustini, et Episcopus Calamensis in Numidia, scripsit *vitam S. Augustini, et Indiculum librorum ejus*, quos studiose collegit et conservavit. Eduntur haec cum operibus Augustini, et a Surio d. 28. Aug. Utrumque Opusculum a Benedictinis e Codicibus MSt. emendatum editum in calce tomi X. Operum Augustini, Paris. 1690. *Vita Augustini* per D. Joannem de Salinas Neapolitanum, cum

a Inde *Victoriam Porchetum* riduculo errore vocat Reimmannus in Intr. ad Theol. Judaic. p. 455.

dissertat. de Vita Possidii. Romae 1731 8. Vide Acta Eruditorum Lips. 1734. p. 18. *Sermones ad fratres in eremo* ipsi suppositi sunt ib. pag. 21. Nonnulli *Possidonium* vocant, quum tamen diversi sint, in Concilio Milevitano simul occurrentes. In Bibl. monasterii Heilsbrunnensis Codex adest MS. membranaceus, qui ab editis multum differt teste Hockero pag. 52. Vide Isidorum et Trithemium de Script. Eccles. c. 8. et 127. Item Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum pag. 592. Vitam ejus ex Augustini operibus et vita collegit Innocentius Keferloherus Can. Reg. Diessensis in Bavaria Abbatiae Decanus, quae exstat in Actis Sanctorum tom. IV. Maji pag. 29. ubi confer Commentarium praevium Dan. Papebrochii pag. 27.

* Indiculum librorum S. Augustini, quem Possidius texit, multo pleniorem quam ferunt edita ex MS. Veronensi Codice vetustissimo legas excusum Venetiis una cum duplici S. Augustini epistola recens in Godwicensi Austriae Abbatia reperta Venetiis an. 1735.

POSTUMIANUS, Monachus, Severo Sulpitio in vita S. Martini memoratus, cui vitae aliquae (haud diversae ab editis apud Rosweidum libro secundo) tribuuntur in quibusdam MSS. teste eodem Rosweido. Haec Fabricius Bibl. Graecae t. IX. p. 33.

POTAMIUS, Episcopus Ulyssiponensis, primum Catholicus, post Arianus, de cujus rebus vide Caveum. Exstat ejus *Epistola ad Athanasium* t. II. Spicilegii Dacheriani, edit. novae tom. III. pag. 299. Potamius *contra perfidiam Arrii* MSt. exstat in Bibl. monasterii S. Vedasti Atrebatensis, teste Ant. Sandero in Bibl. Belgica manuscripta pag. 63.

POTHO, Presbyter et Monachus monasterii Prunveningensis, nunc Pristingensis, prope Ratisbonam, Ordinis S. Benedicti, qui Seculo XII. claruit. Scripsit *Librum de miraculis Sanctae Dei Genitricis Mariae*, quae una cum Anonymi Minoritae Viennensis *Vita Agnetis Blanbeckin*, Viennae A. 1731. sumtibus Petri Conradi Monathii, edidit Rev. Bernardus Pez, Benedictinus et Bibliothecarius Mellicensis Liber vero statim rarioribus adnumeratus fuit, quia auctoritate Illustris Comitis Sinzendorfii, et Consilio Pii Nicolai Garellii Bibliothecae Caesareae Praefecti prohibitus, et exempla omnia bibliopolae sunt ablata. Varia enim in utroque libro adsunt, quae ipsos quoque Pontificios laederent. cap. 36. Potho narrat de quadam Abbatissa impraegnata, quam vero poenitentem duo Angeli a Maria missi, obstetricis munus in se recipiendo, ab onere graviditatis liberarunt, puerumque eremitae nutriendum tradiderunt. In vita vero Agnetis de praeputio Christi non putida solum et superstitiosa, sed et prorsus impia habentur. De qua re consulat Lector *Hardiani Pontii* Epistolam ad Amicum, qua historia libri hujus rarioris exponitur, Francof et Lipsiae, ut titulus praefert, 1735. 8. duabus plagulis editam. Sub finem annectuntur Pezii Epistola ad Garellium, quae de hoc negotio conqueritur, nec non responsio Garellii, cum iudicio elaborata, quae ipsum saniora edocet. Adde Relationes innocuas An. 1731. pag. 317.

Ejus etiam sunt libri V. *de statu domus Dei* et unicus *de domo sapientiae*, quos huc usque nomine Pothonis Abbatis Prumiensis in dioecesi Trevirensi ediderunt primum Haganoae 1532. post in Bibliothecis Patrum aliquoties repetierunt.

Fortasse illius quoque sunt Anonymi Pruflingensis *de S. Erminoldo Abbate Pruflingensi* libri duo, quos Canisius edidit tom. II. Antiqu. Lect. editionis novae.

PRÆDESTINATUS, vid. PRIMASIUS.

PRÆPOSITIVUS, natione Lombardus, ab Alberico (ad An. 1217.) dicitur *vir mirabilis*, fecisse *optimos Sermones et quasdam Postillas Sententiarum*. Primus ille Odoni Episcopo Parisino juravit, se statutum, quod de residentia Cancellarii fecerat, observaturum. Fuit autem Cancellarius An. 1207. Haec Bulaeus in Histor. Univers. Parisiensis tom. III. pag. 706. Eadem fere habet Claud. Hemeraeus de Academia Paris. pag. 117. *Summa Theologica Scholastica ex dictis SS. Patrum*, MS. exstat in Bibl. monasterii Dunensis in Flandria, teste Ant. Sandero in Bibl.

Belgica MSt. I. pag. 173. et allegatur in Catalogo Doctorum, qui Mariam in originali peccato conceptam statuunt, apud Pezium et Hueberum Cod. diplom. III. p. 322. quae, indice Hemeraeo, eadem est cum *Postilla Sententiarum.* Magistri Praepositivi *Liber Officiorum de Divino Officio et diurno*, qui incipit: *Ecce nunc tempus accep'abile et dies salutis dicitur tempus gratiae* etc. manu seculi circiter XIII. scriptus habetur Saltzburgi in Bibliotheca monasterii S. Petri, quod testatur Rev. Bern. Pezius Dissert. Isagogica in tomum I. Thesauri Anecdotorum novissimi p. 7. *Sermones* sunt in Bibliothecis Galliae. Adde Oudinum tom. III pag. 31.

PRECISLAUS *Pogarella*, Silesius, Habersdorffii in Ducatu Munsterbergensi in lucem editus, in Academia Bononiensi bonis litteris operam dedit, post Canonicus Wratislaviensis, 1341. Episcopus ibidem Johannis Bohemiae Regis Consiliarus, et Caroli IV. Imp. Vice Cancellarius, obiit a. 1532. Scripsit *Epistolas* aliquot, quas recenset Hanckius de Silesiis indigenis eruditis p. 89. Confer librum vernaculum Theodori Crusii, *Vergnügung müssiger Stunden*, part. I.

PRERADBERTUS, nomen abbreviatum *Paschasii Radberti*, quod docet Histoire liter. de la France tom. V. p. 305.

Joannes PREXANUS: vide de hoc Fabricium supra tom. V. pag. 271. nam plura mihi de illo non occurrerunt.

PRIAMUS *Capocius*, Lilybaetanus Siculus J. U. Doctor., et Fisci Regii Patronus a. 1517. a plebe per tumultum interfectus est. Ejus est *Fridericeis* s. Carmen de rebus Friderici Admorsi, Marchionis Misnensis, Lips. 1488. 4. Edidit etiam *Regis Lusitaniae Opus de Continentia.* Vid Ant. Mongitor Bibl. Sicula tom. II. p. 192.

Flaminius PRIAMUS, Lucensis, quaedam Chrysostomi in Latinum sermonem convertit: in Bibl. Coisliniana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecar. MSt. p. 1066.

278. *Silvester* De PRIERIO *Mozzolini* Astensis Comitatus in Subalpinis Insubribus, ubi natus an. 1460. Ord. Praed. an. 1475. nomen dedit. Bononiae, Patavii et Romae demum Theologiam docuit: inde an. 1515. Th. Cajetano Vio inspirante Julii II S. Palatii Magister usque ad 1523. in quo peste obiit. Plura eius opera Latina et vernacula in praeclaro Op. PP. Quetif et Echard annumerantur. *Quadragesimale Aureum* Sermones luculentissimi *Venet. per Lazzarum de Soardis* 1515. 4. ch. 2. et A. O Caracteribus Soncini Fanensis simillimis prope me est. Laudes Genuae urbis in epistola nuncupatoria *generosis civibus Genuatibus.)*

PRIMASIUS, discipulus S. Augustini, Adrumetinus Episcopus in provincia Byzacena, et Ecclesiarum Africanarum ad aulam Constantinopolitanam legatus, circa annum 550.

Scripsit *Collectanea in omnes Divi Pauli Epistolas*, ex Ambrosii, Hieronymi, Augustini et aliorum Patrum scriptis, Paris. 1543. Colon apud Gymnicum 1538. 1543. 8 cum praefat. Jo. Gagneii, Theol. Parisini. Gallice per Jo. de Caigny, exstat in Bibliotheca Regia, teste Montfauconio in Bibl. MSt. p. 789.

Comment, in Acta Apostolorum, Basil. 1544. 8.

Contra haereses lib. III. in supplementum Augustini, ad Fortunatum Episcopum, periit, quod Oudinus probat tom. I. p. 1433.

In Apocalypsin lib. III. ad Castorium Basil. apud Rob. Winter, 1544.

Caeterum librum, qui *Praedestinatus* dicitur, Primasio jam vindicant Eruditi; de quo vide Caveum, Norisium, et Ittigium de Bibliothecis Patrum p. 259.

Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 594. Possevini Apparatus II. pag. 297. Jo. Caspar Loescherus de Patrum Africanorum meritis, p. 181.

PRIMNIUS, Abbas, vid. PIRMINIUS.

PRIMUS, Episcopus Afer, auctor Epistolae 4. et 12. apud Cyprianum, una cum aliquot Coepiscopis. Gesnerus.

PRISCIANUS, Caesareensis Grammaticus, de quo copiose satis Fabricius noster in Bibl. Latina. Hic tantum Spicilegium aliquod editionum antiquarum additur. Prodiit autem Venetiis per Jo. de Colonia et Jo. Manthen. 1476. fol. et eodem anno ibi-

dein impensis Marci de Comitibus, fol. ibid. impensis M. Michaëlis Mazzolini de Parma, 1481. fol. cum. Comment. Jo. de Aingre, Venet. per Georg. Arrivabenum 1488. fol. Lips. per Wolfg. Molitorem 1486. fol. cum Comm. Jo. de Aingre et Dan. Cajetani, Venet. 1500. 1509. fol. et Mediolani apud Alex Minutianum. 1511. fol. Basil. 1545. 8. Venet. in aedibus Aldi et Andreae Soceri, 1527. 8.

Libellus de Accentibus Paris. ap. Rob. Stephanum 1526. 8.

Carmen Prisciani *de Astronomia* exstat in operibus Bedae tomo I. p. 434.

Tractatus in duodecim primos versus XII. librorum Æneidos, id est, in primum versum cujusque libri; exstat MS. in Bibl. Belgica MS. I. p. 57.

Priscianus major est in Bibl. Paullina Lipsiensi: *minor* in Bibl. SS. Sergii et Bacchi in Gallia. Bern. de Montfaucon Bibl. MS p. 597. 1219. Posterius auguror esse compendium operis majoris.

Peregrinus PRISCIANUS, Ferrariensis, Jurium Doctor, Historicus et Philosophus, Astronomiam docuit Ferrariae, clarus circa a. 1495 Scripsit *de Antiquitate Ferrariae*, opus insigne, IX. voluminibus constans, ex pluribus Archivis contextum, sed adhuc ineditum. Primum est in Bibl. Regia Dresdensi, teste Goetzio vol. I. p 437.

PRISCILLIANUS, Episcopus Abilae, Treviris a Maximo tyranno caesus sec. V. Ejus *Canones Epistolarum Pauli* sunt in Bibl. Paullina Lipsiensi, teste Catalogo Felleriano p 63. et Montfauconio p. 394. *Opuscula quaedam* scripsit, quae Hieronymus memorat de Script. Eccl. c. 121. Vitam vero pluribus tangere nolumus.

PRISCUS, Episcopus Afer, una cum aliquot aliis Coëpiscopis auctor Epistolae 2. ap. Cyprianum de rebaptizandis haereticis.

Cajus Titus PROBUS, qui *Epitomen in X. libros Valerii Maximi* scripsit, in editionibus hujus antiquioribus occurrit. Ex his memoro Basileensem 1540. 8. Adde Fabricii Bibl. Latinam II. 5.

Mellanius PROBUS, Hibernus, monachus S. Albani Moguntiae, qui testibus Annalibus Fuldensibus a. 858. obiisse dicitur. Si modo hic est, quod asserit Mabillonius et Auctores de l'hist. literaire de la France tom. V. p. 209. Dedit *Vitam S. Patricii libr. II.* quae edita est tom. III. Operum Bedae p. 225. (cui falso tribuebatur) in Triade Thavmaturga Hiberniae Jo. Colgani p 51. et in Actis Sanctorum tom III. Martii pag. 97. Ipse auctor sub finem libri II. nomen suum hic verbis prodidit: *Ecce habes, frater Pauline, a me humili* Probo *postulatum nostrae fraternitatis judicium* Intelligitur autem Paulinus Episcopus Hiberniae Septentrionalis et Abbas Indensis, qui a. 920. obiit. Vide Waraeum de Scriptoribus Hiberniae I. 6. p. 49. Acta SS. t. II. Martii p. 520. 521. Colganum I. c. p. 61. 219. Baronii Martyrologium d. 17. Martii, Baluzium annot. ad Servati Lupi Epist. 20.

PROBUS *de ratione temporum* MS in Bibl Pontiniacensi. Bernard. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSt. p. 1334.

PBOBI Grammatici *Instituta artium* primo loco in Collectione Grammaticorum, Mediol. apud Jo. Angelum Scinzenzelar, 1504. fol. Probi *Istituta artium et Catholica,* cum aliis Grammaticis minoribus, Veicetiae, 1509 fol. per Henricum et Jo. Mariam ejus filium Librarios. Parrhasius in praefatione docet, hunc Probum a Gellio, Donato, Servio et Prisciano allegatum fuisse, qui auctoritate illius libenter usi sunt. Pisauri impr. Hieron. Soncinus 1511. fol.

PROCOPIUS *Rufus*, primum monachus, post Hussitarum antesignanus, de quo plura Historici, quae huc non pertinent. Ejus et aliorum Hussitarum *Epistola ad Bohemos* exstat in Martene et Durand Collect. ampliss. VII. p. 19 a) *Epistola ad Sigismundum Imp* cum hujus responsione. ibid. p. 133. 134. *Propositio Concilio Basiliensi facta de periculo bellorum*, ibid. p 602.

PROFACIUS, aliis PRÆFACIUS, natione Judaeus, patria Massiliensis, quamvis

a) Eadem cum responsione Bohemorum habetur in Bibl. Heilsbrunnensi, prout testatur Vir. Rev. Jo. Lud. Hocherus in Catalogo p. 119.

alii Montepessulanum vocant, Mathematicus insignis circa a. 1350. Scripta ejus typis expressa non habentur, sed tantum in Bibliothecis illustribus latent. Sic Liber *de Quadrante*, qui etiam *Ars novi Quadrantis* et *de compositione Quadrantis* inscribitur, ter exstat in Bibl. Vaticana, semel in Bibl. Dominicanorum Florentiae. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSt. p. 25. 89. 111. 428. *Canones et Tabulae Astronomicae* in Vaticana, ibid. p. 108. *Almanach* incipiens ab a. 1300. in Archivo S. Petri Romae, ibid. p. 158. *Canones Astrologici* in Bibl. Regia Parisina, ibid. p. 987. *de utraque Eclipsi Solis et Lunae*; item *Tabula motus octavae sphaerae*, in Bibliothecis Angliae. Plura dabit Celeb. Wolfius Bibl. Hebraicae tom. I. p. 988. Male autem Pitseus de illustr. Angliae scriptoribus ipsum Anglum natione tradit.

PROPERTIUS *Maggius*, Medicus magni nominis et Archiater Cremonensis circa a. 1348. Scripsit *de ratione ordinandi medicamenta*. *de humido radicali*. *de morbis mulieribus*. *de urinis*, *de doloribus colicis* Arisii Cremona literata tom. I. p. 167. 168.

PROSDOCIMUS *de Beldemando* vel *Beldimendo*, Patavinus, scripsit a. 1424. *de Musica*, item *Canones* sive *Tabulas Astronomicas* quae in Bibl. Dominicanorum Florentiae bis asservantur. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSt. p. 428. Adde Tomasini Catal. MSS. Patavinorum pag. 438.

PROSDOCIMUS *Comes*, vel *de Comitibus*, quod nomen familiae est, non dignitatis, Patavinus, JCtus et sanctionum Pontificiarum Doct. publicus sec. XIV. Scripsit *Tractatum differentiarum Juris civilis et canonici* item *de consanguinitate et affinitate*, qui libri sunt impressi: *de Dominiis Legum et Canonum* in Oceano Juris tomo I. p. 190. *Comm. in sextum Decretalium.* Bern. Scardeonii Antiqu. Patav. II. 8. p. 173. 174. Possevini Apparatus II. p. 302. Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini lib. III. sect. I. cap. 8.

PROSPER AQUITANICUS, ex Aquitania scilicet oriundus, quo nomine inde ab antiquis temporibus appellatur, ut scilicet ab aliis ipsi cognominibus distinguatur a) De vita ejus multa narrari nequeunt. Male agunt omnes, qui ipsum Episcopum Regiensem vel in Italia, vel in Gallia faciunt, id quod solide refutatur in Vita Prosperi, quae editioni ejus Parisinae a. 1711. praefixa c. 10 Ado Viennensis ad a. 258. ipsum *Leonis Magni Notarium* vocat: ulterius a nemine aliquid observatum, est, unde appareat, Prosperum fuisse gradu aut ordine laicis aut monachis superiorem. Potissimam vitae suae partem transegit controversiis contra Semipelagianos in Gallia tractatis, et defensione Augustini suscepta. Iter quoque ad Coelestinum Pontificem

a) Adducimus hac occasione verba Jo. Salinis ex annotatione prima ad vitam Prosperi ab Anonymo conscriptam, quae in compendium contracta sunt ex Jac. Basnagii Observatione Chronico Prosperi nostri praemissa: *Sex vel septem fuisse Prosperos ex quinti ac sexti seculi historia constat: quorum gesta vel Opera ob nominis similitudinem permiscenda non sunt.*

Primus fuit Afer, Carthaginensis Ecclesiae Clericus, auctor Operis de promissionibus et praedictionibus Dei, qui a. 395. interfuit dedicationi templi Coelestis ac ibi permansit, usque ad a. 451. quo feliciter pugnatum est adversus Gensericum. Nimirum Aurelianus Episc. Carthaginensis, templum, quod Gentiles Deae Coelesti sacraverant, Deo vero et in usus Christianorum dedicavit.

Secundus fuit Aurelianensis Praesul, et a. 455. vivebat petiitque a Sidonio sui decessoris Aniani vitam, et historiam obsidionis Aurelianensis sub Attila. Epistola Sidonii est VIII. 15. Libros *de vocatione gentium* ipsi tribuit Vossius in Histor. Pelagiana: verum is nihil edidit.

Tertius fuit incertae sedis Episcopus, suppar Leoni Magno et alteri Prospero Regii Lepidi in Emilia Praesuli, qui inter Prosperos quartus est enumerandus. Dubius etiam est ille Regiensis Prosper, ut patet ea consideranti, quae Auctor Vitae Prosperi c. 10. ex variis scriptoribus congessit Notitia vero de vita illius brevissima, quam in annotatione ad eandem Jo. Salinas Neapolitanus, multa fabulositatis indicia exhibet, et aperte conficta est.

His addere licet Prosperum ab haeresi Manichaeorum ad fidem Catholicam conversum, cujus anathematismi adversus ejuratores inserti a Sirmondo sunt Conciliorum editioni, vixitque ad finem quinti labentis seculi: et alterum, cui Tironis nomen fuit, Prosperiani chronici interpolatorem.

eius rei caussa Romam direxit. Mortuus est anno circiter 463.

Scripta ejus a' ordine chronologico digessit Jo. Salinas; sed ego potissimum Editionem ultimam Parisinam, et Auctores Hist. literariae Gallicae sequor, qui ea in certas classes distinxerunt, sequenti ordine.

I Genuina.

1. *Epistola ad Augustinum*, apud quem conqueritur de ausibus Semipelagianorum in Gallia. Epistolis Augustini inserta est loco 225. Gallice vertit Jo. Launojus in libro: *Veritable tradition de l' Eglise sur la predestination et la grace*, *chap.* 5. Opp. tom. 1 p. 1074.

2. *Epistola ad Rufinum*, nescio quem, *de gratia et libero arbitrio*, scripta circiter a. 429. Gallice vertit idem Launojus l. c. p. 1078.

3. *Carmen de ingratis*, h. e. de illis, qui sunt sine gratia, quique gratiae in initio bonae voluntatis et fidei nullum locum concedunt. Editum est a Matthia Flacio cum libris Prosperi *de peccato originis et libero arbitrio*, 1560. 8. Paris. 1647. 4. cum versione le Maitre de Saci, quam authentico comparandam judicant. Editio Lovaniensis 1703. quam Benedictini proferunt, revera edita est Amstel. in *Appendice Augustiniana*, ubi hoc Carmen primo loco habetur cum annot. Martini Steyaert, Professoris Regii, quae in editione Parisina sunt repetitae. Versio Gallica denuo prodiit Paris. 1717. 12. Belgicam dedit Andr. van der Schuren. Memoires de Trevoux 1711. p. 2042. (281 Tradotto in terza rima dal P. Fil. Anfossi Domenicano. Roma 1818. 8. Lat. Ital.)

4. Sub finem hujus Carminis adduntur *Epigrammata tria*, ex quibus duo priora sunt *contra obtrectatores Augustini*, tertium est *Epitaphium Nestorianae et Pelagianae haereseon.*

5. *Epigrammata CVI.* ex tot sententiis Augustini, cujus verba adduntur, expressa. In editionibus antiquioribus pauciora numeris offendes. Edita sunt primum Augustae Taurinorum, sub finem sec. XV. 4. cum Comm. Anonymi, et quidem hoc mirabili titulo praemisso: *Tractatus de vita contemplativa et humana quoad septem virtutes*, ex quibus tres sunt theologicae, quatuor vero cardinales. Sequitur editio Moguntina 1494. 4. Aldina 1501. 4. cum Prudentio, Jo. Susenbrothi lib. I. Scholae Christianae, Basil. 1539. 1541. 8. Westhemeri, Basil. 8. cum Sedulii Opere Paschali denique in Anthologia Sacra Jac. Billii, Genevae apud Chouetum, 1591. 16.

Omnia haec Poemata cum Paulini Nolani et aliorum Carminibus edidit Theod. Pulmannus, typis Plantinianis, 1560. 16. Georgius Fabricius in Corpore Poetarum Christianorum, excepto libro *de providentia Dei*, nec non Genevenses in editionibus Corporis Poetarum Latinorum. Et hic quidem secuti plerumque sumus Daumium in Indice Poetarum Christianorum.

6. *Responsiones ad capitula Gallorum.*

7. *Responsiones ad objectiones Vincentianas.* In praefatione testatur, se fidem Catholicam adversus Pelagianos ex Apostolicae sedis auctoritate defendere.

8. *Responsiones ad excerpta Genuensium.* a) Haec tria scripta sunt pro doctrina Augustini de gratia, et quae huc pertinent. Quis ille Vincentius fuerit, dubium est. Lirinensem qu dam statuerunt, quia Commonitorium non proprio, sed Peregrini nomine ediderat, in quo Augustinum confixum esse, practer rem, crediderunt. Alii Presbyterum Gallum, auctorem Commentarii in Psalmos, de quo Gennadius c. 80. huc accersunt. Tutius est ignorantiam hic confiteri, quia in Gallia tunc plures utique fuerunt Vincentii nobis hodie ignoti. Ad objectiones Genuensium quod attinet, credibile est, quosdam Clericos excerpta quaedam ex Operibus Augustini, a malevolis astute sub-

a) De his conferendae Jos. Antelmii dissertationes de veris operibus SS. Patrum Leonis Magni et Prosperi Aquitani. Paris. 1689. 4. Quae vero ad usus nostros ex iisdem monenda sunt, ea jam excerpsit Fabricius noster l. IV. 539. 540.

a) Male L. Ellies du Pin hic *Generam* ponit.

ministrata, bona fide ipsi misisse, quibus solide respondet, et id plerumque monet, decerpta ea quidem esse ex Operibus S. Patris, sed tamen non satis fideliter, et a suo contextu disrupta.

9. *Contra Collatorem, de gratia Dei et libero arbitrio.* Collator ille est Joannes Cassianus, qui non solum in sermonibus intra privatos parietes, sed etiam Collatione XIII. doctrinam S. Augustini sugillaverat. Hoc Opusculum Prosperi cum Operibus Cassiani solet imprimi. Prodiit Moguntiae in aedibus Jo. Schoeffer 1523. 4. Lugd. Bat. 1606. Atrebat. 1628. et in Haereseologia Heroldi.

10. *Commentarii in Psalmos, a. C. usque ad CL.* Ad Psalmum CVII. allegat Commentarios in Psalmum LVI. et LIX. unde constat ipsum totum Psalterium illustrasse, quod et suo tempore adhuc superfuisse testatur Notkerus Balbulus de Interpr. Script. c. 2.

11. *Sententiae ex Operibus Augustini excerptae.* Numerus earum in variis editionibus est diversus, dum quaedam bis positae, aliae omissae deprehenduntur. Prodierunt separatim Helmstadii per Jo. a Fuchte, 1613. 8.

12. *Chronicon* ab orbe condito ad mortem Valentiniani III. et Romam a Genserico captam, h. e. a. C. 455. Prosperum Aquitanicum edidisse Chronicon testatur Gennadius, qui eodem aevo vixit, Victor Aquitanus (in praef. ad Canonem Paschalem) et Isidorus Hispalensis, quorum fidem in dubium vocare nefas esto. Verum, inquis, duplex adest Chronicon Prosperi nomen habens praefixum, in quorum altero verba *de haeresi Praedestinatorum ab Augustino inventa* occurrunt, quae contra omnem vitam et actiones Prosperi loquuntur. Respondemus, alterum illud, quod minus vocamus, multa quidem e Prospero desumsisse, et nomen ejus mentiri, revera tamen ipsius non esse. a) Editum autem primum est a Petro Pithoeo in Operibus Paris. 1585. et 1609. 4. editis, pag. 331. repetitum a Canisio Lect. Ant. tom. I. p. 133 editionis Basnagianae. Idem tamen Canisius p. 306. aliud quoque illius exemplum ex Codice Augustano prodidit. Bibl. PP. maxima Lugdunensis tria exemplaria dedit tom. VIII pag 194. 197. 200. Incipit a temporibus Gratiani, et pertingit usque ad captam a Vandalis Romam. Genuinum autem Chronicon Prosperi et integrum, quod ab orbe condito incipit, editum est primum a Canisio tom. I p. 252. post ex alio Codice a Phil. Labbeo tom. I Bibl. novae MSt. p. 16. et in Thesauro Graeviano t. XI p. 269. Vide pluribus auctores vitae Prosperi, et observationem praeviam Jac. Basnagii. b)

Errores quosdam hujus Chronici ex Baronio adfert Possevinus in Apparatu tom. II pag. 302.

II. Dubia.

Huc referuntur 1. *Confessio*, quam sub nomine Prosperi primum edidit Jac. Sirmondus cum poematibus Eugenii et Dracontii, Paris. 1629. 8. repetiit Bibl. PP. Coloniensis in Supplemento (ubi editio Pithoei Parisina memoratur) Bibl. PP. Paris. tom. XV. pag 814. et editio novissima Operum Sirmondi tom. II. In ea auctor de iuventute male transacta dolet, inter alia dicit se tempore irruptionis barbarorum patriam suam reliquisse, id quod in Prosperum non quadrat, sicut nec stilus omnibus idem videtur.

2. *Carmen ad uxorem*, quam exhortatur ad vitam coelibem ducendam, ut Deo melius vacare posset. Incipit genere Anacreontico:

Age jam, precor, mearum
Comes irremota rerum.

deinceps post aliquot huiusmodi versus sequuntur disticha LXIII. circiter. Etiam Paulino Nolano adscribitur: de Prospero autem dubitatur, quia de coniugio illius non constat.

3. *Carmen de providentia divina*, quod jam olim Hincmarus nomine Prosperi citavit, non vult viris doctis se probare,

a) Editiones has optime discernit Caveus, qui huc conferendus.

b) Chronicon illud Jo. Garnerius Lucentio tribuere mavult, de quo Noster supra t. IV. 564.

ut Prospero adiudicari queat, quamvis quaedam illius phrases cum Prospero conveniant. Nam doctrinam Pelagianorum, contra quam ille pugnaverat, statuminat. Quapropter fortasse ab ipsis haereticis statim post Carmen de ingratis insertum est, ut doctrinam contrariam sub nomine Prosperi gratiorem facerent. Videtur autem ab alio quodam circa An. 416. confectum esse. Narrat enim abhinc annis decem Galliam a Vandalis et Getis esse vastatam, v. 33. vites quoque cum oleis periisse, v. 30. quod in Provinciam melius, quam Aquitaniam cadit. Jam vero Prosper An. 416. vix 18. aut 20. annos natus esse potuit. Benedictini Galli Auctorem hujus Carminis anonymum faciunt, Prospero anteriorem, eique simul Confessionem modo memoratam tribuunt. Vide tom. II. Historiae lit. Gallicae pag. 76.

4. *De vocatione gentium libri II.* quos Codices MSS. Ambrosio, Vossius Hilario, Erasmus Eucherio Lugdunensi, alii Prospero Aurelianensi, alii Afro cuidam, Quesnellus denique Leoni M. tribuunt. Prosperi non esse ajunt, quia neque stilus convenit, qui cultior est, quam Prosperi, neque dogmata. Vide auctorem vitae et Bibl. hist. Galliae. Sed mihi haec Critica nimium arguta esse videtur· Quid si enim Prosper haec junior scripsisset? Tum sane de stilo magis laborare potuit, et tunc systema Augustinianum de gratia, et quae huc spectant, nondum tam accurate habuit cognitum. Notum est, multos sententias, quas juvenilibus annis elegerant, postea deseruisse. Vossius Prosperum quendam Aurelianensem protulit, cujus Sidonius Apollinaris Epist. VIII, 15. meminit, quique duobus Conciliis interfuit. Respondet autem Quesnellus diss. ad Opera Leonis pag. 363. hunc Prosperum non fuisse tam doctum ac facundum, utpote qui Sidonii Apollinaris stilum emendicare coactus est ad vitam S. Aniani describendam.

5. *Epistola ad Demetriadem virginem*, quae est *Exhortatio ad humilitatem.* Stilus cum libris de vocatione gentium convenit. *Prosperi* esse contendit Antelmius, *Leonis M.* Quesnellus Diss. 1. p. 250. et Diss IV.

6. *Auctoritates Pontificum de gratia Dei et libero arbitrio.* In editionibus prioribus non habentur. Adde Fabricium Bibl. Graecae Vol. XI. pag. 397.

7. *Epistola ad Flavianum Episc. CPol.* Leonis M. est, sed a quibusdam Prospero adscribitur. Vide supra tom. IV pag. 538. et Tillemontium tom. XVI. pag. 25. seq.

8. *Epistola ad Augustinum* de reliquiis Pelagianae haereseos, in operibus Cassandri pag. 640.

III. Supposititia.

1. *De vita contemplativa*, quod jam seculo IX. Ansegisus et Chrodegangus tanquam opus Prosperi nostri adducunt, Sirmondus autem testimoniis Isidori et Gennadii adductus Juliano Pomerio tribuit. Vide Fabricium nostrum supra t. IV. p. 476. Prodiit sine mentione loci 1486. et rursum 1487. it. Taurini, sine mentione anni, 4.

2. *De promissis et praedictionibus Dei.* hoc opus Cassiodorus Instit. divin. c. 1. sub nomine Prosperi citat, quem sec. X. sequitur Notkerus, a) et tamen nolunt Prosperi esse, quia stilus ab Afro profectum ostendat.

3. *Chronicon Tironis Prosperi nomine editum*, de quo jam superius dictum est.

4. Huc pertinent etiam illa, quae Trithemius, et ante illum nemo, Prospero adscribit, *Epistolae ad diversos*, *de viris illustribus*, *et de Roma capta.*

Opera Prosperi non simul statim sunt edita, sed successive. Collectio prima prodiit Paris. 1533. 16. quae tantum Epistolam ad Rufinum, et Responsionem ad objecta Genuensium continet. Altera Parisina 1538. 8. praeter superiora exhibet opus contra Collatorem, Epigrammata, Epistolas Aurelii Carthaginiensis et Coelestini Papae, nec non Auctoritates Pontificum. Lugduni 1539. fol. Seb. Gryphius addidit Carmen contra ingratos, Responsiones ad objectiones Gallorum et Vin-

a) Is librum hunc valde commendat c. 9. libelli de Viris illustr. supra lib XV. a Fabricio editi, p 290.

centu, Comment. in Psalmos, sententias ex Augustino. Colonienses 1536. 1538 1540 8. addunt libros de praedicationibus et de vita contemplativa. Jo. Sotellus Theologus Lovaniensis, Lovanii 1565. 4. addidit Epistolam Augustini de Semipelagianis, libris de vocatione gentium, Epistolam ad Demetriadem, et Canones Concilii II. Arausicani. In editione Duacensi 1577 8. nova non accesserunt, sicut nec in sequentibus Colon. 1609. 1630. 8. Romae 1611. Lugd. 1639. Ex recensione Jo. Olivarii in Bibl. PP. Coloniensi t. VIII. Cum operibus Leonis et aliorum per Theoph. Raynaudum, Paris. 1671. fol. Optima et plenissima huc usque fuit editio Parisina 1711. fol. ad Codices manuscriptos recensita et annotationibus illustrata. a) Huic accedunt Confessio et Chronicon Prosperi, et alia quaedam ad notitiam Semipelagianorum facientia. Unumquodque opus praemissam habet observationem praeviam, sed ex Tillemontio petitam, cujus tomus XVI. demum anno sequenti prodiit, Editor igitur eum oculis ante ipsam editionem usurpavit. Vita ipsi praemissa ex eodem Tillemontio in Latinum sermonem conversa est.

Novissime prodierunt Sanctorum Prosperi Aquitani et Honorati Massiliensis Opera, notis observationibusque illustrata a D. Joanne Salinas, Neapolitano. Can. Reg. Lat. ac S. Theol. Lect. ad S. P. Clementem XII. Pont. Max. Romae 1732 8. forma majore. Sed cave credas, aut omnia, aut certe genuina opera Prosperi hic haberi, verum tantummodo sequentia insunt. Post dedicationem et praefationem occurrit Vita Prosperi ex editione Parisina cum annotationibus Editoris non contemnendis, quippe qui Codicibus Vaticanis non infeliciter usus est. Sequitur Synopsis Chronologica operum ac gestorum S. Prosperi Aquitani, Prosperi et Hilarii Epistolae ad Augustinum, Prosperi Carmen de ingratis cum annot. tum propriis, tum Doctoris Lovaniensis et Editoris Parisini, tria Epigrammata, et tandem Honorati Massiliensis Vita Hilarii Arelatensis Episcopi ad MSt. Codices et insigniores editiones recognita notisque illustrata.

* Sancti huius viri epigrammatum ex S. Augustini libris metro expressis codicem MS. offendi in Bibliotheca olim viri clariss. Francisci M. Florentini scriptum ut ex vera coniectura iudico saec. XIII. Est vero illud satis diligenter curatum fertque adiunctas adnotationes aliquas eadem qua caetera manu descriptas interlineares, ut vocant, Porro in his annotationibus bonae frugis pauca vel nulla sunt: scriptum illud Prosperi satis emendatum, et fere congruens cum optimis illis codicibus, quos novissimi operum S. Prosperi editores consuluerunt. In fine absque novo titulo habet integrum carmen ad uxorem, non ea tantummodo parte, quae anacreontica est, sed et altera pariter, quae elegiaco carmine scribitur. Nihil ineditum in eo mihi occurrit nisi pauca haec carmina, quae in exordio epigrammatum ab alio quopiam adiecta constat, hic vero cum nullibi obvia sunt, danda censeo.

Haec Augustini sacris epigrammata dictis
Dulcisono rethor componens carmine. Prosper
Versibus hexametris depinxit pentametrisque,
Floribus ex variis ceu fulget nexa corona;
Unde ego te lector relegis qui haec sedulus, oro
Intentas adhibere sonis caelestibus aures;
Istic nam invenies animum, si cura subintrat,
Maxime quae doceant sacrae modulamina legis
Observare homines vel quod sibi maxime vitent,
Si demum coeli cupiunt qui scandere regnum.

PROSPER, Notarius B. Leonis Papae et Episcopus *Hispalensis*. Ejus est *liber responsionum ad excepta, quae de Genuensi civitate sunt missa*, MS. in Bibl. Clarevallensi. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. pag. 1367.

PROSPERI *Hispani* liber *de factis et dictis S. Augustini* MS. in Bibl. Ambrosiana Mediolanensi. Montfaucon l. c. p. 522.

PROSPER *Podianus* scripsit *de motibus regni Cypri Commentaria*. MSS. in Bibl.

a) Iournal des savans 1712. p. 284. Mem. de Trevoux 1713 p. 185. Acta Erud. 1718 p. 245. *Deutsche* Acta Erud. tom. I. p. 986.

Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. pag. 140.

PROSPER *de Regio,* ord. S. Augustini, provinciae Romandiolae alumnus, Theologiae Doctor Parisinus, in Comitiis generalibus Ariminensibus studentium in Italia Examinator constitutus. Scripsit *Quaestionem de sensibus interioribus sumtam ex Quaestionibus ab eo Parisiis disputatis super prologum librorum Sententiarum,* impr. Bonon. 1503. 4. et Caesenae 1626. Vide Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 596. Gandolfum de ducentis Augustinianis Scriptoribus pag. 306.

(280 *Quaestio dignissima et perutilissima de sensibus interioribus excerpta et sumpta ex quaestionibus ab eo Parisiis disputatis super prologo primi Magistri Sententiarum* Bonon. de Benedictis 1503. in 4. post op. *De cognitione animae. F. AUGUSTINI de Ancona.* Vide t. I. p. 143. Extare in Bibl. Estensi docet cl. Tiraboschi *Biblioteca Modenese.*) ubi de aliis opp. MSS.

PROSPER TIRO, vel etiam TIRO PROSPER, Orator et Rhetor, teste Beda de metris, auctor est *Carminis mariti ad uxorem*, de quo supra inter dubia Prosperi Aquitanici scripta n. 2. actum est. Auctor illud scripsit, ut apparet, A. 407 adeoque Prospero Aquitanico senior est, alias nobili genere natus, et bonis sat multis instructus. Hinc Auctores Hist. literariae Gallicae tom. II. pag. 325. illum a priore Prospero distinguunt, eique simul *Confessionem*, de qua ibidem, tribuunt. Nos rem in medio relinquendam esse censemus.

PROSPER *Urbinas* scripsit *Summulam resolutionum Alexandri,* sive Compendium Summae Theologicae Alexandri ab Ales, Possevino laudatam. Haec Fabricius supra libro I. pag. 57.

PROSPERI ex Manichaeo conversi *Anathematismi XXI.* contra Manichaeorum errores, editi sunt a Sirmondo tom. I. Conciliorum Galliae, repetita in Conciliis Labbei tom. IV. et Harduini tom. II.

PROVINCIÆ Comitum, ex familia Comitum Barcinoniensium, brevis Historia exstat apud Labbeum in Bibl. MSS. t. I. p. 353.

Aurelius PRUDENTIUS *Clemens*, Hispanus, Poeta Christianus. Ejus notitiam pleniorem iam dedit Celeb. noster Fabricius Bibl. Latina IV 2. adhibitis Supplementis, et Leyserus in Historia Poetarum medii aevi, pag. 4. De editionibus vide Daumii Syllabum Poetarum Christianorum, qui Paullino Petrocorio praemissus est. Nunc exiguum aliquod spicilegium adnectimus.

Vitam Prudentii dedit Jo. Petrus Ludovicus, Witteb. 1692. 4. diss. duarum plagularum, quae postea in Opusculis illius apparet, et Clericus in Bibl. selecta.

De naevis Prudentii Theologicis quaedam collegit Baelius in Lexico.

De ipso Poeta et Commentatoribus accurate iudicat Barthius ad Claudianum Mamertum p. 305. 307. sed qui omnes eius phrases, ritus et allusiones ingentibus Commentariis obrui potius, quam illustrari optat.

Opera edita sunt Daventriae 1472. 4. Librum Cathemerinon Petrus Mosellanus edidit Lips. 8 ex officina Nicolai Fabri. Praefatio ad Matthiam Meynerum, Liberalium artium Magistrum, Illustrissimi Saxoniae Ducis ad Niveum Montem decimarum praefectum, a) data est Nonis Novembris a. 1522. In ipso titulo haec verba adjiciuntur: *Nam Leonardi Quercini ineptum de pientissimo poëta judicium nihil moramur.* Quisnam ille Prudentiomastix fuerit, quem Ge. Fabricius in edit. Weiziana p. 309. *Quercetanum*, eumque *viri obscuri* elogio mactat, fuerit, fateor me adhuc ignorare. Sub finem additur Acrostichis Sedulii.

Cathemerinon hymni sex priores cum spicilegio notarum editi sunt a Jo. Theill, Rectore Budissinensi, Gorlicii 1617. 8

Prudentio adjungi solent AMOENI *Diptychon* sive *Enchiridion utriusque Testamenti*, quod *Manuale amoenum* vetus versifex intitulavit, uti exstat in titulo hujus Enchiridii (Lipsiae per Jac. Than-

a) Hujus nomen in Christiani Meltzeri Historia Schneebergensi renovata frustra requires.

ner, 1499. 4. Editum est post alios ab Andrea Rivino inter Auctores de laudibus Domini. Prudentium vero auctorem agnoscere negat Rivetus in Critica sacra III. 26.

PRUDENTIUS *Tricassinus* sive *Trecensis*, natione fuit Hispanus, ubi nomen ei vernàculum fuit *Galindo*, quod est nostrum *gelinde*. Fuit Trecarum in Gallia Episcopus, qui a. 846. Synodo Parisinae, a. 849. Concilio Turonensi IV. et a. 853. Suessionensi II. interfuit. Insigne ipsi elogium tribuit Auctor vitae Trodoberti c. 2. in Actis Sanctorum tom. I. Januar. p. 511. Obiit a. 871. ut ex Annalibus Bertinianis constat.

Scripta ejus sunt haec:

1. *De praedestinatione contra Joannem Scotum*, seu *liber Jo. Scoti correctus a Prudentio.* Editus est a Nic. Camuzato in Antiquitatibus Tricassinis, Gilberto Mauguino inter Scriptores de praedestinatione et gratia tom I part. I. p. 191. Vide Jo. Jac. Hottingeri diss. de Pseudo-haeresi Praedestinatiana et Godeschalci (Tiguri 1710.) sect. 2. p. 54. 55. Non igitur est unus et idem liber cum Drepranio Floro, de quo Noster supra tom. II p. 478. circumspici voluerat.

2. *Collectaneum de tribus Epistolis ad Hincmarum Remensem et Pardulum Laudunensem Episcopos*, prodiit sub finem Historiae Godeschalci Ludov. Cellotii: Praefatio vero jam a Mauguino tom. I part. 2. p. 6. edita fuerat.

3. *Epistola tractoria* (non *tractatoria*, ut mendose expresserunt in Caveo,) *adversus quatuor Capitula Conventiculi Carisiacensis*, exstat l. c. Mauguini p 176. Et haec tria Opuscula habentur in Bibl. PP. Lugdunensi tom. XV. p. 468.

4. *Carmina varia* edidit Nicolaus Camuzatus in Antiquitatibus Trecensibus, Augustae Trecarum 1610. 8. editis, pag. 163. b. ex quibus illud, quod Codici Evangeliorum a se comparato praefixum erat, repetiit Barthius Advers. XVIII. 11. Ibi vitam suam hoc disticho describit:

Hesperia genitus, Cellas deductus et altus,
Pontificis trabeis officioque datus.

5. *Epistola brevis ad quendam Episcopum* exstat apud Mabillonium Analect. IV. p. 324. edit. post.. p. 418.

6. *Annales gestorum regum Francorum* scripsisse testatur Hincmarus in Epistola ad Egilonem; tomo II. Opp. p. 292. Quum vero verba ab Hincmaro ex iisdem citata in Annalibus Bertinianis occurrant, Eccardus rerum Francicarum XXXI 79. concludit, partem illorum Annalium a Prudentio nostro esse conscriptam. Rationes alias confer apud eundem. Idem ostendendum sibi sumsit Abbas le Boeuf in *Critica Amalium Bertinianorum*, tom. I. Dissertationum lingua Gallica et ad historiam Francicam illustrandam conscriptarum Adde Memoires de Trevoux 1742. Jan. p. 63. 97.

7. *Hymnos Ecclesiasticos* ei tribuit Lyserus in historia Poëtarum medii aevi, ex quibus Excerpta quaedam dedit Abbas le Boeuf sub finem tomi I modo citati.

8. *Vita beatae Maurae virginis Trecensis*, quae d. 21. Sept. colitur, apud Camuzatum. Illustratur et explicatur a Barthio Advers. XLIV. 9.

9. *Collectanea ex Psalmis* MSS. in Bibliotheca Regis Galliarum occurrere testatur Labbeus in Biblioth. MSS. p. 398

Plura de illo dabit Nic. Antonius in Bibl. Hispana Vetere VI. 11. Bulaeus Hist. Academiae Parisinae tom. I. p 629. Acta Sanctorum tom. I. April. p. 531. Hist. literaire de la France tom. V. p. 240.

Tractatus super Ædificium Prudentii MS. est in Bibl S. Martini Sagiensis (de Sèèz.) Est autem descriptio domus Dei in Apocalypsi propositae, et Commentarius in Poëma, cui Prudentius, nescio quis, titulum Ædificii praefixerat. Vide Bernardi de Montfaucon Bibl. Biblioth. MSS p. 1333.

PRUDENTII cujusdam liber *de septem peccatis mortalibus, et virtutibus septem oppositis*, qui inter MSS. Quedlinburgenses Eckharti occurrit p. 30. videtur opus scriptoris recentioris.

PRUMIENSIS monasterii juxta Treverim Diplomata exhibent Martene et Durand Collect. ampliss. p. 28. seqq. Breve Chronicon iidem tomo IV. p. 517.

PTOLEMÆUS *de Hispania*, aetatis in

certae, librum reliquisse dicitur *Argerzelli* (fortasse, *Algazel*) *introductorium*, ut docet Alphonsus Ciacconius. Nic. Antonius Bibl. Hispana vetere t. II. p. 271.

PTOLEMÆUS de *Viadonibus*, patria *Lucensis*, vero nomine *Bartholomaeus*, quod nomen Itali in Tolomaeum abbreviare solent: natus a. 1236. obiit a. 1327. In patria se ordini Dominicanorum adjunxit, et Thomae Aquinatis discipulus fuit: Prior aliquoties in conventu Lucensi et Florentino, postea Definitor Capituli Generalis. Ajunt quoque ipsum Joanni XXII. Pontifici a sacris Concionibus et Bibliotheca fuisse. Tandem Episcopus Torcelliensis in dominio Veneto creatus est. De ipso vide Bibl. Dominicanas Altamurae p. 102. et Quetifii p. 541. Jo. Ant. Saxii Epist. ad Muratorium, et ipsius Muratorii Prolegomena ad Historiam Eccles. Ptolomaei nostri tomo XI. S. R. Ital. p. 743. 748. Ughellum tomo V. p. 1396.

Scripsit 1. *Annales ab anno* 1060-1303. Lugduni typis Jac. Roussain 1619. 8. deinde in Bibliotheca Patrum maxima tomo XXV. p. 949. tandem tomo XI. Muratorii p. 1245. Editionem illam Lugdunensem mancam esse observat Launojus Epist. VI. 14. n. 418. quia a Baronio et Bzovio quaedam ex codicibus Vaticanis adducuntur, quae in impressis non habentur. Henricus Whartonus in Appendice ad Caveum ait, cum *Annalibus* simul *Chronicon Pontificum atque Imperatorum* Lugduni prodiisse, priores in Bibliotheca PP. repetitos esse; posteriores non item. Quum igitur editionem Lugdunensem oculis usurpare non licuerit, hoc tamen dubium movet. neque Quetifium, neque Muratorium ejus mentionem injicere, imo Quetifium tantum *Catalogi Imperatorum* mentionem injcere. nescire tamen, an unquam impressus sit.

2. *Historiam Ecclesiasticam* a nato Christo usque ad a. 1312. cum additionibus duorum Continuatorum edita est a Muratorio S. R. Ital. tomo XI. p. 741. Codices ejus MSS. enarrat Quetif. p. 542. In hoc opere unus ex primis fuit, qui fabulam de Joanna Papissa protulerunt, prout docet Antonius Pagi ad a. 853. §. 14. et post eum Heumannus dissert, de hac Papissa, Götting. 1739. § 11. Ex illo *Excerptum de Genealogia Roberti Guiscardi, et eorum Principum, qui Siciliae regnum adepti sunt*, prodiit per Hieron. Suritam, Caesaraugustae, 1578. fol. in Hispania illustrata tom. III. p. 373. et in Graevii Thesauro Siciliae part. V. Aliud *Excerptum super Genealogia Caroli Regis Siciliae*, exstat tomo V. Scriptorum Francicorum Franc. du Chesne p. 816. 893. Quetifius p. 543. a dicit hoc Excerptum esse particulam ex *Catalogo rerum Franciae*, quam ipse in Historia Eccles. VII. 11. alleget: Sed totum illud in Historia Ecclesiastica, de qua nobis jam sermo est, invenies. *Vita Clementis Papae V.* est in Baluzii Vitis Paparum Avenionensium p. 23. Reliquorum Pontificum Vitas ex Continuatore illius dederunt Papebrochius in Propylaeo parte II. p. 75. seqq. et Baluzius, ex hoc autem Muratorius S. R. Ital. tom. III. part. 2. p. 502. seqq.

3. *Annales Lucenses* memorat Muratorius tomo XI. p. 743.

4. *Historiam Tripartitam*, Saxius pag. 749. Pignorio (*Pignonium* semper vocat Quetif) citatam, quae vero jam nusquam reperitur. Ipse Hist. Eccles. I. 1. ejus mentionem injicit.

5. *De regimine* - - - forte *principum*; in Codice S. Victoris: in Bibl. Medicea inscribitur *Liber de Rege et regno*. Bern de Montfaucon Bibl. MSS. p 390. Est opusculum 20. D. Thomae. quod ab illo imperfectum relictum a cap 5. libri II. a Ptolemaeo continuatum fuit. Narrantur enim quaedam. quae temporibus Thomae non contigerunt. Versio ejus libri Italica in Codice Romano etiam Ptolemaeo tribuitur. Quetif p. 336 et 543.

6. *Exahemeron* memorat Pignon, sed de illo nihil ultra constat.

7. Porro *Concionem* habuit Mantuae Ptolemaeus noster, in qua Christum non in utero Virginis, verum juxta cor ipsius ex tribus sanguinis guttis conceptum retulit. Contra quem Bapt. Mantuanus Tractatum *de parte corporis*, *in qua conceptus est Christus*, edidit; qui inter Ope-

ra ejus habetur. Haec Robertus Gerius in Appendice ad Caveum.

8. Tandem *Additiones ad Martinum Polonum* inde ab a. 1277. nostro tribuuntur Fabricio supra lib. XII. pag. 41. Ego vero tale qid nec in duabus editionibus Martini, quae ad manum sunt, nec in quoquam alio Auctore adhuc inveni.

* Annales Ptolomaei huius Lucensis Lugdunensibus typis excusos decurtatos esse vix credo. Hucusque integros nequaquam prodiisse sat scio. Hiatus enim non infrequentes exhibent, quos nec editio nova Muratorii implet. Hos aequare Lucensem Scriptorem decet: en illos ex meo MS. Codice. pag. 1205. Murat. t. XI post *efficitur*, adde: *sic memorata*. Ibid. post *quia*, adde: *talia cibaria*. Post *quia*, adde *delectat*. Ibidem post: *Martini*, adde: *ordinis nostri* pag. 1251. post: *infra*, adde: *dicentur eruat sine*. Ibid. post *praefati*, adde: *et Romam venit contra*. pag. 1257. post: *Europa*, adde: *loquor*. pag. 1268. post: *Mediolani*, adde: *obtenta*. Ibid. *suo ab* scribe: *abbate*. Ibid. post illud: *qua*, defectus est in edito nec suppletur in MS. pag. 1269. *Communi etc.* MS. *Communi Lucensi roccam Guidingam de illis etc.* Ibid. *De Astano*; MS. *De Astiano*. Ibid. Fibio: MS *fildio eiusdem Gaiseri*: Ibid. *chatanias* MS. *Chatanis* Ibid. 8 *Kal. Jan.* MS. *Octo balistas Januae* pag. 1270. *populus*; MS. *populus renitentibus inimicis in contrarium ut in eorum gestis continetur*, in manu, pag. 1271. *Florentini*, MS. *Florentini coeperunt*. pag. 1268. *Passagium*; MS. *passagium puerorum ultra mare deceptorum*. pag. 1283. *quod*; MS. *quod collo homines vexilli*. Ibid. *Guidone de*; MS. *de Gorrigia* pag. 1286. *Ad pontem tectum*; MS. *ad Pontem Auseris*. p. 1288. et codex pariter meus hiulcus est. pag. 1287. *devicti sunt Lucenses*; MS. *devicti Senenses*. pag. 1289. *Cuiusdam* MS. *cuiusdam nautae, quem*. pag. 1295. *Epidemia de*, MS. *Ephitimia* de Christianis. pag. 1290. hiatus nullus apparet in MS. pag. 1300. *non*; MS. *non denegaret* (sic)

Quoad Annales Lucenses certum apud me fixumque est nullos dedisse Ptolomaeum ab Annalibus suis diversos. Cum vero in Annales hosce posteriores frequenter Lucensium res invexerit; ideo forte accidit ut Lucenses annales vocarentur. Horum vero Annalium Lugdunensis editio anni 1619. puros et solos annales continet. De *chronico* vero *Pontificio atque Imperatorum* ne syllaba quidem. Falli vero Launojum constat cum Annales Ptolomai Lugduni excusos mancos esse arguit, quod Baronius et Bzovius quaedam ex Annalibus illis excerpserint frustra in excusis, quaerenda. Excerpta enim haec ex historia Ecclesiastica Ptolomaei, non vero ex Annalibus petita sunt. *

(280. Solertiae cl. v. Mich. Ferrucci Eq. in Pisano Atheneo Professoris et Bibliothecarii debemus e vili loco reivindicationem vetustissimi Codicis membr. Annalium Ptolomaei nostri, qui nunc in Pub. Lucensi Bibliotheca asservatur, et ope cuius magis integram editionem illorum viri eruditi impatienter exoptant.)

PTOLOMÆUS sive P. ANNÆUS *Sylvius*, a. 449. ad Eucherium Episcopum Lugdunensem *Laterculum* sive Calendarium misit, de quo vide nostrum supra t. II p. 528.

PUBLIUS FAUSTUS ANDRELINUS, Foroliviensis Poëticen, Rhetoricam et Sphaeram docuit in Academia Parisensi, et Psalmos quoque Davidicos explicuit, mortuus a. 1518. Confer Dictionarium Baelianum.

1. *Epistolae morales et proverbiales*, Argent. 1517. Basil. 1519. In eas commentatus Jo. Arboreus, Theologus Parisinus.

2. *Poemata* cum Comm. Jod. Badii Ascensii. Lugd. apud Paganum, et in Deliciis Poëtarum Italorum. Gallice versa a Jo. Privé, Par 1604. Ipse Andrelinus Ecloga XVIII. fatetur, se a Carolo VIII. Rege, cum Poëma de Neapoli capta recitasset, saccum pecuniae accepisse.

Hecatodistichon. Paris. 1525.

De capitivitate Ludovici Sfortiae, et *de secunda victoria Neapolitana* Gesnerus impressa esse dicit, quae a me visa non sunt.

Livia, quo nomine amasiam suam celebrat, libris IV. prodiit Paris. 1490.

Elegiarum libri III. Paris. 1493.

PUBLIUS *Vigilantius*, *Arbilla* cognomi-

ne, vel etiam *Axungia*, utrumque enim cognomen usurpavit, patria Argentoratensis. Auguror, nomen ipsius Germanicum fuisse *Schmeerlin*, quod pro more seculi mutavit in *Arbilla*, diminutivum ab *arvina*, deinde in *Axungiam*. In Marchia sedem fortunarum suarum invenit, ubi praesens fuit Joachimo I. ludos hasticos Ruppini celebranti a. 1500. Post in Academia Francofurtensi primus omnium Professor constitutus Eloquentiam docuit, in inauguratione quoque illius sermonem habuit. A. 1513. in Italiam iter molitus est, ut Graecas inde literas ad Germanos referret, sed inter urbem Wimpinam et arcem Ravensburgum telo a vespillonibus trajectus occubuit. Ejus prostant.

1. *Epigrammatum et Carminum lib. I.*

2. *Bellica Progymnastica, a Divo Joachimo I. S. R. Imp. Septemviro, Marchione Brandenburgensi, et Henrico Magnopolitano Duce, Novi Rupini celebrata.* 1512. 4. recusa curante Jac. Paullo Gundlingio, Berol. 1718. 12. Hunc librum Jo. Schragius Electori a Secretis et Judex Aulae vernaculo sermone conscripserat, quem Vigilantius Latino sermone loqui voluit. Habemus editionem vernaculam Operis Berolini in 4. excusam.

3. *Franckphurdianae urbis ad Oderam, et Gymnasii litterarii Introductionis Ceremoniarumque observatarum descriptio.* Francof. 1507. 4. repetiit Jo. Christophorus Becmanus sub initium Auctarii ad Notitiam Universitatis laudatae.

Desumta sunt haec ex Centuria Maderiana n. 80. Becmani Notitia p. 233. 234. Gundlingii praefatione Opusculi citati.

PUBWELLUS, Anglus, Artium Magister Oxoniensis, ab ingenio subtili et fallacibus in disputando argutiis *Sophista* cognominatus. Ætatis incertae, scripsit *Quaestiones difficiles*. Pitseus Append. Cent. III. 68.

Adamus PUCZEN *de Owobach* (forte *Swobach*) monachus Augustinianus vixit a. 1445. scripsit *de fide Catholica* libr. I. et *Sermones aliquot*, praesertim *de laudibus B. Virginis* Habentur MSS. Ratisbonae in Bibliotheca Augustinianorum. Felicis Milensii Alphabetum Ord. Eremitarum S. Augustini p. 3.

PULCHERII Episcopi *Opuscula varia* sunt in Bibl. Ambrosiana. Bern. de Montfaucon Bibl. MSS. p. 513.

Joannis de PULCHRO-RIVO *Distinctio temporis secundum motum solis*, in Bibl. Regia Londinensi. Montfaucon loc. cit. p. 630. in Bibl. Moguntina inscribitur *Compendium de Cyclo solari*, teste Val. Ferd. de Gudeno Sylloge I. p. 353.

Confortus PULEX scripsit *Historiam Vicentinam*, cujus fragmentum ab a. 1371. ad 1387. edidit Muratorius S. R. Ital. t. XIII p. 1233. quem vide in praefatione. ut et Vossium de Histor. Latinis III. 9 p. 794.

PULEX *de Custodia*, a vico Regionis Vicentinae *Costozza* ita dictus, teste Jo. Bapt. Pajarino, inedito rerum Vicentinarum Scriptore, *Historiam Vicentinam* conscripsit, nec non *Carmen de adventu Caroli IV. Caesaris in Italiam.* Filius fuit Johannis Boni, duosque fratres habuit, Confortum et Jacobum.

Epigramma ejus *de Hermaphrodito* satis ingeniosum est, quod adponere placet.

Cum mea me genitrix gravida gestaret in alvo,
Quid pareret, fertur consuluisse Deos.
Mas est, Phoebus ait. Mars, femina.
Junoque, neutrum,
Cumque forem natus, Hermaphroditus eram.
Quaerenti letum, Dea sic ait: occidet armis,
Mars cruce. Phoebus aquis. Sors rata. quaeque fuit.
Arbor obumbrat aquas; ascendo: decidit ensis.
Quem tuleram, casu labor et ipse super.
Pes haesit ramis; caput incidit amne: tulitque
Femina, vir, neutrum, flumina, tela, crucem.

Josephus Scaliger et Petrus Pithoeus foetum Poëtae antiquioris esse crediderunt. Conf pluribus Menagiana tom. III.

PUSELIUS, Episcopus Caesanensis, seculo incerto. Sermo unus illius Fulgentio vulgo tributus, nec non alii duo, qui hunc titulum praeferunt: *Sermo Castigatorius contra eos, qui in festivitatibus per ebrietatem multa inhonesta committunt, et in audiendis causis munera super innocentem accipiunt,* exstat in Codice monasterii Medianensis in monte Vosago, teste Theod. Ruinarto in Itinere Alsatico et Lotharingico, tom. III Operum posthumo-

rum Mabillonii et Ruinarti, pag. 441.

Bonantus vel etiam *Donanus* PUSINUS monachus S. Miniatis, scripsit *Sermones super Psalmos*, qui bis adsunt in Bibl. Cassinensi. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 223. 226.

PYLADES *Buccardus*, patria Brixiensis. Poëta et Criticus sub initium sec. XVI. *Theogoniam Hesiodi* Latine vertit, XVIII. Comoedias Plauti correxit, et quinque Commentariis explicavit, in editione Jo. Britannici. Brixiae 1506. fol.

PYLEUS, vide tomo V. pag. 282. ubi pro *Modicensis* lege *Modoetiensis*. Bononiae singulis diebus Sabbathi de quaestione juris proposita disseruit: unde nomen *Quaestionum Sabbathinarum*. Origo quoque *Brocardicorum juris* ipsi tribuitur. Deinde magno stipendio vocatus Mutinam petiit, ibique docuit. Scripsit *Summam in tres postremos Codicis libros*. Egregium ejus commentum Baldus recitat in Practica utriusque juris R. de cautillis: *Machinarii*, inquit, *ex alto lapidem projecturi praeclamarunt praetereuntibus, ut sibi caverent. Quidam vero iter faciens, ea voce neglecta, fuit vulneratus, et Machinarios in jus vocavit, ut vulneris impensas solverent: illi Pyleum consuluerunt, qui, cum sciret testibus probari non posse, illos transeuntes praemonuisse, hac usus est arte. Machinarios in judicium duxit, et cum a Praetore interrogarentur, cur temere lapidem dejecissent, monitu advocati nihil responderunt. Mirante id Praetore, et causam quaerente, Muti sunt, respondit Pyleus, et nihil audiunt. Tum adversarius, immo, inquit, audivi eos transeuntibus acclamantes, ut sibi caverent. Ergo absolventur: subjunxit Pyleus, praemonens enim de damno non tenetur; eosque liberavit.* Vide Pancirollum de claris Legum Interpretibus II. 21.

PYRRHUS *Perottus*, sub finem sec. XV. *Praefationem* scripsit in Nicolai Perotti, patrui sui, *Cornu Copiae*, in edit. Parisina, 1500. fol.

Q.

QUALICHINUS, vid. infra WILKINUS de Spoleto.

QUEDLINBURGENSE *Chronicon* a sec. V. usque ad A. C. 1205. editum est a Leibnitio S. R. Brunsvicensium t. II pag. 272. et Menckenio tom. III p. 169. Cave tamen res Quedlinburgenses in illo quaeras: nam potius a Clerico quodam ibi commorante compilatum et denominatum credo; quia ad Historiam Universalem pertinet. *Diplomata* vero *Quedlinburgensia et Historiam* nostro tempore dedit Frid. Ernestus Kettnerus.

QUEROLUS, Comoedia seculo Theodosiano scripta, sed Plauto afficta. De hac sufficienter egit Fabricius in Bibl. Latina.

Jacobus QUESTENBERGIUS, sive *Jacobus Aurelius de Questenberg*, Fribergensis Misnicus, a) post tractata Lipsiae literarum studia Romam venit, et propter καλλιγραφιαν et Latinitatem puriorem Cardinali Veneto, *Marco de S. Marco*, in deliciis fuit: cujus etiam auspiciis ab Argyropulo Byzantio Graeca didicit. Vel ideo dignus est, cujus memoria conservetur; quia Reuchlino multum profuit, controversiam suam Romae cum Pfefferkornio prosequenti, imo plus, quam Principes et Cardinales. Fuit Romae Decretorum Doctor et Brevium Apostolicorum Scriba. Teste Ge. Fabricio c. 1. Romae suae *libellum de urbe* conscripsit, qui an editus sit, non constat. *Epistolae II.* illius ad Reuchlinum exstant in Reuchlinianis conjunctim editis, pag. 57. 58. Plura de ipso Petrus Albinus in Misnia pag. 342. et Jo. Henr. Majus in Vita Reuchlini p. 214. sqq.

Alius est *Sigismundus Quenstenbergius*, ad quem a. 1531. data est Epistola Erasmi tom. III Opp. p. 1407. quique aulam Ferdinandi secutus esse videtur.

QUINTIANUS, Episcopus Asculanus, a. 484. al. 453. scripsit *Epistolam* ad Petrum Fullonem Episc. Antiochenum adversus clausulam, quam ille Trisagio ad-

a) *Wernigerodam* ipsi patriam tribuit Theodericus Block in Collectaneis Poeticis, tom. III. Scriptorum Brunsvicensium Leibnitii p. 679. ubi tres versus ex *Invectiva* Questenbergii (in Conradum Zeltis, poëtam arrogantem, adferuntur, qui hymnum, *Virgo decus coeli*, sibi adscripserat,

diderat, et Anathematismos XII. quae Fronto Ducaeus Graece et Latine post Commentaria Zonarae, deinceps Harduinus t. II Conciliorum p. 835. ediderunt.

(282 QUINTIANUS *Stoa* Jo. Franciscus e fam. *Conti* Brixiensi qui natus a. 1484. ob. an. 1557. Francisci I. Galliar. Reg. praeceptor, inde a Lud. XII. an. 1509. Poeta Laureatus, auctor Poematis *De Bello veneto* et quamplurium alior. operum de quibus vidend. praeter nimis acrem erga eum Tiraboschium Opp. *Memorie raccolte da Gius. Nember Brescia* 1777. 8. et *Lancetti Poeti Laureati Milano* 1839. 8.)

QUINTINUS *Æduus* vel *Heduus*, procul dubio a patria sic dictus, scripsit *in Psalmos VII. poenitentiales, in Orationem Dominicam, in tria Cantica Evangelii, et Speculum Ecclesiae*, quae MSS. sunt in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 68.

Nescio an idem sit Jurium Doctor et Professor ordinarius Parisinus, qui *Corpus* sive *Collectionem Canonum* compilavit, MS. in Bibl. Ranchini Parisiis: idem p. 1282.

QUINTINUS *Crasius*, natione Picardus, Ord. Cisterciensis, Caroli loci Subprior, obiit a. 1151. scripsit *Conciones multas, Elegiarum et aliorum Carminum lib. I.* et alia quaedam Opuscula. Car. de Visch Bibl Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 282.

QUINTINUS, *Scotus*, Poeta circa An. 1320. Parisios se contulit, et *Querelam de patriae miseria* composuit, Lutetiae, typis Stephani Balland, 1511. impressam. Nescio, an sit *Joannes Quintinus*, cujus *Sermones Morales super Evangelia Dominicalia totius anni* prodierunt Colon. 1608. 8. Dempsteri Hist. Eccles. Scotiae XV. pag. 545. Ge. Mackenzie de Eruditis Scotis Vol. I. pag. 429.

QUIRICUS, Episcopus Barcinonensis, seculo VII. medio. Ejus *Epistolae duae* ad Hildephonsum Toletanum editae sunt a Dacherio Spicil. t. I pag. 308. 311. (edit. novae tom. III pag. 314. 315.) Tertia, ad Tajonem responsoria, qui ipsi Sententias ex Gregorio dedicaverat, exstat ap. Mabillonium Analect. tom. II pag. 76. (edit. novae pag. 64.)

QUIRICUS *De Augusti*, V. *Joan. De Manliis* in Indice.

QUODVULTDEUS, nomen Bernonis Augiensis huc usque incognitum, quod indicat Mabillonius Analect. pag. 32. qui simul ejus *Epistolas in caussa Formosi Papae* publicare volebat, nisi Volumen jam in suam molem excrevisset.

QUODVULTDEUS.

Epistolae Quodvultdei Diaconi *ad Augustinum*, et hujus ad illum, MSS. in Bibl. monast. S. Martini Turonensis, teste Ant. Sandero Bibl. Belgica MSS. I. p. 96. Una qua petit, ut Augustinus Haereseon Catalogum describat, habetur ante illud Opus Augustini.

LIBER XVII.

RABANUS MAURUS, *Magnentius* dicitur vel a stirpe gentilitia, vel a patria Moguntinensi s. Magentina, ut vult Trithemius, et post hunc alii. *Mauri* nomen ipsi, cum Prior esset, adjecit Alcuinus Praeceptor, prout ipse docet in praefat. ad Comment. in libros Regum, et quidem in honorem S. Mauri, quod nomen inter Benedictinos non est incelebre.

Natus fuit a. 785. Moguntiae, quicquid alii contra tradant, teste Epitaphio cujus haec verba sunt.

Urbe quidem hac genitus sum, ac sacro fonte renatus
In Fulda.

Illustri genere fuit ortus, prout ipse testatur in Epitaphio *Tutini* fratris, ubi sic habetur:

Alta clarorum qui natus stirpe parentum,
More omni proceres aequiparavit avos.

Novennis nomen dedit familiae Benedictinae in monasterio Fuldensi. Alcuinum habuit praeceptorem, teste Flodoardo Hist. Eccl. Remensi III. 21. et quidem Turonis in monasterio S. Martini, ut probat Henschenius n. 14. Interim fuse de hoc disputat Caesar Egassius Bulaeus in Hist. Academiae Parisinae tom. I pag. 630. 631. Juvenis in Orientem profectus est, cujus rei vitae illius Scriptores non meminerunt ipse vero in librum Josuae cap. XI. 8. sic

scribit: *Ego quidem, cum in locis Sidonis aliquoties demoratus sim, nunquam comperi duas esse Sidonas, unam magnum et aliam parvam; quantum ad terrenum pertinet locum.* Monachus a. 810. Scholam Fuldensem aperuit, tunc temporis longe celeberrimam. Abbas factus a. 822. monasterium per annos XX. rexit, et Professionem Scripturae Sacrae sibi reservavit. Vid. Magnoaldi Ziegelbaur Conspectum rei literariae Ord. S. Benedicti, part. I. pag. 14. 15. 81. seqq.

Postea consensu Abbatis et Monachorum *montanus factus est*, prout Acta vetera Abbatum Fuldensium docent in Actis SS. Ord. S. Bened. sec. IV. part. II. pag. 29. h. e. ut explicat Mabillonius, reclusus in Cella, quae in monte S. Petri sita erat, duodecim stadiis a monasterio, donec factus est Episcopus Moguntinus a. 847. obiit a. 856. Ossa ejus ab Alberto Archiep. Moguntino et Cardinali sec. XVI. Halam translata sunt.

Vitam ejus scripsit Rudolfus Presbyter et discipulus, et postea Jo. Trithemius, quae duae una cum Commentario praevio God. Henschenii habentur in Actis Sanctorum tom. I. Febr. pag. 512. 522. et 500. Rudolfus solus apud Mabillonium seculo Benedictino IV. part. II. p. 2. cum hujus Elogio p. 20. Confer etiam Dissertationem Jo. Franc. Buddei de hoc Rabano, Jenae a. 1724. habitam, Mabillonium, Trithemium, Serarium libro IV. rerum Moguntinensium, et Ge. Mackenzie de eruditis Scotis, vol. I. p. 81. seqq. Galliam Christianam tom. V pag. 446. Hist. literaire de la France t. V p. 151.

Scripta ejus ordine chronologico recensebimus, Henschenium et Mabillonium duces secuti, tomos autem editionis Coloniensis 1627. simul adjicientes: asterisco insuper illa notantes, quae in hac editione Colvenerii primum prodierunt.

1. *De laudibus Sanctae Crucis*, a. 815. I. p. 273. Prodierunt seorsim Phorcae opera Jac. Wimphelingii, per Thomam Anshelmum, 1501. fol. Augustae Vindel. 1605. et cum Tractatu Jo. Valent. Merbitzii de Varietate faciei humanae, Dresd. 1676. 4.

2. *De Institutione Clericali*, a. 819. VI. p. 1. Coloniae 1532. in Bibl. PP. Parisina posteriore tom. X. 559. in Scriptoribus Melchioris Hittorpii de divinis officiis Colon. 1568. Rom. 1591. Carmen ad Heistulfum Archiepiscopum his libris adjunctum edidit Baluzius Miscell lib. IV. p. 553.

3. *Comment. in Matthaeum*, a. 822. secundum Mabillonium. V. p. 1. *) *In quibus advertendum*, ait Colvenerius, *in libro VII. cap. 26. et lib. VIII. cap. 26. et 28. quaedam deesse, uti ibidem in margine denotatur, quae ob militum Halberstadensium insolentiam, Ursellis in Archiepiscopatu Moguntino, ubi ille Tomus V. anno 1622. cudebatur, deperdita sunt.*

4. *Homiliae* V. p. 580. *)

Sequuntur, quae ab ipso iam Abbate scripta sunt:

5. *Comment. In Pentateuchum*; implet tomum II. integrum: ante impressus Colon. 1632. 8. Editio Colveneriana addit Epitomen Commentariorum in *Leviticum*, auctore Strabo Rabani discipulo, p. 296.

6. *In Josuam*, a 834. Epistolae dedicatoriae fragmentum dedit Henschenius, integram Mabillonius p. 41. Ipse Commentarius nondum prodiit.

7. *In Judices et Ruth.* III. p. 1. *. 36. *

8. *In libros Regum et Paralipomenon.* III. p. 45. * 145. *.

9. *In Judith. et Esther.* III. p. 243. * 279. * Hos ineditos vocat Mabillonius p. 38. descriptos vero manu Petri Franc. Chiffletii se habere dicit. Praefationem dat idem pag. 42. additur pag. 263. * Jac. Pamelii Comm. in librum Judith.

10. *In Machabaeos*, ante a. 840. IV. pag. 380. *

11. *In Sapientiam et Ecclesiasticum*· III. p. 362 * 344. Posterior Paris. 1544. prodierat ap. Simonem Colinaeum, fol.

Scripta post relictam curam Abbatis.

12. *In Epistolas Pauli* Collectarium, a. 842. V. p. 169. * quibus pag. 161. * praemittitur Jac. Pamelii Commentariolus *in Epistolam ad Philemonem.*

13. *In Ezechielem.* IV. p. 169. *

Nunc reliqua sine ordine temporis observato adjicimus.

14. *Excerptio de arte Grammatica Prisciani. I. p. 28.* *

15. *De Universo libri XXII.* sive *Etymologiarum Opus,* ad Ludovicum Regem, a. 844. I p. 51. Sententiam ejus singularem de damnatione Catechumenorum ante baptismum defunctorum dijudicat Mabillonius p. 44.

16. *Comm. in Cantica, quae ad matutinas laudes per septimanam dicuntur.* III. p. 295. *

17. *In Proverbia* III· p. 323. *

18. *In Jeremiam.* IV. p. 1, Basil. 1534. apud Henricum Petri.

19 *De septem signis Nativitatis Domini.* V. p. 746. *

20. *Allegoriae in universam Scripturam* V. p. 749. *

21. *De Sacris Ordinibus, Sacramentis divinis et vestimentis sacerdotalibus.* VI. p. 50. * In multis idem est cum libro I. de Institutione Clericorum, sed Epistola praemissa est diversa, et alia quaedam.

22. *De Disciplina Ecclesiastica libri III.* VI. p. 60. * Iu duobus prioribus sunt, aliquot capita, quae cum libris de Institutione Clericorum conveniunt, uti in margine notatur.

23. *De videndo Deo, puritate cordis et modo poenitentiae* VI. p. 85. *

24. *De Quaestionibus Canonum poenitentialium*, VI. p. 110. * prodierunt primum in Auctario Canisiano Petri Stevartii p. 635. post in Thesauro novo Canisiano tom. II. part. 2. p. 293. item a Buluzio in editione Reginonis p. 362. sed sub titulo *Epistolae ad Heribaldum Antissiodorensem Episcopum* a. 853. scriptae. Editum est opus a. 841. Epistola vero praefixa non potuit a. 854. scripta esse, quia se appellat Episcopum. Sub finem c. 33. respondet Auctor Heribaldo ad quaestionem: num Eucharistia abeat in secessum. Mabillonius praefat. ad Seculum IV. Benedictinum part. 2. p. 32. seqq. illum Stercoranistis adnumerat, Basnagius autem defendit: quos videt, ut et Nostrum t. III. p. 219. nam prolixitatem vitamus.

25. *De vitiis et virtutibus, de peccatorum satisfactione et remediis sive poenitentiis*, libri III. VI. p. 125. * quos una cum n. 24. Halitgario potius adiudicant, sub cujus etiam nomine exstat apud Canisium et in Bibliothecis Patrum. Vide Mabillonii Elogium Rabani p. 38. Adde Nostrum supra t. III. p. 174. et I. p. 225. Lazius Antuerp. 1560. 8. post Fragmenta quaedam Caroli M. edidit.

26. *Poenitentium liber unus*, post a 841. scriptus, VI. p. 155. prodiit inter Canones poenitentiales Antonii Augustini cum annot. Venet. 1584. 4.

27. *Quota Generatione licitum sit matrimonium.* VI. p. 165.

28. *De consanguineorum nuptiis et magorum praestigiis.* VI. p. 166.

29. *De anima et virtutibus* VI. p. 173.

30. *De ortu, vita et moribus Antichristi.* VI. p. 177. Phorcae apud Thomam Anselmum, 1505.

31. *Martyrologium,* VI. p. 179. primo a Stevartio editum tom. VI. edit. novae tom. II. part. 2. p. 313. Prologus eius una eum versibus ad Grimoldum Abbatem editus est a Canisio tom. IV. p. 326. Alius Prologus Ratleico Abbati Seleginstadiensi inscriptus ex Bibl. S. Galli erutus est a Mabillonio Analect. p. 418.

32. *Poemata de diversis* cum annot. Christoph. Broweri, Mogunt. 1617. 4. VI. p. 202. Epitaphium Lotharii Imp. et Irmentrudis Augustae edidit du Chesne tomo II. Scriptorum Francicorum.

33. *Comment. in Regulam S. Benedicti*, VI. p. 246. * qui Smaragdo Abbati debetur, idque teste Sigeberto Gemblacensi de S. E. c. 118. et Codicibus membranaceis, ad quos Mabillonius provocat.

34. *Glossae Latino-Barbarae, de partibus corporis humani,* a Goldasto editae t. II. Rerum Alemannicarum. VI. p. 331.

35. *De inventione linguarum ab Hebraea usque ad Theotiscam*, ab eodem Goldasto editus. VI. p. 333.

Haec Opera Rabani Mauri in tomos sex distributa edita sunt cura Georgii Colvenerii, Duacensis Academiae Cancellarii, Colon. 1627. fol. 3. Vol.

Ex illo vero tempore e MSS. prodierunt sequentia:

1 *De Praedestinatione adversus Godeschalcum Epistolae tres*, ad Notingum Episc. Veronensem, et Heberhardum Ducem, a Jac. Sirmondo editae Paris. 1647. 8. et in Operibus conjunctim editis tom. II. p. 985. in Ughelli Italia sacra tom. III. edit. novae p. 592. 608. in Auctoribus Gilberti Mauguini de Praedestinatione et gratia tomo I. part. I.

2. *Liber contra Judaeos*, a Petr. Franc. Chiffletio editus Divione 1656. a) Agobardi esse statuit Mabillonius in Itinere Burgundico p. 19. Alii tamen Amuloni Lugdunensi tribunt. Plura habet Mabillonius in Elogio Rabani p. 39. Alium genuinum Rabani contra Judaeos librum ediderunt Martene et Durand Thesauro noviss. tom. I. p. 40-594.

3. *Opuscula duo, unum de Chorepiscopis, alterum de reverentia filiorum erga parentes et subditorum erga reges*, edita sunt a Baluzio ad calcem operum Petri de Marca tom. I. p. 285. Hic liber a Rudolfo *Collectarum* appellatur. Prius opusculum habes etiam tom V. Conciliorum Harduini pag. 1417.

4. *Epistola ad Reginbaldum Chorepiscopum*, a. 848. *et Opusculum de Chorepiscoporum ordinationibus* exstant tom. VIII. Conciliorum p. 1845. edit. Regiae, et tom. V. Harduini p. 1411. in Capitularibus Baluzii tomo II p. 1378.

5. *Poëmata quaedam*, ab eodem Miscll. tom. IV. p. 553.

6. *Liber de Computo digitorum*, ibidem sub initium tom. I. Codex MS. auctior et iconibus necessaris illustratus est Lugd. Batav. apud. Federicum Pacium, edendus, ut Fabricius noster notavit, a Gabriel du Mont, Roterodami.

7. *In librum Josuae libros III.* ediderunt Martene et Durand Collectionis amplissimae tom. IX. p. 667. quum Rudolfus presbyter in vita Rabani c. 9. *quatuor*, Trithemius vero in eadem vita III. 3. *duos* tantum memoret.

8. *Epistola ad Egilonem de Eucharistia*, apud Mabillonium Sec. IV. Benedictino part. 2. p. 591.

a) Illigius de Bibliothecis PP. p. 684.

9. *Opusculum de passione Domini*, editum tom. IV. Thesauri novissimi Peziani part. 2. p. 17.

10. *Glossarium Latino-Theotiscum*, non in tota Biblia, ut volunt Lambecius et Nesselius, sed in multas voces Biblicas et aliorum quoque Auctorum. Specimen ejus exstat apud Lambecium de Bibl. Vindobonensi II. p. 415. Majus *Specimen* dedit Jo. Diecmannus, Ecclesiarum Bremensium ac Verdensium Superintendens, quod etiam Commentario non contemnendo illustravit, Bremae 1721. 4. Integrum vero edidit Jo. Georgius Eccardus rerum Francicarum t. II. pag. 950-976.

11. *Tractatus de Sacramento Eucharistiae* libris LVII. constans, editus est ex Cuthberti Tonstalli, Dunelmensis Episcopi, Bibliotheca, Colon. apud Jo Quentelium 1551. docente Oleario Bibl. Eccles. II. p. 112.

12. *Versiculos ad Grimaldum* edidit Mabillonius Analect. tom. IV. pag. 326. edit. novae p. 419

13. *Epistola Synodalis* prolixior, a Sirmondo edita est a. 1647. Vide tomum II. Operum p 1295. quum *altera* brevior ad Hincmarum Remensem ante in tomis Conciliorum edita fuerit.

Opera inedita.

1. *Commentarius in Acta Apostolorum*, in Bibl. Collegii Balliolensis Oxon.

2. *De vita S. Mariae Magdalenae liber*, in collegio Magdalenensi Oxon.

3. *Expositio de Paschate et Agno Paschali*, in Collegio S. Benedicti Cantabr.

4. *Explanatio in Jesaiam*, in Bibl. monasterii Heilsbrunnensis in Franconia, teste Hockero in Catalogo illius Bibl. p. 14.

5. Liber ad Ludovicum Imp. *de oblatione puerorum secundum Regulam S. Benedicti*. MS. in Bibliotheca Mellicensi

6. *Epistola consolatoria ad Eundem*. Haec duo memorat Rudolfus in vita Rabani.

7. *Commentarii in Josuam, Esdram et Nehemiam, Tobiam, Job, Ecclesiasten*, et reliquos Libros bibliocos, qui supra nondum adfuerunt.

8. *De rebus gestis a Lothario, Ludovico*

et Carolo Ludovici Imp. Pii filiis, carmine heroico.

9. *De benedictionibus Patriarcharum*, *Epistolae ad diversos* et alia Colvenerio sub initium tomi I. memorata, quorum tamen tituli bene cum editis sunt conferendi, ne pro inedito habeatur, quod jam dudum est editum.

* In Ephemeridibus Germanicis Goccei An. 1751. mense Aprili annunciatur *Rabani commentarius in Danielem*, quem ex MS. Codice habere jam editioni paratum a. P. Ziegelbaur Sveco Ord. S. Benedicti promulgant. Id quantocyus ut exequatur vir doctus, nisi forte sollicitationes nostras jam praevenerit, communi nomine rogo et obsecro. Nunc autem cum haec scribo, primum didici eundem religiosum virum e viris decessisse, quod ne cadat in detrimentum communis expectationis opto.

Tractatus de Sacramento Eucharistiae Coloniae vulgatus idem omnino est cum tractatu *De corpore et sanguine Domini*, qui legitimus foetus est S. Paschasii Radberti, quare non nisi mendose MS. Codex Anglicus. est quo vulgatus est Rabano Mauro illud inscribit. Vide Historiam literar. Gall. V. p. 104. et t. VI. p. 15. et 16. praef.

RABANUS alius, cui Codex Jacobi Pamelii tribuit libellum, qui vulgo sub *Micrologi* nomine *de Ecclesiasticis observationibus* editur. Vide Nostrum supra t. V. pag. 76.

RADBODUS, II. Episcopus *Noviomensis* ac *Tornacensis*, a. 1067. electus, † 1098. scripsit *Vitam S. Medardi* decessoris sui, quae sub nomine Fortunati (vide supra tom. II. p. 586.) exstat apud Surium 8. Junii, et in Actis Sanctorum tom. II. p. 87. item *Vitam S. Godobertae*, virginis Novioduni, apud Surium XI. April. stilo vero primigenio in Actis SS. tom. II. Aprilis pag. 32. Hanc Ludov. de Montigny in Ecclesia S. Godobertae Presbyter, Canonicus et Archidiaconus, Gallice reddidit, et annotationibus eruditis illustravit. a. 1630. item *Sermonem de Navitate et Annunciatione Beatae Virginis*, qui MS. in Bibl. Vaticana et Tornaci ad S. Martinum servatur. Val. Andreae Bibl. Belgica pag. p. 785. cui adde Papebrochium tom. II. Aprilis p. 31.

Sermo de conceptione virginis Mariae, in qua narrat sanationem cujusdam puellae apud Noviomum, MS. in Bibl. S. Martini Tornac. Sanderi Bibl. Belgica MSS. I. pag. 122.

Diploma ipsius a. 1088. Ecclesiae Collegiatae S. Petri insulis Flandrorum datum exstat tom. III. Opp. dipl. Miraei p. 664.

RADBODUS, ex Regia Frisiorum ac Francorum Stirpe, Episcopus *Trajectensis*, a. 900. in Scholis Palatinis Parisiensibus tempore Caroli Calvi a Mannone vel Nannone Stauriensi formatus fuit Obiit a. 917.

Vita ejus praeter Bekam, Hedam et alios separatim edita est a Surio p. 29. Nov. post. a Mabillonio Sec. V. Bened. p. 25. Opera ejus haec sunt: *Laudes S. Martini*, *Laudes S. Bonifacii*, *Tomellus* sive *Sermo de Sancta Amalberga*, qui editus est a Jo. Bapt. Sollerio in in Actis Sanctorum tom. III. Julii p. 88. *Homiliae*, *de S. Willebrodo*, *Officium de translatione S. Martini.* Vide Trithemium de Script. Eccles. c. 293. Bulaeum hist. Academiae Parisinae tom. I. p. 633. Val. Andreae Bibl. Belgicam p. 784. Sweertii Athenas Belgicas, p. 650. Hist. literariam Galliae tom. VI. p. 158. Eclogam et Sermonem *De S. Lebuino Presb.* edidit Surius d. 12. Nov. *Chronicon breve* rerum a se et suo tempore gestarnm memorat Wilh. Heda de Episc. Ultraject. ad annum 900. *Homilia de S. Suitberto* edita est in Actis SS. tom. I. Mart. p. 58. et Mabillonio.

SS Episcoporum, Martyrum, Doctorum atque Pont. Rom. historiam memorat Lud. Jacobus a S. Carolo Bibl. Pontif. p. 429. sed. ubi MS. aut impressus sit, non addit.

RADBODUS; Archiepiscopus *Trevirensis* a. 905. *Epistolam* edidit *Formatam* sive *Canonicam* ad Rotbertum Episcopum Metensem pro Gislemaro Presbytero, ut ei deinde in ipsius parochia degere liceat. Exstant in Conciliis Labbei et Harduini.

RADEGUNDIS, Bertharii Thuringiae Regis filia, nata a. 516. post excidium Thuringiae capta, se a Chlotario Francorum Rege in matrimonium suscepta fuit. Paullo

post autem Deo se consecravit, ordines suscepit, Pictavis monasterium S. Crucis fundavit, mortua a. 587. aetatis 68. Totum tempus precibus et bonis literis impendit, sic, ut etiam Patres Graecos legeret. Vitam ejus dedit Hildebertus Cenomanensis, cum quo confer aliam Vitam in Mabillonii Actis SS. Ord. Bened. tom. I. p. 319. et Carmen Venantii Fortunati de Excidio Thuringiae. Ejus nil restat praeter *Testamentum* apud Gregorium Turonensem IX. 42. in Conciliis Labbei tom. III. p. 379. Plura dat Hist. literaria Galliae tom. III. peg. 346.

RADEVICUS *Frisingensis*, Ottonis Episcopi Frisingensis amanuensis, post Praepositus Ecclesiae laudatae. Continuavit *vitam Friderici I.* Imp. Barbarossae dicti, *libris duobus* ,quorum editiones vide supra libro XIV. ubi de Ottone actum fuit, pag. 553. omissa tamen est illa, quae inter opera Historica Patrum Cisterciensium t. II. (Ittigius tomum VIII. Bibliothecae Patrum Cisterciensium vocat) p. 162 habetur. ajunt ipsum ante Fridericum obiisse. Scripsit quoque *duplex Epitaphium Ottonis Episcopi*, quod exhibet Car. de Visch in Bibl. Cisterciensi p. 526.

* Inter editiones operis historici ab Radevico concinnati omissa est tum hic cum a Fabricio supra lib. XIV. editio Muratorii Rer. Ital. t. VI. p. 739. Ibi tamen in ipsa statim operis dedicatione a Radevico directa Ulrico et Henrico viris clarissimis, omissum est quidpiam quod ex meo MS. Codice hic supplendum censeo. Ita ergo editus Muratorii, *Radevicus S. Frisingensis ecclesiae professione canonicus, ordine Diaconus licet indignus simul* etc. Codex vero MS. *Radevicus sanctae Frisingensis ecclesiae professione Canonicus ordine diaconus, dignitate praepositus, licet indignus simul* etc. Utrumque illud epitaphium Othoni Frisingensi a Radevico positum, quod legi apud Vischium Bibliothecarius noster testatur, ipsemet Radevicus recitat lib. II. cap. XI. operis sui. In eodem MS. meo Codice prioris huius epitaphii versus sextus in meo MS. Cod. non nihil ab edito discrepat: ita enim in edito: *Formam decens, habilis, juvenis aetate*; Codex vero. *Formam: recens habilis juvenis aetate* etc.

RADHODUS, nisi forte legendum *Radbodus*, Praepositus Dolensis in Armorica, vixit a. 923. Ejus est *Epistola ad Adalstanum* Anglorum Regem, quam Gulielmus Malmesburiensis inseruit Vitae Aldhelmi, tomo II. Angliae Sacrae. Vide Hist. literariam Galliae tom. VI. p. 203.

RADOINUS, Levita sive Diaconus Ecclesiae Larinensis in Frentanis sub Archiepiscopatu Beneventano. Ea Vita habetur in Actis Sanctorum t. VI. Maji p. 271. (283. Vita et antiqua monumenti S. Pardi Episc. commentario et annotationibus criticis illustrata a Jo B. Pollidoro: in iis etiam de SS. Primiano, Firmiano et Casto accedit appendix complect. memorias S. Leonis confessoris. Romae 1741. in 4. fig. pagg. 136).

RADULPHUS, sive *Rudolphus*, quem Sigebertus de Scriptor. Eccles. c. 50. *historiam Francorum* a suo tempore (vixit autem sec. VI.) scripsisse commemorat. Ejus autem huc usque nihil prodiit.

RADULPHUS *Achedunus* sive *Actonus*, claruit a. 1320. Oxonii literis incubuit, ibique supremum in Theologia Magisterium consecutus, post Ecclesiae cuidam praepositus est. Philosophus et Theologus insignis celebratur. Scripsit *Homilias in Evangelia et Epistolas de tempore et Sanctis, Commentarios in Epistolas Pauli et Magistrum Sententiarum* Vide Pitseum de illustribus Angliae scriptoribus c. 474. Lelandum c. 385. Baleum Cent. V. 13.

RADULPHUS *Albanus*, vel *de S. Albano* monachus Ord S. Benedicti, deinde Abbas ad S. Albanum, ubi obiit an. 1150. Mirifice bonorum auctorum lectioni incubuisse dicunt. Scripsit *Historiam Alexandri Macedonis*, cujus operis quidam Galfredum Henlingtonum auctorem faciunt. Deinde *Vitam S. Albani*, quam vulgato sermone vertit Jo. Frumentarius, prout supra t. IV. pag. 363. assuit. Evolve Pitseum c. 205. Lelandum c. 315. Vossium de Histor. Lat. p. 414.

RADULPHUS *Alemannus*, Gubernator summus totius sectae Carmeliticae, tran-

sfretavit in Britanniam, ubi fratrum, qui in urbibus morabantur, ignaviam pertaesus, in eremum Holnensem prope Alnevicum abiit, et anno 1277. ibidem obiit. Baleus de script. Britann. Cent IV. 50. p. 339. Scripsit *Epistolas ad diversarum nationum fratres*. Idem Cent. XIII. 35.

RADULPHUS *Ardens*, Pictavus, ex viculo, qui Bellilocus (*Beaulieu*) dicitur, nobilibus parentibus ortus. In studiis ita profecit, ut ante annum trigesimum Doctoris Theologi honoribus ornaretur. Fuit Guilielmo IV. Aquitanorum Duci a consiliis et floruit tempore Philippi I. Francorum Regis ab a. 1040 usque ad 1100. Scripsit.

1. *Homilias in Epistolas et Evangelia Dominicalia et festivalia*. Editae sunt per Claudium Fremy, Paris. 1564. 1573. Lovan. 1565. Antwerp. 1576. Colon. 1604. 8. 2. Vol. Stilus earum pro more seculi satis est comtus. Binas Daumius edidit inter Homilias de Natali Christi

2. *Speculum universale*, grande opus XIV libris distinctum, exstat in Bibl. Vaticana et S Vincentii, teste Montefalconio in Bibliotheca Bibliothecarum MSS. p. 101. 1194.

3. *Epistolarum libros II.*

4. *Historiam sui temporis*, nempe belli Godofredi de Bullion in Saracenos, cui assecla Ducis Aquitaniae interfuit.

Notitia haec debetur Claudio Fremy, qui libris nostri usus est, et eorum quoque editionem promisit, sed non praestitit. Eandem vero Barthius transcripsit Daumio, prout habetur in Actis literariis Struvianis tom. I fasc. 6. pag. 66. 67. Adde Daumium in praefatione Homiliarum laudatarum.

RADULPHUS *Baldochius*, sive *de Baldock*, Anglus, fuit primum Archidiaconus Middlesexiae, deinde a. 1298. Decanus Londinensis Paulinus, demum anno 1304. Episcopus Londinensis et summus Regni Cancellarius: obiit a. 1313. Scripsit *Historiam Anglicam* a prima gentis origine, nondum editam. Lelandus c. 332. testatur, se illam in templo Paulino vidisse. Usserius subinde ad illum provocat. *Statuta* etiam *et Consuetudines Ecclesiae suae*, quum Decanus esset, in unum Volumen congessit, quod ex Monastico Anglicano t. III p. 365. constat. Vide Henr. Whartonum in Appendice ad Caveum p. 7.

RADULPHUS *de Beringhen*, Decretorum Doctor et Professor Lovanii, obiit a. 1459. reliquit *Confessionale*, et *Reportata* sive *Lecturam ad Clementinas*, quae MSS. sunt Lovanii in Valle S. Martini. Val. Andreae Bibl. Belgica, pag. 785. et Bibl. Belgica MSS. II. pag. 223.

RADULPHUS *Bituricensis* Episcopus, summo loco natus, obiit a. 866. Ejus *Capitula* edidit Baluzius Miscell. tom. VI p. 139. Adde Galliam Christianam tom. II p. 24 Hist. literaire de la France t. V p. 321.

RADULPHUS *Bockingus*, vide *Bockingus*.

RADULPHUS *Bristolius* (forte Bristoliae in Anglia natus) primus Ecclesiae S. Patricii Dubliniensis Thesaurarius, in Episcopum Darensem consecratus a. 1223. decessit a. 1232. Scripsisse dicitur *Vitam Laurentii, Dubliniensis Archiepiscopi*. Haec Waraeus de Scriptoribus Hiberniae lib. II. pag. 120.

RADULPHUS *Brito*, *de anima*, exstat in Codice Bibl. S. Germani. Montfaucon Bibl. MSS. p. 1128.

RADULPHUS *Cadomensis*, natus est Cadomi anno circiter 1080. ab Arnulpho, post Patriarcha Hierosolymitano institutus, militiae nomen dedit, a. 1107. cruce signatus sub Boamundo Principe et Tancredo Rege militavit. Scripsit *Gesta Tancredi* Siciliae Regis, praecipue *in expeditione Hierosolymitana*, quae ediderunt Martene et Durand Thes. novo Anecdotorum tom. III p. 107. Stilus ejus est satis elegans, et historia multarum rerum cognitionem suppeditat. Duumviri laudati in admonitione praevia conjiciunt, Radulphum illum de Acone, quem sub Rogerio nepote Tancredi, et in principatu Antiochiae strenuum civitatis ejusdem ducem fuisse scribit Ganterus Cancellarius in libro, cui titulum fecit *Bella Antiochena*, hunc nostrum Radulphum fuisse, quum ille alias de se nihil memoret. Versus quoque nonnunquam immiscet non contemnendos.

RADULPHUS monachus S. Sepulcri apud *Cameracenses* circa a. 1290. scripsit vel interpolavit *Vitam B. Lietberti* Episcopi Cameracensis et Atrebatensis. Edidit eam et annotationibus illustravit God. Henschenius in Actis Sanctorum t. IV Junii p. 585.

RADULPHUS *Camertianus*. Germanus, Carmelita, vixit a. 1348. scripsit *ad Episcop. Salzburgensem in civitate Frisancensi* (sic erat impressum, forte *Frisingensi*) *de futuris eventibus*, et alia. Haec Gesnerus. Adde Baleum Cent. V. 42. in Append.

RADULPHUS *Caroli loci* monachus, Ord. Cisterciensis, Guilielmi Archiepiscopi Bituricensis, ejusdem monasterii quondam Abbatis, scriba, circa a. 1210. Scripsit *de gestis praefati Guilielmi*, quod in membranis ejus monasterii extat. Car. de Visch. Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis pag. 282. At vero nomen Episcopi tunc erat *Girardus* vel *Giraudus*, docente Gallia Christiana t. II p. 63. Igitur aut nomen, aut aera hic est mutanda.

RADULPHUS *Cicestrius*, ex Sudosaxiae comitatu natus, monachus Dominicanus, vixit a. 1270. et descripsit *Vitam S. Ricardi Episcopi Cicestriensis*, cujus Confessor fuerat. Nic. Trivetus ad a. 1252. Gesnerus et Lelandus c. 260.

RADULPHUS *Coggeshale*. Vide supra lib. III. p. 368. et post Caveum p. 627. Adde sequentia: Ante dignitatem Abbatis monasterii Coggeshalensis Canonicus erat Barnevelensis, et in Terram Sanctam profectus scripsit quae vidit et audivit. Ejus *Chronicon Terrae Sanctae* f. *Libellus de expugnatione Terrae Sanctae* editus est a Martene et Durand Collect. ampliss. t. V. p. 543. *Chronicon Anglicanum* ab a. 1066. 1200. ab iisdem p. 801. cui pag. 871. subjungitur *Libellus de motibus Anglicanis sub Johanne Rege.*

RADULPHUS *Coleburgus*, Anglus, primum Oxonii, post Parisiis floruit, inter Franciscanos Sacrarum literarum Praelector et Professor fuit. De scriptis ejus adhuc non constat. Vide Lelandum c. 250. Pitseum in Append. c. 70. Baleum Centur. X. 70.

RADULPHUS *de Columna*, nomen a vico *Coloumelle* regionis Carnotensis habens, Canonicus Carnotensis, vixit a. 1290. et scripsit ad Lambertum de Castello *Tractatum de translatione Imperii a Graecis ad Latinos*, qui exstat in Collectione Schardii de Jurisdictione Imperii Rom. et apud Goldastum de Monarchia S. Imperii tom. II p. 88. In illo Chronicon Martini Poloni citatur, quem Auctor *Episcopum Consentinum* a) vocat, quod ante a nemine observatum docet Jo. Liron in Bibl. Carnotensi p. 120. Adde Caveum, Dupinium, Oudinum. Alii Tractatum Landulfo Sagaci tribuunt, de quo Noster supra t. IV. p. 54.

(283 Prima editio in vol. Alciati de formulis Romani Imperii, Dantis de Monarchia etc. Basileae 1559. 8.)

RADVLPUS *de Diceto*, Anglus, post peragratas plures Europae Academias Archidiaconus Mondinensis, et a. 1283. Decanus Paullinus, Scripsit sequentia, quae edita sunt:

1. *Historia compendiosa de Regibus Britonum*, usque ad sec. VII. Exstat in Galei Scrip. rerum Brit. tom. I. p. 553.

2. *Abbreviationis Chronicorum*, ab a. 589. ad 1147. apud Twysdenum S. R. Angl. p. 429.

3. *Imagines Historiarum*, est continuatio superioris Operis ab a. 1148-1199. apud eundem p. 525.

4. *Series caussae inter Henricum Regem et Thomam Archiepiscopum Cantuariensem* ab a. 1162-1172. ibid. p. 741.

5. *Indiculus de successione Archiepiscoporum Cantuariensium, et a quibus Apostolicis pallia susceperunt.* Ex membranis Lambethanis edidit Henr. Whartonus Angliae sacrae tom. 1. p. 87. Sunt tantum *Excerpta ex Historia de Praesulibus Angliae*, quam a S. Augustini adventu exorsus, ad Joannis Regis coronationem, (cui ipse a. 1199. interfuit) deduxit. MS. exstat in Bibl. Norfolkianae Codice CCXX. *Opus tamen*, ait Whartonus praefatione

a) Confer hic Ughelli Italiam sacram tom. IX pag. 218.

tom. I. pag. 13. *luce indignum judicavi: ideo quod omnia fere ante annum 1120. ex Beda et Malmsburiensi hauserit, quaecumque autem ab a. 1120. 1199. habet, in Historias suas predictas* (Abbreviationes Chronicorum et Imagines Historiarum) *iisdem verbis retulerit: si Archiepiscoporum Cantuariensium demas historiam, quae proinde in secundi voluminis calce locum habebit.* Et edita est quoque ibi pag. 677.

6. Reliqua sunt inedita, quorum titulos ex Baleo Cent. III. 62. et Pitseo c. 300. adscribimus: *De temporibus mundi, Annales Stephani, Opus Chronicorum, Continuationes Roberti de Monte, de praeclaris Scriptoribus, de adventu Saxonum, Gesta Normannorum, Origines Hibernorum et Scotorum, de Synodis Ecclesiae, Postilla in Ecclesiasticum et Sapientiam, Epistolae ad diversos, Sermones, de mirabilibus Angliae.* Adde Caveum et Vossium de Historicis Latinis, Bulaei Hist. Universitatis Parisinae tom. II. p. 769. Whartonum praefat. tom. II. Angliae Sacrae p. 27. 28. Nostrum supra tom. IV. pag. 527.

RADULPHUS *Dominicanus*, vid. supra *Cisterciensis.*

RADULPHUS *Dunstaplus*, vide tom. II. pag. 481.

RADULPHUS *Eboracensis*, Archiepiscopus sec. XII. Ejus *Epistola ad Calixtum II. Papam de injuriis Ecclesiae Eboracensis* exstat in S. R. Angl. Twysdeni p. 1735.

RADULPHUS *Eleemosynarius*, Anglus, monachus Benedictinus in monasterio Westmonasteriensi, ubi ipsum quoque ad dignitatem Abbatis adspirasse aiunt. Obiit a. 1160. Scripsit *Homilias in Evangelia et Epistolas*, et *de peccatore librum I.* Lelandus c. 223. Pitseus c. 216.

RADULPHUS *Feriburgus*: hujus *Opera quaedam* memorat Pitseus c. 629. praeterea vero nihil.

RADULPHUS *Flaviacensis*, monasterii in territorio Bellovacensi Abbas Ord. S. Benedicti. Vixit sec. XII. quod ostendunt Labbeus et Oudinus. Habemus ejus *Commentaria in Leviticum lib. XX.* excusa primum apud Quentelium Coloniae 1536. fol. deinde in Bibl PP. Colon. tom. X. et Lugdun. tom. XVII. illata. Inedita ejus sunt *Comment. in Epistolas Pauli, in Parabolas Salomonis*, (alii *Ciceronis*) *Historia Francorum*, et *Chronicorum lib. II.* a) Vide Gesnerum et Vossium p. 339. Caveus et Olearius tres *Radulphos* in unum confundunt, Flaviacensem, Fontanellensem, et Nigrum. Hunc quoque Nigrum et nostrum du Pin tom. IX. p. 185. et Baelius. Denique miror Baelium, cum de hoc Radulpho et loco ejus de Joanna Papissa agit, differentiam inter *Radulphum Flaviacensem*, et *Ranulphum Higdenum*, auctorem Polychronici, non melius inculcasse.

RADULPHUS *Fontanellensis*, Abbas in Gallis, primum Decanus, vixit a. 1031. Meminit eius Chron. Fontanellense Append. I. c. 8. apud Dacherium Spicil. tom III. An idem sit cum Radulpho Flaviacensi disquirit Jac. Hommey in Supplemento Patrum p. 279. Mihi videntur diversi esse. Nam *Comm. in Canticum Canticorum* nullam mentionem faciunt, qui de Flaviacensi agunt, qualem tamen scripsisse Fontanellensem notum est, editum vero a Jac. Hommey l. c. p. 276. quum prius Gregorio Magno tributus fuerit. Editiones priores memorat Fabricius noster supra lib. VII. Oudinus tomo II. p. 773. vocat *Scriptorem imaginarium, Sanctum novi Calendarii.* De Opere ipso vid. infra *Robertus de Tumbalenia.*

RADULPHUS *Fresburnus*, ex Northumbria oriundus. Juvenis in Palaestinam militaturus abiit, in monte Carmelo vero illius loci religione delectatus, monachus fit, eumque ordinem primus in Angliam introduxit, variis quoque ibi monasteriis eiusdem exstructis. Obiit a. 1274. Scripsit *Exhortationum piarum et Epistolarum libr. I.* Vide Baleum Cent VI. Pitseum c. 393.

RADULPHI *Galae*, nescio cujus, *Memoriale pro Decretalibus*, MS. exstat in Bibl. S. Quintini Beluacensis. Bern. de

a) De Chronico confer Spanhemium t. II Opp. pag. 586.

Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p 1348.

RADULPHUS *Gallus*, monachus Cluniacensis, vixit extremis temporibus Conradi III et *Vitam S. Petri Abbatis Cluniacensis* descripsit, quae MS. habetur in monasterio Cluniacensi. Vossius de Histor. Latinis II. 50. p 312. Edita vero est tomo VI. Monumentorum Edmundi Martene p. 1487.

RADULPHUS *Glaber*, vid. *Glaber Radulphus* lib. VII. p. 190.

RADULPHUS RAULPHUS *de Glanvilla*, Scotus, tempore Henrici II. Regis scripsit *Legum Scoticarum libros XIII.* ex quibus depromti sunt libri IV, Institutionum de Legibus Scoticis, quae primo loco exstant in Jo Skenaei Legibus et Consuetudinibus Scotiae. Vid. supra lib VII. p. 155.

RADULPHUS *de Hengham*. Capitalis Angliae Justitiarius, deinde summus judiciorum privatorum Praefectus. obiit a. 1309. cui Londini in aede Paullina hoc Epitaphium positum est:

Per versus patet hos, Anglorum quod jacet hic flos,
Legum qui tuta dictavit vera statuta,
Ex *Hengham* dictus *Radulphus* vir benedictus.

Ejus *Summa magna et parva Legum Anglicarum* cum notis Seldeni prodiit Lond. 1616. post in operis illius tom. III. p. 1911.

RADULPHUS *Hygdenus*, melius *Ranulphus*. de quo tamen jam supra actum est libro VIII. in *Higdenus.*

RADULPHUS *Kellaeus* (alii *Kullaeus*) non Anglus, ut Possevinus tomo II. Apparatus sacri et Pitseus c. 546. tradunt: sed Hibernus, Pontanae (sive Droghedae) natus, Davidis monachi Carmelitae, et mercatoris Guil. Kellaei uxoris filius, in Coenobio Kildariensi monachus Carmelita, a. 1336. Ordinis sui Procurator, post generalis Advocatus, demum a. 1345. Archiepiscopus Casseliensis, obiit a. 1361. 20. Nov. Scripsit *de Jure Canonico libr I. et Epistolas.* Balaeus Cent XIV. 94. Waraeus de Scriptoribus Hiberniae lib. I. p. 72.

RADULPHUS *Laudensis*, *de Abaco* est MS. in Bibl. S. Victoris. Bern. de Montfaucon Bibl. MSS. p. 1374.

RADULPHUS, *de Linham*, Mathematicus Anglus, a. 1256. scripsit *Kalendarium Ecclesiasticum*, partim prosa, partim carmine, sive *Expositionem Kalendarii*, quae inter Opera Bedae habetur tomo I. p. 215. sub titulo *de Embolismorum ratione.* Tribuitur autem Radulpho nostro in Codice Cottoniano. Vide Oudinum tomo III. p 236.

RADULPHUS *Lokeslejus*, Franciscanus et Theologus Oxoniensis, circa a. 1200. Scripsit *in libros Sententiarum*, *in Opera varia Aristotelis*, et *de paupertate Evangelica.* Lelandus de Scriptor. Britannicis c 273. Pitseus c. 447. *Ranulphum* vocat, et a. 1310. floruisse dicit, qui consententes habet Waddingum et Willotum.

RADULPHUS *Londinensis*, Theologus. Ætas ejus incerta est. Scripsit *Electuarium*, h. e. *de lapsu et reparatione hominis.* Pitseus in Append. c. 74.

RADUMPHUS *a longo Campo*, Anglus, Ord. Cisterciensis, variis Angliae et Galliae Academiis peragratis, scripsit *Commentarios in Anti-Claudianum.* Ætas et caetera ejus ignorantur, Pitseus loc. cit. c. 69. Baleus Centur. XII. 13. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 283.

RADULPHUS *Marham*, Ord. S. Augustini in coenobio Linnensi Comitatus Norfolcensis, monachus, post in Academia Cantabrigiensi Theologiae Magister, vixit a. 1380. Scripsit *Manipulum Chronicorum libr. VIII.* Est in Bibl. Regia Parisina. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 980. *Indices fusissimos eorundem Chronicorum libr. II.* et *Concionum ad populum libr. I.* Baleus Cent. VI. 63. Pitseus c. 654. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 598.

RADULPHUS, monachus et Abbas *Melrosensis* in Scotia, Ord. Cisterciensis, post a. 1210. Episcopus Dunelmensis, scripsit *Acta Concilii Perthusani in Hibernia*, *Ad suos Melrosenses lib. I. Epistolarum ad Joannem Cardinalem in Hiberniam Legatum lib. I.* Vid. Dempsteri Chron. Scotiae VIII. 61. Car. de Visch. Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 283.

RADULPHI *de Montfiquet* Tractatus *de existentia totius Christi in sanctissimo al-*

taris Sacramento. Paris. per G. Marnef, 1481. fol. memoratur in Annalibus Typographicis M. Maittaire t. 1p. 427. edit. poster.

RADULPHUS *Niger*, Suffolcensis, Archidiaconus Glocestriae, vixit a. 1217. Proditionis apud Henricum II. Regem accusatus in exilium ejectus est, ac proinde virtutes et res ipsius gestas in scriptis suis omisit. Scripsit *Chronicon a nato Christo ad a.* 1213. Aliud *a mundo condito*, *de Regibus Angliae a Guilielmo I. in Pentateuchum, Leviticum, libros Regum, Epitomen in Paralipomena, Pantheologicon, Hebraeorum nominum interpretationes, Remediarium in Esdram, de quatuor festis b. Virginis, de triplici via peregrinationis Hierosolymitanae, de rebus gestis Regis Joannis, Initia Henrici III.* Baleus Centur. III. 76. Pitseus c. 312. *Chronicon* in variis Angliae Bibliothecis adest. Evolve modo Indicem Montefalconianum.

RADULPHI *Normanni*, Canonici Parisini, *Quodlibeta* extant in Codice MS. S. Victoris. Bern. de Montfaucon Bibl. MSS. p. 1374.

BADULPHUS *de Noviomago*, a patria sic dictus, Ord. Praedicatorum Coloniae vergente sec XV. Ejus est *Legenda B. Alberti Magni Episc. Ratisponensis*, Colon. apud Jo. Koelholf, 4. sed sine mentione anni, typis Gothicis· Jac Quetif de Script. Ordinis Praedicatorum p. 871. Aliam editionem Coloniensem a· 1490. memorat Val. Andreas in Bibl. Belgica p. 800.

RADULPHUS, vel. etiam *Rodulphus Prelaus*, vulgo *de Presles*, Gallus, Consiliarius Caroli V. Galliae Regis ac libellorum supplicum Magister circa a. 1370. Scripsit *Tractatum de potestate Pontificali et Imperiali s. regia*, quem Melchior Goldastus tom. I. Monarchiae p. 39. inseruit. Lud. Jacobus a S. Carolo. Bibl. Pontificia p. 429.

RADULPHUS *Radiptorius*, Anglus, monachus Ord. S. Francisci et Doctor. Theologus Oxoniensis a. 1350. Mentio ejus fit in libro Conformitatum S. Francisci. Scripsit *Commentarios in libros V. et N. T. super Magistrum Sententiarum*, *Lecturas scholasticas, Quaestiones ordinarias* Baleus Cent. V. 82. Pitseus c. 579. Waddingus de Scriptoribus Ord. Minorum pag. 290. Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 318.

RADULPHUS *Remingtonus*, aetatis incertae Scriptor. *Annales* ejus MS. exstant Cantabrigiae in Collegio S. Benedicti, teste Pitseo in Append. c. 72. et Th. Jamesio.

RADULPHUS *de Rivo*, Breda Brabantiae urbe oriundus, Theologus et Jureconsultus, Romae Graecas literas tradentem audivit Simonem Constantinopolitanum Thebanorum Archiep. qui a. 1383. floruit, postea Decanus Tongrensis. Tempore schismatis Pontificum Romae fuit, unde omnia quae refert, ipsemet vidit. Obiit non a 1483. ut in vita ex scriptis ejus confecta apud Chapeavillium mendose expressum est, sed. a. 1403. Romae. Scripsit.

1. *Calendarium Ecclesiasticum*, sive *de Canonum observantia*, per Melch Hittorpium ex Codice Pamelii editum, Lovan. 1568 in Bibl. PP. Parisina prima tomo. IV. et maxima tom. XXVI. p. 4. Bollandus negant se vidisse, Praefatione generali ad Acta Sanctorum p. 52. Val. Andreas Opus *de Canonum observantia a Calendario Ecclesiastico* distingvit, et prius Colon. 1568. 8. Romae 1590. et in Bibl. PP. Parisina. et Coloniensi prodiisse ait; posterius autem Jac. Pamelii opera editum, Lovanii apud Hier. Wellaeum.

2. *Gesta Engelberti de Marca, Joannis ab Arhel, et Arnoldi de Horn, Episcopum Leodiensium*, ab a. 1347. ad 1389. quae habentur tom. III. Chapeavillii p. 1.

3. *De Psalterio observando*, MS. in coenobio Corsendoncano.

4. *Catalogus librorum MSS. per Belgium*, Duaci fuit apud Ge. Colvenerium.

5. *Martyrologium* versibus complexus est.

Adde Val. Andreae Bibl. Belg. p. 785. 786. Franc. Swertii Athenas Belg. p. 651. Oudinum tomo III. p. 2223.

RADULPHUS *Roffensis*, Episcopus, dein Archiepiscopus Cantuariensis post Anselmum, obiit a. 1121. et *Homilias quasdam* reliquit. Baleus Cent. X. 43.

RADULPHUS *Spaldingus* vel *Spauldingus*, Anglus, Ordinis Carmelitani monachus in coenobio Stanfordensi, postea Doctor et Professor Theologiae Cantabrigiensis. obiit circa a 1390. Suspicionem suis

fecit, quod Waldensibus aut Wiclesitis faverit, scripsit *Sermones*, *In Elenchos Aristotelis*, et *Determinationes S. Scripturae*. Lelandus c. 436. cujus Codicem edito pleniorem habuit Baleus Cent. XI. 29. Pitseus c. 694.

RADULPHUS *Strodus* vel *Strodaeus*, non Anglus, sed Scotus, in monasterio Dryburgh provinciae Teviotdale educatus, Ord. Fratrum Praedicatorum, Poëta laureatus, Oxonii diu studuit, socius Collegii Mertonensis. Galliam peragravit et Italiam, Syriam item et Terram Sanctam, contra Wicleti dogmata acriter disputans circa a. C. 1370. Musices quoque fuit studiosus. Scripsit *Fabulas*, *Panegyricos*, *Consequentiarum formulas*, Venetiis 1517. 4. impressas, *Summulas Logicales*, *Sophismatum strophas*, *Phantasma Carmen elegiacum*, *Itinerarium Terrae Sanctae*, *Positiones et XVIII. argumenta contra Wicleffum*, *Opuscula*. Vide Lelandum c. 421. Baleum Cent. VI. 44. Pitseum c. 629. Georgium Mackenzie de Eruditis Scotis vol. I. p. 426. Quetif. de Scriptoribus Ordi. Praedicatorum p. 666.

RADULPHUS, monachus *S. Sepulchri*, sec. XI. circa a. 1176. Scripsit *Vitam S. Lietberti*, *Episc. Cameracensis et Atrebatensis*, quae extant apud Dacherium Spicil. tom. X. p. 675. edit novae tom. II. p. 138. et in Actis SS. tom. IV. Jun. p. 586. cum Comment. Henschenii.

RADULPHUS, Abbas *S. Trudonis*, vid. infra RODULPHUS.

RADULPHUS *de S. Victore*, scripsit *super Leviticum*. Haec Bulaeus Hist. Universit. Parisiensis tom. III. p. 706.

RADULPHUS, Anglus, Ord. Cisterciensis, ex monacho Clarevallensi, *Valcellensis* in Belgio monasterii Abbas primus a. S. Bernardo a. 1132. electus, post obitnm a. 1197. corpus ejus, levatum et publicae venerationi expositum est. Scripsit *Expositionem in Regulam S. Benedicti*. Obiit a. 1151. Acta Sanctor. t. II. Januarii p. 892. Car. de Visch. Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis.

RADULPHUS, *Villariensis* in Brabantia coenobii monachus, Ord. Cisterciensis. Ejus *Epistola ad Guibertum* Abbatem Gemblacensem cum hujus responsione habetur Lovanii ad S. Martinum. Car. de Visch. Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis d. 283. 284. Val. Andreae Bibl. Belgica p. 785. Swertii Athenae Belgicae p. 651.

RADULPHUS *Wendover*, vide supra t. III. p. 154. IV. 448.

RADULPHUS *Wintoniensis* Presbyter et Scholae Praefectus, sec. incerto, scripsit *Epistolam ad Elyenses*, de curatione anginae letali, quae sibi merito S. Etheldredae contigerat. Exhibetur a Thoma Elyensi in Miraculis illius Sanctae c. V. in Actis Sanctor. tom. IV. Juli p. 549.

RAGIMBERTUS, Leuconaensis Abbas tertius in Dioecesi Ambianensi, hodie dicitur *S. Valery*, scripsit *Vitam S. Walarici Primi Abbatis*, qui obiit a. 622. sed stilo rudiore, unde post a quodam emendata est, et editam a Surio d. 1 Apr. p. 447. Mabillonio Actis SS. Ord. Bened. tom. I. p. 70. et in Actis SS. tom. I. Junii p. 16. Compendium ejus Vitae dat Vincentius in Speculo Historiali XXIII. 21. 22. 23. Eadem Vita apud Mabillonium exstat in carmen heroicum versa. Adde Historiam literariam Galliae tom. III. p. 600.

RAGGIUS, Florentinus, Arithmeticus et Astronomus, a. 1512. scripsit *de siderum cursu*, item *de Proportione*, *de intellectu diviso atque composito*. Pocciantii Catal. Scriptorum Florentinorum p. 154. *De Astrologia* ad Jo. de Medicis, Cardinalem Diaconum, qui postea Leo X. Pontifex erat, est in Bibl. Medicea Bern. de Montfaucon Biblioth MSS. p. 301.

(288 OPUSCULA Astronomica scilicet)

In hoc libello continentur.

Semidiametrum parvorum circulorum non minus quatuor gradibus sed longe maius esse contra recentissimos.

Stellas fixas nulla trepidatione in polis eccliptieae primi mobilis moveri. Contra recentiores.

Declinationem solis maximam semper eandem esse. Contra eosdem stellam polarem necessario aliquando occasuram contra fere omnium sententiam.

Vera loca planetar. ignorari excepta Luna.

Ad anni emendationem anticipatione non intercalatione opus esse.

Aquam Terra minorem esse.

Florentiae per Bernardum Zucchettam die X. Januari Mccccc X IIII. A-B chartis 10. Dicatum Leoni X. ab ipso Auctore.

In hoc opusculo continentur.

Quid sit proportio et quot eius species.

Quo intellectu compositio et divisio proportionum accipiatur et male opinantium confutationes.

Quae maior minorve proportio dicenda sit

Quid propinquitas et remotio.

Confutatores argumentorum calculatoris.

Florentiae per Bernardum Zucchettam MDXX. Januarii XV. A-C chart. 12. dicatum Joanni Card. de Salviatis ab Auct.

J. Nigrius adludit ad duos hosce libellos at non vidisse certe coniicitur. Primum tantum vidit Cinellius. Hist. MS.

De eo icon a Philippo Lippi in celebri aedicula Brancacci.

Vide Vasari tom. I. 470 *Edit. Romae. Follini Opusc. di Borg'Ogniss.* t XV. Bandini Catalog. Codd. Medic. Laurent. II. 79. nec non Ximenes in Op. *Del V. e N. Gnomone Fiorentino in Introd.*)

RAGUEL, Presbyter, forte Cordubensis, scripsit *Martyrium Pelagii Pueri* a. 925. coronati, et ea quae narrat, ab iis, quorum in carcere sodalis martyr fuerat, se audivisse innuit. Certe, quia scribit, suo tempore cor Pelagii Cordubae in aede S. Cypriani requiescere, corpus autem in Ecclesia S. Genesii, indicat se ante a. 966. scripsisse, quo corpus eo translatum fuit. Editum est hoc Martyrium ab Ambrosio Morali cum Operibus S. Eulogii, in Hispnaia illustrata tom IV. p. 247. et in Actis Sanctorum tom. V. Junii p. 206. Vide Nic. Antonii Bibl. Hispanam Veterem VI 14. n. 337. 8. et Papebrochium p. 205.

RAHEWINI, nescio cujus (Codex MS. habet *Rahew*) ad H. Papam *Flosculus*, id est, libri duo Rhytmici, quorum unus Sententias Theologicas de Deo et SS. Trinitate, alter de Angelis complectitur, exstat in Bibliotheca monasterii Tegernseensis, teste Bern. Pezio in Dissert. Isagogica ad tomum. I. Thesauri novi Anecdotorum pag. 14. Opus in Codice membr. quingentorum annorum sic. incipit:

Instas, urges, precibus, Pater venerande,
Admones, nunc acuis, nunc hortando blande.

BAIMILIUS *in Catalogum Mithridatis* ad Nicolaum V. exstat in Bibl. S. Gatii Turonensis. Bern. de Montfaucon Bibl. MSS. p. 1275. Sed quidnam libri sit, non possum dicere. Fortasse ad *Raimundum Mithridatem* pertinet, de quo supra tom. V. pag. 79.

RAIMIRUS Gaditanus, cujus *divinationem sideralem* typis impressam memorat Gesnerus.

RAIMUNDUS *de Ageles* vel *Agilaeus*, Canonicus Podiensis, et Episcopi sui, qui simul Comes Tolosanus erat, Capellanus, cum quo a. 1095. in terram Sanctam abiit, et res ibi per quinquennium gestas, testis κυτόπτης sub titulo *Historiae Hierosolymitanae* descripsit. Exstat illa in Gestis Dei per Francos tom. I. pag. 139. Annotationes in eam Barthianas cum Indice et Glossario edidit Jo. Petrus a Ludewig tom. III. Reliquiarum pag. 230. seq. Caveus fidem auctoris ex hac solenni execratione aestimandam censet, quae pag. 163 legitur: *Oro igitur et obsecro omnes, qui haec audituri sunt, ut credant haec ita fuisse. Quod si quicquam ego praeter credita et visa studeo referre, vel odio alicuius apposui, apponat mihi Deus omnes inferni plagas, et deleat me de libro vitae.* Ad haec verba autem duo regerenda esse censet Barthius. Primum, quod ad *visa* spectat, virum bonum nonnunquam praestigiis illusum fuisse, p. 231. quod autem ad *credita*, non sine judicio addit p. 268. *Credita dici possunt etiam falsissima. Nihil enim tam stulte fingi fere potuit, quod superstitio idiotica non aliquatenus crediderit.*

RAIMUNDUS *Albertus*, Barcinonensis, praefectus Generalis ordinis S. Mariae de Mercede, tandem a Joanne XXII. Cardinalis creatus obiit a. 1330. Ordinavit sodalibus suis, qui regularem et secularem hujus instituti familiam sub eo simul habere coeperunt, *Breviarium*, *Missale*, *Ceremoniale*: item *Constitutiones*, quae in generalibus anni 1327. comitiis Barcinonensibus promulgatae etiam nunc obser-

vantur: *Acclamationes Catholicas pro Ecclesiasticis honoribus* sive *admonitionem pro immunitate bonorum Ecclesiasticorum, de resignatione propriae voluntatis*, *de obedientia* etc. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. IX. 4. n. 212. Oldoini Athenaeum Romanum p. 574.

RAIMUNDUS *de Altoponte*, sive *de Hautpont* Gallus, Theol. Doctor et publicus Sacrae Scripturae Professor in Academia Parisiensi, ord. S. Augustini, circa a. 1424. scripsit *Comm, in omnes D. Pauli Epistolas*, quae exstant Parisiis in Bibl. Augustinianorum. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 599.

RAIMUNDUS, monachus *S. Andreae* prope Avenionem vergente seculo XI. scripsit *Vitam S. Pontii* Abbatis et aequalis sui, cujus epitomen Hugo Menardus lib. II. Observationum in Martyrologium Benedictinum; integram vero dedit Mabillonius sec. VI. Benedictino parte 2. p. 493. *Praeterea*, ait idem Mabillonius, *habemus sermonem in festo S. Pontii legi solitum, quem Bollandiani primam esse vitae a Raymundo scriptae partem rati, eo nomine illum tomo III. Martii ediderunt, cum nihil aliud habere potuissent. At certum est, hunc ipsum nihil aliud esse, quam breve compendium e priori vita, quod fortasse lectionum loco in Officio divino legebatur, excerptum.*

* Reliqua eius scripta Astronomica sicut et epitomes varias opusculorum quorumdam ab antiquis scriptoribus editorum vide apud authores Historiae Literariae Gallicae t. VIII. p. 479. et seqq. omnia tamen adhuc latent in MSS. excepta vita Pontii Abbatis, *

RAIMUNDUS *Bernardi*, miles et Legum Doctor, Consiliarius regis Francia, nec non Ducis Calabriae et Andegavensis, a. 1383. Legatus fuit ad Imperatorem, et coram ipso *Orationem* habuit *pro Clemente Papa VII.* contra intrusum in Roma, qui fuit Urbanus VI. Exstat in Martene et Durand Thes. novo Anecd. t. II p. 1120.

RAIMUNDUS *Bequin*, Tolosanus, Ord. Praedicatorum, primum Sacrae Scripturae Lector Tolosanus, Sententiarum Lector Parisinus, post a. 1321. S. Palatii apud Joannem XXII. magister, demum a. 1324. Patriarcha Hierosolymitanus, et Episcopus Lemissensis f. Nimocensis in insula Cypro, obiit a. 1328. Scripsit *Quodlibeta varia*, et alia opuscula, de quibus hodie nihil superest. Vide Jac. Quetif de Scriptoribus ordinis Praedicatorum p. 666.

RAIMUNDUS *Boquierius*, Gallus, patria Narbonensis, XXV. Carmelitarum Generalis Magister, scripsit *contra quendam Apostatam.* Obiit Perpiniani anno 1388. Haec Possevinus tom. II. Apparatus p. 315. ex Simlero.

RIAMUNDUS *de Canillac*, Gallus, Decretorum Doctor, Canonicus ordinis S. Crucis in Hierusalem, Archiepiscopus Tolosanus, deinde Cardinalis Episcopus Praenestinus, scripsit *Recollectarum librum* ad Septimianum Narbonensem Archiepiscopum: obiit Avenione anno 1373. Haec Oldoinus in Athenaeo Romano p. 575. Adde Ughelli Italiam sacram tomo I. p. 215.

RAIMUNDUS *de Capua*, vide infra *Raymundus de Vineis.*

RAIMUNDUS, sive RAIMUNDUS *Cavitellus*, Cremonensis, Ticini, Perusii et Ferrariae Jura docuit circa a. 1362. Ejus sunt *de verborum obligatione libri 4. de legali studio adipiscendo lib. 2. de feudis lib. I.* De patriae antiquitatibus multa congessit quibus deinde Ludovicus Cavitellius ex pronepotibus usus est, quem vide in Annalibus Cremonensibus ad annum 1362. Arisii Cremona literata t. I. p. 174.

RAIMUNDUS *de Cornelio*, Archidiaconus primum, post a. 1280. Episcopus Cadurcensis, obiit a. 1293. Vide Galliam Christianam tom. I pag. 136. *Testamentum* a. 1289. datum edidit Baluzius Miscell. lib. IV. pag. 502.

RAIMUNDI *de Crosis Summa Dictaminis* secundum stilum Curiae Romanae est MS. in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 141.

RAIMUNDUS vel REMUNDUS, Abbas *Ebirbacensis*, ord. Cisterciensis, obiit a. 1249. post praelaturam 23. annorum, scripsit jussu Gregorii IX. Pontificis, una cum Sefrido Archiepiscopo Moguntino, et

M. Conrado, *Examinationem vitae et miraculorum S. Elisabethae.* Car. de Visch. Bibl. scriptorum ord. Cisterciensis p. 283.

RAIMUNDUS *de Forlivio* scripsit *de interpretatione legum.* Gesnerus.

RAIMUNDUS *Gibonius*, monachus S. Germani de Pratis. Ejus *Commentarii* in quasdam Scripturae partes sive Graecas sive Latinas exstant in Bibl. monasterii laudati. Bern. de Montfaucon Bibl. MSS. pag. 1125.

RAIMUNDUS *Peraudi* vel *Peraldus*, Gallus, *Gurcensis* Episcopus et S. R. E. Cardinalis. Surgeriis apud Sanctones natus, anno 1471. in Collegium Navarrae venit. Postea Romam venit, ab Innocentio VIII. in Germaniam missus est, ut pecuniam contra Turcos colligeret. Maximiliano commendante Episcopus Gurcensis et ab Alexandro VI. Cardinalis creatus est. Fuit etiam Episcopus Sanctonensis, et iterum in Germaniam missus est, obiit Viterbii a. 1505. aet. 70. Lud Jacobus a S. Carolo in Bibl. Pontificia p. 429. ipsum quoque Episcopum Agrigentinum dicit. Scripsit *librum de dignitate sacerdotali super omnes reges terrae*, sine anno et loco excusum, *de actis suis Lubeci et in Dacia*, nec non *Epistolas ad Capnionem et alios.* Haec Launojus hist. Gymnasii Navarraei part. III. lib. 3. c. 2. *Mandata et declarationes in favorem pauperum aliorumque Christi fidelium.* Lips. 4. sine mentione anni. *Diplomata* ab eo in Germania et alibi data prostant fere innumera. Exstat quoque inter Reuchlinianas p. 67. b. brevis ad Reuchlinum *Epistola*, cui valde favit, prout etiam duae Secretariorum ejus Epistolae paginis praecedentibus ostendunt: *Alia* sub initium Coelifodinae Joannis Paltz. Confer de eo Phil. Elssii Encomiasticum Augustinianum p. 600. et Gandolfum de ducentis Augustinianis scriptoribus p. 307. Oldoini Athenaeum Romanum pag. 575. Goetzii Memorabilia Bibl. Regiae Dresdensis Vol. I. p. 513. Ridiculum est, quod Hugo Blotius, Bibliothecarius Caesareus *Raimundum Titulum* nobis effingit, dum hujus Cardinalis *Epistolam ad S. R. Imperii Principes de expeditione contra Turcam suscipienda*, Ulmae a. 1501. datam, nec non *aliam* de hac materia datam in Bibliotheca Vindobonensi adesse nunciat. Vide Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 573. 584. Nosse enim debebat, unicuique Cardinalium suum esse *titulum* scil. Ecclesiam Romae, de qua re evolvendus est Jac. Laderchius de Basilica SS. Marcellini et Petri parte III. c. 1. 6. Hic vero Cardinalis *titulum* habuit S. Mariae novae, Lud. Jacobus tit. SS. Joannis et Pauli ipsi adscribit, immo et Pammachii.

RAIMUNDUS, Patriarcha *Hierosolymitanus*, scripsit *Censuram super articulis a Jacobo Archiepiscopo Aquensi propositis.* MS. in Bibl. Vaticana. Montfaucon I. p. 135. c.

RAIMUNDUS *Hugonis*, Ordinis Praedicatorum in conventu Brageriaci provinciae Tolosanae, vixit a. 1360. et scripsit *Historiam translationis S. Thomae de Aquino*, quae a. 1368. contigit, nec non *Miracula ejusdem*, quae exstant in Actis SS. t. I Martii p. 725. 735. et Percinum in Monumentis Conventus Tolosani part. 2 pag. 211. Plura Jac. Quetif de scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I p. 662.

RAIMUNDUS *Jordanis*, Canonicus regularis ordinis S. Augustini, primo Uticensis sive Useziensis in Gallia Narbonensi Praepositus, dein Cellensis in dioecesi Bituricensi Abbas, a. 1381. Opera ejus huc usque sub *Idiotae* nomine cognita, et seculo VIII. aut IX. scripta habita sunt, primus autem Raymundo vindicavit, et castigationibus additis edi curavit Theophilus Raynaudus Paris. 1654. 4. post Operum tom. XI Sunt autem.

1. *Contemplationum libri VI.* qui antea prodierunt, Paris. apud Henr. Stephanum, 1519. 4. in Orthodoxographis a) Heroldi et Grynaei, in Bibliothecis Patrum, et studio Henrici Sommalii cum Augustini, Anselmi et Bernardi Meditationibus, Colon. 1637.

a) Ibi Liber VI. desideratur, qui de Maria agit.

2. *De Virgine Maria*. Paris. 1538. Hanc contemplationem ab haereticis in Orthodoxographorum editione omissam esse indignatur Margarinus de la Bigne, ideoque in indicibus editionis secundae Bibliothecae Patrum a se editae inserendam censuit.

3. *De statu religioso libri III.*

4. *De Oculo spirituali*, sive *Oculo mystico*, Joanni Guallensi tribuitur. Vide supra t. III. p. 103.

Regulae Christianam vitam complectentes, et *Paraphrasis in Psalmum XV*. sunt Joannis Pici Mirandulani, inter cujus opera exstant Vide supra t. IV. p. 401.

RAIMUNDUS *Lullus*, supra lib. IV. p. 574. Tres *Epistolae* illius ad Regem Galliae, ad amicum, et Academiam Parisinam, quibus ad fundandum Collegium linguarum orientalium hortatur, exstant in Martene et Durand Thes. novo Anecdot. I. p. 1315.

* Operum quorundam Lulli tituli exhibentur a cl. Lamio in Catalogo MSS Biblioth. Riccardianae pag. 270. quorum saltem nonnullorum cognitio eruditos fugerat. En illos: *Soliloquium Philosophiae majus Liber lucis Mercuriorum. De accertatione lapidis. De lapide phisico minerali. Ars intellectualis seu Magia parva. Anima artis trasmutatoriae metallorum. De investigatione vitae. Elucidatio totius Testamenti. Opus margaritarum Vade mecum artis compendiosae. De terminis militis. Epistolae tres de arte Alchimiae Testamentum ultimum a Raimundi, Rege Carolo. De mirabilibus rebus versio ex graeco in latinum per C. V. D. Raym. Lullum . . . . De mirabilibus rebus ad nob. et doctum v. Hieron. Cattaguetum Compendium ad compositionem in lapidem Philosophorum Astrologia, et secreta ad Eduardum Regem. Oratio ad J. Christum ante descriptionem aequae vitae recitanda.* Haec in *Codicibus quibusdam* Riccardianis servari idem Lamius ibidem testatur. Alibi vero in eodem operi indicat alium codicem, in quo est ejusdem Raymundi opus Theologicum et philosophicum inscriptum: *Fundamentum artis generalis ad Dei laudem, cognitionem et amorem.* *

RAIMUNDUS *Marlianus*, Gallus, vixit temporibus Caroli VIII. et Ludovici XII. Scripsit *Descriptionem veterum Galliae locorum, urbium, populorum, montium ac fluviorum*, quorum apud Caesarem et Tacitum mentio fit, ordine Alphabetico. Ea editionibus Julii Caesaris annecti solet, ut Venetae per Theodor. de Ragazonibus, 1490. fol. Sub verbo *Boji* tempus suum innuit, ubi terras meminit, *quas hodie Sigismundus Dux Austriae possidet.* Vixit igitur antequam Sigismundus dignitatem Imperatoriam nancisceretur. Caetera ejus huc dum incognita sunt.

RAIMUNDUS *Martini*, Subiratensis, (hodie *Subirats* dicitur, urbs Cataloniae) ordinis Praedicatorum in conventu Barcinonensi. Fuerunt, qui ipsum Ex-Judaeum pronunciarent, etiam ex antiquioribus, sed recte eos arguit Rev. Wolfius Bibl. Hebr. tom. III p. 989. seqq. Suspicio potius quorundam fuit, quia in librorum Rabbinicorum lectione, si quisquam alius fuit versatissimus. Illo enim tempore *Raymundus de Pennaforti*, Generalis ord. Dominicanorum, suos ad haec studiorum genera tractanda jussu regio excitarat. Ipse quoque Raymundus noster cum Paulo quodam Ex-Judaeo codices hebraicos per totam provinciam conquisitos in usum suum convertit. Mortuus est post a. 1286. Ex scriptis ejus nota sunt.

1. *Pugio fidei adversus Mauros et Judaeos*, Opus quantivis pretii, hac praecipue de caussa, quia multos exhibet textus Codicum Judaicorum, quos posteriorum temporum Judaei in editionibus impressis omiserunt. Scripsit eum librum a. C. 1278. ut ipse innuit part. II. cap. 10. n. 11. Editus est primum a Jac. Phil. Maussaco et Josepho de Voisin, cum hujus observationibus, Paris. 1651. fol. post Lip. 1687. fol. cura Jo. Ben. Carpzovii, qui Introductionem ad Theologiam Judaicam praemisit. Usus est illo Porchetus Salvaticus, prout supra monuimus, nec non Petrus Galatinus, cujus plagium non est excusandum

2. *Summae contra Alcoranum*, quod opus nondum est editum.

3. *Capistrum Judaeorum*, quod manu exaratum exstat in Bibliotheca Bononiensi, teste Echardo Biblioth. ord. Praedic. tom. II pag. 818.

Caeterum de hoc Raymundo agunt praeter Caveum, Bosquetus et Maussatus in Prolegomenis, Nic. Antonius in Bibl. Hispana Vet. VIII. 6 n. 227 seq. Wolfius Bibl. Hebr. I p. 1016. Altamura Bibl. Dominicana pag. 58. et Noster supra tom. V. p. 43. quia vero hic quaedam habentur, quae superius non exstant, Lectores utriusque operam poterunt conjungere.

RAIMUNDUS de *Medullione*, Gallus, ex illustri Medullionum stirpe in Provincia oriundus, ordinis Praedicatorum a. 1264. Praedicator generalis, postea Provincialis socius, Diffinitor fuit. A. 1281. assumtus est Episcopus Vapincensis, a. 1289. Archiepiscopus Ebrodunensis, obiit a. 1294 Ejus sunt *Acta Synodi Reatinae in Sabinis, Statuta pro regimine dioecesis Vapincensis, Acta Synodi provincialis Ebrodunensis a.* 1290. quae edita sunt a Martene et Durand tom. IV Thesauri novi Anecdotorum. Vide Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum pag. 68. Adde Galliam Christianam t. I p. 465. t. III p. 1081.

RAIMUNDUS *Mithridates*: vide supra tom. V. pag. 79.

RAIMUNDUS de *Musfoliis, Mustogiolis*, vel de *Moscuerolis*, natione Gallus, patria Rutenensis, ex Monacho et Priore Coenobii S. Flori in Arvernia, Benedictini Ordinis, primum a Joanne XXI. aliis XXII. Pont. Max. Episcopus Florensis, tum S Pauli, demum Presbyter Cardinalis cum Titulo S. Eusebii constitutus omnium primus, scripsit *Statuta pro Ecclesia S. Pauli, et Prioratu Majoris Ecclesiae*, nec non *Leges* condidit pro Clericis. Obiit circa a. 1336. Oldoini Athenaeum Romanum p. 575.

RAIMUNDUS *Oldovinus*, Cremonensis, JCtus celebris circa a. 1326. scripsit *de usufructu, de invaliditate matrimonii*, et alia. Arisii Cremona literata t. I p. 158.

RAIMUNDUS *de Pennaforti*, vide V. 213.

RAIMUNDUS *Peraudi*, vid. supra *Guarcensis.*

Petri RAIMUNDI, monachi de Clusa, *Chronicon* usque ad a. 1134. est in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 17.

RAIMUNDUS *de Podio*, vide supra *Raymundus de Ageles.*

RAIMUNDUS *de Ponte*, in Aragoniae regno et Fraga municipio natus, primum *Auditor Rotae* Romanae, et Marchiae Anconitanae Gubernator, dein Regis Aragoniae Cancellarius, et ab a. 1288. Episcopus Valentinus. A. 1303. ordinem fratrum Praedicatorum ingressus est. Interfuit Concilio Viennensi a. 1312. et obiit in urbe Tarraconensi a. 1313. cum Synodus provincialis ibidem haberetur. Scripsit *librum de Sacramentis.* Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. IX. 2. n. 63. 64. Quetif de Scriptor. ord. Praedicatorum pag. 519.

RAIMUNDUS *Rigaldus*, vide infra RIGAUDUS.

RAIMUNDUS de *Salignas*, (forte *Salignac*) Decanus Parisiensis et Auditor sacri Palatii Apostolici. Ejus sunt, *Casus libri V. Decretalium* MSS. in Bibl. Lipsiensi Academiae Paulina. Vide Felleri Catal. p. 425.

RAIMUNDUS *Sebunda, Sebonde, Sabunde, Sebeide, Sant-Sebeide, et Sebon*, Hispanus, Artium, Medicinae et Theologiae Doctor, Tolosae docuit circa a. 1436. An Ex-Judaeis adnumerandus sit, disquirit, et recte negat Wolfius Bibl. Hebr. III. p. 991. Ejus habemus:

1. *Creaturarum sive de homine* librum, quem alii *Theologiam naturalem* vocant. Editio ejus antiqua exstat 4. sine anno et loco, alia sine loco 1487. fol. Daventriensem in folio memorat Whartonus. Porro prodiit Argent. 1496. f. Paris. 1509. Lugd. 1540. 8. Venet. 1581. 8. Francof. 1631. 8. Amstel. 1661.

Versio Gallica prodiit hoc titulo: *La Theologie naturelle de D. Raym.* Sebon mise *en Francois par Mad. Leonor Reyne de France*, Paris 1551. 4. Huius libri non meminit Franc. Crucimanius, adfuit tamen Lipsiae a. 1739 in auctione publica. Aliam eiusdem anni memorat Maittairius tomo III Annal. pag. 600. hoc titulo: La Theologiae naturelle de Raymod *second* (forte ex errore typographi pro *Sebond*) *comprise en sept*

dialogues de la nature de l'homme, traduicts de Latin en Francois par Jean Martin. Paris per Mich. Vascosanum. 4. Deinde quoque vertit Michaël Montanus, Paris. 1569. 1581. 8. id quod pater ipsi negotium imposuit, ut ipsum partim in timore Dei, partim quoque in bonis literis exerceret, teste Crucimanio p. 329. Idem Montanus Conatuum II. 12. *Apologeticon* hujus libri scripsit, quod editioni Rotomagensi 1603. et 1651. additum, Italice quoque versum a Marco Ginammi, Venet. 1633. Male de hoc opere judicant Mericus Casaubonus in libro Anglice scripto *de credulitate et incredulitate* p. 16. Jac. Thomasius in Praefationibus p. 77. et Theoph. Raynaudus in Theol. naturali Proleg. §. 86. Melius autem Comenius de uno necessario c. 6. p. 49.

* *Theologiae naturalis* eiusdem authoris praeter indicatas hic alia est editio in fol. Argentinae an. 1501. quam servat Biblioth. Civica Vindobonensis ut ex eius Catalogo I. 169. discimus. Vide Lambacheri adnot. in cod. catalogo.

(284 Versio Italica prodiit cur. F. A. Zaccaria *in Faenza* 1789. in 12. vol. 5. et *in Modena* 1823. 8. quamplurimum diffusa, uti lectu dignissima.

2. *Viola animae*, sive *de natura hominis*, prodiit Toleti 1504. 4. Colon. 1502. 4. Lug. 1568. 12. Hispanice vertit Antonius Ares, Taurensis, ord. Min. Madr. 1617 4.

3. *Quaestiones disputatas* allegat Trithemius de script. Eccles. c. 765.

Plura de ipso dant Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. X. 3. n 116. seqq. Whartonus Append. ad Caveum p. 86. Baelius in Dictionario, Val. Andreas in Catalogo clarorum Hispaniae scriptorum pag. 100. Crenius Animadv. Historico-Philol. t. IX p. 101.

RAIMUNDUS *de Tarraha*, aliis *Terraga* Ex Judaeus, Dominicanorum Ordini adscriptus a. 1370. sed tantum in speciem, ut Christianos falleret. Scripsit librum *de Daemonum invocatione*: alium, cujus initium fuit: *Utrum quilibet infidelis tam divinis, quam Apostolicis canonibus teneatur obedire*: *de secretis naturae*, *de Alchymia*, et alia. quae jussu Gregorii XI. a 1372. flammis sunt exusta. Haec ex tom. IV. Bartoloccii tradit Rev. Wolfius Bibl. Hebr. I. p. 1016. III. p. 389. Adde Fabricium supra t. IV. p. 575.

RAIMUNDUS *Turcus*, scriptor rerum Astensium, sec. XII sed quem frustra huc usque quaesivit Lud. Ant. Muratorius, prout iste testatur in praefatione ad Chronica Astensia, tom. XI S. R. Ital. p. 136.

* Memoriale Raymundi Turci quod tantis adeo votis efflagitavit cl. Muratorius jam tandem prodiit beneficio doctissimor. vir. qui MSS. Codicum Taurinens. indicem ediderunt. Vide vol. II. ad cod. 647. Absolvitur vero haec Historia anno 1491.

RAIMUNDUS *de Vineis*, vulgo *de Capua*, ab urbe scilicet patria, ex familia nobili *de Vineis*, ordini Praedicatorum in patria adscriptus, postea Prior apud Montempolitianum et in conventu Romano ad Minervam, porro Regens studii Senensis, demum Provinciae Lombardiae superioris electus Prior et Praeses, obiit Noribergae a. 1399. Scripsit *Legendam B. Agnetis de Montepolitano, virginis, ord. Praedic.* quam Ambr. Taegius in suam Rerum ordinis Praedic. collectionem intulit lib. 3. Dist. 8. fol. 146. ex iis desumserunt Acta SS. tom. II. Aprilis p. 792. *Legendam B. Catharinae Senensis*, Colon. 1553. fol. apud Surium d. 29. April. Antoninum Summae t. III. p. 692. et in Actis Sanctorum tom. III. Aprilis p. 853. Italica versio Barduccii Canigiani praemissa est Operibus S. Catharinae, quae tomis V. prodierunt. Senis 1707. 1713. seqq. 4. (285 Italica versio in Senensi edit. 1707. est Can. Bernard. Pecci. Antiquior versio Italica prodiit *Firenze in S. Iac. di Ripoli* 1477. in 4. ab illa Mediolani per Jo. Ant. de honate 1489. 4. cusa, prorsus diversa. Fr. Ambr. Politi Catharinus *in Siena* 1524. 4. et *in Venezia* 1562. et suam vulgavit.) *Tractatum super Magnificat, Officium pro festo visitationis B. Virginis, Tractatum pro reformatione conservanda*, Rom. 1580. Tolosae 1605. 12. Fontana inter ordinationes Capitulorum generalium inseruit p. 550. *Epistolas Encyclicas ex Capitulis generalibus scriptas*, *Acta legationum pro summis Pontificibus Gregorio XI. Urbano VI. et Bonifacio IX. tum et pro Florentinis*, *Testi-*

monium juridicum de iis, quae audivit et vidit vacante sede Apostolica post obitum Gregorii XI. Opera etiam S. Catharinae non solum ex lingua Italica in Latinam conververtit, de qua re Noster supra tom. I. p. 336. sed etiam a Whartono auctor illorum creditur, consentiente Oudino t. III p.1264. Vide supra CATHARINA Senensis.

Vide Jac. Quetif. de Scriptoribus Ordinis Praedicatorum tom. I p. 679. Altamura pag. 145.

RAIMUNDUS *Superantius*, Italice *Soranzo*, JCtus in aula Pontificum Avenionensi sec XIV. medio, *libros Ciceronis de gloria* habuit, et Petrarchae legendos concessit, postea casu quodam amisit. Vide Menagiana tom. IV.

RAINALDUS, Archidiaconus S. Mauritii *Andegavensis*, scripsit *Breve Chronicon* a tempore Ptolemaei Evergetae ad a. 1085. In quibusdam MSS. Chronicon Frodoardi, monachi *S.* Albani, ab a 966. ad 1277. continuasse dicitur. Jac. le Long Bibl. Historiae Galliae p. 341. 754.

* Authores Historiae Literariae Gallicanae t. VIII. pag. 36. monent in Chronico quodam MS. Bibliothecae Cottonianae legi ad A. 1075. *Finis Chronicae Raynaldi S. Mauricii.* Quae deinde sequuntur in eodem MS. eiusdem Chronici continuatio sunt. Nec aliud esse censeo opus illud hic a Bibliothecario indicatum Chronicon Frodoardi continuatum usque ad An. 1277. Vixit autem Raynaldus ultra an. 1074. sed quo potissimum obierit certum tempus, ignoratur. Addunt Scriptores illi Historiae litterariae Gallicae hunc ipsum Raynaldum scripsisse historiam miraculorum S. Florentii, quam servat MS. Codex Monasterii S. Florentii Salmariensis, sicut et novum officium eiusdem S. Florentii, ac denique hymnos binos de laudibus eiusdem Sancti, quorum prior incipit *Canat chorus fidelium*, alter: *Sancte confessor.* Utrumque servant Breviaria MSS. eiusdem Coenobii et Florentii. *

RAINALDUS *Bononiensis,* vid. infra *Rambertus.*

RAINALDUS *de Brancaleonibus*, Fulginas, ex Comitibus Luci et Menalis circa a. 1410. reliquit *plura Carmina* utraque lingua. Jacobilli Bibl. Umbriae p. 238.

RAINALDUS *Calementanus* seu *Colimentanus* dictus, ex Comitibus Marsorum, monachus S. Benedicti et Presbyter Cardinalis SS. Petri et Marcellini ab Innocentio II. renunciatus, qui obiit Cassini Idibus Junii a. 1165. Scripsit *S. Severi Episcopi Vitam, de SS. Benedicto et Mauro versus*, *de SS. Placido, Mauro et Severo hymnos.* Vide plura apud Ciaconium ejusque Auctarios. Haec Oldoinus in Athenaeo Romano p. 574. Adde Jac. Laderchium de Basilica SS. Marcellini et Petri p. 348.

RAINALDUS, Subdiaconus *Casinensis*, sec. incerto, *Vitam B. Benedicti* versibus expressit, qui leguntur in Breviariis Casinensibus a. 1586. et 1572. impressis. Acta SS. Martii tom. III. p. 276. Ejusdem *Versus in Regulam S. Benedicti* adservantur in Bibl. monasterii Casinensis. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 224. *Hymnos* quoque *in laudem S. Severi* Confessoris et Episcopi Casinatis ipsi tribuit Petrus Diaconus de Viris illustribus Casinensibus c. 44.

RAINALDUS *Cisterciensis*, vid. *Rainerius Cisterc.*

RAINALDUS *Cluniacensis*, vid. infra *Rainaldus de Semur.*

RAINALDUS, Episcopus *Lingonensis*, circa a. 1080. Scripsit *de Vita, agone* et *triumpho S. Mamantis*, Lingonensis Ecclesiae Patroni, quae edita est in Jo. a Bosco Bibliotheca Floriacensi tom II. p. 220. 240. *Rainardum* vocat Necrologium S. Benigni Divionensis in Bibl. S. Germani apud Bern. de Montfaucon l. c. p. 1161.

RAINALDUS *de Montauro*, Netinus Siculus, cujus mater ex Landolina familia provenit, nobile genere natus. Ord. Praedicatorum Doctor Salmanticensis. Prior Provincialis Siciliae, post Inquisitor fidei Generalis. A. Ferdinando II. Aragoniae Rege Neapolim vocatus est, ubi una cum aliis Tribunal Inquisitionis instituit. Ab Alexandro VI. a. 1497. Episcopus Cephalaeditanus, a. 1497. Generalis Commissarius Sanctae Cruciatae in Sicilia et Collector Decimarum Ecclesiasticarum, a Julio II.

Abbas S. Mariae de Arca a. 1503. renunciatus est. Obiit a. 1511. cum Siculorum Oratorem apud Ferdinandum in Hispania ageret. Scripsit *IV. volumina in libros Sententiarum*, nondum edita. Impressa vero sunt: *De Reductionibus naturalibus, de Futurorum contigentium difficultate; Oratio Panormi, in funere Joannis Aragonensis, filii Ferdinandi II a. 1497. habita.* Hier. Ragusa Elogia Siculorum p. 245. Mongitore Bibl. Sicula tom. II. pag. 197. 198. Altamura Bibl. Dominicana pag. 228. Jac. Quetif tom. II. p. 24.

RAINALDUS ex Comitibus Signiae, Episcopus Cardinalis *Ostiensis*, postea Pontifex nomine *Alexandri IV.* de quo plurimis jam egit Fabricius noster supra t. I. pag. 56. Adde nunc, quasdam ejus *Epistolas* ad Episcopos et Abbates Sueciae haberi in Jo. Vastovii vite Aquilonia sub finem, alias Magistro Hospitalis S. Spiritus Pisarum in Ughelli Italia Sacra. Adde Oldoini Athenaeum Romanum pag. 574. et qui ibi plures citantur.

RAINALDUS, Prior S. Eligii *Parisiensis*, cujus *Commentarii in Pentateuchum, Josuam, Judices, Ruth et Jesaiam* MSS. memorantur a Montefalconio Bibl. MSS. p. 1278.

RAINALDUS *Persichellus*, Cremonensis, humaniorum literarum Professor circa a. 1364. varia e Poëtis Graecis, praecipue Pindaro, Latine vertit; scripsit *Epigrammata, de Italiae antiquis et clarioribus urbibus, de vita solitaria, de hominis discursu disp.* 3. Arisii Cremona literata tom. I. p. 175.

RAINALDUS *Persicus* Comes, Matthaei filius, Viciniae S. Petri de Pado, JCtus Cremonensis, legatione ad Venetos functus est; obiit a. 1505 et *Consultationes Legales* reliquit. ibidem p. 355.

RAINALDUS *de Semur*, a. 118. monachus Cluniacensis, Abbas Eezeliacensis, post Archiepiscopus Lugdunensis a. 1128. obiit anno sequenti. Scripsit *Vitam Hugonis Abbatis Cluniacensis*, et Ejusdem Vitae *Synopsin metricam*, quae prodierunt primum in Bibliotheca Cluniacensi p. 648. 651. postea in Actis Sanctorum tom. III. Aprilis p. 648. Utrumque MSS. bis adest in Bibl. Vaticana. Montfaucon l. c. p. 74. 76. Possevinus tomo II. Apparatus p. 311. 212. Gallia Christiana tom. IV. p. 115.

RAINALDUS, Episcopus *Senensis*.

Ejus est *Registrum patrimonii S. Petri in Tuscia* a. 1291 compositum, MS. in Bibl. Colbertina. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 926.

RAINALDUS *Wilduccius*, Foroliviensis, Scriptor seculi XIV. cujus scripta in Bibliothecis adservantur sequentia: *Tractatus de septem Sacramentis; Sermones in Evangelia, Epistolas, Quadragesimales, de Festis annualibus, et contra Hebraeos;* item *de Resurrectione mortuorum.* Plura de ipso non sunt cognita. Ge. Viviani Marchesli Vitae illustrium Foroliviensum p. 163.

RAINERIUS *Alemannus*, nescio quis. Ejus est Tractatus dictus *Fayfacetus*, seu *de moribus in mensa requisitis, metrice*, qui editus est sub nomine *Faceti* cum Commento, sed nomine anni et loci non addito. It. Tractatus alius dictus *Pamphilus*, de amore, metrice. MS. est in Bibl. monasterii Dunensis in Flandria, prout testatur Ant. Sanderi Bibl. Belgica MSS. p. 204. *Fagifacetus* dicitur in Codice Bibl. Paullinae Lipsiensis, teste Catalogo Felleri p. 389. Fortasse vox hybrida est a φογειν *comedere*, et *facetiae*, ut facetum inter comedendum vivendi morem ostendat.

RAINERIUS *Arsendius*, Foroliviensis, Romae primum Auditor Sacri Palatii, deinde Bononiae ab a. 1324. usque ad 1338. Jus docuit, ubi Bartolum de Saxoferrato discipulum habuit. A. Carolo IV. Imp. Caesareae Aulae Consiliarius declaratus, Pisis docere maluit, ubi Bartolum Collegam habuit. Post a. 1344. ab Ubertino, Patavii Domino, sexcentorum aureorum salario Patavium vocatus est, ut Cortusiorum Historia VIII. 14. docet, tandem a. 1358 fatis concessit. Ejus est *Repetitio l. omnes populi ff. Justitia et Iure*, quam Albericus de Rosate Tractatui statutorum inseruit, et *Consilia. Additiones super Infortiatum* MSS. sunt in Bibl. Paulina Lipsiensi, teste Catalogo Felleriano p. 344. Ge. Vivianus Marchesius de Viris

illustribus Forolivienisibus II. 2. Nicol. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini lib. III. sect. I. c. 2. Marcus Mantua de illustribus Jureconsultis c. 221.

RAINERIUS *de Barga*, nescio quis, una cum Bractino de Pistorio scripsit *Librum rationum super Chirurgiam Galeni*. Exstat in Bibl. Colbertina teste Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecar. MSS. p. 950.

RAINERIUS *de Belforte*, ex Medico monachus S. Galgani in Tuscia, dioecesis Volaterranae, Ord. Cisterciensis, post Abbas, obiit a. 1272. Scripsit *Tractatus aliquot medicos*, *et Vitam B. Jacobi de Monterio*, coenobii sui monachi. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 284. Magistri Rainerii *liber de morbis oculorum* MS. est Romae in Hospitio Congregationis S. Mauri. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 200.

RAINERIUS *Capoccius*, Viterbiensis, Ord. Cisterciensis in coenobio trium Fontium juxta Romam, an. 1212. Cardinalis, titulo S. Mariae in Cosmedin creatus, obiit a. 1258. Fecit *Hymnos* rhythmice scriptos ut illa ferebant tempora, quorum initium *Coelorum candor*, *Plange turba paupercula*. Ughellus Italia Sacra tom. I. Car. de Visch. Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 284. Oldoini Athenaeum Romanum p. 577.

RAINERIUS, monachus *Cellensis* in Hannonia, hodie *S. Guislain*, seculo circiter XI. scripsit *Vitam S. Gisleni*, Conditoris hujus Cellae, quam suppresso nomine, praefatione quoque et libro miraculorum emissis edidit Surius d. 9. Oct. integram vero Mabillonius Seculo II. Benedictino p. 796.

RAINERIUS, alias RAINALDUS, Milonis Comitis Barri super Sequanam filius, ex monacho Claraevallis a. 1133. electus Abbas *Cistercii*, obiit a. 1151, et mortem ejus luxit Bernardus Epist. 270. *Speciales Constitutiones Ordinis Cisterciensis* a S. Stephano diversis temporibus latas in unum volumen redegit, et a. 1134. vulgavit. Car. de Visch Bibl Scriptorum Ord. Cisterciensis a. 284.

RAINERIUS *Cluniacensis*, vid. supra PASCHALIS II.

RAINERIUS *Coppoli*, sive *de Coppolis* Perusinus, J. U. D. Antiquior, circa an. 1350. scripsit *in libros Digestorum*. Oldoini Athenaeum Augustum p. 292.

RAINERIUS *de Forolivio*, vid. supra RAINERIUS *Arsendius*.

RAINERIUS *Granchi*, vel, *de Grancis* Pisanus, Ord. Praedicatorum, saec. XIV. scripsit *de praeliis Tusciae libros VIII.* carmine admodum obscuro et impolito, sed quod tamen historiarum studiosis non est inutile Editum est a Muratorio tom. XI. S. R. Ital., p. 283. qui auctorem eundem cum Rainerio Pisano, Pantheologiae auctore, conjicit, liberum tamen cuivis judicium merite relinquit, Adde Jac. Qnetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum t. II. p. 819.

(286 Fuit a F. R. de Rivalto diversus et celebratiss. F. Bartholom. (De Granchi) dictus de S. Concordio nepos. Antiquior qui reperitionem celeb. Cod. Pandectarum meminerit, et an. 1350. florebat, ut Franc. Taurellus in Epist. nuncup. Florentinae edit. 1553. refert. Vide F. Aeligii Volpini *Elogio di F. Ranieri da Rivalto* in t. IV. 137. *Memorie d' Illustri Pisani.*)

RAINERIUS *de Isorella*, cognonime *Lombardus*, Brixiensis, Ord. Praedicatorum, a. 1237. factus est Eccles. Romanae Vicecancellarius, et an. 1247. Episcopus Magalonensis, interfectus anno sequenti 1248. Scripsit *Statuta Synodalia a. 1274. Dictionarium varia eruditione refertum*: *Speculum adversus haereses*. Jac Quetif. de Scriptor. Ord. Praedicatorum p. 121. Leon. Cozzando Libraria Bresciana p. 293. Altamura p. 13.

RAINERIUS *Lombardus*, vid. RAINERIUS *de Isorella.*

RAINERIUS *Palearesi*, Senensis, Ordinis Praedicatorum circa an. 1404. scripsit *Opusculum in laudem Catharinae Senensis*. Quetif t. I. p. 750. Altamura p. 149.

RAINERIUS *a Rivalto*, quod castellum est in collibus Pisanis, unde *Pisanus* vulgo, vel *de Pisis* dictus est, Oldoinus patria *Genuensem* dicit, agnomine tantum Pisanum, Ord. Praedicatorum, vixit sec. XIV. obiit an. 1351. et celebris est Ope-

re, quod *Pantheologiam* inscripsit, in quo quae ad Theologiam pertinent, ordine alphabetico disposita sunt. Inceperat Opus an. 1333. ex quo de tempore, quo vixit, conjectura fieri potest. Edita est illa Pantheologia Gandavi, 1559 ut quidam tradunt, *Summae* titulo, Norimb. cura Fr. Jacobi Florentini, apud Jo. Sensenchmid et Henr. Kefer, 1473. fol et *Pantheologiae* titulo ibidem apud Koburgerum, 1474. 1478. et 1486 2. vol. fol. *Summae* Venetiis ap. Petrum Lichtenstein, 1486. fol. Lugduni expensis Constantini Fredin, 1519 fol. (Catal. Bunemanni p. 34.) Brixiae 1529. 1581. 4. Venet. 1585. 4. tandem Lugd. 1655. et Paris. 1670. 3. vol. fol. per Fr. Jacobum Nicolai, Ord. Praedicatorum, de cujus editione addimus judicium Jo. Launoji diss. de veteri ciborum delectu in jejuniis Christianorum tom. II Opp. part. 2. p. 686. *Pantheologiae identidem interponit, singularis sibi, vulgaris aliis doctrinae observationes, quae Lectoribus molestiae plurimum, voluptatis nihil aut parum adferunt. Id egregia lucubratione sua consecutus est, antiquarum editionum Pantheologia Rainerii non minoris, ut post editionem novam fieri solet, sed pluribus vendatur et requiratur diligentius* Caeterum de hoc auctore post Dupinium, Whartonum, Oudinum, vide Muratorium tom. XI. S. R. Ital. p. 286. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. 635. Sopranum de Scriptoribus Liguriae p 249 Oldoini Athenaeum Ligusticum p. 489.

* Operis huius Raineriani in edit. Norimbergensi an. 1473 titulus est *Panthologia* et tribus in fol. voluminibus constat (non summa) Rainerii De Pisis. Ab authore tamen suo *Summam* inscriptam fuisse docet magnus Codex MS. Chartaceus Saec. XV. apud me existens in quo Summae huius pars prior continetur: En titulum integrum: *Incipit prima pars Summae F. Raynerii de Pisis. Doct. eximii, Ord. Praedicatorum, quam composuit magnis laboribus pro salute animarum, et communiori ac faciliori studio praedicatorum.* Rainerii sermo *de fortuna* et sermo *de sortibus* extat in Codice Bibl. Riccardianae monente cl. Lamio in Catalogo eiusd. pag. 335. *

RAINERIUS, Diaconus et monachus Pomposianus, vixit a. 1200. et *Collectionem primam Decretalium Innocentii III.* ex Regestis Epistolis ejus annorum 1198. 1199. 1200. in XL. titulus congessit, editam a Baluzio t. I. Epistolarum Innocenti p. 543.

RAINERIUS *de Raineris*, senior, JCtus et Judex Perusinus, Petro Damiani familiaris, a. 1050. Scripsit *Historiam Visionis habitae in Ecclesia S. Petri Perusina.* Oldoini Athenaeum Augustum p. 292.

Alius junior, JCtus et Professor Perusinus, a Jasone Mayno commendatus, circa a. 1430. reliquit *Lecturas super ff.* et *Volumina Responsorum.* Oldoinus l. c.

RAINERIUS *Sacconus,* Placentinus, Philosophus et Theologus, prout illa tempora ferebant, non contemnendus, primo Waldensium Episcopus, deinde Monachus Ordinis Praedicatorum et haereticae pravitatis per Lombardiam Inquisitor, obiit a. 1259. in exilio. Scripsit *Summam de Catharis et Leonistis seu Pauperibus de Lugduno*, quae a Claudio Cousford Paris 1548. edita, in libro, quem inscripsit *Waldensium et quorundam aliorum errores*, tanquam inedita vero ab Edm Martene et Ursino Durand t. V Thesauri novi Anecdotorum inserta est, p. 1759. *Liber adversus Waldenses* a Gretsero editus est Ingolstad. 1613. 4. deinde in Bibliothecis PP. et quidem Lugdunensi tom. XXV p. 262. in Freheri Scriptor. rerum Bohemicar. in Fasciculo rerum expetendarum et fugiendarum, tandem in Operibus Gretseri tom. XII part. 2 p. 23. seqq. Magna ejus pars jam ante edita fuerat in Flacii Catal. testium Veritatis p. 431. Freheri et Flacii editiones plurium corruptelarum arguit Gretserus tom. XXV Bibl. PP. p. 261. Observat autem Georgius Conradus Riegerus *im Saltzbunde* p. 502. titulum hujus libri ab auctore inscriptum esse *contra haereticos,* quippe qui Waldenses a Manichaeis et Arrianis distinguat, Jesuitas vero illum pro lubitu, et ad invidiam Waldensibus concitandam, immutasse: interim tamen testimonio eius utitur ad dogmata et vitam Waldensium delineandam, p. 255. 502.

Vide Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I p. 154. qui Germanica, quae ibi habentur, a quodam Germano in usus popularium suorum inserta esse suspicatur. Ambr. ab Altamura Bibl. Domin. p. 15.

RAINERUS *Vibius*, JCtus Perusinus circa a. 1350. scripsit *de Dote, in ff. et Codicem.* Oldoinus l. c. p. 293.

RAINHAMUS, Anglus Philosophus, a Ducangio in Indice, qui Glossario praefixus est, memoratur, mihi vero praeter hunc nondum occurrit.

RAINO, Episcopus Andegavensis, sec. X: ineunte, *Vitam S. Mauritii*, Episcopi Andegavensis, describi jussit, qui Codex manuscriptus exstitit apud Ægidium Menagium, et haec adscripta habebat: *Raino, quondam Sancti Martini quotidianus discipulus et semper Canonicus, ac postmodum Sanctae Andegavensis Ecclesiae ex initio Christianitatis trigesimus tertius humilis Episcopus, anno Incarnationis Dominicae adhuc in DCCCCV. et ordinationis Episcopatus sui in XXV. hanc Vitam scribere et requirere jussit. Archanaldus, Sancti Martini discipulus et Diaconus, jussu praefati domini Rainonis scripsit et requisivit.* Quum igitur haec Vita vulgo Gregorio Turonensi adscripta sit, Jo. Launojus in Judicio de auctore hujus Vitae tom. II Operum parte I. p. 656. Rainonem ubique auctorem illius facit, neque tamen aliud argumentum, praeterquam ex verbis modo adductis, protulit. Clarissimum vero est, Rainone tantum jubente Codicem fuisse descriptum, an auctor sit, non additur. Si igitur stilus et alia Gregorium auctorem non patiantur, incertum potius illum pronunciabimus.

RAINOLDUS, Archiepiscopus *Remensis. Epistolae* ejus *quatuor* an. 1093. scriptae habentur in Conciliis Harduini tom. V. p. 1673, 4, 9.

RAINOLDUS *de Villa nova de triplici modo conficiendi vina* a Francisco de Senis epitomatus exstat Lipsiae in Bibl. Paulina. Vide Catalogum Felleri p. 261. 262. Videndum, annon sit Arnoldus Villanovanus.

* Omne deponendum est dubium de hoc Rainoldo, utrum idem sit cum Arnoldo Villanovano. Constat enim libellum de modo conficendi vina Arnoldi opus esse cum inter eius opera saepius excusus sit. *

RAMANTINUS *de Florentia*, Ord. Fr. Praedicatorum, circa an. 1363. rerum mathematicarum peritus, scripsit *Paschale opus,* in quo Calendarium emendavit. Tribuunt ipsi quoque *Commentaria in Senecam*, sed perperam. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I pag. 632. Julius Niger de Scriptoribus Florentinis pag. 480.

RAMBERTUS *de Bononia*, e nobili *Primaditiorum* gente, Magister Parisiensis, Ord. Praedicatorum, postea Episcopus Venetiarium Castellanus a) an. 1302. obiit an. 1308. Scripsit *Apologeticum contra Corruptorium S. Thomae, pro illius doctrinae defensione*, nec non *Speculum exemplare.* Quetif l. c. pag. 504. Illud *Speculum exemplare* habetur MS. in Bibl. Laurentina Medicea. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 292.

* Renunciatus fuit Castellanus Episcopus An. 1303 die 10. Martii. Obiit circa an. 1308. Porro fallitur Bibliothecarius noster in annotat. hic subiecta scribens Castellanensem Episcopatum frustra apud Ughellium quaeri. Castellanenses enim Episcopi iidem erant, ac Veneti, ut admonet idem Ughellius. Cur autem Castellanenses dicerentur vide Dandulum apud eumdem Ughellium. T. V. pag. 1184. Nov. Edit.

Ramberti cujusdam *Collectio Veterum Inscriptionum* e variis coemeteriis et monumentis erutarum bis exstat in Bibl. Vaticana, teste eodem, p. 122. 138.

DE RAMESIENSIS coenobii fundatione et benefactoribus Historia exstat in Scriptoribus Anglicis Galli tomo I. pag. 385.

RAMPERTUS, Episcopus Brixiensis XL. ab an. 814.

An. 838. corpus S. Philastrii Ep. Brixiensis transtulit, ipseque *Translationem* hanc et *Miracula* descripsit. Edita haec sunt a Surio d. XVIII. Julii, Paulo Galeardo

a) Hic Episcopatus in Ughello frustra quaeritur: ergo hic amplius inquirendum.

post Opera S. Gaudentii, quae Patavii apud Josephum Cominum, 1720. 4. prodierunt, p. 261. repetita a Guil. Cupero in Actis Sanctorum tom. IV. Julii p. 388. Novissime prodiit ille Sermo in hac Collectione sequenti: *Veterum Brixiae Episcoporum S. Philastri et S. Gaudentii Opera, nec non B. Ramperti et Ven. Adelmanni Opuscula*, jussu Card. Quirini a Paulo Galeardo edita Brixiae, an. 1739. Confer Mem. de Trevoux 1740. Maj. p. 877. 911. Adde Fabricium nostrum supra t. III. p. 24

RANERUS *Tudertinus*, Umber, Ordinis Praedicatorum, provinciae Romanae alumnus sec. XIII. Theologus, Philosophus et Mathematicus: scripsit *de Sphaera*, et *de Triangulis*. Jac. Quetif de Script. Ord. Praedicatorum tom. I. pag. 474.

RANFREDI *Libellus de Jure Canonico* est in Bibl. Gemmeticensi; *de Electionibus* in Bibl. S. Martini Turonensis. Montfaucon pag. 1211. 1337.

RANGERIUS, aliis *Ringerius* et *Reingerius*, Lucensis Episcopus, a S. Anselmo tertius. Oratione ligata scripsit *Vitam et et miracula ejusdem S. Anselmi*, ut testatur Domnizo l. II. c. 3. de Vita Mathildis Comitissae, qui addit ab eodem egregium librum *de controversia investiturarum* scriptum fuisse. Sed haec monumenta aut perierunt, aut alicubi cum blattis ac tineis adhuc luctantur. Principium libri primi inseruit suo Operi Domnizo. Haec Miraeus in Auctario c. 327. Adde Ughelli Italiam Sacram tom. I. pag. 816.

* Episcopatum suum exorsus est circa Annum 1198. interfuit Concilio Romano habito anno eod 1098 Obiit an. 1112. die ut in veteri Necrologio adnotatum est 25. Januarii. Vitam S. Anselmi ab eo scriptam habuisse se testatur in MS. Codice D. Constantinus Caietanus Abb. Ord. S. B. in praefatione libri testimoniorum Vet. ac Novi Testamenti ex operibus S. Petri Damiani a se editorum. Cum vero fragmentum quoddam ex illa dederit Caietanus ex eo discimus Vitam hanc a Rangerio non ligata, sed soluta oratione scribi. *

RANULPHUS *Coggeshale*. vid. supra RADULPHUS.

RANULPHUS *Glanvillus*, Cestriensis Comes, an. 1218. copias Henrici III. Regis in bello sacro rexit: scripsit *de Legibus Angliae*. Baleus Centur. III. 92. Pitseus c. 330. Nicholson Bibl. Scotic. pag. 258.

RANULPHUS *Higdenus*, vide sup l. VIII.

RANULPHUS *de Humbletonia*, natione Normannus, unde et vulgo *Ranulphus Normannus* dicitur, ab an. 1260. clarus, primum Canonicus, dein an. 1279. Episcopus Parisinus, scripsit *Summam quodlibeticam de rebus Theologicis*, quae in Bibliothecis latet, docente Oudino tom. III. p. 491. nunquam in lucem proditura. Adde Bulaeum t. III. hist. Acad Paris. p. 410.

RANULPHUS *Lokeslejus*, vide supra RADULPHUS.

RAPHAEL *Brandolinus* junior, Neapolitanus, (286 Immo Florentinus et Aurelii frater (Vide supra I. 252.) cuius *Dialogus, Leo nuncupatus* cur. Franc. Fogliazzi Venet. Occhi 1753. 8. prodiit,Pompeio Neri dicatus) *Lippi* cognomen habuit, quia inde a juventute lumine oculorum caruit: Scripsit *Orationem de laudibus Cosmi Medicei* ad Leonem X. a. 1515. habitam, quae bis adest in Bibl. Laurentiana Medicea. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 238. 331. *Orationem ad Concilium Lateranense*, quae est in Bibl. Ambrosiana Mediolanensi: ibidem pag. 523. Adde Toppii Bibl. Neapolitanam.

RAPHAINUS sive RAPHAEL *Caresinus*, magnus Venetiarum Cancellarius, unus inter eos fuit, qui a. 1379. in bello Genuensi rempubl. opibus suis adjuverunt, ac proinde in nobilitatem Venetam cum posteris receptus est. Scripsit *Continuationem Chronici Venetorum Andr. Danduli* ab a. 1280. ad 1388. editam a Muratorio S. R. Ital. tom XII. p. 417-483. confer hujus Prolegomena p. 7.

RAPHAEL de Raimundis, *Cumanus*, patria Novocomensis, Juri addiscendo operam dedit Ticini, postea Patavii docuit circa a 1420. scripsit *Commenta in Pandectas et Codicem*, *Volumen Responsorum*. Trithemius c. 742. Nic Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini lib. III. sect. I. c. 6. *Comment. in primam partem Di-*

gesti novi prodiit Venet. 1500. folio. Consilia prodierunt Brixiae per Jacobum Britannicum, 1490. fol.

* Eius repetitio L. si filius qui in potestate ff. de liberis et posthumis prodivit Pisis Typis Ugonis Rugerii An. 1494. junctim cum repetitione Christophori de Castilione Raphaelis Magistri in l. ubi ita donatur ff. de Donationibus *

RAPHAEL *Fondulus* Cremonensis, Medicus et Astronomus circa a. 1370. scripsit *de venenis*, *de morbis oculorum*, *de pulsibus.* Arisii Cremona literata tom. I. p. 143. 144.

RAPHAEL *Fulgosus*, vel *Fregosus*, Placentinus nativitate, sed origine Genuensis, Ticini et Patavii Jus civile docuit, Concilio quoque Constantiensi interfuit, obiit a. 1431. alii sub initium seculi XIV vixisse perperam tradunt, scripsit *Commentaria in Jus; Opera Buleutica (non Ecclesiastica*, ut apud Oldoinum habetur) *sive Controversiarum forensium et Quaestionum practicarum diversis factorum et consiliorum speciebus decisarum Decades quatuor: Consilia posthuma*, *Criminalia*, *Feudalia et Testamentaria etc.* *Consilia* Raphaëlis de Raymundis de Cumis et Raphaëlis Fulgosi de Placentia impressa sunt Brixiae per Jacobum Britannicum, 1490. fol. *Comment super secunda parte Digesti Veteris*, Brix. 1499. folio. Vide Pancirollum de claris Legum interpretibus II. 83. Sopranum de scriptoribus Liguriae pag. 247. Oldoini Athenaeum Ligusticum pag. 483. Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini lib. III. fect. l. c. 6.

RAPHAEL *Maffeus*, Calaber, Caulonae, hodie *Castelvetere* natus, circa a. 1285. scripsit *Opusculum de vera et legitima Urbani VI. electione*, cujus caussa a Carolo Dyrrhachino Rege in exilium fuit actus. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 617. Mongitore Bibliotheca Sicula tom. II. pag. 195. Vide RAPHAEL *Volaterranus.*

RAPHAEL *Marinus*, Cremonensis, Canon. Regularis Lateranensis in aedibus D. Agathae circa a. 1445. scripsit *de potestate Pontificia*, *de veneratione habenda sacerdotibus*, *de natura angelica*, *de Philosophia morali.* Arisius l. c. p. 228.

RAPHAEL *Placentinus Justinaeus*, cuius *Carmina* Cremonae per Franc. Ricardum de Luere, 1518. impressa sunt. * In Mantuano S. Benedicti coenobio professus ab anno 1478. Carmina quorum hic meminit Bibliothecarius, scripsit de laudibus S. Simeonis Armeni sub titulo *Armenidorum libri.* Accedunt una excusi *Scenae quatuor*, *Politicorum* Lib. 1. *Epigrammatum* Lib. 3.

RAPHAEL *de Pornasio* vel *Pornaxio*, a loco natali in Liguria, tractus Januensis, Ord. Praedicatorum in conventu Januensi, postea Theologiae Magister, et ab a. 1430. ad 1450. in ditione Januensi et Marchia generalis Inquisitor, et multis praeterea gravioribus negotiis adhibitus. Scripta ejus pleraque sunt inedita. *de potestate Concilii*. *Responsiones ad rationes Basileensis Concilii*, *de communi et proprio*, cujus pars prior edita est Venet. 1503. 8. *Defensionis Evangelicae liber*. *Declaratio et solutio quarundam quaestionum notabilium*, *Liber de arte magica*, *de praerogativis D. N. Jesu Christi*, *de statu animae Salomonis*, *Regulae ad intelligentiam sacrae scripturae*, *Tractatus de retentione annuali s. de jure annatarum et origine*: *Epistolae, de voti simplicis commutatione*, *de ordinato a Simoniaco*, *de plenariae absolutionis efficacia*, *de venditione ad tempus*, *de transitu ad observantialem statum*, et alia plura. Haec Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 831. Tractatus ejus *de Conceptione* citatur in Catalogo Doctorum de immaculata conceptione apud Martene et Durand tom. III. p. 324. ubi perperam scribitur de *Pomasio.* Adde Sopranum de Scriptoribus Liguriae p. 247. Oldoini Athenaeum Ligusticum p. 484. Altamura Bibl. Dominicana p. 1487.

RAPHAEL *Primaticus*, Bononiensis Ecclesiae Metropolitanae ibidem Canonicus, et Episcopi Vicarius Generalis, scripsit *Summam* sive *Chronicon Bononiense* ab a. 600-1440. quod adhuc manu exaratum adservatur. Orlandi Notitia Scriptorum Bononiensium p. 240.

RAPHAEL *Regius*, Italus, de cujs vita non multa inveni, vixit autem sub finem seculi XV. et initium XVI. Ejus monumenta sequentia prostant:

Epistolae Plinii, qua libri Historiae Naturalis Vespasiano dedicantur, *enarrationes: Ejusdem in quibusdam locis Persii, Val. Maximi. Tullii de Officiis, Quintiliani, disputationes.* Venet. per Guil. Tridinensem, 1490. 4.

Libri Rhetoricorum ad Herennium. cum praefatione. Cracoviae, 1500. 4.

Problemata in Quintilianum, sine loco, 1491. 4.

Ovidii Metamorphosis cum Comment. Lugduni per M. Claudium Davost, 1504. 4. Venet. apud Scotum, 1493. et per Jo. Tacuinum, 1513. 1518. fol. Venet. per Ge. de Rusconibus. 1517. fol.

Quintiliani Institutiones cum enarrationibus 15'6. f. Paris. per Ascensium, 1516. f.

Plutarchi Regum et Imperatorum apophthegmata, Regio interp. Lugd. impensis Vincentii de Portonariis. 4. Basil apud Cratandrum.

Basilii M. opera in Lat. conversa, Rom. apud Jo. Mazochium, 1515.

Trithemius praeterea c. 916. memorat *de laudibus eloquentiae lib. I. Contra Joannem Calphurnium lib. 1. In eundem Dialogum. Orationes et Epistolas.*

Depravationes Quintiliani et Problemata adsunt in Bibl. Ambrosiana Mediolanensi. Montfauc. Bibl. Bibl. MSS. p. 523.

Contra hunc Regium exstat *Invectiva Marini Becichemi*, de qua vide Nostrum supra t. V. p. 29.

* Commentarii Raph. Regii in Metamorphoseos Ovidii primo quidem lucem aspexerunt Venetiis ap Simonem Scotum An. 1492. in fol. cum vero nova in ultimo chartarum scapho irrepserint maligni alicuius invidia, quae auctori suo minus arriderent suoque nomini obfusura ignominiam judicaret; ideo sequenti anno illis amotis ab authore iterum reproductum est opus Venetiis per Simonem Ticinensem dictum Bevilacqua. Iras suas in corruptores prioris editionis, effundit author in secunda hac editione A. 1493. tum in ipso operis titulo, tum demum in fine Operis adiecta Epistola vindiciarum suarum, quam dirigit Antonio Dalduno, Jo. Francisco Paschalio, et Dominico Bollam *eloquentissimis advocatoribus.* Vide editionem illam An. 1493. et ex his Bibliotecarium nostrum corrigas. *

RAPHAEL *de Soncino*, ab urbe patria in Liguribus, Ord. Praedicatorum, sec. XV. scripsit *Tractatus de usuris, de interdicto, de ecclesiastica immunitate, de voto etc.* Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I p. 904. Arisii Cremona literata tom. I p. 228.

RAPHAEL Maffeus *Volaterranus*, a patria Volaterra, Hetruriae urbe nomen habens, vitam privatam egit, et in patria mortuus est a. 1521.

Opera, ejus prodierunt Romae per Jo. Besiken, Alemanum, 1506. fol. (287 Scilicet Commentariorum Urb. prima editio chart. 547. add. Oeconomic. Xenoph. in fine et authoris nuncupatoria ad Julium II. lemmata dictionesque operis, loca et populi etc. chart. 18. voluminis initio.)

Oeconomicum Xenophontis lat. cum Jac. Fabri Stapulensis Introd. in Politica Aristotelis, Paris. apud Henr. Stephanum, 1516. f.

Epiphanii quaedam Latine vertit, in editione Operum Colon. 1523. fol.

Metaphrasis Odysseae Homeri. ib. eod. 8. Lugd. apud Gryphium 1541. (288. Prima editio Romae ap. Mazochium 1510. f.)

Commentarii rerum urbanarum, lib. XXXVIII. cum Oeconomico Xenophontis. Basil. per Frobenium, 1530. 1544. fol. Paris. apud Jod. Badium 1526.

De principis ducisque officio, Basil. apud Rob. Winter, et iterum apud Oporinum cum Onosandro.

De fide christiana, libri X. Romae, ut Gesnerus ait, impressi. (289 *De institutione Christiana* ad Leonem X. P. M. libri VIII. eiusd. *de prima Philosophia* ad Marium fratrem Lib. 1. *De dormitione B. M. Virg. Sermones duo Jo. Damasceni et unus Andreae Hierosolymitani* e Graeco in latinum per eumdem conversi. Romae ap. Jo. Mazochium 1518. fol. Volum. ut videtur, non apte notum, prope me est.)

Procopius de bello Persico et Vandalico Latinitate donatus, in editione operum Procopii, Basil. 1531. fol. apud Hervagium.

Transtulit praeterea e Graeco *Gregorii Nazianzeni monodiam. Basilii oratiunculas decem*, et ejusdem *Instituta monachorum.*

Vitae Sixti .IV Innocenti VIII. Alexandri VI. et Pii III. Venet. 1518. folio. Meminit Lud. Jacob. a. S. Carolo in Bibl. Pontificia pag. 424.

Vita B. Jacobi de Certaldo, monachi Camaldulensis, ab Augustino Fortunio interpolata exstat in Actis Sanctorum tom. II. Aprilis p. 153.

Vita S. Victoris martyris cum translatione reliquiarum ejus asservatur Volaterrae in templo Cathedrali. Ughellus Italiae Sacrae tom. I. p. 1439.

* Praeteriisse pigeret libellum quemdam impressus Parisiis ap. Aegidium de Gourmont incertum quo anno, in quo excerpta quaedam ex commentariis Urbanis Raph. Volaterrani excusa sunt authore Vincentio Balla (290 f. Bagli cuius op. Jo. Boccatii De clar. mulier. italica .versio an. 1504. fol. cusa.) Sunt autem excerpta de more ludorum et sacrorum; De Romanorum Graecorumque magistratibus, de ritu antiquae militiae; de templis et locis urbis Romae. *

(291 *Vita del Venerab. Raffaello Maffei detto il Volterrano scritta da Monsig. Falconcini Vescovo d' Arezzo. Roma 1722* in 4. *Lastri Marco. Elogio di R. M.* in op. *Serie di Elogi d' Illustri Toscani* Tomo II.)

RAPHAINUS *de Zaccariis*, JCtus, Cremonensis, a Cabrino Fondulo, Cremonae domino, in consilia secretiora accitus, circa a. 1379. scripsit *Consiliorum Vol.* 3. et opera varia. Arisi Cremona Literata tom. I. p. 181.

RAPULARIUS allegatur a Compilatore libri, qui Flores Poëtarum inscribitur, sine notatione anni et loci in 4. impressi, qui in Bibliotheca Paullina Lipsiae adservatur. *Sermones* edidisse testatur Daumius in praefatione ad Hieronymum Graecum de Trinitate: ανεκδοτον vocat. Idem in praefatione ad Homilias in Nativitatem Christi. Nec memini ab illo tempore prodiisse.

RASO *Bonus-vicinus* sive *Goetgebuer*, ex celebri Gandensium familia ortus, Theologiae Licentiatus Parisinus, et in monasterio Steinfeldensi Colon. dioec. Magister novitiorum, mortuus d. 18. Ooctob. 1509. Scripsit *Vitam Hermanni Josephi*, monachi Steinfeldensis, per modum Dialogi, vivente adhuc auctore impressam. Henschenius in Comment. praevio ad vitam B. Hermanni Josephi in Actis Sanctorum tom. I. Aprilis p. 683

RASTEDENSE Chronicon, quod olim fuit monasterium dioecesis Bremensis, a. 1059. fundatum, edidit Meibomius tomo II. Script. rerum Germanicarum pag. 87.

RATBODUS, vide supra RADBODUS.

RATHERIUS. natione Lotharingus, filius Comitis Viennensis, monachus in Lobiensi monasterio, ditionis Leodiensis, sed dioecesis Cameracensis a. 928. ab Hugone Rege Episcopus Veronensis constituitur, sed post aliquot annos bis ejicitur, unde primum Ticinum post in patriam exulatum concessit. A. 953. factus est Episcopus Leodiensis, unde quoque ejectus a. 914. in monasterio suo fatis concessit. Scripta ejus collegit Lucas Dacherius Spicil. tom. I. hoc ordine:

Volumen Perpendiculorum, vel visus cujusdam appensi cum aliis multis in ligno latronis: f. *de Contentu Canonum*, p. 345.

Conclusio deliberativa Leodici acta. sive Climax Syrmatis ejusdem, qui caetera non adeo parui p. 356. Est defensio actionum suarum Leodii et Veronae.

Qualitatis conjectura cujusdam, p. 357. Ejusdem materiae.

Discordia inter ipsum Ratherium et Clericos, p. 363.

Apologeticus liber, p. 366.

De Clericis sibi rebellibus,. p 368.

De nupta cujusdam illicito, p. 370.

Epistolae VI. p. 3711 inter quas tertia, quarta et quinta jam editae fuerant a Chapeavillio tom. I. Scriptorum Leodiensium p, 179. seqq. sexta agit *de Corpore et Sanguine Domini*: de qua Reformati cum Pontificiis litigant. Vide Mabillonii Praef. ad Sec. IV. Bened. part. 2. p. 67. Albertinum de Eucharistia, Nostrum supra t. III. p. 178.

Synodica ad Presbyteros et ordines caeteros per universam dioecesin constitutos, p. 376. Exstat et tomo IX. Conciliorum Labbei p. 1268. Harduini tomo VI. p. 783.

Itinerarium Ratherii Romam euntis, pag. 379.

Sermones II. de Quadragesima, p. 384. Prior fortasse est disputatio contra Anthropomorphitas, cujus Sigebertus c. 127. de Scriptor. Eccles. meminit, quia hic. prolixe contra illos egit.

Sermones de Pascha et Ascensione, p. 392

Vita S. Ursmari Lobiensis, si non ab ipso perscripta, (nam Ansoni Abbati tribuit Val. Andreas) tamen ratione dictionis emendata, habetur apud Surium d. 18. April. et in Mabillonii Actis SS. Ord. Benedicti tomo III. parte I. p. 250. in Actis vero Sanctorum tomo II. Aprilis omissa est.

Praeloquiorum libri VI. (quod opus etiam *Agonisticon* et *Meditationes cordis* inscribitur) editi sunt a Martene et Durand Collect. ampliss. tomo IX. p. 715. quos jam habuit Dacherius: sed tardius acceptos reliquis operibus adjungere non potuit. Meminerunt illius Folevinus de gestis Abbatum Lobiensium c. 20. Sigebertus et Trithemius de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Epistolae tres subjunguntur Praeloquiis in Collectione laudata p. 965. *septem* exstant in Codice diplomatico Pezii et Hueberi part. I. p. 93.

Alia ejus inedita memorat Sigebertus, ut sunt: *Phrenesis*, quum ab Episcopatu Leodiensi ejectus esset, quia phreneticus habitus est: *Inefficax garritus*: *de praedestinatione Dei*: *Confessiones*, MSS. in monasterio Lobiensi. Val. Andreas Bibl. Belg. MSS. tom. I. p. 303. *de arte Grammatica*, quem librum *Sparadorsum* hybrida voce dixit, quia puerorum tergis consulat. *Sparen* Germanis est *parcere*, quod in gratiam exterorum additur, qui hanc vocem non intellexerunt, adeoque nec recte expresserunt. Nam Bulaeus scribit *Servadorsum*, Mabillonius vero Sec. V. Benedictino p. 485. ex Folevino *Speradorsum*, utrumque Abbas Lebeuf t. II. dissert. p. 28 *Chronologia* ejus MS. habetur Gemblaci.

Ineditis ejus adde sequentia: *Invectiva satis in quodam ac lugubris relatio Ratherii cujusdam ex Laubiense Veronensis, ex Monacho exulis, ex exule Praesulis infelicissimi Attali ritu facti, infecti, refecti, defecti, iterum, quo solus factor, infector refector, defector novit omine facti, infecti, refecti.* Incipit: *Ut sacratissimus, antiquissimus ac veracissimus aevi prioris narrat Chronographus.* Porro Opusculum *de Translatione corporis sancti cujusdam Metronis, cujus depositio celebratur Idibus Maji mensis octavis,* (ita Codex) *exportatio deploratur sextis exeunte Jano Kalendis, inaniter quamvis. Factum namque sit nec ne, temporalium nulli cognitum bene fuerit licet verisimile tunc temporis, cum actum est, creditur certe.* Ejus *Sermones plurimi* exstant cum duobus scriptis modo memoratis in Codice membranaceo annorum septingentorum Capituli Frisingensis, testante, cui haec debemus, Rev. Bern. Pezio Dissert. Isagogica ad tomum I. Thesauri Anecdotorum novissimi pag. 27.

Sermones et Epistolae illius in Italicum sermonem translatae in Museo Scipionis Maffei Veronae adservantur. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 491.

De corpore et sanguine Domini, eodem, quo Paschasius, spiritu, librum insignem secundus edidit, in quo corporalem Domini praesentiam in Sacramento Altaris, veramque Sanguinis substantiam, centum et amplius annis, antequam tanti Sacramenti veritas a Berengario in dubium vocaretur, certissimis argumentis adesse demonstravit. Haec Possevinus t. II Apparatus p. 314. Verum ille libellus a Sigeberto quoque memoratus jam supra locum habuit inter Epistolas numero VI.

Homilia una in Coena Domini et Vitae plurimorum Sanctorum MSS. in Bibl. Lobiensi. Val. Andreas I. p. 303. 304.

Vide de illo Sigebertum l. c. cum scholiis Miraei, Caveum, Dacherium in Monito praefixo, item in Elencho Contentorum tom. II edit. novae, Ægidium tom. I Scriptorum Leodiensium p. 177. Ughelli Italiam sacram tom. V p. 734. Bulae-

um hist. Academiae Parisinae tom. I p. 633. 634. Val. Andreae Bibl. Belgicam p. 786. 787. Swertii Athenas Belgicas pag. 651. Hist. literariam Galliae tom. VI pag. 339. seq.

Ex his vero, quae adduximus duo vel tria notatu digna monenda esse censemus 1. Ratherium equidem de emendatione vera Cleri depravati non mediocriter curasse, 2. tamen aliquid singularitatis, ut ita loquar, et ἰδιοκρισίας in se habuisse, id quod vel tituli quorundam operum docent. 3. Vitam ejus mereri, ut a viro docto cum cura describatur, perlectis operibus illius, et historicis illorum temporum simul consultis, quia sane multa notatu dignissima in eadem occurrent. Illa enim, quam dedit Mabillonius Sec. V. Bened. p. 478. pro instituto ipsius bona est, sed nondum sufficit ad plenam rerum ad illum spectantium scientiam.

* Inter opuscula Ratherii inedita accenset Bibliothecarius noster opusculum de vita et translatione S. Metronis. Verum ille quidem non satis perite, nam vita et translatio S. Metronis prodiit jam inde ab an. 1728. Veronae opera Bartholomaei Campagnolae in appendice ad jus civile Veronae, quod Willelmus Calvus publicus tabellio an. 1228 scripserat. Adiecit pariter Campagnola duplicem Ratherii epistolam ineditam ad Manasse Vicentinum Epicopum scriptam. Ambas vero cum vita et translatione S. Metronis nactus est editor in cod. ex ipsa, ut colligit, authoris manu descriptas. * Vide WILELMUS *Calvus.*

RATHOLDI, nescio cujus, *Liber Sacramentorum* MS. citatur a Quesnello ad Leonem M. pag. 648. et Launojo de Unctione infirmorum p. 131. Prior circa a. 900. posterior ante a. 986. scriptum judicat. *Rodradum* vocat Morinus de sacris Ordinationibus p. 219.

RATLEICUS, Coloniensis, Eginharti primum Notarius, post in Abbatia Seligenstadiensi Successor, et Ludovici I. Germaniae Regis Archi Cancellarius, mortuus a. 852. Familiaris fuit Rabano Mauro, et Lupo Ferrariensi, qui ad ipsum scripserunt Eccardus rerum Francicarum XXX. 99. partem *Annalium Metensium* ab a. 838. usque ad 852. ipsi tribuit, conjectura, ut solet, audaciore, quam ut statim probari queat. Editi vero sunt Annales Metenses tom. I Scriptor. Francicorum Andr. du Chesne. Ad eum scripta est praefatio Rabani Mauri Martyrologico praemissa, quam edidit Mabillonius Annal. p. 419. Adde Galliam Christianam tom. V p. 629.

RATPERTUS, aliis *Rapertus*, patria Turegiensis sive Tigurinus, monachus S. Galli, nobili genere natus, in laudato monasterio Marcello et Isone praeceptoribus usus. Vixit a. 870. et ab adolescentia usque ad extremam senectutem scholis Sangallensibus praefuit, teste Ekkehardo de Vita Notkeri c. 21. Scripsit *de origine et casibus monasterii S. Galli*, quod Opus exstat in Scriptoribus Alemannicis Goldasti tom. I p. 1. post hunc ap. Andr. du Chesne tom. III Script. Francicorum p. 481. *Poemata* ejus varia dedit Henr. Canisius in Lection. Antiquis tom. V part. 3. p. 736. 742. edit. novae tom. II part. 3. p. 195. 199. 200. 201. Scripsit etiam rhythmice *Vitam S. Galli*, et populo decantandam dedit, quae post ab Ekkehardo juniore in Latinum sermonem conversa est: Versus item *de Festivitate S. Galli*, de quibus supra Fabricius noster t. III. p. 15. Adde Histoire literaire de la France tom. V p. 637.

Alius Ratpertus, hujus nepos, discipulus Notkeri, et collocutor in Dialogis de Vita S. Galli. Vide annotata Canisii et Goldasti, nec non Jod. Mezlerum de villis illustr. San-Gallensibus I. 23.

RATRAMNUS, vid supra BERTRAMUS.

Anonymus RAVENNAS, Geographus, qui patriam suam ipse indigitat IV. 31. *Ravenna nobilissima, in qua, licet idiota, ego hujus Cosmographiae expositor, Christo adjuvante, genitus sum.* Hunc locum non observavit Eccardus, alias de patria non dubitasset. *Geographia* illius libris V. primum edita est ex Codice Regis Galliae a Placido Porcheron, monacho Benedictino, Paris. 1688. 8. Emendatiorem postea dedit Jac. Gronovius cum

Pomponio Mela, Excerptis Julii Honorii et Æthici, Lugd. Bat. 1696. 8. et quidem ex Codice Isaaci Vossii, qui in castigationibus Pomponii Melae hujus auctoris aliquoties mentionem fecerat. Exhibuit denique in editione Melae novissima Abrahamus Gronovius, Lugd. Bat. 1722. 4. Collationem cum Codice Vaticano, Geographorum Graecorum tomo tertio inseruit Joannes Hudsonus. Ex hoc Codice constat, titulum libri non esse *Geographiam*, sed *Cosmographiam*: et Opus in libros non fuisse distinctum. Indicem auctorum ab eodem allegatorum, ex quibus paucissimi exstant, aut saltem noti sunt, exhibet Jo. Alb. Fabricius Bibl. Latina II. 8. 3. Alium Eccardus loco inferius citando, sed ita, ut unus ex altero suppleri queat. Excerpta ex hoc Geographo, quantum ad terras Germaniae nostrae inferiores pertinet, dedit Leibnitius, et annotationibus illustravit, t. I Scriptorum Brunsvicensium p. 28 seqq. Chorographiam vero Britanniae Thomas Galeus ad calcem Itineris Antonini in Britanniam, Londini 1709. 4.

Haec de ipso libro: nunc videamus, quid de illo viri docti senserint. Primis temporibus nihil de ipso monuerunt, sed secure ad ipsum provocarunt Isaacus Vossius, Christophorus Cellarius, Antonius Pagius, et forte alii plures. Notissimis autem temporibus de nomine et tempore, imo etiam de fide illius, magis fuerunt solliciti.

Primus hac in parte sententiam suam dixit Caspar Berettus, monachus Bedictinus et Regius Ticini Lector. Is tomo X. Scriptorum Italicorum, qui an. 1727. prodierunt, *de Italia medii aevi Dissertationem Chorographicam* praemisit, et Sectionem II. integram Anonymo huic Ravennati: ubi *primo* nomen ipsius dicit fuisse *Guidonem*, qui Presbyter fuit Ravennae, et praeterea *Historiam Pontificum* et *belli Gothici* conscripsit. Ratio ejus est, quia Flavius Blondus, Gabriel Barrius, et praecipue Antonius Galateus in libello *de situ Japygiae* a) hoc Opus addito Guidonis nomine allegarunt. Et hac in parte ipsum secuti sunt Petrus Wesselingius in praefatione ad Itinerarium Antonini, et Fabricius noster supra tom. III. 126. *II.* Ad aetatem quod spectat, Berettus hunc nostrum seculo VII. et VIII. juniorem esse credit quia l. 6. profert locum ex Quaestionibus Athanasii ad Antiochum praesidem: ubi multis agit contra Oudinum, qui illas Quaestiones ad seculum usque XII. tempora scilicet belli sacri, detruserat. Igitur putat Berettus, Anonymum hunc seculo IX. vixisse, quia Blondus, Volaterranus et alii illum tunc ante annos sexcentos vixisse tradiderunt. *III.* Credit Berettus, editionem Porcheroni et Gronoviorum (de quibus posterioribus tamen ne verbum quidem profert) non Opus Guidonis integrum exhibere, sed tantum Excerpta Operis plenioris continere, idque probat locis tribus ex libello Antonii Galatei memorato productis: tum quoque inde, quod Hispanos et Gallos Scriptores praecipue secutus, vicos, stationes vel mansiones saepissime pro urbibus accepit, et Italiam in XVIII. provincias se dividere velle dicit, et tamen quindecim tantum numeret, trium insularum oblitus. Tandem ad annotationes Porcheroni quaedam monentur.

Sequitur Joannes Georgius Eccardus, qui eodem, quo Berettus, tempore scripsit, et Commentariis equidem Franciae Orientalis, sed tamen praefationi finem non imposuit. Is, cum dissertationem Beretti non viderit, sed tantum ex Novis Lipsiensibus mentionem illius factam esse intellexerit, mentem suam tomo I. Operis laudati p. 902. sic exponit. Dicit, se sub initium Commentarii de rebus Franciae Orientalis ad hunc Anonymum provocasse, eique seculum VII. tribuisse. Jam vero Oudinus propter allegatum Pseudo-Athanasii locum auctorem ad seculum XIII. detrudit, et Opus illud Quaestionum Athanasio Patriarchae Alexandrino, qui, Renaudotio teste, a. 1252. el 1262. sedit, attribuerat. Quid Eccardus noster? Con-

a) Habetur tomo IX. Thesauri Italiae Graevio-Burmanniani.

jecturam, ut solet, satis audacem adfert, quam propriis ipsius verbis proferēmus: *Interim addo ego, ex solicita primorum Anonymi foliorum*, (hic deest *evolutione*, vel simile quid) *dilucide apparere; qui illum descripsit, exemplar prae manibus vetus habuisse, cujus prima folia dilacerata et promiscue disjecta fuerunt. In iis enim locis, quae de situ Paradisi agunt, commixta et confusa sunt summa imis, antecedentia consequentibus, versusque versibus. Cum igitur librarius non potuisset singula in ordinem naturalem restituere, schedas, ut obveniebant, ita descripsit, ut nullus sensus sanus, si prout jacent, sumantur, ex discurso Anonymi exsculpi possit: Locus tunc ipsi erat, a lectione Athanasii junioris recenti, verba, quae S. Athanasii esse putabat, de Paradiso inserendi, quanquam, ubi illa inseruit, supervacua essent, neque cum antecendentibus et sequentibus periodis cohaererent, ut solicite Anonymum inspicienti in propatulo erit.*

Post haec Eccardus insignem aliquem in libro primo Ravennatis transipositionem molitur, et verba pro lubitu ex contextu auctoris in alium locum trajicit, id quod est contra consensum librorum manu exaratorum. Postquam igitur locus Athanasii ejectus est, dubia contra seculum VII. prorsus evanuerunt. Probat vero ex Scriptoribus, quos ultra seculum VII. nullos citat: tum ex rebus gestis, quae ultra illa tempora prorsus nulla memorat. Et hic fatendum est, Eccardum observationes prorsus egregias, ex historia illius aevi petitas, adferre, et simul seculum suum auctori probare. Eas harum rerum curiosus ab ipso petat.

Tertius denique sententiam dicat V. C. Petrus Wesselingius. Is in dedicatione dissertationis de Judaeorum Archontibus, dissertationem de fraudibus et artibus, Anonymi nostri se adjicere voluisse dicit, sed a typographis impeditum. Igitur occasione libri, qui Historiam Naturalem provinciae Narbonensis continet, dicit se in eas cogitationes devenisse, Castorium, quem Anonymus noster citat, aut Tabulam Peutingerianam et Itinerarium, quod sub Antonini nomine prodiit, descripsisse et compilasse, aut ea veteris aevi monumenta ex Castorii Commentariis videri composita atque digesta. Deinde auctores ipsum finxisse docet, id quod ex verbis ipsius, quae adscribo, patebit: *Quae in Ægypto atque Africae civitatum recensione ex* Lolliano, Romanorum, *ut ait,* a) Cosmographo, *adfert, ea cum pulvisculo ex picta Tabula, cujuscemodi est Peutingeriana, abstulit. Indidem et ea mutua sumsit. quae* Libanio *in Bospori, Scythiae, Moesiae utriusque et Thraciae descriptione* b) *accepta retulit. Nec alium illa auctorem agnoscunt, quae in Epiro, Pelagonia, Macedonia et Graecia* c) Aristarchi, *et in Dacia prima et secunda* Sardatii *esse perhibentur. In ea quidem, ne fallaciae exstarent, addidit subinde aliqua ex Jornandis Rebus* d) *Geticis, vel sic tamen manifesto deprehensus. Vide modo de* Maximo, Marco Miro, Athanarido, *urbibusque per Illyrici, Pannoniae, Dalmatiae Valeriae. Germaniaeque* e) *provincias, Altera ita mihi certa videbatur, ut nihil posset supra. Ecquis enim unquam fando accepit*, Penthesileum *et* Marpesium *de Caucasiis montibus et Amazonum sede Commentaria* f) *reliquisse?* Hylam g) *Macedonum et Roxolanorum*, Pirithoum *Asiae minoris urbes scriptis suis* h) *illustrasse? Ausim quovis pignore contendere, Ravennatem ex Penthesilea et Marpesia, nobilissimis Amazonum, atque ex Hyla Herculis et Pirithoo Thesei amico hos nobis Geographos procreasse. Ceteri ejus auctores etsi plura literis consignarunt, nihil tamen eorum, quae Anonymus impudenter mentitur*, Libanium *ait Onogoriam ad Ponticum mare* i) *scriptione subtilius declaras-*

a) Lib. III. Cap. 2. et 3.
b) Lib. IV. Cap. 3. 5. 6. 7.
c) Ibid Cap. 8. 9. 10. 14.
d) Vide Jornandis Get Cap. 5. 22. 36. et Raven. L. IV. Cap. 3. 14. 9.
e) Ravennas L. IV. Cap. 15. 16. 19. 20. 22. 24.
f) ibid Cap. 4.
g) ibid Cap. 9. 11.
h) Lib. II. Cap. 16.
i) Lib. IV. Cap. 2.

se, cujus aetate Unguri sive Onogori vix auditu Romanis erant cogniti, quippe multis a morte ejus annis ad eorum fines a) *delati:* Ptolemaeum Regem Aegypti *Roxolanorum et Sarmatarum regiones, quas flumen Vistula alluat,* b) *descripsisse; Claudium Ptolemaeum, nobilem Geographum, cum illustrissimo Aegypti Rege turbi flagitio confundens, praeterea* Aristarchum, Jamblichum, Porphyrium, Libanium *et* Eutropium *in Dardaniae, Maesiae, Macedoniae, Epiri et Helladis urbibus enumerandis diligentissime esse versatos. Quae sine pudore ementiri de Scriptoribus nominis haud obscuri cum sustinuerit, quis homini, tametsi iurato, crediderit,* Castorium, Lollianum, Sardatium, Maximum, Marcum Mirum, Athanaridum *Geographiae attendisse, et quidquam hoc de genere composuisse. Ego profecto cum nomina oppidorum, quae ab obscurissimis et vix usquam lectis Scriptoribus se accepisse fingit ex Tabula Peutingeriana nullo negotio eruantur, haud ab re mihi suspicari videbar eodem omnes parente esse progenitos, qui* Penthesileum, Marpesium, Hylam *et* Pirithoum *malo publico edidit. Atque haec cum paullo copiosius essem exsecutus, orationem ad hominis aetatem et tempus scripti libri constituendum converti. Qua in quaestione recentia Germaniae urbium nomina,* Anternacha, Gormetia c) *sive* Wormatia, Spira Argentaria, *quae modo* Stratisburgo, *vix ante seculum IX. audita, non vile patrocinium erant. Aderat et* Rhenus d) in mare Oceanum sub Dorostate, Frisonum patria, ingressus. *Id enim scribi nisi post Caroli M. aetatem haud potuisse noveram. Occupaverant Frisones loca, per quae Rhenus in mare evolvitur exeunte seculo VII. sed victi ad* castrum e) Dorostate *a Pipino intra suos se fines continuere, donec vertentibus annis exuberante juventutis flore in easdem regiones concesserunt, ei gentis suae nomen cum iisdem communicarunt. His maius robur et pondus addebant* Quaestiones ad Antiochum Principem, *quae vulgo Athanasio tribuuntur, et sine controversia post* f) *Caroli M. tempora editae sunt quarumque auctoritate Ravennas* g) *utitur. Hinc necessaria consecutione concludebam Anonymum hunc seculo IX. posteriorem videri. Quaerebam deinde idemne esset ac Guido Ravennas, quem de Geographia librum conscripsisse Blondus, Galateus et Volaterranus testimonio sunt: reque diligentius in utramque partem examinata, et repudiata priore sententia, concedebam in partes Clarissimi Astruc,* Anonymum *Ravennatem et Guidonem eum accuratissime* h) *distinguentis.* Haec Cl. Wesselingius.

Petrus RAVENNAS, Italus, procul dubio Ravenna oriundus, Juris Utriusque Doctor et Eques auratus. Pancirollus de claris Legum interpretibus bis ejus mentionem facit, lib. II. c. 117. et 138. Priore loco ipsum *Petrum Franciscum Ravennatem*, imitatus Mantuam de illustribus Jurisconsultis c. 209. altero *Petrum Thomasium Ravennatem* vocat. Praeceptore Patavii usus est Alexandro Imolensi, ad quem saepe in scriptis suis provocat. *Patavii*, ait Pancirollus c. 138. *non sine omnium admiratione Jurisconsultus* (h. e. Jurium Doctor) *creatus, ibi Jus Pontificium vespere est interpretatus. Mox Bononiae, deinde Ticini, Ferrariae quoque. Pisis, et Pistorii a Florentinis congrua mercede accitus docuit, ubi a Pistoriensibus civitate, immunitatibus, et peramplis honoribus est auctus.* Docuit, teste Mantua, jam a. 1474. Ferrariae. Venetiis illum invenit Boguslaus X. Pomeraniae Dux, eumque, una cum filio Vincentio, tanquam insigne ornamentum Academiae Gryphiswaldensis in Pomeraniam secum duxit. i) Factum id est. a 1498.

a) Vid. Agathonem Diaconum in Combefisii t. II. Auctarii p. 202. et Menandrum in Excerpt. Hoeschelii p. 258.

b) Lib. I. C. 9. et L. IV. Cap. 4.

c) Lib. IV. cap. 26.

d) Lib. I. C. 2. et L. IV. Cap. 24.

e) Fredegarius Chron. C. 102.

f) Vid. Dissert. Chorogr. t. X. Script. Ital. p. 10.

g) Lib. I. Cap. 6.

h) Memoires pour. l'Histoire de Languedoc Part, I. Chap. 12. p. 195.

i) Crameri Hist. Eccles. Pomer II. 49. p. 156. Mirraeli Hist. Pomeranica III. p. 480.

Quum vero a. 1502. Fridericus III. Elector Saxoniae Academiam Wittebergensem instituisset, multis precibus a Duce Pomeraniae Petrum hunc extorsit. Wittebergae per annos non admodum multos docuit, tanto ibi favore Friderici Electoris et Joannis fratris, ut praelectionibus ejus interessent. a) Mirum est Scriptores de Academia laudata illius ne verbulo quidem meminisse. Illo tempore, Marschalco teste, jam senex erat; tamen nescio qua de caussa, hinc abiit, Coloniam profectus. Ibi fortunam fautricem non habuit, a Coloniensibus, bonorum studiorum inimicis, ejectus, teste Cornelio Agrippa in Epistola Apologetica ad Senatum Coloniensem. b) Hinc incertis sedibus vagatus est, unde *Ortwini Gratii Criticomastix peregrinationis Petri Ravennatis* Lugduni 1511. prodiit, in quo, teste Val. Andrea in Bibl. Belgica p. 709. multa de laudibus Petri Ravennatis et Academiae Coloniensis continentur. De morte nihil constat.

Memoria usus est artificiali, sed plane stupenda, cujus rei ex ipsius scriptis testimonia dederunt VV. CC. Jo. Henr. a Seelen in Selectis literariis p. 678. et Jo. Ge. Schelhornius tom. XI Amoenitatum literariarum p. 16. seqq. Maximiliano I. Imperatori specimina ejus rei dedit, et muneribus ab ipso ornatus abiit. Ipse rationem hujus memoriae docet in libro inferius laudando, sed mihi visa est illa paullo abstrusior, sic ut malim sine illa esse, quam tantis me tricis immergere.

Nunc scripta proferemus:

1. *Compendium Juris Civilis* Albiburgi (Wittebergae) pridie nonas Septembris 1503 4.

2. *Compendium Juris Canonici:* pars prior. Clausula editionis Wittebergensis haec est: *Impressum est hoc Opus Compendii Juris Canonici, quoad primam ejus partem in florentissimo Studio Wittenburgensi, arte et industria honesti viri Baccalarii Wolfgangi Monacensis:* 1504. 20. *Aprilis.* fol. Lipsiensem a. 1506. memorat Goetzius de Bibliotheca Senatus Lipsiensis pag. 4. quae altera illius pars est. Vide Leichium de Origine Typographiae Lipsiensis p. 84. 86.

3. *In Consuetudines Feudorum Compendium,* D. Maximiliano I. Caesari dedicatum. Venet. fol. in Tract. Tractatuum t. X Colon. 1567. 8. sed in hac editione dedicatio desideratur.

4. *De artificiosa memoria.* Venet. 1491. Vicent. 1600. Has editiones citat Arisius in Cremona literata tom. I p. 356. Ego vidi editionem sine anno et loco impressam litt. Longobardicis 2 plag. 4. Editio Coloniensis a. 1608. 8. hunc habet titulum: *Phoenix, sive ad artificialem memoriam comparandam brevis quidem et facilis, sed re ipsa et usu comprobata Introductio.*

5. *Repetitio c. Inter alia, de emu. eccle.* (de emunitate vel immunitate ecclesiarum) Lubecae, apud Lucam Brandis, 1499. fol. Sub finem Petrus noster vocatur *Ordinarius Juris Imperialis almae Universitatis Gripeswaldensis.* Notitia libri debetur J. H. a Seelen l. c. et in Hist. Typographiae Lubecensis pag. 36. Sub finem ejus exstat Carmen *in laudem Lubecae,* quo genere scribendi noster etiam polluit.

6. *Alphabetum aureum Juris utriusque, quod ad publicam Scholasticorum utilitatem ac ut multa ex tempore in utroque jure tum apponendo, tum respondendo, tum etiam determinando memoriter pronunciare possent, in lucem edidit, atque amplissimae Germanorum Universitati Coloniensi nuncupavit. Gualtherus Tangherius* 1507. fol. Hanc editionem memorat Jo. Henr. a. Seelen, et Kappius praefat. ad Beehrii Hist. Mecklenburgicam pag. 46. Alia cum additionibus Mag. Joannis de Gradibus, et Ortwini Gratii Criticomastige Peregrinationis Petri Ravennatis. Lugd. ap. Petr. Vincentium 1511. 8. Editionem anni 1504. memorat Lipenius.

a) Nic Mareschalcus Thurius in praefat. ad nostri Compendium Juris Civilis.

b) *Unschuld. Nachrichten* 1708. p. 594. Schelhornius tomo XI. p. 16.

7. *Aurea Opuscula Celeberrimi J. U. D. et Equitis aurati Domini Petri Ravennatis, Itali, in Universitate Gripsualdensi utrumque jus ordinarie legentis. 4.* sine mentione anni et loci. Duo in hoc volumine continentur: 1 *Sermo, quem habiturus erat de mandato Dom. Martini Episcopi Caminensis, Dec. Doct. in Synodo per ipsum celebrata: sed justa causa impediente, quae tamen sibi est incognita, illum recitare non potuit.* 2. *Solutiones argumentorum ex legibus secum invicem pugnantibus depromtorum.* Ex priore verba haec notatu digna decerpo; quae momenta quaedam ad vitam nostri spectantia docent: *Gratias ingentes ago Deo meo, quia non permisit me clericalem vitam ducere. Nam defuncta uxore mea prima suadebant amici et propinqui, ut Curiam peterem, dicentes, quod evaderem in magnum virum. Non etiam; dicebant ipsi, tibi deerunt Episcopatus, non Abbatiae, non Praelaturae; quod constanter facere recusavi: Et; ut penitus essem incapax, secundam duxi uxorem. Noscebam enim me ipsum, quod fecissem, ut aliqui faciunt, et forte pejus. Malui potius in matrimonio vivere cum paucis redditibus, quam amplissimos beneficiorum redditus possidere. Nec unquam me facti poenituit: et si erravi, libenter erravi.*

8. *Clypeus Doctoris Petri Ravennatis contra Doctorem Cajum impugnantem suum consilium.* Impressum Albiburgii XII. Kal. Julii, anno MDIII. 4. Controversia est de materia feudali, et conclusio innuit, consilium Petri nostri adhuc in Pomerania fuisse datum. In fine exstat Carmen breve ad Fridericum Electorem Saxoniae; deinde haec verba: *Sciant auditores mei et amici charissimi Itali et Alemanni, quod Deo optimo maximoque ita disponente ego et uxor mea Lucretia omnia mundi reliquimus, et habitum fratrum et sororum de poenitentia Sancti Francisci sumpsimus et eorum regulam publice et solenniter professi sumus, et ob id labores meos in jure interrupi. Compendium enim in materia Feudorum et Commentum super quarto libro Decretalium imperfecta reliqui, quae ni fallor. Lectoribus placuissent, et juri operam dantibus magnam attulissent utilitatem* etc.

9. *Libri Sermonum, quos festis diebus auditoribus suis pronunciavit, assidentibus quandoque Friderico Electore et Johanne Fratre, Ducibus Saxoniae Serenissimis.* Excusus liber Wittenburgii in incude litteratoria Hermanni Trebelii, Isennaci 1505. Notitiam ejus debeo Bibl. Ecclesiasticae Olearii t. II p. 117.

10. *De Consuetudine*: in Tract. Tractatuum vol. II. item cum Sebast. Medices et Rochii Curtii Tract. de Legibus, Statutis et Consuetudine, Colon. 1541. 8.

11. *Repetitiones in frequentiores Juris Canonici partes*, vol. II. Venet. 1587. fol.

12. *Opuscula varia.* Lugd. 1586. fol. a me non visa, sed a Lipenio memorata.

13. *Singularia Juris.* Frf. 1596. quorum notitia Lipenio debetur.

14. *Disputatio, de corpore suspensi in patibulo, si remanere debeat.* Ravennae. Lipenius. Contra hunc *Defensionem Principum Germaniae* edidit Jacobus Hochstratanus. a)

15. *An decimae sint jure divino?* et

16. *Artem parvam* memorat Simlerus. Alius *Petrus* RAVENNAS, de quo Lud. Vives lib IV. de caussis corruptarum artium p. 263. *Memoria patrum et avorum coeptum est in Italia renovari studium linguarum per discipulos Petri Ravennatis, Itali, et Emanuelis Chrysolorae: inter quos maximi nominis fuere Leonardus Aretinus, Franciscus Philelphus, Laurentius Valla, Varinus Veronensis, Perottus Nicholaus.* Si enim Chrysolorae suppar fuit, qui a. 1415. obiit, et si hi viri fuerunt illius discipuli, non potuit ille Petrus esse, quem loco priore commemoravimus, cum quo proinde non confundendus erat a Celeb Heumanno in Conspect. reip. literariae edit. tertiae p. 128. Vel memoria lapsus est Vives, et pro Petro dicere voluit *Joannem*, quae

a) Loescheri Acta et Documenta Reformationis tom. II, pag. 320.

sententia Cl. Kappii est, diss. de Xiccone Polentono p. 14.

Vincentius RAVENNAS, vide infra *Vincentius.*

RAVENNIUS, Episcopus Arelatensis, Hilarii successor, de quo Benedictini in Historia literaria Galliae tom. II pag. 354. Ejus est *Epistola*, qua Clericos suos ad Concilium Arelatense vocat t. IV Concil. Labbei pag. 1023. Sunt, qui ipsi *Vitam Hilarii* tribuunt, quae tamen aperte est Honorati Massiliensis. Vide Galliam Christianam tom. I p. 531. et Nostrum tom. III. pag. 235.

Benintendius de RAVIGNANIS, magnus Venetiarum Cancellarius, Andreae Dandulo, Venetorum Duci, et Francisco Petrarchae summa familiaritate conjunctus. Ejus est *Epistola* a. 1352. scripta ad commendationem Chronicarum Danduli edita ante Chronicon laudatum tom. XII. S. R. Ital. Muratorii p. 10. *Brevem* quoque *rerum Venetarum Historiam* scripsisse testatur idem Muratorius in Prolegomenis p. 7. quae apud nobiles Contarenos Venetiis adservetur. Nomen ejus in ipso Opere Danduli legitur p. 399.

RAVRACIUS, Episcopus Nivernensis, vixit sec. VI. medio.

Ejus superest *Epistola* ad Desiderium Episcopum Cadurcensem, edita a Canisio Ant. Lect. t. I p. 646.

Ludovicus RECARDELLUS, (immo BECCADELLUS Bononiensis) Episcopus Ragusinus, scripsit *Vitam Petrarchae* (Italice) *et Cardinalis Bembi.* MS. in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 111. (292 Prima edita in Tomasini Petrarcha redivivus, Edit. Petrarchae Rythm. cusa *in Padova per G. Comino* 1722 1732. et in op. *Monumenti di varia Letteratura di M. L. Beccadelli. Bologna* 1795. 97. 4. vol. III.)

RECUPERATUS *de Petramala*, Aretinus, a quibusdam etiam *de Senis* dictus, et *Recuperus*, Ord. Praedicatorum, sec. XIII. et XIV. Scripsit *Summarium virtutum et miracula B. Ambrosii Sansedonii,* cujus discipulus fuit. Habentur in Actis Sanctorum tom. III Martii pag. 210. Ad de Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum t I p. 403. Altamura p. 61.

REDEMTUS, Clericus Hispanus, ad quem cum additamento *Archidiaconi* directa est Epistola Isidori Hispalensis *de usu panis azymi in occidentali Ecclesia.* Vixit igitur tempore Isidori, et *Narrationem de obitu illius* (qui a. 636. contigit) reliquit. Exstat in editionibus Isidori Madritensi, et Breulii Parisina, nec non in Actis Sanct. tom. I Aprilis p. 349. Vide Nic. Antonii Bibl. Hispanam Vet. V. 5. n. 219.

Petrus REGINALDETUS, Ord. Minorum,. Doctor Theologus, scripsit *Speculum finalis retributionis,* antiquo charactere impressum.

REGINALDUS *de Alna*, religiosus monasterii Alnensis, dioecesis Leodiensis, Ord. Cisterciensis, seculo incerto, scripsisse fertur *Commentarium in Sapientiam Salomonis*, qui vulgo Roberto Holcot tribuitur. Car. de Visch. Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 285. Val. Andreae Bibl. Belgica p. 788.

REGINALDUS, Archidiaconus *Andegavensis,* Frodoardi Remensis *Chronicon* continuavit usque ad a. 1277. Exstat in Codice Cottoniano, teste Catalogo illius Bibliothecae n. 69. Oudinus t. III p. 552.

REGINALDUS *Cantuariensis*, monachus Ord. S. Benedicti Cantuariae in coenobio S. Augustini, Poëta et Rhetor, Graecae etiam Linguae non ignarus. Scripsit *super Malchum Byzantinum*, carmine, h. e. historiam a regno Constantini usque ad Anastasium, quam Malchus conscripserat, carmine latino expressit. Baleus Cent. XII. 82. Pitseus Append. III. 74. Lyseri hist. Poëtarum medii aevi p. 1221. Ad ipsum exstat Epistola Hildeberti Cenomanensis, qua illud Carmen de historia Malchi laudat: apud Mabillonium Annal. p. 462. Vixit igitur initio seculi XII. quum scriptores huc usque aetatem ipsius incertam fuisse tradiderint.

REGINALDUS, monachus *Dunelmensis* circa a. 1170. Ailredo Abbati Rievallensi synchronus atque amicus. Ejus *Epistola ad Ailredum*, *vita S. Eddae Virginis*,

nec non *S. Cuthberti Episcopi Dunelmensis* adhuc in Bibliothecis Angliae supersunt. Vide Oudinum tom. III pag. 1432. *Vitam* quoque *S. Godrici* Eremitae in Anglia circa a. 1160. elaboravit, quam Galfridus monachus Cisterciensis abbreviavit in Actis Sanctorum tom. V Maji p. 70.

REGINALDUS, *Eystetensis* Episcopus, vide REGINOLDUS.

REGINALDUS de *Landolina*, vid. RAINALDUS *de Montauro.*

REGINALDUS *Langham*, Ord. S. Francisci monachus in conventu Norwicensi, Theologiae Doctor Cantabrigiensis, circa a. 1410. Scripsit *contra Edmundum monachum Buriensem, contra Andream Binghamum Dominicanum, còntra Joannem Haidon Carmelitam, Lecturas XXX. Bibliorum, in Magistrum Sententiarum, Determinationes et Quaestiones disputatas.* Baleus Cent. VII. 45. Pitseus c. 752. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum pag. 304. Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 314.

REGINALDUS *de Montoro*, vide supra RAINALDUS *de Montoro.*

Odo REGINALDUS, v. infra RIGAUDUS.

REGINALDUS *Pavo*, Anglice *Peacok*, Cambrobritannus, in Collegio Orialensi Oxoniae educatus, Doctoratus insignia accepit. Fuit primum Episcopus Asaphensis, deinde a. 1444. Cicestriensis. Quamvis sese Wiclefitis acriter opponeret, tamen simul vitia Cleri et Curiae Romanae vehementer insectatus est: quam ob caussam reliquorum odium incurrit, in Synodo Lambethana a. 1457. articulos quosdam, tanquam erroneos et haereticos revocare jussus. Ex scriptis illius, quae ipse in omnibus suis operibus recensere solet, tantum impressus est *de Fide liber II.* opera Henrici Whartoni, Londini 1688. 4. prout ipse testatur in Auctario ad Jacobi Usserii Historiam dogmaticam de Scripturis et Sacris vernaculis p. 445. ubi etiam quaedam vestigia veritatis excerpta dedit.

Reliqua sunt inedita: *Repressor nimiae Cleri reprehensionis,* Anglice scriptus, cujus oeconomiam et excerpta notabilia dedit idem Whartonus in Appendice ad Caveum p. 102 seqq. *Justa S. Scripturae aestimatio, Provocator Christianorum, de communione sub utraque specie, de sua Palinodia, contra mendicitatem impiam, de libertate Evangelii, de legibus et doctrinis hominum etc.*

Idem Whartonus memorat Joannem Foxum Collectanea quaedam ex scriptis Peacoci, una cum Articulis seu Aphorismis Wiclevianis Argentinae 1554. 8. edidisse, librum autem a se visum non esse.

Adde Lelandum c. 566. Baleum Cent. VII. 19. Pitseus hunc prorsus omisst Quaedam habet Noster tom. V. p. 211.

REGINALDUS *de Piperno*, Anglus, monachus Dominicanus, Theologus et Concionator, aetatis incertae. Scripsit *Postillam in Joannem, Lecturas et Sermones.* Ita Baleus Centur. XII. 32. Pitseus Append. Centur III. 75. Sed fuit potius Italus, e *Priverno* Campaniae municipio oriundus, discipulus et comes individuus S. Thomae. obiit inter a. 1280. et 1300. ***Postilla in Joannem*** quidem a Reginaldo nostro congesta, sed a D. Thoma emendata est, unde in Operibus ejus legitur tomo XIV. separatim vero prodiit Paris, 1520. fol. *Postilla super epistolas Pauli*, exceptis ad Romanos, priore ad Corinthios et ad Hebraeos usque ad cap. XI. quae ab ipso Thoma exaratae sunt, habentur tom. XVI. Operum D. Thomae. *Postilla super tres nocturnos Psalmos,* ibid. t. XIII. *Lectura super primum de anima,* ibid t. III. Vide Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 381. Ambr. ab Altamura p. 64.

REGINALDUS, Ord Praedicatorum, fidus D. Thomae Aquinatis socius, et doctus eodem, ex D. Thoma docente excepit *Commentaria in Evangelium S. Joannis*, a quinto capite usque ad finem: quae postea D. Thomas legens pro suis haberi voluit: Quare et hujus nomine circumferuntur. Idem praestitit ipse Reginaldus *super S Pauli plures Epistolas*, eodem D. Thoma illas interpretante. Quod et fecit *in libros Aristotelis de Anima.* Testatur haec D. Antoninus part 3. Histor. tit. 18. c. 10. Haec Possevinus tomo II. Apparatus p. 317. Confer testimonium Nicolai Triveti supra t. V. p. 269.

* Alter iste Reginaldus idem est cum priori, nempe cum Reginaldo de Piperno; quare non erat cur hic a Bibliothecario nostro geminarentur.

REGINALDUS Umber, a. 1298. Lector sacri Palatii Apostolici, scripsit *in quatuor libros Sententiarum*. Jacobilli Bibl. Umbriae 240. Willotus et Possevinus hunc Archiepiscopum Rotomagensem faciunt, et Cardinalem Portuensem Episcopum; sed neque Archiepiscopum neque Cardinalem fuisse docet Waddingus Annal. Minorum ad a. 1298. n 4. quem etiam confer. de scriptoribus ejusdem ordinis p. 304.

REGINO, primum Monachus, dein ab anno 891. usque 899. Abbas Prumiensis, sed ab illa dignitate invidia aemulorum dejectus. Privatam postea vitam gessit in monasterio S. Maximini, mortuus a. 908. Scripsit.

1. *Chronicon a nato Christo ad a.* 908. quod exstat tom. I Pistorii p. 1. et in editione Struviana. Editus quoque est separatim 1521. Moguntiae upud Jo. Schoeffer, fol. deinde cum Abbate Urspergensi Argent. 1609. fol. Numeros annorum quidam recentiore manu adscriptos esse statuerunt. Testatur autem Jo. Mabillonius in Itinere Germanico p. 25. edit. Fabricii in codicibus optimae notae monasterii Gemblacensis et Murensis hos numeros adscriptos atque adeo ad ipsum auctorem referendos esse. Adde Bullartum Academie des sciences tom. I. p. 121. seqq.

2. *De disciplinis Ecclesiasticis et Religione Christiana*, prodiit primum ex Codice Helmstadiensi a Joachimo Hildebrando editore Helmst. 1659. 4. deinde cum variis additionibus cura Steph. Baluzii. 1671. 8

3. *De Harmonica institutione* ad Ratbodum Archiepiscopum Trevirensem, et *Lectionarium totius anni*, Codex manu exaratus cum supra scriptis notis musicis illo aevo usitatis. Fuit primum Gerardi a Mastricht, deinde Jo. Ludolphi Bunemanni Rectoris Scholae Mindensis, nunc est in Bibl. Senatus Lipsiensis. Vide Eccardum rerum Francicarum XXXIII. 133. Matthesonii Criticam Musicam Vol. I. p. 83. et 147. seqq. God. Leonh. Baudis diss. de indole caussarum Ecclesticarum pag. 33. Aliud exemplum est Ulmae in Bibliotheca Kraffliana, teste Bevschlagio in Sylloge variorum Opusculorum tomo I. fascic. I. p. 216. Plura Fabricius noster supra tom. I. p. 221. Histor. literaria Galliae t. VI. p. 148. seq.

REGINOLDUS, Episcopus Eichstedensis undecimus per annos XXIV. obiit a. 989. Trium linguarum peritus fuisse dicitur, scripsit *Vitas S Nicolai*, *Blasii*, *Wilibaldi item Wunibaldi*. Haec Bruschius in Catalogo Episcoporum Eichstedensium. Idem testantur Molanus et Baronius, quorum testimonia Canisium impulerunt, ut statueret, *Vitam* illam *S. Wilibaldi*, quam Ant. Lect. tomo. III. part. I. pag 13 edidit, cui tamen in Codice monasterii Windbergensis nomen praefixum non fuit, Reginoldo tribuendam esse. Jacobus vero Basnagius post Mabillonium dubitat, neque id injuria. Testatur enim Anonymus alius de translatione reliquiarum Wilibaldi tom. II. editus, Reginoldum vitam carmine scripsisse, haec autem est prosaica. *Acta S. Blasii*, quae in Actis Sanctorum tom. I. Februari. p. 344. edidit Bollandus, eidem conjectura quadam asserit. Adde Henschenium tom. II. Febr. p. 70. et Jo. Bapt. Sollerium tom. II. Julii p. 488.

REGIOMONTANUS, vide supra *Joannes Mullerus*.

Chronicon REICHERSPERGENSE a monacho coenobii Reicherspergensis in Bavaria compilatum edidit Christoph. Gewoldus Monachii, 1161. 4. postea Jo. Petrus Ludovicus tom. II. S. R. German. p. 127. Incipit a nato Christo, et usque ad 1194. pertingit, universalem potius, quam singularem suae regionis historiam describens.

REIMANNUS vel *Osmannus*, scripsit *Vitam S. Cadroae*, Abbatis Walciodorensis, aequalis sui, mortui a. 974. quae exstat in Actis SS. tom. I 474. et apud Mabillonium Sec. V. Benedict. pag. 487. Adde Histor. literariam Galliae tom VI. p. 459.

REIMBALDUS, quem Mabillonius Canonicum S. Mariae et S. Lamberti Leodiensis vocat, rectius, Praepositus S. Joannis Leodiensis: nam ita in titulo Epistolae Wa-

zonis jam memorandae scribitur, vixit circa a. 1115. quo tempore Leodio fugere et apud Kicherium Abbatem, nescio quem, per menses octo delitescere coactus fuit. Hujus igitur hospitis suasu librum *de Vita Canonica* conscripsit, quem in Codice monasterii Alnensis oculis usurpavit Jo. Mabillonius, prout in Analectis pag. 473. testatur. Hunc ipsum librum Wazoni Priori S. Jacobi Leodiensis mittit Reimbaldus, rogans, ut illi manum ultimam admoveat, et corrigenda corrigat. Wazo vero modeste respondet, se nihil habere, quod addat vel emendet, sed potius gratulatur: cui Reimbaldus altera epistola respondet. Tres illas epistolas (duas tantum observaverat Mabillonius) ex eodem Codice Alnensi ediderunt Martene et Durand in Thesauro novo Anecdotorum tom. I. pag 338 seq. Ejus *Stromata* bis adsunt in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bib. Bibl. MSS. pag. 101. 138. *Versus in vitam S. Majoli* extant in Actis Sanctorum tomo II. Maji pag. 668.

REINERUS, aliis *Renerus*, *Nonnum Renerum* vocat Codex MS. teste Papebrochio tom. VI Maji p. 724. natus a. 1155. post annos viginti ordini S. Benedicti nomen dedit in monasterio S. Laurentii Leodiensis, Romam quater profectus, a. 1197. monasterii sui Prior electus, a. 1215. ad Lateranense Concilium vocatus est, obiit a. 1230. Scripsit multa, quorum recensum ipse init libro II. de claris scriptoribus monasterii sui. Nos primum enumerabimus, quae typis sunt edita.

1. *Vitae quorundam Episcoporum Leodiensium* ab a. 1194. ad 1230. ex quibus *Gesta S. Lamberti* edidit Jo. Chapeavillius tom. I Script. Leodiensium p. 411. *Vitam Wolbodonis*, qua idem usus est, ediderunt Antwerpienses in Actis Sanctor. t. II April. pag. 857. et Mabillonius seculo VI. Benedictino part. I. pag. 174. *Vitam Frederici*, Bollandistae tom. VI Maji. p. 725. Aliam ejusdem Martene et Durand Collect. ampliss. tom. IV p. 1023. Pezius dedit loco citando p. 167. *Vitam S. Reginardi* Ægidius de Aurea valle historiae suae Leodiensi ad verbum inseruit, et exstat tom. II Scriptorum Leodiensium p. 167. Praefationem vero ab illo omissam ediderunt Martene et Durand Collect. ampliss. tom. I pag. 961. *Vitam Eracli* dedit Pezius Thes. noviss. Anecdotorum t. IV part. 3. p. 155.

2. *De adventu reliquiarum B. Lamberti Roma Leodium*, sermone ligato. Edidit Pezius l. c. p. 121.

3. *Triumphale Bullonicum*, sive quomodo Ecclesia Leodiensis Bullionense castrum receperit. ibidem p. 129.

4. *De claris scriptoribus monasterii S. Laurentii Leodiensis.* ibidem p. 17.

5. *De casu fulminis super Ecclesiam monasterii sui*, a. 1182. ibidem p. 187.

6. *Libellus dedicationis*, super dedicatione monasterii sui. ibidem p. 197.

7. *Vitae S. Theobaldi Eremitae et Pelagiae*, quarum praefationes ediderunt Martene et Durand Collect. ampliss. tom. I. pag. 960.

8. Continuavit *Historiam monasterii S. Laurentii Leodiensis*, quod Rupertus Tuitiensis inchoaverat, ab anno circiter 1120. 1216. editam ab iisdem t. IV p. 1033.

9. Continuavit porro *Lamberti parvi Chronicon* ab a. 1194. 1230. ab iisdem productum tom. V p. 1.

10. *In novem Antenatalitias Antiphonas*, s. *de Antiphonis Adventus* ex editione Leodiensi habetur etiam libro III. de scriptoribus monasterii sui.

11. Ipse in libro modo adducto alia ingenii sui monumenta, sed nondum edita profert, *Vitam S. Pelagiae* sive Speculum poenitentiae, libris II. p. 69. *Palmarium virginale*, s. de Vita S. Mariae Virginis Cappadocis, libris II. pag. 84. *Flos eremi* s. de vita S. Tiebaldi monachi et eremitae, libr. II p. 97. *de conflictu duorum ducum et animarum revelatione*, *et de milite captivo per salutarem hostiam liberato* lib. II. scriptos versibus hexametris, praemisso prooemio trochaicis versibus, p. 110. *Varii generis carmina et epigrammata*, p. 122. *Lacrymarum* libelli III. p. 311. et 270. *de profectu mortis* lib. II. ad Wilhelmum quendam Exscholasticum.

Huc pertinent alia, et quidem ligato

sermone *de situ Sardiniae*; *de victoria S. Michaëlis Archangeli*: *hymni septem breves de Spiritu Sancto.* Prosa vero scripsit *de gestis Abbatum et fratrum S. Laurentii.* a) *Lauream peregrinorum Jerosolymitanorum libris XIV.*

Adde Val. Andreae Bibl. Belgicam pag. 789. 790. et Swertium pag. 652. qui ex uno duos faciunt, unum, qui *Historiam Leodiensem*, alterum qui *Vitam Wolbodonis* scripserit. Conferenda quoque est Praefatio Pezii ad tomum IV. Thesauri novissimi, qua tamen uti non potui, quia exemplum, quo utebar, illa carebat, neque aliud ad manus erat.

REINARDUS *Confluentinus*, Germanus, Abbas Ord. S. Benedicti, exposuit librum Job, Psalterium Davidis, Esaiam et Ezechielem prophetas, Pauli Apostoli Epistolas omnes. Vivebat a. 1096. Haec ex Eisengreinio Possevinus tom. II Apparatus pag. 319.

REINHARDUS *de Fronthoven*, alii scribunt *Bernardus de Franchoven*, monachus Ord. Praedicatorum in conventu Confluentino, circa a. 1410. Scripsit *Sermones de tempore et Sanctis.* Trithemius c. 715. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I p. 752. Altamura p. 152. Vide nostrum supra tom. I. p. 213.

REINHARDUS *de Laudemburg*, Germanus, Ord. S. Augustini, Theol. Doctor et Concionator, circa a. 1500. Scripsit *Sermones de Passione Domini accomodatos ad formam Quadragesimalis.* Norimb. 1501 4. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 600. Gandolfus de ducentis Augustinianis Scriptoribus p. 308.

REINHARDUS, Abbas in *Reinhusen* Saxoniae, scripsit *Commentaria in Ezechielem*, *Esaiam*, *Psalmos*, *Epistolas Pauli*, *Metricum in Iob*, et quaedam alia Gesnerus et Trithemii Chronicon Hirsaug.

REMBERTUS, vel *Rimbertus*, Flander, aliis Frisius, primum monachus Turholtensis, scholam rexit in monasterio Corbeiae novae, deinde successor Anscharii in Archiepiscopatu Hamburgensi et Bremensi, obiit a. 888. De Vita ejus plura docent Scriptores rerum Hamburgensium et Bremensium, Acta Sanctorum tom. I Febr. p. 393. et Mabillonius sec. IV. Bened. part. 2. p. 471. Hist. literaire de la France t. V p. 631. Scripsit.

1. *Vitam S. Anscharii*, primum ex Codice Hamburgensi mutilo excusam a Phil. Caesare in Triapostulatu Septentrionis Coloniae 1642. postea vero e Codice antiquo Corbeiensi, qui nunc in monasterio S. Germani Pratensis habetur, plenius editam a Petro Lambecio cum Originibus Hamburgensibus a. 1651. Repetita est post haec et cum aliis exemplaribus collata in Actis Sanctorum tom. I Febr. p. 391. nec non in Mabillonii sec. IV. part. 1. p. 75.

2. *Epistolam de Cynocephalis*, quae intercidit, vel certe huc usque nondum publici juris facta est. Scimus autem eam scriptam ex responsione Ratramni, de qua supra tom. I p. 226. Verba Ratramni sunt haec. *Quando scripsistis nobis ea, quae de Cynocephalorum natura potuistis cognoscere.* Rimbertus autem, cum eam scriberet, tantum Presbyter fuit.

3. *De Virginitate* lib. 1. et *Epistolas varias* memorat Val Andreas Bibl. Belgica pag. 792. nec non Swertius in Athenis Belgicis p 656.

REMEDIUS, quibusdam *Remigius*, Episcopus Curiensis in Rhaetia, temporibus Caroli M. quippe cujus jussu *Canones Ecclesiasticos* ex Pontificum Epistolis excerpsit. Edidit Goldastus rerum Alemannicarum t. 2 parte 1. p. 121.

REMENSE Chronicon breve editum est in Labbei Bibliotheca MSS. tom. I p. 358. Registrum Epistolarum Alexandri III. pro *Remensi* provincia in Martene et Durand Collect. amplissima t. II praef. p. 36.

REMIGIUS, monachus coenobii S. Germani *Antissiodorensis*, Ord. S. Benedicti. Post a 882. a Fulcone Archiep. Remensi ad scholam ibi regendam evocatus est, teste Flodoardo Hist. Rem. IV. 9. Non confundendus est cum Remigiis sequentibus. Operose de illo egit Hist. literaria Galliae

a) An idem sit cum opere de Scriptoribus monasterii sui, an vero diversus, non possum dicere.

tom. VI. p. 99. Edidit ille

1. *Expositionem Missae*, quod Opusculum Alcuino tribuerunt, quippe quod c. XL. libri de divinis officiis constituit, observante Eccardo rerum Francic. XXVII. 26. Multa ex Marco Floro desumsisse notat Bulaeus Hist. Academiae Parisinae t. I pag. 635. Possevinus librum *de officiis divinis*. Colon. 1536. excusum memorat: nescio an idem sit cum hac Expositione Missae. Exstat tom. XVI Bibl. PP. maximae pag. 883. (293 Cod Sec. XI in med. Laurent. Bandini in Op. *Novelle Letterarie* F. 1791, 518.)

2. *Expositionem in undecim Prophetas minores*, quae una cum Oecumenio et Areta prodiit Antv. 1545.

3. *Commentaria in Psalmos*, ex Ambrosio, Augustino et Cassiodoro consarcinata. Colon. 1536. fol. Et haec quidem tria habentur tom. XVI Bibl. PP. Lugdun. Quidam *Manegoldo* tribuunt de quo Noster supra tom. V. p. 13.

4. *Commentarius in Epistolas Pauli*, qui vulgo Remigio Remensi vel Haymoni a tribuitur, ad nostrum potius pertinet, quia Gregorius M. cum Beda ibi citatur, et Saracenorum mentio fit. Sub nomine nostri prodisse in Bibl. PP. Coloniensi tradit Caveus, quod longe secius est. Nam tomo V. ejusque parte tertia habetur *Remigii Remensis Episcopi Explanatio Epistolarum Paulinarum* ex editione Jo. Bapt. Villalpandi Rom. 1598. fol. Mogunt. 1614. fol. In Bibl. vero Lugdunensi t. VIII. p. 883. Remigio Lugdunensi adscribitur. Vide Historiam Galliae literariam t. III. p. 162.

5. *Commentarius in Apocalypsin*, qui vulgo Haimo tribuitur, ad nostrum spectat. Nam is quadam modestia nomen suum scriptis non addidit, vel etiam *Reymonis* aut *Raymonis* abbreviatum nomen adjecit, unde Haymonem fecerunt in his non satis exercitati. Stilus enim est Remigii nostri, prout observat Abbas Lebeuf tom. I dissert. ad Hist. Gallicam spectantium pag. 279. qui etiam singularem de hac re dissertationem promittit. Ut obiter hoc addamus, Abbas modo laudatus ibidem illud agit, ut *Honorium*, quem huc usque *Augustodunensem* vocarunt, Germaniae potius vindicet, ut *Augustae* vel *Vindelicorum* vel *Rauracorum* tribuendus sit.

6. *Epistola ad Dadonem Episcopum Virdunensem*, in qua explicat, quid de Gog Magog apud Ezechielem intelligendum sit et de Hungrorum origine quaedam narrat, habetur in Collectione amplissima Edm. Martene et Ursini Durand tom. I. p. 230. Quamvis etiam tantum literae initiales S. et D. in Codice Floreffiensi exstent, tempora tamen conveniunt, et sub finem Epistolae *congregationem S. Germani* vocat *fratres ei dominos suos*.

7. *Commentarius in Genesin* editus est a Bern. Pezio Thes. novissimo Anecdotorum t. IV. part. 1. sub initium.

8. *Comment. in librorum Judicum*, ab eodem l. c. p. 127.

9. *Comment. vastus in Matthaeum*, MS. habetur Monachii in Bibliotheca Serenissimi Electoris Bavariae, teste Rev. Bern. Pezio Dissert. Isagogica ad tom. I. Thesauri novi Anecdotorum p. 23. in Bibl. Vindobonensi et S. Georgii Majoris Venetiis, teste Possevino Apparatus t. II. 320.

10. *De Festivitatibus Sanctorum* lib. I. ad Episcopum Æduorum, memorat Bulaeus.

11. *Sermones triginta* occurrunt in Lectionario monasterii Medianensis ante annos 700. scripto, ex quibus aliquot, qui ad Sacramentum Eucharistiae spectant, descripsit Hyacintus Alliot. Haec. Theodericus Ruinartus in Itinere Alsatico et Lotharingo, tom. III Operum posthumorum Mabillonii et Ruinarti pag. 441. An vero Alliotus illos ediderit, mihi non constat.

12. *Commentarii in Martianum Capellam, Donatum et Priscianum* inediti in variis Bibliothecis habentur. Vide Indicem Bern. de Montfaucon. Videndum annon his titulis comprehendantur *Remigii Grammaticalia*, Colon. 1500. fol. edita, teste Maittairio tom. I. Annal. Typogr. p. 728. edit. poster.

13. *Commentarius in Regulam S. Bene-*

a) Nam in Codice Cassinensi, Possevino teste scribitur *Raimo*.

dicti forte illius est. Florentiae in Bibl. Medicea et Camaldulensi. Idem p 413. 430.

14. *Responsio* ad Gualonem, Heduorum Episcopum, de pugna. Michaëlis cum Diabolo de corpore Mosis et de Behemoth, quam Possevinus memorat.

15. *De ratione gubernandae Ecclesiae* scripsit, prout docet Eisengreinius, apud eundem Possevinum.

16. *Interpretatio nominum Hebraicorum* ordine Alphabetico, quae vulgo Bedae tribuebatur. in cujus quippe Operibus exstat tom. III. p. 731 Oudinus autem testatur in optimae notae Codicibus Remigio nostro tribui. Adde Merici Casauboni annot. ad Optatum p. 49. * Ad hunc Remigium Antissiodorensem spectare credo homilias quasdam legendas in homiliario quodam MS. Bibliothecae Can. maioris eccl. Lucensis. Sunt autem homilia S. Remigii in illud: *vigilate ergo quia nescitis;* incipit: *hic ergo perspicue.* Altera in illud: *vos estis sol terrae.* Incipit: *quia dixerat Dominus.* Item tractatus in illud: *scitis quia post biduum* incipit: *et factum est* etc. *hac enim sententia.* Item Homilia in illud: *vespere autem Sabbati;* incipit *Matthaeus a parte* Item altera in illud: *Magister attuli filium meum* Incipit *retorquet culpam.* Altera in illud: *Dissere nobis parabolam.* Incipit *sed quaerendum.* Codex est saeculi ut arbitror, XII. *

REMIGIUS *Clarus*, aliis *Clarus Hieronymeus*, a) etiam pro more seculi κατ' ἐξοχὴν *Florentinus*, a patria, dictus. Ord. Praedicatorum, in domo S. Mariae Novellae. Sententias legit Parisiis in Gymnasio Sanjacobaeo, postea Romae Magister Theologiae factus ibidem docuit, tandem Procurator Ordinis electus obiit a. 1312. Scripsit *Quaestiones Theologicas per alphabetum, De modis rerum, Opus Metaphysicum, Quodlibeta, Sermones de tempore et Sanctis, Quadragesimale.* Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. 1 p. 506. Jul. Niger de Scriptoribus Florentinis p. 480. Altamura p. 87.

* Nec Quetifium, nec Bibliothecarium nostrum plane assequutum verba Pocciantii in Catalogo Scriptor. Florentinor. arbitror. Cum enim scribat Pocciantius *Remigius Clari Hieronymaei ex ord Praedicatorum;* censuit Quetifius illius *Clari Hieronimaei* nomen alterum Remigii designare, ac si scripsisset alio nomine *clarus Hieronymaeus;* sed cur dixit *clari* et non *clarus?* Bibliothecarius vero *clari* hic habet pro *celebri;* Hieronymaei vero nomen esse censuit Coenobii cuiusdam Florentini. Verum nullam esse Praedicatorum Domum huius nominis Florentinis omnibus compertum est. Ego igitur existimo ac principio quidem illud *Hieronymaei* sphalma esse typographicum satis constat, et ipse pariter Pocciantus illud emendat in postrema operis pagella, legendumque edicit Hieronymi. Esse autem *Clari Hieronymi* censeo nomen patris et gentis, ex qua Remigius satus est, et perinde valent ac e patre Claro Hieronyma gente. *

REMIGIUS, *Lugdunensis* Episcopus, hujus nominis primus ab a. 851-875. Vide Galliam Christianam tomo IV. p. 61. Hist. literaire de la France tom V. p. 449. Ejus et Ecclesiae Lugdunensis liber *de tribus epistolis* cum Appendice s. *Solutione quaestionis de generali per Adam damnatione*, item liber alius *de tenenda immobiliter Scripturae Sanctae veritate* exstat in Auctoribus de Praedestinatione per Gilb. Maugvinum editis tomi I. parte 2. Prior ille repet tus etiam est tom. XV. Bibliothecae Patrum Lugd. p. 666. *Epistolae variae* ad Clodoveum et alios in tomis Conciliorum.

REMIGIUS, monachus et abbas monasterii *Mediolanensis* b), Trevirensis dioecesis, scripsit *in Pentateuchum, in Evangelium, in Apostolum, De visione Abakuk*

a) Male hic Quetifius; nam verba Pocciantii Catal. Scriptorum Florentinorum p. 155. non recte intellexit. Verba sunt haec: REMIGIUS *clari Hieronymei ex Ordine Praedicatorum cucullatus Hieronymeum* est domus s. conventus Praedicatorum Florentiae, qui ab Hieronymo nomen habet. Illud Hieronymeum a Pocciantio dicitur *clarum*, h. e. celebre, non incognitum: hinc igitur ille *Clarus Hieronymeus* frater est *Articuli Smalcaldici et Domini Altorfii.*

b) Gesnerus ponit monasterii *S. Luthuini.* Ego haec non intelligo.

lib. I. *Excerptionem Prisciani lib. I. Super Donatum lib. I.* et *Sermones multos*. Sic quidem, qui hinc inde e Catalogis non adeo certis ista collegerunt. Sed vide quae supra ad finem de Remigio Antissiodorensi. Haec Possevinus t. II Apparatus p. 320.

REMIGIUS, Episcopus *Remensis*, natus a. 439. consecratus a. 461. mortuus a. 533. Apostolus Galliarum, quique Chlodoveum Remis sanctissimo lavacro initiavit. Ejus restant tantum *Epistolae quatuor*, in Freheri Script. Hist. Francicae t. I pag. 184. Andr. du Chesne tom. I p. 849 Conciliorum Regiorum tom. IV p. 1268. 1401. et 1608. et in Marloti Metropoli Remensi II. 8. et 11. duae ad Chlodoveum Regem, in Operibus Gregorii Turonensis a Ruinarto editis p. 1226. *Testamentum* ejus producunt Flodoardus Hist. Rem. I. 18. Brissonius de formulis lib. VII. Aub. Miraeus Opp. Diplomaticorum et Historicorum tom. I sub initium. Labbeus Bibl. nova MSS. tom. I p. 806. Brevius idem Miraeus p. 626. Marlotus II. 11. Cointe t. I p. 407. Jo. Jac. Chiffletius in Disquisitione de Ampulla Remensi. Et hoc magis genuinum est: interpolatum vero suspicionem suppositionis movet. Plura Memoires de Trevoux 1714. p. 1968. et Histoire lit. de la France t. III p. 155.

Declamationes ejus a Sidonio Apollinare IX. 7. laudatae interierunt.

REMUNDUS, Abbas *Ebirbacensis*, vide supra RAIMUNDUS.

REMUS *Favinus*, vide supra t. II. p. 555.

RENALDUS, monachus *Morimundensis*, Ord. Cisterciensis, seculo incerto, scripsit *Sermones de tempore et Sanctis, de Adventu et Quadragesima, et de visitationibus ordinis Cisterciensis.* Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 285. Fortasse idem est *Renardus Madunensis*, cujus *librum de vita monachorum* habet Bibl. Vallis S. Martini Lovanii, teste Val. Andrea Bibl. Belgica MSS. II. pag. 223.

RENALDUS *de Nova villa*, scripsit *de arte Chymica*, quod opus MS. est in Bibl. Regia Parisina, Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 740.

RENALLUS quidam (forte *Raynaldus*) magister sedis Barcinonensis, reliquit librum MS. *de passione S. Eulaliae Barcinonensis*, quo usum se ait Hieronymus Pujades in Historia Principatus Cataloniae. Nic. Antonius Bibl. Hispana vet. t. II p. 271.

RENATUS *Profuturus Figeridus*, Historicus, cujus meminit Gregorius Turonensis libro II. Hist. Franc.

RENATUS, *Vindocinensis* monachus, et Poëta, ex Codice Regio citatur a Cangio in Indice Auctorum.

RENAUDUS, aliis *Bernardus* vel *Arnoldus*, Abbas Morimundensis, obiit a. 1341. scripsit *Vitam S. Clodesindae*, quae exstat apud Surium d. 25. Julii.

Car. de Visch Bibl. Scriptor. Ord. Cisterciensis p. 34.

RESTITUTUS, natione Britannus, Archiepiscopus, ut ajunt, Londinensis, missus a Constantino Angliae Rege a. 350. ad Arelatensem Synodum in Galliam, ubi cum Hilario Pictaviensi familiaritatem contraxit. Scripsit *de Arelatensi Synodo et Epistolas ad Hilarium.* Baleus Centur. X 5. Pitseus c. 350.

RETHICIUS, Episcopus *Æduensis*, vide infra RHETICIUS.

Joannes REUCHLINUS, Graece *Capnio*, natus Phorcae in Marchionatu Badensi a. 1455. nomen inter eruditos celebrius est, quam ut pluribus de vita illius narrare debeamus. Non solum in negotiis Principum et reipublicae versatus est, sed etiam de bonis litteris, orientalibus praecipue immortaliter meritus, quippe quas contra Jacobum Hochstratum, haereticae pravitatis inquisitorem cum periculo vitae defendit. Vitam ejus describunt singulari volumine Jo. Henr. Majus, Durlaci, 1687. 8. impresso, Niceronus tomo XXV pag. 121. Melch. Adami in vitis JCtorum.

Scripta Reuchlini.

Progymnasmata scenica, seu Ludicra Praexercitamenta varii generis, sine loco, per Jo. Bergman de Olpe. 1498. 4. Monasterii 1509. 4. Cum Comment. Jac. Spigelii apud Anselmum 1512. 4. Lips. Jac. Thanner 1514. 4. ibid. per Valent. Schumann 1515. 4.

Liber congestorum de arte praedicandi. Phorcae 1504. 4. Basil. 1540.

Rudimenta Hebraica, ibid 1506. fol. recusa auctore Seb. Munstero, Basileae apud Henr. Petrum. 1573. fol.

Epistolae a Reuchlino et ad Reuchlinum. Tubingae per Anselmum Badensem, 1514. 4.

Athanasius in librum Psalmorum lat translatus. Tubing. apud Th. Ans. 1515. 4.

De arte Cabbalistica libri tres. Hagan. apud Thomam Anshelmum, 1517. f. inter Scriptores Artis Cabbalisticae, item cum Galatino de Arcanis Catholicae veritatis, apud haeredes Wechelianos Francof. 1612. fol.

Sergius s. Capitis Caput, Comoedia, c. Comm. Georgii Simleri. Pforzhem 1507. 4. apud Anselmum, sine comm. Lips. 1521. 4. et cum Progymnasmatibus Colon. 1537. 4.

R. Josephi Esopei *Canticum, dictum: Catinus argenteus, continens sententias morales per Jo. Reuchlinum translatum.* Tubing. per Thom. Anshelmum 1512. 4. Adde Wolffi Bibl. Hebraicam tom. I. p. 502.

De Accentibus et Orthographia Linguae Hebraicae. Hagan. ap. Th. Ans. 1518. 4. et apud Badium 1518. 4.

Athanasius de variis quaestionibus, lat. Hagan. 1519. 4. et in Operibus Athanasii, Argent. 1522. fol.

Epistolae a Reuchlino et ad Reucklinum. Hagan. 1519. 4.

Septem Psalmi poenitentiales, hebraice, cum Grammaticali translatione Latina de verbo ad verbum, et super eisdem Commentarioli. Tubing. 1512. 8. Witteb. 1520 8.

Oratio de Palatini Electoris et nobilissimae Familiae Ducum Bavariae reverentia erga Ecclesia, coram Pontifice habita a. 1498. per Aldum Manutium impressa, exstat in J. H. Maji Vita Reuchlini p. 151.

Augen-Spiegel, h. e. *Speculum oculare*, lingua Germanica, contra Pfefferkornium, qui omnes libros Judaicos aboleri volebat. Tubingae per Anselmum 1511. 4. Recusum in Herm. von der Hardt Historia literaria Reformationis parte II. pag. 19.

De versionibus Latinis hujus Operis agit Niceronus tomo XXV. p. 153. 154. et Majus p. 471.

Ain klare Verstantnus in Tütsch uff Doctor Johanses Reuclings Rathschlag von den Juden-Büchern, vormals auch zu Latin in Augen-Spiegel ussgangen, h. e. *Explicatio clara Reuchlini circa consilium suum de libris Judaicis, quod in Speculo oculari jam Latine prodierat*, 1512. nunc in gratiam eorum, qui Latina non intelligunt, seorsim edita. Vide Majum p. 310.

Defensio contra Calumniatores Colonienses, inter quos praecipuus erat Arnoldus de Tungaris: Tubingae, apud Thomam Anshelmum, Badensem. 1513. 4. in Hist. Reform. literaria parte II. p. 53.

De verbo mistico. Lugd. 1522. 16. et inter Scriptoribus Artis Cebbalisticae, et alibi.

Ajunt praeterea, ipsum sua contulisse ad *Epistolas obscurorum virorum*, quod negare nemo sustinebit, qui videbit, multa in iisdem ad defensionem Reuchlini facientia occurrere.

De ipso et gestis ipsius porro agunt scripta sequentia.

Hoc in Opusculo contra Speculum oculare Joannis Reuchlin, Phorcensis haec in fidei et Ecclesiae tuitionem continentur: Pronotamenta Ortwini Gratii liberalium disciplinarum Professoris citra omnem malevolentiam cunctis Christi fidelibus dedicata. Historica et vera narratio juridici processus habiti in Moguntia contra libellum ejusdem haereticas sapientem pravitates. Decisiones quatuor Universitatum de Speculo ejusdem oculari ab Ecclesia Dei tollendo. Haeretici ex eodem libello Articuli, ut Christiani omnes male eum scripsisse luce clarius dijudicent. Coloniae 1514. 4.

Destructio Cabalae, seu Cabalisticae perfidiae ab Joanne Reuchlin Capnione jam pridem in lucem editae, S. D. N. Leoni Papae X. per R. P. Jacobum Hochstraten dicata. Opus novum. Coloniae 1518. 4.

Defensio Joan. Reuchlin, a Georgio Benigno Nazareno Archiepisc. Romae emissa et edita ab Hermanno Nuenario 1516. 4.

Ad Rev. D. Joannem Ingewinkel, Sacrosanctae Sedis Apostolicae Protonotarium, Praepositum quoque Xantensem et Apo-

stolicarum concessionum Censorem, Coloniensisque Ecclesiae Archidiaconum, Apologia secunda R. P. Jacobi Hochstraten, contra defensionem quandam in favorem Joannis Reuchlin novissime in lucem editam. Coloniae 1518. 4.

Ad Sanctissimum D. N. Leonem Papam X. ac D. Maximilianum Imp. Apologia R. P. Jacobi Hochstraten, contra Dialogum Georgio Benigno. Archiepisc. Nazareno in causa Joannis Reuchlin adscriptum, pluribusque erroribus scatentem, et hic de verbo ad verbum fideliter impressum, in qua quidem Apologia inquisitor ipse multis occasionibus jam demum coactus, tum Catholicam veritatem, tum Theologorum honorem per solidas scripturas verissime tuetur. Coloniae 1518. 4.

Acta Judiciorum inter F. Jacobum Hochstraten Inquisitorem Coloniensium et Joannem Reuchlin LL. Doctorem, *ex Registro publico, autentico et sigillato* Hagenoae, in aedibus Thomae Anshelmi, 1518. 4. et in Herm. von der Hardt Histor. literaria Reformationis parte II. p. 94.

Bilibaldi Pirckheymeri Epistola Apologetica pro Reuchlino. Nurenbergae 1517. ibidem p. 130. et quae alia ibi sequuntur.

* In diligentissimo operum Reuclinianorum catalogo suum merito tuetur locum libellus iste ex catalogo Biblioth. Civicae Vindobonensis mihi primum notus *Epistolae trium illustrium virorum ad Hermannum Comitem Nuenarium. Eiusdem responsoriae. una ad Joannem Reuclin, et altera ad Lectorem. Libellus accusatorius F. Jacobi Hoestraten contra oculare speculum Joannis Reuclin. Diffamationes eiusdem Jacobi. Item Defensio nova Joannis Reuclin ex orbe Roma allata in 4 absque loco et anno.*

Item hic alius liber seu potius tria diversa volumina ibidem servata; *Jacobi Hochstraten apologia contra Dialogum Georgio Benigno Archiepiscopo Nazareno in causa Jo. Reuclin ascriptum in 4.* Coloniae 1518

Jacobi Hochstraten Apologia secunda contra defensionem quamdam in favorem Jo. Reuclin 4. Coloniae 1519.

Jacobi Hochstraten destructio Cabbalae seu Cabbalisticae perfidiae a Jo. Reuchlinio jam pridem in lucem editae 4. Coloniae 1519.

Libelli de verbo mirifico editionem aliam ibidem animadverti, quae est in fol. sed absque loco impressionis.

Viri huius docti est etiam versio ex Graeco opusculi Hippocratis de praeparatione hominis ad Ptolomaeum Regem. Dirigit opusculum hoc suum Joanni Stocharo Medicinae Doctori Archiatro Ulmensi. Editum est Tubingae A. 1512. in 4. *

REVERENTIUS, sive *Reverentianus*: ita perperam tomo I. Conciliorum Labbei p. 451. dicitur, qui vere est RAVENNIUS, de quo paullo ante.

Jacobus REUTELIUS, Harzgerodensis Anhaltinus, sec. XVI. fuit Verbi divini Minister apud Goettingenses, Hardesianos, Huxariensis, demum a. 1567. apud Eimbeccenses. Scripsit *Chronicon Hillesheimense* de rebus scil. Episcoporum Hilleheimensium, quod propter concinnam brevitatem laudatur, editum in Syntagmate Rerum Germanicarum Christ. Franc. Paullini pag. 69

Joannes RHAGIUS. Natus est *Sommerfeldae* in Lusatia inferiore, unde se *Æsticampianum* vocavit. Quod cum nescirent Gesnerus et Simlerus, ex uno duos fecerunt, *Jo. Rhagium Æsticampianum* et *Jo. Sommerfeld.* Nomen gentile ipsi fuit *Rak*, quod Sorabice *Cancrum* denotat, ex quo ille *Rhagium* fecit, sic, ut nomen verum vix agnoscas a). Natus est an. 1460. quia in Epitaphio legitur an. 1520. aetatis sexagesimo decessisse. De juventute ejus parum constat, nisi quod Phil. Beroaldum in Italia docentem diu satis audivit b). Docuit bonas litteras per annos XXIII. quod testantur verba Epithaphii illius c):

Rhetoricen, Sophiam, vatum monumenta professus,
Annis viginti p'usve minusve tribus.
Danubius, Rhenus testatur, et Odera, et Albis,
Spiraque, cum docta Sequana Gallus aqua.

a) Manlii Lusatia VII. 1. Abr. Frencelii Nomenclator Lusatiae utriusque p. 23.

b) Hier. Wellerus in Libello (hic enim est titulus Opusculi a Mich. Hempelo, Lips. 1580. 8. editi) p. 71.

c) Exstat apud Mencium lib. 2. pag. 18. Suevum et Sennertum in Acad. Witteb.

Quo ordine vero in singulis regionibus versatus fuerit, ignoratur. Hoc certum est, ipsum in Italia, et Romae praecipue, fuisse; ubi Jacobo Questenbergio familiariter usus, et forte, ipsius auspiciis, lauream Poëticam a Pontifice nactus est. Ex Italia profectus est in Galliam, a) ubi Lutetiae aliquamdiu haesit. Inde auguror Friburgum in Brisgoviam devenisse, ubi teste Urbano Regio, aulam Caesaris secutus est, et procul dubio ab hoc etiem lauream Poëticam impetravit: nam duplici laurea ornatum fuisse, testatur Epitaphium. Coloniae ipsum bonas litteras docuisse, tradit Henr. Corn. Agrippa. De *Spira* praeter Epitaphium nihil novimus. Sequuntur loca, in quibus versatus est Rhagius, addito simul anno. An. 1501. Basileae Cebetis tabulam praelegit et explicuit. Ab illo tempore in Academia Cracoviensi, et majoris Collegii Collegiatus fuit, quemadmodum praeterea artium liberalium Magistri et sacrarum litterarum Baccalaurei titulo usus est, quia ibidem Epistolae Libanii ab ipso emendatae et editae sunt. An 1506. et postea, Francofurti ad Viadrum in Academia nova docuit, et Huttenum discipulum habuit b) Ab An. 1508. per triennium Lipsiae docuit bonas litteras, et auctores juventuti praelegit, Plinium, Plautum et alios. Quia vero barbara ibidem ingenia literas humaniores concoquere non poterant, apud Ducem Georgium id egerunt, ut dimitteretur, et, quum in oratione ultima paullo liberius verba fecisset, relegatus est c). An. 1515. Fribergam venit, svasu potissimum Nicolai Hausmanni et duorum Consulum. Scholam Latinam et Christianam ibi aperuit, et juventutem in declamationibus Italico more exercuit. Post triennium a Friderico, Saxonum Electore, satis liberali stipendio Wittebergam vocatest, d) ibique docendo strenue perrexit, usque ad An. 1520. quo fatis concessit prid. Kal. Jun. e) Ajunt quoque ipsum Doctoris Theologiae dignitate fulsisse, et in ea non leviter fuisse versatum. Confer Dan. Fidleri diss. singularem de Jo. Rhagio Æsticampiano Lips. 1730. et Manlii Lusatiam VII. 4. Scriptorum illius notitiam sequentem suppedito:

1. *Praefatio in Epistolas Libanii* a Francisco Zambicario Latine conversas, a librariis male habitas, a se vero emendatas et argumentis instructas. Cracov. 1504. 4. Dedicatio ad Matthiam Drabicium, regni Poloniae Vicecancellarium directa est, quem, utpote literarum Patronum, debitis laudibus evehit. Sumtus fecit Jo. Clymes, bibliopola et civis Cracoviensis. Editio illa rarissima nunc denuo exhibita est a Viro Rev. Jo. Christ. Wolfio ad calcem Epistolarum Libanii Amst. 1738. a se editarum, quemadmodum ante in praef. ad Centuriam Epistolarum Libanii, Lips. 1711. editarum, ejus aliquam mentionem fecerat. Ibi se vocat Jo. Sommerfeldium.

2. *Epigrammata* prodierunt Lipsiae 1507. 4. ibi se vocat Joannem Æsticampianum.

3. *Commentarius in Grammaticam Martiani Capellae et Donati Figuras.* 4. sine mentione anni, est in Bibliotheca Francofurto-Viadrina.

4. In quasdam Plauti Comoedias et libros Oratorios Ciceronis commentatus esse dicitur Gesnero, quae a me visa non sunt.

5. *Oratio in studio Lipsiensi recitata*, quum Lipsiam valere juberet, edita est a Dan. Fidlero sub finem dissertationis citatae, qui illam a Viro Summo, Ernesto Salomone Cypriano, nactus fuerat.

6. *Carmen de Lusatia*, quod Melanchthon Basileam, ut excuderetur, miserat, nescio quo fato, periit, et nondum repertum est.

7. *Marciani Capellae Rhetorica cum Jo. Rhagii Epist.* ad Jo. et Vulgangum de Vitztum, Bohemos Lips. 1509. fol. apud Mar-

a) Testatur illud Epistola Urb. Regii ad Rhagium nostrum, quam in Arcanis Bibliothecae Annaebergensis edidit Rev. Wilischius p. 110.

b) Vide P. Vigilantii Axungiae descriptionem urbis et Acadeemiae Franckopherdiensis p. 1. 4. 10.

c) Epistolae obscur. virorum t. 1. pag. 65. 64. Ejectus autem simul cum Hermanno Buschio, urgente praecipue negotium Hier. Emsero, ut docet Herm. Hamelmannus in Vita Buschii Opp. p. 295. qui vero nostrum perperam vocat *Longicampianum*.

d) Hier. Wellerus in Libello p. 71. Adde Andr. Molleri Theatrum Fribergense I. p. 285.

e) Lutherus Epist. tom. I. p 42. 252.

tinum Herbipolensem, fuit in Bibliotheca Aug. Quir. Rivini, Medici Lipsiensis.

8. Cicero de Oratore cum praef. Jo. Rhagii, Lipsiae 1515. folio, apud. Melch. Lotther. in Bibl. laudata.

9. *Petri Heliae Grammatica cum Comment. Jo. Sommerfeld.* Argent. 1499. 4. crasso volumine, est in Bibl Zwickaviensi, teste Daumio Epist. 71. ad Reinesium.

Fuit autem, teste Hier. Wellero, vir pius, sobrius, castus et facundus. Valde praeterea laudavit ingenia juventutis Freibergae.

RHETICIUS, Episcopus Augustodunensis a. 313 scripsit *adversus Novatianum grande Volumen, et Commentarium in Canticum Canticorum.* Hieronymus de Script. Eccl. c. 82. sed utrumque opus interiit. Adde Tillemontium tom. VI. pag. 27. Guil. Cuperum in Actis Sanctorum tom. IV. Julii pag. 588.

RIALIS, Canonicus Caesenas an. 1335. varia collegit ad res urbis suae pertinentes, prout allegat Auctor Annalium Caesenatensium in praefatione et ad annum modo dictum, tom. XIV. S. R. Ital. Muratorii pag. 1089 et 1165.

RICEMARUS, Anglus, Sulgeni filius, Episcopus Menevensis, vixit circa an. 1085. et *Vitam S. Davidis Episcopi Menevensis in Wallia* scripsit, quam temporum injuria periisse credidit Usserius de primordiis Ecclesiarum Britannicarum c. 14. pag. 443 post autem invenit et particulam edidit Whartonus tom. II. Angliae Sacrae p. 643. nam vitam ipsam ex illo, verbis etiam retentis, jam dederat Silvester Giraldus ibidem pag. 628. et omnes, qui vitam Davidis persecuti sunt, ex eodem profecerunt, Joannes Tinmuthensis in Sanctilogio, Capgravius in Legenda nova: item Anonymi Colgani Actis Sanctorum Hiberniae et Actis Antverpiensibus, prout docet Whartonus in praefatione tomi II. pag. 25. 26.

RICHALMUS, Abbas Speciosae Vallis in Franconia Ord. Cisterciensis, sec. incerto: scripsit *Librum Revelationum de insidiis et versutiis daemonum adversus homines*, qui editus est in Bern. Pez Thes. novissimo Anecdotorum tom. I. part. 2. pag. 373. Adde Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis pag. 285.

RICHARDUS *Adagonista*, Anglus, in Italia Bononiae Jurium scientiae operam dedit, praeceptore usus Pileo Mutinensi, cum quo paullo post de eruditionis laude contendit. Vixit an. 1210. et reliquit *Tractatum super Decreto*, nec non *Summam de ordine judiciorum.* Pitseus de illustribus Angliae scriptoribus c. 292. Baleus Cent. XIII. 77.

RICHARDUS *de Aldwerd*, alii scribunt *de Acdwerd*, Anglus, Dempsterus Scotum vocat, monachus Cisterciensis et Sacrista in Aldwerd, monasterio juxta Groeningam Frisiae, obiit An. 1266. Fuit quoque Theologiae Magister Parisiensis. Scripsit Librum *de Harmonia*, *Epistolam prolixam* s. potius Tractatum ad Religiosum quendam Ebirbacensem, in qua agit de martyrio b. Gerardi Abbatis Claraevallensis, de vita et miraculis S. Silvani Claraevallensis monachi, et aliis quibusdam Sanctis Ord. Cisterciensis et monasterii Ebirbacensis, item *Librum meditationum.* Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis pag 286 Lelandus de script. Angliae c. 165. Baleus Centur. XIII. 70. Pitseus in Append. Cent. III. 93.

RICHARDUS *de S. Angelo*, vide supra tom. I. pag. 93.

RICHARDUS gente et cognomine *Anglicus*, Oxoniae et Parisiis Medicinae operam dedit, itineribus quoque variis perfunctus. Floruit a. 1230. Scripsit *de Crisi*, *de Phlebotomia*, *Summam de criticis diebus*, *de pulsibus*, *de modo conficiendi et medendi*, *de urinis*, *de regulis urinarum*, *de signis morborum*, a) *de signis prognosticis*, *de febribus*, *de re medica*, *Repressivam*, *de signis febrium*, *de Anatomia*, *Correctorium Alchimiae*, *Speculum Alchimiae.* Vide Lelandum de scriptor. Britann. c 257. Baleum Cent. III. 92. Pitseum c. 327. Ex operibus ejus quaedam Noribergae et Basileae excusa esse docet Gesnerus. *Corre-*

a) Hic MS. est in Bibliotheca Paullina Lipsiensi. ellerus pag 252.

ctorium exstat in Scriptoribus Chymicis a Guil. Gratarolo collectis (Basil. 1561. fol.) p. 207. et Vol. II. Theatri Chemici, (Argent. 1613. 8.) p. 418. Vide Mercklini Lindenium renovatum p. 938.

RICHARDUS *Anglicus*, Canonicus Londinensis a. 1200. Scripsit *Itinerarium Richardi Regis*, quod est in Bibl. Cottoniana, *Gesta Richardi Regis, Tractatum de poenitentia et Epigrammata.* Lelandus c. 201. Baleus Cent. III. 44. Pitseus c. 283.

RICHARDUS *Angravilla*, alias *de Bury*, de quo supra t. I. p. 284.

RICHARDUS *Armachanus*, vide infra *Fitz Ralf.*

RICHARDUS, Archidiaconus *Augustae Praetoriae* in Pedemontio, sub initium sec. XI. scripsit *Vitam S. Bernardi Menthonensis*, familiaris sui, cui in munere Archidiaconi successit. Exstat in Actis Sanctorum tom. II. Junii p. 1074.

RICHARDUS *Aungervillus*, vide supra lit. B. *de Bury.*

RICHARDUS *Bartholinus*, Perusinus, Canonicus Cathedralis, primum in patria Oratoriam et Poeticam professus, variis quoque legationibus ad Florentinos, ad Cardinales, et ipsum quoque Pontificem perfunctus est, vixit a 1515. aulam Maximiliani Caesaris est secutus. Inde quoque Erasmus Epistola 10. Martii 1516. ad ipsum data, ut se Cardinali Gurcensi faceret commendatum: t. III. Opp. p. 191. Fuit ab imperatore laudato Poëta coronatus, et Comes Palatinus creatus. Scripsit:

1. *Austriados* lib. XII. h. e. de bello Norico Ducum Bavariae et Principum Palatinorum, quod opus primum edidit Joach. Vadianus a. 151. quam editionem non vidi. Sequitur alia cum scholiis Jac. Spigelii, post Guntheri Ligurinum, Argent. 1531. quae repetita in justi Reuberi Script. rerum German. p. 479.

2. *Hodoeporicon Matthaei Cardinalis Gurcensis, quaeque in conventu Maximiliani et trium Regum a. 1515. gesta sunt.* Exstat apud Freherum S. R. Germ. tom II. p. 321. ante separatim excusum, Viennae 1515. 4.

3. *De Conventu Augustensi, rebus etiam externarum gentium, quae interim gestae sunt, Descripto.* 1518. 4. Habetur in Bibliotheca Francofurto-Viadrina, Exstat in Sylloge Beyschlagii, et Senckenbergii Selectis Juris et Historiarum tom. IV. p. 625.

4. *Oratio ad Imp Maximilianum et potentissimos Germaniae Principes, de expeditione in Turcas suscipienda.* Augustae 1518 4. et in Anti-Turcico Reusneri.

5. *De gente Bartholina bene merita gesta praeclara* citat Jacobillus in Bibliotheca Umbriae p. 240. sed quae a me nondum visa sunt. Vide Oldoini Athenaeum Augustum p. 294.

RICHARDUS *Bardeniensis* monachus, in Theologia Baccalaures, scripsit *Epistolam metricam de vita et actibus Roberti Grosthead*, Episcopi Lincolniensis, Carmine Latino, quam edidit Henr. Wharton t. II Angliae Sacrae p. 325. sed ita, ut multa absurda et fabulas inanes rejecerit; item *Martyrium S. Hugonis pueruli*, a. 1255. a. Judaeis apud Lingelniam caesi. Utrumque MS. adest in Bibl. Cottoniana, teste Thoma Smitho in Catalogo illius p. 74.

RICHARDUS *Barrus*, Anglus, scripsit *super sacra Biblia.* Pitseus in Append c. 77.

RICHARDUS Abbas *Beccensis*, a. 1219. edidit *Statuta* in Capitulo generali, quorum fragmentum exhibet Martene et Durand Collect. ampliss. tom. I p. 1141.

RICHARDUS *Beere*, Abbas Glastoniensis in Anglia, a. 1503. fines monasterii sui perambulavit, ei opus ingens, quod *Terrarium coenobii Glastoniensis* vocavit, confici jussit. Excerpta autem ex illo edidit Thom. Hearne cum Chronico Joannis Glastoniensis p. 287. *Epistola* ejus ad Wilhelmum Warham, Archiepiscopum Cantuariensem, de corpore S. Dunstani exstat in Anglia Sacra Henrici Whartoni tomo II. p. 230.

RICHARDUS *Belgravius*, vel *Bellogrevus*, Cicestriensis, monachus Carmelitanus et Theologiae Doctor Cantabrigiensis. Vixit a. 1230. scripsit *Determinationes Theologicas*, et *Quaestiones ordinarias.* Lelandus c. 363. Pitseus. c. 481. Baleus XI. 5.

RICHARDUS *Bellilocensis*, *(Beaulieu)* in Argonna, duabus a Claromonte leucis, Abbas, circa a. 1050 *Vitam S. Rodingi Ab-*

batis Bellilocensis literis consignavit, quam edidit primum Hugo Menardus in observationibus ad Martyrologium Benedictinum p. 690. postea Jo. Mabillonius Sec. Ord. Benedict. IV. part. 2 p. 531.

RICHARDUS *Billinghamus*, aliis *Gillingham*, Collegii Mertonensis Oxonii socius, Sophista potius subtilis, quam Philosophus genuinus. Scripsit *Speculum puerile*, *Consequentias*, *Abstractiones*, *Fallacias*, *Abbreviata Guil. Kilmingtoni*, et caetera hujus farinae. Vixit a. 1360. Baleus Centur. VI. 8. Pitseus c. 594.

RICHARDUS *Blitonius*, vel *Blitodunus*, Lincolniensis, Theologiae Doctor Oxoniensis, Carmelita et Ordinis sui per Angliam Provincialis, Eduardo II. Regi propter eloquentiam valde charus. Scripsit *Repertorium Sententiarum*, *Quaestiones ordinarias Sermones de Privilegi s mendicantium*, *Epistolarum libr I.* Obiit a. 1334 Lelandus c. 432. Balaeus Cent. IV. 96. Pitseus c. 505.

RICHARDUS *Bradvardinus*, *de proportionibus* in Bibl S. Benigni Divionensis pertinet potius ad THOMAM *Bradvardinum*, de quo supra t. I. p. 248.

RICHARDUS *de Bury*, vide supra t. I. pag. 234.

RICHARDUS *de S. Busto*, cujus *librorum Catalogus* est inter Codices MSS. Quedlinburgenses, teste Eckhardo p. 18. nullus unquam fuit: sed scribi debebat *Richardus de S. Victore*.

RICHARDUS *Caistre*, Norfolcensis, non procul a civitate Norwico oriundus, in Ecclesia S. Stephani ibidem Vicarius. Scripsit Sermone Anglico *de octo beatitudinibus*, *de charitate fraterna*, et alia hujusmodi. Obiit. a. 1420. Balaeus Centur. VII. 62. Pitseus c. 773.

RICHARDUS *Cambrius*, Britannus, scripsit quaedam *de rebus Anglicis*: quae nondum edita sunt. Et aetas quoque incerta est. Pitseus in Append. c. 78.

RICHARDUS *Canonicus*, vide supra *Anglicus*.

RICHARDUS *a Capella*, Capellae Toparcha et Praepositus S. Mariae Brugensis, scripsit *Tractatum de Rescriptis*, obiit a. 1447. Swertii Athenae Belgicae p. 657. Sanderus de eruditis Brugensibus p. 70.

RICHARDUS, monachus et Abbas LVIII. *Casinensis*, deinde Presbyter Cardinalis S. Cyriaci ab Innocentio a. 1265. scripsit *Expositionem Regulae S. Benedicti*, quae MS. exstat in Bibl. Casinensi. Ab aliquibus cum Richardo Hannibaldense itidem Cardinale confunditur, quod ostendit Oldoinus in Athenaeo Romano p. 580.

RICHARDUS *Castriconensis*, Anglus, Dominicanus, Theologiae Doctor et Professor circa a. 1270. Scripsit *in Apocalypsin secundum literam et secundum sensum moralem*, *in Magistrum Sententiarum*. Pitseus c. 382. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I pag. 250. Altamura p 23,

RICHARDUS *Cenomanensis*, *de Sacrificio Missae*, bis exstat MS. in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 122. 138.

RICHARDUS *Cheffer*, Augustinianus Norwicensis a. 1354. Scripsit *de nativitate Christi*, *Sermones*, *Collationes varias, et de quatuor novissimis*. Balaeus Cent. VII. 33. Pitseus c. 580. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 601.

RICHARDUS *Chillendon*, Aristotelicus Oxoniensis a. 1450. scripsit *de Generatione et Corruptione*. Lelandus c. 560.

RICHARDUS *Chillington*, vel *Killington*, Theologiae Doctor Oxoniensis, post Decanus Paulinus Londinensis, circa a. 1360. Scripsit *Quaestiones Theologiae*, *Sermones varios*, *Pro Armachano contra fratres*, *Contra Rogerum Conwaium*, *contra mendicitatem otiosam*, *Opuscula Logica*. Balaeus Cent. V. 95. Pitseus c. 597. Uterque ipsi librum *de Generatione et Corruptione* tribuit. Videant igitur Angli eruditi, an unus, an vero duo sint, quos hic memoramus. Fortasse apud Lelandum alieno loco positus fuerat.

RICHARDUS *Cicestriensis*: vide supra lib. III. pag. 1062. Adde nunc, cognomen ejus esse *Cortesium*, et scripsisse de quaestione, *An corpus Christi sit ubique?* Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. pag. 630.

RICHARDUS *Clapolus, Clapwellus*, vel

etiam *Knapwellus,* Ordinis Praedicatorum, Theologiae Magister Oxoniensis, a. 1290. Scripsit *Lecturas super Magistrum Sententiarum*, *Additiones in D. Bonaventuram*, *Quaestiones quodlibeticas*, *De Unitate Formae*, *de immediata Visione Dei*, et alia. Lelandus c. 321. Balaeus Centur. IV. 63. Pitseus c. 423. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tomo I. pag. 417. Altamura p. 48. supra IV. 396.

RICHARDUS *Cluniacensis*, monachus Ord. S. Benedicti, patria Pictaviensis, a. 1260. Scripsit *Historiarum temporum s Chronicorum lib. I. et Epistolarum ad diversos lib. I.* Trithemius de Scriptor. Eccles. c. 386. *Carmina de Cluniacensi monasterio*, *de Anglia et ejus laude*, *de Londino et ejus laude*, *de Transfiguratione Christi*, *de Maria Magdalena*, *de D. Catharina*, *Epigrammata*. Balaeus Cent. XIII. 19. Chronicon supra dictum a Caesare Octaviano usque ad Ludovicum Juniorem sive VII. Galliae Regem, qui a. 1137. regnare coepit, est in Bibl. Colbertina, teste Jac. le Long in Bibl. historica Galliae p. 347. Fortasse particula illius est *Chronicon* ab a. 754. 1153. quod e Codice Colbertino ediderunt Martene et Durand Collect ampliss. V. p. 1159. Idem le Long p. 348. et Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 20. 82. et 17. aliud hujus Richardi *Chronicon* memorant, ab orbe condito ad a. 1161. quod MS. est in Bibl. Vaticana, inter libros Christinae Reginae Sueciae et Alex. Petavii. Muratorius promisit in Scriptoribus Italicis, sed postea edidit *Chronicon ab a 800. usque ad 1599. nunc primum luce donatum ex MS. Codice Bibl. Vaticanae*, circa finem tomi IV. Antiquitatum Italiae medii aevi. Fragmenta tria *de triplici fundatione monasterii Caritatis ad Ligerim* ex Codice Regio edidit Abbas le Boeuf tom. I dissertationum ad Hist. Gallicam spectantium et Gallice scriptarum p. 381.

Romanorum Pontificum series nostro tribuitur in Codice Vaticano, ubi verba de Joanna Papissa eadem fere leguntur, quae apud Martinum Polonum, quum tamen noster fere centum quinquaginta annis Martinum praecesserit. Docet hoc Hermannus Witekindus, Professor Heidelbergensis in libello quo tradit, *Papam Joannem VIII. fuisse mulierem.* Vide Bibl. Bremensem Classe VII. p. 935. 939.

Sententiarum αντικειμενων *Veteris et Novi Testamenti libros II.* ipsi tribuunt, de qua re Fabricius noster supra tom. I. pag. 221. tom. IV. p. 477.

* Quam Muratorius vulgavit in tom. IV. Antiq. Medii Aevi pag. 80. Historiam Richardi Cluniacensis Monachi nonnisi ad An. 1162 pertingere certum est. Quare a vero plurimum aberrat Bibliothecarius noster, qui historiam hanc a Muratorio productam ad an. usque 1399. prorogatam scribit. Historia Richardi a P. Martene vulgata ex hac ipsa accepta quidem est, sed hinc inde excepta non vero integre descripta. In fine historiae hujus apud Muratorium extat catalogus Romanorum Pontificum idem plane qui ex Codice Vaticano jam innotuerat eruditis; nihil autem ibi legas de muliere ad Pontificatum nomine Joannis VIII. erecta. Cum igitur Muratorii fides solicitari citra piaculum haudquaquam possit; quidquid ab heterodoxis dudum assertum est, affirmantibus in Richardo legi *Leonem VIII. fuisse mulierem*, imprudentissimae fabellae adscribi oportet. *

Plura Oudinus tomo II. p. 1597.

RICHARDUS *Conington*, *Konington*, Lelando perperam *Covedunus*, Anglus, Oxoniae literis incubuit, post monachus Franciscanus et illius Ordinis Provincialis, obiit a. 1330. Cantabrigiae in coenobio suo sepultus. Scripsit *in Psalmos poenitentiales. Sermones solemnes*, *in Quadragesimale S. Gregorii Papae*, *super Magistrum Sententiarum*, *Quodlibeta*, *De Christi dominio contra Occamum.* Lelandus c. 341. Balaeus Cent. V. 32. Pitseus c. 494. Waddingus de Script. Ord. Minorum p. 304. 305.

RICHARDUS *Corbeil* vel *Colbeil*, Scotus, Archidiaconus Lothianensis, Doctor et Professor Juris Canonici in Academia Sant-Andreana, floruit a. 1430. Ejus Scripta sunt: *Paratitla Decretalium*, *De Censuris*, *de Praescriptionibus in materia beneficiali*, *de Judice delegato*, *Comm in*

titulum de foro competenti, Orationes. Ge Mackenzie de Scotis Eruditis vol. I. p. 437.

RICHARDUS *Cornubiensis*. Oxonii studuit. Ord. S. Francisci. Theologiae Doctor, et fortasse ibidem Professor. Ætas ejus est incerta: non confundendus tamen cum Richardo Rufo, quod voluit Lelandus. Scripsit *in Magistrum Sententiarum*. Pitseus in Append. c. 79. Waddingus p. 305. Willot p. 314.

RICHARDUS *Cortesius*, idem qui *Cicestriensis*.

RICHARDUS, Episcopus *Cremonensis*.

Ejus *Summa de Officiis*, quam appellavit *Naturale*, citatur in Catalogo Doctorum pro immaculata conceptione Mariae in Pezii et Hueberi Codice Diplom. III. p. 322. *Chronicon* illius cum insigni elogio citat Radulphus de Columna. Jean Liron Bibl. Chartraine p. 121.

RICHARDUS *Crickeladensis*, Anglus, Ord. S. Augustini Canonicus Regularis in coenobio Comitatus Norfolcensis, non longe ab oppido Walsinghamo, quod *Cric* vel *Crickesdale* vulgo dicebatur. Mortuus est circa a. 1310. Scripsit *de Testamento Patrum*, *de connubio Jacob*, *Homilias Anglicas*. Pitseus c. 448.

RICHARDUS *Crocus*, Anglus, Londinensis, quem Lelandus *Curvum*, (forte a patria, quasi *Girvium*) vocat, a Guil. Grocino Graecas et humaniores literas didicit, quas in Academia Parisina continuavit. Praeceptore usus Hieron. Alexandro. a) Inde Lipsiam venit, et pene triennio, ab a. 1514. ad 1517. utramque linguam docuit, b) interque discipulos Camerarium quoque habuit. Tanquam coelitus demissum omnes venerati sunt, unusquisque felicem se judicavit, si in familiaritatem ipsius admitteretur: Docenti vero mercedem quae postularetur, persolvere, et quocunque loco et tempore praesto esse nemo recusavit. c) Sed tamen ibi manere noluit, sed potius Mosellanum successorem nactus, Lovanium perrexit, nec ultra aliquot menses ibidem commoratus est. Inde in Angliam reversus ibi primo privatim apud Regem, dein publice docuit Cantabrigiae, omnibus bonis charus, et inter hos quoque Thomae Moro, cum Lelando vero inimicitias gessit, qui se invicem mordacibus scriptis perstrinxerunt. Vixisse dicunt usque ad a. 1530. Scripta ejus haec nota sunt.

1. *Grammatica Graeca VII. tabulis comprehensa*. Lips. 1516. 4. 1521. 4.

2. *Theodori Gazae liber IV. de verborum constructione Latina civitate donatus*. Lips. 1516. 4. Inscriptus est Alberto Archiepisc. Moguntino. Uterque vero hic liber privilegio Senatus Lipsiensis munitus est. Ex hoc vero posteriore Balaeus et Pitseus duos fecerunt.

3. *Introductio in linguam Graecam*, et *Tabulae Grammaticae Graecae*. Colon. 1520 *Tabulae Graecas literas compendio discere cupientibus sane quam utiles* separatim prodierunt Lips. 1521. 4.

4. *Elisii Calentii libr. I.*

5. *Academiae Lipsiensis Encomium congratulatorium* 4.

6. *Paraphrasis s. Epitome Erasmo inscripta in Elegantias Vallae et Croci Farrag.* sec. editio. Paris. apud Rob. Stephanum 1533. 8. Fortasse est Cornelii Croci Amsterodami, Ludimagistri, qui illis temporibus vixit.

7. *Oratio laudibus Graecarum disciplinarum*, Cantabrigiae habita.

Vide Balaeum Centur IX. 40. Pitseum c. 932. Dan. Fidlerum Diss. de Graecarum et Latinarum literarum in Misnia instauratoribus, Lips. 1701. Leichii Originer Typographiae Lipsiensis p. 34.

RICHARDUS *Cunetius*, vulgo *Kenet*, vel *Tenet*, Carmelita, Oxoniae Philosophiae operam dedit, deinde ad rem medicam et sacras literas se contulit. Vixit circa An. 1380. et *libellum de Virtutibus aquarum* reliquit. Lelandus c. 438. Pitseus c. 705. Balaeus Cent. XII. 25.

a) Declamatio, nescio cujus, inter Melanchthonianas tom. V. pag. 584.

b) Camerarius in Vita Melanchthonis p. 27. Henr. Schulzius in Vita Mosellani p. 31.

c) Declamatio citata p. 584. 5.

RICHARDUS *Depedal*, Anglus, Carmelita in monasterio Linnensi provinciae Norfolcensis, Theologiae Doctor et in suo coenobio Professor circa An. 1381. Scripsit *de Vita Christiana* et *Sermones de Tempore.* Pitseus c. 669. qui rursus cum Balaeo X. 97. ad Lelandum provocat, cum tamen is de illo nil dicat.

RICHARDUS *de Diceto*, vid. supra RADULPHUS.

RICHARDUS *Divisiensis*, Anglus, monachus Wintoniensis, Ord. S. Benedicti, An. 1190. Scripsit *de temporibus Regis Ricardi*, et *Epitomen rerum Britannicarum.* Balaeus Centur III. 28. Pitseus c. 262. Liber ineditus servatur in Bibl. Cottoniana.

RICHARDUS, *Dominicanus*, Anglus, scripsit *de Virtutibus* et *de significatione quorundam vocabulorum Vet. Testamenti.* Pitseus Append. c. 81. Ætas incerta est.

RICHARDUS *Doverensis*, monachus Ord. S. Benedicti, deinde Prior, et tandem Archiepiscopus Cantuariensis, obiit An. 1184. Scripsit *contra suos perturbatores* ad Alexandrum Papam, *Epistolas ad suos Episcopos, maxime Hibernos, ad tres Episcopos, ad Petrum Blesensem, ad Henricum Regem, Tractatum ad Sacerdotes.* Balaeus Cent. III. 21. Pitseus c. 255. Cisterciensibus adnumerandum esse relatum fuit Carolo de Visch de Scriptoribus ejus Ordinis pag. 286. 287. de quo tamen ipse dubitat.

RICHARDUS *de Dumellis*, Abbas Pratellinus, quod monasterium Normanniae est in dioecesi Lexoviensi. Vixit An. 1100. et scripsit *Commentarium fusissimum in priora XXVIII. Capita Geneseos*, qui habetur in Bibliotheca Lambethana. Ex eo quaedam in rem suam adducit Henricus Wharton in Auctario ad Jac. Usserii Historiam dogmaticam de Scripturis et Sacris vernaculis.

RICHARDUS *Edgecomp*, Eques auratus, patria Cornubiensis, ab Henrico VII. Rege in Hiberniam missus est An. 1488. ad juramentum fidelitatis recipiendum. De muneris illius successu *libellum* perscripsit, qui MS. extat. Haec Waraeus de Scriptor. Hiberniae part. II. pag. 133.

RICHARDUS *Eliensis*, primum monachus, deinde Subprior, tandem An. 1177. Prior Eliensis. Ord. S. Benedicti, varia eruditione pollens. Obiit ante An. 1195. quamvis Balaeus Cent. III. 82. et Pitseus c. 320. a. 1220. demum vixisse tradant. Uterque ad Lelandum provocat, de quo tamen nihil in editis. Scripsit *Historiam monasterii Eliensis*, a monacho in Epitomen redactam, verbis tamen illius servatis, unde sub ejus nomine edidit Henr. Whartonus Angl. Sacrae tom. 1 p. 615. *De insula Eliensi*, particulam *de conversione Abbatiae Eliensis in Episcopatum* idem decerpsit p. 676. *Sermones, Carmina Epistolas familiares.* Caveus p. 596. Henr. Wharton praef. ad tom. 1 Angliae Sacrae p. 45.

RICHARDUS *Elteslejus*, Anglus, in villa rustica apud Cantabrigiam Pastor. Quo tempore vixerit, nescitur. Scripsit *Vitam Pandionae virginis*, filiae Reguli Scotiae, quae tyrannidem patris fugiens in Anglia diem obierat. Lelandus c. 389. Pitseus in Append. c. 82. Balaeus Centur XII. 66.

RICHARDUS *Estravaneli*, vid. infra *Richardus Stavenesby.*

RICHARDUS *Fastolphus*, Eboracensis, monachus et Praecentor Claraevallensis, tandem Abbas in Anglia Fontanus, Bernardo mire charus, claruit a. 1150. Scripsit *Homilias*, item *de Musica vel Harmonia, Commentarios in S. Scripturam, et Epistolas.* Pitseus c. 211. Balaeus Centur. XIII. 71. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 286.

RICHARDUS *Feribrigus*, Philosophus Oxoniensis, in subtilitatibus Logicis versatissimus, circa a. 1360. Scripsit *Regulas Consequentiarum.* Itali Scripta ejus in deliciis habuerunt, et Commentarios in quaedam ejus Opera scripserunt, Alexander Sermoneta, Matthaeus Campanus, Gaietanus de Tienis, qui una cum Opusculis Radulphi Strodi prodierunt. Pitseus c. 595. Baleus Cent. XI. 21.

RICHARDUS *Fizacrius* vel *Fishacre*, patria Devoniensis ex territorio Exoniensi. Oxonii iuvenis studuit, forte etiam Parisiis: dein factus est monachus Domi-

nicanus, Theologiae Doctor et in Academia Oxoniensi Professor. Individuus comes fuit Roberti Baconi, cum quo eodem anno scil. 1348. Oxonii vitam finivit. Scripsit *Comentarios Bibliae*, *in primum nocturnum Psalmorum*, *in Parabolas Salomonis in Magistrum Sententiarum*: *De poenitentia*, *Postillas morales*, *Quaestiones varias* et *Quodlibeta*. Lelandus c. 259. Balaeus Cent. IV. 6. Pitseus c. 342. Jo. Prince Danmonii Orientales illustres p. 292.

Alium hujus nominis memorat Pitseus c. 498. e Sixto Senensi, sed in quem omnia hujus nostri conveniunt, praeterquam quod ei a. 1330. et liber *de Indulgentiis* adscribitur. Igitur unus tantum manet Richardus Fizacrius, quod et calculo suo confirmat Jac. Quetif de Scriptoribus. Ordin. Praedicatorum tom I. p. 518.

RICHARDUS *Fitzralph*, hoc est, Radulphi filius, Lelando *Filoradulphus*, Hibernus, patria Dundalkensis, Oxonii Joannis Baconthorpii discipulus, postea Theol. Professor, ab Eduardo III. Rege primum Decanus Lichfeldensis, post a. 1333. Cancellarius Oxoniensis, tandem a. 1347. Archiepiscopus Armachanus constitutus est. Cum Ordinibus Mendicantium multae ipsi magnaeque controversiae, sic, ut eum Avenionem ad Pontificem citarent, ubi, postquam triennio haeserat, a 1360. obiit. Ossa ejus in Hiberniam translata sunt, ubi miraculis inclarescere coepit. Scripta ejus haec sunt.

1. *Sermones IV. ad Crucem Londinensem a.* 1356 *habiti, atque alii de laudibus Deiparae.*

2. *Summa seu libri XIX. adversus Armenos.* Paris 1612.

3. *De intentionibus. Judaeorum* Wolfii Bibl. Hebr. II. p. 1001.

4. *Defensio* vel *Defensorium Curatorum adversus Fratres Mendicantes*, seu Oratio coram Papa et Cardinalibus Avenione a. 1357 habita. Prodiit Paris. 1496. 1625. et 1632. et ap. Goldastum de Monarchia Imp. tom. II. p. 1392. Tractatus ille in Anglicum sermonem conversus est a Joanne Trevisa, et fuit in Bibl. Thomae Tenison, teste Whartono in Auctario ad Jac. Usserii Historiam Dogmaticam de Scripturis et sacris Vernaculis p. 430. Prodierunt omnia simul ista Opuscula cura Jo. Sudoris, Paris. 1511. Haec refero fide Whartoni, nam haec Opuscula ipse non vidi. Confer de hac controversia Jo. Launoji Traditionem Ecclesiae explicatam circa Canonem *Omnes utriusque sexus*, c. 6 t. I Operum p. 274. seqq. 401.

5. Sequuntur inedita: *In libros Sententiarum*, *in Evangelia*, *de paupertate Christi*, *Dialogus de rebus ad S. Scripturam pertinentibus*, *Sermonum Volumen*, *Vitam S. Manchini Abbatis*, qui vixit a. 640. *De laudibus beatissimae virginis Mariae*, *de potestate spirituali*, *de passione Dominica*, *Quaestiones de audienda confessione*, *contra suum Archidiaconum*, *Epistolae*, *Dialogi*, *Responsio ad objectiones Mendicantium super declaratione de illa Extravagante Joannina*, *Vas Electionis*.

6. Biblia in linguam Hibernicam convertit, cujus fragmenta passim in Hibernia exstare docet Usserius libro citato p. 156. Notatu dignum est, quod de ipso Balaeus Cent. XIV. 97. in Append. p. 246. *Ricardus novum Christi Testamentum in Hybernico sermone (forte a se translatum) anno uno aut altero ante suam mortem, in quodam ecclesiae suae muro occultavit*; *in cujus fine, quasi prophetizans, hoc scripsit*. Cum hic liber inventus fuerit, veritas toti mundo manifestabitur, vel Christus orbi mox apparebit. *Et repertus est ille liber circa annum a nato Servatore* 1530. *in reparatione ejusdem ecclesiae.*

Plura de illo dabunt Lelandus c. 415. Balaeus Centur E. 94. XIV. 97. Waraeus de Scriptoribus Hiberniae lib. I. pag. 69. Henr. Wharton in Append. ad Caveum p. 31. Jo. Prince Danmonii Orientales illustres p. 294. Altamura p. 23. 25.

* Quamquam disquirere nolo an vera sint, quae ferunt de vaticinio a Richardo isto in codice quodam scripto, de quo hic Bibliothecarius: eo tamen admisso protestantium ubique dogmata non juvantur. Demas enim Richardum scripssisse tunc demum detegendam fore veritatem, cum Codex. ille suus, quem tunc in mu-

ro abdidit, revelaretur: detectam vero fuisse A. 1530. cum Lutheri Reformatio invalescere coepit: demus haec? quid inde? num Richardus veritatis elogio Lutheri dogmata approbavit? Non arbitror. nam ille plane catholicam se scriptorem probavit in Opere librorum XIX adversus Armenos, in quo nostra omnia dogmata egregie exponit et tuetur. *

RICHARDUS *Flemingus*, illustri loco in Anglia natus, Oxoniae studuit, Theologiae Doctor creatus inter illos duodecim fuit, qui contra Wiclefum sententiam tulerunt. Factus postea Episcopus Lincolniensis, Oxoniae Collegium Lincolniense fundavit. An. 1424. legatus missus fuit ad Concilium Senense a Martino V. celebratum. Scripsit *de Etymologia Angliae*, *Orationes in Concilio Senensi*, Balaeus Cent. VII. 90. Pitseus c. 794.

RICHARDUS *Florentinus*, vid. infra RICOLDUS.

RICHARDUS *Folsham*, monachus Benedictinus in coenobio Norwicensi, circa a. 1410. Thomae Arundelio Archiepiscopo Cantuariensi ob eruditionem gratissimus. Scripsit *ad Joannem Papam XXII. Epistolas XXVIII.* item *Epistolas natalitias*. Pitseus c. 754. Baleus Centur. X. 40.

RICHARDUS *de S. Germano*, Regis Siciliae Secretarius seu Notarius a. 1243. Scripsit *Chronicon* satis amplum ab a. 1189-1243. quod ex Codice vetusto Casinensi luce publica donavit Ferd. Ughellus Ital. Sacr. tom. III p. 953. et rursum Muratorius tom. VII. pag. 962. Carusius Bibl. Sicula tom. II parte I. Michael del Giudice, Abbas Congreg. Casinensis Montereggali in Sicilia, habet ab a. 1166-1253. et una cum aliis Scriptoribus rerum Siculatum editum est, teste Jac. le Long. in Bibl. Historica Galliae p. 537-752. et Giornale de' Letterati d' Italia tom. VI. pag. 517. Idem facere voluit Antoninus de Amico: vide Fabricii Thesaurum literarium Italiae p. 164.

RICHARDUS *de Grandisilva*, dioecesis Tholosanae, monachus Cisterciensis, scripsit carmice *Laudes Claraevallensis coenobii*, quae leguntur, sed ἀνωνύμως ad calcem Operum Bernardi. Vid supra tom. I. 205. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 287.

RICHARDUS *Grantabrigiensis*, vid. *Legrocastrensis*.

RICHARDUS *Grasdale*, Anglus, Oxoniae Theologiae dedit operam, ejusque Magister factus unus ex duodecim illis fuit, qui Hussitis opponebantur. Vixit a 1420. scripsit *de aetatibus mundi*, *de Regnis et Civitatibus*, *de praeliis famosis*, *de dilatatione fidei*, *Carmina* Balaeus Centur. VII. 71. Pitseus c. 775. Adde Bzovium ad a. 1422. p. 631.

RICHARDUS *Greckelandensis*, vid. supra *Crickeladensis*.

RICHARDUS *Grimcastrius*, Historicus Anglus, Ducangio notus, mihi non item.

RICHARDUS, *Hagustaldensis* monasterii (vulgo *Hexham* in Northumbria) primum monachus, deinde Prior, suos Theologiam et Philosophiam docuit, mortuus circa a. 1192. Scripsit *de Statu et Episcopis Hagustaldensis Ecclesiae*, quod Opus exhibent S. R. Anglicarum Twysdeni p. 286. Porro *de gestis Regis Stephani et de bello Standardii*: ibid p. 309. sub nomine Joannis Prioris Hagustaldensis. Reliqua *de gestis Henrici II. et Chronicon parvum ab Adamo usque ad Henricum Imperatorem*, nondum prodieruut. Balaeus Cent. III 32. Pitseus c. 262. Caveus p. 597. Vossius, Oudinus.

RICHARDUS *Hampolus*, de quo jam supra egit Fabricius noster tom. III. p. 174. Hic pauca quaedam addo. Hampolum monasterium monialium quatuor milliaribus ab oppido Duncastro in agro Eboracensi situm, ubi vitam eremiticam egit. Theologiae Doctor. fuit; ob mundi perversitatem eremum petiit. Opuscula ejus edita sunt a Jo. Fabro, Hailbrunensi, Ord. Praedicatorum, Colon. 1536. fol.

Totum Psalterium in linguam Anglicam convertisse dicitur, ait Pitseus: *transtulit*, ait Balaeus. Clare autem probat Henr. Wharton, ex testimonio Auctoris Speculi B. Virginis, qui in Prologo sic scribit: *Paucos admodum Psalmos translatos dedi; ideo quod vobis praesto sint ex Ri-*

chardi Hampoli versione, aut ex Bibliis Anglicis, modo licentiam eorum legendorum habeatis. Vide Auctarium ejus ad Jac. Usserii Historiam dogmaticam de Scripturis et Sacris Vernaculis p. 428. Exstat autem MS in Bibl. Vaticana teste Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 46. Inde quoque illud probabile est, quod *Stimulum conscientiae* metris Anglicis edidit.

Evolve praeterea Henr. Whartonum in Append. ad Caveum p. 26. Phil. Elssium in Encomiastico Augustiniano pag. 602. Gandolfum de ducentis Augustianianis scriptoribus p. 309.

RICHARDUS, *Hortensis* monachus, Hispanus, Ordinis Cisterciensis, scripsit carmine *Vitam S. Martini, vulgo Sancti Sacerdotis, ex Abbate Hortensi Episcopi Seguntini*, quam edidit Chrysostomus Henriquez in Fasciculo Sanctorum Ordinis Cisterciensis lib. I. distinct. 7. cap. 8. Adde Angeli Manrique Annal. Cisterc. t. II. a. 1164. cap. 8. ubi multa ex hac vita refert. Scripsit quoque *Vitam Roderici Archiepiscopi Toletani* et fortasse aliorum virorum illustrium, nam imagini pictae illius in presbyterio Ecclesiae Hortensis positae inscriptum legitur: *Ricardus monachus sanctorum historicus monachorum* Vide Caroli de Visch. Biblioth. Cisterc. p. 287. Nic. Antonii Bibl. Hispanam Vet. t. II. p. 271.

RICHARDUS *Kedermister*, Anglus, Abbas Winchelcombensis sec. X. *Registrum coenobii Winchelcombensis* incredibili labore contexuit, opus longe desideratissimum, sed quod in incendio Londinensi periit. Thomas Hearne praef. ad Chronicon Joannis Glastoniensis § 6.

RICHARDUS *Kendallus*, Grammaticus Anglus qui omnem aetatem formandis pueris consumsit, claruit circa a. 1431. Scripsit *de legibus constructionum, de verborum ornatu, de componendis epistolis, de dictamine prosaico et metrico. Aequivocorum exempla, Versus et Rhythmos.* Balaeus Cent. VII. 78. Pitseus c. 803.

RICHARDUS *Killington.* vide *Chillington.*

RICHARDUS *Laningham*, Suffolcensis, in monasterio Gippeswicensi a puero educatus, inde ibidem monachus Ordinis Carmelitici, Oxoniae literis incubuit, ibidemque Doct. et Professor Theologiae, mortuus in ipso aetatis flore a. 1381. Scripsit perquam multa, ex quibus notatu digniora adferimus: *Determinationes nobiles Oxoniae et Londini publice lectae pro libro Revelationum S. Brigittae, Historia trium Magorum, de origine Carmelitici ordinis, Compendium Gualteri Reclusi, Determinationes contra Lolhardos et Wicleffistas, contra Joannem Purveum, in Ethicam Aristotelis, de distantia planetarum, Summulae Logicales, de fallaciis etc.* Vide Balaeum Centur VII. 1. Lelandum c. 459. Pitseum c. 666. Trithemium de Scriptoribus Ord. Carmelit. p. 73.

* Non alterum esse puto a Richardo Lavian Ord S. M. da monte Carmelo, cuius Logicam et Physicam MS. exhibet cod. MS. Latinus Bibl. Venetae S. Marci *

RICHARDUS *de S. Laurentio*, Poenitentiarius Rothomagensis, scripsit librum *de origine ac viris illustribus Ordinis Cisterciensis.* Exstat MS. in Flinensi virginum apud Duacum monasterio, Leodici apud S. Jacobum, Bruxellis in Rubra Valle, et alibi Porro nomen *Richardi de S. Laurentio* praefert solus codex Flinensis, alii vero codices, quotquot hactenus vidi auctoris nomen non exprimunt. Haec Ant. Sanderus in Bibl. Belgica manuscripta p. 27. Alius illius liber *de Virtutibus* in Bibl. monasterii S. Martini Tornacensis, teste eodem Sandero p. 117.

Libri XII. *de Laudibus B. Mariae* prodierunt Duaci 1525. apud Jo. Bogardum. Hunc librum falso adjudicavit Petrus Jammius Alberto M. qui eundem inter ejus opera 1651. Lugd. collocavit. Conf. Theoph. Raynaudus in Nomenclatore Mariano. Haec Olearius II. pag. 129. longe plura vero Oudinus tom. III. pag. 158.

RICHARDUS *Ledredus*, Minorita Londinensis, a Joanne XXII. creatus Episcopus Osoriensis, obiit An. 1360. Scripsit *Epistolas ad Pontifices, Hymnos* diebus festis in Ecclesia sua decantandos. Waraeus de scriptor. Hiberniae part. 2. pag. 124. Wad-

dingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 305.

RICHARDUS *Legrocastsensis* (h. e. Leicestriensis) vide infra *Wetherset.*

RICHARDUS *de Lonato*, Brixiensis, Ord. Praedicatorum circa An. 1456. in Lombardia Philosophiam et Theologiam docuit. Scripsit *de virtutibus*, *de habitibus*, *de interpretandis Hebraicis Veteris Testamenti vocabulis.* Leon. Cozzando Libraria Bresciana pag. 293. Eadem Jac. Quetif de Scriptoribus Ordinis Praedicatorum tom. I. p. 574. qui vero An. 1330. vixisse adserit.

RICHARDUS, Canonicus *Londinensis*. vide supra *Richardus Canonicus*

RICHARDUS *Magnus*, e Cancellario Lincolniensi Archiepiscopus Cantuariensis, obiit Roma redux An. 1231. Scripsit *de temporibus ordinandorum*, *de Clericis conjugatis*, *de celebratione Missarum*, *de Simonia*, *de poenitentiis et remissionibus*, *de fide et legibus*, *de universo corporali et spirituali.* Pitseus c. 331. qui et suum de Æp. Cantabrigiensibus Catalogum allegat.

RICHARDUS *Maideston*, vel *Maidston*. a patria, quod oppidum dioecesis Roffeusis in Cantia est, ita dictus, Oxonii in Collegio Mertonensi literis incubuit, post Carmelita coenobii Ailesfordensis, tandem Theologiae Doctor Oxoniensis, obiit An. 1396. viris summis, Joanni praecipue, Lancastriae Duci, valde gratus. Scripsit *in canticum Mosis*, *in Canticum Canticorum*, *in septem Psalmos*, *Anglice*, *Compendium Divi Augustini*, *Precationes metricas*, *Sermones*, *de sacerdotali functione*, *super Magistrum sententiarum*, *Determinationes contra Joannem Ashwarby*, *contra Lolhardos et Wicleffitas*, *Conciones in Annulum Philosophicum Jo. Avonii*, *super concordia Regis Richardi et civium Londinensium*, *carm.* Vide Trithemium de script. Eccles. c. 667. et de script. Carmeliticis p. 73. b. Lelandum c. 747. pag. 17. 18. Balaeum Cent. VI. 86. Pitseum c. 715. Lyseri hist. Poëtarum medii aevi pag. 1152 Nostrum supra libro XII.

RICHARDUS *Malumbra*, vel *Malumbris*, Cremonensis, Jacobi de Arena discipulus, vixit An. 1310. fuit in Juridicis et Philosophicis non mediocriter versatus. Scripsit *in Instituta*, *Codicem*, *Digesta et Quaestiones varias.* Trithemius l. c. c. 538 Fichardus de vitis JCtorum. Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini lib. III. sect. I. c. 2. Arisii Cremona literata tom. I. pag. 155. De alio cognomine Sec. XII. idem agit pag. 68

RICHARDUS *Medicus*, vide supra *Anglicus.*

RICHARDUS *de Media villa*, *Mediotunensis*, Anglice *Middleton*, Anglus, Ord. S. Francisci, Oxoniae et Parisiis Philosophiae, Jurisprudentiae et Theologiae Scholasticae operam dedit, postea Doctor Theologus Oxoniensis Doctoris *solidi*. *copiosi*, *fundatissimi et authorati* cognomen sortitus est. Obiit circa An. 1300. Scripsit *Quaestiones in Magistrum Sententiarum*, quae cum *Quodlibetis Theologicis LXXX.* prodierunt Venet. 1509. 1589. Brixiae 1591. *In quartum Sententiarum* singulatim, Paris. typis Jo. Klein, Alemanni, 1504. 4. et Venet. sine anno, folio. *Super Evangelia et Epistolas Pauli de ordine judiciorum*, *de conceptione B. Virginis*, *in regulam S. Francisci*, *contra Petrum Joannis.* Evolve Lelandum c. 304. Balaeum Centur. IV. 77. Pitseum c. 433. Caveum p. 614. Waddingum de scriptoribus Ord. Minorum p. 305. 306. Willot Athenas sodalitii Franciscani pag. 314.

RICHARDUS *Melchesham*, Anglus, monachus Cisterciensis in coenobio Bellensi, vel Belliloci, seculo incerto, dedit *Sermones.* Pitseus App. Cent. III. 88 Balaeus Cent. XII. 29. Car de Visch Bibl. Cisterciensis pag. 287.

RICHARDUS *Midleton*, vide *de Media villa.*

RICHARDUS *de Monte Crucis*, vide *Ricoldus.*

RICHARDUS *Hannibaldensis de Molaria*, Abbas Casinensis et Cardinalis S. Angeli a Gregorio IX. creatus An. 1240. Obiit Lugduni in Concilio generali An. 1274. Scripsit *Expositionem super Regulam S. Benedicti.* Placidus in Supplem. de viris illustr. Cassinensibus c. 1. cum annot. Jo. Bapt. Mari.

RICHARDUS *Montis Corvini* in Apulia Episcopus An. 1127 creatus, scripsit *Vi-*

tam S. Alberti, decessoris sui, quam luculentiore stilo expolivit Alexander Gerardinus, Vulturariae et Montis-corvini antistes, editam in Actis Sanctorum tom. I. Aprilis pag. 434 Ughellus tom. VIII. ipsum An 1037. vixisse dicit.

RICHARDUS *Northalis*, Londinensis, Carmelita, in Ossoriensem Episcopum sacratus An 1387. Annis 1391 et 1394. a Richardo II. ad Bonifacium IX. missus est legatus. Fuit etiam ad tempus Hiberniae Cancellarius. Post annos novem Ossorii exactos Dublinium translatus ibi paullo post obiit An. 1397. 20 Julii Scripsit *Sermones et ad Ecclesiarum parochos lib. I.* Haec Waraeus de scriptor. Hiberniae lib. 2. pag. 127. Adde Balaeum Centur. VII. 6. Pitseum c. 718.

RICHARDUS *Northumbrius*, vide supra *Hagustaldensis*

RICHARDUS *Nottingham*. Anglus, Theologiae Doctor et Professor, aliquando etiam Cancellarius Oxoniensis, vixit An. 1320 Scripsit *in quatuor Evangelia*, *Epistolas Pauli*, *Magistrum Sententiarum*, *Conclusiones ordinarias*, *contra errores Pelagii* Pitseus c. 480.

RICHARDUS *Oliphant*, Scotus Patavii Medicinae operam dedit, in patriam vero redux Aberdonae Carmelitarum religionem suscepit, tandem Professor Theologiae circa an. 1363. Scripsit *Lecturas Scholasticas et Commentaria Sacra*, Venetiis apud Junctas impressa: *de Conciliis oecumenicis.* Dempsteri Hist. Eccl. Scotorum XIV. pag. 512. Ge. Mackenzie de Scotis eruditis vol. I. pag. 426. 426.

RICHARDUS *Pampolitanus*, vide libro VIII. pag. 553 et *Rich. Hampolus.*

RICHARDUS *de Paphiis*, scripsit *Artem Dictaminis*, qui liber MS. est in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 57. Fortasse est *de Pisis*, cui idem labor tribuitur iu Codice S. Victoris Parisiensis ibid. pag. 1374.

RICHARDUS *Parisiensis*, artium Magister, edidit *Tractatum de febribus*, Venet. 1514. fol. cum Galeatii et Marsilii de S. Sophia tractatibus. Gesnerus.

RICHARDUS *Petronus*, v. infra *Senensis.*

RICHARDUS *Phisaja*, nomen corruptum Rich. Fizacrii, quod Pitseum c. 381. decepit, ut ex uno duos faceret. Vide supra.

RICHARDUS *Pictaviensis*, vide supra *Clunacensis*

RICHARDUS *Pluto*, monachus Benedictinus in coenobio Cantuariensi circa an. 1181. Scripsit *Ecclesiasticam Anglorum Historiam*, *Carmen, unde malum? de inquisitione boni*, *de gradibus virtutum*, *de virginitate*, *de bono mortis*, *de arte Ironica*, *in Icones Apostolorum*, *de loco et tempore*, *super opere Philonis.* Lelandus c. 212. Balaeus Cent. III. 16. Pitseus c. 249. Lyseri hist Poëtarum pag. 440.

RICHARDUS *Porlondus*, Norfolcensis, Ordinis S. Francisci in Coenobio Norwicensi, Theologiae Doctor, aetate incerta. Scripsit *Sermones et de Passione Christi.* Pitseus Append. Cent. III. 90. Balaeus Cent. XI. 68 Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum pag. 306.

RICHARDUS *Praemonstratensis* monachus et Abbas, Anglus, sub an. 1190. Scripsit *de Canone Missae*, *Quaestiones de Sacramento Altaris*, *de computo Ecclesiastico*, *de vita S. Ursulae.* Carmen *de mysteriis sacrorum*, quod incipit: *Scribere proposui quae mystica*; in Bibliothecis Patrum et alibi Hildeberto Cenomanensi tribuitur, de qua re agit Polyc. Lyserus in Hist. Poëtarum medii aevi pag. 386. De Richardo nostro autem confer Balaeum Centur. III. 34. Pitseum c. 263. Oudinum tom. II. pag. 1521.

RICHARDUS Abbas de *Pratellis* Ord. S. Benedicti in Normannia, circa a. 1230. Scripsit *in librum Josuae*, *Judicium*, *Ruth*, *Canticum*, *Sapientiae etc.* Gesnerus, Balaeus Cent. XIII. 26. *In Genesin et Exodum* MS. in Bibl. S. Germani et Pratellensi. Bern. de Montf. Bibl. Bibl. MSS. pag. 1134. 1267. Plura ex Catalogis MSS. Angliae Oudinus tom. III. pag. 157.

RICHARDUS *Radulphi*, vide *Firzralph.*

RICHARDUS *Remensis* a. 1270. Scripsit *Sermones de tempore et sanctis.* Trithemius de Scriptor. Eccles. c. 488. qui eum cum Possevino Archiepiscopum Remensem facit, de quo vero dubitat Waddingus in

Annal. Ord. Minorum ad an. 1278. n. 31. et de scriptoribus illius ordinis pag. 306.

RICHARDUS *Ringstedus*, vide infra *Thomas Ringstedus*.

RICHARDUS *de Rivo*, Brabantus Ord. Praedicatorum in domo Bruxellensi, Coloniae studuit, ibique Magister Theologiae an. 1384. promotus, post biennium domus suae nativae Prior factus est. Scripsit *in libros Sententiarum*. Jac. Quetif de Scriptor. Ord. Praedicatorum tom. I. pag. 869. Fortasse idem est cum *Richardo Rays*, de quo mox.

RICHARDUS *Rollus*, vide *Hampolus*.

RICHARDUS *Roso*, *Roseum* vocat Sixtus Senensis, Anglus, in coenobio Norvicensi Carmelitanus, Oxoniensis Academiae Doctor Theologus, et tandem in monasterio suo Prior, obiit an. 1420. 16 Dec. Scripsit *in Genesin*, *Exodum*, *Leviticum*, *Ecclesiasticum*, *Epistolam ad Titum*, *Sermones per annum*, *Lecturas Theologiae*, *de naturis animalium*. Pitseus c. 772

RICHARDUS *Rufus*, Cornubiensis, Ord. Minorum, Theologiae Doctor et Professor Parisinus an. 1270. Scripsit *in libros Sententiarum*. Lelandus c. 264. Pitseus c. 380. Balaeus Cent. XIII. 80. Balaeus tom. III. pag. 708. Waddingus pag. 306.

RICHARDUS *Ruys*, Ord. S. Francisci, Theologus Anglus. Scripsit *super Magistrum Sententiarum*. De aetate non liquet. Pitseus in Append. Cent. III. 92. Balaeus Cent. XII. 17. Waddingus l. c.

RICHARDUS, *Sacrista*, vid. supra *Richardus de Aldwerd*.

RICHARDUS *de Saliceto*, JCtus, patria Bononiensis, Jura docuit Patavi, a. 1350. splendidam Legationem ad Florentinos suscepit. Scripsit *Lecturas super Codicem* et *Digestum Vetus*, *Consilia*, *Quaestiones*. *Consilium* ejus *in materia solutionis talearum* habetur in Consiliis Alberti Bruni. Gesnerus. Adde Panzirollum de claris Legum interpretibus II. 76. Bumaldi Minerval Bononiense pag. 204. Orlandi Notitia Scriptor. Bononiensium pag. 241.

RICHARDUS *Sbrulius*, Eques (non Foroliviensis, ut quidam tradunt perperam, sed) Forojuliensis, quippe cui patria Utinum fuit, pater Nicolaus, frater Stephanus, quibus carmina inscripsit. Testatur hoc Christophorus Scheurlus in praefatione Cleomachiae Sbrulii nostri praefixa: *Patria tibi non est Forumjulii, sed Saxonia; non Utinum, sed Wittenberga.* Secutus primo est aulam Maximiliani Imp. a quo, quum Sfortiadum laudem carmine panegyrico caneret, non paucis nummis aureis donatus, a) et in comitiis Constantiensibus Friderico III. cognomine Sapienti, Electori Saxoniae, commendatus est, qui Sbrulium nostrum inter suos recepit, et primum itineris comitem adscivit, quod ipse docet in Cleomachia laudata:

Te primum Svevis dominum delegimus oris; *et*
Te duce Germanas peragravit Sbrulius oras,
Et Germanorum tendit in ora virum.

Elector laudatus ipsum a. 1508. bonas literas in Academia nova Wittebergensi docere jussit. Ætate fere adolescentem tunc fuisse docet Andreas Meinhardi in Dialogo illustratae ac augustissimae urbis Albiorenae, qui libellus admodum est rarus. Quum autem a. 1510. Lipsia eo veniret Herm. Buschius, lis inter eos coorta est, quia Buschius Poetas antiquos explicaret, et auditorium frequentius haberet, Sbrulius vero tantum carmina Mantuani proponeret, quare Buschius Lipsiam rediit. Hamelmannus in vita Buschii pag. 295 Queritur postea ad Electorem de invidia et inopia:

Cur promissa mihi, Dux jucundissime, vestis
Non reddatur adhuc, cogito nocte, die.

Queritur, quod *loculus nummis*, *terga calore vacent.* Hinc Wittenbergam, sed nescio quo anno, reliquit.

A. 1522. Freibergae Misnicae juventutem in bonis literis erudivit. Molleri Theatr. Fribergense part. I. p. 291. Inde rursum secutus est aulam Maximiliani Imp. quem laudat in Epigrammate de duobus Maximilianis, Divo Caesare et Sevenbergensi, Oratore Caesareo:

Ingenium Caesar mihi Maximilianus alebat:
Orator genium Maximilianus alit.
Optimus ille mihi princeps erat, et pater unus:
Hic est nunc studiis aura benigna meis.

a) Leichius de Originibus Typographiae Lipsiensis pag. 14.

Reliqua ipsius ignoro. Scripta perennant sequentia :

1. *Panegyricus ad Fridericum Ducem Saxoniae.* Editus est primo separatim a. 1507. 4. postea cum Christophori Scheurlii Oratione in laudem Germaniae ac Ducum Saxoniae, Lips. 1508. 4.

2. *In Maximiliani Caes. Aug. excessum Naenia* laudatur a Gesnero.

3. *Elegia in laudem Fribergae,* a. 1522. et

4. Altera, *de mira potentia naturae in rebus subterraneis procreandis :* excusae sunt Lips. 1587. 4. cum Jo. Boceri Fribergo.

5. Librum *Theurdanck* carmine Latino reddidit, cujus exemplum est in Bibl. Vindobonensi, teste Lambecio II. 8. p. 986.

6. *Epigramma* de Udalrico Zasio, JCto, exstat in Melch. Adami Vitis JCtorum p. 18. ad 39.

7. *Moduli aliquot*, qui de laudibus Caroli V. Imper. et Ferdinandi fratris agunt. Augustae apud Joannem Erphordianum 1519. 3. Idus Novembris. Inscripti sunt Maximiliano Sevenbergensi, qui Caroli V. Orator fuit.

8. *Carmen ad Theodericum Blochium*, Rectorem Acad. Wittebergensis a. 1508. creatum, exstat in hujus Collectaneis Poeticis tom. III Script. Brunsvicensium Leibnitii p. 682.

9. *Ad Divum Fridericum Principem, Saxoniae Ducem, Misniae Marchionem, Turingiae Comitem, Sacri Imperii Electorem et Gubernatorem etc. unicum Musarum columen, decus atque praesidium. Ricardi Sbrulii. Equitis Forojuliensis, Liberalium Artium Doctoris ac Professoris in Academia Wittenburgensi Cleomachiae Liber primus.* 4. pl. 9. sub finem haec leguntur :

Hunc anno decimo Gronenbergensis alumnus
Wittenburgensi pressit in urbe librum.

10. *Panegyricus in Laudem Sfortiadum*, nescio an editus.

Ad ipsum data est *Epistola Erasmi* 13. Nov. 1520. tom. III Opp. pag. 593. cujus ultima verba sunt : *Omnibus his precor, ut res optime succedat, sed tibi cumprimis, Sbruli candidissime, quem utinam Caesaris nostri benignitas inauret.*

RICHARDUS *Scropus*, Anglus, claris parentibus ortus, Cantabrigiae literis incubuit, ibi Artium Magister et Jurium Doctor creatus. Itinera deinde in Galliam et Italiam suscepit, Avenione vero et Romae Advocatum pauperum egit in Curia Romani Pontificis. Demum constitutus Episcopus Lichfeldensis et Archiepiscopus Eboracensis, cum nova contra Regem machinaretur, capite plexus est d. 8. Jun. 1405. Ejus nota sunt haec : *Super Epistolas Missarum quotidianas*, *Invectiva in Regem*, *Oratio ante mortem* Balaeus Centur. VII. 36. Pitseus c. 737. Clementis Maydestone Historia de martyrio nostri exstat tomo II. Angliae Sacrae Whartoni p. 369. *Articuli* vero *adversus Henricum IV. Angliae Regem* (Balaei fortassis *Invectiva*) ibidem p. 362.

RICHARDUS *Petronus*, *Senensis*, Utriusque Juris Doctor, Eccl. Romanae Vice Cancellarius, et Diaconus Cardinalis titulo S. Eustachii, vixit a. 1300. et fuit tertius eorum, qui jussu Bonifacii VIII. *Sextum Decretalium* compilarunt, cujus nomen in principio ejus voluminis expressum est. Fertur nonnulla alia in jure scripsisse. Haec Trithemius de Script. Eccles. c. 514. Oldoini Athenaeum Romanum pag. 580. Possevinus tomo II Apparatus p. 325.

* In Cod. 224. Biblioth. Felini Hanc adnotationem reperi : *Richardus Senensis Cardinalis S. Eustachii, qui fuit unus de compilatoribus Sexti valde defendit memoriam Bonifacii VIII.*

RICHARDUS *Senoniensis*, vid. RICHERIUS.

RICHARDUS *Snetisham*, a) Anglus, Theologiae Doctor et Professor Oxoniensis, tandem Academiae Cancellarius a. 1420. Scripsit *contra quosdam Articulos Wicleffi*, *Lecturam Theologiae*, *Abbreviationes Coutoni*, et *ad quaedam dubia*. Pitseus c. 776.

RICHARDUS *Southwellus*, Anglus, scripsit *de rebus Anglicanis Chronica.* Ætas non est nota. Idem Append. Centur. III. 94.

a) *Snetisham* vocatur, nescio an satis recte, in Catalogo MSS. Bibl. Tenisonianae p. 51.

RICHARDUS *de Stavenesby*, corrupte ab aliis *Stravanellius* vel *Estravaneli* dictus, Anglus Ord. Praedicatorum, circa a. 1262. Scripsit una cum Hugone de Croyndonio *Maximas Concordantias,* quae *Anglicanae* dicuntur. Plura Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum t. 1 p. 209. Altamura p. 101.

RICHARDUS *Stradlejus,* in finibus Walliae natus, monachus Cisterciensis Herefordiae circa a. 1336. Scripsit *in Evangelia*, *in Orationem Dominicam*, *in quosdam Sacrae Scripturae textus* et *Homiliarium.* Lelandus c. 336. Balaeus Centur. V. 30. Pitseus c. 510. Car. de Visch Bibl. Scriptor. Ord. Cisterciensis p. 488.

RICHARDUS *Syracusanus,* Anglus, Theologiae Doctor, ab Henrico II. filiae Johannae Guilielmo Siciliae Regi nuptae comes missus, ad Episcopatum Syracusanum evectus fuit circa a. 1181. Scripsit *Epistolarum lib. I.* Radulphus de Diceto, et ex eo Pitseus c. 246.

RICHARDUS *Talbotus*, nobilissima ortus prosapia, Archiepiscopus Dubliniensis consecratus est a. 1417 ubi per 32. annos praefuit obiit d. 15. Aug. 1449. Exstat ejus *liber adversus Jacobum Comitem Ormoniae*, quo ostendit abusus regiminis ejus, dum Hiberniae esset Locumtenens. Waraeus de Scriptor. Hiberniae lib. II. p. 131.

RICHARDUS *Tenettus*, vid. *Cunetius.*

RICHARDUS *Tetfordiensis*, monachus Anglus, aetatis incertae, scripsit *Tractatum de modo praedicandi.* Pitseus Append. Centur III. 95.

RICHARDUS *Teutonicus*, vid. supra *Richardus de Lonato*

RICHARDUS *Theologus*, vid. infra *de S. Victore.*

RICHARDUS *Vageniacensi*, vid. *Maideston.*

RICHARDUS *de S. Victore*, natione Scotus, Canonicus Regularis S. Victoris prope muros Parisienses, ac demum per novennium Prior, S. Bernardi et Hugonis de S. Victore familiaris, obiit a. 1173. Vitam ipsius ex scriniis chartarum et manuscriptis Codicibus depromsit F. Johannes a Tholosa, Canonicus S. Victoris, et editioni Rotomagensi praefixit: qui et plures Auctores memorat, hujus Richardi mentionem facientes. Adde Georgium Mackenzie de Scotis eruditis vol. I. p. 147.

Opera ejus prodierunt Lutetiae Parisiorum, studio Canonicorum S. Victoris, 1518. Lugd. 1534. Venet. 1592. Colon. 1621. ac tandem Rotomagi, studio eorundem Canonicorum, 1650. fol. Nos ex hac editione, quae uno tomo (non duobus, ut Caveus ait) sed duabus partibus constat, opera Richardi paginis adjectis recensebimus.

Parte I.

De exterminatione mali, et promotione boni, p. 1.

De statu interioris hominis, Tractatus III. p. 23.

De eruditione hominis interioris, libri III. p. 45.

De praeparatione animi ad contemplationem liber, *dictus Benjamin Minor*, p. 114. Prodiit, teste Caveo, sub titulo libri *de XII. Patriarchis*, vel *de contemplatione minori*, sed sine loci nomine, 1494. 8. *de arca mystica* vocat Jo. Gerson de libris legendis a Monacho, t. II p. 709. et t. III p. 434.

De gratia contemplationis libri V. Opus Benjamin major nuncupatum, p. 147.

Nonnullae Allegoriae Tabernaculi foederis, cum recapitulatione brevissima contentorum in Opere de gratia contemplationis, p. 211.

De Trinitate libri VI. pag. 216. cum Comment. Jac. Fabri, Paris. per Henr. Stephanum, 1510. 4.

De tribus appropriatis Personis in Trinitate, p. 270.

De verbo incarnato, p. 272.

De Emmanuele libri II. p. 280.

Tractatus Exceptionum, qui continet originem et discretionem artium, situmque terrarum, et summam historiarum, lib. IV. p. 313. Hunc librum Scoti esse negat Bellarminus de Scriptor. Eccl. pag. 231. quia lib. I. c. 24. (non 4. ut Jo. a Tholosa citat) ait. suo tempore *Joannem*

Scotum esse Theologum: hoc vero neque de Joanne Scoto Erigena, neque de Joanne Duns posse intelligi. Jo. a Tholosa mendum librarii putat, qui fortasse Petrum Lombardum scribere debebat. Sed necesse non est, nos eo confugere. Nam primum hoc clarum est, Vincentium Beluacensem in Speculo historiali XXVIII. 58. hoc scriptum nostri agnoscere. Deinde, quis hodie omnium illorum, qui *Joannis Scoti* nomine veniunt, notitiam tradere poterit? Fortasse aliquis hoc nomine fuit, qui Theologiam docuit, nihil autem scriptum reliquit.

Tractatus de potestate ligandi et solvendi, p. 328. Paris apud Sim. Colinaeum, 1534. 12.

De meditandis plagis, quae circa finem mundi evenient, p. 337.

De judiciaria potestate in finali et universali judicio, p. 342.

De spiritu blasphemiae, p. 346.

De gradibus charitatis, p. 349.

De quatuor gradibus violentae charitatis, p. 355.

De gemino Paschate, p. 363.

Sermo in die Paschae, p. 367.

Declarationes nonnullarum difficultatum S. Scripturae, p. 370.

Quomodo Spiritus S. est amor Patris et Filii, p. 375.

De differentia peccati mortalis et venialis, p. 376.

De superexcellenti baptismo Christi; p. 377.

Sermo de missione Spiritus Sancti, p. 380.

De comparatione Christi ad florem, et Mariae ad virgam, p. 386.

Quomodo Christus ponitur in signum populorum, p 387.

De sacrificio David Prophetae, et quid distet inter ipsum et sacrificium Abrahae Patriarchae, p. 389.

De differentia sacrificii Abrahae a sacrificio B. Mariae Virginis, p. 394.

Pars II.

Expositio difficultatum suborientium in descriptione Tabernaculi foederis, p. 402.

De templo Salomonis ad literam, p. 408.

De concordia temporum Regum conregnantium super Judam et Israel, p. 416.

Mysticae annotationes quamplurimorum versuum Psalmorum David, p. 425.

In Cantica Canticorum explicatio, p. 489.

In visionem Ezechielis literalis explicatio, p. 516.

De aedificio Ezechielis, p. 549.

Explicatio aliquot passuum difficilium Apostoli, p. 581.

In Apocalypsin Joannis, libri VII. p. 589.

Scripsit etiam *Explanationis mysticae in Danielem Librum unum*, cujus, indice Caveo, magnam partem compendio Allegoriarum in Danielem intexuit Godefridus Titelmannus.

Opusculum ejus *de clamore interiori*, et *Responsio quaestionum ad Bernardum*, MSS. habentur in Bibliotheca Cygneensi.

Alia ejus Opera inedita memorat Vincentius, Beluacensis in Speculo historiali lib. XXVII.

RICHARDUS, Abbas *S. Vitoni* Virdunensis, mortuus a. 1406. Vitam ejus ex Codice MS. edidit Mabillonius sec. VI. Benedictino part. II. p. 515. Scripsit *Vitam et miracula S. Vitoni Episcopi*, quorum particulam edidit Mabillonius l. c. p. 565. qui tamen Opus integrum habuit.

* Scripsit pariter vitam S. Rodingi confessoris: nec altera forte est ab ea, quam edidit Mabillonius in Actis. II. t. VIII. 536. scripsit autem illam honorifico sermone, ut phrasi utar scriptoris vitae eiusdem Richardi. Teste etiam Hugone Flaviacensi in Chronico dedit et regulam solitariorum, sicut et statuta quaedam pro Ecclesia Rhotomagensi, quam nunquam prodiisse credo. Denique teste eodem extabat olim collectio scriptarum ab eo Epistolarum, quarum specimen extat apud Mabillonium ibidem p. 593. Datam et illam ad Popponem Abbatem Staverensem. Denique chartas Monasterii sui collegit, quae collectio adhuc superest Digioni. Haec omnia teneo ex Hist. Litterar. Gallica t. VII. 563. etc.

RICHARDUS *Vitus*, Historicus Anglus; quem Florentius Wigorniensis citat et sequitur. Vide supra t. I. p. 97.

RICHARDUS *Ullerston*, Lancastrensis,

Theologiae Professor Oxoniensis circa a. C. 1408. Scripsit.

1. *De Symbolo Ecclesiae*, s. de articulis fidei, quod Opus Joannes Stanberius a. 1463. Commentario illustravit.

2. *Petitiones quoad reformationem Ecclesiae militantis*, quem librum a. 1408 jussu Roberti Halam Cardinalis elaboravit, ut in Concilio generali exhiberetur. Prologum et excerpta ex illo dedit Henr. Wharton in Append. ad Caveum p. 74. 75. Integrum Opus edidit Herm. von der Hardt. in Actis Concilii Constantiensis tom. I. pag. 1115.

3. Reliqua sunt *Comment. in Psalterium*, *super Cantica Ecclesiae*, *Defensorium dotationis Ecclesiae* per Constantinum M. factae, *Lectiones ordinariae, de officio militari.* Vide Lelandum c. 491. Balaeum Centur. VII. 83. Pitseum c. 800. Whartonum l. c.

RICHARDUS *Walinford*, Anglus, ex oppido Walingford ad Tamesin, patre fabro ferrario, natus, Oxoniae in Collegio Mertonensi literis incubuit, postea monachus et tandem Abbas Benedictinus in coenobio S Albani, Mathematicus insignis, obiit a. 1526. Horologium in monasterio suo stupendo artificio elaboravit. Scripsit *Canones in Albion* (quomodo scil. horologium Albanense tractandum esset) *de judiciis Astronomicis*, *de sinibus demonstrativis*, *de chorda et arcu*, *de diametris*, *de eclipsibus solis et lunae*, *de rectangulo*, *Exafrenon*, *de rebus Arithemeticis*, *de computo* Lelandus c. 470. Balaeus Centur. V. 19. Pitseus c. 487.

RICHARDUS *Wetherset*, Anglus, Academiae Cantabrigiensis Cancellarius circa a. 1350. Scripsit *Summam sacerdotalem seu Speculum Ecclesiasticorum*, *de Sacramentis Ecclesiae*, *Opus Homiliarum*, *de vitiis et virtutibus*, *de computo Mathematico*. Lelandus c. 253. Baleus Cent. V. 88. Pitseus c. 565. *Wedringler* vocatur in Codice Bibl. Soc. Jesu Lovanii, qui Opera illius continet, teste Val. Andrea Bibl. Belgica MS. I. p. 32.

RICHARDUS *Wichingham*, Norfolcensis, monachus Carmelitanus, Prior et Theologiae Professor in coenobio Burnehamensi, mort. Norvici a. 1381. Scripsit *in primum et secundum librum Magistri Sententiarum*, *Sermones CVI*. Pitseus c. 667. Balaeus Cent. XI. 17.

RICHARDUS *Wichius*, in oppido Wichvel Dortewich dioecesi Wigorniensis natus, Oxoniae et Lutetiae studiis operam dedit, Bononiae Jus Canonicum audivit et docuit, Aureliani Theologiam tractavit. Hinc primum Oxoniensis Academiae, post Edmundi Archiepiscopi Cantuariensis Cancellarius, demum a. 1243. Episcopus Cicestriensis constitutus est Obiit a. 1251. Scripsit *Epistolas ad Innocentiam IV.* et *de Ecclesiasticis officiis*. Nic. Trivetus ad a. 1252. Balaeus IV. 14. Pitseus c. 457. Bulaeus tom. III. pag. 708. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 288.

* Richardi huius *Statuta Synodalia* non ante multos annos evulgavit cl. Wilkins in Conciliis M. Britanniae etc. tom. I ad An. 1246. *

RICHARDUS *Wichius*, Baleo et Gesnero *Withus*, Wiclefi sectator circa a. 1390. Scripsit *contra venerationes imaginum*, *Responsa ad XIV. articulus*, *Conciones vulgares*, et hoc nomine eum laudat Balaeus VII. 10. Contra Pitseus Append, Cent. III. 97. *Confessionem et retractationem haereseos Wicleffianae* scripsisse tradit.

RICHARDUS *Wigorniensis*, cujus *Carmen in mortem Henrici I. Regis* est in Bibl. Regia Londinensi. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 268.

RICHARDUS *Wiltonus*, Anglus, Ordinis SS. Trinitatis Alumnus, ab Innocentio III. Archiepiscopus Armachanus, et Primas Kiberniae, a Gregorio IX. Presbyter Cardinalis titulo S. Stephani in monte Coelio creatus, scripsit *de B. Mariae virginis doloribus libros IV. de auxiliis divinae gratiae libros IV. in Magistrum Sententiarum libros V. contra haereticos sui seculi, de immortalitate animae libr. I. Commentaria in Genesin et Hieremiam*, *Quodlibetorum disputatorum libros tres.* Obiit Londini a. 1339. Oldoini Athenaeum Romanum p. 580.

RICHARDUS *Winchelsey*, Anglus, a patria ita dictus, Dominicanus, ab a. 1489. Episcopus Ossoriensis in Hibernia, scripsit

Quaestionum opinabilium s. Problematum *lib. I.* Baleus centur. XII. 90. Pitseus Append. Cent. III. 98. Lelandus c. 559. Jac. Quetif de Script. Ord. Praedicatorum t. I. p. 860.

RICHARDUS *Withfordus*, Ordinis S. Brigittae monachus, in coenobio Sionensi, non procul a Londino, Erasmo familiaris circa a. 1520. E Latino in Anglicum sermonem convertit *Meditationes solitarias*, *Psalterium Jesu*, *Martyrologium Sanctorum* (Anglice editum est a. 1506.) *pro Oeconomo seu domus gubernatore libr. I.* Balaeus Cent. IX. 15. Pitseus c. 920.

RICHARDUS Frater nescio cujus Ordinis. Scripsit *Carmina de Vita et Canonizane Bernardi*, Abbatis Claraevallensis, *de glorioso fine Bernardi*, *de fundatione Claraevallis. Salutationes ad Bernardum.* Felleri Catal. MS. Bibl. Paullinae Lips. p. 311.

S. RICHARII *Centullensis* Tractatus *de constructione Ecclesiae ejus loci* MS. exstat in Bibl. Vaticana. Bern de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 81. Vita ejus in Biblioth. eadam et S. Germani: ibidem, p. 78 1130. 1139.

RICHARIUS, monachus *Gemblacensis*, circa a 950. Scripsit metrice *Vitam Erluini, primi Abbatis Gemblacensis*, quam jam sua aetate conqueritur Auctor de Gestis Abbatum Gemblacensium a Dacherio editus tomo. II. Spicilegii pag. 759. *dissipatis et intercisis scedulis a memoria hominum deperiisse*, Idem tamen p. 760. unam ex eadem laciniam conservavit, quae repetititur in Actis Sanctorum tom. VII. Maji p. 844.

RICHERIUS, Historicus Galliae, 992. cujus meminit Trithemius in Chron. Hirsaugiensi tom. I. p. 62. seque illo usum esse testatur: sed hodie nusquam comparet. Vide Hist. literariam Galliae tom. VI. p. 503.

RICHERIUS Gallus, monachus et Abbas monasterii S. Martini juxta Metim, Congregationis Cluniacensis, scripsit *de Vita S. Martini, Episcopi Turonensis, lib. I.* Trithemius autem in Compendio habet Richerum monachum, Haec Possevinus tom. II. Apparatus p. 328. Liber scriptus est carmine, et sic incipit.

Scripturus vitam bonitatem laude politam
Sancti Martini Pontificis Domini.

Exstat in Bibl. monasterii S. Martini Tornacensis, teste Ant. Sandero Bibl. Belgica manuscripta I. p. 123. it in Bibl. Vallis S. Martini Lovanii, teste eodem II. p. 223.

RICHERIUS, monachus Senoniensis in monte Vosago, Tullensis dioec Ord. S. Benedicti, circa a. 1255. et scripsit *Historiam Abbatiae Senoniensis* editam a Luca Dacherio Spicil. tom. VIII. 271. edit. novae tom. II. p. 603. Stilus ejus est rudis, sed veritatis amans videtur. Ex illo *Vitam S. Gundelberti*, ex Episcopo Senoniensi Abbatis Vallis Galilaeae in Vosago edidit Mabillonius Annal. Ord. Bened. t. III. part. 2. p. 468.

RICHMONDENSIS regionis historiam, tradit *Registrum Honoris de Richmond*, *exhibens Terrarum et Villarum*, *quae quondam fuerunt Edwini Comitis*, *infra Richmondshire descriptionem*, *ex Libro Domesday in Thesauraria Domini Regis.* Londini, 1722. fol. de quo libro confer Acta Eruditorum 1726. p. 9.

RICHTRUDIS et Gisla, Anglicae Sanctimoniales, scripserunt *Consolatorias Epistolas.* Vivebant a. 770. Haec idem Possevinus t. II. p. 328.

Paulus RICIUS, non *Riccius*, ut vulgo vocant, Germanus, primum Judaeus, post inter Christianos Professor Philosophiae Papiensis, (unde perperam Italum natione fecerunt) demum Archiater Maximiliani I. Imp. Vixit seculo XV. Scripta ejus nota sunt sequentia.

1. *Portae lucis* (Scheve Orah) R. Josephi Cecatilja ex parte in Latinum sermonem translatae. Aug. Vid. 1516. 4. qui liber post in tomo Artis Cabbalisticae recusus est p 138.

2. *Opuscula varia*, Aug. Vind: 1515. 8. et fortasse etiam Papiae 1510. 4. Contenta eorum exhibet Wolfius Bibl. Hebr. tom. III. p, 917.

3. *Compendium Mischnae Codicis Sanhedrin.* Aug. Vind. 1519. 4. et postea in Operibus a. 1541. excusis.

4. *Statera prudentum*, 1532. 8. agit de Mose, Lege, Christo et Evangelio.

5. *Collectio Operum variorum*, Aug. Vind. 1541. fol. quorum recensum exhibet Wolfius tom. I. pag. 966. a) Primum locum occupat *liber de coelesti Agricultura* Totum Volumen illatum est in Scriptores Artis Cabbalisticae.

6. Liber *de sacris imaginibus et earum cultu*, MS. in Bibl. Vaticana teste Bartoloccio.

7. *Oratio ad Magistratus pupulosque Germaniae in Spirensi conventu* a. 1527. *habita*, de expeditione contra Turcas. Viennae, 4.

8. *Meditatio in Psalmum* Beatus Vir. *Concisa et arcana de modo orandi in nomine Tetragrammaton responsio.* Aug. Vind.

9. *Naturalia et prophetica de Anima coeli, omni attentione digna adversus Eckium examina.* ibid. eod. 4.

Vide praeter Rev. Wolfium, Colomesii Italiam Orientalem p. 17. Baelii Dictionarium, Reimanni introductionem ad Theol. Judaicam p. 411. 415.

Addo de eo judicium Erasmi in Epistola ad Richardum Bartholinum tom. III. Opp. p. 191. *Porro Paulus Ricius sic me proximo colloquio rapuit, ut mira quaedam me sitis habeat, cum homine saepius ac familiarius conferendi sermonem. Praeter Hebraeae linguae peritiam, quantum ille tenet Philosophiae, quantum Theologiae: tum quae animi puritas, qui discendi ardor, qui docendi candor, quae disputandi modestia? Mihi sane vir ille primo statim gustu placuit olim Papiae; cum illic Philosophiam profiteretur: nunc propius intuito magis etiam placet. Is demum vere mihi videtur Israelitam agere, suoque cognomini pulchre respondere: cujus omnis voluptas, omnis cura, omne otium ac negotium, in divinis est literis. Dignus nimirum animus, cui otium contingat quam maxime honorificum.*

RICOBALUS *Ferrariensis*, vide supra t. III 52. GERVASIUS, ubi tamen Fabricius noster monere omisit, quod ea quae ab Eccardo edita fuerant, auctiora et purgatiora prodierint tom. IX. S. R. Italicarum Muratorii pag. 97. Idem Muratorius tom XX. pag. 877. testatur se vidisse Codicem MS. *de origine urbium Italiae, et ipsius Italiae primo incolatu, per Ricobaldum Ferrariensem*, qui plura ex antiquissimis libris Ravennae repertis se hausisse dicit. Sed fabulis innumeris scatere, ac proinde nullius pretii esse judicat Muratorius. Ejus quoque est *Compendium historiae Romanae et Descriptio Provinciarum orbis*, prior in Bibl. Cardinalis Ottoboni, posterior in Patavina. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. pag. 187. 486.

RICOLDUS *de Monte crucis*, quem quidam *Accoldum* vocant, teste Fabricio supra lib. I. pag. 4. alii etiam *Richardum. Ebronus Riccoldus* vocatur in Codice MS. Taurinensi, apud Montfauconium Bibl. Bibl. MSS. pag. 1397 Patria fuit *Florentinus*, Ord. Praedicatorum, domus S. Mariae Novellae ibidem alumnus, jussu summi Pontificis in terram Sanctam et alias orientales profectus est: obiisse dicitur an. 1309. Scripsit 1. *Itinerarium peregrinationis suae*, cujus Codex Latinus est in Bibl. Moguntina, teste Val. Ferd. Gudeno in Sylloge Documentorum pag. 383. qui et quaedam ejus specimina profert. (293. Italice *Itinerario ai paesi Orientali pubb. dal P. V. Fineschi. Firenze 1793.* in 8.) Gallica autem versio Joannis le Long, Iprensis, monachi S. Bertini an. 1351. exstat Parisiis in Bibliotheca Regia. 2. *Improbationem Alcorani*, quo titulo prodiit Hispali 1520. teste Julio Nigro pag. 484. postea prodiit Venetiis 1609. 4. sub titulo: *Propugnaculum fidei* a). Hanc Graece vertit Demetrius Cydonius, cujus versio MS. est in Bibl. Vaticana et Vindobonensi, teste Bern. de Montf. Bibl. Bibl. MSS. pag. 12. 13. 549. 580. e graeco latine vertit Bartholomaeus Picenus de Montearduo, Rom. 1506. 4 Paris. per Henr. Stephanum 1509. 1511. 4. ibidem ap. Jodocum Badium 1513. Hispali 1550. Romae 1606. 8. item in collectione Mahumeticorum Theodori Bibliandri tom. II. Memoratur quoque a Simlero et Caveo editio Jo. Oporini, quae

a) Adde Jo. Ludolphi Bunemanni Catalogum MSS. et librorum rariorum pag. 46.

a) Credo autem *Cribrationum Alcorani* titulum, quo Bibliander usus est, esse meliorem.

textum latinum et graecum exhibet. Basil. 1550. 3. *Epistolas ad Ecclesiam triumphantem*. 4. *Libellum ad nationes Orientales, de discrimine inter Judaeos, gentiles et Mahumetanos Historia Saracenorum cum errorum refutatione* ipsi tribuitur in Codice Taurinensi superius memorato. Partem quoque Alcorani latine vertisse dicit Pocciantius, cuius vide Catalogum Script. Florentinorum, p. 156. Jac. Quetif de Script. ord. Praedicatorum t. I. p. 504. Julium Nigrum de Scriptor. Florentinis p. 483. Ambros. ab Altamura pag. 86. Oudinum t. III. pag. 571. Fabricii Bibl. Graecam vol. VI. pag. 691. vol. X. pag. 389.

* Quod in Codice 156. latino Bibl. Taurinensis extat Ricoldi Opusculum inscriptum est: *Historia Ricoldi Ebron de variis Religionibus*. An vero eadem omnino sit cum eius Itinerario ambigere se profitentur Bibliothecarii doctissimi, qui commentarium de MSS. Codd. eiusd. Bibliothecae scripserunt. T. II. p. 46. cum praesertim frustra ibi quaesierint prologum Itinerarii ab Eccardo vulgatum. *Excerpta ex libris Riccoldi a Monte de Cruce Dominicani contra Saracenos et Alcoranum* per Barth. Fontium servat MS. Cod. Riccardianus Catal. Bibl. Riccard. p. 341. *

RICOLPHUS *Coloniensis*, Ord. Praedicatorum sec. XIV scripsit *super IV. libros Sententiarum*. Quetif l. c. pag. 641. Nescio an idem sit *Riculfus* Dominicanus, cujus liber *de irruptione in terram Sanctam per Sarracenos* MS. est in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfauc. Bibl. Bibl. MSS. p. 74. (294 Qui verius Ricoldi a Monte de Cruce, de quo supra et F. V. Fineschi in Op. *Memorie degli Uom. Illustri di S. M. Novella. Firenze* 1790. 4.)

RICULFUS, Episcopus Suessionensis a. 889. scripsit *Constitutionem*, sive Canones Ecclesiasticos editos primum a Jo. Cordesio cum Opusculis Hincmari, Paris. 1615. p. 685. deinde in Conciliis Labbei et Cossartii, in edit. vero Harduini t. VI p. 413.

RIDEVALLIS *Cantica*. Vide Nostrum supra t. V. 102. NIC. *Boteleshamus*.

Nicolaus RIDOLFUS, Florentinus, sub finem Seculi XV. Scripsit *Historiam Florentinam*, quae cum aliis ejus historiae Scriptoribus nuper admodum promissa est a), sed huc usque nondum prodiit. (295. Scripsit Italice usque ad a. 1600. et op. extat MS. Florentiae in Bibl. Riccardiana, me prope et alibi. fol. vol. 2.)

RIFERIUS, vel RIFFERIUS, decimus quartus majoris Cartusiae Prior, et Ordinis Generalis an. 1258. constitutus, obiit an. 1267. Scripsit *Consuetudines sui ordinis*, quae nunc *Antiqua statuta* nuncupantur. Oudinus tom. III. pag. 251. illa Basileae 1510. (nam numerus 1210. lapsus est typographi) impressa esse testatur. Theod. Petreji Bibl. Cartusiana pag. 272. Car. Jos. Morotii Theatrum Cronol. Ord. Cartusiani pag. 23.

RIGAUDUS, Ord. Praed. sec. XIII. scripsit *in libros Sententiarum*. Quetif l. c. pag. 475.

Odo RIGAUDUS vel RIGALDUS, aliis quoque *Reginaldus*, ex Ordinis Minorum Fratre et Doctore Parisino Archiepiscopus Rotomagensis, mort. a. 1275. Scripsit *Sermones de tempore* seu *Regulam vivendi*, *Commentarios in quatuor libros Mosis*, *Psalmos et Evangelia*, it. *in quatuor libros Sententiarum*; sed nihil horum editum est. Sunt qui illum *Raymundum Rigaudum* vocant, sed perperam. Alii quoque a Bonifacio VIII. Cardinalem Episcopum Portuensem et S. Rufinae, nec non Magistrum S. Palatii constitutum esse ajunt, sed sine sufficienti fundamento. Vide Willot Athenas sodalitii Franciscani p. 314. Possevinum tom. II Apparatus p. 317. Oldoini Athenaeum Romanum p. 578. ante omnes vero Oudinum tom. III p. 449.

RIGORDUS, alii *Rigoldum* et *Rigotum* scribunt, Medicus Philippi Augusti, Regis Galliae, et monachus S. Dionysii, claruit a. 1220. Scripsit *Vitam Philippi Augusti*, cujus rebus omnibus interfuit, ab a. 1224. 1227. et Ludovico filio dedicavit. Editus est a P. Pithoeo una cum Guilielmo Britone, Francof. 1596. fol. repetitus

a) *Gottingische ghlehrte Zeitung* p. 1742. 162.

tom. V. rerum Francicarum, quem Franc du Chesne adjecit. Quaedam illi addita et ex Guilielmo Britone assuta credit Rob. Quatremarius in Recensione Paradoxorum contra Launojum pag. 123. Ipse quoque Launojus in Examine Privilegii S. Germani t. II Opp. part. I. pag. 251. observat, ipsum quaedam ad veritatem historicam spectantia studio praetermisisse. In quo tamen excusari potest, quia non omnia singularia suo tempore in aula gesta rescire potuit, neque etiam, si scivit, in scribendo semper meminisse. Ad Codices manu exaratos Rigordi provocat, eumque ex illis subinde emendat Hieron. Bignonius ad Formulas veteres: vide pag. 594. Cod. emendatior, quam in editis, adest in Vaticana. Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. 35.

Rigordo nostro usum Guilielmum Britonem docet Fabricius noster supra t. I. 261.

RILINDIS, Abbatissa Bergensis in Episcopatu Eistadiano, vixit circa a. 1095. Ejus *Versus ad Sorores Altitonenses* memorat Daumius in praefatione ad Hieronymum Graecum de Baptismo; sed non addit, ubi editi sint.

RIMICIUS, Scriptor Italus seculo XV. qui *Vitam Æsopi ejusque Fabulas* e Graeco in Latinum transtulit, Parmae 1487. teste Maittairio. Postea vero liber saepius et in variis linguis recusus est. (295 Edit. Sine nota (Mediol. 1480) et Regii 1497. in 4. non Parmensem, nec Florentinam an. 1487. noscimus ex Op. Arvvcod.)

* V. C. D. Georgius in Vita Nicolai V. a se edita de hoc Rinucio (Ita enim appellatur in impressa ejus versione) agens Aretinum extitisse ex fide Vaticani Codicis affirmat, quanquam nescio qua de causa Tettalus seu Thessalus, in editione Vitae et Fabularum Aesopi Bonaccurtius Pisanus illum appellat. Vertit ex Graeco Vitam et Fabulas Aesopi cujus est apud me vetusta editio in 4. absque anni et loci adscriptione. In Dissert. tamen Vossianis ex Gesnero laudatur prima eius editio Florentiae anni 1487. et Maitterus Parmensem eiusdem anni profert. An utrobique eodem anno prodierit ignoro. Eidem etiam auctori debetur versio epistolarum M. Bruti et Hippocratis ad Nicolaum Papam V. directa, cuius est apud me vetus editio Florentina anni 1505. in 4.* (296. Antiquior Florentiae per Ant. Venetum S. A. et alia Florentiae 1487. prope me est. Vid. *Alam.* RINUCCINUS.

RINGERIUS, vid. supra RANGERIUS.

Alamannus RINUCCINUS, Florentinus, seculo XV. *Philostratum de vita Apollonii* Latine vertit, Lutetiae apud Guil. Cavellat. 1555. 12. impressam. Adversarium propterea nactus est Phil. Beroaldum, defensorem Gibertum Longolium. Vide Siberum de illustribus Alemannis p. 132. 133.

* Vix alium credo ab hoc Rinuccino authorem versionis Dialogor. Luciani Charontis et Mercurii ad Franciscum Bonaccursium directae, de quo Cod. 498. latinus Biblioth. Venetae S. Marci, quamquam ibi vitio fortasse scriptoris Rinuccius, non Rinuccinus appellatur. Haec olim de scriptore hoc annotaveram, sed emendanda modo quaedam succurrunt ex dissertatione 83. Vossian. cl. Zeni t. 2 p. 199. nuper edito. Prodiit in lucem Florentiae a. 1427. obiit vero a. 1504. (1499) Florentiae. Versio ab eo adornata *Philostrati de vita Apollonii* prodiit Bononiae, ut ex epistola Philippi Beroaldi, cujus fragmentum Zenus exhibet, discimus, tum vero alibi etiam recusa est. Dedit pariter vitas Niciae Atheniensis, M. Crassi, Agidis et Cleomenis ex Plutarco, et Agesilai ex Xenophonte a se in latinum translatas. Ibidem ex Plutarco opusculum inscriptum: *consolatio ad Apollonium.* Denique ex Plutarcho pariter libellum *de virtutibus mulierum*, cujus est editio Brixiensis an. 1497. Est ejus pariter versio *Charontis* ex Luciano impressa Basileae 1518. De suo scripsit *orationem* habitam *in funere Matthaei Palmerii* sicut et *Jannoctii Manetti vitam*, quam nondum typis prodiisse judico. *

(297 Vide Monumenta ad Al. Rinuccini Vitam contexendam ed. Ferd. Fossius. Florent. 1791. 4. et op. *Ricordi di Filippo di Cino Rinuccini dal 1282 al 1460 colla continuaz: di Alamanno ec. fino al 1506. etc. per cura di G. Aiazzi. Firenze 1840. 4. fig.* Editores Phaedri Fab. Biponti 1796 post Maittairum et Bern. La Monnoje putant et versio Fabularum. Aesopi, quae Ri-

nucio Thessalo tribuitur non alii quam Alamanno nostro tribuenda: at cod. Vaticanus 3943. esse a FRANCISCO *Rinuccio* Aretino an. 1431. conscriptam ostendit.)

Joannes de RIPA, nescio quis, scripsit *Explicationes in primum Sententiarum*, quas Paulus de Venetiis in Compendium redegit. Vide Nostrum supra t. V. p. 209.

Antonius de RIPALTA, Placentinus, scripsit *Annales Placentinos* ab anno 1401 usque ad 1463. quo an. diem supremum obiit, editos a Muratorio S. R. Ital. tom. XX pag. 865. Scripsit item *Epistolas* et *Carmina*, sed quae nondum edita sunt.

Albertus de RIPALTA, Antonii filius, in patria, Taurini, Ferrariae et Bononiae literis operam dedit, memoria felicissima usus est, ut ipse haec et alia de se narrat sub initium *Continuationis Annalium Placentinorum* ab a. 1463. 1485. ab eodem Muratorio pag. 913. editae. Scripsit praeterea *Carmen de nobilitate familiae de Ripalta*, item *Carmina alia*. *Disceptationem Dearum*, *Scientiae legalis et Musarum*. *Olympos*, *Hymnos ad Divam Virginem*, *Epistolas* et *Orationes varias*, quarum quasdam Annalibus insertas habemus.

Petrus de RIPALTA, Placentinus, scripsit *Historiam illius urbis et regionum vicinarum*, usque ad a. 1374. quo peste obiit. Quia vero omnia ejus in Chronico Placentino Jo. Mussi exstant, quod Muratorius tomo XVI jam ediderat, et in hoc quaedam etiam auctiora, scriptorem illum in suis tenebris reliquit.

RIPARIUS, Presbyter Hispanus, natione Gallus. Ad eum datae sunt Epistolae duae Hieronymi, XXXVI. et XXXVII, ex quibus constat Riparium dogmata Vigilantii ad illum transscripsisse. Ipse quoque Riparius cum Desiderio Epistola satis prolixa Hieronymum de iis, quae opus essent, certiorem fecerunt, cujus hic meminit in Apologetico adversus Vigilantium. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. II. 11. n. 471. Histoire literaire de la France t. II pag. 85.

RIVALLO, Archidiaconus Redonensis a. 1124. *Versus* confecit in laudem Marbodi Episcopi sui, quos dederunt Martene et Durand Thesauri novi Anecdotor. tomo I pag. 558.

RIXFRIDUS, Frisius, monachus, ut ait Arnoldus Wion, S. Salvatoris Trajecti, deinde septimus Episcopus Trajectensis, qui a. 836. obiit. *Epistola* ad S. Lutgerum Episcopum Monasteriensem, et alia Lutgeri ad Rixfridum *de S. Suiberto Verdensium Episcopo*, exstant apud Surium d. 1. Martii. Epistolam nostri commentitiam vocat Fabricius noster supra t. IV. p. 560.

ROBERTUS, Francorum Rex, Hugonis Capeti filius, sec. X. Relictis scholis Parisiensibus Remos se contulit ad Gerbertum Episcopum, cujus cum Ottone III. discipulus fuit. Literas in scholam Parisiensem revocavit, et dignitatem illius auxit. Ejus est *Sequentia* de Spiritu S. quae incipit: *Veni Sancte Spiritus*, *Responsorium* de S. Petro, *Cornelius Centurio*· de nativitate Domini, *Judaea et Jerusalem, nolite timere;* et illud *Alleluja, Eripe me de inimicis.* Trithemius de Script. Eccles. Bulaei Hist. Univers. Parisinae tomo I p. 636. 637. *Epistola* ejus ad Gauzlinum cum hujus Responso exstat MS. in Bibl. S. Petri Eboracensis: *Canones* autem ejus excerpti in Bibl. Regis Galliae. Bernard. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 673 1036. Plura de ipso Magnoaldus Ziegelbaur in Conspectu rei literariae Ord. S. Benedicti part. I. p. 159. seqq. Pictetus Hist. Eccles. seculi XI. p. 244. qui tamen p. 466. monet, hymnum, *Veni Sancte Spiritus*, a quibusdam Hermanno Contracto tribui.

* Inter cantilenas illas, quae Regi Francorum Roberto hic tribuuntur, illa quae est de Spiritu S. incipiens: *Veni Sancte Spiritus* alteri ut arbitror auctori adiudicanda est, nempe Hermanno Contracto. Quam dedit Robertus, illa est: *Sancti Spiritus adsit nobis gratia*, teste Alberico in Chronico ad an. 797. qui et addit foetum eius esse pariter illud: *Rex omnipotens* et responsorium: o *Juda et Jerusalem* (An sit haec quae modo legitur in Missa de Nativitate Domini ambigo) Responsorium: *O constantia martyrum alleluia. Eri-*

pe me Antiphonas versificatas perfidi (pro fidei) *meritis etc. Kyrie eleison, omnipotens Genitor*, Tum addit. *Quodam die in vigilia Apostolorum cum esset Romae obtulit super altare in schedula responsorium: Cornelius centurio quod ipse composuerat.* Cantilenae illius *S. Spiritus adsit nobis gratia* etc. sub sequentiae nomine meminit liber Responsorialis et Antiphonarius Ecclesiae Rom. a Thomasio editus pag. 14. edit. novae in 4. tom. in 4. Roberti Regis versus pro sanitate servat MS. Cod. Riccardianus. Lami in Catal. eiusd. Bibl. p. 343. *

ROBERTUS *Alingtonus*, Anglus, Theologiae Doctor et Professor Oxoniensis, et ejus Academiae Cancellarius, floruit a. 1400. Scripsit *Quaestiones de sacris imaginibus, De adoratione imaginum, de Eucharistia, de Christi humanitate, de Eleemosyna, de mendicitate spontanea, super Constitutis Papae Joannis XXII. In Divisiones Boëtii, Sophistica Principia, Suppositiones Logicales*, etc. Balaeus de Script. Britann. Centur. VII. 20. Pitseus c. 729.

ROBERTUS *Altissiodorensis*, vid. *Autissiodorensis*

ROBERTUS *Anglicus* memoratur ab Henr. Cornelio Agrippa in Epistola nuncupatoria ad Trithemium, quod *Opus magicum* conscripserit. Caetera ejus adhuc obscura sunt. Gesnerus, Lelandus c. 303.

De aliis hujus nominis vid. infra *Robertus Oxfordius*, et *Robertus Ivorius*.

* In Catalogo Codd. MSS. Bibl. Venetae S. Marci Cod. latino 495. occurrit Roberti Anglici ord. min. *Dialogus* de formalitatibus inter Ochanistam et Scotistam. Incipit *Quod verbis vituperii.* Iste facile Robertus huc referendus est. *

ROBERTUS *de Arondel*, a vico Southsaxoniae nomen habens, teste Matthaeo Paris, multa de Hebraeo in Latinum fideliter transtulit: obiit a. 1246. Pitseus Append. Cent. IV. 55.

ROBERTUS *Aston*, Anglus, de Ordine Mendicantium, scripsit *Expositiones Scripturarum, lib. I.* Ita Gesnerus.

ROBERTUS *Avenionensis*, vid. infra *Robertus de Usetia.*

ROBERTUS *de Avesbury*, a Pitseo Append. Cent. III. 99. tanquam Historicus Anglus memoratur, ad quem Jo. Stous provocaverit. Scripsit autem *Historiam de mirabilibus gestis Eduardi III.* et editus est a Thoma Hearne, Oxon. 1720. 8. a) Vide Fabricium nostrum supra lib. I. p. 100 et tom. IV. p. 373. Excerpta ipsius quaedam fuerunt in Bibl. Tenisoniana, teste Catalogo MSS. illius p. 26.

ROBERTUS, *Austrovandiae* Archidiaconus, vixit circa a. 1149. Scripsit *Vitam S. Alberti*, monachi et presbyteri Reclusi Crispinianiensis monasterii, aequalis sui. Exstat ap. Surium d. 1. April. et in Actis Sanct. tom. I. Aprilis. p. 763.

ROBERTUS *Autissiodorensis*, cognomine *Malchotius*, Canonicus et Prior monasterii S. Meriani (non *Mariani*, ut Vossius et alii) Antissiodorensis, Ordinis Praemonstratensis, mortuus a. 1212. Scripsit *Chronologiam ab orbe condito usque ad a.* 1211. quam Hugo Canonicus ejusdem Ecclesiae continuavit, et Nicol. Camuzatus Trecis 1608. 4. sed ἀνωνύμως edidit; quum tamen Continuator sub a. 1211. expresse addat: *Huc usque continuavit Chronicon Frater Robertus.* Continuatio pertingit usque ad a. 1223. Vossius de Historicis Latinis pag. 443. editionem Parisinam ex officina Nivelliana 1609. memorat, quae fortasse a bibliopola Trecensi ad Parisiensem translata est, mutato, ut fieri solet, titulo. Nam Jac. le Long. in Bibl. Historica Galliae pag. 352. 353. alterius editionis, quam Trecensis, non meminit. Liber ejus *de haeresibus* MS. exstat in monasterio Dunensi in Flandria, prout testatur Ant. Sanderus Bibl. Belgica MS. I. p. 173. Adde Oudinum tomo III. p. 18.

ROBERTUS *Baco.* De hoc jam egit Fabricius supra tom. I. pag. 152. cui jam addenda sunt sequentia: Fuit S. Edmundi, cujus Vitam descripsit, primo discipulus, post familiaris. Vita autem illa, quamvis stilo immutato, legitur ap. Su-

a) Journal des Scavans 1725. p. 515. Bibl. Angloise t. VIII. p. 270. IX. p. 37.

rum tom. VI. p. 16. Nov. Eundem ajunt excitasse Clementem IV. Pontificem, ut in Consilio Viennensi Clementinam de Professoribus linguarum ederet Scriptis ejus addantur *Glossae in Sacras Scripturas*, *Sermones*, *Lectiones ordinariae*. Pitseus c. 343. Vossius de Histor. Lat. II. 58. p. 471. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tomo I. p. 118.

ROBERTUS *Balaeus*, senior et junior, vide t. I. p. 156.

ROBERTUS *Balsac*, Eques, ut videtur, Anglus, qui literas simul et bellum sectatus est. Scripsit librum *de re militari* circa a. 1450. Balaeus Cent. XII. 52. Pitseus c. 839.

ROBERTUS *Bastonus*, vide supra tom. I. p. 171. *Metra* ejus *de illustri bello* de *Bannockburn* a. 1304. gesto primum edidit Thomas Bellus ad finem libri, *Roma restituta*. Emendatius Thomas Hearne in Appendice ad Scoti Chronicon Jo. Forduni t. V. p. 1570. Fidem ejus nonnunquam in dubium vocat Launojus, utpote qui monumenta confusa secutus sit, Opp. t. II. part. I. p. 145.

ROBERTUS *de Bello Foco*, Anglus, Oxoniae studuit, Magister Philosophiae, post Canonicus Saresburiensis circa a. 1190. Scripsit *Encomium Topographiae, et Monita salutaria*. Balaeus Cent. III. 36. Pitseus c. 265.

ROBERTUS *Berlmetuensis* In XII. Prophetas minores MS. exstat in Bibl. coenobii Camberonensis in Hannonia, teste Val. Andreae Bibl. Belgica MS. I. p. 363. Opinor esse *Rupertum Tuitiensem*, cujus Opus hoc titulo habemur.

ROBERTUS *Bilibri*, vid. infra *Robertus Kilwarbius*.

ROBERTUS *Blondellus*, scripsit *Desolationem Franciae*, dum Rex Carolus VI. fuit captivus, carminice: *Reductionem Normanniae* per Carolum VII. in alio Codice dicitur *Assertio Normanniae*. *Droits de France contre les Anglois*, quod videtur esse versio scripti ultimo loco memorati. Haec habentur in Bibl. Regia Parisina, ut testatur Bern. de Montfaucon in Bibl. Bibliothecar. MSS. p. 910. 912. 914. 953. *Oratio* ejus *historialis* in forma libelli ad Carolum VII. ad expellendos Anglos e regno Galliae, et ad auxilium Terrae Sanctae praestandum, in Bibl. Reginae Svecicae, teste eodem p. 21. 22.

ROBERTUS *Blondus*, nescio quis, *de arte Grammatica* MS. exstat in Bibl. Regia Londinensi. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 626.

ROBERTUS *Bononiensis*, Longobardus cognominatus, Ord. Praedicatorum, circa a. 1320. Scripsit *Determinationem de Ordine Praedicatorum*. Jac. Quetif de Script. Ord. Praedic. tom. I. p. 528.

ROBERTUS *Bridlington*, Anglus, monachus Cisterciensis aetatis incertae, scripsit *super Apocalypsin S. Joannis*. Pitseus Append. Cent. III. 100. Car. Visch. de Script. Ord. Cisterciensis p. 289.

ROBERTUS *de Brugis*, tertius Abbas monasterii Dunensis in Flandria, Ord. Cisterciensis, ab a. 1138-1153. Ejus *Sermo* in anniversario depositionis S. Bernardi exstat MS. in Bibl. laudati monasterii. Ant. Sanderi Bibl. Belgica MS. I. pag. 182. Gallia Christiana tom. V. p. 285.

ROBERTUS *Bullenus*, vid. infra *Robertus Polenus*.

ROBERTI *Burhilli Historia Scholastica* MS. est in Bibl. Bodlejana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecar. MSS. p. 658.

ROBERTUS *Canutus*, vide supra tom. I. p. 305.

ROBERTUS *Capito*, vid. *Lincolniensis*.

ROBERTUS *Caracciolus*, vid. *de Licio*.

ROBERTUS *Carevue*, vid. *Cervinus*.

ROBERTUS *Casinensis*, Abbas, scripsit *Librum Sermonum*, ut fertur, *elegantium*. Haec Possevinus t. II. Apparatus p. 341.

ROBERTUS, *Castrensis*, *Castrius*, *Cestrensis*, Anglus, Mathematicus, ex urbe Cestria oriundus, circa a. 1390. scripsit *de Astrolabio*. Lelandus c. 515. Balaeus Centur. XI. 12. Pitseus Append. Centur. IV. 3. Vossius injuriam facit Pitseo, quasi *Robertum* hunc cum *Rogerio Cestriensi* confudisset, quod non sic est: vide de Historicis Latinis p. 516.

* Quandoquidem author iste de Astrolabio scripsit num forte per errorem ex-

pressus est ex Roberto Astensi, qui librum *de officio Astrolabii* scripsit indicatum a Muratorio antiq. tom. III p. 943. ex Codice MS. Ambrosiano. *

ROBERTUS *Castricensis*, vid. supra *Richardus Castriconensis.*

ROBERTUS *Caubraith*, nescio quis, scripsit *Quadripartum*, Opus Physicum. Gesnerus, qui dispici jubet, an forte sit *Geopretius*, scriptor recentioris aevi.

ROBERTUS *Cervinus*, alias *Caraewalius* et *Karevve*, forte a loco natali, Anglus Philosophus circa a. 1326. Scripsit *super varios Scripturae textus Tractatus super Magistrum Sententiarum*, *Quaestiones ordinarias*, *in posteriora Aristotelis.* Lelandus c. 318. Balaeus V. 21. Pitseus.

ROBERTUS *Cestrensis*, vid. *Castrius.*

ROBERTUS *Chilwardebius*, vid. infra. *Kilwarby.*

ROBERTUS *Cibollius*, Theologus Parisiensis, a. 1437. Academiae Rector, ad summum Pontificem ablegatus fuit: postea Rector Ecclesiae S. Jacobi, Poenitentiarius et tandem Cancellarius Parisinus. Scripsit *pro Joanna Aurelianensi puella,* quod Opus in Capellae Regii Palatii Thesauro Parisiis exstare scribit Jo. Hordalius in Puellae Aurelianensis Historia. Vide Launoji Historiam Gymnasii Navarraei part. III. lib. II. c. 6. Scripsit praeterea *Comm. in Philosophiam Aristotelis*, et *Expositionem in Epistolam ad Romanos.* Vide Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 1298. 1365

ROBERTUS *Cisterciensis*, ex Abbate primo Molismensi, dioec. Lingonensis, primus Abbas Cistercii, adeoque fundator Ordinis. *Sermones diversos*, ex quibus unus exstat impressus apud Chrys. Henriquez in Fasciculo lib. II. dist. 26. *Epistolae duae* illius leguntur in Manrique Annal. Cisterc. tom. I a. 1198. et 1200. Scripsit etiam *Exordium Ordinis Cisterciensis*, de quo Noster supra tom. I. pag. 353. Fabricius adnotavit, illud ab Auberto Miraeo Col. 1614. 8. esse editum. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ordin. Cisterciensis p. 288. 289. Gallia Christiana t. IV p. 731. 984.

ROBERTUS *Clari montis*, quae in Gallia est Civitas in Arvernis, scripsit *de Concilio in eadem Civitate celebrato* sub Urbano VI. Pont. Max. adversus Turcas. Exstat MS. in membrana in Bibl. Imp. Viennae Austriae. Haec Possevinus tomo II Apparatus p. 341.

ROBERTUS, *Claudiocestriae* Dux Henrici I. Angliae Regis filius nothus, in militia et eruditione aeque strenuus: durante bello civili Orationes ad suos habuit, et Epistolas ad Civitates scripsit. Floruit. a. 1140. et ejus *Opuscula* memorantur. Pitseus c. 195. Alium Historicum incertae aetatis a Joanne Stoo citatum memorat idem in Append. Centur. IV. 4. forte est idem cum superiore.

ROBERTUS, monachus *Coelestinus*, discipulus S. Petri Coelestini, scripsit *de rebus gestis S. Coelestini Papae*, quem librum MS. habuit Naudaeus. Vide Lud. a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 432.

ROBERTUS *Colmannus*, alii *Joannem* vocant, Anglus, Ord. S. Francisci in Conventu Norwicensi, post Cancellarius Oxoniensis, a. 1428 Scripsit *Sermones*, *Lectiones sacras* et *Carmina.* Lelandus c. 523. Balaeus Cent. VII. 75. Pitseus c. 789. Waddingus de Scriptoribus Ordin. Minorum p. 307.

ROBERTUS *Conton*, *Cotton*, et *Cownton*, Anglus, Ord. S. Francisci, Sorbonista Parisinus, *Doctoris amoeni* titulo insignitus, circa a. 1340. Scripsit *Sermones ad crucem D. Pauli Londini*, *Inceptorium super primum librum Sententiarum*, *Quodlibeta Scholastica*, *Disceptationes Magistrales*. Balaeus Cent. V. 65. Pitseus c. 527. Waddingus p. 308. Willot pag. 317.

ROBERTUS *Corceon*, vel *Curson*, vide supra t. I. p. 345.

ROBERTUS *Cressius*, Anglus, Carmelita, sec. XV. dedit *Homilias.* Lelandus c. 589.

ROBERTUS *Crikeladensis*, vid. *Canutus*, t. I. p. 305.

ROBERTUS *Crowche* f. *Crucius*, Anglus Ord. S. Francisci monachus, deinde Provincialis, circa a. 1300. Scripsit *super*

Magistrum Sententiarum, *Quaestiones difficiles*, *in Physicam et Ethicam Aristotelis*. Lelandus c. 328. Balaeus Cent. IV. 76. Pitseus c. 434. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 308.

ROBERTUS *Divitius*, vide *Riche*.

ROBERTUS *Dodefort*, Anglus, Ord. S. Benedicti in coenobio Ramesiensi, inter alia Hebraicae quoque linguae peritus, et libros Hebraicos illius monasterii sub custodia sua habuit. Vixit circa a. 1270. et edidit *Postillas in parabolas Salomonis, Conciones*. Balaeus Cent. IV. 41. Pitseus cap. 386.

ROBERTUS *Dominicanus*, Anglus, seculi incerti, scripsit *in Job*, *Danielem*, *Matthaeum*, *Lucam*, *Joannem*, quae Bononiae asservantur. Pitseus Append. Cent. IV. 8.

ROBERTUS *de Dunstable*, vide supra tom. II. p 481.

ROBERTUS *Eboracensis*, vide *Perscrutator*.

ROBERTUS *Eliphat*, Anglus, monachus Franciscanus, aliis Augustinianus, Doctor Parisinus, docuit Parisiis et Oxoniae circa a. 1340. Scripsit *Quaestiones super Magistrum Sententiarum*, *Conclusiones ordinarias, Lecturas Theologicas*. Balaeus Cent. V. 50. Pitseus c. 526. Sunt, qui Archiepiscopum Armachanum fuisse tradant, quos tamen refutat Waraeus de script. Hiberniae part. 2. pag. 123. Adde Waddingum p. 308. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 605. Franciscanis hunc vindicat Henricus Willot in Athenis sodalitii Franciscani p. 317.

ROBERTUS *Elphistonus*, Scotus, ordinis SS. Trinitatis, Regi Scotiae a sacris confessionibus, ab Urbano VI. Episcopus Brechinensis, et a Gregorio X. Cardinalis tit. S. Eudoxiae renuntiatus, scripsit *in Oseam Prophetam, de immaculata Deiparae Virginis conceptione*, *et de Angelis*. Oldoini Athenaeum Romanum p. 585.

ROBERTUS *Engolismensis* Episcopus anno 1259. Eius Epistolae quaedam habentur in Martene et Durand Collect. ampliss. t. VII. p. 148. Ex hoc loco confirmari potest Gallia Christiana t. II p. 1008.

ROBERTUS *de Eudemodio*, monachus Claraevallensis circa a. 1480. *Commentatus est in Disticha moralia Marci Catonis*, qui liber Petro de Salutiis generosae mentis adolescenti inscriptus et impressus est Antwerp. apud Gerh. de Leeuw. 1485. 4. Basil. 1486. Daventr. 1496. 1497. 4. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 290. De *Evromodio* et *Evremodio* vocant Codices MSS. apud Montefalconium p. 89. 1228. et Editiones antiquae. Venet 1495. Daventriae per Jacob de Breda 1496. 4. ibid. per Rich. Paffroed. 1497. 4.

ROBERTUS *de Evesburi*, quis fuerit incertum est, scripsit autem *Historiam Eduardi III.* Regis Angliae, quae Cantabrigiae in Collegio Trinitatis adservatur. Jac. le Long. Bibl. Historica Galliae p. 756.

ROBERTUS *Fabianus*, Londinensis, mercator dives, et unus ex duobus tribunis, qui in Senatu sub Praetore praesunt. Poësin Anglicam, Gallicam et Latlnam calluit, Historiarum fuit studiosissimus, obiit anno 1512. Scripsit *Historiarum concordantias*, *Hist. a Rege Richardo usque ad suum tempus, de temporibus Regis Henrici VII. Brevem regum Angliae nomenclaturam*, *Annales rerum Londinensium*, *et de Praetoribus ejusdem urbis*. Balaeus Centur. VIII. 62. Pitseus c. 913. Vossius de Histor. Latinis III. 13.

ROBERTUS *Feribrigus*, vide *Richardus*

ROBERTUS *Fininham*, Norfolcensis, Ord. S. Francisci monachus Norvicensis, in Jure Canonico multum operae posuit circa a. C. 1460. Scripsit *Pro ordine Minorum*, *Pro dignitate status eorum*, *Casus Conciliorum Angliae*, *de casibus Decretorum et Decratalium de CasibusPapae reservatis*, *de Extravagantibus de Excommunicationibus*. Balaeus Cent. VIII. 24. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 308. 309.

ROBERTUS *Fiscanensis*, patria Neustrius, monachus Benedictinus circa an. 1180. scripsit *Chronicon*. Balaeus Cent. XIII. 29. et ex hoc Vossius de hist. Latinis p. 782. Illud *Chronicon Fiscanense* a nato Christo ad a. 1220. edidit Labbeus Bibl. nova MSS. t. I. p. 325.

ROBERTUS *de Flamesburia*, natione, ut videtur, Anglus, Canonicus Regularis

Ord. S. Augustini, et Poenitentiarius in monasterio S. Victoris prope Parisios, scripsit sub finem sec. XII. *librum Poenitentialem*, qui MS. est in Bibl. S. Germani et Praedicatorum Carnotensium. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 1128. 1364. *Praefatio* autem edita est a. Baluzio Miscell. lib. VII. p. 345. Ejusdem *Comment. in librum Maccaabaeorum*, versus item *de Trinitate et castitate servanda* MSS. in Bibl· Vaticana. Montfaucon. p. 69.

ROBERTUS *Flemingius*, Richardi, Episcopi Lincolniensis, consanguineus', post tractata Oxonii studia in Italiam se contulit, auditor Guarini Veronensis, et Protonotarii Apostolici dignitate ornatus. Redux in patriam Decanus Lincolniensis obiit. Scripsit.

1. *Lucubrationes Tiburtinas*, h. e. Carmen in laudem Sixti IV. Pontificis, a. 1477. confectum, et sine mentione loci in 8. editum, eodem anno, ut Whartono placet, excusum. Verum tunc nondum mos erat plagam octupla forma complicare.

2. Reliqua sunt *Dictionarium Graeco Latinum*, *Epistolae ad diversos*, *Carmina*. Lelandus c. 569. Balaeus Centur. VIII. 21. Pitseus c. 865. Whartonus ad Caveum Append. p. 125.

ROBERTUS *Foliotus*, Anglus, consanguineus Gilberti Folioti, Episcopi Londinensis, in Galliam abiit, et Melduni, unde quoque *Melidunensis* cognominatur, multa didicit et docuit. Fuit primum Archidiaconus Londinensis, post annum 1164· Episcopus Herefordiensis, obiit a. 1195. Ejus sunt *de annis Domini*, vel *Excerpta de chronicis*. Ex *Tractatu* ejus *Summa Theologiae* multa excerpit Bulaeus in Hist. Universatis Parisinae tom. II p. 264. 585. seq. 772. 773. Balaeus Centur. III. 8. Pitseus c· 236. Adde Lelandum c. 185. Oudinum t. II. p. 1451. Adscribitur ipsi Defloratio ex Mariano Scoto: verum illa pertinet potius ad alium *Robertum Herefordiensem*, de quo inferius.

ROBERTUS *de Gabbiano* Brixiensis, circa a. 1322. discipulus fuit B. Alberti Mandugasini. Scripsit *Comm. in libros Sententiarum*, *Sermones de tempore*, *de Sanctis*. *et Quadragesimales*: *Librum de Spiritus Sancti donis septem*, *Commentarios super diversos Aristotelis libros*. Leonardo Cozzando Libraria Bresciana. p. 293.

ROBERTUS *Gaguinus*. vid supra libro VII.

ROBERTUS *Garlandus*, scripsit *Janum historice et metaphorice delineatum*, qui MS. est in Bibl. Regis Galliae. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 766.

ROBERTUS *Gentilis*, Anglus Ord. S. Benedicti in coenobio Pontisfracti, vulgo Pontfret inter Eboracum et Dancastrium: scripsit *Homilias*. Reliqua ejus ignota sunt. Lelandus c. 463. Balaeus Centur. XII. 62. Pitseus Append. Centur. IV. 9.

ROBERTUS *Gervasii*, Gallus Occitanus, Andusiae dioecesis Nemausensis municipio ortus, Ord. Praedicatorum Theologiae Doctor, a. 1369. Episcopus Senecensis, obiit anno circiter 1396. Scripsit *Speculum morale Regium* sive *de regimine principum*, *Tractatum de schismate adversus Johannem de Linhano et Baldum Perusinum*, *defensores Bartholomaei Barensis*: quo nomine ipsi venit Urbanus VI. nam Robertus noster Clementi VII. Pontifici Avenionensi obediebat. Hic Tractatus MS. est in Bibl. Regis Galliae. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 1039. Vide Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I p. 689. 906. Oudinum tomo III p. 1140 Galliam Christianam t. III p. 1256.

ROBERTUS *Gillesbius*, Maximiliani Imp. et Philippi Austriae Archiducis Orator ad sedem Apostolicam, *Orationem* habuit an. 1492. *ut liceat Archiduci Episcopum Tornacensem nominare*. Exstat apud Martene et Durand Thes. novo Anecdotorum tom. II. pag. 1760.

ROBERTUS *Glocestriensis*, vide *Claudiocestriensis*.

ROBERTUS *Goullet*, Theologus Parisinus, scripsit *Compendium de sex aetatibus mundi*, usque ad an. 1513. nescio an editum. Procuravit quoque editionem Josephi latinam in capita distinctam, argumentisque et scholiis illustratam. Paris. 1519. fol. item *Tetramonon* s. Harmoniam Evangelistarum. Possevinus tom. II. Apparatus pag. 342.

ROBERTUS *de Graysthanes*, Anglus, coenobii Dunelmensis monachus et Subprior. Theologiae quoque Professor, an. 1433. Episcopus Dunelmensis electus, per Papam et Regem ea dignitate frui non potuit. *Historiam Ecclesiae Dunelmensis* ab Anonymo coeptam, a Gaufrido de Coldingham continuatam ipse quoque continuavit ab an. 1214-1336 quam edidit Whartonus Angliae tom. I. pag. 732. Confer Eudem Append. ad Caveum pag. 21. et praefat. ad tomum I. Angliae Sacrae p. 49.

ROBERTUS *Grimmus*, Anglus, monachus Ord. S. Benedicti in coenobio Bardeneiensi, circa an. 1320. Scripsit *Commentarios in quatuor Evangelia et Conciones varias*. Lelandus c. 297. Balaeus Centur. V. 4. Pitseus c. 468. Robertum *Graimum* vocat Car. de Visch de scriptoribus Ord. Cisterciensis pag. 290. eumque ordini Cisterciensi et monasterio Melrosensi adscribit, exulasse vero in monasterio Wardeniensi, et praeterea *super Scotiae statu* librum carminice scripsisse asserit.

ROBERTUS *Grossetest*, vel *Grosthead*, vide infra *Lincolniensis*.

ROBERTUS *Guibé*, alias *de Vitré*, Brito, Abbas S. Melanii Rhedonensis, postea Episcopus Trecorensis, Rhedonensis, et Nannetensis, Ludovici XII. Francorum Regis ad summum Pontificem Legatus, postremo S. R. E. Presbyter Cardinalis tit. S. Anastasiae, scripsit *Orationem ad Innocentium VIII. Rom. Pont. habitam*, cum Francisci ultimi Britanniae Ducis nomine, eidem Pontifici obedientiam exhiberet. Obiit Romae anno Christi 1513. Haec. Lud. Jacobus a S. Carolo Bibl. Pontificia p. 432. Adde Oldoini Athenaeum Romanum p. 583.

ROBERTUS *Haldecot*, seu *Holkot*. Vide t. III. p. 254.

ROBERTUS *Hardebius*, Anglus, ordinis Carmelitani in coenobio Lincolniensi Monachus et Prior, circa a. 1450. reliquit *Sermones in festivitatibus Mariae*. Lelandus c. 420. Balaeus Cent. XII. 76. Pitseus c. 838.

ROBERTUS *Helphistonus*, vide supra *Robertus Elphiston*.

ROBERTUS *Herbertus*, Hibernus, Ordinis SS. Trinitatis. Theologus Doctor Oxoniensis, a Bonifacio VIII. Diaconus Cardinalis tit. S. Mariae in Cosmedin creatus, obiit a. 1299. *Sermones Dominicales et de B. Virgine Maria, in Psalmos, Canticum Zachariae et Magistrum Sententiarum*. Oldoini Athenaeum Romanum p. 585.

ROBERTUS *Herefordiensis* Episcopus, natione Lotharingus, unde etiam Angli ipsum *Robertum Lorrayne* vocant. Electus a. 1079. obiit a. 1095. Scripsit *de annis Domini*, sive Excerpta de Chronicis *Mariani Scoti*, de quibus Joannes Tinmuthensis in Historia aurea lib. XXII. c. 3. *Robertus Herefordensis Episcopus, omnium liberalium artium peritus, Cronicam Mariani Scoti diffusam defloravit, ut magis valere videatur Defloratio, quam ingentis voluminis diffusio.* Addo verba Henrici Whartoni ex praefatione tomi I. Angliae sacrae p. 24. *Defloratio ista (sic mea fert sententia) loco integri Mariani edita est Basileae 1559.* (per Heroldum) *et in Historicorum German. Collectiones postea translata.* Hanc Deflorationem Codices quidam MSS. tribuunt Roberto Folioto, qui etiam Episcopus Herefordiensis fuit; unde non mirandum est, quod Balaeus et Pitseus ambobus illud opus adscripserint, magis vero miramur de Oudino, qui tamen tomo II p. 701. locum clarissimum ex Guilielmo Malmesburiensi adduxerat. Scripsit porro *de Sacramentis antiquae et novae legis, Sermones per annum, de stellarum motibus, Tabulas mathematicas, de Lunari computo.* Vide Balaeum Centur. XIII. 13. Pitseum Append. Cent. IV. 11. Ordini Cisterciensi adscribit Car. de Visch. pag. 290. nescio an satis recte. Igitur alius Episcopus *Herfordiensis*, est *Robertus de Betune*, qui in Concilio Remensi a. 1148. obiit, et cujus vitam Willelmus Prior Lanthoniensis conscripsit. Henr. Wharton in Auctario Jac. Usserii Hist. dogmaticae de scripturis et sacris vernaculis p. 394.

ROBERTUS *Holcot*, vide tom. III. p. 254. et tom. I. p. 284.

ROBERTUS *Humbleton*, vid. tom. III. pag. 285.

ROBERTUS *Hundeslow*, *Hundeslaus*, a villa haud procul a Londino sita sic dictus, monachus Ord. S. Trinitatis, ac tandem ordinis sui per Angliam, Scotiam et Hiberniam Magister Provincialis circa a. 1430. Scripsit *Sermones Synodales*, *Epistolas ad diversos*. Balaeus Centur. VII. 87. Pitseus c. 792. Bzovius ad a. 1430 p. 758.

ROBERTUS *Ivorius*, aliis *Jorius*, sunt etiam, qui *Rupertum* vocant, Londinensis, nomen habuit a civitate Normanniae, unde avus illius ortus erat, Monachus Carmelita, studuit Cantabrigiae. a. 1379. Ordinis sui Magister Provincialis, obiit Londini anno 1392. Scripsit *Comment. in Ecclesiasticum et Apocalypsin*, *Lecturas Scripturarum*, *Sermones ad Clerum et populum*, *Registrum monumentorum Provinciae*. Lelandus c. 452. Balaeus Centur. VI 96. Pitseus c. 709. Trithemius de scriptoribus Ord. Carmelit. p. 74.

Alium hujus nominis sec. XIV. Praedicatorum ordini, eique *Commentarios in Jobum*, *Danielem*, *Matthaeum*, *Lucam et Johannem* adscribit Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum t. I p. 730. Altamura p. 499.

ROBERTUS *Karewe*, v. supra *Cervinus*.

ROBERTUS *Keith*, Scotus, Ord. S. Francisci, circa a. 1347. Ipris docuit, et *Harmoniam Evangelistarum* in Belgio editam conscripsit. Ge Mackenzie de Scotis eruditis Vol. I. p. 425.

ROBERTUS *Keldelith*, Scotus, nobili sanguine oriundus, Regni Scotiae Cancellarius, deinde monachus Cisterciensis, tandem Abbas in Durfmelin et a. 1269. in Mailros, obiit a. 1273. Scripsit *de successione Abbatum in Mailros*, *et Florilegium spirituale*. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterc. p. 290.

ROBERTUS *Ketenensis*, vid. infra *Retizensis*.

ROBERTUS *Kilwarbius*, Anglus, Oxonii et Parisiis studia tractavit, ibique Magister Artium promotus est, postea monachus Dominicanus et Ordinis sui Provincialis. Archiepiscopi Cantuariensis, et a. 1277. Cardinalis Episcopi Portuensis dignitatem consecutus, obiit Viterbii non sine veneni suspicione a. 1280. Scripta ejus admodum multa sunt, nos potiora recensemus: *Comment. in Ezechielem*, *Epist. ad Romanos et Corinthios*, *de passione Christi*, *de mendicitate*, *Fabula in libros Augustini*, *Series errorum ab ipso in Anglia condemnatorum*, *in Prosodiam Prisciani*, *in Donatum de vitiosis sermonibus*, *in multos libros Aristotelis*, et varia Philosophica. Nic. Trivetus ad a. 1272. Altamura p. 7. Lelandus c. 270. Balaeus Centur. IV. 46. Pitseus c. 398. Caveus pag. 644. Bulaeus tom. III. p. 709.

Pitseus c. 353. alium quendam *Robertum Ribwerbium* profert, de quo omnia eadem narrat, praeterquam de dignitate Archiepiscopi, et Cardinalis, a. 1250. floruisse dicit, Commentarii quoque *in Epist. ad Romanos et Corinthios meminit*. Videant igitur eruditi, an non idem sit cum nostro Kilwarbio, lapsu librariorum et legentium admodum facili. Reliqua, nec non scripta ipsius occupavit jam supra Fabricius noster tom. IV pag. 502. Adde Nic. Trivetum ad a. 1272. Altamuram p. 7. Lelandum c. 270. Bulaei Acad. Paris. tom. III p. 709. Oldoini Athenaeum Romanum p. 585.

ROBERTUS *de Lacu*, vulgo *van den Poele*, Gandensis, J. U. D. Professor Lovaniensis, scripsit *Illustrationes Institutionum Juris*, et *Dialecticam Legalem*: p. 659. Sanderus de eruditis Gandavensibus p 127.

Ejus *Consultatio*, *an Canonicus Regularis possit se transferre ad ordinem Praedicatorum*, item *Practica super receptione personarum ad religionem sine periculo Simoniae*, et alia ad hanc materiam pertinentia exstant in Bibl. Vallis S. Martini Lovanii, teste Val. Andrea Bibl. Belgica MSS. II. p. 223.

ROBERTUS *Langelandus*, natus in Comitatu Salopiae in villa Mortimers Clibery, discipulus Wicleli, scripsit a. 1369. *Visionem Petri Aratoris*. Balaeus Cent. VI. 37.

Magister ROBERTUS, Prior S. Laurentii Leodii extra muros, initio sec. X. scripsit librum *de divinis Officiis*, cujus Prologus sic incipit: *Memini cum de Ecclesia-*

sticis Officiis parva quaedam: adeoque diversus a libro Ruperti Tuitiensis de eadem materia. Albericus ad a. 1111. pag. 219. Exstat in Bibl. monasterii S. Martini Tornacensis, teste Ant. Sandero Bibl. Belgica MSS. p. 137.

ROBERTUS *Leicestrius*, Anglus, Ord. S. Francisci, didicit et docuit Oxonii, mortuus Lichfeldiae a. 1348. Scripsit *Lecturas Sacrae Scripturae, Comment. in Magistrum Sententiarum, de computo Hebraeorum et Latinorum, de ratione temporum, de paupertate Christi, Quodlibeta et Opuscula varia.* Lelandus c. 294. Pitseus c. 552. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum pag. 308. Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 318.

ROBERTUS *de Licio*, gente Caracciolus, Lycii in regno Neapolitano natus, ordinem Minorum ingressus est, post Episcopus Liciensis et Aquinas. In Sermonibus fuit fervens et vehemens, nulliusque auctoritati pepercit. Obiit a. 1495. Edidit.

1. *Sermones de Christo, B. Virgine ac Sanctis.* Venet. 1489. 1490 fol.

2. *Sermones de Tempore, et de laudibus Sanctorum.* Neap. 1489. Basil. 1490. Spirae 1490. fol. Hackerus p. 248. *de laudibus Sanctorum* separatim. Aug. Vind. per Erhardum Ratdolt 1489. 4. Basil. per Nic. Kesler. 1490. fol.

3. *Quadragesimale de Peccatis.* Colon. 1475. Venet. 1488. 1490. 4. Licii, 1490. v. Hockeri Catal. Bibl. Heilsbrunnensis p. 160. Offenbach. 1496. fol.

4. *Quadragesimale de Poenitentia* Venet. 1472. 4. Argent. 1497. fol. Cum hac editione posteriore prodierunt *Sermones de Annunciatione Virginis Mariae, de praedestinatorum et damnatorum numero, de catenis peccatorum, de spe bona, de judicio pestilentiae.* Unum ex his Quadragesimalibus prodiit etiam Lingua Italica jussu Ferdinandi Regis sine loco 1476. Tarvisii, 1479. fol. Venet. 1483. fol. Incip. Ductus est Jesus in Desertum.

5. *Sermones de Adventu et Quadragesima.* Venet. 1496. 8.

6. *Sermones de timore judiciorum Dei. de immortalitate animae, de aeterna beatudine.* Neap. 1473. fol. Venet. de Colonia 1475. 4. Hocker. l. c. p. 161.

7. *Sermones per solennitates totius anni, Domini Sabaoth et Beatissimae Virginis* Venet. 1471. 1496.

8. *De hominis formatione liber.* Noribergae 1470.

9. *Sermones de amore divinorum officiorum.* Neap. 1493.

10. *Speculum fidei Cristianae.* Venet. 1555.

11. *Tractatus de morte.* Norib. 1479. fol.

Prodierunt quoque ex ante dictis Opera uno volumine. Lugd. 1503. tribus tomis, Venet. 1490

Haec ex Henr. Whartoni Append. ad Caveum pag. 128. Adde Trithemium de Scriptor. Eccles. c. 887. Waddingum de Scriptoribus Ord. Minorum p. 306. Toppii Bibl. Neapolitanam p. 270. Willot Athenas sodalitii Franciscani p. 516. Ughelli Italiam sacram tom. I. p. 398.

* In recensendis operibus sacri huius atque aetate sua celebris oratoris major diligentia quam quae huc praestita sit desideratur. Ego codices meos evolvens haec comperi. *Quadragesimale de poenitentia* editum est Venetiis per Vendelinum de Spira anno 1472. in 4. Editioni huic adnexum habeo seu casu, seu ab ipso eodem impressore junctum libellum eiusdem in quo sermones de Annunciatione B. B. Virginis, De numero praedestinatorum et Damnatorum ac de cateris, quibus Angelus Draconem vincivit. Libello huic nulla additur adnotatio anni et loci impressionis, sed voluminis et caracterum figura eod. tempore et loco quo superiore omnia prodiisse docet.

Praesto mihi est Codex alius, in quo sermones *de timore judiciorum Dei*, impressus in 4. Venetiis an. 1475. cui adiungitur eiusd. formae et caracterum libellus *de mortis* ac libellus alius referens sermones *De Adventu Domini.* Tandem eiusdem semper figurae, eademque apicum forma est alius liber inscriptus *de Divina charitate*, cui accedit in fine libellus *de immortalitate animae* et sic absolvitur. Quamquam tribus hisce posterioribus libellis nulla sit nota impressoris loci, et anni, adhuc tamen eodem loco et tempore prodiisse vix. dubito.

Tertius alius codex exhibet *Quadragesimale de peccatis*, in cuius fine sic legitur, *Explicit Quadragesimale de peccatis coeptum in civitate Licii, ibique completum ad laudem et gloriam omnipotentis Dei et Virginis gloriosae Mariae ac Beatissimi Francisci et novi S. Bonaventurae. Finitum est Anno D. 1483. die 9 mens. Octob. hora vespertina; et impressum Venetiis per Andream de Turresanis A. D. 1488. d. V. Kal. Octob.* Si Quadragesimale hoc suum absolvit author an. 1483 non potuit utique Coloniae an. 1475 prodiisse.

Quartus est Codex inscriptus *De Laudibus Sanctorum* impressum Venetiis an. 1489. in 4. In fine Quadragesimalis De peccatis sunt folia quaedam MSS. in quibus descripti sunt sermones 1. *De spe boni* 2. *de Virginitate* 3. *de judicio pestilentiae.* Additur ad oram folii haec adnotatio. *Iste sermo cum aliis erat additus solus in impressione nova Quadragesimalis primi.* Postremo in MS. quodam Cod. Lucensi servato in Bibliotheca Can. Major. Ecclesiae extat opusculum aliud eiusdem Roberti, ut credo sub hoc tit. *Praedicationes F. Roberti de virtutibus*: incipit: *Discite disciplinam et estote sapientes.* Ex his Bibliothecarium nostrum emendes, qui etiam erravit in designanda editione Aug. Vindelicorum, nam in indice Bibliothecae Vindobon. Civicae T. I. p. 254. extant: *Roberti Carazoli Sermones De laudibus SS. Aug. Vindelic. an.* 1490. Huius viri laudes celebrat Anonymus Carthusiensis in tractatu de Religionum origine vulgato a P. Martene Vet. Mon. VI. 75. XXXII. *Huius ord. membrum venerabile fuit M. Robertus De Licio, qui paucis elapsis annis diem clausit extremum. Hic primum doctor in S. Pagina et rhetor vernantissimus, multa edidit sermone venusto valde; inter quae sermones de Adventu, et quadragesima perutiles volentibus in virtute proficere. Sed et de timore divinor. judiciorum opus singulare. Propter quae omnia fidem sanam moresque catholicos redolentia; sed et ob meritum sanctae vitae. tam Deo quam hominibus acceptus et gratus assumptus est in Episcopum Aquinensem, ut lucerna jamdudum refulgens, posita super candelabrum nitidius relucesceret.* *

(298. *Prediche corepte secundo li Evangelj. Venet. da Portese* 1514. 4. cum fig. a-p. Incip. *Cum jejunatis.*)

ROBERTUS *Lincolniensis* Episcopus, cognomine *Grosthead*, Gallice *Grossetest*, Latine *Capito*, quod nominis inde accepit, quia caput majoris molis habuit. Natus est parentibus infimae sortis in vico Stradbrook agri Suffolcensis, litteris operam impedit Oxoniae et Parisiis, Oxoniae quoque summam Theologiae lauream consecutus est. Fuit primum Archidiaconus Leicestrensis, deinde a. 1235. Episcopus Lincolniensis, in qua dignitate obiit anno 1253. 9. Octobris. erat in eo propter variarum linguarum, Graecae quoque et Hebraicae, disciplinarum etiam Philosophicarum cognitionem summa veri perspicientia, unde vitia Cleri Romani non introspexit soium, sed et candide arguit. et inter testes veritatis locum non infimum habet. Et si meliore seculo vixisset, majus utique lumen Theologiae et bonis literis accendere potuisset. Digna sunt, quae de eo huc referamus verba Cardinalium apud Matthaeum Parisiens. ad a. 1253 *Catholicus est, imo sanctissimus, nobis religiosior, nobis et sanctior, excellentior et excellentioris vitae, ita ut non credatur inter omnes Praelatos majorem, imo nec parem habere. Novit hoc Gallicana et Anglicana cleri universitas, nostra non praevaleret contradictio. Hujusmodi epistolae veritas, quae jam forte multis innotuit, multos contra nos poterit commovere. Magnus enim habetur Philosophus, latinis et graecis litteris ad plenum eruditus, Zelator Justitae, lector in Theologiae Scholis, praedicator in populo, castitatis amator, persecutor Simonialium Haec dixerunt dominus Aegidius Hispanus Cardinalis, et alii, quos propria tangebat conscientia.* Confer de vita ejus Franc. Goodwinum de Praesulibus Angliae p. 348. Bulaeum hist. Univers. Paris. t. III. p. 709. 250. seqq. Excerpta Annalium de Lanercost, t. II. Angliae Sacrae p 341. Vitam ejus singulatim descripsit Ri-

chardus Bardneiensis ibid p. 325. Giraldi Cambrensis Epistola de laudibus illius exstat ibidem p. 344.

Scripta ejus sunt quamplurima, sed maximam partem inedita, quorum Catalogum contexuit Henr. Whartonus Angliae Sacrae tom. II. p. 344. nos ab editis incipiemus, Caveum secuti

1. *Opuscula varia.* Venet. 1514.

2. *Compendium Sphaerae mundi.* Venet. 1508. al. 1518.

3. *Comment in libros Pesteriorum Aristutelis.* Venet. 1504. 1537. 1552.

4. *Testamentum XII. Patriarcharum e Graece Latine versum* Aug. Vind. 1483. per Menradum Molterum et Augustinum Lanskron. Hagan. 1532. 8. Paris. 1549. 12. postea in Micropresbytico, in Orthodoxographis Basileensibus Grynaei et Heroldi, in Bibliothecis Patrum tantum non omnibus. Praestantissima vero omnium est, quam Vir Cel. Jo. Ernestus Grabe tom. I Spicilegii SS. Patrum una cum textu Graeco et annotationibus dedit, repetitam a Fabricio nostro in Codice Pseudepigrapho Vet. Test. p. 519.

5. *Summa super VIII. Libros Physicorum*, Venet. per Petr. Bergomens., 1500. f.

6. *Comment. in Dionysii Areopagitae librum de mystica Theologia*: inter opera Dionysii Argent. 1502. folio. Porro in omnia Dionysii Opera, exceptis Epistolis, commentatus est Robertus, versionemque eorum Latinam ex omnibus interpretibus simul collatis consarcinavit.

7. *Sermo propositus coram Papa Innocentio IV. et Cardinalibus Lugduni*, 1250. Exstat tomo II. Angliae Sacrae p 347.

8. Edidit quidam Anonymus Londini 1652. 12. 1658. 8. *Librum* Roberti *de cessatione Legalium*, sed qui, judice Eduardo Brownio, vix pro tertia parte integri hujus tractatus haberi debet.

9. *Sermo ad Clerum de triplici Regis officio*, in Sapient. V. 26.

Sermo ad eundem de bono Pastore, ad Joan. X. 10.

Alius contra Pastores et Praelatos malos, Ezech. XXXIV. 2.

Alios ad sacerdotes in Synodo de verbis Genes. I. 17. *Posuit stellas in firmamento coeli.*

Alius in celebratione ordinum, ad verba Luc. XII. 35.

Alius de bono judice, Psalm. LVII. 1.

Tractatus de Prophetiis veris et falsis.

Alius de fide et ejus attributis.

Alius de Oratione.

Alius de superbia et detractione, (non *detrectatione*, ut mendose expressum est in editione Cavei Genevensi.)

Sermones tres de humilitate.

Dictum de patientia, misericordia et justitia in omni Dei opere conjuncta.

Sermo ad Clerum de verbis Apostoli 1. Timoth. IV. 12.

Alius ad verba Psalm. CXXXII. 9. *Sacerdotes tui induantur justitia.*

Epistolae XI. quarum ultima *ad Innocentium IV.* quae responsoria est ad Epistolam Pontificis, pro investitura impuberis cujusdam adolescentis Itali in Canonicatum ecclesiae Lincolniensis. Verum Episcopus noster fulmen Pontificis retorquet, et Papam Antichristum esse pronunciat. Legebatur jam ante haec Epistola apud Matthaeum Paris. ad a. 1253. et in Annalibus Burtonensibus. Apud priorem quoque dissertationes ejusdem morituri lugubres adversus oppressiones Ecclesiae a Romano Pontifice illatas reperiuntur.

Constitutiones XXXIX. Clericis suae dioecesis directae.

Omnis haec, quae sub num. 9. allata sunt edidit Eduardus Browne in editione sua Fasciculi rerum expetendarum et fugiendarum, Lond. 1690. fol. qui et dissertationem *de fide et doctrina Roberti Lincolniensis* adjecit.

Inedita vero illius longe majori numero sunt, quippe Joannes Williams illa tribus magnis voluminibus collegerat, et editioni destinaverat, sed bella civilia propositum illud interruperunt. Nulla fere est Anglici regni Bibliotheca, quae non plures illius Codices exhibeat. Apponamus titulos quorundam potiorum: *Commentarii in plurimos libros libros Biblicos, de triplici gratia et justificatione, de danda poenitentia, de computo Ecclesiastico, de pollutione no-*

cturna, *Tonitru contra Curiam Romanam*, *contra Praelatorum ignaviam*, *ad Minores de laudibus paupertatis*, *Epistola ad Conventum Missensem pro Abbate eligendo*, *Suidam e Graeco transtulit et annotationibus illustravit varia Philosophica etc.*

Plura de ipso dabunt Nic. Trivetus ad a. 1253. Thrithemius de scriptor. Eccles. c. 393. Lelandus c. 269. Balaeus Centur. IV. 18. Pitseus c. 361. Caveus p. 629. Lyserus in hist. Poëtarum medii aevi p. 996. Henr. Wharton t. II. Angliae Sacrae p. 345. seqq

* Roberti huius opus Commentarior. in libros posteriorum Aristotelis cum commentariis in eosd. libros Gualterii Burlei lucem aspexerunt quidem Venetiis sed anno 1494 per Bonetum Locatellum in fol. nempe ante editionem hic a Bibliothecario indicatam decennio.

ROBERTUS *Lirensis*, monachus Gallus, scripsit *in Evangelium Joannis*. Ex Codice Regio citat Carolus du Fresne.

ROBERTUS *Longobardus*, vide supra *Robertus Bononiensis*.

ROBERTUS *Lorraine*, sive *Lotharingus*, vide supra *Herefordiensis*.

ROBEBTUS *Malchotius*, vid. *Antissiodorensis*.

ROBERTUS *Mareschallus*, aliis *Mascallus*, Ludloviae in Cambria natus, Ordinis Carmelitani monachus, Oxoniae Philosophiae et Theologiae operam dedit, Henrico IV. a sacris confessionibus fuit, ab Henrico V. variis legationibus, etiam ad Concilium Constantiense, adhibitus, et Episcopus Herefordensis constitutus, obiit a. 1417. 21. Dec. Scripta ejus sunt *Sermones coram Rege*, *Sermones vulgares*, *de suis legationibus lib. I. ad Herefordenses et Salopienses lib. I.* Lelandus c. 508. Balaeus Centur. VII. 44. Pitaeus c. 768.

ROBERTUS *Melodunensis*, vid. *Foliotus*

RORERTUS, *S. Meriani* monachus, vid. *Autissiodorensis*.

ROBERTUS *de Monstrolio*, Gallus, Doctor Parisinus, vixit seculo XV. Scripsit *Sententias lib. IV. In Epistolas Pauli notabilem Lecturam lib. XIV. Sermones de tempore et Sanctis*. Trithemius de Scriptor. Carmelit. p 74.

ROBERTUS *de Monte*, patria *Normannus* ex vico Torinneio, *(Torigny)* Abbas S. Michaëlis de Monte in dioecesi Abrincensi circa a. 1210. Alii ex Priore Beccense Abbatem S. Michaëlis de periculo maris in Normannia creatum esse tradunt, qui obierit a. 1186. Ejus sunt.

1. *Continuatio Chronici Sigeberti Gemblacensis*, ab a. 1112-1210. sed an omnia ab ipso proveniant, dubium est. Certe in Collectione Renati Laurentii de la Barre, quae Historia Christiana Veterum inscribitur, haec Continuatio legitur; additur autem, illam ex insertionibus Galfredi confectam esse. Vide Ittigium de Bibliothecis Patrum p. 751. Editur cum Sigeberto, de quo infra.

2. *Epistola una*, *et Prologus in Abbreviationes Epistolarum Apostoli secundum Augustinum*.

3. *Appendix gemina ad Sigebertum*, ab a. 876-1100. et ab. a. 1101-1186.

4. *Tractatus de immutationibus monachorum*, *de Abbatiis et Abbatibus Normannorum*, *et aedificatoribus et dotatoribus eorum*.

Opuscula haec edidit Lucas Dacherius in Appendice ad Opera Guiberti de Novigento p. 715. seqq. Vide supra tom. III. pag. 118.

5. *Historiam monasterii S. Michaelis* edidit non Dacherius in Spicilegio, uti Caveus memoria lapsus ponit, quem Oudinus sequitur, sed Mabillonius in Analectis pag. 350. verum ανωνιμως Adde Caveum pag. 622. 623.

6. *Chronicon Abbatum monasterii Beccensis* ab a. 1034-1467. continuatum igitur ab alio quodam incognito. Exstat in Appendice Operum Lanfranci (Paris. 1648. fol) p. 1.

7. *Brevissima Appendix ad Sigebertum*, ab a. 1113-1162. edita in Labbei Bibl. nova MS. tom. I. p. 390. Nihil commune habet, neque cum appendice vulgata, neque cum Acheriana.

8. *Historia Hierosolymitana* non hujus Roberti, sed alterius *Remensis*, de quo infra.

9. *Prologus* in Flori Explicationem Epistolarum S. Pauli, nec non in historiam naturalem Plinii, utpote quam ipse primus

in Normanniam advexit, et corruptam emendavit, exstat in Bibl. monasterii S. Michaëlis de periculo maris, indice Montfaucon. Bibl. Bibliothecar. MSS. p. 1359. 1361.

Balaeus Cent. XIII. 22. et 23 duos Robertos statuit, unius coenobii Abbates, et gente Normannos. Priori assignat *Opus Chronicorum, Gesta Walwani et Gesta Marodoci*. Alteri, qui ante Prior Beccensis fuit, *Appendicem ad Sigebertum*. *Bella Christianorum Principum, ad Guilandum monachum lib. I. Acta Conciliorum, de suis temporibus lib. I.* et *Vitam Henrici I.* Et hunc sequitur quoque Vossius de Histor. Latinis p. 420. 446.

ROBERTUS *Normannus*, vid. *de Monte*.

ROBERTUS *de Noya*, Apulus, Ord. Praedicatorum, Theol. Magister et Ecclesiastes, a. 1492. Episcopus Minerbinensis, a. 1497. Acerranus, a. 1504. Archiepiscopus Naxiensis et Pariensis in Archipelago, reliquit *Sermones de tempore et Sanctis* Ughelli Italia Sacra tom. VI. p. 220. VII, p. 746. Jac. Quetif de Script. Ord. Praedicator. t. II. p. 10.

ROBERTUS *Ormeskircus*, Anglus, monachus Carmelitanus, et Doctor Theologus Oxoniensis. obiit a. 1382. et reliquit *Propugnaculum seu Defensorium Ordinis Carmelitani*. Balaeus Cent XII. 10. Pitseus c. 679.

ROBERTUS, *Ostrevandiae* Archidiaconus circa a. 1148. scripsit *Vitam S. Auberti*, Presbyteri et Reclusi Crispiniensis in Hannonia, editam a Surio d. 7. Aprilis, stilo ut solet, immutato, sed primaeva phrasi editur in Actis SS. tom. I. Aprilis p 673. Vide Val. Andreae Bibl Belgicam p. 794.

ROBERTUS *Oxfordius*, monachus Dominicanus, Doctor Theologiam, et S. Thomae defensor acerrimus, claruit a. 1270. Scripsit *Protectorium D. Thomae, contra Ægidium Romanum, contra Henricum Gandavensem contra Jacobum Viterbiensem, contra quosdam Sorbonicos*, et *Determinationum lib. I.* Lelandus c. 299. Balaeus Centur. IV. 38. Pitseus c. 390. Adde Jac. Quetif. de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 431. et Ambr. ab Altamura p. 69. 461, ubi per errorem typographicum semper *Orphordius* scribitur.

ROBERTUS *Palanus*, vel *Pulanus* a. 1207. factus est Archiepiscopus Rothomagensis, et fuit Theologus. Albericus ad h. a. p. 444.

ROBERTUS *Paululus*, Ambianensis Episcopi Presbyter et Domesticus a. 1178 de quo Noster supra t. V. p. 196. Adde Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 1135. Fabricius *Paullulum* eundem cum *Roberto Pullo* dixit; non satis accurate.

ROBERTUS *Perscrutator*, Eboracensis, monachus Dominicanus, Matheseos et Magiae perquam studiosus, circa a. 1346. Scripsit *de impressionibus aeris, de mirabilibus elementorum, de magia ceremoniali, de mysteriis Secretorum, Correctorium Alchimiae*. Balaeus Centur. V. 23. Pitseus c. 488. Jac. Quetif. de Script: Ord Praedicatorum t I. p. 625. Altamura p. 120.

ROBERTUS *Plimton*, Anglus patria Devoniensis, Canonicus Regularis S. Augustini in vico Plimton a. 1320. Scripsit *de poenitentia* et *Sermones Dominicales*. Lelandus c. 285. Balaeus Cent. IV. 99. Pitseus c. 465.

ROBERTUS *Polenus*, *Pullus*, *Pulleinus*, Anglus, Parisiis operam dedit bonis literis, fuit Archidiaconus Roffensis, amicus S. Bernardi, tandem Cardinalis tit. S. Eusebii et S. R. E. Cancellarius, a) circa an. 1144. Alium hujus nominis, quem Gallici Scriptores Archiepiscopum Remensem faciunt, ab hoc nostro secernendum putat Caveus. Scripsit *Sententiarum de Trinitate lib. VIII.* quos cum Petro Pictaviensi edidit Hugo Mathont Benedictinus, Paris. 1655. fol. *Sermones de communi Sanctorum, in Apocalypsin, in aliquot Psalmos, de contemptu Mundi, Praelectiones.* Lelandus c. 148. Balaeus Cent. II. 8. Pitseus 203. Caveus pag. 582. *Sermones de omnibus vitae humanae miseriis* Dublinii adservantur in Collegio S. Trinitatis. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothec. MSS. p. 693. a. Oldoini Athenaeum Rom p. 584.

ROBERTUS *de Porta*, Bononiensis, scripsit *Romuleon* s. de Gestis Romanorum, ab

a) Jo. Sarisberiensis Metalogici I. 5.

Urbe condita usque ad tempora Constantini, qui liber bis adest in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. pag. 21. 86. Casaubonus fatetur, eum sibi in recensendis Historiae Augustae Scriptoribus fuisse non inutilem, quia ipsa eorum verba nonnunquam retinuit.

ROBERTUS *Ranuccius*, sive *Rinucci*, nobili gente Florentina ortus, ibidem Ord. Praedicatorum sub initium seculi XVI. scripsit *Expositionem in Aristotelis Rhetoricam et Dialecticam.* Jac. Quetif. de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. II. p. 30. Pocciantii Catal. Scriptorum Florentinorum pag. 157. Julius Niger de Scriptoribus Florentinis p. 486. Ambr. ab Altamura p. 228..

ROBERTUS *Raulinus*, t. IV. 406.

ROBERTUS *S. Remigii* in dioecesi Remensi monachus, Ord. S. Benedicti, in quibusdam Codicibus MSS. etiam *Robertus de Monte* dicitur, fuit in Concilio Claromontano a. 1095. et deinceps. in Terram Sanctam profectus est. Scripsit *de Christianorum Principum in Syriam profectione*, a. 1095-1099. Prodiit primo separatim typis antiquis, sine mentione anni et loci, et Basil. 1533. deinde in S. R. German. Reuberi p. 217. et in Gestis Dei per Francos tom. I. p. 30. Annotationes Casp. Barthii in eundem exhibent Reliquiae Ludewigianae tom. III. p. 48. Is Barthius p. 49. editionis Pistorianae meminit, (memoria, credo, lapsus; nam Reuberianam dicere voluit) *quam ideo nihil censendam* judicat, *quod auctorem corrigit, ubi ex suo is aevo loquitur, inducitque futiles melioris Latinitatis loquelas, quas talibus intrusas merito horremus.* Vide Vossium de Histor. Latinis p. 402. Caveum p. 558. Ordericus Vitalis tum veritatem in illo laudat, et saepe ipsum transcripsit, ut observat Jac. le Long. Bibl. historica Galliae p. 343. Adde Oudinum tomo II. p. 861.

ROBERTUS *Retenensis*, (non *Ketenensis*, ut quidam Codd. MSS. apud Montfauconium) Anglus, peragrata Gallia, Italia, Dalmatia, Graecia et Syria, demum in Hispania sedem fixit, Pampelonae Archidiaconus mortuus. *Alcoranum in Compendium reductum Latine vertit*, quod prodiit Norib. 1543. in Mahumeticis Bibliandri tomo I. Basil. 1544. 1550, *Praefatio ejus ad Alcoranum* ad Petrum Venerabilem, Abbatem Cluniacensem, exstat in Bibliotheca Cluniacensi. De hac versione non admodum bene judicat Huetius de claris Interpretibus p. 141. *Gesta de Jerusalem* eidem tribuit Codex Vaticanus in Bibl. MSS. Montefalconii p. 74. de quo dispiciant eruditi. *Chronica Saracenorum* ipsi adscribuntur in Bibl. Regis Galliae. Adde Oudinum tom. II. p. 1160.

ROBERTUS *Ribwerbius*, vid. supra *Kilwarbius*.

ROBERTUS *Richius*, Lelandus Latine *Divitium* vocat, Abindonensis, Oxoniae literis operam navat, Romam aliquoties et in Galliam fratrem secutus: alias Pontaniaci monachus Ord. Cisterciensis. Vossius p. 471. Vixit a. 1348. et scripsit *Vitam S. Edmundi*, Archiepiscopi Cantuariensis, de quo evolvatur Caveus, et Fabricius noster tom. II. pag. 495.) fratris sui, quae habetur apud Surium d. 16. Nov. *De translatione ejusdem*, et *Exegesin in Canonem S. Augustini.* Balaeus Cent. III. 97. qui et XIV. 98. *Robertum Ryggum* memorat, Cancellarium Oxoniensem an. 1398. Pitseus c. 344. Oudinus t. III. p. 218.

ROBERTUS *Ringstedus*, Anglus, scripsit *Glossam sive Commentarios super Davidis Psalmos.* De reliquis nihil constat. Pitseus Append. Cent. IV. 15.

ROBERTUS *de Romana*, Diaconus Saponariae, vixit a. 1162. et scripsit *Gesta S. Laverii*, quae edidit Ughellus Italiae Sacrae tom. VIII. pag. 681. edit. prioris, p. 488. edit. poster.

ROBERTUS *Rose*, *Rosus*, *Rossus*, Anglus, monachus Carmelitanus in coenobio Norwicensi, Doctor Theologus Oxoniensis, et Conventus sui Prior, obiit an. 1420 Scripsit *in Genesin, Exodum, Leviticum, Ecclesiasticum, Epist. ad Titum, Sermones per annum, Lecturas Theologiae de naturis animalium.* Lelandus c. 520. Balaeus Cent. VII. 59. Pitseus c. 772. Petri Lucii Bibl. Carmelitana p. 74.

ROBERTUS *Rotwh*, Hibernus, vixit post

a. 1400. consarcinavit Collectanea ex *Libro rubro* Kilkenniae et aliis antiquis Recordis ibidem ab a. 1170-1400. Catalogus MSS. Bibl. Tenisonianae p. 15.

ROBERTUS *de Russia*, Ord. Minorum Theologus (*Hassum* dicit Miraeus c. 408) obiit a. 1280. Ejus sunt *Sermones varii*, *Comment. in quatuor libros Sententiarum*, *Expositio Regulae S. Francisci*, *Liber de Anima*. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 309. Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 318.

ROBERTUS *Salopiensis*, sive *de Schrewsburi*, Anglus monachus primum, post Abbas Salopiensis Ord. S. Benedicti, Congregationis Cluniacensis. In suum monasterium ex Cambria transtulit reliquias *S. Wenefridae* virginis, qua occasione *Vitam ejus* conscripsit, cujus excerpta forte apud Surium d. 3. Novemb. exstant. Vixit a. C. 1140. Lelandus c. 184. Balaeus Cent. II. 76. Pitseus c. 197. Vossius de Histor. Latinis p. 414.

ROBERTUS *Salviatus*, Florentinus, vixit a. 1490 Ejus *Epistolae complures* exstant inter Epistolas Jo. Pici. Pocciantii Catal. Scriptorum Florentinorum p. 157. Julius Niger p. 486. Noster supra t. IV. 401.

(298. De eo vid Salviati *Avvert.* t. II. p. 3.)

ROBERTUS *Saresberiensis* Episcopus, regio stemmate natus, post S. R. E. Presbyter Cardinalis circa a. 1140. reliquit *Epistolas super gravibus Ecclesiae negotiis*, *ad Rogerum Glactonum* Balaeus Centur. XIII. 94. Pitseus c. 755. Oldoini Ath. Rom. 401.

ROBERTUS I. et II. *Scotiae* Reges. Eorum *Statuta* edita sunt a Skenaeo in Legibus Scoticis.

ROBERTUS *Scriba*, a scribendis auctorum antiquorum libris ita dictus, Anglus, Ordinis S. Augustini Canonicus regularis in monasterio Bridlingtonensi, floruit an. 1180. Scripsit *in plerosque libros Biblicos*, *in Symbolum Athanasianum*, *de corpore et sanguine Domini*, *de Ecclesia Catholica*, *Sermones*, *Dialogos*. Lelandus c. 172. Balaeus Centur III 11. Pitseus c. 244. Carmine quoque scripsit *Prophetiam et de arte medicinali*: quae singula in Bibliothecis Angliae latent. Adde Oudinum II 1578.

ROBERTUS *Senecensis*, vide supra *Robertus Gervasii*.

ROBERTUS *de Schrewsbury*, v. *Salopiensis*.

ROBERTI *Siciliae* Regis Epistolae sat multae exstant in variarum Bibliothecarum Codicibus MSS. Vide modo Indicem Montefalconianum.

ROBERTUS *de Sorbona*, a loco natali sic dictus, Canonicus primum Suessionensis, deinde S. Mariae Parisiensis et Ludovici Galliae Regis Poenitentiarius, vel saltem Sacellanus, a. 1252. Collegii Sorbonici fundamenta jecit. Scripsit Opuscula tria *de Conscientia*, *de Confessione et Iter Paradisi*, quae exstant in Bibliothecis Patrum. *Testamentum* ejus, quod a. 1270. die S. Michaelis confectum, exstat tom. III. Spicilegii Dacheriani p. 670. ed nov. Vide Caveum: Bulaeum Hist. Univers. Paris. t. III. p. 2244· seqq. 709. Ejus *Glossas divinorum librorum* Turneminius edidit Paris. 1719. fol. cum commentariis Menochii in S. Scripturam.

ROBERTUS *de Sothinduna*, Anglus, Henrico III. Regi ab Epistolis, circa a. 1250. Scripsit *Epistolas et Orationes* Pitseus c. 350.

ROBERTUS *Steward*, ultimus Prior Eliensis, nobili Stuartorum genere ortus, qui *suam* ipse *Genealogiam* contexuit, editam tomo I. Angliae sacrae pag. 686. Scripsit praeterea *Continuationem Historiae Eliensis* ab. a. 1486-1555. ibid. editam p. 678.

ROBERTUS *de Swapham*, Historicus Anglus sub Henrico III. obiit. a. 1273. Ejus est *Historia et Regestum Privilegiorum Coenobii Burgensis*, (Petroburgensis) quam Josephus Sparke Collectioni Scriptorum Anglicorum Londini 1723. fol. numero IV. inseruit. Confer Memoires de la grande Bretagne tom. XIV. p. 496.

ROBERTUS *Tavernar*, Anglus: scripsit *librum de fama*. Reliqua ejus sunt adhuc obscura. Pitseus Append. Cent. IV. 17.

ROBERTUS *Torinnejus*, vid. supra *de Monte*.

ROBERTUS *de Tumbalenia*, Gallus, primum Monachus in Monte S. Michaelis de periculo maris, deinceps Abbas in monasterio S. Vigoris juxta urbem Bajocensem

hinc Romam profectus, ibique a Gregorio VII. usque ad mortem detentus fuit. Floruit igitur a. 1094. Scripsit *Comment. in Cantica Canticorum*, cujus Praefationem edidit Mabillonius tom. I Analect p. 125. in editione nova p. 128. Ipsum vero Commentarium Oudinus edidit tom. II. p. 772. qui alias inter Opera Gregorii M. habebatur. Plurima de ipso Oudinus p. 768.

ROBERTUS *Tumblejus*, Anglus, monachus Croilandensis, Ord. S. Benedicti, aetatis ignotae, scripsit *in Canticum Canticorum*. Car. du Fresne Philosophum vocat. Pitseus Append. Cent. IV. 19.

ROBERTUS *de Valle*, Rotomagensis, Canonicus Carnotensis. Scripsit Tractatum *de dispositione ad bene moriendum*, *Compendium* item *memorandorum, vires naturales et commoda comprehendens ex Plinio*. Paris. 1500. 4. Possevinus I. p. 348. Scripsit circa a. 1484. *Epistolam* ad Joannem Episcopum Andegavensem et S. R. E. Cardinalem, quum libertatem ac dignitatem, quibus exutus fuerat, recepisset. Edita est a Martene et Durand Collecti. ampliss. tom. I. p. 1606. Epistolae plures adsunt MSS. in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. MSS. p. 54. 92.

ROBERTUS *de S. Valentino*, a patria in regno Neapoletano sita, sic dictus, Ord. Praedicatorum. a. 1308. Inquisitor haereticae pravitatis et Vicarius generalis. Ejus sunt *Acta adversus quendam Petrum de Buclanico archipresbyterum haereticum relapsum*. Jac. Quetif scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 539.

ROBERTUS *Valturius*, Ariminensis, seculo XV. scripsit *Libros XII. de re militari*. Veronae per Joannem Veronensem. 1472. fol. Venet. 1482. folio. Memoratu dignum est, quod lib. X. refertur de invento cujusdam machinae bellicae ad ignitarum glandium (*bombes*) similitudinem, quod inventum Sigismundo tribuit Valturius, indice Mabillonio in Itinere Italico p. 26. Gallice vertit Loys Meigret. Paris 1555. folio. Codex MS. elegans extat in Bibl. Regia Dresdensi, cujus contenta enarrat Cel. J. C. Goetzius in Memorabilibus Bibliothecae laudatae part. I. p. 41.

Ejus *Epistola ad illustrissimum et excellentissimum Dominum Machemet Bei Magnum Admiratum et Sultanum Turcorum pro illustri et magnifico Domino Sigismundo Pandulfo Malatesta, cum librorum rei hujusce militaris ac Matthaei Pasti Veronensis transmissione* extat apud Baluzium Miscel. tom. IV. pag. 524. quae eodem teste ante a. 1463. scripta fuit.

* Duo hic commemoranda sunt, nempe editio nob. Parisiens. Wecheliana an. 1532. quae sane editio a Paulo Ramusio Ariminensi ad Veteres Codices exacta est; ibique in ipsa operis fronte indicatur, Veronensem operis huius impressionem non quidem An. 1472. ut hic notat Bibliothecarius noster, sed an. 1473 signari. Alterum quod mihi hic adnotare juvat est splendidus MS. Cod. operis huius, qui Caesenae in Bibliotheca Malatestarum adhuc visitur, in quo opus incipit a praefatione ad magnif. et illustrem Heroam Sigismundum Pandulphum Malatestam. *

ROBERTUS *Ubaldini de Galliano*, a patria Etruriae loco sic dictus, Ord. Praedicatorum in conventu S. Marci Florentiae, scripsit *Chronicon conventus S. Marci de Florentia* ab a. 1435-1509. quo tempore vixit. Quetif l. c. tom. II. p 22. Julius Niger de Scriptoribus Florentinis pag. 487.

ROBERTUS *de Usetia*, vel *Utica*, a patria, quae hodie *Usez* dicitur, civitate Galliae Narbonensis, nobili loco natus, ab ipsis puerilibus annis spiritu prophetiae actus fuisse dicitur. Presbyter postea creatus, revelatione continuante poenitentiam in illis partibus praedicavit, postea ordinem Dominicanorum divino, ajunt, monitu ingressus est Avenione a. 1292. obiit a. 1296. Extant ejus *Visionum* libri duo. Unus hoc titulo: *Incipit liber sermonum Domini J. C. quos locutus est in servo suo.* Alter hoc: *Liber visionum, quas dedit videre Dominus Iesus servo suo.* Posteriorem edidit Jac. Faber in Libro trium virorum et trium spiritualium virginum, Paris. apud Henr. Stephanum 1513. fol. a folio 19 a. ad 27. b. Vide Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 449. Spanhemium tomo II. Opp. p. 609. *Robertus*

de Usuo scribitur in Codice Bibl. Vallis S. Martini Lovanii, teste Val. Andrea Bibl. Belgica II. p. 223.

* Praeter ea quae hic indicantur scripsit etiam. *De glorioso martyrio undecim millium Virginum Coloniensium et epistolas multas*, quae etiam inter scripta Ecclesiasticor. Scriptorum sunt relata ait Jacobus Faber in epistola praefixa collectioni suae *de revelationibus* triumvirorum et trium SS. Virginum, de qua hic Bibliothecarias noster. *

ROBERTUS *Ventamius*, vide *Wantham*.

ROBERTUS *de S. Victore*, vide supra *Robertus de Flamesburia*.

ROBERTUS *Viduus*, natus ex oppido Thacosteda in Essexia, primum in Ecclesia parochiali patriae suae fuit Vicarius, postea Canonicus et Vice-Decanus Wellensis apud Sommersettenses, mortuus apud Welliam a. 1490. Scripsit *de principe Eduardo Nigro*, carmine, et *Epigrammata varia*. Vide Balaeum XII. 80. Pitseum c. 889. Lelandum c. 593.

ROBERTUS *de Vitré*, vide supra *Robertus Guibé*.

ROBERTUS, *Walciodorensis* coenobii Abbas, prius vero Stabulensis, Monachus, circa a. 1150. Scripsit *Vitam S. Forannani Episcopi et Abbatis Walciodorensis*, quae extat in Actis Sanctorum tom. III. April. p. 808. et Sec. V. Benedictino Jo. Mabillonii pag. 586.

Praefationem hujus Vitae, quae est Epistola ad Wiboldum Abbatem Stabulensem edidit Dacherius Spicil. II. pag. 708. edit. novae, quae etiam in Actis SS. p. 807. habetur et Mabillonio. Fortasse ipsi quoque tribuendum est *Chronicon Walciodorensis* coenobii, quod loco citato edidit Dacherius: nam, quae Aub. Miraeus ex eodem sub Roberti nomine citat, paucis immutatis in eo habentur. Et Val. Andreae in Bibl. Belgica pag. 796. expresse testatur, hoc ei nomen esse. Quanquam porro Continuator ejus Roberti nostri mentionem non faciat, nolim tamen propter hoc silentium rem negare. Parvula vero immutatio a librariis sciolis saepenumero suscepta non statim novum aut alium auctorem efficit.

ROBERTUS *Waldebius*, Anglus, monachus Augustinianus, in coenobio Tikilliensi agri Eboracensis, Tolosae literis incubuit, ibique Theologiae Doctor et Professor fuit: alias quoque in Jure, Philosophia et re medica non infeliciter versatus. Favore Regum suorum factus est Episcopus Adurensis in Vasconia, (fortasse Cadurcensis in Acquitania, ait Pitseus, reclamante Waraeo) tum a. 1407. Archiepiscopus Dubliniensis, a. 1395. Episcopus Cicestriensis, et a. 1396. Archiepiscopus Eboracensis, obiit a. 1399. Scripsit *Lecturas in Magistrum Sententiarum*, *Quaestiones ordinarias*, *Quodlibeta*, *Sermones per annum*, *contra Wiclefitas*. Lelandus c. 451. Balaeus Centur VI 89. Pitseus c. 723 Waraeus de scriptor. Hiberniae part. 2. pag. 124 seq. Phil. Elssius in Encom. Augustiano p. 605. Gandolfus de CC. Augustinian. script. p. 310.

* Wareus ex Francisco Godwino obiisse hunc virum scribit an. 1397. Eius opera haec recensentur a Gandolfo de CC. Augustinianis, quae partim Anglico, partim Latino sermone confecta scribit. *Expositiones morales in Symbolum Apostolorum Homiliae V. in quinque verba satutat. Angelicae; in Orationem Dominicam; Sermones XII. Lecturae SS. Scripturarum; contra VII. peccata mortalia;* sup. *Magistrum Sententiarum; Lecturae Theologicae; Sermones ad Clerum; Sermones ad populum; Quaestiones ordinariae; Itinerarium salutis; Placita Theologica; Determinationes Oxonienses; Quodlibeta varia contra Vicleffistas.* *

ROBERTUS *Waldokus*, Scotus ordinis SS. Trinitatis, ex Episcopo Sidoniensi in Syria ab Urbano IV. Cardinalis titulo S. Chrysogoni renuciatus, obiit a. 1272. Scripsit *de Doloribus B. Mariae*, *Sermones Adventuales*, item *de praecipuis S. Mariae festivitatibus*, *de mysterio SS. Trinitatis*, *de modo diligendi Deum*, *in Magistrum Sententiarum libros sex*. Oldoini Athenaeum Romanum pag. 589. 590.

ROBERTUS *Walsinghamus*, Carmelitanus in monasterio Norwicensi, Teologiae Doctor et Professor Oxoniensis, mortuus a. 1310. Scripsit *super Ecclesiastem*,

Determinationes Scripturae. Elucidationes Sententiarum, Quodlibeta majora et minora, Conciones ad populum, Quaestiones ordinarias, solemnes et vesperiales, contra Gerardum de Bononia, qui ordinem Carmelitanum in Anglia in plures provincias dividi voluit. Lelandus c. 390. Balaeus Cent. IV. 83. Pitseus c. 446. Petri Lucii Bibl. Carmetana p. 74 b.

ROBERTUS *Wanthamus*, Anglus. monachus S. Benedicti in coenobio Cermeliensi Comitatus Dorcestrensis, aetatis incertae. Scripsit *Vocabulorum origines.* Lelandus c. 519. Pitseus Append. Centur. IV. 22.

ROBERTUS *Weise*, Anglus, Norwicensis, in Hulmo non procul a litore maris natus, Ord. S. Benedicti. Scripsit *Catholicon parvum, s. Dictionarium.* De aetate nihil constat. Balaeus Centur XII. 44. Pitseus Append. Cent. IV. 21. Contra Car. de Visch p. 201. ordini Cisterciensi adscribit, quia Hulmense monasterium filia fuit Mailrosae.

ROBERTUS *Winchelsey*, Anglus, Oxoniae in Collegio Mertonensi literas tractavit, ibi quoque Magister artium creatus. Parisiis Theologiam didicit et docuit. In patria fuit primum Archidiaconus Essexiae, post Archiepiscopus Cantuariensis: obiit a. 1313. Scripta ejus sunt *de majoritate et obedientia, de jurejurando, de sepulturis, de decimis, de celebratione missarum, de Ecclesiis aedificandis, de poenitentiis et remissionibus.* Lelandus cap. 319. Pitseus c. 460. *Capitula pro meliori curiae suae regimine* a. 1295. in tomis Conciliorum.

* Praeter ea quae hic indicata sunt adire etiam juvat Cathedram Cantuariensem ascendisse illum an. 1293. eiusdemque literas et constitutiones plures in Collectionem Conciliorum Britanniae a Wilkinsio super editas t. II. a pag. 196 usque ad 423. referri. Inter coetera occurrunt ibi legenda *Statuta edita in prima sua visitatione in Capitulo Cantuariensi* an. 1298. *

ROBERTUS *Worsop*, al. *Wersop*, Eboracensis, Ord. S. Augustini Eremita in coenobio Ticulliensi non procul ab oppido Duncastrio, Theologiae Doctoris et Episcopi (sed locus non additur) dignitatem consecutus, obiit circa annum 1350. Scripsit *Introitum in Magistrum Sententiarum, Scholasticas quaestiones, Sermones vulgares ad populum.* Balaeus Cent. V. 76. Pitseus c. 576. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum pag. 606. Gandolfus de ducentis Augustinianis scriptoribus p. 306.

ROBERTUS vel RUODPERTUS, monachus in Helvetia aut Vallesia, a. 1491. scripsit *Acta S. Theodori*, vel *Theoduli*, Episcopi Octodorensis vel Sedunensis, quae Guil. Cuperus edidit in Actis Santorum tom. III. Augusti p. 278.

Bassianus ROBILIUS, cujus Libellus *de amicitia Francisci Gonzagae Mantuae Principis et Bajazeti Turcarum Imperatoris*, carmine conscriptus. plurima de historia illorum temporum continet. Extat in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 38.

ROBOAS, Diaconus et monachus Casinensis, scripsit *Vitam S Leonardi.* Vixit anno 1120. Haec Carolus du Fresne in indice auctorum. quem Glossario praefixit.

Jacobus de ROCHIS, Ferrariensis, J. U. D. scripsit a. 1443. Tractatum *de Indulgentiis*, qui MS. extat Stargardiae in Bibliotheca Mariana.

ROCHUS Carthusianus monachus, Patria Londinensis, studuit Parisiis, suique ordinis Prior, nescio ubi, factus est. Vixit a. 1470. Scripsit *Dialogus, Epistolas ad diversos, Epigrammata, Carmina.* Balaeus Cent. VIII. 37. Pitseus c. 868.

ROCHUS *de Curte*, vel *Curtius*, Papiensis Jasonis auditor, a. 1470. Gulielmo Marchioni Montisferrati a consiliis, postea circiter a. 1515. in patria Jus Pontificium explicuit, demum Mediolani Senator est creatus. Scripsit de *Consuetudine, de Jure patronatus*, Paris. apud Franc. Regnault, 1500. 4. qui liber extat in Oceano Juris tomo V. fol. 2. *Commentarium in titulos aliquos Decretalium*, qui MS. est in Bibl. S. Benigni Divionensis. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. pag. 1287. Adde Pancirollum de claris Legum interpretibus III 51. M. Mantuam de illustr. JCtis c. 215.

RODERICUS *de Arevalo*, Vid. *Rod. Sancii.*

RODERICUS *Bivarius*, Hispanus, alumnus Collegii majoris nationis Hispanicae in urbe Bononiensi, postea civis ibidem. Primus fuit, qui *vitam Ægidi Albornoz Cardinalis* scripsit, a. 1506. impressam. Orlandi Notitia Script. Bononiensium p. 242.

RODERICUS *Calaguritanus*, vide *Rod Sancii*.

RODERICUS *Castidaeus*, Archidiaconus Clocorensis in Hibernia, scripsit partem posteriorem *Annalium Ultoniensium* usque ad a. 1041. quo ipse obiit. Fuit in Bibl. Jo. More Episcopi Norvicensis. Vide Catalogum MSS. Bibl. Tenisonianae p. 1. et Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. pag. 689.

RODERICUS *de Dubrawa*, scripsit *Jura et Constitutiones regni Bohemiae*. Possevinus tomo II. Apparatus p. 348.

* RODERICUS *Dubrava* Bohemus familia patritia dedit etiam *annotationes in Epistolam Pauli ad Galatas* excusus loco et anno incertis in 8. Direxit opus istud ad filium suum *ut in tanta turba errantium et male sentientium de Fide Catholica, quam Romana Ecclesia profitetur, haberet catholicae suae fidei monumentum*, ut quemadmodum futurus esset facultatum suarum haeres ita et fidei esset. *

RODERICUS *Ferdinandi de S. Ella* vel *Santella*, Carmonensis, ex dioecesi Hispalensi, literis operam dedit in Collegio majore Hispanico Bononiensi, ibique Cathedraticus et Protonotarius Apostolicus fuit. Postea Hispalim se contulit, ubi Canonicus Magistralis et Archidiaconus, post Visitator generalis totius regni Siciliae cis Pharum, et tandem Archiepiscopus Caesaraugustanus fuit. Hispali Studium Generale (h. e. Academiam) et Collegium fundavit. A. 1477 habuit *Orationem de mysterio Crucis et passione Cristi*, coram Sixto IV. Pontefice, Romae eodem anno 4. impressam. Scripsit etiam *Dialogum contra impugnatorem coelibatus et castitatis Presbyterorum ad Sixtum IV*. MS. in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 109 *Dictionarium Ecclesiasticum*, quod vulgo *Santella* dicitur, ab Eustathio Moro Cervanteo locupletatum et Compluti 1572. fol. editum. Val. Andreas in Catalogo clarorum Hispaniae virorum pag. 101. Orlandus in Notitia Scriptorum Bononiensium pag. 242-243.

RODERICUS, *Lucensis* Episcopus Hispanus, sec. IX. medio, scripsit *de rebus memorabilibus Hispaniae*. Non confundendus est cum alio Roderico Lucensi Episcopo, qui a. 1212. vixit. Nic. Antonius Bibl. Hisp. Vetere VI. 5. n. 118.

RODERICUS *Palentinus*, vide *Rodericus Sancius*.

RODERICUS *Portuensis* Episcopus, ab anno 1476. S. R. E. Vicecancellarius, gente Borgia, Hispanus Valentinus, tandem Papa nomine Alexandri VI. Vide Ughelli Italiam sacram tomo I. pag. 145.

Gesnerus et Val. Andreas p. 101. dicunt, ipsum edidisse *Glossam in regulas Cancellariae Apostolicae*, ad Innocentium VIII. scriptam. Ego possideo librum Romae per Eucharium Silber impressum, et longe alia invenio: nam 1. nomen Glossatoris non additur, sed tantum in textu legitur Rodericum hanc Constitutionem in Cancellaria Apostolica publicari fecisse. 2. Illa Glossa non scripta est ad Papam, sed ad alium quendam, quem Reverendissimum Dominum vocat. Verus Auctor hujus Glossae est *Alphonsus de Soto* Archidiaconus Civitatensis ac Thesaurarius Salmanticensis, cujus in eodem volumine adjectus est Comment. in Ejusdem Papae Constitutionem de beneficiis, impressus Romae per Venerabilem virum Magistrum Eucharium Silber, alias Franck, a. 1487. Adde Nic. Antonii Bibl. Hispanam Vet. X. 16. n. 904. ubi alias etiam editiones indicat. Vide ALEXANDER VI.

RODERICUS *Sancii de Arevalo*, non *Azecolo*, ut Lud. Jacobus, natus a. 1404. in oppido S. Mariae de Nieva Segobiensis dioecesis, Archidiaconus primum Treviniensis in Ecclesia Burgensi, Decanus Legionensis et Hispalensis, Episcopus Ovetensis, sub Paulo II. Pontifice Praefectus Castri S. Angeli, Episcopus Zamorensis, Calagurritanus et tandem Palentinus, multis legationibus functus, obiit a. 1470. Ex scriptis ejus impressa sunt:

1. *Historia Hispana*, inde ab origine

rerum ad sua tempora, quae prodiit primum Palentiae 1470. fol. Romae sine anno 4. postea in Hispaniae illustratae t. I. p. 121.

2. *Speculum vitae humanae, quo duobus libris varia et diversa hominum studia, artes, officia, vivendique genera, solerter evolvuntur.* Edidit ipse Romae typis Conradi de Swexnheym et Arnoldi Pannartz, 1468. fol. alii addunt editionem 1473. Aug. Vindel. per Guntherum Zeiner de Reutlinga. 1471. fol. ibidem et apud eundem 1473. Paris. per Mart. Crantz, Ulricum Gering, et Mich. Friburger, 1475. fol. Bisuntii, 1488. fol. Argent. 1507. Paris. 1542. 8. Brixae 1570 16. Basil. 1575. 8. Hanoviae per Melch. Goldastum 1613. 8. Argent. 1616. 12. et Francofurti 1683 8. quae ad primam Romanam expressa est, ut nihil additum sit.

Gallice prodiit Lugduni apud Barthol. Buier, 1478. fol.

Inedita sunt longe plura, quorum titulos quosdam adjiciemus: *defensorium status Ecclesiastici, contra querulos, aemulos et detractores praelatorum et clericorum. De paupertate Christi et Apostolorum et an Christus et Apostoli mendicarunt, et quo sensu dici potest eos mendicasse. De monarchia orbis, in quo ostenditur, apud Romanum Pontificem residere veram orbis Monarchiam. Super commento bullae depositionis Regis Bohemiae per Paullum II. publicatae. Tractatus ad quendam religiosum Carthusiensem, quando liceat religiosis curias principum sequi aut frequentare: et quod aliquando expedit eos apud principes manere. Libellus ad Paullum II. in quo testimoniis juris divini, naturalis et humani damnatur appellatio a sententia Romani Pontificis non bene, ut ajunt, informati ad eundem bene informatum. Orationes et Sermones plures.* In Bibl. Vaticana exstat hujus Roderici (qui perperam *de Arelano* inscribitur) *Dialogus de remediis Schismatis.* Vide Bern. de Montfaucon Bibl. Bliothecarum MSS. p. 114. item *Relatio de Negropontis expugnatione*, ibid. p. 141. *Libellum de remediis afflictae Ecclesiae militantis.* Patavii in Bibl. Canonicorum Lateranensium exstare docet Lud. Jacobus a S. Carolo Bibl. Pontificia p. 433. Vide pluribus Nic. Antonii Bibl. Hispanam Vet. X. 12 n. 587-642. Oudinum tomo III. col. 2662. ubi nostrum etiam inter testes veritatis memorat.

RODERICUS *Simonis*, vulgo *Ximenez*, *Semenum* vocat Aubertus Miraeus, ex regno Navarrae oriundus familia nobilissima, a. 1208. factus est Archiepiscopus *Toletanus*, in Rhodano suffocatus obiit 4. Idus Junii, a. 1247. Ejus impressa sunt.

1. *Historia Hispaniae*, usque ad a. 1270. Prior editio prodiit Granatae 1545. mense Octobri. fol. opera Xanthi, Antonii filii, Nebrissensis, in typographa privata, quam in aedibus instruxerat, ut opera patris excuderet. Addita est operi patris Ælii Antonii Nebrissensis de rebus a Fernando et Elisab. Hispaniarum regibus gestis, sed admodum depravate prodiit. Melior est editio Andreae Schotti tom. II. Hispanae illustratae p. 25. qui Codices MSS. adhibuit. Vide Vossium de Historicis Latinis p. 463. *Vitam S. Ferdinandi III. Regis Castellae* ex eodem edidit Papebrochius in Actis Sanctorum tom. VII. Maji p. 205.

2. *Historia Ostrogothorum, Hunnorum, Vandalorum, Suevorum, Arabum et Romanorum*, cum priore opere simul prodiit, et exstat Hispanae illustr. II. p. 146. *Arabum Historiam* correctiorem dedit *Jac. Golius* cum Elmacini Historia Saracenica L. B. 1625. f.

3. Inedita ejus sunt: *Breviarium Ecclesiae Catholicae*, continens Historiam Veteris et Novi Testamenti, qualis est Historiam Veteris et Novi Testamenti, qualis est Historia Scholastica Petri Comestoris: *De primatia Ecclesiae Toletanae* tractatum sub ejus nomine citat Mariana XII. 4 *Chronica omnium Pontificum et Imperatorum Romanorum. Provinciale Cathedralium Ecclesiarum totius orbis*: *Relatio Victoriae, quam de Saracensis ad Navas Tolosae in Baetica Alphonsus VIII. Rex Castellae a. 1212. reportavit.* Fidem ejus in dubium vocat Petrus de Marca in Marca Hispanica p. 249. 280.

Vide Nic. Antonii Bibl. Hispanam Vet. VIII. 2. num. 20. seqq. Thithemium de scriptor. Eccles. c. 392. Andr. Schotti Bibl. Hispan. p. 346.

RODERICUS *de Valdepennas*, Hispanus. Ord. Carthusiani in monasterio del Paular et Prior Granatensis circa a. 1515. *Glossa* illustravit Carmina Georgii Manriquii *de vanitate mundi*. Car. Jos. Morotii Teatrum Chronol. Ord. Cartusiensis p. 117.

RODERICUS *Ximenius*, vid modo *Simonis*.

RODERICUS *de Zamora*, vid. *Roder. Sancii.*

RODOBERTUS, Episcopus Parisinus seculo VII. Scripsit *Epistolam ad Dudonem*, quae post Vitam S. Eligii Noviomensis ab Audoëno vel Dadone conscriptam exstat apud Dacherium tom. II. p. 76. edit. novae.

RODOMUNDUS Æduorum s. Augustodunensis Episcopus ab a. 935-968. prout habet Gallia Christiana tom. IV p. 373. compilavit *Decreta et privilegia Coenobii Zelliacensis*, ad preces Widonis hujus coenobii Abbatis. MS exstat. in Bibl. Medicea. Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. pag. 273.

RODRADUS, Presbyter dioecesis Ambianensis sec. IX. Sacramentarium Gregorii. Confer Hist. literaire de la France t. V. p. 405. 406.

RODULPHUS *de Bibraco*, scripsit circa a. 1360. *librum de itineribus aeternitatis*, Waddingus de scriptoribus p. 309.

RODULPHUS, Archiepiscopus *Bituricensis*, tempore Caroli Calvi, ab anno circiter 840-866. Vide Galliam Christianam tomo II. p. 24. seq. Ejus *Capitula* exstant apud Baluzium Miscell. tom. VI. p. 139. ubi multa ex Capitulis Theodulphi Aurelianensis petiisse deprehenditur.

RODOLPHUS *Brugensis*, Tolosae a. 1144. *Planisphaerium Ptolemaei* in sermonem Latinum transtulit et Theoderico Platonico, Praeceptori suo, inscripsit. Edidit Walterus cum Arato Basil. 1536. 4. Sanderus de claris Brugensibus p. 71.

RODULPHUS e *Bussela* vico Sueviae, scripsit *librum Quaestionum in Sententias*, alterum *Sermonum*. alium *Quaestionum variarum*. *Orationes plures ad Patres*. Haec Possevinus tom. II. Apparatus p. 349.

RODULPHUS Archiepiscopus *Cantuariensis*, initio seculi XII. Ejus est *Epistola* Callisto Papae missa, querentis de injuria sibi et Ecclesiae Cantuariensi facta in consecratione Æp. Eboracensis: MS. in Bibl. Bodlejana. Bern. de Montfaucon Bibl. MSS p. 651.

* Epistola illa ad Callixtum, quam Bibl. noster hic in MS. jacere admonet, jam tandem prodiit in collectione Concil. Britanniae a Wilkinsio curata t. I. 396 Plures etiam sunt aliae eiusdem Rodulphi seu Rudulphi Epistolae ad Alexandrum Scotorum Regem in Eadmero Histor. Novor. servatae, et ex eo in collectionem indicatam translatae. *

RODULPHUS, monachus *Cluniacensis*, Petri Venerabilis Abbatis discipulus, ipsiusque in peregrinatione et visitatione Cellarum socius, scripsit *Vitam Petri Venerabilis, Abbatis Cluniacensis*, quae exstat in Martene et Durand. Collect. ampliss. VI. p. 1187. Forte idem est, qui a. 1173. Abbas Cluniacensis creatus est et a. 1176. decessit.

RODULPHUS *Floriacensis*, vide infra *Rodulphus Tortarius*.

RODULPHUS, monachus *Fuldensis*, vide *Rodulphus*.

RODULPHUS *Langius*, supra t. IV. 526.

RODULPHUS *Tortarius*, monachus *Floriacensis* circa a. 1100. Scripsit *Miracula S. Benedicti* quae constituunt librum IV. et V. Vitae illius per Andream monachum conscriptae. Prior sermone ligato, alter prosaico scriptus est. Uterque exstat in Actis Sanctorum tom. III. Martii p. 334. et 336. *Translatio S. Mauri* versu hexametro edita est in Bibl. Floriacensi pag. 355. *Miracula S. Benedicti*, sermone prosaico in Mabillonii Sec. IV. Benedictino part. 2. p. 390. *Memorabilium* libri IX. Carmine, et *Epistolae* ad diversos, sunt in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 44. 82. Adde Lyseri historiam Poetarum medii aevi p. 368.

RODULPHUS Episcopus Nemausensis, scripsit *Summam Sacramentorum et Canones Poenitentiales*: MSS. in Bibl. Vaticana. Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. pag. 45. 143.

RODULPHUS *de Noviomago*, v. *Radulphus*.

RODULPHUS *Oxofordius*, vide *Richardus Oxfordius*.

RODULFUS Abbas S. *Pantaleonis*, vide

paullo post, *Rodulphus Abbas S. Trudonis.*

RODULPHUS Abbas monasterii S. Trudonis (*S. Tronc*) dioecesis Leodiensis. Ipse vitae suae notitiam exhibet a libro VIII. Chronici Trudonensis usque ad lib. XIII. unde pauca excerpenda sunt. Natus est in villa, quae sita est super Sambriam fluvium, nomine Monasterium, ubi habetur Abbatia monialium nigras vestas ferentium. Leodii studia tractavit usque ad annum XVIII. deinde monachus factus Porceti juxta Aquisgranum, ad Custodis, Magistri puerorum, Cellarii, minoris et majoris Praepositi dignitatem adspiravit. Postea ad monasterium S. Trudonis perrexit, ubi rursum pueros docuit, postea Decanus sive Prior, tandem a. 1108. Abbas fuit. Electus quoque a. 1121. Abbas S. Pantaleonis in dioecesi Coloniensi munus utrumque administravit, disciplinae monasticae studiosissimus. Vide Chronica S. Pantaleonis tom. I Eccardi p. 927. Val. Andreae Bibl. Belgicam p. 801. Swertii Athenas Belgicas pag. 665. Oudinum tomo II. p. 1010. Galliam Christianam tomo III. p. 739. 958.

Ejus Opera sunt sequentia:

1. *Gesta Abbatum Trudonensium*, Ord. S. Benedicti, edita a Dacherio Spicil. t. VII. edit. novae tom. II. p. 659.

2. *Epistola* ad Waleramum Ducem Limburgensem, Advocatum monasterii Trudonensis, *de eius monasterii statu*, extat in Aub. Miraei Codice piarum donationem tom. I. p. 61. edit. novae: alia p. 520.

3. *Epistola* ad Stephanum, Episcopum Metensem *de statu monasterii sui*, est liber IX. Historiae Trudonensis p. 691.

4. *Rescriptum ad Coenobium S. Pantaleonis*, a quo quaesitus fuerat, *an liceat aliquid pro receptione puerorum accipere?* Exstat in Analectis Mabillonii tom. II. p. 495 et. 466. edit. novae.

5. *Vita Lietherti Episcopi Cameracensis*, ανωνυμως edita erat a Dacherio tom. IX. (edit. novae tom. II. p. 138.) nostro autem vindicat Mabillonius ex MS. Codice Aquicinetiensi, ubi subscriptio haec erat: *Explicit vita Domini Lietberti Episcopi, edita a quodam Monacho nomine Rodulpho.*

6. Inedita sunt *Carmina varia*, quorum ipse meminit Historiae Trudonensis lib. VIII. p. 690. a. et Trithemius quoque: *Volumen septem librorum contra Simoniacos* ipse loco citato memorat, Mabillonius in monasterio Gemblacensi invenit, et contenta narrat: Sed illi postea in generali monasterii conflagratione perierunt, prout testantur Martene et Durand praefat. ad tomum IV. Collectionis ampliss p. 17. Meminit quoque p. 687. *Compilationum*, quae multis sententiis divinis et Decretis Conciliorum plenae fuerunt, item *Gradualis* a se conscripti.

7. *Acta traslationi Sancti Gereonis unius militis Legionis Thebaeorum*, edita est a Surio d. 24 Novemb. nec non a Martene et Durand Collect. ampliss. tom. VI. pag. 1013.

8. *Vita Petri Venerabilis*, ibid p. 1187.

Matthaeus ROEDER, aliis *Rodder*, natione Gallus, Sacrae paginae Professor, a. 1414. Orationem in Concilio Constantiensi *de Simonia* habuit, cujus Excerpta dedit Herm. von der Hardt tom. V. Concilii Constant. praef. p. 22. et in Historia literaria Reformationis parte III. p. 42.

Textus ROFFENSIS. Vide supra lib. I. p. 102 et 133. Adde quoque Whartoni praefationem ad tomum I. Angliae Sacrae p. 30. quae singula conferenda sunt. Caeterum ad Historiam Ecclesiae Roffensis in Anglia Sacra tom. I. prodierunt sequentia: *Ernulfi Episcopi Collectanea*, pag. 329. *Edmundi de Hadenham Annales a prima fundatione* ad a. 1307. pag. 341. *Wilhelmi de Bene Historia* ab a. 1314-1350. p. 356. *Continuatio* ab a. 1350-1540. p. 378. *Libellus monachorum Roffensium* a. 1360. *Regi oblatus de patronatu Ecclesiae Roffensis, seu de jure eligendi Episcopi*, p. 384 *Charta Joannis Regis de patronatu Episcopatus Roffensis*, p. 386. *Jura Episcopatus* a. 1360 p. 380. *Consuetudines Ecclesiae*, p. 390. *Successio Priorum*, p. 392. De S. Ithamaro Episcopo Roffensi quaedam congessit God. Henschenius in Actis Sanctorum tomo II. Junii p. 294. Vitam Gundulphi Episcopi dedit Anon. monachus Roffensis tomo II. Angliae Sacrae p. 271

ROFFREDUS *Butiensis*, patria Beneventanus, Bononiae docuit anno 1215. post Aretii, tandem in aula Friderici II. Judex

primarius fuit, vir ingenii festivi. *Arborem actionum* a Jo. Bossiano excogitatam locupletavit : scripsit praeterea *Quaestiones Sabbatinas. Summam super Jus civile, de libellis et Jure Canonico*, secundum formam in Romana Curia frequentatam : hic prodiit Lugd. apud Matthiam Bonhomme 1538. Pancirollus de claris Legum interpretibus II. 28. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 1085. 1380. 1287. 221. Possevinus tomo II. Apparatus p. 350. Idem dicitur *Odofredus*, de quo noster supra tom. V. pag. 469. Felleri Catal. MSS. Bibl. Paullinae pag. 226. 241.

ROFFRIDUS, Abbas Casinensis et Cardinalis a 1189. cujus Epistola ad Joannem de Salerno Presb. Cardinalem Angelus de Nuce edidit in annot. ad Vitam S. Benedicti c. 18.

ROGERIUS, *Abellinensis* Episcopus, ab anno 1219. scripsit *Acta translationis martyrum Abellinensium,* quae exstant in Actis Sanctorum tom. II Febr. p. 764. Ughellus tomo VIII. p. 194.

ROGERIUS, Prior S. Abrahae, circa a. 1170. Scripsit *Epistolam* ad Gaufridum Subpriorem, post Priorem et Abbatem S. Annae Monasterii Baugeziensis in Neustria, quam habes apud Martene et Durand Thes. novo Anecdotorum tom. I. p. 518.

ROGERUS *Albanus*, Anglus, patria Hartfordiensis, ex oppido S. Albani oriundus, ordinis Carmelitani monachus Londinensis, circa a. 1450. Reliquit *Compendium Historiarum Bibliae et Progeniem Regum Britanniae* Balaeus Centur. XII. 71. Piteus c. 840.

ROGERUS Abbas B. Evurtii *Aurelianensis*, circa a. 1150. Scripsit *Epistolam* ad monachos S. Audonëni Rothomagensis, de inventione B. Evurtii quae extat ap. Martene et Durand Thes. novo Anedotorum t. I. 413.

ROGERIUS, Episcopus primum *Aurelianensis* et Lemovicensis, post Archiepiscopus *Bituricensis*, mortuus a. 1367. Aureliae Jus canonicum et civile docuit, et Tractatum *de Actionibus* scripsit, qui an uspiam extet, non habeo compertum. Vide Acta SS. tom. I. Martii p. 149. ubi vita ejus exponitur. Adde Galliam Christianam tomo II. pag. 81 532.

ROGERIUS *Baco*, vide supra lib. II. pag. 430.

ROGERUS *Blake*, vide infra *Nigelus.*

ROGERIUS *Calcagninus,* Florentinus, Ord. Praedicatorum, domus S. Mariae novellae ibidem alumnus, post Inquisitor in Tuscia tandem a. 1240. Episcopus Castrensis, obiit a. 1290. Laurentii Galli, ordinis ejusdem, *Summam Regiam*, sive librum de virtutibus et vitiis, e lingua Gallica in Italicam convertit, et proprie ad hanc Bibliothecam non pertinet, nisi Possevini error sic annotetur, qui titulum versionis ita ponit: *Eversio vitiorum et consequutio virtutum.* Vide Jac. Quetif. de Scriptoribus Ord. Dominicanorum t. I p. 388. Pocciantii Catal. Scriptorum Florentinorum p. 159. Julium Nigrum de Scriptor. Florentinis p. 487. Altamura p 29 (299 Fineschi. *Mem. di S. M. Novella* Fir. 1790.)

ROGERIUS *Casae novae in regno Neapolitano* Monachus, vixit circa annum 1230. Ejus est *Vita B. Placidi.* Rhodiensis ex agro Amiternino, primum eremitae, post monachi Ocrensis, ordinis Cisterciensis, qui eodem seculo vixit. Extat apud Ughellum Italiae Sacrae tomo VI. p. 722.

ROGERUS *Cicestriensis*, male quibusdam *Cestrensis*, Ord. S. Benedicti monachus Westmonasterii. Scripsit *Polycratica temporum*, h. e. historiam ab origine mundi usque ad a. 1314. Deinde adjecit *Additamentum XXV. annorum*, usque ad a. 1339. Balaeus Centur. V. 48. Pitseus c. 514. Alii *Robertum* vocant, ut notat Vossius de Histor. Latinis p. 516. alii *Richardum*, ut monet Oudinus tomo III. perperam.

ROGERUS, Prior *Cistercensis. Epistolae* ejus *duae* extant apud Bertrandum Tissier in Bibl. Patrum Cisterciensium tom. III. pag. 259. 261.

ROGERUS *Cisterciensis*, monachus Anglus, in coenobio Fordano, claruit a. 1181. et scripsit *Revelationes S. Elisabethae*, Abbatissae Schoenaugiensis, qui liber prodiit in Jac. Fabri Libro trium Virorum et trium Spiritualium virginum, Paris. 1513. *De undecim millibus virginum Coloniae occisarum*, *Encomium Beatae Mariae*

Virginis. Balaeus Centur. III. 23. Pitseus c. 250. Jo. Prince Danmonii orientales illustres pag. 138.

ROGERIUS, *Roggerus et Ruotgerus, Coloniensis* ad S. Pantaleonem monacus et, ut Leibnitius auguratur, Magister Scholarum, vixit a. 970 et scripsit *Vitam Brunonis Archiepiscopi Coloniensis*, a Surio d. 11 Octobris, emendatius vero et plenius ex Codice Guelferbytano a Leibnitio tomo I. Scriptorum Brunsvicensium editam. Sigebertus Gemblacensis de Scriptor. Eccles. c. 130. Trithemius c. 327. Possevinus tomo II. Apparatus pag. 350. Duos ex uno faciunt Vossius de Historicis Latinis, et Oudinus tomo II. p. 465. 462. quorum alter Abbas Coenobii de Cruce S. Leufridi in Normannia, ordinis Cisterciensis, fuerit · ut opinor, minus recte.

ROGERIUS *Computista,* monachus Anglus, ordinis S. Benedicti in coenobio Buriensi Comitatus Suffolcensis, et postea Prior, circa a 1360. Scripsit *Expositiones vocabulorum totius Bibliae, Postillas in Evangelia, de excommunicatione majore, Constitutiones Cantuarienses.* Balaeus Centur. VI. 16. Pitseus c. 393.

ROGERUS *Conovius*, vide supra tom. I. pag. 378. De controversia ibi memorata adde Joan. Launoji Traditionem Ecclesiae explicatam de Canone, *omnis utriusque sexus*, c. 6. tom. I. Operum p. 274. 280. Confer Willotum p. 318.

ROGERUS *Cowton,* v. supra t. I. p. 399.

ROGERUS *Croylandensis*, monachus. postea Prior coenobii Frisconiensis in Comitatu Lincolniensi circa a. 1214. Scripsit *de vita S. Thomae Cantuariensis lib. VII. et de epistolis ejus lib. I.* Lelandus c. 194. Balaeus Cent. III. 69. Pitseus c. 303. Oudinus tomo III. p. 17.

ROGERIUS *Dechtus*, monasterii Viconiensis in Hannonia Ord. Praemonstratensis Canonicus, circa a. 1384. Scripsit *Sermones plurimos in Synodis et Capitulis habitos, Commentarios in Jus Canonicum.* Swertii Athenae Belgicae p. 666.

ROGERUS *Dimoc*, v. supra t. II. p. 445.

ROGERUS, Archiepiscopus *Eboracensis* sec. XII. ab a. 1154-2172. Scripsit Epistolam ad Hugonem, Episcopum Dunelmensem, nec non Decanum et Capitulum Eboracense, quae habetur inter Epistolas Joannis Saresberiensis p. 288. Vide de ipso Angliam Sacram tom. I. p. 72. 161.

ROGERUS *Fordanus*, vide t. II p. 584.

ROGERIUS, sive *Ruggerus*, *Fuldensis* monachus circa a. 1156. *Vitas Martyrum* sex voluminibus descripsit, quae in bibliotheca Fuldensi asservari testatur Georgius Wiellius in praefatione Hagiologii. Vossius de Histor. Latinis p. 431. Aliud exemplar oculis usurpavit Oudinus, quem vide t. II. p. 1423. sq.

ROGERUS *Glacton*, Anglus ex Comitatu Huntingtonensi, ord. eremitarum Augustinianorum monachus et tandem Provincialis, Theologiae Doctor Cantabrigiensis, circa a. 1340 Scripsit *Epistolas sacras, Sermones, Lecturas, Quaestiones.* Balaeus Centur. V. 45. Pitseus c. 521. Gandolfus de ducentis scriptoribus p. 312. Phil. Elssius in Encomiastico Augustiniano p. 612.

ROGERUS *Herefordiensis*, Anglus, Cantabrigiae literis incubuit, Mathematicus et Phisicus suo tempore insignis. Vixit circa a. 1170. Scripsit *in artem judiciariam, Theoricam planetarum, Collectaneum annorum planetarum, de ortu et occasu signorum, de rebus metallicis, Expositiones in Alphidium.* Lelandus c. 210. 500. Balaeus Cent. III. 13. Pitseus c. 238.

ROGERIUS *Hovedenus*, vide supra t. III. pag. 262.

ROGERIUS *Junius,* Anglice *Yong*, *Infantem* vocat Lelandus c. 399, Mathematicus Anglus, dedit librum *de Computo.* Reliqua illis adhuc latent. Balaeus Cent. X. 88. Pitseus Append. Cent. IV. 23.

ROGERUS *Ivonius*, vel *de S. Ivone,* ab oppido Comitatus Huntingdoniensis in Anglia sic dictus, fuit Monacus, sed nescio cujus ordinis, circa a. 1410. Scripsit *contra Joannem Oldcastel,* qui Lolhardus et haereticus tunc credebatur, et *Lecturas Scholasticas.* Balaeus Centur. XI. 73. Pitseus c. 779. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 610.

ROGERIUS *Magister*, sive *Magister* ROGERIUS, Hungarus, Varadiensis, ejus-

que Capituli Canonicus circa a. 1250. Scripsit *Epistolam in miserabile Carmen super destructione regni Hungariae per Tartaros facta*, quae Chronicis Hungaricis Joannis Thuroczii subjicitur tum in editione Augustana 1483. tum Scriptoribus rerum Hungaricarum Wechelianis p. 177. Czwittingerus Specim. Hungariae literatae pag. 317.

ROGERUS *Marshal*, Anglus Mathematicus et multorum codicum coacervator, quos Collegio Petrino Cantabrigiensi, in quo literis incubuit, dono dedit. *Scripsit de figura Cata* (vel *Cota*) *et apodiatis*. Reliqua ejus huc usque nos latent. Lelandus cap. 306. Balaeus Centur. XI. 33. Pitseus Append. Centur. IV. 24.

ROGERIUS *de Monte Roseo*, Scotus, Killosensis monasterii Prior, Ord. Cisterciensis, circa a. 1180. sub Nervo Abbate, scripsit *Vitam Duffi Regis*. Car. de Visch de Scriptoribus Ord. Cisterciensis p. 292.

ROGERUS *Niger*, *Nigellus*, Anglice *Blake* Ordinis S. Benedicti monachus in coenobio Westmonasteriensi, Doctor Theologus Oxoniensis, tandem Episcopus Londinensis. Sunt quoque, qui ipsum Canonicum Paulinum fuisse dicant. Obiit a. 1241. et *Sermones solemnes* reliquit. Balaeus Cent. XII. 95. Pitseus Append. Centur. IV. 25.

ROGERUS *Onley*, Anglus, Eleonorae Cobhamae, Ducis Glocestriensis Sacellanus. Quia Wiclefum sectabatur, et Papismum refellebat, in odium Cleri incurrit, ut ipsum cum domina sua perduellionis accusarent, quo facto is innocens strangulatus, corpusque illius quadrifariam dissectum est, a. 1442. Scripsit *contra vulgi superstitiones, et de sua innocentia*. Balaeus Cent. VIII. 4.

* Innocentiam Rogerii nec reicio, nec admitto cum prae oculis mihi nunquam fuerint acta publica in ea causa confecta. Quod vero clerus calumniam struxerit homini ob haeresim Wicleffianam sibi inviso id mihi vix persuaderetur, cum ad perdendum hominem (siquidem perdere illum voluisset) satis, et abunde sufficeret haeresis crimen verum, quo laborabat. Ut quid igitur fictum delictum impingeretur? Parum ante illum An. 1442 Anno scilicet 1429. Thomas Basley Cappellanus et vicarius de Maundem in Esseux ob unicum haeresis delictum extremo supplicio affectus fuit. Vid. Ant. Ap. Wilkins Conc. Britan. t. 3 fol. 515. *

ROGERIUS *S. Pantaleonis* Monachus, vide supra ROG. *Coloniensis*.

ROGERIUS *Parmensis*, Medicus, cujus *Practica Medicinae* prodiit cum aliis Scriptoribus Chirurgicis, Venet. 1499. 1519. 1546. folio Liber *de Venarum Phlebotomia* exstat cum Albucasi Methodo medendi, Basil. 1541. folio. Vide Mercklini Lindenium renovatum p. 948. * Rogerii huius sunt, ut arbitror, opuscula duo, alterum de secretis Naturae, incipiens: *obsequiis mihi possibilibus* Alterum *de exhibitione medicinarum*. Servantur ambo in MS. Codice Bibliothecae Riccardianae. Vide Lamium in Catal. eiusd. Bibliothecae.

ROGERIUS *de Placentia*, Ord. Minorum provinciae Siciliae, scripsit *Sermones Quadragesimales*, qui habentur in Bibl. Laurentiana Florentiae. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibiothecarum MSS. p. 290.

ROGERIUS *Rugosus*, aliis *Royshet*, Anglus, Ordinis S. Francisci, Theologiae Doctor. Ætas et reliqua ejus nos latent. Scripsit *de maximo et minimo*, *super Magistrum Sententiarum*. Pitseus Append. Cent. IV. 26. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum pag. 312. Willot Athenae sodalitii Franciscani pag. 320.

ROGERIUS *Saresburiensis*, patria Wiltunensis, Saresberiae literis incubuit. Floruit circa a. 1160. et scripsit *in Evangelia Dominicalia et Psalmos*. Balaeus Centur. X. 56. Pitseus c. 218.

ROGERIUS *Suiset*, vel potius *Suinshed*, cognomine *Calculator*, vel *Computista*, Mathematicus Oxoniensis in Collegio Mertonensi, postea monachus Cisterciensis in coenobio sui cognominis in agro Lincolniensi. Floruit a. 1350. et varia reliquit. *Calculationes Astronomicas*, Papiae 1488. fol. Paduae per Jo. de Cypro. *Introductorium ad Calculationem*, Venet 1515. *Calculationes cum quaest. de reactione*, Venet. 1520. *Ephemerides*, *Commentationes Ma-*

thematicas, in Magistrum Sententiarum, in Ethicam Aristotelis, et alia plura. Lelandus c. 431. Balaeus Centur. VI. 2. Pitseus c. 576. Car. de Visch de Scriptoribus Ord. Cisterciensis p. 292.

ROGERIUS *Trevirensis* Archiepiscopus *Decretorum volumen* confecit, quod in Synodo coram suis Suffraganeis approbavit. Vivebat a. 914. Haec. Possevinus Apparatus tomo II. p. 351.

ROGERU *Tuiforde*, vulgo *Goodluk*, h. e bona fortuna, Anglus, Eremita Ord. S. Augustini et insignis Concionator in districtu Norwicensi, circa an. 1390. Scripsit *Itinerarium mentis ad Deum, et Sermones ad populum.* Balaeus Centur. VII. 17. Pitseus c. 693. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 611.

ROGERIUS *Venray*, Teutonicus, Ord. D. Augustini a. 1494. scripsit *de institutione puerili, de inquisitione vitae beatae, Hymnos de b. Virgine, de vario litterarum usu, de rebus mirabilibus, de rebus novis, de metrorum generibus, de accentibus Latinorum, Panegyricum ad Joannem Spanheimensem S. Martini Abbatem, de calamitatibus horum temporum, Epigrammata et Epistolas.* Possevinus tomo II. Apparatus p. 351.

* Ad hunc Rogerium Venray Sicambrum literas dedit Joannes Trithemius 12. Aug. an. 1507. legendas inter Trithemii Epistolas. lib. 2. Epist. 40. in Collect. Freheri, in quibus commemorat recepisse se ipsa eius manu scriptum librum metricum *de laudibus S. Josephi*, tum et alterum odas continentem familiares, ac denique tertium prosa oratione referentem *disputationem quamdam manualem.* Addit in eadem Epistola sex et triginta supra centum lucubrata ab illo opuscula; denique se legisse addit eius carmina in laudem SS. Hieronymi, Augustini, Gregorii, Origenis, Jo. Crysostomi, Basilii, Cyrilli tum et Hymnos ad Dei laudem et epitaphia quaedam mortuorum. *

ROGERIUS Abbas Uticensis S. Ebrulfi in Anglia, Ord. S. Benedicti a. 1120. cujus *Epistola* ad Henricum Regem exstat apud Ordericum Historicum p. 873. Orderici Carmen in ejus obitum ibidem p. 875.

ROGERUS *Whaltham*, Canonicus D. Pauli Londinensis a. 1250. scripsit *Compendium morale et Imagines oratorum.* Lelandus c. 243. Balaeus Cent. IV. 16. Pitseus c. 349.

ROGERUS *Welpedale* Mathematicus Oxoniensis et Collegii Balliolensis socius, an. 1368. scripsit *de invocando Deo, Simulachrum Logicalium, de universalibus, de aggregatis, de quanto et continuo, de compositione continui.* Balaeus Cent. VI. 29. Pitseus c. 616.

ROGERIUS *de Wendover*, vel etiam *de Windefora*, monachus S. Albani, Prior Cellae de Bellovisu (de Beauvoir) in territorio Lincolniensi, mortuus a. 1237. reliquit *Chronicon* a nato Christo usque ad a. 1234. quod MS. habetur Londini in Bibl. Cottoniana. Balaeus Centur. XII. 57 Eo usum esse Matthaeum Paris Fabricius noster monet supra tomo V. pag. 50. et Oudinus tomo III. pag. 37. Pitseus duos ex hoc facit, Rogerum *Windoveram* c. 313. et *Windesorum* c. 332. Adde Vossium de Historicis Latinis p. 471.

ROGERIUS, aliis corrupte FRIGERIUS, Italus, JCtus, sec. XI. qui primus in eam Pandectarum partem, quam *Infortiatum* vocat, *Glossas* emisit, primus etiam *Summam* sive *Compendium Juris* composuit. Reliqua illius in obscuro sunt. Pancirollus de claris Legum intrepretibus II. 18. *Compendium* ejus sive *Summa*, nec non *Dialogus de Praescritionibus* exstant in Tractatu Tractatuum tom. IX. fol. 135. 136.

ROGERIUS, Roberti. Comitis Glocestriae filius, Episcopus *Wigorniensis* ab anno 1163-1179. Vide Angliam Sacram tom. I. p. 301. 476. 477. Ejus habemus *Epistolam* ad Alexandrum Papam in Epistolis Joannis Saresberiensis p. 291.

Joannes ROKYCZANA, Bohemus, natus in oppido pagi Pilsnensis *Rokyczana*, quod ad Ecclesiam Pragensem pertinet. Propter paupertatem puer mendicando victum quaesivit, postea in Collegium Reginae, quod Pragae est, receptus Theologiam excoluit, Magistri quoque dignitate cohonestatus. Calixtinorum assecla primum a. 1424. memoratur, sacerdos in templo S. Stephani

in nova Civitate Pragensi, deinde Concionator Parochialis Ecclesiae B. Mariae ad laetam Curiam (*im Tein.*) Turbulento fuit ingenio, multis negotiis se immiscens, legatus ad Concilium Basileense missus, id tandem fraudibus et artibus suis machinatus est, ut Archiepiscopus Pragensis constitueretur. Mortuus est a. 1471. d. 22. Febr. Res ejus gestas narrant Scriptores Bohemici Æneas Silvius, Zach. Theobaldus, Wenc. Hagecius, Bohusl. Balbinus, Jac. Infantius in hist. belli Hussitici, et complures alii, ex quibus (ultimo tamen excepto, qui tunc nondum editus fuit) nata est egregia dissertatio Viri Cel. Jo. Dav. Koeleri *de Jo. Rokyczana*, Altorf. 1718. Ex operibus illius haec nota sunt.

1. *Collatio seu praesentatio Bohemorum coram Domino Legato*, sive *Responsio ad Orationem Juliani Cardinalis*, a quo cum suis in Concilio Basileensi a. 1433. exceptus fuerat Exstat apud Cochlaeum lib. VI. belli Hussitici p. 248.

2. *Responsio ad oppositiones Joannis de Raguso* contra primum ex articulis Bohehemorum: Habetur apud Binium tom. VIII. Concil. p. 314. Vide et supra t. IV. p. 450.

3. *Oratio ad oratores Concilii Pragam missos*, sive *Querela*, apud Cochlaeum lib. VII. p. 257.

4. *Confessio fidei suae*, exstat apud Theobaldum de bello Hussitico p. 2. c. 11. p 86

5. *Epistolae ad Capistranum:* Cochlaeus lib. X. p. 370. ad *Joannem Abbatem de Mulbrun*, concilii Basileensis nuncium, in Martene et Durand Collect. ampliss. VIII p. 173. *ad Bohemos nunciatoria*, quae Praegae acta sint. ibid. p. 354.

6. *Tractatus de septem Sacramentis*, contra Taboritas, scriptus cum ambiret Archiepiscopatum Pragensem, ne Catholicis nimium reprehensibilis videretur. Subjunxit Cochlaeus operi modo citato p. 442.

7. *Tenenda*, h. e. liber, qui credi et teneri debeat.

8. *Postilla Evangeliorum.*

9. *Disputatio Capituli Ecclesiae Pragensis cum Rokyczana de controversiis Hussiticis, habita per dies quinque a. 1465. coram Gyrzikone Rege Bohemiae*, edita est. tom. III. Antiquarum Lectionum part. 2. edit. novae tom. IV. p 753.

10. *Duae Collationes* in Concilio Basileensi a. 1433. in Martene et Durand Collect. ampliss. tom. VIII. p. 252. 254.

11. *Positio primi articuli Bohemorum coram Concilio Basileensi de Sacramento Coenae*, ibid p. 262. Prolixum et solidum scriptum vocat Hockerus in Catal. Bibl. Heilsbrunnensis p. 113.

12. *Allegatio Jo. Rokizani de Praga, et replicatio Hilarii, Doctoris Decretorum, et Wenslai Doctoris Theologiae, super communione utriusque speciei*. MS. exstat in Bibl. Lipsiensi Paullina, teste Catalogo Felleri p. 399. ubi perperam *Rubizanus* scribitur. Ibidem alia reperiuntur contra ipsum scripta. Adde Oudinum tomo. III. p. 2650. Contra ipsum et de ipso haec inveni.:

Fran. de Toleto contra Rokenzanum de communione sub utraqqe MS. est in Bibl. Paullina Lipsiensi. Felleri Catal. p. 191.

Historica relatio de congregatione Baronum ac Civitatum regni Bohemiae a. 1465. facta, inprimis de dictis et factis Joannis Rokenzani: ibidem p. 203.

ROLANDINUS *Rodulphinus de Passageriis*, Bononiensis, primus Notariorum Bononiensium Proconsul, eorundem Collegii erector et benefactor insignis circa a. 1270. 1300. Scripsit *Summam Artis Notariae*. quae ab ipso *Rolandina* dicitur, impressam Taurini 1479. Venetiis per Jo. et Gregorium de Gregoriis, 1500. (Haec Summa tanti olim habebatur ut Mutinae et f. etiam alibi saec. XIV. in Scholis explicaretur. Muratori Antiq. Ital. III 908. Vide Tiraboschi *Bibl. Modenese* IV. 340. Lucchesini) Hanc Oudinus t. III. p. 485. male *Rolandino Patavino* tribuit, Tractatus varios Juridicos in opere magno Tractatus Tractatuum t VIII. part. 1. impressos, *de Testamento et ultima voluntate*, p. 1. *de Codicillis*, p. 197. *de donationibus causa mortis*, p. 119. *de successionibus ab intestato*, p. 251. Pancirollus de claris Legum interpretibus II. 36. Bumaldi Minerval Bononiense p. 206, Orlandi Notitia Script. Bononiensium p. 343. (304 Vid. PETRUS *de Unzola* continuat. Rolandinae. Veronae 1485 f.)

ROLANDINUS *de Romanciis*, Bononiensis, in patria jus civile docuit, et Advocatum egit, mortuus a. 1284. Scripsit *de ordine judiciali Praxeos criminalis*, *Librum quaestionum*, *Tract. de positionibus. Flores ultimarum voluntatum* impressi sunt Spirae 1598. 8. et apud Commelin. 1607. 8. Pancirollus II. 43. Bumaldus I. c.

ROLANDINUS, *Patavinus*, Grammaticus et investigator Antiquitatum, Grammaticam et Rhetoricam Patavii docuit, mortuus a. 1277. scripsit Comm. *de Acciolini tyrannide*, quae ipse viderat: item *de rebus gestis Patavinae civitatis*, cujus libri meminerunt Petr. Paul. Vergerius et Flavius Blondus *Chronicon Marchiae Tarvisinae* ab a. 1180-1260. cum Albertino Mussato de gestis Henrici VII. Imp. cura Felicis Osii prodiit Venet. 1636. fol. repetitus in Thesauro Italiae Burmanniano tomo VI. et Scriptoribus Italicis Muratorii tom. VIII. pag 153. MS. bis occurrit in Bibl. Vaticana, teste Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 118. 139. *Commentariorum* Rolandini *de Eccelinorum tyrannide*, quam noster sub finem voluminis sui descripserat, *Compendium* a Fausto Longiano sub ficto Petri Girardi nomine Italico sermone prodiit anno 1552. quod docent Vossius de Hist. Latinis et Oudinus tomo III. pag. 485. Adde Bern. Scardeonii Antiqu. Patav. II. 10. p. 231. 232. Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasi Patavini lib. III. sect. II. c. 1.

ROLANDUS *Capellutius*, Chrysopolitanus, Philosophus et Medicus, Chirurgus Parmensis, floruit a. 1468. *Chirurgia* ejus edita est cum aliis scriptoribus Chirurgicis, Venet. per Andr. Asulanum, a. 1499. 1519. 1546. fol. *Tractatus de curatione pestiferorum apostematum*, ex bibliotheca Herm. Conringii prodiit Brunsuigae, 1640. 8. Francof. 1642. 8. Haec Mercklinus in Lindenio renovato pag. 948.

ROLANDUS, *Cremonensis* a patria dictus, Ord. Praedicatorum, Philosophiae Professor, Bononiae studuit et docuit, Tolosae quoque Theologiam docuit et contra Waldenses conciones sacras habuit. Obiit anno circiter 1250. scripsit *Summam notabilem Theologiae et Philosophiae.* Plura de eo Jac. Quetif. de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. p. 125. Arisii Cremon. literata tom I. p. 102. Altamura Bibl. Dominicana p. 1. 427.

ROLANDUS *Passagerius*, v. *Rolandinus.*

ROLANDUS *Placiola*, nomen a vico agri Patavini sortitus, Doctor Juris Patavinus circa a. 1300. alii perperam juniorem faciunt. Legatus Patavinorum ad Henricum VII. et Clementem V. Papam fuit. Scripsit *Commentarium in feuda et Opusculum de Regibus*. Cum a Pontifice dicto pro fratre Sacerdotium postularet, et mediocre pro pinguiori optaret, Pontifici admiranti respondit: *Frater meus, pro quo postulo, non est pluris.* Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini lib. III. sect. I. c 1. Marcus Mantua c. 217. Pancirollus de claris Legum interpretibus II. 51. De Summa Rolandina, quae ipsi praeter rem tribuitur, vide modo *Rolandinum de Passageriis.*

ROLANDUS *Ploceranius*, monachus Cisterciensis, circa a. 1220. scripsit *Vitam S. Prognatae*, Abbatissae illius ordinis. Car. de Visch de Scriptoribus Ord. Cisterciensis pag. 293.

ROLANDUS *Scotus*, Glascuensis Ecclesiae Subdecanus, post ordini Domenicanorum nomen dedit circa a. 1481. Ejus memorantur haec opera: *De dilatatione ordinis S. Dominici, Quaestiones arduae, et Resolutorium Sententiarum.* Vide Jac. Quetif de Sriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. pag. 860.

ROLANDUS Ulyssiponensis, cujus, Labbeo teste in Bibliotheca MSS. pag. 216. inter libros Renati Moreau Medici Parisini hoc opus exstitit: *Rolandi Ulixibonienis, physici illustrissimi principis Joannis, patrui domini nostri Regis Franciae gubernantis et regentis regnum Franciae, insigne opus de physiognomia.*

ROMÆUS *de Levia*, Catalanus, ex castro vel villa *Levia*, Ord. Praedicatorum, a. 1221. Prior in conventu Lugdunensi, post a. 1232. Provincialis Prior provinciae Provinciae, tandem Episcopus Tolosanus obiit a. 1261. Scripsit *Regulam*

honestatis monachi et de timendo et amando D. Jesu Christo prosa et ligata. Plura Jac. Quetif. de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 161.

ROMANTIUS *de Rosa* non est nomen aucteris, sed libri Gallici, *le Roman de la Rose.* Occurrit tom. III. Operum Joannis Gerson p. 297. * Cave credas librum hunc qualis est, excusum legi t. III. Operum Gersonis pag. 297. nihil enim ibi occurrit, nisi Jo. Gersonis *Tractatum contra Romantium De Rosa*, quam totam disputationem paucis pagellis expedit Gersonius. *

ROMANUS, Pontifex Romanus ab a. 894. mense Sept. per menses IV. *Epistolae duae* Pontificatus anno sexto h. e 900. datae exstant in Petri de Marca Marca Hispanica p. 833. 834.

ROMANUS *de Roma*, ex illustri Ursinorum familia, Ord. Praedicatorum, Magister Parisinus, qui S. Thomae in Rectura Scholae Parisiensis successit. Vixit circa a. 1273. scripsit *in quatuor libros sententiarum*. *Sermones de tempore et Sanctis.* Vide Quetif de Script.Ord. Praed. t I. p. 263.

ROMANUS *Scotus*, Presbyter circa a. 660. scripsit *de Paschae celebratione.* Possevinus tomo II Apparatus p. 356.

ROMANUS Basilicae *Vaticanae* Canonicus, tempore Eugenii III. Pontificis sec. XII. dedit *Basilicae Veteris Vaticanaé descriptionem*, in qua multa et egregia antiquitatis monumenta habentur, editam Romae 1646. cum annot. Pauli de Angelis. Vide Prosperi Mandosii Bibl. Romanam Cent VIII. 62.

ROMANUS *Vicentinus*, Ord. Praedicatorum, sec. XIII. scripsit *Sermones de tempore et Sanctis.* Jac. Quetif I. c. p. 475. Altamura p. 69.

ROMERIUS, nescio quis, Simlero teste *continuavit Chronicon Reginonis* ab anno 877-967. Quia igitur Continuatio illla edita ab. a. 907-972. pertingit, verosimile putat Vossius, Romerium illius auctorem esse. Vide Jac. le Long. Bibl. historicam Galliae p.337. et Possevinum t. II. Apparatus p.356.

ROMFREDUS Beneventanus, vide *Roffredus.*

ROMUALDUS, auctor ordinis Camaldulensium, Ravennae e nobili Ducum familia ortus et studiis liberalibus imbutus eremum petiit, et ordinis S. Benedicti laxiorem disciplinam corrigere studuit. Obiit a. 1023. aetatis 120.

Ejus *Commentarius in Psalmos* MS. est in monasterio Camaldulensi, in cujus operculo haec leguntur: *Istud Psalterium scripsit et glossavit manu sua propria sanctissimus ac beatissimus Romualdus, sicut praeceperat sibi Deus, quando fuit raptus in paradisum, celebrans Missam in eremo Sytriae, ut scribit beatus Petrus Damianus Presbyter Cardinalis in legenda sua.* Haec Jo. Mabillonius Itin. Italico p. 179. *Expositionem* etiam *in nonnulla Prophetarum Cantica* elaboravit. Adde Possevinum t. II. Apparatus p. 356. (301 S. Romualdi Vita A S. Petro Damiani conscripta prodiit Italice in *Firenze* 1568. 8. a *Diego Castaguizza* ibid. 1671. 4 a Bonif. Collina *Bologna* 1748. 8. v. 2.)

ROMUALDI duo hujus nominis Archiepiscopi Salernitani, prior ab a. 1121-1138. alter ab a. 1153. Uterque est auctor *Chronici* ab orbe condito ad a. 1178. quod ex Codice Ambrosiano edidit Muratorius S. R. Ital. tom. VII. p. 1. Partem postremam ab. a 1159-1177. de rebus, quibus ipse pro Guilielmo Siciliae Rege interfuit, jam antea dederat Carusius in Bibliotheca historica Siciliae tom. II. Prior vero Romualdus pervenit usque ad a. 1125. Nam sub illo anno leguntur haec verba: ADDITIO CHRONICAE. *Ab hoc loco additum est huic Cronicae per Romualdum II. Salernitanum Archiepiscopum.* Romae jam excribi curaverat Mabillonius, edere vero volebant Edm. Martene et Ursinus Durand, edere item constiuerat posteriorem partem Michael del Giudice Abbas, cui hunc titulum praefixerat: *Romualdi Archiepiscopi Chronicon de rebus gestis Rogerii et Wilhelmi primi, Regum Siciliae:* (G. de' Letterati d'It VI. 517) sed, ut modo dictum est, a Muratorio praeventi sunt. Vide praefationem t. III. Collectionis ampliss. p. 3. Adde quoque Nic. Toppii Bibl. Neapolitanam p. 273. cum additionibus Nicodemi p. 221. 222. Ughellum t. VII. p. 396. seq.

Fragmentum *Commentarii in Psalmos*,

sed dubium utri duorum adscribendum, habetur in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 200.

ROMULUS AMASEUS, natus Utini, linguam Graecam et Latinam Bononiae docuit, et ibidem Senatui a secretis fuit, post Eloquentiam Romae docuit, mortuus a. 1552. alii 1558. Ejus scripta haec inveni:

Panegyricus in laudem Cardinalis Grimani Utini 1498. 4 *Panegyricus Georgio Sauromanno Bononiensis gymnasiarchatus insignia suscipienti dictus.* Bonon. apud Benedictum Bibliop. 1513. 4.

Versio Latina librorum Xenophontis *de expeditione Cyri* minoris prodiit cum operibus Xenophontis. Basil. 1545. fol.

Vertit *Pausaniam*; Florentiae 1551. f.

De dignitate Linguae Latinae adversus Hetruscos lib. 2. teste Gesnero nondum sunt excusi. * Praeter omnia hic recensita eius epistolae quaedam ad Flaminium extant in collectione epistolarum eiusdem Flaminii lib. XI. Epist. IX X. XI. XII. XVIII. XIX. (302. Vid. Scarselli (Flam.) De Vita Romuli Amasei Bonon. 1769. 4.)

Hieronymus Amaseus Utinensis Bononia oriundus poeta et philosophus scripsit Carmine latino vaticinium, quo praedicatur universum orbem terrarum Christianae religionis imperium subiturum ad Accursium Mainerium Avenionensem J. C. et Ludovici Gallorum regis ad Venetos oratorem. Prodiit absque anni ascriptione in 4. A. 1499 *

Laurentius de RONZINIS, Urbevetanus, Marschalcus et familiaris Neapolionis S. Adriani Diaconi Cardinalis, circa a. 1289. Scripsit *Librum Mareschalciae*, sive *de Medicina veterinaria*, qui bis MS. exstat in Bibl. Laurentiana Medicea. Bern. de Montfaucon Bibl. Biblioth. MSS. p. 339 394.

RORICO, monachus Moissiacensis in regione Cadurcensi, qui ut ex stilo judicatur, seculo XI. vixit. Scripsit *Gesta Francorum* ab origine gentis usque ad obitum Chlodovei I. Regis, quae exstant in Francicarum rerum Scriptoribus Andr. du Chesne t. I. p 799. et in nova Collectione Scriptorum Francicorum Mart. Bouquet, (Paris 1714. f.) t. III. stilo rudi, et fabulis plenissima. Jac. le Long. Bibl. historica Galliae p. 315.

* De hoc rerum Francicarum historico incerta sunt omnia. Monasticam professionem suam nullibi praefert. Moissiacensem commorationem nunquam indicat nec alia de caussa Monachus Moissiacensis creditur, nisi quod e MS. Cod. Moissiacensis coenobii idem opus eductum est. Opus istud mera puraque epitome Anonymi longe Vetustioris, qui sub eodem titulo opus historicum vulgavit, legendum ap. Duchesnium N. 799. etc. Vide Hist litterariam Galliae t. VII. p. 146. *

RORICUS *Wittonus*, Anglus, Ord. S. Francisci Theologus, scripsit *Sermones de tempore ab initio Adventus usque ad Pascha.* Reliqua ignorantur. Pitseus Append. Cent. IV. 29. Willot. Athenae sodaliti Franciscani p. 320.

ROSCELINUS, sive *Ruzelius*, Compendiensis ex Gallia, sec. XI. primus Doctor Philosophiae et Theologiae Scholasticae ante Abaelardum, cujus errores de fide SS. Trinitatis et incarnatione verbi refutavit Anselmus Cantuariensis libro adversus eum scripto p. 41. et lib. II. Epist. XLI. ad Fulconem. Adde Concilium Suessionense anno 1092. Hottingerum tom. III. Hist. Eccl. p. 96.

Matthaeus de ROSSIS, Aretinus, J. U. D. scripsit *Tractatum de Jejuniis quadragesimalibus*, qui MS. adest Stargardiae Pomeranorum in Bibl. Mariana.

ROSTANGNUS, monachus Cluniacensis, scripsit *Relationem de translatione capitis S. Clementis in monasterium Cluniacense*, *ejusque exceptione*, quae contigit a. 1206. Exstat in Bibliotheca Cluniacensi p 1481.

De alio Rostagno II. qui fuit Archiepiscopus Arelatensis, vide Acta Sanctorum t. V. Julii p. 325. et Gall Christ. t. I. p. 547.

ROTGERUS, vide supra ROGERIUS *Coloniensis.*

ROTHARDUS, Episcopus Suessionensis, ab Hincmaro, Episcopo Remensi. sede sua dejectus a. C. 865. Romam appellavit, et *Libellum proclamationis* ad Nicolaum I. scripsit, in quo statum caussae suae exponit. Exstat tomo V. Harduini p. 579.

ROTHLANDUS, monachus Morimundi Mediolanensis Vita Car. de Visch. p. 293.

quae non intelligo) Ord. Cisterciensis, scripsit *Vitam S. Francae Abbatissae Placentinae, ex Vitae altae Comitum familia* Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 293.

* Rothlandus Mediolanensis Monachus Moribundi (ita enim legendum et sic plana sunt omnia) nomen est corruptum atque deformatum ex vero authore vitae S. Francae quem appellatum constat Bertramum Reoldum; Vide Fabric. V. BERTRAMUS *Reoldus*. *

ROTHOMAGENSE Chronicon edidit Labbeus Bibliotheca MS. tomo I. p. 364. Fragmentum ex Chronico Rothomagensi ab a. 1230-1234. Dacherius tomo III. Spicilegii p. 613. Acta Archiepiscoporum Rothomagensium, Mabillonius Analect. p. 222. Vetus formula celebrandi Concilii provincialis Ecclesia Rothomagensi, ibidem pag. 226. Statuta Ecclesiae Rothomagensis an. 1361. Martene et Durand. ampliss. t. VI. p. 757. Breviarium ad usus Ecclesiae Rothomagensis typ. Impressum est an 1480. f.

Antiqua Statuta archimonasterii Rothomagensis S. Audoeni in Martene et Durand Thesauro novo tomo IV. p. 1205.

* Concilia quaedam Ecclesiae Rothomagensis praeter ea quae dederunt Martene et Durant edidit P. Guilelmus Bessin in sua collectione Concilior. Normanniae quae pariter in sua singula loca distributa sunt in novissima editione Labbei Veneta *

ROTROCUS, *Hrotrocus*, nescio quis, scripsit *Vitam S. Corbiniani*, quae exstat in bibliotheca Episcopi Frisingensis. Epitaphium ejus ex Codice pervetusto Tegernseensi profert Bern. Pezius Dissert. Isagogica in tomum primum Thesauri Anecdotorum novissimi p. 27.

Epitaphium Hrotroche Sophistae.

Hic jacet opertus cespitis telluris in aula
Corpore sepultus inclytus arte lector
Venerabilis Scriptor, famosus literarum Sophista
Hrotrohc.
Hic pie vivens feliciter migravit ad Christum.
Huc venientes fratres, versus quicunque
Legentes hos, vestris rogito precibus
Animam adjuvate suam

Neve Rotroci nomen cupiam insolitum videatur, hoc addimus, duos hujus nominis fuisse, quorum alter pater, alter filius Gaufridi Vicecomitis Castridunensis fuit. Mentio eorum fit in diplomatis Cluniacensibus in Bibliotheca Cluniacensi p. 541. seq. et in annot. Andreae du Chesne p. 77.

S. RUADANUS, Hibernus, aequalis S. Brendani Abbatis, qui a S. Tinano Episcopo Clonardensi educatus est, et presbyter ordinatus. Is in Momoniam profectus Lothrae coenobium construxit, ibique Abbas praefuit, obiit a. 584. Scripsisse dicitur *contra Diarmod regem lib. I. De mirabili fontium in Hibernia natura, et de miraculosa arbore.* Waraeus de Scriptor. Hiberniae part. I p. 13.

Joannes Crotus RUBEANUS, vero nomine *Jo. Jager*, illud vero nomen vernaculum απο τȣ̃ κροτειν a *pulsando*, immutando deduxit, antea quoque *Venatoris* nomine usus. Natus est in villa *Dornheim* prope Arnstadium, unde nomen *Rubeani* vel *Rubiani*, circa a. C. 1480. Literis incubuit Erfurti, ubi a. 1508. Magisterii dignitatem obtinuit sub nomine *Jo. Venatoris* ex *Dornheim*: postea Professor Theologiae constitutus post absolutum iter Italicum a. 1520. fasces Academiae laudatae gessit. Post varios errores per Germaniam, Borussiam et Poloniam tandem Halae commoratus est apud Albertum Cardinalem, Episc. Moguntinum et Magdeburgensem, cui a consiliis fuit, et dignitatem Canonici Hallensis ornatus esse dicitur. De morte ejus non constat. Scripsit *Apologiam eorum, quae Halae gesserat contra sacrorum restauratores Albertus*, Lips. 1531. 4. Hunc libellum non vidi, bene tamen alium qui contra ipsum scriptus est hoc titulo: *Ad Apologiam Joannis Croti Rubeani Responsio amici, ad quem privatim eam scripsit.* Constat plagulis duabus, sine anno adjecto, qui tamen fuit 1532. Hanc Responsionem denuo edidit Jo. Christophorus Olearius, Arnstad. 1720. 8. et annotationes adjecit, vitam nostri non mediocriter illustrantes. Luthero prius valde acceptus fuit, quod ex Epistolis illius constat, quia praeter ingenium agnitio quoque veritatis coelestis in illo fuit. Quum vero ad vo-

mitum rediret. et operas Wicelio jungeret, illi porro favere non potuit.

Ajunt etiam illum *Epistolas Obscurorum Virorum* composuisse, vel. certe primum earum Volumen, quod a. 1517. 4. prodiit. Sic enim Auctor Responsionis ad Apologiam p. 11. edit. novae: *Ut interim taceam libellum illum tuum, qui decem possit exercere Democritos*, Obscurorum *scilicet* Virorum Epistolas, *quae nihil fuerunt, quam Classicum quoddam, ad concitandos et armandos adversus Papistas novis convitiis eos, qui per sese tam salse dicta non erant inventuri, Quem libellum tuum haud dubie amas in hunc diem tenerius, quam simia prolem: quem sat scio, sic admiraris, sic ut tuum inventum deperis, ut Homeri malles interire Iliada quam illos Croti suavissimos risus, et immortales de Papistis cachinnos intercidere.*

Confer de illo Motschmanni Erfordiam literatam continuatam Collect. II. p. 217. et quos praeterea allegat Jo· Balth Beyschlagius in Sylloge variorum Opusculorum tom. I. fascic. 2. p. 292.

RUBERTUS, vide infra *Rupertus*.

RUCELINUS, vide *Roscelinus*.

RUDIGERUS, Episcopns Spirensis, scripsit *librum adversus Judaeos*, Vixit anno 1084-1090. Possevinus tomo II. Apparatus p. 358. Adde Galliam Christ. V. 723.

RUDIMENTUM *Novitiorum*, Epitome sive Systema Historiae universalis medio aevo auctore incerto confecta et in sex aetates divisa, prodiit Lubecae per Lucam Brandis de Schoss, 1475. fol. Evolve de hoc opere V. C. Jo. Henr. a Seelen Selecta literaria p. 558. edit. poster. et historiam typographiae Lubecensis p. 4. sqq.

Laurentius de RUDOLPHIS, Senator Florentinus, qui ibidem lura docuit, et legationibus aliquot pro patria functus est. Vixit sec. XV. usque ad annum circiter 1450. Ejus sunt *Repetitio c. sine XII.* 9. 2. *Disputatio solemnis, Repetitio c. monachi XVI.* 9. 1. quae simul impressa sunt Pisciae 1489. fol. *Tractatus de usuris.* ibid. 1490. fol. *Defensorium Montis Pietatis seu de Cambiis et usuris, Practica et Theoria eorum, que in jure frequenter contingunt, Consilium matrimoniale etc.* Vide Pancirollum de claris Legum interpretibus, Nigri Scriptores Florentinos, Goetzii Memorabilia Bibl Regiae Dresdensis Vol.I. p. 151.541. (311 Vide supra LAURENTIUS de *Rodulphis* et Vitam eius Italice inter alias a Vespasiano exaratas. *Roma* 1839 8.)

RUDOLPHUS *Agricola*, natus in villa *Bafloo* non procul a Graeninga, circa a. 1442. Lovanii literis incubuit, post itinera in Galliam et Italiam suscepit, Theodori Gazae, Aristotelem explicantis auditor. In patriam reversus reip Graeningensis Syndicum egit, sed post breve tempus amore libertatis et studiorum impulsus vitam privatam praetulit, ultimo vitae tempore Wormatiae apud Joannem Camerarium, Dalburgium, Episcopum, et Heidelbergae versatus. Unus ex primis fuit, qui studia humaniora in Germaniam intulerunt. Linguam Hebraicam ultimo demum vitae tempore a Judaeo didicit. Obiit Heidelbergae 24 Octob. 1485. a Joan. Reuchlino post mortem laudatus. Jo. Saxonis Holsatiensis Oratio de Vita ejus prodiit Witteb. 1539. 8. et in Declamationibus Melanchtonis. Plura de ipso dant Trithemius de Scriptor. Eccles. c. 870. et de script. Germ. c. 224. Henr. Whartonus in Append. ad Caveum, Aub. Miraeus de scriptor. Eccles. et in Elogiis Belgicis. p. 108. Baelius in Lexico, Val. Andreae Bibl. Belgica p. 798. Swertius in Athenis Belgicis p 663. Suffridus Petri de scriptoribus Frisae Dec. VIII. 5. Niceronus t. XXXIII. p. 180.

Opera ejus quaedam sub titulo *Lucubrationum* prodierunt Colon. 1471. 4. sub titulo Opusculorum, Antverp. apud Theodoricnm Martini 1511. 4. Basil. 1518. 4. Antverpiensium hic est titulus: *Rod. Agricolae nonnulla Opuscula hac sequuntur serie. Axiochus Platonis de contemnenda morte versus è Graeco in Latinum. Epistola de congressu Imperatoris Friderici et Caroli Burgundionum Ducis. Epistolae variae ad Jacobum Barbirianum de re Scholastica Antverpiensi. Item de formando studio cum multis aliis. Paraenesis Isocratis ad Demonicum e Graeco in Latinum traducta. Oratio in laudem Philosophiae. Oratio ad Inno-*

centium VIII. P. M. *Carmen de vita D. Judoci. Anna Mater. Epicedion in mortem Comitis Spegelbergi. Hymnus de omnibus Sanctis. Carmina. Epitaphia Antwerpiae* 1511. *in* 4. Tandem conjunctim edita sunt ab Alardo Amstelredamo Coloniae apud Gymnicum, 1539. 4. et in duos tomos distributa. Priori haec insunt·

De inventione Dialectica libri III. cum scholiis Alardi, p. 1. Lovanii per Theod. Martinum 1515. fol. Cum scholiis Jo. Matthaei Phrissemii, Paris. apud Sim. Colinaeum, 1529. 4. ibid. apud Mich. Vascosanum 1533 8. Colon. 1527. 4. Versio Italica Horatii Tuscanellae prodiit Venet. 1567. 4. Epitome horum Commentariorum per Barth. Latomum Arlunensem prodiit Basil. 1537. 8. Lips 1538. 8 Paris 1542. 8.

Singulares aliquot de universalibus quaestiones, insertae sunt p. 37.

Alardi *Propaedevmatum Dialecticae inventionis opusculum* ad locos Agricolae accommodatum, inseritur p. 319.

Scholia in Orat. pro Lege Manilia, p. 461.

Tomo II.

Aphtonii Progymnasmata latine versa a Rud. Agricula, cum scholiis Alardi, p. 1.

Prisciani Praeexercitamenta, ex Hermogene translata, cum scoliis Ejusdem p. 77.

L. Annaei Senecae Declamationes aliquot, cum scholiis Agricolae, 90. Basil. 1529. 8. apud Bebelium.

Oratio de charitate Christi, p. 118.

Oratio in laudem Matthiae Richili, pag. 138. Colon. 1529. 8.

Oratio in laudem Philosophiae, p. 144.

Oratio gratulatoria, pro Joanne Camerario Dalburgio, Episcopo Wormatiensi, dicta Innocentio VIII. P. M. p. 163. omnes cum scholiis Alardi.

Ad Alexandrum Maced. Regem Demosthenis et Æschinis oratiunculae aliquot, latine versae, p. 171.

Epistolae ad diversos, p. 174.

Isocratis ad Demonicum Paraenesis, lat. versa, p. 225. cum Distichis Catonis. et aliis hujusmodi scriptis. Paris. apud Ascensium 1533. 8.

Ejus libellus de regno ad Nicoclem, p. 236.

Luciani de non facile credendis delationibus libellus pag. 246.

Platonis Axiochus, de non metuenda morte, pag. 258.

Luciani Gallus, p. 276. haec tria cum scholiis Alardi.

Carmina, pag. 291.

Scolia in Boethium, quae Val. Andreas memorat, in his operibus non habentur. Colon. ap. Cervicornum, 1535. 8. Basil. 1570.

Historiola de congressu Friderici III. Imp. et Caroli Burgundiae Ducis apud Treveros a. 1474. e Gallico versa exstat apud Freherum S. R. Germ. t II. p. 155.

Vita S. Jodoci, carmine heroico, et altera *S. Annae* carmine elegiaco descripta, legitur utraque apud Cornelium Schultingium Biblioth. Eccles. tom. II.

Vita Francisci Petrarchae, ad Ant. Sirophinium Papiae a. 1477. scripta, legitur in Collegio Viglii Zuichemi Lovanii, ut et nonnulla alia ejusdem Rudolphi.

Addit Trithemius vertisse ex Hebraico *Psalterium*: ex Graeco *Dionysii Areopagitae opera*, sed morte praeventum ea imperfecta reliquisse. Haec Val. Andreas, cujus adde Bibl. Belgicam MSS. p. 241. *Familiaris Epistola Antverpiensi scholae abrenunciantis, Hymnus de omnibus Sanctis, et Sermo prolixus ad Clerum in Capitulo* extant in Bibl. coenobii Parcensis in Belgio, teste eodem II. p. 172. Epistola *de formando studio* a. 1484. Scripta prodiit cum Melancthonis de arte dicendi, et aliis hujusmodi opusculis, Witteb. 1524. 1532. 8. Basil 1531. 8. Paris. apud Rob. Stephanum 1527. 8. ubi titulus est *de formandis studiis*. Porro Colon. per Euchar. Cervicornum, 1532. 8. separat. Lugduni 1539. 4.

RUDOLPHUS *Agricola* junior, natione Rhaetus, Poeta Laureatus. Ejus nota est *Epistola* ad Joach. Vadianum *de locorum nonnullorum obscuritate* cum responsione Vadiani, 1515. 4. sine loco. Cum Pomponio Mela, Lutet. 1530. fol. *Congratulatio ad Sigismundum de Ebersteyn*, (verum nomen est *Herberstein*) *Consiliarium Maximiliani Caesaris, feliciter Moschis revesum*, Cracoviae 1518.

RUDOLPHUS *de Bruinswyck in Psalte-*

rium MS. est in Bibl. monasterii Parcensis in Belgio, quod testatur Val. Andreas in Bibl. Belgica MSS. II. p. 167.

RUDOLPHUS *Casae Dei* in Arvernia monachus sec. XII. scripsit vitam *S. Adelelmi*, vel *Elesmi*, Abbatis tertii Casae Dei, et primi Prioris S. Johannis Burgensis in Hispania, quam Yepes in monasterio S. Johannis Burgensi exstare testatur. Bollandus tom. II. Jan. p. 1059. Habetur in Jo. Tamayi Martyrologico Hispanico, et inde in Mabillonii Sec. VI. Benedictino p. 2. 895.

RUDOLPHUS *Dier de Muden* vel *Muyden*, natus in oppido Muda Hollandiae a. 1384. Anno aetatis XIV. Daventriam studiorum caussa petiit, post annos quatuor Fratribus domus Florentii s. Hieronymianorum ibidem adscriptus, porro a. 1435. Procuratoris munus obtinuit, mortuus a. 1458. aet. 75. Ejus est *Scriptum de M. Gherardo Grote*, *Domino Florentio*, *et multis aliis devotis fratribus* in modo dicta domo versatis. Edidit vero Gerhardus Dumbar. tom. I. Analectorum p. 1. ubi etiam p. 114. *Continuatio hujus Scripti per Petrum Hoorn composita extat.*

RUDOLPHUS *de Frameinsperg*, miles, e Bavaria oriundus, a. 1346. ex urbe Landshuta ad Terram Sanctam profectus, sed Palaestinam transvolavit potius, quam peragravit. Intra aliqvot menses confectum est ejus iter, nec nisi trecentos et quinquaginta florenos cum famulo consumsit, quorum quatuor habuit, cum Landshutum venit. Fabulas plerumque refert, nec nisi fragmenta brevissima totius operis supersunt, edita a Canisio Lect. Ant. IV. p. 358. Narrationem hanc debemus Jac. Basnagio in observatione praevia p. 333. Olearius memorat, eum Pastorem in Sucken fuisse, et *Descriptionem Terrae Sanctae* cum Marci Poli, Veneti, et Jo. de Mandavilla itineribus prodiisse. Vide et supra t. II p. 588.

RUDOLPHUS, monachus *Fuldensis*, discipulus Rabani Mauri, Poeta et Historicus, obiit a. 865. quum in Schola Fuldensi docuisset: Godefridus Henschenius in Comment. praevio ad vitam Rabani, tom. I. Febr. p. 501. docet, eum chartis donationum Caroli M. et Ludovici Pii, tanquam Scholasticum, Clericum et Subdiaconum, subscripsisse. Ex alia charta ostendit, eum Ludovico Germaniae Regi a concionibus et confessionibus fuisse. Habemus ab eo.

1. *Vitam S. Liobae*, Abbatissae Bischofheimensis, editam a Surio in editione secunda q. 28, Sept. et Mabillonio Sec. Bened. III. part. 2 p. 245 Hanc jussu Rabani scripsit. Excerpta ex illa dedit Browerus in Sideribus Germaniae, et Schannat in Codice Probationum Histor. Fuldensis p. 79.

2. *Vitam Rabani Mauri*, quae exstat in Operibus hujus per Colvenerium, tom. I. in Broweri Ant. Fuldensibus, nec non in Actis Sanctorum tom. I. Feb. p. 500. ap. Mabillonium sec. IV. part. 2. p. 1. Schannatum l. c. p. 117. Particula etiam illius in Actis SS. tom. I. Aprilis p. 7.

3. Partem *Annalium Fuldensium* ipsi tribuit Eccardus rerum Francic. XXXI. 118. quia ea, quae A. 852. praecedunt, a scriptore contemporaneo et aula regia versato composita sint. Adde Caveum p. 459. Histoire literaire de la France t. V. p. 285.

Ad hunc Rudolfum directa est Epistola Erminoldi seu Erminrici Diaconi et Monachi Elwangensis vitae B. Solae praemissa, apud Canisium Lect. Ant. II. parte 2. p. 168. ubi eum Didascalum suum vocat.

RUDOLPHUS *Glaber*, v. t. III. p. 62.

RUDOLPHUS *Langius*, vide t. IV. 562.

RUDOLPHUS, Episcopus *Levantinus*. Ejus *monitio sub poena Excomunicationis de non adhaerendo Georgio Regi Bohemiae*, *literae ad Academiam Lipsiensem*, *Bulla Cruciatae* et alia MSS. sunt in Bibl. Lipsiensi Paullina. Felleri Catal. p. 405. 406. Acta per eundem in diaeta in montibus Cuthinis Bohemiae, ibidem p. 108.

RUDOLPHUS *de Lubeck*, nescio quis, vixit a. 1323. sub Johanne Papa XXII. scripsit *Pastorale novellum*, sive Summam Sacramentorum, rituum, vitiorum, versu Exametro. incipit:

Sanctorum sacra verba Patrum, Decretaque Romae
Pontificum variis diffuse tradita libris etc.

Exstat MS. in Bibliotheca monasterii Benedicto-Burani, teste Pezio Thes. novissimo tomo III. parte 3. p. 629.

RUDOLPHUS *Prellaeus*. vid. *Radulphus*.

RUDOLPHUS *e Rudhesem*. Episcopus Uratislaviensis, scripsit *in Pentateuchum Mosis, in Josuam. Judicum et Iesaiam, Expositionem quoque in quatuor libros Sententiarum. Sermones de Tempore et Sanctis.* Vivebat a. 1470. Haec Possevinus tom II. Apparatus p. 350.

RUFINUS, natione Gallus, in aula Theodosii summam dignitatem consecutus est, de quo historici sunt consulendi. Literarum cupidum fuisse, docet Symmachus, amicus ejus, Epist. III. 82. 83. 88. 90. qui ejus eloquentiam, sales et elegantiam commendat. Adsunt undecim Epistolae Symmachi ad ipsum scriptae, sed nulla illius adest responsio. Auctores Historiae literariae Gallicae tom. I. part. 2. p. 323. existimant, *Poema*, illud, quod fabulam Pasiphäes metris fere omnibus Horatianis exprimit, esse hujus Rufini, quia siglae V. C. ipsi a Goldasto in editione Petronii additae sunt. Longe melior est sententia Fabricii nostri, Biblioth Latin. IV. 7. pag. 796. qui Victorini Grammatici esse ostendit, illius scilicet Aretiochensis, cujus librum *de metris Terentianis* in Collectione sua exhibet Helias Putschius p. 2706. Adeoque illud Carmen ideo tantum elaboratum est, ut omnia metrorum genera juvenes simul expressa haberent.

RUFINUS, incertae sedis Episcopus, sed qui tamen seculo XI. vixit, et Petro Abbati Cassinensi Librum *de bono pacis* inscripsit, editum a Bern. Pez Bibl. Asceticae t. IX. 1.

RUFINUS, qui se *magistrum* vocat, scripsit Vitam *S. Raymundi Palmarii Confessoris*, qui a. 1200. obiit, exstat autem in Actis Sanctorum tom. VI Julii pag. 645. non a manu primaeva, sed ex versione Italica anni 1525. in Latinum sermonem conversa. Alia hujus Raymundi vita Italico sermone scripta est a Petro Maria Campio Placentiae 1618.

RUFFINUS Antiochenus, Grammaticus. *Commentarius* ejus *in Terentium* MS. est in Bibl. Vaticana et Ambrosiana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 92. 106. 523. Cum Prisciano impressus est Comm. *de metris comicis et oratoriis numeris*, teste Gesnero.

RUFINUS, *Aquilegiensis* presbyter, Concordia (non Lusitaniae oppido, ut Georgius Cardosus in Hagiologio d. 20 Junii, Pseudo-Dextrum secutus, credit. Adde Nic. Antonii Bibl. Hispanam veterem III. 5. n. 125. 126.) sed Carnorum colonia oriundus. *Toranii* cognomen ipsi vulgo tribuunt: quem *Tyrannium* vocat Appendix ad Isidorum et Ildefonsum de Script. Eccles. c. 4. De vita ejus nolo pluribus agere, Lectores ablegans ad Henr. Norisii Hist. Pelagianam I. 2. 3. Tillemontium tom. XII Dupinium, Caveum, Ceillerium, praecipue Fontaninum in hist. literaria Aquilegiensi, lib. IV. et V. et Annalium Ecclesiasticorum scriptores. Oudinus nihil de illo, quod non miror, quum et alios omiserit non negligendos. Vita Rufini Gallico sermone prodiit Paris. 1724. 12. 3. Vol. (Journ. des Scavans 1725, pag. 391). Pelagii praeceptor fuit, Pagius ad a. 409. n. 26 seqq. peccatum originis negavit, adeoque Pelagianorum Coryphaeus fuit. Sirmondus tom. I p. 304. Henr. Noris diss. de Synodo V. c. 13. Walchius diss. de Pelagianismo ante Pelagium (Jen. 1738.) §. 39. Palladius Hist. Lausiaca c. 118. negat hoc Rufino inventum esse vel γνωςικωτερον vel επιεικεςερων Fabulas multas illius detegit Baronius, cujus confer Indicem tomi IV. et V. nec non Possevinum tom. II Apparatus p. 358. seqq. De mala ejus fide in vertendis scriptoribus Graecis conqueritur etiam Dallaeus de scriptis Dionysii et Ignatii II. 40. seqq.

Scripta ejus nunc sequantur.

1. ***De benedictionibus Judae et reliquorum Patriarcharum.*** Exstant in Orthodoxographis Heroldi et Grynaei. MS. in Bibl. Vindobon. teste Lambecio t. II p. 800.

2. *Commentarii in Hoseam.* Ab auctore seculi V medii scriptos esse credit Tillemontius t. XII. p. 290.

3. 4. *Comment. in Joëlem et Amos.*

5. *Expositio Symboli ad Laurentium Episcopum.* Legitur inter Opera Cypriani et Hieronymi, quibus a nonnullis temere adscribitur.

6. *Historiae Ecclesiasticae libri II.* ab initio haereseos Arianae usque ad mortem

Theodosii M. Graecam illorum librorum versionem fecerunt Gelasius Caesareensis et Cyrillus Hierosol. teste Photio p. 120. Usi sunt ea Theodoretus et Socrates. Vid. Petavius contra Grotium p. 83. Dodwellus de jure Laicorum sacerdotali p 278. Locus Graece affertur in Act. I. Synodi Nicaenae secundae tom. III Conciliorum Binii pag. 491. 494. Socrates primum ejus fidem praefationem libri II.

7. *Commentarius in Psalmos LXXV.* A recentioribus interpolatum credit Gatakerus in Adversariis p. 70.

Haec opera prodierunt Lugd. 1570. Paris. Somnius 1580. fol. (303 cura Renati Laur. De la Barre editio rarissima). Memoratur etiam editio Romana 1470. fol. (304 a Labbè, at non vidit Audifredus, Specimen p. 69.)

8. *Apologia Pamphili pro Origene Latine versa.* Exstat Operum Hieronymi t. V p. 245. edit. Martianaei.

9. *Apologia pro Origene, sive de Depravatione librorum Origenis.* ibid. p. 249.

10. *Alia pro eodem Apologia.* ib. p. 250.

11. *Epistola sive Apologia ad Anastasium Papam de fide sua.* ibid. p. 259.

11. *Invectiva adversus Hieronymum altera:* tres enim scripserat, (non duas, ut vulgo creditur) teste ipso Hieronymo t. II p. 134. et saepius alibi. In editione Martianaei bis occurrit, tom. IV part. 2. p. 350. et tom. V p. 261.

13. *Professio fidei*, sive *Palinodia*, constans Anathematismis XII. qui Origenianis et Pelagianis oppositi sunt. Sub Rufini nomine inter Marii Mercatoris Opera edidit Garnerius part. I p. 114. Hieronymo tribui in antiquo MS. testatur Mabillonius tom. I Musei Italici p. 218. Edidit quoque Henricus Noris Hist. Pelag. I. 3. Adde Natalem Alexandrum sec. IV. parte I. pag. 686.

14. *Libellus fidei prolixissimus* contra varios haereticos Latine versus. Primus edidit Jacobus Sirmondus, Paris. 1650. 8. repetitus est tomo I Operum ejus, et t. XXVII. Bibl. Patrum maximae. Pelagio tribuitur in MS. Corbeiensi, quam sententiam refellit Sirmondus Garnerius Rufino cuidam Syro vindicat, et illustrat in Appendice ad tomum I. Marii Mercatoris pag. 286.

15. *Opera Josephi Latine conversa*, quae res ipsi satis infeliciter cessit. Quamvis sint, qui non ab ipso, sed a quodam amico Cassiodori versos esse dicant libros Antiquitatum, ut ex ejus c. 17. Institutionum divinarum notant Lambecius, Jo. Andr. Bosius, et Isaacus Vossius: Qui, *nescio*, inquit, *quo fato factum sit*, *ut illa versio sub Rufini ambulet nomine*, *ac si necessum sit*, *ut omnes ineptae interpretationes Rufinum habeant auctorem* Epiphanii Scholastici nomine edidit in luculenta sua Josephi editione Eduardus Bernardus. Plura dabunt Ittigius in Prolegomenis ad Josephum et Fabricius noster Bibl. Graeca IV. 6. 11. qui etiam editiones sat multas operose recenset.

16. *Eusebii Historiam Ecclesiasticam* Latine vertit, cujus jam meminit Augustinus de cura pro mortuis c. 6. tom. VI. Operum p. 379. Mala hic fide versatus est, addendo, mutando et subtrahendo. Editiones varias pete rursus ex Bibliotheca Graeca τȣ πανυ V. 44. p. 59.

17. *Clementis Recognitiones* Latine. Meminit Gennadius. Eduntur cum Clemente, *Cum Epistola ad Jacobum fratrem Domini*, quam noster itidem vertit.

18. *Anatolii Liber de Paschate.* Versio edita est a Bucherio una cum Victorini Paschali Canone. Antwerp. 1634. fol. pag. 439.

19. *Origenis varia*, περι αρχῶν *Homiliae in Genesin*, *Exodum*, *Leviticum*, *Numeros*, *Josuám*, *Judices*, *primum Regum*, *Psalmos*, *Canticum Canticorum*, *in Epist ad Romanos Latine.* De singulis vide Fabricium nostrum, ubi de Origene agit. De libro περι αρχων speciatim Walchii dissert. de Pelagianismo ante Pelagium p. 67. 70.

20. *Basilii Caesariensis et Gregorii Nazianzeni quaedam Latine*, in antiquis illorum Patrum editionibus. Orationis tamen XLIX et L. Nazianzeni versio perperam Rufino tribuitur: et Prologus illis orationibus praemissus alio spectat. Vide quae Chiffletius annotavit ad Vigilium p. 58.

21. *Vitae Patrum.* In editione Rosweydi nostro tribuuntur liber II. qui Palladii Historiam Lausiacam, et *tertius*, qui Heraclidae Paradisum continet. Adde Rosweydi Prolegom. X.

22. *Gregorii vitam S Phileae, Episcopi Thmuitàni et sociorum* recognovit, quae edita est in Actis Sanctorum tom. I Febr. pag. 462.

23. *Xysti* sive *sexti Philosophi sententiae* a Rufino versae sunt, de quibus infra in *Xystus*.

24. *De bono pacis* libros duos Rufini Sorani nomine (forte *Torani* scriptum fuit) ex Bibl. Tegernseensi praelo paratos habet Celeb. Bernardus Pezius, prout ipse testatur Dissert. Isagogica ad tomum I. Thesauri Anecdot novissimi p. 14.

Perierunt illius quaedam a Gennadio c. 17. memorata, ut sunt: *Sententiae Pamphili Martyris adversus Mathematicos*, (vide Henr. Noris dissert. de Synodo V. p. 102.) *Epistolae variae, Invectiva adversus Hieronymum prior, Evagrii Pontici Opuscula.* Etiam e Latino in Graecum quaedam vertisse testatur Hieronymus t. II. p. 165.

Quosdam *Sermones*, Zenoni Veronensi vulgo tributos, Rufini esse, in editione Zenonis recentissima ostenderunt Petrus et Hieron Ballerini fratres. Veron. 1739. f.

* De operum Josephi, quae vulgo feruntur a Rufino versa, translatione egregie commentatus est vir. cl. Muratorius Antiquit. t. III p. 918. Certum ille ponit Cassiodori aetate Antiquitates Judaicas latinitate donatas fuisse, eodem Cassiodoro instante, ut ipse testatur Instit. Div. Liter. c. 17. quam primam fuisse operis huius versionem ex eo constat, quod ab antiquiore scriptore translatum nemo unus ex veteribus umquam dixit; nec vetustissimus Mediolanensis codex qui in papyro Aegiptia scriptam Antiquitatum Josephi versionem continet, Rufini nomen umquam praefert. Liber vero de bello Judaico utrum a Rufino versus sit, Cassiodori etiam aetate ambigebatur. Immo potius ex silentio Gennadii, qui inter opera Rufini hanc versionem nequaquam accenset, plane evincitur latinum huius operi interpretem alium a Rufino querendum esse. Ex his omnibus inferendum Antiquitates Judaicas latinis litteris traditas opus Authoris esse Rufino recentioris; versionem autem de Bello Judaico num Rufini sit ambigi merito posse.

Describenda nunc venit splendida editio Veronensis operum Rufini non ante multos annos a Cl. Dom. Vallarsio Veron. Presbytero curata cuius t. 1 prodiit Veronae 1745. alterum vero non sine votorum sollicitudine expectamus. Praeceditomnia Rufini Vita a V. C. Fontanino adornata, atque in eius historia Aquileiensi inserta, publicique juris postobitum Authoris facta. Vitam hanc nonnullis correxit emendavitque Vallarsius.

Inter Rufini opera familiam ducit liber *de benedictionibus Patriarcharum* cum notis cl. editoris recensitum ad Cod. MS. Biblioth. Bononiensis.

2. *Commentarius in Symbolum Apostolorum* ad Balutianam editionem exactus.

3 *Historia Monachorum et Itinera per Ægiptum* S. Petronii Bononiensis nomine scripta ex editione Rosweydiana repraesentata.

4. *Duo Historiae Ecclesiasticae libri* cum MSS. Codicibus comparati. Monendi sunt hic lectores studiosi historiam hanc Rufini, atque una pariter totam eius versionem Historiae Ecclesiasticae Eusebii extare in vetustissimo Codice Cathedralis Ecclesiae Lucensis tempore Caroli Magni scripto, qui sane consuli meretur, ut eo accuratior historia ista reddatur.

5. *Libri Apologetici duo adversus Hieronymum* subiunctâ *Apologia ad Anastasium.*

Succedit his appendix dubia atque spuria continens. Primus omnium sese offert *Commentarius in 75 priores Psalmos.* Authorem huius opusculi quamquam Anonymum Vallarsius in Praefatione investigans Gallum esse natione certo indicio tenere se demonstrat, nec facile alium esse ait a Vincentio Presbytero Gallo, de quo Gennadius *De Scriptorib. Eccles.* cap. 80.

2. In tres minores Prophetas *Oseam, Joelem, Amos Commentarius*, quem ab Hispano scriptore datum, et forte a Paulo Orosio ex coniectura deducit.

3. *Vita S. Eugeniae Virg ac Martyris*, quam ex Graeco a Rufino versam recentiores quidam nullius veteris Codicis authoritate persuasi scripserunt. Edita est a Rosweido, et cum eius notis recusa.

4. *Libellus de fide* a Card. Norisio olim e Vaticano, et a Garnerio ex Bellovacensi Codice productus sub Rufini nomine quamquam ille quidem Rufinum Aquileiensem praescripsit; alter Rufinum Hieronymi discipulum; sed a Rufino nostro alienam esse scriptiunculam Vallarsius contendit.

5. *Rufini Presbyteri Provinciae Palestinae liber de fide* a Sirmondo olim vulgatus, et nunc iterum recusus additis ex MSS. Codicibus variantibus. *

RUFINUS *Floridus*, *Poëta Britannus*, *illustris vir*, *genere ac varia rerum eruditione pollens*, *ex illis Britannis unus erat, qui cum Caesare Maximo in Armoricam classe trajecit. Post comparatas multo sudore scientias*, *Theodosius illum prae aliis*, *Arcadio juveni adhuc tutorem constituit. . . . . Hic ille Rufinus erat*, *quem C. Claudianus Poëta duobus libris insectatus est acerbissime. Unde contra eundem Claudianum hic scripsit Epigrammata* 28. *Ad Theodosium Imperatorem lib. I. De oris maritimis*, *lib. I. et alia his similia plura. Claruit anno Christi* 414. Haec Balaeus Centur. I 42. qui ad Jo. Cuspiniani Vitas Caesarum provocat. Pitseus in Indice operis sui de illustribus Angliae scriptoribus *Rufini Floridi* nomen habet, et anni 414. numerum adjicit, sed nihil de hoc Rufino.

Ut verum fatear, pleraque quae hic adscripsi, falsa sunt. *Floridi* nomen ipsi nemo adjecit. Britannus natione non fuit, sed Gallus, teste Zosimo et Suida. De facultate carminum pangendorum altum est apud omnes silentium. Et qui poterat Claudiano respondere, quum Carmen hujus in Rufinum non nisi post infelicem ejus mortem confectum sit?

RUFINUS *Scifius*, aliis *Sipius*, Assisias, ex Comitibus Saxirubei, consanguineus S. Clarae, discipulus S. Francisci, obiit d. 14. Nov. 1270. Cum aliis duobus sociis S. Francisci, Angelo Reatino et Leone Assisiato confecit *Legendam* sive *Vitam et miracula S. Francisci*. Waddingus de Script. Ord. Minorum p. 312. Jacobilli Bibl. Umbriae pag. 243. Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 320.

RUFUS *Festus Avienus*: vide de hoc Fabricium Bibl. Latinae III. 11.

Sextus RUFUS, qui *Breviarium* dedit, eodem capite a Fabricio § 7. memoratur. Addo tantum editiones aliquot antiquiores, ex quibus constabit, quam varie nomen ejus et titulus libri scribatur. *Sixti Rufi*. viri Cons. Valentiano Aug. de historia Romana libellus, Romae apud Eucharium Silber, 1491. 4. *Ruffi Sexti* Gestorum Romanorum liber, Romae per Stephanum Plank, 1492. 4. *Sexti Ruffi* Epitome de Historia Romana, Paris. per Michaëlem Vascosanum 1543. 4. *Rufi Festi* Breviarium rerum gestarum populi Romani, Paris. ap. Mamertum Patissonum 1588. 8.

Rufi Fonti Breviarium et inscriptiones aliquae antiquae ad aquaeductus pertinentes, et descriptio urbis Romanae, MS. in Bibl. Cardinalis Ottoboni. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 189.

RUFUS, Poeta seculi circiter XII. qui *de rebus Curialium* scripsit, et a Matthaeo Vindocinense refutatus fuit. Haec docet Scholiastes Ebrardi Bethuniensis supra a Nostro adductus tomo II. p. 486. qui tamen, cum de Matthaeo agit, t. V. 53. hoc. opus eius non memorat.

RUGGERUS *Fuldensis*, v. supra *Rogerius*.

RUPERTUS vel etiam *Robertus* Abbas, scripsit *Historiam expeditionis Hierosolymitanae* sub Urbano II. quae MS. est in Biblioth. Cardinalis Ottoboni. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 189.

Alius RUPERTUS Abbas, cusjus *Stimulum charitatis in Jesum Christum* in Bibl Vaticana obvium profert idem Montfauconius p. 99.

RUPERTUS, monachus *S. Albani* apud Moguntiam, scholae ibidem praefuit circa a. 892. *Vitam S. Albani* metrice descripsit. Ita Trithemius in Chron. Hirsaugiensi. Dan. vero Papebrochius in Actis Sanctor. tom. IV. Junii p. 89. longe juniorem pronunciat, qui seculo XIII. vel. etiam serius

vixerit, idque, quum illa vita nusquam hodie compareat, ex versibus leoninis, quorum specimen adest, probat, qui seculo XII. excoli coepere. Adde Hist. literaire de la France tom. V. p. 664.

RUPERTUS, illustri Comitum prosapia ortus, *Augiae divitis* monachus, circa a. 1007. sripsit *de ruina monasterii Augiensis* ex incendio, prosa, rythmo et carmine. Sed liber hodie non exstat. Jo. Egon. de viris illustr. Augiae divitis II. 25.

RUPERTUS, Gallus, Ord. *Carmelitarum* circa a. 1349. Scripsit *in libros Sententiarum. in librum Sapientiae, Canticum Canticorum, Ecclesiastem, Proverbia, Ecclesiasticum, IV. Evangelia, Epistolas Pauli, de septem peccatis mortalibus, de immortalitate animae, de ludo scachorum, de libertate credendi, de motibus naturalibus, de Effectibus stellarum, Sermones de tempore et Sanctis.* Trithemius de scriptor. Eccles. c. 617. Petri Lucii Bibl. Carmelitana p. 64. 75

RUPERTUS, *Rubertus*, vel etiam *Rudmarus*, Abbas *Gottwicensis*, ab a. 1173-1199. scripsit *Vitam S. Altmanni*, Episcopi Pataviensis, quam sine nomine Auctoris addito publicavit Sebastianus Tengnagelius in Veteribus Monumentis pro Gregorio VII. contra Schismaticos: Ingolstadii 1612. 4. editis. Ex duobus Codicibus MSS. denuo edidit Hieronymus Pez tomo I. S. R. Austriacarum pag. 138. cujus confer Observationes praevias.

RUPERTUS, Abbas *Limburgensis*, in dioecesi Spirensi, natione Germanus, in Schola Parisina literis incubuit. Vixit circa a. 1124. Scripsit *in Canticum Canticorum, de contemtu et vanitate hujus mundi, de Joanne Baptista, Revelationum suarum lib. I. Sermones de Sanctis.* Trithemius de Script. Eccles. c. 365. Bulaei hist. Univers. Parisinae tom. II. p. 774.

RUPERTUS Episcopus *Olomucensis*. Ejus *Libellos de his, quae ad poenitentiam et confessionem pertinent*, cujus initium: *Sacra Scriptura continet decem praecepta etc.* MS. exstat in Bibliotheca monasterii Tegernseensis, quod testatur Cel. Bern. Pezius in Dissert. Isagogica ad tom. I. Thesauri Anecdotorum novissimi p. 14.

RUPERTUS *Rusius*, Anglus, Ord. S. Francisci circa a. 1280. Scripsit *Declarationem in Regulam S. Francisci, de anima et super Sententias.* Trithemius de Script. Eccles. c. 474. Willot Athenae sodaliti Franciscani p. 321.

RUPERTUS, primum Decanus, post Abbas *Tegernseensis*, circa a. 1170. Ejus *Epistolae XXIV.* editae sunt in Codice Diplomatico Pezii et Hueberi part. II. p. 4. Sequuntur etiam p. 11. seqq. Epistolae aliorum ad ipsum.

RUPERTUS, Abbas *Tuitiensis*, natione Germanus, Monachus primum S. Laurentii in suburbio Leodiensi, deinde in monasterio Sigebergensi: Oostbroekanum uno miliari ab Ultrajecto situm, addit Valerius Andreas, Postquam in juventute poësi operam navaverat, deinceps Scripturae S. incubit, ad quam rem ipse adjuratus Abbate Sigebergense, quem ut parentem reverebatur, scribit sibi Spiritum Sanctum de nocte, ut globum ignitum, totumque pectus mira suavitate circumiisse, hominemque totum sibi possedisse, ut in Declamatione de vita Ruberti narrat Matthias Agricius Witlichius. In ipso autem titulo editionis Moguntinae exstat imago Mariae Virginis aeri incisa, et sub eadem brevis narratio docens, Rupertum, cum tardiori ingenio esset, in monasterio S. Laurentii coram imagine Mariae lapidea, remedium eidem impetrasse. Credat haec qui volet. Nos scimus, dona Spiritus Sancti non esse tam plumbea, quam quae in Operibus Ruperti inveniuntur. Quicquid sit, propter eruditionem, quam illo seculo plane singularem possedit, a Friderico Archiepiscopo Coloniensi Tuitium vocatus, ibique a. 1120. Abbas constitutus est, ubi tandem a. 1135. 4. Non Martii (conf. Acta Erud. 1725. 55.) fato suo functus est. De vita ejus confer Orationem Jo. Tritbemii, et Declamationem Witlichii memoratam, Arn. Wion Lignum Vitae V. 74. Galliam Christianam tom. III. p. 754.

Editiones Operum ejus exstant variae Coloniae 1527. per Franc. Pirckman. fol.

quae omnium prima est, b) post ap. Arnoldum Birckman, 1533. 1566. 1577. 1598. et 1602. et Paris. 1638. fol. vol. 2. Mihi ad manus est Moguntina sumtibus Hermanni Mylii Birckmanni 1631. fol. duobus voluminibus edita, quorum recensum nunc dabo.

Tomo I.

De operibus S. Trinitatis libri XII. qui complectuntur Commentarios in Pentateuchum, libros historicos Vet. Test. Psalmos, Prophetas majores, quatuor Evangelistas, et de Operibus Spirtus S. libros IX. Colon. 1525. Lovan. 1551. f. apud Sassenum.

Commentarius in XII. Prophetas minores, pag. 703. in sex posteriores editus fuerat primum Noribergae apud Jo. Petraeum, 1524. 8. qui eodem anno mense Octobri Comm. in Jonam et Micheam addidit: cum quatuor priores nancisci tunc non posset. Lovanii 1551. ap. Servatium Sassenum.

In Cantica Canticorum de incarnatione Domini, p. 1054. Colon. 1540. fol. et apud Arnoldum Birckman 1551. fol.

Comment. in Job. tum primum editus, pag. 1106. *in Ecclesiasten*, p. 1197.

Tomo II

De gloria et honore Filii hominis, *super Matthaeum*, p. 1.

De glorificatione Trinitatis; et de processione Spiritus S. libri IX. p. 137. Praemittitur hymnus ad Spiritum S. Prodiit cum praecedente seorsim Colon. ap. Jo. Soter. 1533. 1540 et Paris 1545.

In Evangelium Joannis libri XIV. p. 217. Norib. 1526. 8. Colon. 1541. Paris. 1545.

In Apocalypsin Joannis libri XII. p. 498. Editi sunt seorsim Norimb. 1526. Colon. 1530.

De victoria verbi Dei libri XIII. p. 626. Prodierunt per Ant. Sorg, civem Augustensem, 1487. f. Norimb. 1523. Colon. 1540. Lovan. apud Servatium Sussenum 1551.

De divinis officiis per anni circulum, *libri XII.* pag. 750. quod Opus, Caveo teste, quidam Walramo, Anselmi amico, tribuunt, errore satis manifesto. Nam in praefatione ad Cunonem Episcopum Ratisbonensem directa Rupertus omnia scripta a se huc usque edita enarrat, simulque addit, cujus suasu aut hortatu singula elaborata sint: quae singula de Walramo minime omnium valent. Adest quoque Codex authenticus Cunoni a Ruperto transmissuus cum imagine utriusque, quem describit Vir Clar. Bernardus Pez dissert. Isagogica ad tomum I. Thesauri Anecdotorum novissimi p. 39. Prodiit inter alios Scriptores de sacris Ecclesiae officiis per Melc. Hittorpium, Colon. 1568. Romae 1591. Paris. 1610 nec non in Bibliotheca Patrum Parisina: separatim Colon. 1543. fol. Antuerp. 1593. et alibi.

De incendio Tuitii oppidi. p. 884. In illo corpus Dominicum a flammis illaesum mansisse narrat.

De meditatione mortis libri II. p. 894. Hic liber cum praecedente primum editus est a Matthia Agricio Witlichio, Coloniae apud haeredes Arnoldi Birckmanni, 1572 8.

Vita S. Heriberti Archiep. Coloniensis, p. 909. et apud Surium d. 16. Martii, et in Actis Sanctorum tom. II. Mart, p. 475. Baronius ad ann. 1021. n. 2. Rupertum non tam auctorem, quam illustratorem hujus Vitae dicendum esse ait; quippe qui eam (ut in praefatione testatur) ab antiquiore scriptam auctore styli rubigine subobscuram expolire et cultiorem reddere laboravit. Vide supra tom. IV. p. 521.

Passio B. Eliphii martyris in urbe Tullensi p. 924. et ap. Surium d. 16. Octobr.

Sequentia tum primum edita fuerunt:

De Voluntate Dei liber I p. 929.

De Omnipotentia Dei liber I. p. 936. Atqui vero hi duo libelli jam prodierunt Norib. 1524. 8. apud Jo. Petraeum, editore Andrea Osiandro.

In quaedam Capitula Regulae S. Benedicti lib. IV, p. 946.

Altercatio Monachi et. Clerici, quod liceat Monacho praedicare, p. 970. Incipit: *Inique agis resistens mihi in faciem* Desit: *Quomodo ergo praedicabit?*

De eodem Epistola ad Eberhardum, *Abbatem Brunwilarensem*, p. 972.

b) Vid. Hockeri Catalogum Bibl. Heilsbrunensis, p. 144. 145.

De laesione virginitatis, et an possit consecrari corrupta? pag. 973. Quaestio haec ipsi proposita fuerat a quodam Clerico, cujus prima litera erat W. *An virginitatis amittat palmam, qui vel quae propriis aut alienis manibus, vel qualibet alia arte praeter naturalem coitum, sibi semen elicuerit?* Quaestionem hanc de viris excitari non miror: sed hoc non placet, a talibus has quaestiones circa sequiorem sexum moveri, et ad easdem responderi, quibus gloriosum est non nosse foeminas, et ignorantiam suam potius fateri debebant, quam de talibus vel cogitare.

Huc usque editio Moguntina, sed alia quoque post id tempus edita sunt, quae nunc addimus.

Apologia Ruperti quando citatur, ne Lector illam in Operibus illius frustra requirat, sciendum est, eam esse librum primum Operis *in quaedam Capitula Regulae S. Benedicti.* Cum enim ab aemulis quibusdam lacessitus fuisset, et haereseos accusatus, quum ex scriptis ejus varia exsculperent, et in sensum pravum detorquerent, ipse coactus est se excusare, et ejus rei gratia juvenculus asello vectus, et uno puero comitatus in Franciam abiit. Sed ille multa historica de hoc itinere non enarrat. Loca quaedam excerpta ex hac Apologia dedit Witlichius post librum de incendio Tuitiensi p. 94. quum ipsa tunc nondum esset edita, sed omnes illae sententiae libro hoc primo, quem indicavimus, inveniuntur.

Dialogorum inter Christianum et Judaeum libri III. quibus *Annuli* nomen dedit, editi sunt a Gabr. Gerberonio ad calcem Operum Anselmi. Paris. 1675. p. 524.

Scripsit etiam *Res gestas Episcoporum Leodiensium et Abbatum S. Laurentii* libris V. quorum tres priores perierunt, quia monachus imperitus eos e codice abrasit, et Epitomen Operis Bernardi in Cantica, quae vulgo *Reinero* tribuitur, reposuit. Duos reliquos abbreviatos ab a. 959. ediderunt Martene et Durand Collect. amplissima tom. IV p. 1033. cum variorum continuationibus.

De vita vere Apostolica Dialogorum libri V. editi sunt a Martene et Durand Collect. ampliss. IX. pag. 969. in quibus auctor demonstrare cupit, monachos ad omnia Ecclesiae munia obeunda idoneos esse, summamque illis injuriam a Canonicis regularibus fieri, qui vix seculo XI. exorti, statim eis bellum indixerunt. Horum dialogorum, verba sunt observationis praeviae, auctor suum ex professo nomen subticuit, si quid in eis boni protulit, id totum Deo, a quo omne bonum, referens, optansque, *ut laude sua mutus liber ipse legatur, dummodo laudem Dei et Ecclesiae loquatur.* Scriptos tamen a Ruperto Abbate Tuitiensi prope Coloniam Agrippinam conjectura non levi possumus asserere. Nam Graffchatense monasterium, cujus ex codice illa aetate exarato ipsos descripsimus, situm est in dioecesi Coloniensi, simileque exemplar postea in ipso Ruperti coenobio Tuitiensi reperimus, quod pene unicum ex omnibus tanti viri Operibus ibidem superstes habetur. Deinde auctor librum suum tertium his terminat verbis: *Imminens S. Nicolai festivitas compellit nos sibi insistere, unde compellimur quartum distinguere, cujus ad hoc possumus prece juvari.* Porro S. Nicolaus patronus est vicini Tuitio Brunvillarensis monasterii, quocum magnam haud dubium consuetudinem habebat Rupertus. Demum certum est hoc de argumento Opus aliquod a Ruperto compositum fuisse, ut discimus ex Anselmi Havelbergensis epistola ad Abbatem Husbergensem, qui occasione Petri, cujusdam Canonici regularis, gratia majoris perfectionis ad monachos transvolantis, ejusdem argumenti lucubrationem ediderat. Hanc enim ille refellere cupiens, magno cum contemtu sic de Ruperto effatur: *Porro nescio, cuius Roberti, cuiusdam doctrinam adnectis, cuius aucthoritas, quia in Ecclesia ignoratur, ea felicitate contemnitur, qua probatur.* Huc usque observatio praevia.

Epistola ad Liezelinum Canonicum, qua ratione Monachorum Ordo praecellit Ordinem Clericorum, edita est sub nomine *Roberti* in Martene et Durand. Thesauro novo Anecdotorum tom. I pag. 285. et no-

vum argumentum subministrat, *Dialogos* modo dictus esse Ruperti Tuitiensis, id quod miror ab illis Duumviris esse praetermissum.

Memorantur tamen ejus quaedam nondum edita, ut sunt: *Opus ex libris Regum de glorioso Rege David*, quod ipse adducit in praefatione ad librum de divinis officiis: *Opusculum trium libellorum sub Dialogo Judaei et Christiani de sacramento fidei*, memorat una cum priore Anonymus Mellicensis c. 117. *Epistolarum lib. I.* Trithemius c. 365. *Sermones et Carmina varia*, scil. *Vitam D. Augustini, Vitam S. Odiliae virginis, Cantus ecclesiasticos de S. Severo confessore.* Witlichius in praefat. Apologiae p. 93. et Declamatione p. 108. b.

Carminum libri IV. et *Hymni* lecti fuerunt Leodii ad S. Laurentium, teste Val. Andrea in Bibl. Belgica p. 805.

Exciderunt illi quaedam contra Transsubstantiationem, quae Protestantes urserunt, Pontificii vero vindicare audent. Vide Aub. Miraei Scholia ad Honorium Augustodunensem IV. 26. p. 92. Bulaeum Hist. Univers. Parisinae tom. II. pag. 714. Bellarminum de Sacramento Eucharistiae III. 11. et 15 nec non de Scriptoribus Eccles. Pagium ad a. 1111. n. 9. Rich. Simonem Hist. Crit. N. T. p. 389. seqq.

RURICIUS, Gallus, nobili genere natus, duxit Iberiam illustri stirpe, quibus Epithalamium scripsit Sidonis Apollinaris. Postea seculo renunciavit, factus a. 484. Episcopus Lemovicenus, mortuus est a. 507. Exstant ejus *Epistolarum libri II.* a) primum editi a Canisio Lect, Antiquarum tom. V. p. 459. edit. Basnagiana tom. I. p. 369. Deinde prodierunt in Bibl. PP. Parisina 1654. tom. II p. 369. et in duabus sequentibus. Baluzius editionem novam promisit, sed praestare non potuit. Vide pluribus Historiam Galliae literariam tom. III. p. 49. Circa Chronologiam variat Gallia Christiana t. II. p. 501. s.

Nomina eorum, ad quos Ruricius literas dedit.

Æonio Episc. I. 15. II. 8. 15.
Agricolae, II. 31.
Albino Presb. II. 45:
Ambrosio Episc. II. 43.
Apollinari, II. 25. 40.
Aprunculo, II. 48. 54. 55. 56. 57.
Bassulo Episc. I. 7.
Caesario Episc. II, 32. 35.
Capilluto Episc. II. 20. 30.
Celso, I. 12. 13. 14.
Censurio Episc. II. 50.
Cerauniae, II. 14. 40. v. infra Namacio.
Claro Episc. II. 63.
Constantio, II. 23. 42.
Coronopio Episc. II. 6.
Elafio, II. 7.
Eonio, vid. Æonio.
Eracliano, II. 29.
Eudonio et Melantiae, II. 38.
Eufrasio Episc. II. 21. 22.
Fausto Episc. I. 1. 2.
Foedamio et Vilico, II. 13.
Fredario, I. 11.
Hesperio, 3. 4. 5.
Hispanio, 45.
Ioanni, II. 47.
Leontio, II. 41.
Lupo, I. 10.
Namacio, II. 5. 61.
Namacio et Cerauniae, II. 1. 2. 8. 4.
Nepotiano, I. 6.
Ommacio, I. 18. II. 27.
Parthemlo et Papianillae, II. 36.
Pet. . . . II. 37.
Pomerio, I. 17. II. 9.
Praesidio, II. 11, 12. 52.
Rustico, II, 19. 53.
Sancto, II. 18.
Sedato Episc. II. 17. 33. 34.
Severo, II. 58.
Sidonio Episc. I. 8. 9.
Sidonio Videnti, I. 16.
Stephano, II. 51.
Sthoracio, f. Stauracio, II. 59.
Taurencio vel Turencio, II. 16. 46.
Vero, II. 22.
Victorino Episc. II. 39.
Vittameno, II. 60. 62.
Volusiano, II. 64.

a) Non XI. ut mendose legitur apud Ittigium de Bibliothecis Patrum p. 115.

N. X. II. 10. 24. 26.

Addimus hic quoque Catalogum eorum, qui inter Epistolas Fausti Regiensis ad Ruricium nostrum simul scripserunt. Exstant autem illae Epistolae tom. I. Canisii p. 343. edit. novae.

Caesarius, 18.
Eufrasius, 15.
Graecus, 10.
Sedatus, 13. 14. 19.
Turentius, 12.
Victurinus, 11.

RUSSELLUS vel *Rossellus*, Theologiae Doctor Anglus, post Episcopus Lincolniensis, Consiliarius Regius, et summus Angliae Cancellarius floruit a. 1484. Scripsit *in Cantica Canticorum*, et *de potestate Summi Pontificis et Imperatoris*. Pitseus de illustribus Angliae Scriptor. Append. Centur. IV. 30.

RUSTICANUS, Italus, Ord. Praedicatorum sub initium sec. XVI. typis edi curavit *Telesphori Cusentini Eremitae a. 1486. clari Prophetias*. Venet. 1516. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. II. p. 34. Vide infra sub *Telesphoro*.

* *Telesphori Cusentini Prophetias* in epitomen redegit tantummodo; idque anno demum 1486. praestitit. Epitomis vero huiusce editionem tertius alius ex ordine FF. Eremitarum curavit, ut ex epistola operi praefixa in editione Veneta an. 1516 discimus. In hac epistola scribitur author epitomis rem perfecisse ante annos fere septuaginta. Haec si detrahas ab an. 1516 redduntur anni 1446. Integer titulus seu exordium operis est: *Liber de magnis tribulationibus in proximo futuris compilatus a docto et devoto presbytero et eremita Telesphoro de Cusentia provinciae Calabriae collectus ex vaticiniis novorum prophetarum Dandali et Merlini etc. deinde abbreviatus per V. Fratrem Rusticanum* Debemus haec V. C. et mihi olim, dum Vindobonae essem, noto, atque amico Phil. Jac. Lambacher a secretis civitatis Vindobonensis in sua Bibliotheca antiqua Vindobonensi civica in notis pag. 166. *

(302. RUSTICIANUS *de Pisis* Plura Scripsit Gallice praesertim, exeunte saec. XIII. e Marcum Polum socium in vinculis Genuensibus in suis narrationibus adiuvit. De eo vid. *Les MSS de la Bibl. du Roi par Paulin Paris. Paris* 1838. 48 vol. VII. 8. tom. II. pag. 355. e tom. III. 56. et *Girone il Cortese pubb. da F. Tassi. Firenze* 1856 8.)

RUSTICUS, Episcopus Fesulanus, Diaconus Cardinalis a Vigilio Papa evulgatus, scripsit *Disputationem de tribus Capitulis* contra Vigilium Pontificem, qui adversus eum damnationis sententiam enunciaverat, illumque Diaconi dignitate privaverat. Cum autem Rustico caussa adjudicata sit, pristinae etiam dignitati restitutus est. Vide quae de hoc narrant Ferdinandus Ughellus in Italia Sacra (tom. III. p. 212.) Auctarii Ciaconii, et alii. Haec Oldoinus in Athenaeo Romano p. 594. Illa *Disputatio adversus Acephalos* exstat in Antidoto contra haereses Jo. Schardi, pag. 246. in Haeresiologia Heroldi, in Scriptis Veterum de una persona et duabus naturis in Christo, (Tig. 1572.) p. 140. b. et in Bibl. PP.

RUSTICUS *Elpidius*, vide supra tom. II. pag. 283.

RUSTICUS: Episcopus *Burdegalensis*, alii Narbonensem vel Bituricensem a) dicunt, a. 450. Ejus *Epistolam* ad Eucherium Lugdunensem edidit Sirmondus in annot. ad Sidonium Apollinarem Lib. II. Epist. 11. tom. I. Operum Sirmondi p. 900. Adde quae Quesnellius annotavit ad Leonem Magnum p. 781. seqq.

RUSTICI, nescio cujus *Sacrae Meditationes* MSS. sunt in Bibl. Academiae Lipsiensis Paullina, teste Catalogo Felleriano pag. 173.

RUTGERUS Episcopus *Trevirensis*, circa a. 917. *Decretorum librum* collegit, quem in Synodo a Suffraganeis suis comprobari curavit, ut ex Trithemii Chronico Hirsaugensi notavit Petrus Pithoeus. Haec Fabricius Bibl. Graecae Vol. XI. p. 95.

RUTHARDUS, monachus Ord. S. Benedicti, monachus Fuldensis et Hirsaugiensis auditor Rabani Mauri et Walafridi Strabi,

a) In Gallia Christiana neque inter Bituricenses neque Narbonenses locum habet.

post obitum Haymonis a. 852. Episcopatum Halberstadensem recusavit, *Gesta S. Bonifacii* Ep. Moguntini heroico versu cecinit, *Regulam S. Benedicti Commentariis* primus illustravit, *Sermones* plures conscripsit. Possevinus tomo II. Apparatus pag. 361. Schatenius Annal. Paderborn. lib. II. p. 143. Adde Nostrum supra tom. V. p. 203. et Hist. literaire de la France tom. V. p. 317.

Claudius RUTILIUS *Numatianus*, satis descriptus est a Fabricio nostro Bibl. Latin. III. 13. et Monachis Benedictino-Maurianis in Historia literaria Galliae tom. II. p. 70. Duo tantum monemus ex libro, quem posteriore loco laudavimus: Prius, quod gente fuit Gallus, vel Tolosanus, vel, quod magis probabile est, Pictaviensis, id quod probatus ex lib. I. v. 208. ubi Palladium, qui Pictaviensis fuit, *spem et decus generis sui* vocat. Alterum est, quod titulus Tribuni militum et Praefecti Praetorio fundamento solido destituatur.

RUTWINUS Saxo, vel etiam *Rutwicus*, nescio quis: scriptorem vetustissimum vocat Paulus Langius iu Chron. Citicensi p. 792. et quaedam ex illius libro profert, dum tamen titulum non memoret. Quia vero in illa lacinia Libonotani, Camanni, Suardones, Cauritani, tanquam antiqui terrae Misnensis incolae proferuntur, quos ante Erasmum Stellam, impostorem, nemo unquam inaudivit, recte conjicit Cl. noster Kreysigius, deceptum esse Langium a Stella et Rurwinum esse nomen fictum. a)

RYCUS *Wichewize*, sacerdos Londinensis a. 1410. auctor Epistolae ad Jo. Hussum, quae vulgo Wicleffo tribuitur, sed a sene ad puerum XI. annorum scripta esse non potuit, unde a nonullis supposititia fuit credita. Legitur haec Epistola in Operibus Hussi (ed. Norib. 1725.) tomo I. p. 126. Lasitii hist. Fratrum Bohemorum p. 223. Walpurgeri Husso combusto p. 56. Germanice in Riegeri hist. Fratrum Bohemorum vernacula lingua scripta part. VI. p. 580. Adde Wilh. Seyfridi Comm. de Jo. Husso cum annot. Jo. Christ. Mylii p. 36. 37.

a) Vide librum vernaculum *die Obersachische Nachlese* parte III. p. 514.

Hermannus RYD *de Reen*, quae patria ipsius fuit. Scripsit *Tractatum de vita et honestate Clericorum*, editum a Wolfgango Wissenburgio in Antilogia Papae p. 606-722. Ipse Tractatus constat capitibus novem, qui a literis initialibus *Hermannus* incipiunt. Et hoc indicant versiculi sub finem operis:

Nostrae scriptoris dant nomen initiales,
Est de Reen natus, Ryd ipse cognominatus,
1467. *Magdeburgi*

Videmus igitur Reen esse patriam. Jo. Wolfius in Indice Lectionum Memorabilium hunc nostrum memorat, et addit annum 1480. in ipso autem opere nihil de eo habetur illo anno, sed potius sub a. 1460. tom. I. p. 864. et rursum ad annum 1467. p. 877. quaedam inde excerpta leguntur.

LIBER XVIII.

SABA *Malaspina*, vide supra sub litt. M.

Joannes SABADINUS *de Arientis*, Bononiensis, sub initium seculi XVI. Ejus *Colloquium ad Ferrariam plebem* pro conjugio Lucretiae Borgiae (Alexandri VI. PP. filiae) in Alphonsum primogenitum Ducalem Estensem, exstat MS. in Bibl. S. Germani. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 1139.

* Quamquam unico illo opusculo hic indicato Sabadinus iste locum sibi vendicat in Bibliotheca scriptor. Latinor. non uno tamen opere scriptoris titulum sibi promeruit; sed vernacula omnia dedit, quorum est titulus legendus ap. Orlandi *Scrittori Bolognesi* p. 171. (301. et amplius ap. Fantuzzi *Notizie etc.* tom. I. pag. 176. Opus autem cui tit. *le Novelle Porrettane Bologna* 1483. Ven. 1484 et ibid. 1504 1510. f. 1515. 1525. 1531. Veronae 1540. 8. eum maiori celebritati extulit.)

SABBATINUS, Episcopus Genuensis, qui a. 876. Concilio Ticinensi, et anno sequente Ravennensi interfuit, scripsit *Epitaphium S. Syri*, quem ipse Genuam transtulerat. Ughellus Italia S. tom. IV.

p. 841. Sopranus de Scriptoribus Liguriae p. 251. Oldoini Athen. Ligusticum p. 491.

SABBATIUS, vide infra SERVATIUS.

Marcus Antonius Coccius SABELLICUS, natus in vico Varronis ad Aniensem (de quo loco Leander in descriptione Italiae p. 224. et ipse Sabellicus libro ult. Enneadum) a Pomponio Laeto vero, qui discipulos novo nomine mactabat, *Sabellici* nomine a patria vocatus est. In urbe Tiburtina scholam pene imberbis rexit, hinc autem Romae sub Pomponio Laeto profecit. A Venetis evocatus est, ut literas humaniores doceret, et historiam Reipublicae conscriberet. Praeterea Bibliothecae Bessarionis Cardinalis praefuit. Utini quoque docuisse tradit Syllabus historicorum Utinensium teste Vossio. Mortuus est a. 1506. Confer Vossium de historicis Latinis p. 669. Baelium in Lexico. Jo. Fabricium Bibliothecae Fabricianae t. II. p. 513. Petr. Anton. Corsignanum de viris illustr. Marsorum p. 220.

Opera ejus conjunctim prodierunt Venet. per Albertinum de Lisona, 1502 folio. (304. Enneades XI (tantum usque ad a. 1504.) Paris. ap. Ascens. 1513.-16. fol. v. 2.

Basileensis eorum duplex est editio ap. Hervagium. Prior a. 1538. duobus volum. folio, quae, teste Baelio, non nisi *Enneades et decem libros Exemplorum*, cum *Historica Synopsi* s. Casp. Hedionis continuatione Enneadum usque ad annum 1538. continet. Plenior est altera 1560. tomis IV. fol. cujus contenta apponemus.

Tomo I.

Rhapsodiae historiarum ab orbe condito Enneades V.

Tomo II.

Rhapsodiae Enneades sex. Ultima Enneas desinit. cum libro secundo. Prodierunt antea Venet. 1498 fol. per Bernardinum et Matthaeum Albanesotos.

Rerum Venetarum ab urbe condita Decades tres, et quartae libri tres. Venetiis apud Andream Toresanis de Asula, 1487. fol. de qua editione vide Jo. Fabricium l. c. p. 517. denuo prodiit 1514. editio nitida et emendata Venet. 1718. 4.

Versio Italica inter Historicos rerum Venetarum tomo I.

Tomo III.

Supplementi libri XXIX. Est continuatio Enneadum ex Paulo Jovio aliisque lectissimis scripioribus depromta usque ad a. 1559.

Tomo IV.

Exemplorum lib. X. p. 6. Prodierunt Lipsiae, per Wolg. Stoekkel 1512. fol. apud Thannerum 1514. fol. Argent. 1518. fol. Basil. 1541. 8. Germanice versi per M. Leonhardum Brunner, Ecclesiasten Wormatiensem. Argent. 1535. fol.

De vetustate Aquilejae et Fori Julii p. 201. *nec non Vicentinus Crater s. Urbi agrique Vicentini descriptio*, p. 541. Venet. 1502. Exstant etiam in Schotti Italia illustrata p. 51. 103. et Graevii Thesauro Italiae tom. VI. part. 4. Apud Maittairium tom. I. p. 758. invenio hunc titulum: *M. Antonii Sabellici libri sex de Utini et Aquilejae origine ac vetustate; carmen in munitionem Sontiacam, in caedem Sontiacam, in Carnicum incendium, in naufragantem divi Petri cymbam, de artium inventoribus, in natalem diem virginis Mariae, in ejus progeniem, ad Nazareth ejus solum natale, de ejus virginitate etc. per Antonium.* in 4. typis antiquis, sed sine anno.

De Venetae urbis situ, libri III. p. 249. *De Magistratibus* liber I. p. 278. *De officio Praetoris*, lib. I. p. 301. *De officio Scribarum Dialogus*, p. 313 *ut et ejusdem Genethliacum et Oraculum* (inter Carmina in Opp.) Venet. 1487. 1502. Habentur etiam in Schotti Italia illustrata p. 1. et Graevii Thesauro tom. V. part. 1.

De latinae linguae reparatione Dialogus, pag. 319.

Epistolarum familiarium libri XII. p. 337.

Orationes XII. pag. 473.

Poemata varia, p. 529. *Elegiae in natalem divae Mariae virginis* prodierunt Daventriae, 1490. 4.

Annotationes in Plinium, cum Beroaldi et Politiani similibus prodierunt typis antiquis, in folio, sine mentione anni et loci, repetitae in Lampadis Gruterianae f. Thesauri Critici tomo I.

Interpretatio in Svetonii Caesares prodiit in editione Svetonii Parisina 1512 folio.

Annotationes in Lucanum, Paris. apud Ascensium 1514. folio * Interpretatio eius in Svetonium multo ante prodiit quam hic indicetur; nam est apud me eiusdem operis editio veneta per Damianam de Gorgonzola an. 1493. die 29. Martii. *

Marius SABELLICUS *de conjuratione Bajamontis Theupoli* MS. Romae in Bibl. S. Crucis. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p 194

SAGACIUS vel SAGACINUS *Mutus de Gazata*, unus ex civibus primariis Regiensibus, qui in turbis a 1318. patria extorris ad Canem Grandem Scaligerum, Veronensium Principem confugit. Scripsit *Cronicon Regiense* usque ad a. 1353. qui ipsi fuit nonagesimus primus aetatis. Sed exemplum illius hodie mire laceratum adest, inde non nisi ab a. 1282. edidit Celeb. Muratorius S. R. Ital. tom. XVIII. p. 1. quum tamen ex iis, quae nepos ejus ad a. 1353. scripsit, constet, gesta Attilae et aliorum in eo memorata fuisse: ex quibus conjicit Muratorius, ab ipsis fortasse Romanorum temporibus opus hoc fuisse deductum. Reliqua ab a. 1353-1388. adjecit *Petrus Mutus de Gazata*, qui se ipsum ejus pronepotem, alii vero scriptores, Guido Panzirolus et Bernadinus Corius ex Franciscino nepotem vocat. Hic. a. 1335. natus postea inter monachos Benedictinos S. Prosperi Regiensis cooptatus fuit, quum annos natus esset XIII. Dignitatem Abbatis consecutus est a. 1363. porro a. 1384. ab Urbano VI Subcollector Apostolicus, et a. 1391. ab Ugolino Episcopo Regiense Vicarius Generalis assumtus est, mortuus tandem a. 1414. Omnia haec debentur praefationi laudati Muratorii.

Guilielmus SAGINETUS, Gallice *Saignet*, miles circa a. 1420. Scripsit *Lamentationem ob caelibatum Sacerdotum*, sive *Dialogum Nicaenae constitutionis et Naturae ea de re conquerentis*, qui cum refutatione Joannis Gerson MS. est in Bibl. Basilensi. Opusculum autem Gersonis in operibus illius conjuctim editis invenies. Oudinus tomo III. p. 2325.

SALADINUS *de Esculo*, Principis Tarantini Physicus circa a. 1163. Scripsit *Compendium Aromatariorum*, quo cum Operibus Jannis Mesue prodiit Venet. 1527 et 1581. fol. Haec ex Wolfg. Justo Mercklinus in Lindenio renovato pag. 952.

S. SALABERGÆ Abbatissae Laudunensis vita edita est a Dacherio post opera Guiberti pag. 679. et Mabillonio seculo II. Benedictino p. 421.

Anonymi SALERNITANI *Paralipomena*, hoc est, eorum, quae duobus seculis gesta et ab aliis omissa sunt: enarratio, ab a. 760-960. habetur tomo II. rerum Italicarum Muratorii parte 2. p. 159. cum annotationibus ejusdem Muratorii.

SALICA Lex, a Francis Orientalibus in pago *Salageve* habitantibus lata: qui pagus inter Salam Franconicum et Moenum situs est, unde geographicam illius delineationem invenies in mappa, quam Jo. Fridericus Schannat Traditionibus Fuldensibus a se editis adjecit. Adde hic Jo. Frid. Weidleri de natali solo Legis Salicae disquisitionem, Witteb. 1736. editam, ubi et alias de origine hujus vocis sententias adfert et dijudicat: item Oratione Henrici Cocceji de Lege Salica Heidelbergae habitam, et postea saepius excusam. Auctores hujus Legis, ut ex praefatione constat, fuerunt varii. Primi fuerunt Rectores quatuor provinciarum in Germania, Wisogast. Bodogast, Salogast et Windogast, adhuc gentiles. qui prima illius rudimenta jecerunt. Quum vero in illa quaedam decisa essent religioni christianae contraria, reges Francorum Clodoveus, Theodericus, Chlotarius et Dagobertus per alios viros illustres eam in meliorem formam redegerunt. Reliqua, quae ad historiam illius pertinent, ab illis auctoribus requirantur, qui historiam Juris et Legum Germanicarum dederunt Nos pro instituto nostro de editionibus solliciti sumus. Primus cum caeteris Legibus Germanicis edidit Basilius Joannes Heroldus. Basil. 1557. fol. Sequitur Jo. Tillius, qui cum aliis item Legibus vulgavit, Paris. 1573. quae editio ex Codice per Carolum M. emendato prodiit, et vocabulis Germanicis s. Malbergis destituitur. Postea Franciscus Pithoeus hanc Legem correxit, et addito Glossario auxit.

gam edidit Frid. Lindenbrogius primo separatim Parisiis. 1692. 4. deinde in Codice Legum Veterum, Francof. 1613. fol. et ex hac editione Goldastus tomo III. Constitutionum Imperialium. Porro eam dedit Hieronymus Bignonius ex autographo Pithoei cum Glossario illius, et annotationibus suis Formulisque Marculli additis, Paris. 1665. 8 Sequitur Stephanus Baluzius, qui eandem inter Capitularia Regum Francorum edidit, cum undecim codicibus antiquissimis collatam. Neque omittendus est Godefridus Wendelinus, qui a Joan. Jacobo Chiflletio incitatus, editionem Heroldinam huc usque omissam revocavit, eamque cum Glossario suo et dissertatione de natali solo Legum Salicarum Antwerpiae 1649. 4. in lucem produxit. Palmam reliquis omnibus praeripuit Jo. Georgius Eccardus, qui aliquot Codicibus MSS. usus, has Leges denuo sub incudem revocavit, varias earum editiones et codices sollicite contulit, et Commentario sat luculento illustravit, in quo praecipue voces germanicas etymologice illustrat; qua in re multum sane praestitit, si quaedam excipias, in quibus se paullo audaciorem exhibet. Et huic Eccardo debetur notitia editionum, quam huc usque attuli. Editus est liber. Francofurti et Lipsae, sumtibns Nicolai Foersteri, Bibliopolae Hannoverani, 1720. fol. Addita sunt ab Eccardo varia: 1. *Additiones variae* ad hanc Legem annis sequentibus a Ludovico Pio, Pipino et Guidone Italiae regibus, Ottonibus, Henricis et aliis factae. p. 183. 2. *Lex Ripuariorum*, cum additionibus Caroli M. p. 204. 3. *Formulae antiquae*, quas Mabillonius *Alsaticas* vocat, Eccardus *Sangallenses* mavult, p. 232. 4. God. Guil. Leibnitii dissert. *de Origine Francorum*, cum annotationibus Eccardi, p. 247. 5. *Annales Francici* a Theoderico Ruinarto confecti et Gregorio Turonensi additi, p. 265. 6. *Emendationes in Olfridi Paraphrasin Evangeliorum*, quas ex Codice Vaticano exscripsit Fridericus Rostgaard. Tandem postremum Leges Salicas edidit Petrus Georgisch in Codice Legum Veterum, Halae 1739. 4. Neque hic silentio praetereundus est Vir Celeb. Jo. Guilielmus Hofmannus, quem fata nobis nuper admodum mature eripuerunt. Is libris duobus *Observationum Juris Germanici*, Lips. 1738. 8. editis, varia quoque Legis Salicae loca ex lingua Germanica feliciter explicavit.

* Omissam hic esse descriptionem editionis Legis Salicae a Jo. Schiltero Argentoratensi paratae, quam vir alter doctus perficit, Joannes Rikius praefatione illustravit et Jo. Georg. Scherzius in Universitate Argentoratensi professor inseruit in vol. II. Thes antiquit. Teutonicarum Ulmae 1727. fol. Expressa est editio ista ad vetustiss. Cod. Regium, tum adduntur variantes ex editione Heroldi et codicis Guelpherbytani. Subiiciuntur viri cuiusdam docti adnotationes. Succedit lex Salica recentior emendata et promulgata jussu et authoritate Caroli M. c. n. Francisci Pythoei, Hieronymi Bignonii et Steph. Balutii. Hanc equidem editionem utpote splendidam et accuratam, praeterisse pigeret. *

* *Bartholomaeus* De SALICETO (De quo hic acturum sese Fabricius spoponderat nec fidem eius exolvit author supplementi) Bonononiensis Richardi Saliceti juris scientia aetate sua clari ex fratre nepos ob eminentem juris scientiam ***Monarcha juris*** appellatus docuit Patavii, Paduae et Bononiae, authorque fuit ut Ferrariae juris schola publica institueretur, in qua et docuit. Obiit An. 1412 die 28. Decembris. Videndus Pancirolus De cl. Leg. interpr. L. II. c. 78. Scripsit *Commentarios in codicem Justiniani* cui operi solidis 18. annis incubuit. Prodiit Mutinae an. 1475 et 1476. Venet. 1483 Scripsit pariter et *in Digestum vetus* Brixiae 1499. *Consultationes varias* Ven. 1478. f. In Collectione Veneta Zileti t. 6. p. 2. extat opusculum eius *de mora et eius effectibus*. Eius *de usu Feudor.* librum unum laudat Trithemius de Script. Eccl. p. 335 Eius Repetitio L. *Semel mora* ff. 50. prodiit Senis per Henricum Hacolem 1495. B. de Saliceto *Consilium sup. facto Schismatis pro Urbano* VI. extat in MS. Cod. Feliniano 224. *Consilia* Papiae 1489. *Repetitiones in Consilia Baldi* Papiae 1489. *

SALIMBENUS *de Salimbenis*, de Grenonis, Parmensis, Ord. Minorum Theologus, et in optimis literis versatus, circa an. 1280. Scripsit *historias sui temporis et Chronicon Italiae* usque ad annum 1280. Alii *Chronicon Parmense* vocant. Possevinus tomo II. Apparatus pag. 370 Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 321. Waddingus p. 321. Waddingus de script. Ord. Minorum.

(304 F. *Salimbene* fuit de Familia *Adami* de Parma. Vide (Mattei Ant. Fel.) *Lettera dell'Anonimo Pisano all'A. della vita di F. Elia stamp. in Parma* 1783 in 4.

SALIPHILAX, natione Britannus, quem Balaeus ex vetustissimo Bardorum genere fuisse credit. Ajunt eum circa a. 960. *De genealogia Regum Britannorum* scripsisse. Balaeus Cent. II. 29. Pitseus c. 144.

SALISBURGENSE *Chronicon* a nato Christo usque ad an. 1389. edidit Hieron. Pez tom. I. Scriptorum Austriacorum p. 314. Aliud a S. Ruperto ad an. 1495. idem t. II. pag. 427. Tertium Raymundus Duellius Miscell. II. pag. 130. Chronicon duplex vernaculum, Hahnius Collect. tom. II. p. 766. Monumenta Salisburgensia Canisius tom. III. part. 2. pag. 263. Diplomata Salisburgensia et Laureacensia Jo. Petrus de Ludewig tom. II. Scriptorum Bambergensium pag. 347. Anonymus Poeta de ordine comprovincialium Episcoporum Salzburgensium, Ratisbonensium, Frisingensium, Pataviensium et Sabionensium, editus est e Mabillonio in Analectis p. 346. et Pezio tom. I. pag. 8.

SALLA (rectius SABA) *Malaspina*, vide supra t. V. p. 11.

(305 SALO *Parmensis* qui saec. VI. juxta Affò edidit *Aesopi fabellas* LXIII. *interpres*; quas vertit dum studeret Athenis. E vetusto Codice ap. Thomam Mactacodam primo edidit Thadaeus Ugoletus. forte Romae 1475. 4. editio quae et Audiffredio innotuit, una cum Aesopi Fab. LXII. interpr. Avieno. Notandae duae, Parmae per Fr. Ugoletum 1514. in 4. (a-c. ch. 14.) uti prima ab Affò descripta. Et (LXIV. tantum) cum *ordine vulgari* seu Vernacula interpretatione cuique disticho soluto sermone Ibid. per Franciscus Ugoletum 1526. in 4 (a-c ch. 40.) ligneis fig. elegantiss. Hanc Affò nec Pezzana, qui de Scriptoribus Parmae, nec alii quod sciam cognovere, Alias editiones an. 1483. 1485. 1493. 1505 1508. 1515. 1517. 1519. 1520. cl. Pezzana in additiones ad script. Parm. ostendit cognovisse.)

SALOMON, Baro *a Ramschwag*, primum Monachus, post a. 891. Abbas S. Galli, demum a. 893. Episcopus *Constantiensis*, qui a. 895. Concilio Triburiensi interfuit, obiit a. 919. Ejus *Carmina quaedam* supersunt edita ab Henr. Canisio Lect. Ant. tom. II. part. 3. pag. 235. et in Bibl. PP. max t. XVI. p. 1300. Scripsit quoque *Lexicon*, opus grande, *de septem artibus liberalibus* lib. I. *Epistolas* ad diversos, *Sermones* et varios Tractatus. Trithemius de viris illustribus Germaniae pag. 7. Jod· Mezlerus de viris illustr. S. Galli I. 62. II. 16. Possevinus tom. II. Apparatus p. 377. Hist. literaria Galliae tom. VI. p. 164.

SALOMON, *Toletanus* archipresbyter, circa an. 1077. Scripsit libellum *de virginitate S. Mariae Dei Genitricis*, nisi forte tantum descriptoris munus sustinuit. Nam notitia illius ex sola libelli subscriptione habetur. Nic. Antonii Bibl. Hispana Vetus VII. 1. n. 9.

SALONIUS, Eucherii Episcopi Lugdunensis filius, in monasterio Lirinensi educatus, Salviano et Honorato Massiliensibus nec non Vincentio Lirinensi praeceptoribus usus. Factus deinceps Episcopus non Viennensis, ut vulgo credunt, nec Genuensis, sed Genevensis. Ab eo edita est *Expositio mystica in Parabolas Salomonis et Ecclesiasten*, per modum dialogi inter ipsum et Veranium fratrem. Prodiit seorsium Haganoae 1532. 4. ex officina Jo. Seceri, inserta deinde Micropresbytico, Orthodoxographis Heroldi et Grynaei, nec non Bibliothecis Patrum. Scripsit cum fratre laudato *Epistolam* ad Leonem Magnum, quae in Epistolis hujus exstat, nec non tom. IV. Conciliorum pag. 1038. Plura dabunt Aub. Miraeus de scriptoribus Eccles. c. 90. et Histoire literaire de la France t. II. pag. 433. Phil. Elssii Encomiasticon Au-

gustinianum pag. 616. Possevinus tom. II. Apparatus pag. 396. Gallia Christiane tom. IV. pag. 24. Tillemontius t. XV. p. 134.

SALVATOR *Cremonensis*, a patria sic dictus, monachus Cassinensis circa a. 1410. Scripsit *Philosophica*, et quaedam in Aristotelem *Commentaria*. Arisii Cremona literata tom. I. pag. 221.

SALVATUS, alias *Salvianus*, presbyter Lusitanus, sec. XII. Scripsit *Vitam S. Martini Sauriensis presbyteri*, an. 1146 defuncti, quam promiserat Andr. Resendius edidit vero Jo. Bollandus d. 31. Januarii, t. II. pag. 1131. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vetere VII. 14. n. 78.

SALVIANUS, Presbyter Massiliensis, Treveris, vel certe in Gallia Belgica, natus et educatus, mature uxorem duxit, Palladiam Hypatii et Quietae filiam, ex eaque filiam Auspiciolam suscepit, sed mature quoque, et quidem accedente illius consensu, ab uxore se separavit, pro more illorum temporum, quo se Christum in coelibatu melius sequi posse credebant. Credibile est, eum postea in monasterio Lirinensi haesisse, id quod Auctores historiae litterariae Gallicae tom. II. pag. 519. satis probatum dederunt. Tandem Presbyter Ecclesiae Massiliensis fuit, et centenarius, vel eo major, obiit circa anno 496. Opera ejus haec nota sunt:

1. *De gubernatione Dei*, occasione irruptionis gentium septentrionalium in Italiam et alias regiones, quod etiam *de Providentia* inscribitur. Versio Gallica Francisci de Belleforest MS. est in Bibl. Regia Parisina. Bern. de Montfaucon Bibl Bibl. MSS. pag. 794. Petri Gorsii S. J. impressa Paris. 1655. 4.

2. *Ad Ecclesiam Catholicam*, sive *contra avaritiam*, in quo sub Timothei nomine latere voluit, cujus rei ipse Salviavianus epist. 9. rationem reddit. Anglice et Hispanice vertit Josephus Greswellus Soc. Jesu, Audomari 1618.

3. *Epistolae VIII.* quibus additur nona ad Salonium scripta, et libro contra Avaritiam praemissa.

Edita sunt haec Opera primum a Jo. Alexandro Brassicano, Basil. 1530. f. Romae, apud Manutium 1564. fol. cum Maximo Taurinensi, Paciano et Sulpicio Severo per Petrum Galesinium, Paris. 1570 1575. 1594. 8. Succedit cura Petri Pithoei Paris. 1580. 1645. 1648 8. et cum scholiis Brassicani excerptis, ibid. 1608. 12. Cum scholiis marginalibus et annotatione consensus sanctorum edita sunt a Jo. Theodoro Macherentio, Jesuita, Augustae Trevirorum, 1609. 4. Porro manum Salviano admovit Conradus Rittershusius, qui ipsum Altorf. 1611. 2. tomis. 8. vulgavit, cum annotationibus suis, quibus accesserunt Norib. 1623. 8. exiguo volumine annotationes Joan. Weitzii, Tobiae Adami, Theodori Sitzmanni et Jo. Alex. Brassicani. Editio Rittershusii Francofurtensis 1611. et alia Norimb. 1623. nullae sunt, quamvis in Historia literaria laudata ponantur. Nam Bolduani fides vacillat, quia paucissimos libros ipse vidit, quos adfert, et a. 1624. tantum quaedam annotationes adjectae sunt. Interea Salvianus etiam in Bibliothecas Patrum translatus est, et Jacobus Merlo Horstius eundem in septem Tubis Orbis Christiani Colon. 1635 4. loco septimo recudi jussit. Tandem Stephanus Baluzius ad Codicem Corbeiensem et duos Colbertinos recensuit Salvianum et edidit Paris. 1663. et 1669. 8. tertiae editioni adjecit Vincentium Lirinensem, et annotationes in utrumque. Huius autem et omnium aliorum annotata recuderunt cum Salviano et Vincentio Bremenses a. 1688 4. *Gallice* vertit P. Bonnetus, Paris. 1701 12. Journal des Sçavans 1702. pag. 299. Libros de providentia et de avaritia Drouet de Maupertuis. Journal des Scavans 1702. pag. 300. Memoires de Trevoux 1702 pag. 54. 1711. pag. 1993. Deperdita ejus haec narrat Gennadius de viris illustr. c. 67. *De bono virginitatis* ad Marcellum Presbyterum lib. III. Pro *eorum* (librorum de gubernatione) *satisfactione* ad Salonium Episcopum libr. I. Tillemontius tom. XVI. pag. 193. recte *Apologiam* vocat. a) *Expo-*

a) Hunc titulum viri docti non satis recte intellexerunt. *Satisfactio* hoc loco idem est ac de-

sitionis extremae partis Ecclesiastici ad Claudium Episcopum Viennensem libr. I. *Hexaemeron* versu, lib. I. Fabricii nostri conjectura est, fortasse illud esse, quod sub Tertulliani nomine exstat. *Homilias* multas Episcopis factas et *de sacramentis* ad populum. Adde Trithemium c. 175. Alios deperditos recenset Phil. Elssius in Encomiastico Augustiniano pag. 607. *Expositionis extremae partis Ecclesiastes* (legendum *Ecclesiastae*) *ad Claudium Episc. Viennensem*: *Anticimenon lib. 5. in quibus continentur quaestiones Veteris et Novi Testamenti, de locis in speciem* (ita legendum, non *in specie*) *inter se pugnantibus, per interrogationem et responsionem.* Sed falsus est in his Elssius, quum nemo fide dignus scriptor Salviano talia nunquam tribuerit. Male idem, qui libros *de avaritia et ad Ecclesiam Catholicam* diversos esse judicat. *Sermones II. de Passione Domini* sub nomine Salviani sunt Romae in Bibl. Sfortiana. Vide Nic. Comneni Praenotiones mystagogicas pag. 240.

* Tertia Balutii editio an. 1689. in 8 adornata recusa est non ante multos annos Venetiis. Ac tandem *Salviani Massiliensis Episcopi* (lege Presbyteri) *Concordantiae operibus eius annexae dispositae cura et studio Demetrii Barbulii.* Prodierum Pisauris anno 1729. 4. *

SALVIUS *de Bario*, a patria, urbe Apuliae, dictus, aliis *Saulus*, Ord. Praedicatorum, Episcopus Salpensis ab a. 1264 ad 1274. Scripsit *Sermones de tempore et Sanctis*, Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 674. Altamura p. 133.

Linus Colucius SALUTATUS, Cancellarius Florentinus. Ejus *quatuor Epistolas* tempore schismatis scriptas 1. ad Cardinales Gallicos, 2 Petro de Corsinis Cardinali, 3. Marchioni Brandeburgensi, 4. Innocentio VII. in Coenobio Angelorum apud Florentiam invenit Mabillonius, quod ipse refert in Itin. Italico p. 168. Vid. COLUTIUS.

SALUSTIUS, Cancellarius Episcopi Genuensis, circa a. 1098. *de translatione S. Fructuosi* scripsisse memoratur a Fabricio nostro, sed non memini, tale quid mihi tam multa volumina pervolventi occurrere.

SALUTARIS, dubium an viri, an vero scripti nomen. *Poetam* vocat Flacius in Poematibus veteribus de corrupto Ecclesiae statu pag. 416. et Barthius Advers. XIV. 4. Leyserus autem in historia Poëtarum medii aevi p. 2038. titulum poematis esse statuit, quod inscribitur *Salutaris.* Edita sunt Excerpta quaedam a Flacio l. c. Joachimo Ursino in Speculo Jesuitico p. 218. Christiano Daumio post Disticha Catonis, Cygneae 1662. editis p. 199. editionis 1672. pag. 217. Integrum autem ex MS. Codice Helmstadiensi edidit Polycarpus Leyserus, loco allegato.

SALVUS, Abbas *Alveldensis* monasterii in Navarra, obiit a. 962. Scripsit *Regularem libellum pro sanctis virginibus*, cujus Codicem MS. viderunt Phil Labbeus et Nic. Antonius: item *Hymnos*, *Orationes*, *versus ac missas*, quae periisse videntur. Confer Nic. Antonii Bibl. Hispanam Veterem VI. 14. n. 348. seqq. et vitam ejus quae post Ildephonsum de scriptoribus Eccles. legitur p. 68. edit. Fabricii.

(306 SALVUS *Burce* nob. civis Placentia oriundus laicus et ut ipse scribit litterarum inscius est author op. sequentis an. 1235. conscripti quod servatur in Med. Laurent. Vide Bandini Catal. t. IX. seu I. Leopoldinae.

Suprastella (capitib. 29.) *contra haereti-*

fensio, qua scilicet satisfacit auctor objectonibus adversariorum, Sed depravatio loci viris doctis imposuit,: Inferserunt enim Codices vocem *merito*, et legunt, *pro eorum merito satisfactionis*, alii *pro eorum praemio.* Accedit alia significatio, qua verbum *satisfacere* illis temporibus denotabat se excusare cum gestu et verbis in humilitatem compositis veniam errorem rogare. Exempla praeter Cangium habent Torrentius ad Suetonii Caes. c. 73. Marcellus Donatus ad Tiberium c. 27. Ipse Salvianus lib I. contra avaritiam p. 27. edit. Rittershus. sic adhibet. Fuerunt igitur fortasse: qui quaedam durius dicta pessime interpretarentur, ipsumque hoc nomine apud Episcopum deferrent. Quapropter Salvianus Episcopo satisfecit, h. e. eundem humiliter rogavit, ne quid a se malo animo scriptum esse existimaret.

cos universos ad differentiam cujusdam libri haereticor. qui Stellae nomine praetitulatur. Vide *Nov. Lett. Fior.* 1791. 519.

SALVUS *Cassetta:* Panormitanus. Ord. Praedicatorum, Florentiae primum Baccalaureus, post Theologiae Magister promotus a. 1448. in Siciliam redux variis scholae et conventuum regiminis muneribus functus. Diffinitor fuit et a. 1474. Procurator ordinis Generalis, Magister Palatii apud Sixtum IV. a quo etiam in Germaniam Legatus missus est: porro Inquisitor, et tandem Magister ordinis, obiit a. 1483. Scripsit *Vitam S. Vincentii Ferrerii*, *Epistolas ad diversos*: *Acta inquisitionis*, *Acta Legationis Germanicae.* Confer Ant Mongitore Bibl. Siculam tom. II. p. 207. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p 859. Hier. Ragusa Elogia Siculorum p. 251. Altamuram p. 209. Giornale de' Letterati d' Italia tomo XXI. p. 407.

* Praetereunda non sunt ea quae de hoc viro scripsit Jacobus Volaterranus in suo Diario Rom. ad An. 1481 « *Salvus Siculus* celebris Theologiae professor, qui plures annos S. Apost. Palatii Magister fuerat et in Ord. suo Praedicatorum magnae authoritatis et gratiae; eodem die nempe vigiliam Pentecostes in generali religiosorum sui ordinis concilio, quod Romae ap. Minervam est celebratum consensu omnium generalis designatur.... vacabat tunc ea dignitas obitu Leonardi Mansueti Perusini viri integerrimi et subtilissimi Theologi, qui paulo ante Romae diem obierat. »

SALVUS *de Merano* J. C. Parmensis, cuius, *consilia* extant in MS. Cod. Felini 419. una cum consiliis Baldi de Saxoferrato. *

SAMPIRUS, Episcopus Asturicensis, scripsit *Historiam* seu *Chronicon* ab a 858. ad 985. quae cum Isidoro, Idacio, Sebastiano et Pelagio Ovetensi edita est a Prudentio Sandovalio, Episcopo Salmanticense, Pompejopoli 1613. 1634. fol. Auctor vixit circa a. 1020. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. VII. 1. n. 2. Oudinus tomo I. p. 1794.

SAMSON *Bardinus*, Ord. Carmel. circa tempora Concilii Basileensis. Ejus *Sermo* ad Pontificem et alii sunt in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 112.

SAMSON *de Calvomonte* scripsit *Abbreviationem Summae Hostiensis in Decretales*, quae MS. est in Bibl. S. Benigni Divionensis et S. Victoris Parisiensis. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 1287. 1375.

Nescio an idem sit *Petrus Sanson*, cujus *Quaestiones Dominicales et Distinctiones in Decretales* in Bibl. Gemmeticensi et S. Albini Andegavensis obvias memorat idem p. 1211-1227.

SAMSON *Cordubensis*, Ecclesiae S. Zoili ibidem Rector, vixit a. 863. et obiit anno ejus seculi nonagesimo. Scripsit pro se *adversus Hostigesium Malacitanum praesulem*, qui Saracenis artes ad Christianos opprimendos suggesserat: item *adversus haeresin Antropomorphitarum.* Confer. Nic. Antonii Bibl. Hispanam Veterem VI. 7. n. 140, s. Possevini Apparatum tomo II. p. 397.

SAMSON *Demeta*, h. e. ex provincia Glamorganensi oriundus, monachus et Abbas in monasterio illius provinciae, tandem Archiepiscopus Dolensis, vixit a. 567. et librum *de potentia in adversis*, scripsit. Lelandus c. 43. Balaeus Centur I. 62. Pitseus cap. 55. Vitam ejus scripsit Baldericus Archiepiscopus Dolensis, quae exstat apud Mabillonium Sec. I. Benedict. p. 165.

SAMSON *Dolensis*, vide modo *Demeta.*

SAMSON *Doroverniensis*, Ord. S. Benedicti monachus Cantuariae ad fanum Salvatoris, a. 1170. Scripsit *Homilias et Opuscula.* Balaeus Centur. X. 58. Pitseus c. 229. Lelandus c. 219.

SAMSON *de Insula*, Malchum de vita Pythagorae interpretatus est, quod opus MS. exstat in Bibl. Ambrosiana Mediolanensi. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 520.

SAMSON *Malusvicinus* (Mauvoisin) nobili genere, Archidiaconus, Praepositus, Decanus, tandem Episcopus Carnotensis circa a. 1140. Scripsit *Epistolas aliquot*, quarum *una* legitur in Operibus S. Bernardi, *quae* tom. V. Miscellaneorum Baluzii. Liron Bibl. Chatraine p. 62.

SAMSON *Remensis* contra Petrum Abailardum scripsit, MS. in Bibl. Vaticana. Montfaucon I. c. p. 139.

SAMUEL, Beulani vel Beulani presbyteri ex Laeta conjuge filius, in Northumbria natus, floruit a. 640. et *Annotationes in Nennium*, nec non *de gestis Regis Arturi apud Scotos* scripsit. Lelandus c. 48. Balaeus Centur. I. Pitseus c. 640.

SAMUEL *de Cassinis*, Ord. Fratrum Minorum Reg. Observ. provinciae Januae, edidit *Librum Isagogicum in apices Scoti ad investiganda Aristotelis principia* Venet. 1493 *Librum Isagogicum continentem libros septem Logicales*, Mediol. 1495. 4. *Librum tertium Isagogicum ad Physicos apices assequendos*, ad Julium II. Pontif. Cunei ad Pedemontes, sine anno impress. *Comment. in octo libros Physicorum*, ibid. *Varia opuscula*, Venet. 1502. 1503. *Argumentationes contra Mag. Damianum Crassum de Ripolis Ord. Praedicat. circa modum loquendi*; *Quaestionem ab eo disputatam in universitate Ticinensi*, *circa Joannis Evangelistae consanguinitatem aut fraternitatem cum Christo Domino*: *Apologiam pro Nicolao de Lyra*, *contra Jo. Viterbiensem Ord. Praed. de Genealogia Salvatoris*: *Quaestionem de immortalitate animae.* Mediol. 1498. Haec Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 313. 314. Adde Sopranum de scriptoribus Liguriae p. 252. Oldoini Athenaeum Ligusticum p. 493.

* Nescio an in complexione varior. opusculorum, de qua hic, contineatur illud, quod ob suam singularitatem hic merito indicandum duxi, notitiamque eius mihi comparavi ex Nevizani Sylva nuptiali lib. I. pag. 38. edit Lugdunensis an. 1526. *Samuel de Cassinis in tractatu quod non est possibile aliquam mulierem, licet sanctissimam recipere stigmata prout habuit S. Franciscus.* Aliud etiam opusculum Samueles indicat idem Nevizanus his verbis fol. 219. *F. Samuel contra F. Vincentium.*

Contra hunc Samuelem scripta reperi opuscula duo; alterum in Indice MSS. Vaticanor. n. 466. *Picus Mirandulanus pro Hieronymo Savonarola contra Samuelem Cassinensem*; alterum vero indicat id qui supra Nevizanus in Sylva nuptiali lib. 5. fol. 214 his designatum *Dodus in sua Apologia contra F. Samuelem.*

SAMUEL, qui vulgo *Marocchianus* cognominatur, a) Judaeus, Fessanus patria, a. 1085. Toleti ad fidem Christianam conversus Scripsit arabice *Historiam concertationis cum Albucabelo Mohammedanorum magistro*, quae etiam Latine prodiit: *Epistolam ad R. Isaacum de vana Messiae apud Judaeos expectatione.* Haec ab ipso, cum adhuc Judaeus esset, scripta est, quia optat, ut majores caput LIII. Jesaiae ex Codice Sacro, eoque, ut Prophetam de vita sustulissent. Epistola haec in Latinam et alias linguas conversa et saepius impressa est. Prima editio prodiit Antverpiae 1486. de reliquis consulenda est Rev. Wolfii Biblioth. Haebraica tom. I p. 1099. tom. III. p. 1100. seqq. Adde Possevini Apparatum tomo II. p. 379

SAMUEL *Tajo*, vide infra *Tajo.*

SANCII *Ballerici in Philosophiam Commentarii* extant Romae in Bibl. Ottoboniana. Montfauconius Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 189. Additur, scriptos esse tempore Leonis X. a. 1517. quod de exscriptore, non auctore, intelligo.

SANCIUS Aragonae Infans, Jacobi Regis cogn. Victoris filius, Ecclesiae Toletanae Praesul, scripsit *Litanias et Hymnos in laudem Genitricis Dei Mariae.* Occisus fuit a Mauris a. 1275. Hippol. Marraccii Bibliotheca Mariana tomo. II. p. 351.

SANCIUS *de Besaran*, monachus coenobii Dominicanorum Oscensis, Fidei Censor generalis, et provinciae Aragoniae Prior provincialis, circa a. 1430. Scripsit *adversus Arnaldi Villanovani errores*, prout testes sunt Franc. Diagus Hist Aragoniae I. 25. et Vincentius Blasco Hist. Aragoniae V. 42. Nicol. Antonius Bibl. Hispanc Vet. X. 3. n. 115. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 771.

a) In titulo editiones Argentinensis a. 1523. dicitur *Magister Synagogae, quae est in Subjulmenta in regno Marochiano.*

SANCIUS *Porta*, Caesaraugustanus, ibidem monachus Dominicanus et Professor, S. Palatii Magister a Benedicto XIII. creatus obiit a. 1429. Ejus sunt 1. *Divinum, ac proinde inaestimabile, sed et omnium, quae hucusque de Christifera virgine scripta sunt, Mariale.* Valentiae 1512. Lugd. 1514 1517. 4. 2. *Sanctorale, seu Sermones de Sanctis.* Hagenoae 1517. 4. *Sermones de tempore*, Lugd. 1500. 4. *et Introductiones sermocinales in Sermones tum de tempore, tum de Sanctis.* Omnia haec Opera prodierunt. Lugd. 1517. 4. Haec Antonius in Bibl. Hispana Vet. II. 3. n. 108. seq. Adde Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 779. Altamura pag. 170. Hippolytum Marraccium tomo II. pag. 352. *Opus Concionatorium*, quod Haganoae 1500 fol. prodiit, asservatus Nordhusae in Bibl. S. Blasii.

SANCIUS *de Ull*, vel *Ull*, a patria, quod est oppidum Aragoniae, ita dictus: Carmelita, Avenione sub Joanne XII. Poenitentiarius, post Albaracinensis in Aragonia et tandem Segobricensis Episcopus, obiit Avenione 1356. Scripsit *Canones pro animarum regimine et pastorum spiritualium cura.* Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. IX. 4. n. 214.

SANCTES *de Arduinis*, Pisaurensis, Medicus apud Venetos in summo pretio habitus circa a. 1430. Scripsit *de prolificatione, de venenis, de odoratione, de omnibus naturalibus et Artificialibus.* Trithemius de scriptor. Eccles. c. 776. Symphorianus Champerius de scriptoribus Medicis. Liber *de venenis* prodiit Venet. 1492. fol. et Basil. 1562. fol. ex castigatione Thomae Zwingeri. Vide Lindenium renovatum p. 960.

SANCTES *de Valoribus*, Perusinus, Vallis umbrosae Monachus et Abbas monasterii S. Reparatae de Marradio, circa a. 1506. edidit *Vitam S. Joannis Gualberti, Peregrinationem Vitae humanae*, et alia miscellanea, ut apparet ex ejus operibus. Haec Venantius Simii in Catalogo scriptorum Vallis umbrosae p. 271. 272.

SANCTIUS *Mulierii*, Gallus Occitanus, Ord. Praedicatorum conventus Tolosani alumnus, ejusdem Academiae S. Theologiae Magister et Scholae S. Stephani Regens circa a. 1388. post Episcopus Oleronensis ab a. 1406. interfuit Concilio Constantiensi, obiit post a. 1420. Scripsit *in quatuor libros Sententiarum.* Jac. Quetif de Scriptor. Ord. Praed. t. I p. 758.

Monachus SANDIONYSIANUS in Gallia scripsit *Vitam Dagoberti I.* Galliae Regis, sed is aetate paullo fuit junior, ut ex c. 43. constat, ubi diploma B. Audoëni *chartam antiquissimam* vocat, item ex c. 6. 12. 13. 15. 16. ubi Fredegario saepius usus esse deprehenditur. Editus est primum ab Andr. du Chesne sub initium tom. I. Scriptorum Francicorum, deinde ex Codice Jenensi a Burc. Gotthelf. Struvio in Actis literariis Vol. 1. Fasc. I. p. 45.

Chronicon SANPETRINUM, a monachis scilicet S. Petri Erfortensis confectum, ab a 1036-1355. edidit Menckenius tom. III. Scriptorum Germanicorum p. 201. seq. Pars prior ad historiam potius universalem spectat, posterior Thuringica praecipue exhibet.

Eodem nomine quibusdam venit *Chronicon Montis Sereni*, quia illud monasterium S. Petro dedicatum fuit: de quo supra actum est tomo I. sub *Conrado Lautebergensi.*

Joannes Lucilius SANTRITTER, Germanus, de Fonte Salutis, vulgo dictus Heilbrunnensis, edit *Tabulas Alphonsinas in facillimum ordinem redactas*, Venet. 1492. 4. Nic Antonius Bibl. Hispana Vet. VIII. 5. n. 202.

Chronicon SAVIGNIACENSE, quod monasterium in minoris Britanniae et Normanniae finibus situm est, ab a. 1112. ad 1300. res Gallicas complectitur, et editum est a Baluzio tomo II. Miscellaneorum pag. 310.

SASCOLINUS (309 *Sassolini Antonio V. Negri Scritt. Fior.* p. 69.) Florentinus, Ord. Min. Minister generalis, post Episcopus Minerbinae in Calabria, a. 1519. edidit *Conscientiae illuminacula.* Waddingus de script Ord. Minor. pag. 314. Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 322.

* *Hieronymus* SAVONAROLA Ferrariensis Ord. Praedicatorum in coenobio S. Mar-

ci Florentiae agens, verbi dei concionator celebris sed in dicendo liberior, quam ut aetas illa, vel forte etiam rei aequitas ferret, ex quo sibi multos exosos reddidit. Contra oppressores libertatis Florentinor. acriter invectus quamvis defensores habuit multos; alteram tamen civitatis partem in se armavit, quae praevalente ignis supplicio vitam absolvit Florentiae anno 1498. Vitam ejus et apologiam scripsit Jo. Picus Mirandulae comes Latine, quae dein prodiit Parisiis a. 1674 t. 3. in 12. una cum nonnullis eius opusculis et Apologia Scriptorum illius, opera P. Paulini Bernardini ex ord. Praed. Lucensi adornata. Vitam eius alteram ampliorem scripsit F. Serafinus Razzi eiusd. Ord. quo in opere Apologias plures pro eodem Savonarola a viris doctis editas sinoptice exhibuit, ubi ex. gr. consilium Gaspari Veneti de excomunicatione in Savonarolam lata; defensionem rerum Savonarolae Bartolom. Redditi civis Florentini et J. periti; Dialogum ea de re scriptum a Laurentio Vivoli; epitomen doctrinae Savonarolae Remigii Florentini Ord. Praed. Vita haec a Razzio adornata et Italice scripta nondum prodiit, sed MS. nactus sum in Biblioth. PP. S. Dominici Lucensium.

Praeter Italica eius opera, latina etiam quaedam vulgata sunt,quae hic referre placet.

1. *Regulae quaedam breves ac valde utiles quae ad omnes religiosos pertinent,* editae sunt Venetiis in fine operis de veris et falsis virtutibus D. Umberti Mag. ord. praed. an. 1495. 8. et Florentiae in collectione quorumdam opusculor. Savonarolae an. 1509. 8.

2. *De Triumpho crucis* cuius antiqua editio absque annotatione anni et loci servatur in Bibl. Canonicor. Major. Eccl. Lucensis in 4. Idem opusculum Italice reddidit (Versione tamen liberiori) ipse per se auctor prodiitque in 4. sine anno et loco addita praefatione Dominici Benivieni. Tum saepe alias opus idem Italice excusum est: latine tamen iterum prodiit Florentiae an 1509. 8.

(305. et Venetiis per Lucam Olchiens. 1517. 8. Basil. per Henr. Petri 1540. fol. addita exposit. Psalm. et Florentiae 1767. cum adnotat. Raym. Corsi eiusd. ord. in 12.)

3. *Expositio in Ps.* XXX. *In te Domine speravi* in 8. Florentiae 1508.

4. *Expositio in Ps. L. Miserere mei Deus* cuius editionem veterem in 4. sine anno et loco penes me servo Prodiit Florentiae an. 1508. 8.

5. *Expositio in Ps. LXIX Qui regis Isdrael intende* in 8. Florentiae 1509. Versionem Italicam ab ignoto aliquo adornata habeo Venetiis excusa an. 1538.

6. *De Simplicitate Christiana* lib. IV. Florentiae 1496. in 4. et 1509. 8. Librum hunc Italice vertit Hieron. Benivienus Florentinus excususque est Florentiae an. 1496. et 1529.

7. *Expositio in orationem Dominicam* ad Philippum Valorium prodiit absque loco et anno. *Exposuit* etiam opusculum.

8. *Graduum S. Bonaventurae* una vel altera pagella, direxitque Agamennoni Marescoto de Calvis patritio Bonaniensi, quod opusculum ego possideo ex antiqua editione absque loco et anno.

Denique possideo opusculum inscriptum.

9. *Confessionale pro instructione confessorum* cui adiungitur.

10. *Recollectorium rudimentor. S. Theologiae pro nobis praedicatoribus et confessoribus ac fratribus simplicibus per quemdam. Fr. Ord. Praed. editum* quod est eiusdem Savonarolae. Accedunt in fine latina quedam carmina pro directione religiosor. hominum Venet. An. 1520 8. Editio haec quamquam non est prima, curata est tamen diligentius a Luca quodam Olchinensi, qui et queritur de Venetor. quorundam typographor in typis curandis oscitantia.

11. Savonarolae opusculum *adversus divinatricem Astronomiam* in confirmationem Apologiae Jo. Pici Mirandulani ab authore quidem Italice scriptum est, dein vero Latinis literis traditum a F. Thoma Boninsignio Senensi Ord. praed. cum eius interpretis apologia adversus operis illius vituperatores, excusumque est Florentiae anno 1581. 8.

12. *Apologeticum FF Congr. S. Marci Florentiae ord. praed. per F. Hieron. Savonarolam* datum an. 1497. atque tunc excusum Florentiae. Extat in t. II. Vitae H. Savon. Parisiis excusae, de qua supra.

13. *Epistola F. Hieronymi ad Alexandrum VI.* data Florentiae an. 1497. die 20. maii ibid.

14. Alia eiusdem ad eumd. data 1497. 29. Oct. Ibid.

15. Alia ad N. Fratrem contra sententiam excomunicationis in se latae. Ibidem: alias etiam nonnullas latine scripsit in eodem loco legendas.

16. *Dialogus spiritus et animae Venetiis.* 1537. 16.

17. *Dialogus rationis et sensus* Ven. 1537. 16.

18. *Tractatus de mysterio Crucis et officium eiusdem.* Venet. 1537. in 16.

19. *De beneficiis Christi in Christianos collatis ope crucis.* Ibid.

20. *Compendium revelationum* latine ab eo scriptum quamquam et Etruscae linguae redditum editumque. Florentiae 1496. 4.

21. *Compendium Logices* Ven. 1542.

22. *Compend. totius philosophiae tam naturalis quam moralis.* Ven. 1542. 8.

23. *Liber de disciplinis* sive de divisione, ordine et utilitate omnium Scientiarum an typis excusus sit ignoro.

24 *Lamentatio Sponsae Christi adversus tepidos* Ven. 1537. in 12.

Nonnullas etiam metrica dedisse velut *odas*, *hymnos*, *laudes* etc. Picus Mirandulanus in eius vita est auctor. *

(306 *Poesie illustrate per cura di Audin de Rians. Firenze.* 1847. 8.

Inter innumera prope scripta F. Hieronymi (Italice praesertim) edita, haec, quum ad manus, addere juvat.

25. *Compendium Logicae* (libri X) Florentiae per B. de Libris 1497. 4. a-o Prope me est: refert Audifredus tantum Denisii fide.

26. In primam D. Jo. Epist. et in al. S. Scripturae verba *Sermones.* Venetiis ap. Stagnin. 1536. 8.

27. *Sermones in adventu Domini sup. Archam Noe.* Ibid. 1536. 8.

P. Timotheus Botonius Perusinus, aliique Vitam Savonarolae Italice exaratam MS. reliquere: seqq. autem lucem viderunt.

Burlamacchi (*F. Pacifico*) *Vita di Fr. G. Savonarola. Lucca* 1761. 8. et postea monumentis locupletata Ibid. 1764. 8. antea vero in Balutii Miscell. Edit. Lucensi.

Rastrelli (*Modesto*) *Vita ec. Ginevra* (*Firenze*) 1781. 8. Anon.

Bartoli (*P. Guglielmo*) *Istoria di S. Antonino coll' Apologia del Savonarola Firenze* 1780. 4.

Barsanti (P. P. Vinc.) *Storia del P. Gir. Savonarola. Livorno* 1782. 4. Anon.

F. Benedetto da Firenze Cedrus Libani *Vita di F. G. Savonarola* (*in terza rima*) 1510. In *Archivio Storico Fir.* 1847. n. 23.

SAVONAROLA *Michael.* (F. Hieronymi avus) Vid. MICHAEL. *Savonarola* tomo V. pag. 75.

SAXO *Sialandicus* vel Danus, vulgo *Grammaticus*, quo nomine mediis temporibus illos vocare soliti sunt, qui aliis erant doctiores. Sialandicus vero dictus est, quia ex Selandia Daniae insula oriundus fuit. Cognomen quoque *Longi* ipsi tribuit incertus Auctor Chronici Danorum et praecipue Sialandiae, quod Arnas Magnaeus Lipsiae 1695 8. edidit, p. 10. id quod cognomen non familiae, sed propter staturam ipsi additum fuit. Vulgo cum Stephanio et aliis statuerant, ipsum jam anno 1161. Praepositum Ecclesiae Cathedralis Roschildensis, et eodem anno Parisios missum esse, ut aliquot inde monachos in Daniam evocaret. Verum Ottho Sperlingius in annotationibus ad Testamentum Absolonis ostendit, Saxonem nostrum nunquam Praepositum Roschildensem fuisse, idque variis rationibus in medium prolatis, 1. quia Saxo noster, quem ipse Stephanius circa an. 1150. natum judicavit, non potuit a. 1161. Praepositus fuisse, undecim annos natus, p. 128. 2. quia in testamento Absolonis pag. 1. alius quidam Praepositus Roschildensis fuit, nomine Tocho, p. 36. 3. quia Saxo noster Testamento laudato p. 12. *Clericus* Archiepiscopi vocatur, cui hic debitum aliquod remi-

sit: id quod Sperlingius p. 127. interpretatur scribam, Secretarium, a manu, ab Epistolis, aliisque scribendi officiis Archiepiscopo apparentem. Quin et ipse Stephanius in Prolegomenis c. 12. fatetur, tales Clericos propius circa Dominos suos versatos, eos, velut contubernales, quocunque irent, comitatos, et gravioribus in negotiis tractandis frequenter adfuisse: quae omnia sane in praepositum, majoris ordinis virum, non conveniunt. obiit noster post a. C. 1203. Opus ejus aeternum quod jussu Absolonis laudati suscepit, est *Historia Danica* a prima gentis origine usque ad a. 1186. cui etiam multa carmina sunt immixta, ut etiam in poësi facultatem non exiguam possederit. In stilo praecipue sectatus est Valerium Maximum et Martianum Capellam. Vitam ejus pluribus exponit Stephanus Joannis Stephanius in Prolegomenis.

Opus hoc Saxonis primum prodiit cura Mag. Christierni Petraei, Metropolitanae Lundensis Ecclesiae Canonici, Parisiis per Ascensium, 1514. fol. deinde post annos viginti Basileae per Jo. Bebelium, 1534. f. Stephanius eam Jo. Oporino adscribit, et consilio Jo. Sphyractis, Basileensis adornatam dicit, unde Jo. Mollerus in Hypomnematis ad Alb. Bartholinum de scriptis Danorum p. 396. duas editiones fecit, Sphyratinam 1524 et Oporinianam 1534. male, ut ego conjicio, qui de a. 1524. nihil apud quemquam auctorum inveni memoratum. Editio tertia per Wechelum prodiit Francof. 1566. fol. cura Philippi Loniceri et Joannis Fichardi. Quarta denique Sorae 1644. folio, cum Commentario Stephanii, quae editio huc usque fuit optima. Rostochiensis a. 1656. cum annot. Stephanii, quam Cornelius a Beughem in Bibliogr. Hist. p. 221. memorat, nunquam prodiit.

Versio illius Danica edita est ab Andr. Vellejo, Historiographo Regio, Hafniae, 1575. et 1610. folio. dialecto Saxoniae inferioris prodiisse dicunt 1481. 8.

Commentatores inediti sunt Jo. Suaningius, Senior, Christiani III. Regis Historiographus, M. Nic. Petraeus, Praepositus in Mona Insula Süderaasensis, et Brynolphus Suenonius, Episcopus Scalholtensis in Islandia, cujus quaedam Conjectanea in aliquot Saxonis loca suis inseruit Stephanius. Vide Commentarium ejus p. 18. 24. seqq.

Caeterum de Epitomatoribus, Continuatoribus, laudatoribus et defensoribus ejus et aliis quae huc pertinent, vide Jo. Mollerum in Isagoge ad Historiam Chersonesi Cimbricae part. I. p. 31. item in Hypomnematis laudatis, Nic. Petri Sibbern Bibliothecam Historicam Dano-Norvegicam pag. 21. seqq.

Annalista SAXO, ab a. 741-1139. in Codice monasterii S. Fermani Parisini primum inventus, post editus in Jo. Georgii Eccardi Corpore Historicorum medii aevi t. I. p. 133. seqq. ejus scriptoris sic enarrat Eccardus in praefatione: *Res Germaniae et praecipue Saxoniae dilucide enarrandas sibi proposuit. Successio Germanicorum Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatumque Monasteriorum celebriorum, ab eo solicite annotatur, ut vel ob hoc solum in pretio sit habendus. Sed Genealogicae ante alia notitiae, quas subinde, et inprimis de Familiis Saxonicis, interspergit, auro nobis contra carae esse debent. Sine illis quippe in originibus illustrium quarundam gentium plane coecutiremus, ut vel eae disquisitiones Genealogicae demonstrant, quas nos nuper in lucem emisimus, atque ejus auctoritate plerumque firmavimus. Sequitur author in vetustioribus Reginonem, ejus tamen verba saepius emendatius exhibet, quam in Pistoriana editione, negligentius curata, cernuntur. Idem excerpit Witichindum, Ditmarum, Adamum Bremensem, Cosmam Pragensem, Brunonem de bello Saxonico, Lambertum Schafnaburgensem, Chronicon Montis Sereni, Scriptores de prima expeditione cruciata, Hessonis acta Concilii Remensis anno 1119. habiti, et alia vetusta monumenta, quae hactenus alibi nondum detecta sunt. Ditmari et Witichindi praesertim narrationem confusam in ordinem Cronologicum digessit, et ea opera facem nobis ad intelligendos exactius obscuriores hosce scriptores accendit. Amplissimo Gun-*

dlingio. Halis historiam Germanicam egregie excolenti, inde magno usui erit, si is, uti praesenti mihi spem olim fecit, Ditmari Chronicon notis suis illustrabit. Post Henrici II. Imper. mortem Annalista noster incipit, atque ad finem usque continuat plurima proferre, quae sine eo plane nesciremus.

De Auctore Eccardus rationes ita subduxit. Annalista Saxo cum Chronico Hildesheimensi, quod Quercetanus et Leibnitius ediderunt, non in verbis solum, sed etiam in rebus ipsis convenit. Browerus in Luminibus Germaniae Excerpta Chronici Hildesheimensis edidit sub nomine *Eggehardi Abbatis Vragiensis.* Quum igitur haec cum priore Chronico convenirent, Leibnitius putavit Eggehardum illius auctorem esse. Hunc vero Eggehardum prius Hildesiae inter asseclas S. Benedicti vixisse *conjicit.* Quorsum et hoc pertinet, quod Helmoldus ad Eggehardum provocat, id quod in hunc Annalistam quadrat. Audacter igitur statuit, Eggehardum esse hunc ipsum Annalistam, de quo nobis sermo. Huic se brevibus opponit Theodorus Hasaeus in Bibl. Bremensi Classe VII. p. 911. ex ea ratione, quia Herm. Cornerus quaedam ex Eggehardo profert, in hoc Annalista longe aliter leguntur. Monuerat vero jam Eccardus, exemplar, quo Cornerus usus erat, a variis interpolatum et ad annum 1370. continuatum esse. Hac itaque ratione lis nondum decisa est, neque putem, tam facile decidi posse, quia ex tam multorum auctorum compilatione fieri vix potest, ut verum Auctorem agnoscas, nisi quis certiora nos doceat. Caeterum de duobus Eggehardis, qui Abbates Vragienses fuerunt, Noster supra egit. ECCARDUS II. 492.

Chronographus SAXO a tempore Christi nati usque ad annum 1188. editus est a Leibnitio in Accessionibus historicis. Codex olim fuit Christophori Broweri, quem postea Papebrochius cum Leibnitio communicavit. Hic suspicatur, auctorem in coenobio S. Joannis Magdeburgensi vixisse, quippe cujus Abbatum gesta alicubi curiosius attingit, Archiepiscopatus quoque Magdeburgensis res crebro exponit.

Poëta SAXO *de gestis Caroli Magni* ab anno 771-814. ex Codice Guelpherbytano primum editus a Reinero Reineccio, Helmst. 1594. 4. cum annotationibus, postea primo loco in scriptoribus rerum Germanicarum Kulpisii vel Schilteri, tandem in Scriptoribus Brunsuicensibus Leibnitii t. I p. 120. et emendatior quidem ex Codice Manuscripto Academiae Juliae. Auctor Arnulpho Imperatori fuit aequalis. Vid. I. 321.

Ludovicus SCARAMPUS seu MEDIAROTA, natus Patavii a. 1402. humili loco. sub Eugenio IV. exercitui praefuit, et post alia bene gesta Turcas apud Belgradum, et classe apud Rhodum devicit: postea Cardinalis S. Laurentii et S. R. E. Cancellarius obiit a. 1465. *Epistolae* illius mira eruditione refertae fuerunt in Bibl. Laurentii Pignorii. Plura Oudinus tom. III. pag. 2442: Oldoinus in Athenaeo Romano p. 469. Eggs Purpura docta lib. III. p. 129. Menckeniorum Bibl. virorum militia ac scriptis illustrium p. 422. seqq.

Annales SCHIRENSES, vide supra *Conradus* Philosophus.

Antonius SCHNACKENBURGIUS, natus a. 1347. literis imbutus est in monasterio Iburgensi et schola Monasteriensi, postea monachus Corbeiensis in Westphalia et Hersfeldiae Magister Novitiorum. Scripsit *Annales Corbeienses* ab a. 815. ad 1471. quos edidit primum Christianus Franciscus Paullini in Syntagmate rerum Germanicarum p. 365. post G. G. Leibnitius tomo II. S. R. Brunsuicensium pag. 296. Confer Paullini Prolegomena.

S. SCHOLASTICA, soror S. Benedicti, fundatrix aliquot monasteriorum, obiit a. 543. 10. Febr. Vitam ejus dedit Gregorius M. Dial. lib. II. nec non sermo Venerabili Bedae adscriptus apud Mabillonium sec. I. Benedictino p. 35. Ei tribuitur *Regula pro suis monialibus et Epistolae.* Mandosii Bibl. Romana. Cent. VII. 65.

Nicolaus SCHREITWEIN, scripsit *Catalogum Archiepiscoporum Laureacensium et Episcoporum Pataviensium*, usque ad annum 1460. qui est in Bibl. Vindobonensi, teste Lambecio, quemque usque ad

annum 1517. continuatum una cum aliis rerum Germanicarum scriptoribus dare volebat Daniel Nesselius. Vide Oudinum tomo III. p. 2614.

SCHRITOVINUS. Vide supra II. p. 608.

Chronicon SCHWARZACENSE ab anno 815-1590. edidit Jo. Petr. Ludewicus t. II. Scriptorum Germanicorum et Bambergensium p. 1. qui tres Codices manu exaratos contulit. Auctorem non unum habet, sed plures monachos monasterii Schwarzacensis in Franconia, dioecesis Herbipolensis. Nomen huic a fluvio Schwarzach, qui non procul inde Moenum illabitur. Quaedam hausit ex Conrado Urspergensi, unde quidam hunc Auctorem hujus Chronici, sed perperam, statuunt. Vide supra I. 384.

Chronicon SCHUTTERENSIS monasterii trans Rhenum ad Schutteram fluvium, dioecesis Argentinensis, ab a. 603-1427. est Auctoris recentioris, qui a. 1536. adhuc in vivis fuit, et documentis monasterii sui melius uti poterat. Editum in Vindemiis literariis Jo. Frid. Schannat t. I. p. 17.

SCIPIO *Hermenzonus*, Barthol. filius, Cremonensis, JCtus, a Francisco I. equestri dignitate insignitus, unus ex Status Mediolani Syndicis fiscalibus, obiit a. 1519. scripsit *de jure fisci*, *de magistratibus*, *de poena arbitranda*, *de furtis puniendis et de testibus examinandis*. Arisii Cremona literata tom. I p. 368.

SEBASTIANUS *Aquilanus*, Aquila regni Neapolitani urbe oriundus, medicus et Galeni sectatus, obiit a. 1443. Scripsit *de morbo Gallico*, item *de febre sanguinea*. Basil. 1537. et Lugd. 1532. cum Marco Gatinara. Gesnerus, Toppii Bibl. Neapolitana p. 276. Mercklini Lindenius renovatus p. 961. 962. * Opusculum eius *de morbo Gallico* itemque *de febre sanguinis* una cum Marco Gattinaro *De curis aegritudinum particularium* multo ante, Lugdunensem editionem anni 1532 prodiit Bononiae in 8. Quamquam enim annus non adnotatur adhuc tamen vetustissima est editio, ut ex aspectu intelligitur. Quare Lugdunensis ad Bononiensem istam exacta est. In Codice 525 latino Biblioth. Taurinensis extat Sebastiani Aquileiensis (idest de Aquiolta, ut inferius explicatur) *Medicinam ordinariam Ferrariae publice profitentis quaestio, utrum secundum Galeni Sententiam detur unum membrum principalissimum.* Ibi quoque duo alia eiusdem scriptoris opuscula servantur nemper *De causis periodicationis humorum secundum Galenum sententia D. Sebastiani ab Aquila Papiae determinata. Quaestio D. Sebastiani tempore suo primas cathedras Medicinae in Italia obtinentis de putrescente Sanguine.* *

SEBASTIANUS *Brand*, latine *Titio*, Argentinensis, natus a 1458. Jus civile docuit primum Basileae, deinde in patria, ubi Reip. primum Advocatus et Syndicus, postea Cancellarius fuit: obiit VI. Id. Maji a. 1521. Scriptis ejus variis congerendis operam navabo. Sunt autem sequentia:

Argumentum in Jac. Wimphelingii Carmen de conceptu virginis. Basil. 1494. 4.

Das Narn Schif von Narragonia, 1494. 4. Latino carmine expressit Jacobus Locherus, sub titulo *Stultifera navis*, prodiit sine mentione loci 1497. 4. et Argentinae eodem anno, Paris. per Gaufridum de Marnef, 1498. 4. et Basileae, opera Jo. Bergmann de Olpe 1498. 4. et alibi Gallice sub titulo: *La Nef des Fols du Monde; de nouvel translate par maistre Joce Bade.* Paris. 1497. folio. De aliis versionibus, Anglica, Belgica etc· vide Hendreichii Pandectas Brandenburgicas pag. 703. 704.

De origine et conversatione Regum et laude civitatis Hierosolymae, item Belli a Christianis ad eum recuperandum gesti historia. Basil. 1495. 4.

Facetus ex latino Germanice 4. sine anno et loco. Exemplum adest in Bibl. Heilsbrunnensi, teste Hochero p. 151. 189.

Poëmata varia, Basil 1498 4. et sub titulo: *Carmina varia.* Argent. 1498. 4.

Ad D. Maximilianum, in vitam et conversationem Regum Israël et Judae. Basil. 1498. 4. Videndum annon idem sit cum opusculo, quod sub num. 3. protulimus.

Expositiones s. declarationes omnium titulorum juris tam civilis, quam canonici.

De modo studendi in utroque jure cum nominibus omnium scribentium in jure. Basil 1504. 1515. 4. Lugduni apud Gryphium 1544. 8. Venet. 1565.

Chronica Germaniae, praesertim Alsatiae et urbis Argentoratensis. Impressa sunt cum Germanicis Chronicis Hedionis.

Epithalamion Maximiliani Regis et Blancae Mariae Reginae Romanorum : non exstat apud Freherum S.R.Germ. t.II. ut scribit Hendreichius: sed tantum ibi memoratur.

Memorabilia Evangelistarum. Argent. 1504. quod opus, imprimis icones, scandali plenissimum dicit Hendreichius.

In laudem S. Sebastiani, Vita S.Onufrii, in laudem S. Valentini et S. Ivonis, Vita S. Bernardi. Basil 1505. 4.

Multa ejus habes in Deliciis Poëtarum Germanicorum tomo I. p. 691.

Varia de eo notatu digna congessit Wenckerus in Apparatu Archivorum pag. 15. 16. 22. seqq.

* Inter opera viri huius docti accensendam arbitror quamvis aliquanto perplexus vita S. Meynradi martyris et eremitae editum in Germania Basileae per Michelem Furter An. 1496. Quamquam enim scriptoris nomen ibi non legitur, est tamen in fine Sebastiani Brant epigramma, quod hic adscribere placet.

Ad lectorem S. Brant

Fac Deus ob meritis Meynradi martyris atque
Sylvicolae regni praemia adire tui.
Illius in laudem praeconia digna relatu
Litterulis pressit jam Basilea novis,
Hunc sibi suscepit Furter Michaelque laborem
Me duce : pro nobis vir venerande roga
XII. Kal. Octob. an. 1496.

De *Narragonia* optime Bibliothecarius noster prodiisse illam latinis litteris traditam ex Germano a Jacobo Philomuso an. 1497. in 4. Addit in editione hac locum impressionis non exprimi, sed ego in mea diserte lego *in urbe Basiliensi* opera et promotione Jo. Bergman de Olpe. Addendum est insuper latinam hanc editionem ab authore suo Sebastiano Brand non approbatam tantummodo, sed hinc illustratam, et non paucis in fine additamentis auctam fuisse.

Memorabilia Evangelistarum opus est Petri Relmisi et Petri de Rosenheim, ita demum ut imagines sint Relmisii: metra subiecta de Rosenheim. Praecedit opus totum Seb. Brant epigramma; prodiit. Hagenoae an. 1504. typis. Th. Badensis. Vide Lambacher Bibl. Antiq. Vindob. civ. I. 68.

SEBASTIANUS, discipulus S. Benedicti et monachus *Cassinensis*, sec. VI. Scripsit *Vitam S. Hieronymi*, quae, quod sciam, impressa non est, habetur autem in MSS. Cassinensibus, Sublacensibus et Reatinis. Magnoaldus Ziegelbaur in Conspectu rei literariae Ord. S. Benedicti part. I. pag. 4. Adde Petrum Diaconum de viris illustribus Casinensibus c. 4.

SEBASTIANUS S. R. Diaconus *Cardinalis*, a Vigilio evulgatus literas plures scripsit ad Episcopos diversos contra ipsum Vigilium Pontificem. Haec Oldoinus in Athenaeo Romano p. 598.

SEBASTIANUS *Justinianus*, cujus *Oratio habita coram Uladislao rege Pannoniae.* 1500, 4. sine mentione loci, prodiit

SEBASTIANUS *Mamertus*, Gallice *Mamerot*, Canonicus et Cantor Trecensis in Ecclesia S. Stephani, vixit circa a. 1474. Scripsit *de iis, qui regnarunt in Francia*, MS. in Bibl. Vaticana. Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 107. Alia ejus Gallica lingua exarata vide in Jac. le Long Bibliotheca historica Galliae p. 362. 371.

SEBASTIANUS *Murrho*, Colmariensis, Canonicus et Presbyter in patria, philosophus, orator, poëta, cosmographus et Jureconsultus, trium linguarum peritus. Scripsit *Epitomen de laudibus Germanorum, in Baptistae Mantuani opera*, Argent. 1518. in 4. *Epistolas ad diversos.* Vixit a. 1494. Trithemius de script. Eccles. c. 934. et viris illustr. Germ. Hippol. Marracci Bibl. Mariana tomo II. p. 355.

SEBASTIANUS *Perusinus*, Ord. Praedicatorum Perusii, Theol. Magister, Theologus et Mathematicus insignis, a. 1512. fere septuagenarius creatus fuit Provincialis Tusciae. Scripsit *Vitam B. Columbae Reatine*, virginis tertii Ord. S. Dominici, quae a. 1506. obiit. Edidit eam Latine Leander Albertus libro de viris illustribus

Ord. Praedicatorum a. 1516. impresso, Italice idem a, 1521. Latina repetita est in Actis SS. tomo V. Maji p. 320.

SEBASTIANUS Episcopus *Salmanticensis*, Scripsit *Chronicon,* in quo Isidorum Pacensem ab. a. 896. usque ad initium Veremundi Regis continuat. Edidit cum Isidoro Prudentius de Sandoval, Pampelonae 1634. Auctor quibusdam est suspectus. Vide Oudinum tomo I. p. 1794.

SEBASTIANUS *Sericus*, Saludeciensis ex agro Ariminensi, Magister, incertum Theologiae au Philosophiae, circa a. 1518. Scripsit *Vitam B. Amati*, Saludecensis, quae Italice reddita a Jacobo Antonio prodiit Arimini 1599 et 1609. latine vero ex autographo in Actis Sanctorum tom. I. Maji pag. 348.

SEBÁSTIANUS *Sperantius*, Praepositus Brixinensis, Caesareus et Gurcensis (Raymundi scil. Cardinalis Gurcensis) Secretarius. Scripsit *Epistolam* unam ad Reuchlinum, in qua ipsum bono animo esse jubet, eique in controversia sua favorem Cardinalis sui promittit. Extat inter Reuchlinianas p. 66. b.

SEBASTUS, vir sanctus in dioecesi Bituricensi, sec. III. *Vitam S. Genulphi*, Episcopi Bituricensis literis consignavit. Sed ea an adhuc exstet, nondum constat. Acta Sanctorum t. II. Jan. p. 81. 89. 97.

SECUNDINUS, alias *Sechnallus* et *Schaghlinus*, filius Restituti Longobardi et Darècae sororis S. Patricii, 439. venit in Hiberniam, mortuus a. 448. aetatis 75. Composuit *Hymnum in laudem S. Patricii* secundum ordinem Alphabeti. Waraeus de scriptor Hiberniae part. 2. p. 103. Editus ille est in Jo. Colgani Triade Thavmaturga Sanctorum Hiberniae p. 211. et a Waraeo post opera Patricii p 146. Vide quae Bivarius notat ad Chron. Maximi p. 700.

SECUNDINI *Manichaei Epistola* ad Augustinum, exstat in hujus Operibus t. VI. edit. Benedict.

Alius Secundini libellus *de origine Turcarum* MS. exstat in Bibl. publica Norimbergensi. Hallevordius ad Vossium.

SECUNDINUS *Ventura*, Andreae filius, Civis et Notarius Astensis. Scripsit *Memoriales de rebus Astensium* ab a. 1419 ad 1457. quod editum est a Muratorio S. R. Ital. tom. XI. p. 269.

SECUNDUS, *Historiae Longobardorum* scriptor, sub Heraclio. Paulus Warnefridi III. 29. Mortuus est, eodem teste. IV. 42. *Tridenti Secundus servus Christi.* In serie vero Episcoporum Tridentinorum hoc nomen non occurrit, unde Clericus inferioris dignitatis fortasse fuit.

SEDATUS, Episcopus Biterrensis, qui a. 589. Concilio Toletano et Narbonensi interfuit, auctor est *Homiliae de Epiphania* primum Lugduni cum Opusculis quorundam Patrum 1615. a Thoma Galleto editae, post in Bibl. PP. Parisina et Coloniensi inter aetatis incertae scriptores positae, cui tandem in Lugdunensi tom. XI. p. 1093. nomen Episcopi Citerrensis apposuerunt. Inter Opera Augustini tom. V. edit. Bened. Append. p. 235. exstat sermo *de Kalendis Januariis*, qui in MS. Floriacensis Abbatiae Sedato Episcopo tribuitur, dubium an huic nostro. Denique mentio facienda est *Epistolarum trium* Sedati *ad Ruricium Lemovicensem*, quas Canisus edidit antiqu. Lectionum tom. V. part. 2. pag. 438. edit novae tom. II. part. 2. p. 360. 362. 367. cujus quoque ad nostrum aliquot Epistolae exstant. Habentur quoque tomo II. Conciliorum Harduini, ut alias editiones taceam. Has Epistolas quidam Sedato Nemausensium Episcopo tribuunt, qui a. 506. Concilio Agathensi, et a. 507. Tolosano interfuit. Adde Hist. literaire de la France tom. III. p 362.

Coelius SEDULIUS Scotus vulgo fuisse dicitur, quia, Trithemio teste, se in inscriptione Epistolarum *Scotigenam* dixit. Sed Scotia tunc temporis dicebatur, quae nunc est Hibernia, prout docet Jac. Usserius de Britannicarum Ecclesiarum primordiis. *Presbyterum* vulgo vocant cum Isidoro Hispalensi cap. 7. *Episcopum* Sigebertus Gemblacensis c. 6. *Antistitem* Liberius et Belisarius in Acrostichide, nec non Anon. Mellicensis c. 35. unde Pseudo-Dexter in Chronico ad a. 428. ipsum *Episcopum Oretanum* in Hispania fecit. Hildephonsus in homil. de Virginitate Mariae

tom. IX. Bibl. PP. Paris. de a. 1654 col. 142. E Rhetorem Ecclesiae Romanę, Auctor vitae Dunstani *Senatorem* vocat: quae omnia quomodo concilianda sint nondum constat. Trithemius ait, ipsum amore discendi Scotiam reliquisse, in Galliam, Italiam, Asiam et Achajam, migrasse, ac tandem in urbe Roma mirabili doctrina clarum effulsisse. In Achaja libros suos scripsisse docent ea, quae duobus vetustissimis Codicibus MSS. Thorneiano et Pithoeano adscripta sunt, ab Usserio et Labbeo producta:

Neque de tempore omnes conveniunt. Sigebertus temporibus Constantis et Constantii, filiorum Constantini M. vixisse asserit: Trithemius ad Theodosium Magnum refert: Annotationes vero modo adductae ad tempora Theodosii junioris et Valentiniani Impp. detrudunt. Probabile tamen est, ipsum medio seculo V. floruisse, quia Venantius Fortunatus et Cassiodorus ad ipsum provocant. Adde Lexicon Baelianum.

Scripsit autem Sedulius sequentia:

1. *Carmen Paschale* lib. V. cum praefatione prosaica ad Macedonium Abbatem. Quam de numero horum librorum Auctores varient, vide apud Cellarium annot. ad p. 8. Gelasius Papa Distinct. XV. cap. III. sect. 25. scripserat, Sedulium *heroicis versibus* Paschale Carmen descripsisse, quae verba cum librariorum incuria depravarit in *haereticis*, Paulus II. Pont. max. in capitale Poetarum odium, et plurimi legum interpretes eo perducti sunt, ut omnia poemata, etiam sacra, haeretica esse duxerint. Id quod ex Pierii Valeriani Oratione pro Sacerdotum barbis adduxit Salvagnius Boessius ad Ovidium in Ibin. v. 623. (310 Carmen Paschale et Hymni duo c. n. var. ab H. Arntzenio Leovardiae 1761. in 8.)

2. *Collatio Veteris et Novi Testamenti*, sive Hymnus I. genere Elegiaco, per schema E πυναλήψεως alternis versibus repetitae: Trithemius inscribit *Exhortatorium ad fideles*.

3. *Acrostichis vitam Christi continens*, sive Hymnus II. genere Jambico quaternario. Editus est post libros Cathemerinon Lips. 1522. 8. per Petrum Mosellanum. Prodierunt haec opera:

Lipsiae per Jac. Thanner 1499. 4. una cum *Exhortatorio ad fideles*.

Venetiis apud Aldum, 1502. 4. cum Juvenco et Aratore.

Lipsiae 1504. 4. et ibidem apud Jac. Thanner 1509. 4.

Lugd. cum Comm. Ant. Nebrissensis 1512. 4. Colon. 1509.

Basileae ex recognitione Theod. Pulmanni, una cum Juvenco, Aratore, et hymnis Venantii quatuor, sine anno addito, 8. quae editio teste Nicolao Antonio, Calari apud Vincentium Sembenium a, 1573 8. repetita est.

Antverp. apud viduam Martini Caesaris, 1538. 8.

Basileae, apud Westhemorum, cum enarratione Ælii Ant. Nebrissensis, addito Juvenco c. comm. Ascensii, 1541. 1545. 4.

Lugduni apud Tornaesium cum Juvenco et Aratore 1553. 1566. 1588. 12.

In Poetis Christianis Fabricii, Basil. 1566. 4.

In Bibliothecis Patrum Paris. Colon. et Lugdun.

Edimburgi 1701. 8. quae accurata habetur. Huius editionis notitiam, quum alias in his oris fere ignota manserit, debeo Georgio Mackenzie de Scotis eruditis Vol. I. pag. 346.

Denique Halae 1704. 8. edidit Cellarius.

Paschalis Operis libri V. soluta oratione descripti, una cum Epistola ad Macedonium altera, qui Sedulium hortatus erat ut illud sermone prosaico exprimeret. Primus edidit Juretus Paris. 1585. 8. repetiit deinde Bibl. Patrum Bigneana altera et sequentes.

5. Sedulius poeta *de praerogativa diei sexti*, una cum *Carmine Paschali*, MS. fuit in Bibl. Uffenbachiana, teste Catalogo part. 4. col. 224.

6. *Carmen de Verbi incarnatione* ediderunt Martene et Durand Collect. ampliss. tom. IX. p. 125. ex Codice Corbeiensi, in quo Operi Paschali tanquam pars ejusdem nulla interposita distinctione, nulloque titulo praemittitur. Quod vero in praefatione promittit se Maronem in melius expressurum, illud re ipsa praestitit.

7. *Epistolas ad diversos* memorant Trithemius et Balaeus. quae nondum sunt editae, imo forte interierunt.

8. *De signis et virtutibus* lib. I. item *de gestis et miraculis Christi* lib. IV. tribuuntur ipsi a Balaeo et aliis. Sed credo eos, una cum Colgano, varietate titulorum deceptos ex Opere Paschali plura alia fecisse.

Plura de ipso dabunt Jac. Usserius jam citatus, Waraeus de Scriptoribus Hiberniae, Colganus in Actis Sanctorum Hiberniae t. I. p. 316. Balaeus, Pitseus et alii, qui de Scriptoribus Anglis commemorant. Optime vero et distinctissime notitiam de illo expedivit Labbeus de Script. Eccles. tom. II. p. 324. seq. Ceillerius t X. p. 632.

* Quae hic leguntur de Paulo II. eodem errore asseruntur, ac ille est de quo Paulus insimulatur; male enim legit Pierium, quicumque ex eo Paulum II pro Adriano VI expressit. Loquitur enim scriptor ille de Adriano, nec dicit ab eo poetas censura Hetruscos inustos, sed jam tantum habet: *hac de causa nullum hominum genus majori prosequebatur odio, quam poetas id nominis nihil aliud praeseferre arbitratus, quam impietatem.* In Bibliotheca Universit. Taurinensis extat operis Paschalis Seduliani MS Codex membranaceus, quo antiquiorem nullum uspiam vidi. Cum doctissimi Bibliothecae illius curatores non adhuc visi a me Codicis antiquitatem praedicarunt; affirmarentque saeculi sexti indolem praeseferre paulo indulgentius ab illis judicatum opinabor; sed cum oculis illum aspicere datum est, nihil temere ab illis probatum agnovi. Collatus est cum edito, et eximiae plures variantes deprehensae, quas optimo consilio viri illi docti protulerunt in op. inscripto Codices MSS. Bibl. Reg. Taurinensis Athenei Cod. lat. 756. Distribuitur in hoc codice totum opus in lib. IV. atque correctorem vetustum habuit Abundantium quemdam, qui in fine unius ex quatuor hisce libris nomen suum adiecit: *Abundantius istum contuli feliciter.* Adiecta est ibidem. *Collatio vet. et Novi Testamenti* eodem Sedulio authore. *

(311. Sedulii Opera omnia recognita et illustrata a Fr. Arevalo Romae 1794. 4.)

SEDULIUS *Junior*, natione Scotus, dubium, an is, qui an. 721. Concilio Romano subscripsit, an alius, quem Hepidannus in Chronico ad an. 818. clarum fuisse narrat. Incertum etiam, Episcopus an Presbyter fuerit. Eius habemus:

1. *Collectaneum sive Explanationem in Epistolas Pauli,* in qua Gregorius M. quamvis suppresso nomine, citatur. Prodiit Basileae apud Henricum Petri 1528 et 1534. 8. nec non in Bibliothecis Patrum.

2. *Collectanea in Matthaeum* sub nomine Sedulii Scoti citat Sirmondus ad Sidonii Apollinaris Epist. IX. 4. ineditum adhuc, in quibus, Labbeo teste, Gregorius senior allegatur.

3. *Commentarii in artem Eutychii,* teste Usserio, in Bibl. Thuanea fuerunt. Sic quoque Sedulio *Commentarii in primam (alii secundam) artem Donati, et in majus Volumen Prisciani* tribuuntur.

4. Opus *de regimine Principum* habuit Goldastus teste Labbeo. Sedulius *de rectoribus Christianis et convenientibus regulis, quibus est respublica rite gubernanda*, Lips. 1619. 8. editus memoratur a Fabricio nostro. Freherus ad Petrum de Andlo de Imperio Romano II. 16. scribit, se an. 1612. hunc librum ἀνέκδοτον ad prelum parare. Ex ejus libello *de Christianis rectoribus* c. 8. octo disticha adducit Nicolaus Cusanus de Concordantia Catholica, praefat. libri III. in Volumine Schardii de Jurisdictione Imperiali p. 356.

Vide Usserium Antiqq Eccles. Britannic. c. 16. et Oudinum tom. II. p. 26.

Psalterium Graecum Sedulii cujusdam Scoti manu scriptum recenset Bern. de Montfaucon Palaeogr. Graec. III. 7. p. 230 f.

SEFRIDUS, nescio quis, *Vitam S. Ottonis Episcopi Bambergensis,* et Pomeranorum Apostoli, scripserat, ex quo deinceps alius Anonymus Auctor hujus Vitae profecit. Vide Jo. Bapt. Sollerium in Commentario praevio ad Vitam Ottonis tom. I. Julii p. 351. 352. et Oudinum t. II. p. 1195.

SEGENIUS, quartus coenobii Huensis in Hibernia Abbas, cuius Beda meminit Hist. Eccl. III. 5. scripsit *Monachorum re-*

gulam. Homilias et *Epistolas*: decessit a. 651. vel sequenti. Waraeus de scriptor. Hiberniae p. 23.

SEHERUS, primus Abbas monasterii Calmosiacensis. Ordinis S. Augustini, in dioecesi Tullensi, sub initium seculi XII. Scripsit *de primordiis Calmosiacensis monasterii* libris II. editis a Martene et Durand Thes. novo Anecdotorum t. III p. 1159.

SEIFRIDUS, Abbas monasterii Tegernseensis ab an. 1048. cujus *Epistolae VI.* una cum Epitaphio illius exstant in Codice diplomatico Pezii et Hueberi part. I p. 236

SENATUS *Bravonius*, vide supra t. I. p. 253 Fortasse verum nomen ipsius fuit *Servatus*. Vita *S. Wulstani* nondum edita est, ut ait Fabricius, sed tantum epitome illius a Capgravio et Surio edita videtur Bollando, in Actis SS. Jan. tom. II. pag. 238. Ipsa vero haec Epitome ibidem exstat p. 246. Librum *de pallii ratione* ipsi tribuit Lud. Jacobus a S. Carolo Bibl. Pontificia p. 436. qui vero mihi suspectus est.

SENSATI *Sermones spirituales* memorat Christ. Daumius in eruditissima praefatione ad Hieronymum Graecum de Trinitate, cuius excerpta etiam dedit Ittigius de Bibliothecis et Catenis Patrum. Mihi de illis nihil quicquam occurrit. Vereor, ne sit nomen appellativum, ita, ut quis medio aevo sermones spirituales *sensatos*, h. e. bono sensu praeditos, conscripserit. Haec scripseram, cum in manus incidit Nic. Staphorstii Hist. Eccles Hamburgensis, cujus vol. III. p. 305. recensetur *Sensatus super Epistolas Pauli*, MS. in Bibl. templi S. Petri. Sunt autem Sermones de tempore. Ibi quoque ex Praefatione docetur *Sensati* nomen desumtum esse ex Ecclesiastici V. *Si videris Sensatum, evigila ad illum*. Excerpta quaedam ibidem habentur.

SERAPHINUS *Banchellus*, Florentinus, Ord. Dominicanorum, obiit an. 1488. Scripsit *Varia Theoremata super universam Aristotelis Philosophiam*. Julius Niger de Scriptoribus Florentinis pag. 497. Altamura Bibl. Dominicana p. 211.

SERAPHINUS *Trussus*. Cremonensis, Ord. S. Francisci circa an 1457. Scripsit *de incarnatione Domini. de oratione Dominicali, de natura Angelica*. Arisii Cremona literata tom. I. p 284.

SERENI *Sermones duo*, unus *de spiritualibus nequitiis*, alter *de principatibus et potestatibus* extant inter Joannis Cassiani Collationes. Haec Possevinus tom. II. Apparatus p. 396. ex Bibl. Gesneri.

Quintus SERENUS *Samonicus*, auctor Carminis heroici *de re Medica*. Quae de hoc dici possent, ea jam invenies in Bibliotheca Latina Fabriciana III. 5. et in Bibl. Graeca vol. XIII. p. 393. Editio Andreae Rivini cum aliis scriptoribus medicis minoribus memoratur in Bibl. Latina IV. 12. 5.

SERGIUS I. Papa, vulgo natione Syrus Antiochenus habetur, sed plurimi scriptores Panormitanum credunt, Tiberii mercatoris, ex Syria oriundi filium. Romae sacris Ecclesiae Cantoribus praefectus fuit ab Adeodato Pontifice, post Cardinalis, ut creditur, S. Susannae an. 683. sedit ab an. 687. 701. *Epistolam* ejus ad Ceolfridum Abbatem Anglum dedit Baronius ad an. 701. n. 2. Harduinus tom. III. Conciliorum, Guilielmus Malmesburiensis de gestis Regum Angliae lib. I. p. 197. *Epistolas ad Ethelredum, Alfridum et Ardulfum Angliae Reges*, edidit Vastovius in vite Aquilonia, *Decreta quaedam* apud Gratianum, Ciaconium, et alios. Adde Ant. Mongitore Bibl. Siculam tom. II. p. 219. 220. Hier. Ragusa Elogia Siculorum pag. 254. Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 197 Oldoini Athenaeum Romanum p. 600.

SERGIUS II. patria Romanus, ab anno 844. 847. Ejus est *Epistola* ad Episcopos Transalpinos tom. IV. Conciliorum Harduini pag. 1463. et tom. I. Opp. diplom. Miraei p. 647. *ad Carolum Calvum*, Francorum *Regem*, quam Ciaconius ad Lotharium scriptam esse perhibet, in tomis Conciliorum. *Epistola* alia pro congreganda apud Treviros Synodo, teste Flodoardo Hist. Remens. III. 2. *Epistola* ad Alexandrum Ep. Viennensem in Jo. a Bosco Bibl. Floriacensi tom. III. p. 57. ad Andream Patriarcham Foroiuliensem, tom. V. Ughelli p. 38. Vide Prosperi Mandosii Bibl.

Romanam Centur. VI. 29. Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 197.

SERGIUS III. ex Comitibus Tusculanis ab an. 907. 910. *Epistola* ejus ad Alexandrum Ep. Viennensem edita est a Joan. Licuraeo in Antiquitatibus Viennensibus p. 220 : *alia* ad Leopardum Abbatem Nonantulanum ab Ughello t. II. Italiae sacrae. Adde Prosperum Mandosium l. c. Cent. IV 57. Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 198 Oldoini Bibliothecam Romanam p 600.

SERGIUS IV. Papa, Romanus, ab anno 1009. 1012. Antea *Petrus Buccaporci* dictus, Benedictinus. Scripsit *Epitaphium Silvestri Papae,* quod est in Laterano. Bullas eius quasdam habes in Petri de Marca Marca Hispanica p. 978. 990. Lud. Jac. a S. Carolo l. c.

SERGIUS Grammaticus, aetatis incertae. Opusculum *in Donati Artem primam,* prodiit in Collectione Grammaticorum minorum Mediol. 1504. fol. cum Donato, Paris. apud Rob. Stephanum, 1531 8. *In primam et secundam Donati editionem Commentarius* habetur in Grammaticis Heliae Putschii p. 1826.

Lombardinus a SERICO scripsit *Supplementum compendii quorundam virorum illustrium post obitum Francisci Petrarchae,* MS. Florentiae in Bibl. Dominicanorum. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl MSS. p. 419.

* Verum eius nomen est *Lombardus a Serico* Patavinus. Meminit huius Vossius De Hist. Latin. III. 3. Supplementum eius prodiit saepius inter opera Petrarchae, ibique de illo egimus. scripsit etiam *Epistolam dialogisticam de Vita solitaria.* Quam cum aliis eius et Petrarchae operibus vulgavit Livius Ferrus Patavinus Patavi 1581. 4. scripsit praeterea opus aliud *de laudibus aliquot foeminarum gentilium aut literis aut armis illustrium* de quo vide Zenum in Dissert. Voss. t. 1. p. 26. obiit An. 1390. die II. Aug. ut notatur in epigrammate eius sepulchrali Patavi posito. Vid. ibid. Vide supra FRANC. *Petrarcha.*

SERLO *Doroverniensis,* Ord. S. Benedicti monachus Doroverniae, i. e. Cantuariae in coenobio S. Augustini, postea Episcopus (non Shirburnensis, ut quidam volunt, sed) Cornubiensis circa annum 960. Scripsit *Commentarium in Pentateuchum*, *Homeliarium, de proverbiis* , *contra malos Monachos.* Lelandus c. 221. Balaeus Centur II. 31. Pitseus c. 143.

SERLO, Abbas de *Eleemosyna* in Brabantia , a Car. du Fresne in Indice *in orationem Dominicam* commentatus esse dicitur. Vide Auctorem sequentem.

SERLO *Fontanus*, sive *Grammaticus*, Anglus, ex Canonico Eboracensi monachus et Abbas Fontanus , postea Kirchostallensis , claruit a. 1160. Habemus ejus *descriptionem belli inter Regem Scotiae et Barones Angliae* a. 1135. gesti , in Scriptoribus Anglicis Seldeni et Twysdeni p. 331. Scripsit praeterea *de morte Sumerledi*, *in orationem Dominicam*, *de dictionibus dissyllabis* , *aequivocis et univocis.* Balaeus Centur. II. 91. Lelandus c. 221. Plura vide supra tom. IV. p. 426. ubi lin. ult. loco p. 230. pone 290. item apud Oudinum tomo II. p. 1425. Confunduntur hic duo Serlones , quos ego nunc extricare non possum.

S. SERLO, natione Scotus, monachus *Mailrosensis* , et socius Adami Cathenesii, cum quo a. 1255. combustus fuit. Scripsit *Vitam Adami* Magistri sui secundum Dempsterum Hist. Scotiae XVII. n. 1035. Hallervordius.

SERLO *Parisiacensis*, nescio quis, scripsit *rhythmos de filiis prebyterorum*, qui incipiunt : *Rex immortalis, qui longo tempore talis.* Ex Lelandi Collectaneis Balaeus Centur. X. 44. *Versus* ad Odonem Bajocensem Episcopum , *de capta Bajocensium civitate* , *et invectiva in Gilbertum* Abbatem Cadoni , MSS. sunt in Bibl. Cottoniana. Vide Catalogum Thomae Smithi pag. 82.

SERLO Presbyter , Anglus , illustri genere natus, Syredi et Leofledae filius , primum Decanus Sarisburiensis , dein Abbas Coriniensis, h. e. Excestrensis monasterii. Varia scripsisse dicitur , sed ne tituli quidem prostant. Lelandus c. 221. Balaeus Cent. X. 44. Pitseus App. Centur IV. 31.

SERLO, Abbas quartus *Savigniacensis*

in Normannia, temporibus S. Bernardi, et post hujus obitum, monachus Claraevallis. Scripsit *Sermones et Dicta*, quae exstant in Bertrandi Tissier Bibl. PP. Cisterciensium tomo VI. p. 107-130. item *Expositionem in Orationem Dominicam*. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 298. Oudinus tomo II. 1426.

SERLUS *de Janua*, aliis *Serolus* vel *Servolus*, Ord. Praedicatorum in conventu Januensi, sec. XIII. a Clemente IV. Episcopus Aprumiatensis (*Brugneto* in regione Januensi) obiit anno circiter 1280. Scripsit *Summam casuum conscientiae in sui cleri usum*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 384.

SERTORIUS *Gualensis*, in Wallia natus, unde Lelandus *Cambrensem* vocat, Trithemius c. 607. et Willot *Fortunerium* vocant, nescio qua de caussa. Fuit monachus Ordinis S. Francisci in conventu Georgonensi, et a. 1356. in conventu Massiliensi ejus Ordinis Generalis, a. 1361. Archiepiscopus Ravennensis, Patriarcha Gradensis, ac designatus Presbyter Cardinalis obiit, a. 1362. Scripsit *in Augustinum de Civitate Dei, Sermones ad utrumque statum*, *Lecturas Theologicas*, *Quodlibeta disputata*. Lelandus c. 355. Balaeus Cent VI. 34. Pitseus c. 607. Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 323. Possevinus tomo II. Apparatus p. 397. Ita scribunt vulgo, quamvis nomen hujus Sertorii neque inter Archiepiscopos Ravennenses, neque Patriarchas Gradenses inveniatur, bene tamen *Fortanerii*, de quo Fabricius noster jam supra t. II. 584. quaedam dixerat. Revera Gallus fuit, non Anglus.

SERVANDUS, Episcopus Auriensis, Roderico Gothorum regi ultimo a sacris Confessionibus fuisse dicitur, seculo VIII. Scripsit *Hispanicarum rerum Compendium*, cujus versio tantum Hispanica superest, Gallaecio sermone, a Petro Seguino ejusdem Ecclesiae Aurensis Antistite facta. Nic. Antonius Bibl. Hispana vetere VI. 1. n. 14.

SERVATIUS (huc usque vulgo *Sabbatium* vocarunt Gennadius de viris illustribus c. 25. et Thrithemius de scriptor. Eccles. c. 168.) Episcopus Tongrensis sec. IV. cujus vitam tom. I Scriptorum Leodiensium habes pag. 28. seqq. obiit a. 384. Scripsit *contra Valentinum et Marcionem*, *Aëtium et Eudomium*, quod opus injuria temporum periit. Vide Histoire literaire de la France tom. I part. 2. p. 242.

SERVATIUS *Aedicellus*, Agrippinas, *Vitam S. Willebrordi* metro scripsit. Haec Carolus du Fresne in Indice, quem Glossario praefixit.

SERVATIUS *Frankell*, Ord. praedicatorum S. Theologiae Magister, conventus Coloniensis per annos viginti Prior, et haereticae pravitatis Inquisitor, vergente seculo XV. Scripsit *Sermones notabiles omnium solemnitatum principalium totius anni* Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 904.

SERVITORIS Liber *de praeparatione medicinarum simplicium*, impressus est Venetiis per Nic. Jenson 1471. 4. Verum nomen est *Serapion*, quem vide

SERVIUS *Honoratus Maurus*, Grammaticus non incelebris, et jam Macrobio memoratus. Ejus sunt:

1. *Commentarius in Virgilium*, de cujus editionibus confer Fabricii Bibl. Latinam. Is a quibusdam proter doctrinam commendatur, ab aliis ob inscitiam contemnitur. Communis vero virorum doctorum est sententia, Servium multos interpolatores, homines indoctos, esse passum, quare inter Codices et editiones illius mira est dissensio. Vide Bibl. selectam Clerici tomo XIV. pag. 247.

(312. Prior editio est Veneta per Valdarfer 1471. fol. Est mihi perrara eiusd. op. editio anni 1471. 72. gr. in fol. cur. Bernardo et Petro Cennini, *Florentinis ingeniis nil ardui est*, quae tertium locum inter libros Florentiae cusos ab Audriffredo obtinuit.)

2. *De naturis* (alii *de ratione*) *ultimarum syllabarum*, prodiit in Collectione Grammaticorum minorum, Mediol. 1504. f

3. *Centimetrum*, aliis *Centimeter*, sive *Ars de pedibus versuum seu centum metris*, exstat in Codice membranaceo septingentorum annorum in Bibl. S. Emmeranimi Ratisbonae. Pez diss. Isagogica

ad tomum I. Thesauri Anecdotorum p. 39. Epistola Centimetro praefixa edita est in Labbei Bibl. nova MSS. I. p. 668.

4. *Interpretatio Donati*, sive *in secundam Donati editionem interpretatio*, cum Donato prodiit apud Rob. Stephanum 1531. 8. Haec tria vero habes etiam in Grammaticis Putschii p. 1779.

5. *Glossae Graeco-Latinae*, quas olim habuit Petrus Scriverius, edidit autem Antonius Matthaeus tomo VI. Analectorum edit. prior. tomo III. p. 653. edit post. Dubitat tamen de Auctore Tanaquillus Faber Epist. I. 63. et ipse Matthaeus.

SERVUS *Dei*, incertae sedis Episcopus, temporib. Augustini, scripsit adversus eos, qui dicunt, Christum in hac vita degentem non vidisse carneis suis oculis Patrem, sed post resurrectionem ex mortuis, et ascensionem in coelis cum translatus est in gloriam Dei Patris, profectum scilicet ei dantis in remunerationem martyrii. In qua scriptura ostendit, et disputatione sua, ac sanctarum Scripturarum testimoniis, Dominum Jesum ab ipso ejus conceptu per Spiritum sanctum facto, et partu ex Virgine, quod Deus verus in homine vero ipse quoque Homo Deus factus natus est, semper carnis suae oculis et Patrem vidisse, et Spiritum sanctum, per specialem et ei unitam Dei et hominis. societatem. Haec Gennadius de Script. Eccles. c. 87. Augustinus hujus sententiae meminit suppresso nomine Epist. 92. et 1496. sed eam refutat. Caeterum liber ille aetatem non tulit.

SEVALUS, vel *Serwalus*, Anglus, Oxoniae literis incubuit, primum Decanus, post Archiepiscopus Eboracensis. Sed quia nimias pecuniarum exactiones Pontificum tolerare non potuit, excommunicatus, a populo tamen in magno honore habitus fuit. Obiit a. 1258. Scripsit *Breviloquium contra quendam Magistrum Jordanem*, quem Pontifex, quamvis Angliae linguae ignarum, ipso inconsulto Decanum Eboracensem constituerat, *Statuta Synodalia*, *Sermones et Epistolae*, *ad Alexandrum Papam*, ad quem moribundus scripsit, inter alia, teste Matthaeo Parisio, his verbis usus: *Dixit enim Dominus Petro: Pasce oves meas, non tonde, non excoria, non eviscera, vel devorando consume.* Balaeus Centur. IV. 23. Pitseus c. 366.

Jacobus de SEVA, ex Gallia Narbonensi, Doctor Jurium et Advocatus, initio schismatis a. 1377. Urbanum VI. secutus est, et in gratiam illius *Factum* ad Academiam Parisiensem misit. Plura Oudinus tomo III. p. 1195.

SEVERIANUS Rhetor, vide supra, *Julius Severianus.*

SEVERINUS, Romanus, Labieni filius R. E. Cardinalis, post Summus Pontifex circa a. 638. suae fidei explanationem factam a Sergio Constantinopolitano Episcopo haeretico reprobavit, et contra illam scripsit. Haec Oldoinus in Athenaeo Romano p. 602.

SEVERINUS *Calchus*, Mediolanensis, Abbas Canonicorum Regularium Placentiae obiit a. 1496. Scripsit *de Vitis Sanctorum illustriumque ex Ordine Canonico lib. IV*, quia an editi sint, non habeo compertum. Celsus de Rosinis in Lyceo Lateranensi part. II. pag. 269.

SEVERINUS *Cracoviensis*, Ex Judeus, Ord. Praedicatorum, Theologiae Magister et Ecclesiastes, Augustinum et Aquinatem memoria tenuit, vixit (sec. XIV et ingentia volumina *in sacrorum Evangeliorum harmoniam* elucubravit. Elogia ejus vide apud Bzovium ad annum 1398. num. 13.

SEVERINUS *de Pedepennis*, Bitontinus, monachus Benedictinus, sec. XV qui multum in recognoscendis homiliis Crysostomi in Matthaeum insudavit, teste Thoma Januensi de Valerano in praefatione ad editionem illarum antiquissimam in bibliotheca monasterii Farfensis. Vide Mabillonii Iter Italicum pag. 147.

SEVERINI Abbatis Sermones *in Natali SS. Innocentium* in Bibl. Sangermanensi memorat Cangius.

SEVERINUS, incertae aetatis et sedis Episcopus, Coloniensem fuisse conjectura est Rev. Pezii. Opusculum ejus exiguae molis, quod *Doctrinam* inscripsit, vel ut Codex monast. Hilariensis in Austria habet, *Doctrina de Sapientia*, editum est primo

per Pithoeum Paris. deinde in Bibl. PP. Parisinae Supplemento Latino, in Bibl. PP. Coloniensi, tomo II. Operum Sirmondi, in Thesauro Anecdotorum novissimo Pezii tomo IV. part. 2. p. 1. denique a Fabricio nostro sub finem t. II. hujus op. p. 629.

* Homilia inter opera S. Petri Chrysologi Serm. 1. legenda quae incipit: *Christum in humanis actibus*: in vetusto homiliario MS. Bibl. Canonicor. Major Ecclesiae Lucensis tribuitur *S. Severino Episcopo* Nec sane in ascribenda Homilia illa S. Petro Chrysologo MSS. Codices conveniunt; nam in aliis S. Hieronymi, in aliis S. Jo. Chrysostomi nomen praefert. An reipsa a Ravennatensi praesule detrahenda sit, et alteri ascribenda incertum. Si tamen Severini esse dicatur, dubii pariter haerebimus, num praeferendus sit Severinus ille, cuius doctrina de sapientia saepe typos exercuit.

SEVERUS *Archontius*, vir doctus fuit, historiae et rei nummariae peritus, ad quem Vopiscus provocat in Firmo c. 2. ubi ex nummis, libris item Graecis et Ægyptiis confirmavit, Firmum in edictis suis αυτοκρατορα fuisse vocitatum. Vixit autem is seculo quarto.

Alium quendam *Severum Archontium* finxit cerebrum Jo. Harduini et aliorum Jesuitarum, virum aliquem eruditum et in dignitate constitutum, qui seculo XIII. temporibus scilicet obscuris et barbaris Collegium aliquod virorum doctorum coegerit, qui omne genus scriptorum Graecocorum et Latinorum, nec non Patrum Ecclesiasticorum confinxerint: exceptis tantum Cicerone, Plinio, Virgilii Georgicis, Horatii Sermonibus et Epistolis, et paucis quibusdam scriptis Justini Martyris et Patrum Africanorum. Qui mente sanus est, vix credet ab homine sano talia proferri potuisse, ut omnis fides monumentorum a tam multis seculis pessundaretur. Nam proventus ingeniorum seculi XIII. non erat tam felix, ut omne Poetarum, Historicorum, Philosophorum et Scriptorum Ecclesiasticorum genus ab illis intra tam breve temporis spatium confingi, et in tot Codices per universum terrarum orbem transcribi potuerit. Hinc etiam viri docti, fucum orbi erudito fieri dolentes, sententiam tam monstrosam omnibus viribus convellere studuerant: inter quos primas jure suo obtinet Maturinus Veysseire la Croze, Bibliothecarius Berolinensis, Dissertationum historicarum, quae Gallica lingua prodierunt secunda, Roterodami 1707. 8. praecipue vero in Vindiciis Veterum Scriptorum contra Jo. Harduinum, quae ibidem 1708. 8. editae sunt Haec sufficiant de scriptore fabuloso, ut juventuti, vel etiam harum rerum imperitioribus indice digito summam rei ostendam. Plura ex Diariis eruditis annorum 1707. 1708. 1709. peti poterunt.

SEVERI SANCTI, id est ENDELEICHI Rhetoris Carmen *de mortibus boum*, non ignotum est. Editiones illius varias recensent Christianus Daumius in Syllabo Poëtarum Christianorum, et Fabricius Bibl. Latin. IV. 1. p. 682. quibus addenda est novissima cum annot. Jo. Weitzii et Wolfg. Seberi, Lugd. Bat. 1715. 8. ex typographia Petri van der Aa, cui nomini illita deinceps fuit alia Schedula, in qua impressum est: Apud Samuelem Luctmans 1717. De Auctore et opusculo variae sunt eruditorum sententiae, quas plerasque compilavit Editor ultimus in praefatione, sed parum aut nihil definit. Nos, ut ordine procedamus, solliciti sumus:

I. de *Tempore* conscripti illius Carminis: hoc satis clare indigitatus, nam *Christus* bis memoratur v. 107. 128. cujus crucis signum, v. 105. cum *sola fide* conjunctum, v. 116. illam pestilentiam sedaverit. Nullas autem victimas pro malo sedando oblatas fuisse adserit, v. 117. 118. quapropter etiam Bucolus, cui haec Tityrus sic narraverat, consilium capit errorem veterem defugiendi, v. 123. et ad templa summi Dei et numen Christi properandi, v. 126. 128. Ex his igitur constat, scriptum esse carmen, quum religio Christiana invalesceret, sacrificia vero et cultus paganorum nondum prorsus defecissent.

II. Nunc igitur de *auctore* ipso quaeremus, an aliquem invenire queamus, qui huc quadret. Jam Paullinus Nolanus, tunc

adhuc in Aquitania constitutus, amicum habuit Sanctum quendam, et alium Endelechium, epist. 28. et 40· qui, quamvis a quibusdam pro uno habeantur, revera tamen duo sunt.

Is igitur sanctus Paullino thema praescripsit ad Panegyricum Theodosio dictum, qui circa a. 394. habitus est. Nescio tamen anne ille binominis fuisse potuit. Ille sanctus, tanquam Christianus a Paullino describitur, qui gradum aliquem in Ecclesia habuisse videtur. Ejus pater Flavius Sanctus fuisse potest, cujus Ausonius inter charos suos num. 38 meminit Porro apud Sidonium Apollinarem Epis. VIII 4. mentio fit Endelechii Rhetoris Romani, nec non in subscritione operum Apuleji in membranis Florentinis, qui aetate junior, et, si Reinesii conjecturam probes, hujus nostri filius esse potuit. Haec adferunt Epist. 8. ad Daumium, et Auctores Historiae literariae Gallicae tom. II. p. 54. Quicquid sit, cum hodie videamus magnam hominum multitudinem, qui eodem nomine gaudent, non miremur, etiam olim illud usu venisse.

III. *Occasionem* Carminis subministravit lues, quae boves per Pannoniam, Illyricum et Belgas straverat, et nunc quoque in Galliam pertigerat, v. 22-24. Reinesius dubitat, an vere lues fuerit, an vero tantum exercendi ingenii caussa thema elaboratum sit. Quod si revera lues fuit contingit a. 409. Alarico Italiam ingresso, quod ex Rufino probavit Sigonius.

IV. *Titulum de mortibus boum*, insulsi Grammaticastri glossema statuit Reinesius. Oeconomia potius illius hoc pertractat, quod unus pastor duos alios paganos hac relatione, quod nomine Christi invocato, et cruce ejus cum vera fide applicata, lues illa sedata fuerit, ad fidem Christianam converterit.

SEVERUS *Sulpicius*, vulgo *Sulpicium Severum* vocant, Nitiobrix sive Aquitanus, Presbyter, Scriptor notissimus, qui manibus quoque adolescentum teritur. Praeterea otium nobis fecerunt Jo. Clericus Bibl. selecta tom. XX. pag. 325. Fabricius Bibl. Latina IV. 3 omnium vero diligentiam superarunt Monachi Benedictino-Mauriani in historia Galliae literaria t. II. p. 95-116. ubi etiam editiones omnes cum cura recensent. Spicilegium igitur exiguum mihi colligendum superest. Editionem Historiae Sacrae Lipsiensem a. 1711. cum notis Minellianis curavit M. Jo. Fridericus Weinich, jam Pastor in Thuringia dioecesis Fenstadinae. Editionis Joan. Clerici a. 1709. ipse tum curam gessi, auctor illius annotationis ad Epistolam II. p. 580. quam Clericus laudat p. 378. et Benedictini p. 116. Neque id feci Clerico inscio. prout et ipse memorat. *Historia sacra* cum Commentario Sigonii et annot. Jo. Vorstii denuo prodiit in operibus Caroli Sigonii a Philippo Argelato editis Mediol. 1734. folio. Editio novissima ad MSS. Codices emendata, notis, observationibus et dissertationibus illustrata prodiit cura Hieronymi de Prato, Veronensis, Congregationis Oratorii ibidem Presbyteri. Veronae 1741. 4. sed hic tomus I. tantum *Vitam Martini et Dialogos* continet. Vita vero accurate elaborata praemittitur a) Caeterum novam Operum Severi Sulpicii editionem ex variis Codicibus emendatiorem promisiit Jo. Phil. Kuchenbecker in Analectis Hassaicis part. V. p. 5. Codex MS. Libri de vita Martini, Epistolarum et Dialogorum satis antiquus habetur Quendlinburgi, teste tobia Eckardo de Codicibus Manuscriptis Quedlinburgensibus p. 13. Idem Eckardus p 57. seqq. Collationem Codicis instituit cum editione novissima, et reliqua in illo Codice adjecta typis exprimi jussit. Eundem Codicem ego Lipsiae manibus trivi, quum ad Thomam Fritschium, bibliopolam celebrem missus esset, omnia contuli, et reliqua etiam excripseram. Possem quaedam circa lectiones Eckardi monere, sed transeant.

Codex Collegii Trinitatis Cantabrigiae laudatur aliquoties a Josepho Wasse ad Sallustium, qui loca quaedam ex eodem feliciter emendat. Caput. IV. libri de vita Martini adducit Anonymus Kirschgartensis

a) Götting. Gelehrte Zeitungen 1742 p. 459. Nouvelle Bibliotheque tom. XV. p. 119 seqq.

in Cronico Wormatiae, in Reliquiis Ludewigianis tom. II. p. 7. unde quaedam emendationes peti possunt.

Locum ejus de prima martyrum Galliae epocha ab exceptionibus, quas Bondonettus Benedictinus in Vitis Episcoporum Cenomanensium Gallice editis opposuit, singulari dissertatione vindicavit Jo. Launojus, quae extat Operum eius tomo II. part. I. p. 139.

Vincentius Bellovacensis in Speculo historiali XVII. 20. Sulpicio Severo quoque *Vitam Mauritii Episcopi Andegavensis*, tribuit, sed praeter rem, et coniicit Launoius l. c. p. 681. eum fortasse in talem Codicem incidisse, qui utramque vitam Martini Turonensis et Maurilii Andegavensis contineret.

Sequuntur quaedam annotationes Cel. nostri Fabricii.

Praefatio bene longa Dialogo *de virtutibus monachorum Orientalium*, nescio cuius scriptoris, praemittitur in Codice Naudaeano, teste Labbeo Bibl. nova MSS. pag. 228.

Epistola II. *de virginitate* saepe prodierat inter Hieronymi et Athanasii opera, in Concilio Aquisgranensi a. 816. et in Appendice ad Codicem Regularum Holstenii p. 8. sub nomine Athanasii.

Garcias Louisa notis ad Isidori Hispalensis Chronicon, monente Colomesio, penes se esse testatur Epitomen MS. Chronicorum Severi, cognomento Sulpicii.

SEVERUS *Sulpicius*, cognomento Pius, Episcopus Bituricensis, sec. VII. natus Vatani in dioecesi memorata, Diaconus, deinde ab a. 624. Episcopus, post biennium interfuit Concilio Remensi, mortuus a. 644. Extant eius *Epistolae duae* ad Desiderium Cadurcensem et una ad *Verum* Episcopum Rutenensem, a Canisio editae Ant. Lect. tom. I. p. 644-646. Adde Hist. literaire de la France tom. III. pag 559. et Acta Sanctorum tom. II. Jan. pag. 165.

Alium hujus nominis Episcopum Bituricensem seculo VI. sed qui nihil scriptum reliquit, statuit Basnagii observatio tom. I Canisii p. 633.

SEVERUS, *Malacitanus* Episcopus circa a. 580. Scripsit *Correctorium* contra Vincentium Caesaraugustanae urbis Episcopum, Arrianum, *de virginitate ad sororem*, quem librum *Annuali* nomine indigitavit, nec non *Epistolas ad diversos.* Isidorus de Scriptor. Eccles. c. 30. Trithemius c. 226. Res ejus a fabulis expurgat Nic. Antonius Bibl. Hispana Vetere IV. 3. n. 40. 41. Monasterii Servitani alumnum et discipulum S. Donati Eremitae Augustiniani facit Phil. Elssius in Encomiastico Augustiniano p. 623. Fabricius annotavit, Sermonem Petri Chrysologi 74. et seqq. huic Severo a quibusdam tribui, quippe in cujus tempora de non suscitanda vera carne quadret.

SEVERUS, *Milevitanus*, in Africa Episcopus, Augustini se discipulum profitetur, epist. 37. inter Augustinianas, cui ipse Augustinus epist. 129. respondet. Obiit ante Augustinum, qui ipsius tanquam mortui Epist. 100. meminit Aub. Miraeus de script. Eccles. c. 71. Elssius l. c. p. 624.

SEVERUS, *Minoricensis* insulae Episcopus, scripsit a. 418 *Epistolam de Judaeis in ea insula conversis, deque miraculis ibidem ad reliquias S. Stephani factis*, quam edidit Baronius ad a. 418. n. 49. et in Appendice Operum Augustini per Benedictinos editorum, ad tomum VI. col. 15. Confer Aub. Miraeum c. 72. et Nic. Antonii Bibl. Hispanam Veterem III. 2 n. 50. Oudinum. t. I p. 993.

SEXTUM qui sub Severo Imp. *de resurrectione* scripsit, memorat Cangius, mihi praeterea non cognitum.

SEXTUS, vide *Sixtus*.

SEXTUS *Placitus*, aliis Platonicus, scriptor aevi incerti, *Papyriensem* vocat Mercklinus in Lindenio renovato p. 967. qui et editiones Basil. 1538. 8. Tigur. 1539. 4. memorat. Reliqua quaere apud Fabricium nostrum in Bibl. Latina. Opusculum *de medicina animalium* ipse quoque Fabricius dedit. Graecae Vol. XIII. p. 395.

SEXTUS RUFUS, vide sub lit. R. Foroliviensem patria fuisse, vestigia vetustatis, quae ibidem adsunt, non temere testari, ait Ge. Vivianus Marchesius de

illustribus Forojuliensibus p. 215. sed nulla addit.

Fr. Joannes SHYRBURNUS, Anglus, *Chronicon* scripsit *Britannicum ab initio Dardaniorum ad Henricum VI. Angliae Regem*, quod MS. exstat in Bibliothecis Angliae et Hiberniae. Vide Oudinum tomo III. p. 2309.

SIBERTUS, Prior S. monasterii Pantaleonis in dioecesi Coloniensi, a. 1122. dedit *Epistolam* ad Rudulfum Abbatem suum et S. Trudonis, in qua quaeritur, *an et qua ratione liceat aliquid exigere pro receptione puerorum in monasteriis*. Exstat una cum responsione Rodulfi apud Mabillonium Analect. edit. prioris t. II. p. 495.

SIBERTUS *de Beka*, Gelder, Ord. Carmelitani Prior provincialis, vixit a. 1320. et scripsit *in libros IV. Sententiarum*, *Summam censurarum novi juris*, *in Regulam ordinis sui*, qui postremus exstat in Phil. Riboti libris X. de institutione et peculiaribus gestis Carmelitarum, Venet. 1507. excusis. *Fasciculum Florum diversarum historiarum: Ordinale* quoque *Dominici sepulcri* correxit. Vide Trithemium de script. Eccles. c. 557. et de script. Carmelit. p. 76. Val. Andreae Bibl. Belgicam p. p. 808. Aub. Miraei Auctarium c. 486. Swertii Athenas Batavas p. 673.

SIBITO, Viennensis Austriacus, Ord. Praedicatorum, sec. XIII. scripsit *Opus egregium in Orationem Dominicam*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ordinis Praedicat. tom I. p. 375. Altamura p. 181.

* Cum Viennae agerem occurrit mihi in insigni Bibliotheca Vindaghiana codex MS. sec. XV. vel XIV ferens *Tractatum sup Miserere insign. Doct. Ibitonis* quem non dubito eundem esse Libitonem de quo Bibliothecarius noster hic. *

Bartholomaeus SIBYLLA, Monopolitanus Ord. Fratr. Praedicatorum Theologiae Professor, circa a. 1434. Scripsit *Speculum peregrinarum Quaestionum*, quod prodiit Romae 1493. Paris. 1497. Argent. 1499. 4. Lugd. 1521. Venet. 1575. 1582. Oudinus tomo III. p. 2369.

SIBRANDUS, Abbas Horti S. Mariae Ord. Praemonstratensis in Frisia occidentali, sesquimilliari a Leovardia, obiit a. 1238. de quo vide Chronicon ejus monasterii paullo post citandum. Scripsit *Vitam S. Siardi*, decessoris sui qui a. 1230. obiit, nec non *Vitam S. Friderici Hallemi*, qui Horti Mariae fundator fuit et primus Abbas. Edita est in Actis Sanctorum tom. I. Martii p. 289. Val. Andreae Bibl. Belgica p. 808. Swertii Athenae Belgicae p. 674 Suffridus Petri de Scriptoribus Frisiae Dec. VII. 9.

SIBRANDUS *Leo*, Leovardiensis, primum monachus in Lidlumensi coenobio apud Franekeram, postea, quum monasterium desereretur, Pastor in Menaldum, vico Frisiae, tandem exul in Cusemaria sui ordinis Praepositura mortuus a. 1588. Composuit *Tabulam Geographicam Frisiae*, quam ipso vivente excudit primum Jacobus Daventriensis, et deinde locupletatam recudit a. 1579. Hoënbergius, teste Suffrido Petri. Scripsit porro *Vitam et res gestas Abbatum in Lidlum*, quas edidit Anton. Matthaeus Analect. tom. VI. ed. ed. prior. tomo III. edit. post. p. 537 *Vitam et res gestas Abbatum Horti B. Virginis S. Mariengard*, ab eodem editas t. VIII. edit. prior. tomo V. p. 241. ed. post. *Vitam Eelkonis Liavkama Abb. ibidem* tomo III. p. 396.

SICCARDUS, vel *Sighardus*, Casellanus seu Casalensis, Episcopus Cremonensis anno 1185. et biennium Legatus Apostolicus per Insubriam. Scripsit *Acta S. Homoboni Cremonensis*, *Chronicon a nativitate Christi usque ad a.* 1213. quod editum tom. VII. Scriptorum Italicorum Muratorii p. 520. *Tractatum de humilitate*, *Historiam Romanorum Pontificum*. *Mitrale vel Summam de divinis officiis*, ex quo Durandum multa exscripsisse dicunt. Arisii Cremona literata tom. I p. 87. seq. ultimum opus, quod etiam *de Ecclesiasticis officiis* inscribitur, est in Bibl. Vaticana, Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 140. sub titulo *Summae* in Bibl. S. Victoris Parisiensis, ibid. p. 1375. In alio Codice Bibl. Regiae Parisinae apud eundem p. 898. dicitur *Mitralis Sichardus*, quod praenomen ex opere supra memo-

rato, et quidem titulo ejus male intellecto, originem habet. Adde Oudinum tom. III. pag. 88.

Cajus Sollius Apollinaris SIDONIUS, vulgo *Sidonium Apollinarem* vocant, patria Lugdunensis ex Galliis, natus circiter a. 430. Postquam studia literarum non mediocriter tractaverat, Avito et Anthemio Augustis gratus fuit, ad Senatoris Romani et Praefecti Urbis dignitatem evectus, tandem a 471. Episcopus Claromontanus in Arvernis, mortuus a. 488. vel. 489. Vitam ejus pluribus verbis enarrant Auctor anonymus ex MS. Orteliano editus sub finem editionis Wowerianae p. 492. Joan. Savaro, qui eam maximam partem ex scriptis auctoris collegit. Adde Histoire literaire de la France tom. II. pag. 550. P. de Colonia hist. literaire de la Ville de Lion. p. 152. Labbeum de Script. Eccles. tomo. II. p. 246. et alios.

Ex scriptis ejus supersunt 1. *Carmina XXIV.* in quibus sunt aliquot Panegyrici non sine afflatu poetico producti. 2: *Epistolarum libri IX.* ex quibus res gestae illorum temporum non mediocriter illustrantur. 3. *Sermo in electione Benedicti Simplicii, Bituricensium Episcopi habitus*, legitur post epistolam IX. libri VII. Reliqua, quae ab ipso vel promissa, vel effecta sunt, vel etiam injuria temporum perierunt, recensent Caveus, Historia literaria citata, et Auctor praefationis ad opera Sirmondi, qui Caveum aliquoties emendat.

Editiones ejus adnotarunt Daumius in Syllabo Poetarum Christianorum, Fabricius in Bibliotheca Latina et Auctores Historiae literariae citatae. Nos, quum non admodum multae sint, eas paucis repetemus. Prima est Jo. Bapt. Pii cum comment. Mediol. 1498. fol. repetita ab Henrico Petri Basil. 1542. 4. Sequuntur Tornaesiana, Lugd. 1552. 8. Basileensis 1597. 8 Wowerianam priorem cum annot. Petri Colvii, Lugd. vel Paris, 1598. 8 non vidi. alteram tamen Hanoviae, typis Wechelianis 1617. 8 a Geverhardo Elmenhorstio curatam manibus teneo. Inde cessabit scrupulus, quem sibi fingunt Auctores Hist. literariae p. 572. dum eandem editionem ab aliquibus Francofurti et Heidelbergae curatam esse legerant. Editionem Io. Savaronis Parisiis ex officina Plantiniana, apud Hadrianum Perier, 1599. 4. dudum possideo, ex bibliotheca Thomae Ittigii τȣ μακαριτȣ comparatam, quam igitur negare non debebant Auctores modo laudati. Et haec ipsa editio commentariis sat spissis est instructa. Alteram ejusdem Savaronis ibidem 1609. 4. impressam ipse quoque vidi, et cum superiore contuli. Editionem vero illius sine annotationibus fateor mihi prorsus esse ignotam. Tandem Sirmondus de Sidonio bene mereri voluit, ipsumque Paris. 1614. et 1652. cum annot. edidit, quas in utraque operum Sirmondi editione invenies. Editio ipsius, sed sine annotationibus, inserta est Bibliothecae PP. maximae t. VI. p. 1077.

Sequuntur Nomina eorum, ad quos scriptae sunt Epistolae Sidonii, ex quibus plerique fuerunt eruditi, vel eruditionis et rei Christianae fautores.

Agricolae, I. 2. II. 12.
Agroetio, VII. 5.
Ambrosio, VI. 9.
Apro, IV. 21. V. 14.
Aprunculo, IX. 10.
Apollinari, III. 13. IV. 4. 6. V. 3. 5.
Aquilino, V. 9.
Aruogasti, IV. 17.
Attalo, V. 18.
Avito, III. 1.
Audaci, VIII. 7.
Auspicio, VII. 10.
Basilio, VII. 6.
Burgundioni, IX. 14.
Calminio, V. 12.
Campanio, I. 10.
Candidiano, I. 8. IV. 3.
Censorio, VI. 10.
Chariabaudi, VII. 16.
Claudianus Sidonio, IV. 2.
Claudiano, IV. 3. V. 8.
Constantio, I. 1. III. 2. VII. 18. VIII. 16
Consentio, VIII. 4.
Desiderato, II. 8.
Dominitio, IV. 20.
Donidio, II. 20.
Damnulo, IV. 25.

Nunc in gratiam eorum, qui editionem priorem Savaronis possident, ostendam, in quibusnam partibus editio altera, quae a. 1609. prodiit, locupletior existat, id quod usum habet, ne quis in ea vel quaerat, vel desideret, quae non debebat.

In titulo sic habet editio posterior: JO. SAVARO, CLAROMONTENSIS, Regis Christianiss. Consiliarius, *Praeses et Praefectus Arverniae.* Et paullo post: II. Editio multis partibus auctior et emendatior.

In Elogiis adduntur quaedam ex Ruricio Epist. 8. I. 2. et Epist. 25. I. 2. Apollinari, item ex Gervasio Tilleberiensi I. 2. c. 11, otior. imper.

Non longe a fine pag. 16. *Catalogus Ecclesiarum*) Edit. recentior sic: *Liber I. de Ecclesiis Claromontii* §. 22. *MS. etc.*

Ordo et Kalendar. MS. S. Genesii.

V. Idus Julii Translatio SS. Quintiani et Sidonii.

Vetus inscriptio arcae funebri incisa in Ecclesia S. Saturnini Daydaci : HIC SUNT DUO INOCENTES ** ET S. SIDONIUS.

Ad librum I. epist. 2. p. 8. not. *Caesaries refuga)* ibi additur: Isidori Glossae, *refrontat, a fronte repellit.*

ibid. *Cervix non sedet nervis)* add. sic Statius 9. Thebaid. de equo : *Colla sedent nodis.* ubi Luctatius, *plena sunt nodis.*

ib. lin. penult. *Aimonius lib. 3 cap. 7.* add. ex Gregor. Turon. I. 4. c. 43.

p. 9. lin. 11. pro μνακιων lege μυακων add. Isidorus de spiritualibus differentiis, *aurium inditum est nomen, a vocibus audiendis, per immutationem enim literae, aures velut audes sunt nominatae, per has enim voces atque sonum quasi per cochleam descendere, qui erectus in circulum orbemque moveatur* cochleam j. anfractus. ut ibid. ait. l. 11. c. 1. ex D. Ambros. Hexam. I. 6. c. 9.

ibid. post verba Prudentii, *Gothi* leg. Gothus.

ib. lin. 9. a fine : verba parenthesi inclusa (emendo cautionibus) omissa sunt.

p. 10. lin. 2. *Et ut etc.* usque ad l. 6. *Ex quibus etc.* Haec verba una cum numo omittuntur.

p. 12. circa fin. *legis Birariorum*, lego *Bojar.*

l. 3. p. 22. not. *interrogatum)* adde *interrogatum lege repetundarum etc.*

l. 5. p. 29. not. *Opinione)* add *Opinatissimus, celeberrimus.* Isidorus in Glossis MSS.

p. 31. l. 16. *Silvosum)* emend. *Ulvosum.*

p. 33. not. *Novumque portum)* add. acta. S. Apollinaris Ravennatis MS. *accipiens eum centurio duxit eum ad Classem in domum suam.*

p. 35. *Calaber)* de Calabria enim venti pestilentes spirant. Orosius. *insuper etiam expirata de Calabris saltibus aura corrumpens, repentinos acutarum infirmitatum afferret transcursus.*

l. 6. p. 44. lin. 7. a fine : *Sid.* leg. *Isid.*

p. 46. not. *Noxae non esse confinem)* add. Egesippus lib. 4. cap. 10. *absolvunt omnes, quia nihil, quod esset affine sceleri, proferebatur.*

l. 7. p. 49. not. *Testatur hoc)* add. Cassiodorus de amicitia, *Rumpenda est enim amicitia, si crimen adeo enorme est, ut sine famae dispendio tolerari non possit : veluti si contra fidem Christi, si contra publicam utilitatem, vel simile aliquid praesumptione damnabili attentavit.*

p. 53. not. *Frequens senatus)* Lampridius in Alexandro, *cum senatus frequens in Curiam, hoc est, in aedem Concordiae etc.* Symmach. epist. 7. l. 1.

p. 56. not. *In insulam)* omissa sunt in edit. recent. verba l. 3. *post quam Christiani*, usque ad finem notae, et contra haec posita : Acta MS. S. Marii martyris, *venientes in castrum trans Tyberim intra carcerem, invenerunt hominem venerabilem, nomine Quirinum etc.* Idem Metellus Quirinal. ode 7. et 8.

p. 57. not. *Ut suspenso)* add. vide Theodorum et Thalelaeum tit. 52. Basil. c. 60.

l. 8. pag. 62. not. *Armis eunuchi)* add. Acta MSS. *Tunc Maximianus Imp. jussit omnes qui in palatio erant Christianos discingi, ut renunciarent militiae, qui cum cingula solverent, notavit illinc transeuntem Isitium quendam beatae memoriae virum, et furens vocavit eum ad se, et expoliatum vestimentis, quibus erat vestitus, induit eum colobium laneum, et tradidit eum lanariis ad iniuriam in gynaecio, prior enim erat palatii ipsius.*

l. 9. p. 68. not. *Eia inquit)* add. Ruricius epist. 25. l. 2.

l. 10. p. 71. CAMPANIO) MSS. Faucher. et Andegav. *Campaniano.*

l. 11. p. 77. not. *Igniti dentis)* add. Symmach. epist 25. l. 1. *ne libellus tuus admorsu duri dentis uratur.*

p. 78. not. *Qui genus)* add. Paulinus natali 5. Felicis, *jam prior hoc primos orbis liber edidit actus Martyris, unde domo, vel qui genus etc.*

p. 79. not. *Hiantis interregni)* add. *et occisus est pridie Idus Junias, et intravit Gensericus Romam, et praedavit eam dies quatuordecim, et levatus Imperator in Gal-*

liis Avitus VI. Idus Julias etc. Succenset Victor Sunnunensis in Chron. Aetio et Studio Coss.

p. 87. not *Audio, aut* add. Vetus tamen chronicon MS. tradit Sidonium Comitem Arvernae et Arveniae nostrae, cui adsentitur Petrus Arvernus venerabilis ad calumniatorem, *Sidonius vir eruditissimus et ardentissimi ingenii ex praefecto et Consule antiquus Arvornorum Episcopus etc.* *Consule*, id est, *Comite.* Odo ad Fulconem Andegavorum Comitem, statim initio Epistolae, *Fulconi bono, gloriosissimo Consuli Andegavorum.* Idem de translatione S. Martini, *eo tempore vir inlustris Ingelgerius Gastinensis Comes, Hugonis Ducis Burgundiae Nepos, Lochiae et Ambasiae Dominus, strenuus armis, summa probitate et potestate praeditus erat, et Andegavensium Consulatum nuper ex regio munere sibi impartitum procurabat.* Hildebertus epist. 25. ad Comitissam: *Absentia mariti laboriosior tibi cura consulatus incubuit etc.* Idem repetit epist. sequenti et in utraque Comitatum interpretatur. Quod dictum volo, ut Petrum doctissimum Arvernum non accusem inscientiae, et ejus calculum quoad Sidonii Comitatum, adjiciam.

p. 88. not *Praebere cervices* add. Seneca epist. 4. de tranquil. anim. c. ij. Johannes Salisb. Policr. l 6. c. 1. Sulpic. Severus de vita B. Martini c. 13. Victoris Epitome in Severo Alex.

II. 1. p. 93. not *A turribus*) add. vide Canisium JC. tom. 5. ant. lect. Vulgo edita in pluribus MSS. legitur. atque etiam defendi potest. Gervasius Silleber. lib. 2. otior, Imper. c. 19 ubi de Auxitani metropolitani Suffraganeis, *Adurensis vel Torrinensis.*

p. 96. post l. 2. *Calcans*) Theodosius Novella, de navibus ultra et c. *Ideo calcatam legem, quae de navigiis non excusandis olim fuerat promulgata etc.*

Ibid not. *Theodoricianasque proponens*) add. Corollarium fit, quod scribit Alphonsus Burgensis et ex eo doctiss. Genebrardus in Chronico. *Enricus Rex Hispaniarum Gothis primus leges dedit scripto, unde a S. Isidoro inter legislatores ponitur.* Vide j. epist. 3. l. 5.

II. 2. 108. post lin. 8. *Contenta*) Architrenius simia Sidonii nostri l. 4. c. 8. *Sole suo contenta damus etc.* non absimili locutione ducamus 8. *Terra suis contenta bonis etc.* supra epist. 8. l. 1. *Coeli sui dote contentis.*

p. 110. not. *Nec pilae sunt mediae)* Paulinus IX. natali S. Felicis. *Quaeque prius pilis stetit haec modo fulta columnis, vilia mutato sprevit caementa metallo.*

p. 117. not. *Inter greges tintinnabulatos*) add. Paulinus natali VI. S. Felicis.

. . . . . ut praesepia vidit,
Nuda boum. et nullos dare tintinnabula pulsus,
Excussa ut cervice boum crepitare solebant;
Mollibus aut lentis cava lignis aera ferire.

II. 7. p. 128 not. *Interminabilis*) add. *interminabile bonum* Fausto ad Roricium epist. 7.

II. 8. p. 130. DESIDERATO) Civitatis Arvernae Senatori ex cujus genere prodiit S. Desideratus Episcopus Arvernarum, S. Aviti Successor, de quo honorifica historia S. Aviti MS. liber. I. de Ecclesiis Claromontii, num. 18. et catal. Episcopor.

p. 134. *Carmen saxeum*) add. *rupices chartae*. Salviano lib. 1.

II. 9. p. 141. not. *Cavendusque tractator)* add. Glossa vetus: ὁμυλητικὸς *tractator.*

ibid. not. *moneret)* add. Prudentius Cathem. 3. *Sumere eum monet hora cibum.*

p. 143. not. *Quamvis convivium*) add. V. Glossogr. MS. *fercula, missoria.*

p. 146. not. *Wardo fluvius*) add. Gervasius Tillberiensis MS. l. 1. c. 11. *Sicut scimus fluvium Gardonem in Narbonensi provincia in confinio civitatis Nemosensis in aestate frequenter absorberi sub loco qui vocatur Campiniacum. demumque sub castro S. Privati in lacum ampliorem amnem renasci.*

II. 10. p. 155. not. *Calpurnia Plinio*) add. j. epist. 8. l. 4.

II. 11. p. 157. not. *Et morum*) add. D. Cyprianus de dupt. martyr. *popularis existimatio solet dominorum mores ex servorum moribus aestimare.*

II. 13. p. 162. *Patroni tui*) add. Chronicon Tironis Prosperi, quod Canisius edidit ex MS Augustano *IV. etc. V. Valen-*

tiniano VIII. et Anthemio. Valentinianus ipse occisus ad duas lauros XVII. Kal. Aprilis et levatus Petronius Maximus Imperator, qui LXXII. die occisus, per urbem tractus.

III. 3. p. 184. not. *Diffibulant*) add. Prudent. psychomach. — *et avulsis exsfibulat ilia Zonis.*

p. 185. *Palam officiis exequialibus*) Jornandes c. 4. *Quumque diutius etc.*

p. 186. not. *Historiam texere*) add. Lactantius l. 1. c. 11. D. Hieron. de viris illustr. c. 132. Corn. Nepos in Attico, Martyrologium Romanum VII. Idus Aprilis.

III. 13. p. 211. not. *Concinnatoribus criminum*) add. Rufinus lib. 6. c. 6. hist. *Concinnat igitur adversus eum infame satis ac noxium crimen.*

id. not. *Si quid*) Tertullianus in Apol. *non qua penes vos parasiti affectant, ad gloriam famulandae libertatis, sub auctoramento ventris, inter contumelias, saginandi.*

p. 212. not. *Faeculentiae*) add. Pacianus in paraenesi, *atque ut coenum solet tum maxime faetere, cum moveas.*

p. 215. not *Pruritu*) add. *Prurigo obtrectationum*, Caesarius homil. ad plebem. D. Hieron. ad Nepotianum *lingua pruriens.*

p. 217. not. *Improbus dictis*) add. Isaacus presbyter de mundi contemptu c. 2. *Quis diligens turpiloquia potest habere mundam mentem?*

IV. 1. p. 223. not. *Nam facultatum*) Tertullianus apol. *vel quia ex substantia familiari fratres sumus, quae penes vos fere dirimit fraternitatem.*

ibid. pos verba: D. Ambros. de fide: add. idem in Lucae c. 12. lib. 7. c. 17. *cum inter fratres patrimonium non judex, sed pietas sequestra debeat dividere.*

IV. 3. p. 231. not. *Incitat ut curio*) add. Euseb. a M. D. CCCCXLIV. in Chron. *Curio promptus et popularis orator.*

IV. 4. 236. not. *Disposita confundat*) add. idem ep. 59. l. 6. *si nihil disposita conturbet.* Rothaldus ad Nicolaum PP. *ita dispositum Deo auxiliante minime differam.*

IV. 4. p. 237. not. *Pertitorem*) add. idem Hieron. in praef. hist. S. Antonii, c. 61. Faustus Ruricio ep. 3. 8. 9. Et passim Ruricius in epistolis.

IV. 11. p. 252. not. *Vicariam*) add. vide Carolum M. l. 7. c. 313.

p. 254. not. *Et verbi*) add. Arnobius in Psalm. 139.

p. 256. not. *Nam de Pontificis*) add. Ergo ex his versibus in adulterinum sensum contortis Romanus antiquarius eo divertit, ut putet, dioeceses Gallicanas Romanae sedi immediate fuisse subjectas, quod erroneum est, et a Sidonii sensu alienissimum, qui ne quidem verbum de Romano Pontifice in opere suo fecit.

IV. 12. p. 257. not. *Motus animorum*) add. v. 259.

p. 258. not. *Ipse etiam*) add. Anonymus in vita Fulgentii c. 1.

IV. 13. p. 259. not. *Cantillensem Ecclesiam*) add. post vocem obfirmata: *in Vicaria Cantellensi, Ecclesia vocaculo Navas cum mansis, et cunctis sibi adjacentibus terris.* Et sub finem: Vet. Tabula Peutingeri: *Cantelia Augustonemetum.*

p. 260. not. *Barba*) add. Ex hac epist. Baron. tom I. a. C. 58. Cuyckius Rurimundensis Episc. in ep. paraenetica ad Clerum, et Canisius in Alcuinum ep. 38. scribunt, Episcopos Galliarum barba rasos fuisse. Cum ex ea perspicuum sit, Germanicum virum spectabilem esse, non Episcopum, qui crinem Deae Politiae, non autem Deo voverat, quem senissimum ut ad professionem religionis arripiendam Vectius impelleret, Vectium compellat Sidonius, quemve Sacerdotis patrem, filiumque pontificis, non vero Pontificem praedicat, adde quod Cantilensis Ecclesia nunquam fuit Cathedralis Ecclesia, imo sub dispositione Cathedralis Arvernensis Ecclesiae, nec in libro notitiarum, Metropole ων laterculo, et Apostolica Cancellaria, Cantillensis Episcopatus ulla mentio fit. Tantumque abest, ut ex Sidonio barba rasos fuisse Galliarum Episcopos perspicuum sit, quin imo barbam promisisse constat ex 24. ep. hujus libri, quam vide.

IV. 14. p. 263. not. *Namque ut is*) add. Guilelmus Arvernus Parisiensis Episcopus, de moribus, ubi de pietate, *in foro meo*

nemo damnatur, quae contra morem aliorum judicum confitentes omnes absolvo, sed per justitiam.

Confessus absolvitur) Ruricius Sidonio lib. 1. ep. 8. *Praedicantibus vobis saepius audisse me recolo, nullatenus ab iniquitatibus nos posse purgari, nisi fuerimus crimina nostra, conscientia compungente confessi.*

ibid. not. *Porro autem*) add. vide Ruricium Ominatio l. 2. ep. 27.

IV. 15. p. 264. ELAPHIO) Ruricius ep. 7. l. 2. *Domno sublimi, semperque magnifico fratri Elaphio Ruritius Episcopus.*

p. 265. not. *Epulum*) add. illosque ad Tractatum meum de Fratriis relego.

IV. 16. p. 267. RUBICIO) Viro inlustri ex genere Aniciorum, Omatii viri aeque inlustris genere, genero, Iberiae conjugi, j. Carm. XL. Sidonii amico et Imitatori, ut ex hac epistol. et ep. VIII. lib. I. Ruricii ad Sidonium constat: postea Lemovicensi Episcopo, Fortunat. lib. 1. carm. 5. cui multas scripsit epistolas Faustus, nonnullas Graecus, Caesarius, Sedatus, Eufrasius, Victorinus, Turentius, quas cum duobus libris epistolarum ejusdem Ruricii debemus Canisio V. opt. et eruditis. Extat autem lib. 1. ep. 8. ad Sidonium, cui Sidonius respondet hac. epist.

IV. 21. p. 280. ASPRO) add. At ille nimis aspere et illiberaliter nos aspernatus est, atque durius accepit, quam belli homines solent, in hisce commentariis quaedam aliter accepta quam ipse voluerit; verum tamen etsi remaledicere liceat, non remaledicam, nec injuriam ultione solabor, cum quod Christianus et dicto regis obaudiens, tum quia mihi religiosus, concretus quidem hispidus, hirsutus, sed venerabili squalore pretiosus, birro detritus, at multo rerum usu tritus et ingenii versatilis, jussu moribundi senis retulerit ipsum has injurias scripsisse aliena fide, jussisseque ut spongia deletilis adpingeretur. Calumniae tamen invidiam amoliar, tomo VI. a. C. 484. sic ait, *ad Apruncul um hunc spectare videtur, Aper ille itidem Arvernensi matre ortus, et Arvernis educatus, ad quem extat ejusdem Sidonii epistola lib. V. ep. 21. qua ad patriam eum nisus est revocare*, per illa verba quid aliud intelligi potest, quam Aprum Arvernensi matre ortum et Arvernis educatum, ut ex Sidonio liquet, eundem esse eum Apr unculo, quem quod Aper Arvernensis a matre erat, Arvernensem quoque a matre putat; nec ex alio authore, quam ex Apro Sidoniano colligit: non enim ex Sidonio, Ruricio, Gregorio aut actis S. Apr unculi discimus. S. Aprunculum Arvernensi matre ortum, et Arvernis educatum: nec ad illum spectare latine dicimus pro affinem esse, et ex eadem gente. Non est ergo, quod mihi meum gentilitium nomen improperaret, quod apud doctos et bonos omnes alicujus nominis est.

IV. 22. p. 284. not. *Concinnare mendacium*) add. Anastasius Aug. epist. ad Senatum, *ne fugitivoroum audiant concinnatos sermones, et mendacio solo compositos.*

IV. 23. p. 288 not. *Et dominum sequens*) add. Eucher. Homel. de poenitent. Ninevit. *Non indicabo vis in id ipsum*, 1. *quod tu in te severus agnoscis, ego propitius agnoscam, quod tu tristis accusas, ego laetus absolvam: quod tu recordaris in publicum, ego obliviscar in aeternum.*

IV. 24. p. 493. not. *Barba prolixa*) add. nihil amplius, de barba enim, coma et corona libellum procudam, Deo auspice.

V. 7. pag. 230. not. *Ad intelligendum saxei*) omissa sunt verba: in Salviano lib. 1. *rupices chartae.*

p. 321. not. *Spingarum ungues*) add. Prudentius hymno Laurentii: *Ast hic avare contrahit etc.*

V. 12. p. 332. not. CALMINIO *suo*) add. et. in Episcopatu Aniciensi, monasterium, quod dicitur S. Theofredi, a fundo aedificavit, dotavit, ditavitque, et de suo nomine Calminiacum appellavit, vulgo *S. Chaffre.* hist. S. Calminii MS. c. 7.

V. 17. p. 343. not. *Quicquid spopounderit*) add. Carolus Magn. lib. 6. cap. 251.

p. 348. not. *Placuit ad*) omissa sunt verba: Petronius: *paulo ante in conductum accurrit.* Initio Satyr. et loco eorum haec reposita: *Condi* proprie aedificia dicuntur. Servius. *Conditores*, qui con-

struunt. Supr. ep. 2. l. 2. et 18. l. 4 unde. *Conditio templorum* Eulocio l. 3. c. 3. memorabilium. *Conditio Troiae*, vèteri Xenophontis interpreti in aequivocis: inde in proclivi *conditorium*, ut *tractatorium*, *aleatorium*, *receptorium* et id genus multa. Conditorium etiam atque etc.

Deinde post verba: Conditorium reliqui: insere haec: Seneca lib. 6. de benef. c. 5. *nec conductum meum, quanquam sis dominus, intrabis.* Agobardus de Judaic. superstit. *In ipsa autem Roma biennio in suo habitasse conducto*, hypogaeum est etc.

VI. 1. p. 360. *Domino)* Ex D. Augustino Haymo homel. Dom. XVI. p. Trin. *Nisi forte hoc evenerit, sicut B. Augustinus dicit. ut ille, qui filius est, per misericordiam Dei sublimetur ad Episcopalem dignitatem, et efficiatur Episcopus, et tunc poterit esse patri et filius et dominus, propter honorem dignitatis.* Passim Ruricius, Faustus, Desiderius, et reliqui in epistolis.

p. 361. *Quod tu pater patrum et Episcopus Episcoporum)* Gervasius Rhemensis epist. ad Paschalem PP. *Excellentissimo Patri Patrum, et Episcoporum Episcopo Paschali, Gervasius Remensis dictus Episcopus*, nec tantum Pontifex Romanus, sed etiam Patriarcha Constantinopolitanus hoc titulo honoratus est. Balsamo responsis ad interrogata Marci Patriarchae, κύριος παρκὸς πατὴρ πατέρων ὑπάρχων τῇ χάριτι θεῦ, καί πρεσβυτέρων πρεσβύτερος nec non Episcopus Alexandrinus, Anastasius, Biblioth. in histor. S. Joannis c. 13. *fecit ei deprecationem continentem ita, in facie quippe ei non audebat tale aliquid dicere. Sanctissimo et ter beato patri patrum Joanni Vicario Christi deprecatio, et postulatio a Cosma indigno servo servorum sanctitatis Vestrae.* insuper a Theodosio Magno S. Chrysostomus etiam diem functus πατὴρ πατέρων vocatur, Nicephorus l. 14. c. 43 et S. Jacobus a Divo Clemente de gestis S. Petri initio, nec non Osius Cordubensis a Sancto Athanasio ἀληθῶς ὅσιος καὶ πατὴρ τῶν Επισκόπων.

VI. 12. pag. 385. not. *Regenses*) add. vulgo *Ries*.

ibid. not. *Albensis*) del. *Vanaria*. AUBENAS et pone: *Vivarais*.

ibid. not. *Valentinae*) dele verba: Idem Prosper. et pone: Eidem Prospero. *Valence*.

VII. 1. p. 391. not. *Murorum faciem*) Plinio epist. 73. add. al. 75.

VII. 2. p. 399. *S. Eustachii*) Massiliensis Episcopi, cui S. Venerius decessit. Gennadius de viris inlust. c. 79. *sed et ad personam S. Eustachii Episcopi successoris supra dicti hominis Dei composuit Sacramentorum egregium et non parvum volumen.* ubi de Musaeo Massiliensi idem Honor.

VII. 4. p. 407. not. *Vassionensi oppido*) add. vulgo. *Vaison*.

VII. 5. p. 405. not. AGRÆCIO) add. obiit A. C. 487. Tabulae Senonensis Ecclesiae, idibus Junii, vetus Calendarium Senonensis Ecclesiae, *Idibus Junii Agricii Episcopi Senonensis,* primum sepultus in Ecclesia SS. Gervasii et Prothasii, deinde translatus ab Ansegiso A. C. 8. 76. in Ecclesiam S Petri, ubi mos est Archiepiscopos sepelire. Chronologia Monachi Altisiodorensis. *Huic etiam Ansegiso venerabili praesuli, praefatus Papa dedit caput B. primi Papae Gregorii et brachium S. Leonis Papae et Doctoris, quas ille venerandas reliquias Senones detulit, et in Ecclesia S. Petri vivi, cum debita veneratione deposuit. Idem quoque transtulit corpora SS. Pontificum Leonis, Ursini, Agricii et Ambrosii in praedictam Ecclesiam, de basilica S. Leonis, ubi primum fuerant tumulata, quae prius dedicata fuit in honore SS. Gervasii et Prothasii.* Ex his adparet lapsus hujusce Chronographi, qui scribit S. Agroecium adfuisse Concilio Niceno. *Fertur quoque S. Agroecius Senonensis Archiepiscopus praedicto affuisse concilio etc.* nec connominis inter Episcopus numeratur, qui Niceno Concilio subscripserunt. Codex Romanus. Hunc. male cum Graeco Massiliensi confundit Baronius Anno Christi 463 tomo VI. Kalend. et breviarium Senonensis Ecclesiae, *Idibus Junii Agricii Episcopi Senonensis.*

VII. 9. pag. 425. not. *Verba facturus*) add. Faustus homel. de vidua, quae duo

aera misit in gazoph. Victor. Utic. lib. 2. Conc. Carthag. 4. c. 24.

p. 427. not. *Cervicositas*) add. Aimoin. l. 2. c. 22. *a quibus levi jugo regulae ab illis traditae Gallicana subderetur cervicositas.* Guilielmus Nangius, *Theutonicorum cervicositas.*

p. 428. not *Cathedris*) add. Haymo in Matth. c. 23. *Solium regium est, tribunal consulum, cathedra doctorum vel sacerdotum.*

ibid. not. *Praesederunt*) add. Hincmarus in hist. S. Remigii c. 51.

VII. 12. p. 437. not. *Prior est*) add. ep. 4. libr. ejusdem, *mihi quidem major hic natu.* Concil. Narbon. c. 6. *Nec unusquisque de inferiore gradu seniorem sibi elatus increpet aut injuriet.*

VII. 13. p. 438. not. *Himerius*) add. vide ex integriore Sigeberto Vinierium a. C. 479.

VII. 14. p. 442. not. *omnes)* Plin. add. epist. 4. 22.

VII. 15. p. 447. not. *Professione*) add. lin. 5. Martyrologium Venciensis Ecclesiae: *In Galliis civitate Venciensis, depositio B. Verani Episcopi Venciensis, qui fuit monachus insulae Lyrinensis, discipulus B. Hilarii, abbatis dictae insulae, et postea Episcopi Arelatensis etc.*

VII. 17. p. 451. not. *Decumbentis)* add. Marcellinus Comes in Chron. Ind. VII. Vincomalo et Opilione Coss. *Marcellus demum presbyter totiusque monasterii praesul praesulatus monachorum.* Vetus interpres Novella 5. c. 9.

p. 454. not. *Crinincensium)* add. forte GRINI dioecesis Viennensis, non procul a Rhodano.

VIII. 6. pag. 474. NAMMATIO*)* de cognomine Gregor Turon. l. 2. cap. 16. 17. 21. Ruricius lib. 2. epist. 2. 5. et 61.

ib. not. *Artis arce)* add. Vincentius Lirin. de Origine, qui arcem totius scientiae condidisset.

p. 477. not. *Praestolarentur)* Metellus eleganter Quirinal. Ode 3.

p. 481. ante lin. 12. a fine: *Copulis* Sic habent MSS. Bongarci, Fauchetii, Jurcti, Pithaei: nec haec lectio caret elegantia. Copulae canum venaticorum, vulgo *couples des leuriers*, qui copula junguntur: hinc Ovidius: *Copula detrahitur canibus etc.* Legis Francicae lib. 4. c. 47. VI. *Episcopi et Abbates et Abbatissae cuplas canum non habeant, nec accipitres, nec joculatores. Ita copula equorum* Symmacho l. 7. epi. 69.

p. 483. not. *Decimum)* add. vide Jonam Abbatem in hist. S. Vulfranni c. 4. Vincentium l 24. et ex eo Anton. p. 2. tit. 14 c. 2. §. 2. et Petr. Equilin. l. 3. c. 213.

VIII. 11. p. 505. not. *Lampridius orator)* add. ex quibus patet, alium esse ac diversum a Lampridio rhetore, quamvis alia Baronio mens tom. 6. a. C. 474. vide Carm. 23.

p. 510. not. *Constellatione)* add. D. Clemens ad Jacobum fratrem Domini l. 9. *Sed est apud Seres legum metus vehementior, quam genesis canstellatio*; praeter Spartianum in Vero, et Gregor. Magnum homil. 10. Alcuinus de divin. offic. c. 3.

ibid. not. *Climatericos)* add. D. Clemens eod. libro *et climateras quasdam introducunt, ut de rebus incertis scientiam fingant, climateras enim dicunt quasi periculi tempus, in quo interdum perimatur quis, interdum non perimatur etc.* Polycarpus l. 2. de gestis S. Sebastiani, *aut climaterica tibi in centro sunt nata.*

p. 511. not. *Themate oblato*) add. D. Clemens ibid. *Audi conjugis meae thema, et invenies schema, cujus exitus accidit.* Polycarpus ibid. *aut invisibili, aut themate.*

ibid. not. *Schema)* add. D. Clemens, *Sedet ipse rursus Mars ad Venerem Schema tetragonum habens*, paulo post, *cumque multa de his senex prosecutus esset, et unum quodque Schema mathesis. stellarum quoque positiones enumerasset, iterum, per quod Schema effoeminatos et dissolutos nasci adserit viros Chaldaicae disciplinae.* Polycarpius ibid. *illico videbis eum tibi rationabilia Schemata, atque infinita afferre.* Item Clemens l. 10 *Etenim nuptias facere Venerem ponitis, quae si Jovem habeat in Schemate suo, pudicas efficiat. etc* ibidem saepe.

ibid. not. *Planeticorum*) add. vide Philastrium heresi 43. *Post hunc C. Bassus*

similiter in literis. et numero elementorum, astrorumque septem. vitam hominum et generationem consistere asserebat etc. Idem heresi 121. *Alia est heresis, quae dicit secundum Zodia nasci homines, sicut Mathematici illi vanissimi. totiusque erroris et sceleris assertores etc* quas hereses Leo Magnus epist 93. c. 10. 13. et 14. Concil. Braccarense I. cap. 9. et 10. et Alcuinus de divin. offic. cap. 5 anathemate percellunt.

ibid. not *Asyndetus*) add. S. Clemens lib. 10. *quia in his omnibus aliquis aut asyndetus fuit cum malo etc.* idem Polycarpus de gestis S. Sebast. l. 2. repetit.

ibid *Tetragono*) add. *Denique cum Mars centrum tenens in domo sua ex tetragono respexerit Saturnum cum Mercurio ad centrum etc.* Willelmus Arvernus c. de legib. *Et dixerunt, quod lex Hebraeorum ortum habet a Saturno, et propter multiplicia infortunia. Saturni videlicet retrogradationes etc.*

ibid. not. *Apocasticus*) add. D. Clemens lib. 10. *Respondebit tibi sine dubio, quia tempora tua malitiosus suscepit Mars, aut Saturnus, aut aliquis eorum apocatasticus fuit etc.* idem Polycarpus lib. 2.

ibid. not. *Quamquam*) ibi pro *Valerian.* lege. *Valerium*, et add. S. Clementem l. 10. Polycarpum l. 2. Petr. Blaesensem epist. 65.

VIII. 12. p. 516. not. *Non opinata*) add. Egesippus l. 4. c. 27. *Utrinque ei Nilus est coeli ubertas, terrae foecunditas, arva temperat, solum opimat.*

IX. 4. p. 543. not. *Relegendo*) add. Paulinus epist. ad Macharium, *deinde Campaniam longis tractibus legit.*

ibid. lin. penult. *Auliano*, leg. *Juliano.*

IX. 6 p. 56. not. *Abstineat*) add. Haymonem homil. 14. in fine, et Petrum Damianum serm. de S. Andrea.

IX. 9. p. 554. lin. 4. a fine: *volatili*, leg. volatico.

p. 556. not. *Jugasti*) add. unde *jugalis* pro coniuge Jornandes de succes. regn. *qui interfecto Areobindo jugalem ejus neptim imperatoris sibi cupiens sociare*

p. 559. not *Socrates* add. Cassiodorus ps. 72. *Haec naribus recalva fronte, pilosis humeris et repandis cruribus etc.* Cassiod. ps. 72. *Haec nona est species definitionis, quam graeci* κατα *hypotyposin, latini per quandam imaginem dicunt, quando nominata matre vel patre, ad intelligentiam individuae Personae sensus noster adducitur, congregantur etiam multae res, ad personas comiter exprimendas, ut est illud, Socratis filii Sophronici: cujus mater est Phanerete, calvus ventrosissimus Haec enim omnia solum Socratem indicare ac definire noscuntur.* Hugo Ætherianus de haeresibus quas in latinos Graeci devolvunt l. 3. c. 18. *Quod ad imaginem Socratis sculpitur simulacrum, nisi enim calvum, simum prominentiamque oculorum ostendat Socratis, nequaquam dicatur ejus esse effigies.*

IX 12. p. 567. not. *In jugis*) add. Gervasius Villebcr. l. 3. c. 3. Otior. Imperial.

IX. 13. p. 574. not. *Petri librum*) add. Quo jure Romae vindicet Baronius tom. 6. a. C. 516. in addit. quo auctore Romanum esse scribat, et consulatum iniisse, nescio, scio quidem, multos esse connomines.

p. 576. not. *Anaglyptico*) hic multa omissa sunt in edit. posteriori a lin. 13. ut id obiter — ad l. 25. anaglypha. Inserta vero loco illorum sunt haec: Anastas. Bibliothec. de vita S. Janni Alexandrini c. 27. *ut emeret speciem argenti anaglyphi.* Metellus Quirinal. ode 14. *qua bibitur scypho vivis signis anaglypho.*

IX. 16. p. 588. not. *Maritaret*) add. Ruricius ep. 5. l. 1. Hesperico: *Nunc etiam tellus sterili rigore conclusas quasi virili semine concepto, occultis maritata meatibus venas laxat ad partum.*

ibid not. *Non tamen*) add. ex Ennio Quintilianus. vide Ciceron. ep. 25. l. 2. et l. 1. ad Q. Fratrem.

AD CARMINA.

Carm. II. vers. 48. *Commissam*) Plinius libro 10. epist. 40. et 64. al· 50 et 51.

IV. 3. *Praestitit*) add. Siculus Flaccus de condit· agror. *Nec tamen omnibus personis victis ablati sunt agri, nam quorundam dignitas et gratia aut amicitia victorem Ducem movit: ut eis concederet agros suos.*

V. 2. *Imperium*) add. Leo PP. epist. ad Nicetam Aquileiensem in fine. *data XII. Kalend. Aprilium Majorano Augusto primum Consule.*

VI. 1. carm. sequens in editione posteriore hic ponitur.

VI. 35. *Publicus hic pater est* id est imperator, ratio redditur supra epist. 1. l. 2. in fine, vide notas. Altercatio Adriani A. et Epicteti. *Quid est Caesar?* Epict. *Publicae lucis caput*

VII. 12. *Jam consulis*) post verba: auspicatus est, haec add. vetus epigraphe semesa, quam cum aliis non paucis publico debet Caduceus noster:

. . . . AGNE INNOCENS
. . . . NVS SII DEPOSITA
, . . . VLIAS FL. AVITO
. . . . C. CONSULE.

attamen in Fastis etc. Sub finem additur vox, *quadrimestrem.*

VII. 221. *Nam post)* add. Eumenius rhetor in panegyr. Constantio dicto, *Vithungi, Quadri, Carpi, Carpi, toties profligati.* D. Ambros. ep. 27. *In medio Romani Imperii sinu, Juthungi populabantur Rhetias, et ideo adversus Juthungum Hunnus accitus est.* Notitia Imperii orientalis, de comite limitis Ægyptii, *Cohors quarta Juthungorum, Aphrodito.*

VII. 567. Haec annotatio sic est reponenda: *Vierni*) ita MSS. et vett. MSS. Santo. Put Jur. *Vierum.* Anxie quaesivi et inveni. Vetus Tabula itineraria, *Ambrusium XV. Nemuso XV. Vgerno VIII Arelato.* Arelatense castrum est, Cyprianus in hist. S. Caesarii, *aut certe in castro Ugernensi detineatur*, de quo Gregorius noster hist. l. 8. c. 30. et l. 9. c. 7. Idacii Chron. *in ipso Anno Avitus Gallus ab exercitu Gallicano, primo Tolosae, dein apud Arelatum Augustus appellatus.* idem Chron. Isidori a C. 461.

IX. 329. *Germanum Probum)* add. et supra epist. 6. l. 5. init.

XI. 132. *Sint nati*) Omatius filius Ruricii et Iberiae, quem Ruricius sic nutrivit et erudiit, ut ad Sacerdotium usque perduxerit. Ruricius epist. ult. l. 1 et 17. l. 1.

Sintque nepotes) Ruricii nepos, Ruricius quoque fuit, de quo Fortunat. l. 1. Carm. 5.

Ruricii gemini, flore quibus Anniciorum
Juncta parentali culmine Roma fuit,
Accumulante gradus praenomine, sanguine nexi.
Exultant pariter hinc avus, inde nepos.

XIII. 18. *Manum ac rudentem*) add. Landulfus l. 22. *accipientes pedem ipsius rudente ligantes.*

UIII. 19. *Qui Phoebi*) add. at non false.

XIII. 20. *Nunc suspendia*) Eo res Romana venerat. ut ad incitas redacta esse videretur, ideoque tricones nec solvere lenti, ad solutionem tributariae functionis suspendiis adigebantur. Theodosius Novella de indulgent. reliquor. *innumerae deinde clades, saeva custodia, suspendiorum crudelitas etc* Majorianus Novell. eod. tit. *Cum non iam amissio fortunarum, sed saeva custodia, et suspendiorum crudelitas formidabatur.*

p. 145. not. *Nec non*) add. Liturgiae S. Basilii vet. Interpres, *Christianos fines in vita nostra: fideles, indoloros, inconfusos, inexpugnabiles.* Eadem verba repetit postea ibid.

XVI. 72. *Dum lubrica volvitur aetas*) add. D. Ambros. de obitu Valentiniani, *tanta enim fuit emendatio vitae eius, in illo omnibus lubrico adolescentiae tempore etc* D. Hier. de vita S. Antonii c. 3. *ille lubricum adolescentiae iter, et ad ruinam facile proponebat* Fulgentius de continent. Vergil. *posposito lubricae aetatis naufragio etc.*

XVI. 103. D. Hieron. in ejus vita: *cibum et vestimentum ei palma praebebat,* postea *contextis palmarum foliis vestiebatur.*

XVI. 106. *Vixque otia somni*) add. S. Athanasius in vita S. Antonii c. 5. *de carnibus vero et vino tacere melius puto, quam quicquam dicere, quoniam nec apud plurimos quidem monachorum istiusmodi escae in usu habentur.*

XVI. 113. *Urbem*) add. *monachosque*, id est, Lirinenses cellulanos.

XVI. 114. *Bis successor*) add. urbem et monachos regis. Faustus homel. de S. Maximo. *Beatus et ipse communis pater, quem et illic Honoratus accepit, et hic honor rapuit, dignus cui primus ille fundator gubernacula Lirinensis navis post*

se moderanda comitteret. dignus, cui tanquam Helias ad superna migraturus Helisaeo discipulo pallium pietatis et gratiae ac praeclara meritorum indumenta traderet, et in se augendus, et in filio duplicandus. dignus inquam hic cui ille piissimus pater Honoratus tanquam Moise primi populi primus princeps ductandi per desertum Israëlis legem traderet, et quasi fortissimo Jesu Nave pia iura transfunderet, electo utique ac satis probato qui sacrum ad promissa caelestia promoveret, ac perurgeret exercitum etc. Dinamius Patricius de vita S. Maximi, *tantus vero fervor in eo extitit, ut antequam monasticam vivendi regulam complexus esset vel mystica instituta, iam conversatione praecipuus videretur, ac deinde S. Honorato decessori suo summis virtutibus ornatissimo, qui illic Abbas fuerat, et honore succederet et meritis aequaretur etc.* Ego Dinamio accedo et cum eo homeliam de S. Maximo, S. Fausto tribuo. Baronius in Martyrolog. V. Kal. Decembris S. Eucherio Lugdunensi parum considerate. Qui enim fieri potest, ut Prospero successerit Maximus, et de Maximo homeliam fecerit Eucherius, cum Eucherius obierit Valentiniano III. et Martiano Imperantibus. Gennadius c. 63. de viris illustrib. Prospero et Maximo superstitibus. Baronius a. Christi 466. et Marcellinus in Chronico.

XX. *Ad sororium)* add. et l. 6. c. 31. Saresber. Policrat. l. 6. c. 18. Gervasium Tilleberiensem l. 2. c. 31. et Aimoini append lib. 5. c. 8.

XXI. p. 168. not. *Narbonem)* add. mihi plaudo, quod conjecturae meae adstipulator accedat Scaliger animadv. in Eusebii Chron. IDCCCXCVI.

XXIII. 214. *Piusque princeps)* add. Prosper Aquit. de praedict. Dei part. 3. promiss. 38.

Et haec quidem hactenus.

SIFFRIDUS *de Arena*, Italus, Ord. Praedicatorum, claruit a. 1270. et scripsit *super tres nocturnos Psalterii et super Canticum Magnificat.* Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. pag. 259. Altamura p. 25.

SIFFRIDUS, vulgo presbyter *Misnensis*, melius monachus *Misnensis*, prout vocatur in Codice MS. Academiae Lipsiensis teste Catalogo Felleriano p. 314. Possevinus eundem ordini Praedicatorum accenset; recte quidem. Nam in urbe Misena, unde nomen regioni Misnicae, monasterium hujus ordinis fuit, quod hodie Scholae oppidanae inservit. Scripsit *Compendium historiarum a creatione mundi usque ad annum* 1307. Codex MS. exstat in Bibl. Regia Dresdensi, tres alii in Paullina Lipsiensi: nam opus ipsum huc usque typis expressum non est. *Epitomen* ex illo ab a. C. 458. ad 1307. Georgius Fabricius Annalibus urbis Misnae Lips. 1569 4. editis subjunxit p. 273. repetitam deinde in Saxonia illustrata, cui etiam titulus Germaniae magnae datus est, Vol. II. p. 141 porro in Scriptoribus rerum Germ. Jo Pistorii tom. I. p. 682. et editionis Struvianae p. 753. Ericus Benzelius, nunc Episc. Gothoburgensis anno 1698 hanc editionem Fabricianam ex Codice Lipsiensi locupletiorem reddidit, quod exemplar Gothae possidet Max. Rev. Ernestus Salomon Cyprianus. Vide Jo. Dav. Schreberi Vitam Ge. Fabricii p 237. 238. Adde Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. tom. I. p. 743. Oudinum tomo III. p. 667.

SIFFRIDUS Teuto, Ord. Praedicatorum, Episcopus Cyrensis et Theoderici Archiep. Moguntinensis Suffraganeus, Theologus, linguae etiam Hebraicae peritus, circa a. 1459. Edidit *Determinationes duas ad Archipraesulem Mogunt. 1. an Princeps Catholicus possit protegere vel permittere Judaeis religionem exercere? 2. an possit inhibere matrimonium liberum suis subjectis ad bonum principatus? Responsiones* item *ad quatuor quaestiones etc.* Utrumque opusculum excusum est in 4. sine mentione anni et loci. *Sermones* et *Collationes* ejus non sunt impressae. Trithemius de Script. Eccles. c. 831. de viris illustr. Germaniae p. 27. Jac. Quetif de Script. Ord. Praedicatorum t. I. p. 820. Altamura p 195. Oudinus t. III. p. 668. qui hunc male *Siffridum de Arena* vocat.

SIGEBERTUS Pius cognomine, Rex Ori-

entalium *Anglorum*, Redualdi Regis pagani filius. A patre ejectus in Galliis bonas literas didicit, Christianam fidem elegit, et cum Desiderio Cadurcensium Episcopo amicitiam contraxit. Tandem patre et fratribus defunctis, regnum adiit, et ad religionem Christianam a. 636. perduxit. Scholam quoque Grammaticam Cantabrigiae, ut ajunt, aperuit. Scripsit *Legum et Institutorum lib. I. Epistolas, maxime ad Desiderium Cadurcensem.* Lelandus c. 57. Balaeus Cent. I. 78. Pitseus c. 652.

SIGEBERTUS, monachus *Corbeiensis*, vixit a. 809. et *Vitam S. Voymonis,* alias *Unnonis*, Archiepiscopi Bremensis, cujus discipulus et socius itineris fuerat, conscripsit. Meminit Jo. Trithemius in Chron. Hirsaugiensi a. 909. et ex hoc Eisengreinius et Possevinus. Vide quae Benzelius adnotavit ad Vastovii vitem Aquiloniam p13.

SIGEBERTUS *Gemblacensis*, in coenobio S. Vincentii Metensis educatus, et cum Folcuino Abbate diu conversatus, variam eruditionem sibi acquisivit, ibidem docuit, et cum Judaeis quoque secundum veritatem Hebraicam disputare potuit. Postea in monasterio Gemblacensi vixit, et juniores monachos in bonis litteris erudivit, obiit valde senex a. 1112. Vide Libellum de gestis Abbatum Gemblacensium t. II. Dacherii pag. 768. Sigebertum ipsum de scriptor. Eccles. c. 171. Trithemium de Script. Eccles. e. 358. Val. Andreae Bibl. Belgicam p. 810. Swertii Athenas Belgicas p. 673. 674.

Ejus scripta sunt haec:

Vita S. Guiberti Confessoris, monasterii Gemblacensis fundatoris, edita a Surio d. 13. Maji, Henschenio in Actis Sanctorum tom. V. Maji p. 260. Lambecio tom. II. Bibl. Vindobonensis p. 898. et Mabillonio Sec. V. Bened. p. 299.

De Scriptoribns Ecclesiasticis liber, Colon. 1580. 8. cum scholiis Auberti Miraei in Bibliotheca ipsius Ecclesiastica, Antv. 1639. fol. et in repetita editione Fabriciana.

Chronicon, ab a. 381. quo tempore Eusebius desiit, usque ad a. C. 1212. editum Paris. apud Henr. Stephanum avum, 1513. 4. inter Scriptores Rerum Germanicarum Joan. Pistorii tom. I. Frf. 1566. et 1583. nec non editione illius novissima a B. G. Struvio curata: separatim ex editione Auberti Miraei, Antv. 1608. In ordine chronologico omnia triennio serius narrare solet, quam gesta sunt, observante Oudino, quum Spanhemius hoc describentium potius, quam ipsius Sigeberti vitio accidisse credat, quum illud certum sit, exemplaria ejus manu exarata plurimum esse diversa et interpolata. Vide ipsum tom. II. Operum p. 593. seq. Interpolatum jam olim fuisse Sigebertum vel exinde constat, quia in aliis exemplaribus, et illo, quo Vincentius Beluacensis usus est, (vide Speculum historiale XXIV. 151.) plura exstant, quam in eo, quod edidit Miraeus. Observavit haec Launojus de Lazari adventu in Galliam c. 6. t. II. Operum part. 1. p. 223. Sane auctarium Aquicinctiense MS. plura continet, quam a Miraeo edita sunt. Voyage de deux Benedictins t. I. p. 81 Errores ipsius quidam notantur in Annalibus Car. le Cointe t. III. pag. 222. seq. Vide supra t. III 12.

Epistola ad Leodienses, in qua illorum calamitatem deflet, in quorum exitium Paschalis Papa Robertum Flandriae Comitem excitaverat, inserta simul Epistola Papae modo dicti. Edita primum est in Coloniensi Conciliorum editione, sed sine nomine auctoris, quod vero addidit, Goldastus, qui denuo edidit, in Collectione Scriptorum contra Gregorium VII. p. 188. Inde porro repetiit Edu. Brown in Appendice ad Fasciculum rerum expetendarum et fugiendarum. Nesciverunt hoc, ut alia multa, Edm. Martene et Ursinus Durand, hinc illam denuo ediderunt ex MS. Stabulensi tom. I. Collectionis amplissimae p. 587. Addimus verba quaedam ex annotatione subjecta: *Recudimus epistolam, tum, ut Sigebertum a vitio schismatis purgaremus. Nam etsi Henrico adhaeserit Imperatori, quem a Papa deponi non posse existimabat, Paschalem tamen semper agnovit veneratusque est legitimum Pontificem: Tum, ut refutaremus sententiam Johannis Roberti in Sancta Legia asserentis, hanc epistolam in nulla Conciliorum*

editione reperiri, sed a Centuriatoribus confictam esse, cum in Stabulensi reperiatur codice aliquot ante Centuriatores saeculis scripto, licet imperfecta.

Acta S. Theodardi, Episc. Leodiensis, antiquior quidam conscripserat, noster vero stilum immutaverat. Nondum edita censebat Caveus, exstat autem apud Surium d. 10. Sept. Desumsit ex eo sua Ægidius in vita hujus Episcopi, teste Chapeavillio tom. I. Scriptorum Leodiensium p. 102.

Vita S. Maclovii, exstat apud Surium d. 15. Nov.

Epistolae duae ad Leodienses, de regula S. Bernonis, et de jejuniis quatuor temporum, exstant in Martene et Durand Thes. novo Anecdotorum I. p. 305.

Vita S. Sigeberti Austrasiorum Regis, sec. VII. quam ex prima editione dedit Andr. du Chesne tom. I. Script. Francicorum p 591. ex posteriore, Libro miraculorum et aliis additionibus locupletata Jac. Mosander in Appendice ad Surium t. VII. in editione tertia Surii d. 7. Febr. et Henschenius in Actis SS. tom. I. Febr. p. 229. cujus adde Commentarium praevium p. 213. 214.

Vita Theoderici, Episcopi, Metensis edita est a Leibnitio tom. I. Scriptor. rerum Brunsuicensium p 293 sub nomine *Levitae S. Vincentii.* Ipse vero Sigebertus eam a se scriptam esse testatur.

Gesta Abbatum Gemblacensium tom. IV. Dacherii p. 505. edit. novae t. II. edita ipsi quoque adscribo, ipsius testimonium secutus. Fecit idem Mabillonius et alii. Quae vero aetatem illius superant, ab alio continuatore sunt adjecta.

Sequuntur inedita Sigeberti quae ipse commemorat: *Passio S. Luciae,* metro alcaico: *Sermo in laudem illius,* qui MS. Gemblaci servatur: *Passio Thebaeorum martyrum,* lib. III. carmine, ibidem. Incipit: *Martyribus roseas Thebaeis ferre coronas*: *Vita S. Lamberti,* Episcopi Leodiensis, et *Translatio ejusdem,* MS. Gemblaci: *Responsio ad Epistolam Hildebrandi Papae* quam contra Imperatorem scripserat ad Hermannum, Episc. Metensem: *Apologiam* ad Henricum Imper. contra eos, qui missas sacerdotum conjugatorum calumniantur: *De jejunio quatuor temporum, Ecclesiastes metro heroico, Liber Decemnovennalis* (non *Decennalis,* ut est apud Val. Andream) sive *de Computo Ecclesiastico,* ut Trithemius, MS. Gemblaci. *Sermones et Epistolas* addit Trithemius. Scripsit etiam *Romanorum Pontificum vitas,* quae Pisauri in Bibl. Ducali fuerunt, teste Lud. Jacobo a S. Carolo Bibl. Pontificia p. 437. qui et idem *contra Epistolam Paschalis II. Pont. Max.* scripsisse testatur.

SIGEBERTUS *Levita,* est *Gemblacensis.*

SIGEBERTUS *Metensium* Rex, seculo VII. cujus *Epistola* ad Desiderium Cadurcensem Episcopum, qua sine sua scientia synodale Concilium in regno suo cogi prohibet, edita primum est a Canisio tom. V. part. 2. in editione nova vero tom. I. p. 64. post. in Conciliis Regiis tomo XIV. Labbei tomo V. item in Capitularibus Baluzii tomo I. p. 143.

SIGIBERTUS Episcopus *Usetiensis,* historiam regum Galliae scripsisse dicitur, de quo plura sunt cognita. Hist. literaire de la France tom V. p 601.

SIGEHARDUS vel *Sigeardus:* mon. S. Albani, dioecesis Moguntinae, scripsit anno 1298 *Vitam et Passionem S. Aurei et Justini,* unde Excerpta dedit Dan. Papebrochius in Actis Sanctorum t. III Junii p. 73. cujus etiam vide Commentarium praevium pag. 45. 46. Scripsit etiam, teste Trithemio in Chron. Hirsaugiensi, *Vitam S. Albani*: fortasse illa est, quam dedit Canisius Lect. Ant. edit. prioris tomo IV. p. 598. poster. tom. IV. p. 153. quamvis negandum non est contradicere Serarium rer. Mogunt. I 48. 4.

SIGEHARDUS, Aquitanus, monachus San-Maximiniensis juxta Treverim, sec. X. Scripsit *Historiam miraculorum S. Maximini Episc. Trevirensis,* quam edidit God. Henschenius in Actis Sanctorum tom. VII. Maji pag. 25. Adde Broweri Annal. Trevirenses IX 41. Hist. literariam Galliae tomo VI. p. 300.

SIGERUS *de Insulis,* aliis *Zegerus,* Flander, Ord. Praedicatorum, circa a. 1438. Scripsit *Vitam B. Margaretae de Ypris.*

Jac. Quetif de scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 106.

SIGIFRIDUS, Archiepiscopus Moguntinus ab a. 1064, obiit a. 1084. in historia illorum temporum non incelebre nomen. *Epistolae* illius tres ad Alexandrum II. Papam, *una* ad Hildebrandum, habentur in tomis Conciliorum. Alia ejus diplomata passim prostant.

SIGISMUNDUS *Amidanus*, Cremonensis, Philosophus Aristotelicus circa a. 1423. Scripsit *super Physicam Tractatum, et super Convivio Platonis Commentaria.* Arisii Cremona literata tom. I. p. 238.

SIGISMUNDUS *Burgus*, Cremonensis, JCtus et Orator, in Senatum adscitus anno 1489. Venetias Orator missus a. 1503. ibique nobilitatis insignibus decoratus est, obiit a. 1529. Ejus sunt *Oratio in funeribus Augustini Barbadici, Ducis Venetiarum Cremonae habitis a.* 1505. *Panegyricus Leonardo Lauretano, Principi Venetiis dictus* Venet. 1530. *Opera historica.* Idem Arisius tom. II. p. 3. qui etiam p. 4-16. Panegyricum integrum inseruit.

SIGISMUNDUS *de Comitibus*, Fulginas, e Comitibus Antignoni et Cocoronii, quinque Pontificibus a Secretis, obiit a. 1512. Scripsit *Historiam sui temporis* libros XIX. ab a. 1475. usque ad obitum suum, quos MSS. habuit Lud. Jacobillus. Exstant etiam in Bibl. Ambrosiana Mediolanensi. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 523. Scripsit porro *super Decades Flavii Blondi, Carmina* utraque lingua et *Epistolas.* Jacobilli Bibl. Umbriae p. 251.

SIGISMUNDUS *Gossenpot*, vide infra, *Udalricus monachus S. Afrae.*

SIGISMUNDUS *Meisterlinus*, vide supra lit. M. pag. 65 Adde Felleri Monumenta inedita p 44. et Pezii praefationem ad tomum I Thesauri Anecdotorum p. 33

SIGISMUNDUS *Pandulfus Malatesta*, Arimini Dominus, seculo XV. medio. Isottam quandam tantopere amavit, ut eam fere Deam faceret. Hinc in Bibliotheca Norfolciensi adsunt: *Sigismundi Pandulphi Carmina ad amicos, et aliorum ad eundem Carmina.* Alius dicitur *Liber Isottaeus,* de quo supra in PORCELLIO. Adde Giornale de' Letterati d' Italia tomo IX p. 150. *Epistola* ejus ad Mahometum II. Turcarum Imperatorem, exstat tomo IV. Miscellaneorum Baluzii p. 524.

SIGISMUNDUS *de Policastro*, Patavinus, Medicinam in patria docuit seculo XV. In senectute quatuor filiis brevi tempore orbatus, septuagenarius uxorem secundam duxit, ex qua tres ei filiis nati sunt: quorum natu secundum ipse laurea Philosophica tremulis prae senectute manibus exornavit. Obiit anno aetatis nonagesimo quarto, cum supra 50. annos docuisset. Scripsit *Comm. in opera Galeni, Quaestiones varias*, quarum prima est *de actuatione Medicinarum*, Venet 1506. fol. *Commentariorum libros tres in Aphorismos Hippocratis, de febribus, de venenis eorumque cognitione.* Nicolai Commeni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini lib. III. sect. II. c. 4. Bern. Scardeonius Ant. Patavin. II. 9. p. 209. 210. Merklini Lindenius renovatus p. 969.

SIGISMUNDUS *Rositzius*, vixit sec. XV. et 1430. se primam missam in Ecclesia B. M. V. in Arena Wratislaviae cantasse affirmat. Sunt, qui illum Canonicum Ord. S. Augustini in monasterio B. M. V. in Arena fuisse tradunt. Scripsit *Chronicon Silesiacum*, cujus pars prior exhibet *Catalogum Episcoporum Wratislaviensium,* (omissis Smogrensibus et Bicinensibus) usque ad Rudolphum, qui anno 1468. electus est. Pars posterior habet *res in Silesia gestas* ab. a. 1237-1470. Extat tomo I. Scriptorum Silesiacorum Sommesbergii p. 62.

SIGIZZO junior, Bononiensis, ex familia nobili Blanchetta, ab Honorio II. renunciatus Presbyter Cardinalis SS. Marcellini et Petri, in schismate contra Innocentium II pro Anacleto Pseudopontifice stetit, scripsit *in eiusdem defensionem Tractatum,* olim in Bibliotheca Ducis Urbinatis MS. asservatum: obiit post annum salutis 1136. Haec Oldoinus in Athenaeo Romano, p. 604. Adde Jac. Laderchium de Basilica Marcellini et Petri pag. 347.

SIGLOARDUS, Canonicus Remensis, *rhythmos* confecit in mortem Fulconis Ep. Remensis, qui sub finem seculi IX.

obiit. Exstant in Flodoardi Hist. Remensi IV. 8. sed non in omnibus Codicibus: Ex Igniacensi edidit Labbeus in Bibl. MSS. tom. I. p. 362. Adde Hist. literaire de la France tom. V. p. 691.

SIGNORINUS (*Signorolum* vocat Picinellus) *Homodeus*, Mediolanensis, JCtus, post Eques et Comes Palatinus. Docuit Vercellis, Bononiae, Patavii, Parmae, Ticini, Taurini, ac denique rursum Vercellis, ubi a. 1310. publice disputavit, *utrum Doctor Equiti sit praeferendus*, de quo etiam nobilem *Tractatum* conscripsit, quem Ludovicus Bologninus aliquot declamationibus illustravit. Reliqua ejus scripta sunt *Consiliorum volumen*, *in Rubr. primi ff. veteris*, *in Rubr. primi ff. novi*, *in I. Infortiat. de Injust. etc.* Pancirollus de claris Legum interpretibus II. 64. Picinelli Athenaeum eruditorum Mediolanensium p. 493. 494. Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini lib. III sect. 1. c. 3. Marcus Mantua de illustribus JCtis c. 223.

* In MS Cod. n 369. Felini extant *consilia* huius 186. adnotatque idem Felinus non respondere ullo modo impressis quae sunt ut idem adnotat 267 Porro consilia ista prodierunt Mediolani Anno 1497. *Liber de praecedentia doctoris et militis* cum additionibus Lud. Bologuini prodiit vetustis typis sine loco et anno. In alio MS. Cod. Felini num. 419. sunt Consilia quaedam cum tractatu *de excussionibus*. In his codicibus numquam Signorinus, semper Signorolus appellatur. *

SIGWOLFUS, Anglus, monachus ordinis S. Benedicti. Scripsit ad Alcuinum, eumque *de locis difficilioribus Genescos* consuluit, cui is etiam responsum transmisit. Balaeus Centur. X. 26. Pitseus c. 124.

SILLANUS *de Nigris*, Papiensis Medicus circa a. 1490. Scripsit *super nono Almansoris copiosam Expositionem*, Venet. 1490. 1497. 1518. 1597. fol. Mercklini Lindenius renovatus. 969. In editione Veneta, apud Otinum Papiensem de Luca, 1497. accedunt *in eundem Petri de Tussignano multiplices receptae*.

SILLEBERTUS, vide supra t. III. 201.

SILVERIUS, Papa, natione Campanus, Hormisdae Episcopi Romani filius, primum S. R. E. Subdiaconus Regionarius, postea Pontifex electus a. 536. a Vigilio autem ejectus a. 538. *Epistolam* ejus ad Vigilium habes apud Baronium ad a. 539. n. 2. tom. II. Concil. Harduini, p. 1419. ubi quoque habes *Epistolam ad Amatorem*.

SILVESTER I. Papa, Rufini et Justae filius, patria Romanus ab a. 315-335. *Conflictus S. Silvestri et Judaeorum* in praesentia Constantini Imp. et Helenae matris ejus exstat MS. Cantabrigiae et Parisiis, nec non in Vita ejus apud Surium d. 31. Dec. Moguntiae 1554. 4, cum praef. Georgii Wicelii, copiosior autem teste Possevino in Bibl. Nonantulana, et Combefisii Bibl. Concionatoria Dom. I. Quadragesimae. Dialogum ejus μυθικον in Chronico MS. Geor. Hamartoli exstare notavit Fabricius.

Epistolae et Decreta apud Ivonem et Burchardum tom. I. Conciliorum Harduini p. 285. 527. et in Petri Constant Epistolis Romanorum Pontificum p. 37. 54.

Adde Prosperi Mandosii Bibl. Romanam Cent. VII. 13. Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 212. Oldoini Athenaeum Romanum p. 604.

* Conflictus eius cum Judaeis apud Surium editus plane diversus est ab eo qui legitur in MS. meo Cod. membran. scripto Saec. XIV. Titulus huius est; *Convocatio Judaeorum adversus S. Silvestrum* Incipit *Abiator primus illorum dixit principale negotium est videlicet Deum, quem colimus, quia unus est per legem ipsius ignorare.* Apocryphum hoc opusculum in fine mutilum est. Forte tamen coincidet cum eodem opusculo, prout legitur in Bibliotheca concionatoria Combefisii quae modo non est ad manus. *

SILVESTER II. Papa, vide supra *Gerbertus*.

SILVESTER *de Balneo-Regio*, Hetruscus, Ord. S. Augustini, a. 1469. fuit Regens Collegii Senensis, a 1472. Romanus, an. 1477. Romanae provinciae Rector, a. 1483. Ordinis Procurator Generalis, tandem an. 1485. Vicarius Generalis, quo anno d. 13 Sept. obiit. Scripsit *de potentia generandis in divinis, de nobilitate intellectus et vo-*

luntatis, de Canonizatione B. Simeonis de Tridento, de subjecto Theologiae, Quaestiones Theologicas. Philippi Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 624. Gandolfus de script. Augustinianis p. 314. (*De passione Christi Discursus* Mazzucchelli II. 65. Lucchesini.)

SILVESTER *Giraldus*, vide sup. III. 59.

SILVESTER *de Marradio*, Etruscus, Ord. Praedicatorum, circa an. 1500. scripsit *Speculum veri et humilis praedicatoris revelatum.* Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. pag. 859.

SILVESTER *Mediolanensis*, Ord. Praedicatorum conventus S. Eustorgii, vixit an. 1520. Scripsit *Tractatum de ente et essentia, Quaestiones varias.* Idem p. 772. Picinelli Athenaeum eruditorum Mediolanensium p. 485. Altamura p. 167.

SILVESTER *Mazolinus, Prierias*, sive *de Prierio*, a patria, villa Marchionatus Cebensis, prope urbem Cevam (*Ceva*) sita, fuit monachus Dominicanus, Professor Patavinus, Prior Mediolanensis, Veronensis et Comensis, Vicarius generalis, an. 1515. Magister S. Palatii, obiit a. 1523. Scripsit *Comment. in Sphaeram et in Theoricas planetarum*, Venet. 1513. Mediol. 1514. *Testum Dialecticae*, Venet. 1496. 4. *Auream Rosam* in Evangelia totius anni, saepius editam, *Errata et argumenta Lutheri recitata et repulsa* Romae 1520. 4. *Epitomam Capreoli*, Cremon. 1497. 1649. 4. *Summam Summarum*, quam Silvestrinam inscripsit, saepius qq. editam. *De juridica et irrefragabili veritate Romanae Ecclesiae Romanique Pontificis.* Rom. 1520 4. et alia longe plura. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum t. II. p. 55. Baelii Dictionarium, Oldoini Athenaeum Ligusticum p. 496. Sopranus de Scriptoribus Liguriae pag. 255. Andr. Rossotti Syllabus Scriptorum Pedemontii pag. 523. Possevinus tom. II. Apparatus pag. 405. Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini t. II p. 186. Marraccii Bibl. Mariana t. II p. 365. et supra PRIERIUS 316.

(313 SILVESTER *Meucci* de Castelione Aretino (seu Florentino) Anno 1516. degebat in Coenobio Veneto prope Murianum et op. Abb. Joachim Card. Aegidio dicavit. Obiit ibid. an. 1535. 20. martii. Vid. Possevin. in Appar. 2. et Gandolfo De CC. Augustinianis 314. 414. 413. Ab eo edita *Abb. Joachim explanatio in B. Cyrillum de statu Ecclesiae. Concordiae V. et N. Testamenti.* Ven. de Lucre 1519. 4. *super Jsaiam de oneribus in orbem Universum:* Abb. Joachim *Expositio in Apocalypsin* Ven. Bindoni 1527. 4. et Patavi 1616. 4. *Interpretatio in Hieremiam* ubi *luce clarius ostenditur Ecclesiam carnalem* (quae nova Babylon nuncupatur) *fore percutiendam triplici gladio scil. amissione ab Alemannorum imperio* etc. Ven, per Benalium 1525. el Colon. op. L. Atect 1527. 4.)

Andreas SILVIUS, de quo jam supra actum est t. I. p. 86. ubi tamen pro *Arelatensis* legendum *Atrebatensis.* Ejus etiam sunt *Libri duo de miraculis S. Rictrudis*, ανωνιμος editi in Actis Sanct. d. 12 Maji. Adde Oud. t. II. p. 1689 et quos ille citat.

SILVIUS *Bonus*, Britannus, Latini sermonis peritus, Rhetor et Poeta sec. V. Cum Maximo Britannorum Rege in Galliam transfretavit, ubi Ausonium aemulum et inimicum expertus est. Scripsit *Maximi Caesaris laudes, de bellis Armoricis, Epistolas, Invectivas in Ausonium.* Ita Lelandus c. 20. Balaeus Cent. I. 40. Pitseus c. 29. quae quum describerem, statim mihi sublestae fidei videbantur, quod Vossio quoque visum est, qui omnia commentitia, nec ullius veterum testimonio suffulta esse agnoscit: de Histor. Latinis III. 12. pag. 829. Occasionem autem huic commento sumserunt ex Ausonii Epigr. 109. et quinque sequentibus, quae contra hunc Silvium Bonum directa sunt.

SIMEON *de Colonia*, monachus nescio quis, scripsit *Speculum Alchimiae minus*, quod est in Bibl. Regia Parisina. Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 780.

SIMEON *Dunelmensis* monachus et Praecentor Ord. S. Benedicti Congregationis, et Theologiae Doctor Oxoniensis. Post irruptionem Danorum omnes historiarum reliquias in variis monasteriis conquisivit, et inde opera sua conscripsit, mortuus circa an. 1130. Eo frequenter usus est,

Lelando teste. Rogerius Hovedeuns, ita tamen, ut auctorem suum ne semel quidem citaverit. Opera ejus sunt haec:

1. *De regibus Anglorum et Danorum* ab a. 616. usque ad 1129. apud Twysdenum S. R. Angl. p. 85.

2. *De obsidione Dunelmi* an. 869. Ibidem pag. 79.

3. *De Archiepiscopis Eboraci* Ibidem p. 75. et apud Labbeum tom. I. Novae Bibl. MSS. sect. 2.

4. *Historia Dunelmensis Ecclesiae.* Ibidem p. 1 Hanc Seldenus in praef. Scriptoribus Twysdeni praemissa, nec non Acta Sanctorum tom. III. Martii p. 124. 125. et tom. VI Maji. p. 718. Turgoto tribuunt, de quo inferius suo loco.

5. *De passionibus SS. Martyrum Ethelberti et Ethelredi, Abbreviationes Malmesburiensis.* a *et Epistolae ad Elmerum* huc usque nondum prodierunt.

Vide Lelandum c. 160. Balaeum Centur. II. 98. Pitseum c. 226. Caveum pag. 577. et ante omnes Seldenum in praefatione ad Scriptores Twysdeni p. 1. seqq Oudinum tom. II. p. 1101.

SIMEON *Scotus* carmine scripsit *Acta S Columbae* ad Alexandrum Scotorum Regem, ut notat Jac. Usserius de primordiis Ecclesiae Anglicanae p. 689. 697. ex quo fragmenta quaedam exhibet Jo. Colganus in Triade Thavmaturga Hiberniae p. 466.

SIMON *Afflegemiensis* coenobii monachus in Brabantia, Ord. S. Benedicti: circa annum 1250. Scripsit *Sermones in Cantica Canticorum*, *Abbreviationem Moralium Gregorii in Jobum, Comment, in Ezechielem* ex Gregorio, Collationibus Patrum et Richardo de S. Victore, *Visionem cujusdam conversi Ord. Praemonstratensis ex monasterio Postele.* Henr. Gandavensis de script. Eccles. c. 56. Valer. Andreae Bibl. Belgica p. 811. Swertius Athenis Belgicis p. 674. 675.

SIMON *Ailwardus*, Poeta Anglus, vixit an. 1456. et *de ludo scaccorum* scripsit. Pitseus Append. Cent. IV. 34.

SIMON *Alcoccus*, Anglus, Theologiae Doctor, Professor et Concionator circa a. 1380. Scripsit *de modo dividendi thema pro materia sermonis dilatanda*, *Expositiones in Magistrum Sententiarum et Conciones.* Balaeus Centur VI. 52. Pitseus c. 652.

SIMON *de Angelis*, Ord. Praedicatorum in conventu Senensi sec. XV. vergente, scripsit *Vitam Catharinae de Lenziis*, quae vulgo altera Catherina de Senis dicta erat, cuique a sacris confessionibus fuit. Vinc. Maria Fontana de Provincia Romana Ord. Praed. p. 376. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum. tom. I. p. 876.

SIMON *Angelus de Rocci*, Senis natus anno 1437. Ord. Praedicatorum, Patavii literis incubuit, post Lector Bibliae et Sententiarum in conventu Senensi, Regens studii Florentiae ad S. Mariae novellae, obiit a. 1509. Scripsit de quaestione, *an vita laicalis, an claustralis sit praeferenda?* item *Officium Ecclesiasticum in festo S Ambsosii Sansedonii confessoris Ord. Praedicatorum recitandum et cantandum.* Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedic. tom. II p. 13.

SIMON *Anglus*, Ord. Praedicatorum seculo XIV. exeunte, scripsit *Postillas super IV. Prophetas majores*. *super libros Maccabaeorum*, *in Proverbia Salomonis*, *in praefationes Bibliorum S. Hieronymi.* Idem Quetif pag. 705. Pitseus Append. Centur. IV. 35.

SIMON *Baringuedus*, Tolosanus, Theologiae Doctor Parisinus circa annum 1373. Scripsit *Comment. in Apocalypsin*, *de Trinitate*, *de viribus animae*, *in priora et posteriora Aristotelis*, *de attributis*, *Opera quaedam Augustini in Conclusiones redacta.* Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p 625. Gandolfus de ducentis scriptoribus Augustinianis p. 314.

SIMON *Beaulieu*, apud Bellum locum in Bria Campaniae familia nobili ortus, fuit Archidiaconus Carnotensis et Pictaviensis, tum Canonicus Bituricensis et

a) De his ita scribit Henricus Wharton praef. ad tomum I. Angliae Sacrae p 17. *Willelmi* (Malmesburiensis *Historiam* (Pontificum Anglorum) *Simeon Dunelmensis abbreviasse dicitur. Extat quidem ejusmodi Abbreviatio in Bibliotheca Lambethana, nullius plane pretii.*

Sancti Martini Turonensis, tandem Archiep. Bituricensis et Cardinalis. Hunc Bonifacius VIII. Legatum misit in Gallias ad componendum bellum inter Philippum IV. Franciæ et Eduardum II. Angliæ Reges. Extant ejus *Acta Synodi Provincialis*, quam habuit in sua Ecclesia a. 1282. al. 1284 apud Baluzium tom. IV. Miscellaneorum p. 205. et *Epistolae*, quarum aliquas referunt Sammarthani tom. I. Galliæ Christianæ. (a) Hæc Oldoinus in Athenæo Romano p. 606.

SIMON *Benignus*, Modrusiæ in Croatia Episcopus, claruit a. 1513. quo Concilii Lateranensis Patribus sessionem sextam d. 27 Aprils celebraturis verba fecit *de schismatibus seculi postremi*, *promissa toties Ecclesiae reformatione*, *et bello Turcis inferendo*. Exstat ille Sermo una cum Epistola ad Bernardinum de Frangepanibus dedicatoria, Concil. tom. XIV. pag. 144. Hæc Whartonus Append. ad Caveum p. 162.

SIMON Abbas *S. Bertini*, vide infra SIMON *Gaudensis*.

SIMON *de Bertis*, sive *Bertius*, Florentinus, Ord. Prædicatorum Magister Theologiæ. Prior cœnobii Romæ ad Minervam et Tusciæ Vicarius, circa a. 1491. Scripsit *Diversorium concionatorum*, quo integrum Quadragesimale, et Sermones præterea LX continentur. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I, p. 875. Pocciantii Catal. Scriptorum Florentinorum, p. 161. Jul. Niger p. 504. Altamura p. 213 525.

SIMON *Bituricensis*, vide infra *de Sulliaco*.

SIMON *Bononiensis*, Ord. Eremitarum S. Augustini, Theologiæ Magister, obiit a. 1333. Scripsit *Librum de novo mundo*. Orlandi Notitia Scriptorum Bononiensium p. 247. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 626. Gandolfus de ducentis Augustinianis scriptoribus pag. 315.

SIMON *Boraston*, vide paullo post. *Burneston*.

SIMON *Borsanus*, Archiepiscopus Mediolanensis et Cardinalis SS. Joannis et Pauli obiit a. 1381, reliquit *Volumen super librum Clementinarum*. Phil. Picinelli Atenæum eruditorum Mediolanensium p. 494. Oldoini Athenæum Romanum pag. 607.

SIMON *Bredonus*, seu *Biridanus*, Winchecombæ in Anglia natus, Oxoniæ in Collegio Mertonensi literis incubuit, Medicus et Astrologus insignis, circa a. 1386. Scripsit *in Esaiam Prophetam*, *in computum Ecclesiasticum Roberti Lincolniensis*, *Logicam*, *Aritmeticam theoricam*, *Tabulas Chordarum*, *Calculationes Chordarum*, *in demostrationes Almagesti*, *de proportionibus*, *Æquationes planetarum*, *Trifolium de re medica*, *Astronomiam calculatoriam et judiciariam etc.* Lelandus cap. 373. Balæus Cent. VI. 65. Pitseus cap. 681.

SIMON *Burneston* alias *de Borastona*, Ordinis Dominicanorum Monachus, post Provincialis, et Theologiæ Doctor Cantabrigiensis circa a. 1337. Scripsit *Alphabetum de vocabulis praedicabilibus*, *Concordantiam quorundam Doctorum*, *Distinctiones Theologiae*, *de Criminibus corrigendis*, *de ordine judiciario*, *de unitate et ordine Ecclesiasticae potestatis*, *de postulandis suffragiis etc.* Balæus Centur. V. 41. Pitseus cap, 513 Jac. Quetif de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum tom. I. p. 594. Altamura p. 475. Oudinus III. p. 872.

SIMON *Camers*, sive *de Camerino*, Ord. S. Augustini, fundator congregationis Montis Ortoni apud Patavium, ubi a. 1478. obiit. Scripsit *Sermones in festivitates annuas*. Jacobilli Bibl. Umbriæ p. 148. Gandolfus de ducentis scriptoribus Augustinianis p. 315.

SIMON *de Catana*, vide infra *Simon de Puteo*.

SIMON *Fidatus*, *de Cassia* dictus, quia Cassia Hernicorum urbe oriundus erat, fuit Eremita Ordinis S. Augustini in conventu Florentino, ubi a. 1348. diem suum obiit. Prostant ejus *Enarrationes Evangelicæ veritatis* sive *Gesta Salvatoris*, 1485, sine anno et. loco. Basil. 1507.

Colon. 1533, 1540, fol. et alibi, *Liber de B. Virgine*. Basil. 1517, *de doctrina Christiana*, *Expositio Symboli*, *de speculo Crucis*, *Epistolae* et alia. Trithemius de Script. Eccles. c. 605. Aubertus Miræus c. 433. Whartonus in Append. ad Caveum p. 23. Acta Sanctorum tom. I. p. 267. Jacobilli Bibl. Umbriæ p. 250. Gandolfus de ducentis Augustinianis scriptoribus p. 321. Phil. Elssius in Encomiastico Augustiniano p. 629.

* Præter libros a Bibliothecario indicatos, sunt et alii qui ab authore hoc prodiecunt commemoratione dignissimi, nempe liber de *Vita Cristiana* hic indicata. *Liber de disciplina spiritualium*, et alter *in verba S. Pauli: si spiritu vivimus. Liber de cognitione peccati. De vita heremitica. De conflictu Christiano* opera ista omnia nondum lucem viderunt. Vide Gandolfo pag. 324.

Eius tamen de vita Christiana liber Italice scriptus est non Latine, ut ex duplici Codice Bibliothecæ Riccardianæ Catalog. pag. 154 discimus. In titulo eiusdem unius Codicis ita legi monet Lamius ibid. *Ordine della vita Cristiana compilatoda F. Simone da Cascia de' Romitani Frati di S. Agostino intorno agli anni Domini* 1333 *quando stava in Firenze predicatore.* Opera alia Italica eiusdem ibid. legas. (312.) Italice prodiere.

Espositione degli Evangelj Volgarizzata da F. Guido Venetia, Annibale da Foxo 1486 *fol.* et dein id. opus — *Firenze per Bartolommeo di Francesco De' Libri* 1496. *fol. fig. accedit Predica di Giordano da Rivalto.*

Opera devotissima de la Vita Cristiana. Milano de Vimercato 1521. 4. *ch.* 47. *et dein in Torino* 1779. 8.

Doctissimi P. Jo. B. Audiffredi prolixum sane opusculum cui tit. — *Saggio di osservazioni di G. Cesare Bottone sopra il discorso* (di Gio. B. Moriondo) *premesso all' Ord. della vita Cristiana del B. Sim. da Cascia Stamp. in Torino* l'an. 1779 Cosmopoli (Roma) 1780. 8 pag. 110. non inutiliter certe videndum.

* SIMON Constantinopolitanus Jacumæus vel Sacumaeus ab Allatio dictus ex Monaco Ord. Basiliani Hieracensis Episcopus a Clemente VI. renunciatus An. 1348 tum ad Thebanam sedem assumptus an. 1366. teste Vghellio 9. Ital. Sac. Vet. edit. col. 548 Latine vertit libellum Plutarchi de remediis iræ iussu Petri de Corsinis S. R. E. Cardinalis et Episcopi Portuensis. Cum vero versio illa obscuritate et imperitia Latini Sermonis multa exhiberet ambiguas cultiori stylo illam refinxit Pierius Coluccius Salutatus et in capita distinctum eidem Cardinali Portuensi direxit. Versionem hanc nunquam prodiisse credo, at servatur in MS. meo Codice Chartaceo.

SIMON *Corbeiensis*, sive e Corbila, Gallus, Theologus, Parisinus, Carmelitarum in Gallia Provincialis, scripsif *Glossas Scripturarum*, *Sermones* plures, vixit a. 1312. Possevinus tomo II. Apparatus p. 407.

SIMON *le Couvreur*, Atrebas, Ord. Carmelitici ibidem a. 1462. monachus, post Prior Conventus Vesontionensis, in Burgundia usque ad a. 1489. quo Atrebatum reversus est. Scripsit *Historiam rerum suo tempore gestarum sub Carlo VI. Galliae Rege usque ad a.* 1412. Val. Andreæ Bibl. Belgica p. 811.

SIMON (perperam alii *Petrum* vocant) *de Cramodo*, vel *Crammaudo*, Gallus, ex Magistro libellorum supplicum Aginnensi Præsul Biterrensis, Carcassonensis, Avenionensis, Pictaviensis et Remensis, post Patriarcha Alexandrinus. Interfuit Synodo Parisiensi a. 1398 ad componendum schisma habitæ, in qua publicatus est *Tractatus de Schismate*, quem Simon composuerat. Tandem Cardinalis tit. S. Laurentii in Lucina interfuit Concilio Constantiensi: obiit anno 1429. Oldoini Athenæum Romanum p. 607. Epistola a, 1400 scripta ad Archiepiscopum *Cantuariensem super materia unionis Ecclesiae*, exstat in Martene et Durand Thesauro novo Anecdotorum tomo II. pag. 1230.

SIMON *Cremonensis*, Ordinis Fratrum Eremitarum Augustinianorum, circa annum 1337. Scripsit *Sermones in Evangelia*, Reutling. 1484 fol. *in Epistolas*, *Quadragesimale*, *Sermones de praecipuis Deiparae festivitatibus*, *Quaestiones et Expositiones Sententiarum*, *de indulgentiis Assisii etc.* Trithemius c. 602. Miraeus c. 433. Whartonus Append. ad Caveum p. 24. *Sermones* in monasterio August. Ratisponensi manu exaratos asservari docet Felix Milensius in Alphabeto Ordinis Eremitarum S. Augustini p. 283. Arisii Cremona literata tom. I. p. 179. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 626. Gandolfus de CC. Augustinianis scriptoribus p. 319. Hippol. Marraccii Bibl. Mariana tomo II p. 368.

* *Simon Cremonensis* aliquanto serius quam hic constituitur floruit, nam An. 1387 Regens scholæ cœnobii sui Gennensis constitutus est, extatque eius mentio in vetustis documentis usque ad Annum 1390. Præter opera hic indicata scripsit etiam *Collationes mortuorum in Evangelia et epistolas totius anni*, *quaestiones de Sanguine Christi*, *harmoniam in Evangelia*, *in Epistolas Pauli*, *libros sanctorum*, *quibus additae sunt Constitutiones Clementis V.* (ita P. Gandolfo, sed quid sit postremum hoc opus non assequor) Vide Gandolfo in Diss. de CC. Augustinianis.

SIMON *Dominicanus*, vide supra SIMON *Anglus*.

SIMON *Dunstadius*, Anglus, Franciscanus, et Ordinis sui Provincialis, scripsit *in Aristotelis Meteora*. De ætate non constat. Lelandus c. 442.

SIMON *Fevershamensis*, Anglus, Theologiæ Doctor Oxoniensis, et Ecclesiæ Birtonensis in Comitatu Gantiæ Rector circa a. 1370. Scripsit *in Aristotelem de animalibus*, item *in ejus priora et posteriora*, *Quaestiones super Ethica Aristotelis*, *Quaestiones in Meteora*, *Quaestiones de anima*, *de sensu et sensato*. Lelandus c. 408. Balæus Cent. VI. 30. Pitseus c. 623.

SIMON *Fidatus*, vide supra *Simon de Cassia*.

SIMON *de Florentia*, vide infra *Simon Tornaquincius*.

SIMON *Fraxinus* Anglice *Asche*, Canonicus Herefordiensis circa a. 1200. Silvestro Giraldo amicissimus. Scripsit pro ipso *Apologiam rhythmicam* contra Adamum Abbatem Dorensem: *de innocentia ejusdem*, quæ nunc prodierunt tomo II. Angliæ sacræ: *Epistolas et Carmina*. Lelandus c. 215. Balæus Centur. III. 39. Pitseus c. 277. Jo. Prince Danmonii orientales illustres. p. 9.

SIMON *Freron*, Canonicus Aurelianensis, Concilii Basileensis primum ad Pontificem, deinde ad Imperatorem Constantinopolitanum Legatus. Ejus sunt *tertia pars propositionis*. Imperatori jam dicto factæ, in Conciliis Labbei tomo XII p. 826. *Epistola ad Papam super facto Graecorum* in Martene et Durand Collect. ampliss. tom. VIII. p. 756.

SIMON *Gallus*, Ord. Prædicatorum, seculo XV. Scripsit *Abstractiones Epistolarum s. Sermones Dominicales*, *Speculnm Ecclesiae pro rudibus sacerdotibus*. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. pag. 904.

SIMON *Gandavensis*, patria Londinensis, sed patre Flandro Gandavensi natus, a. 1297. Episcopus Sarisburiensis. Ejus sunt *de vita solitaria*, *Meditatio de statu Praelati*, *Statuta Ecclesiastica ad suos Sacerdotes*. Lelandus c. 313. Balæus Centur. IV. 73. Pitseus c. 431. Swertii Athenæ Belgicæ p. 675.

SIMON *Gandensis* alius, primum Alciacensis Ord. Bened. apud Hesdinum Artesiæ oppidum, post ad S. Bertinum Abbas, scripsit *Chronicon Ecclesiæ Bertiniacæ* ab anno 1021 usque ad annum 1148 quo Gandavi obiit. Val. Andreæ Bibl. Belgica p. 811. Sanderus de eruditis Gandavensibus p. 117, 118.

SIMON *Genuensis*, vide paullo inferius SIMON *de Janua*.

SIMOM *Genuensis*, alius a superiore, Medicus circa finem seculi XIV scripsit

contra Matthæum Silvaticum *Opus Pandectarum Medicinæ*. Sopranus de Scriptoribus Liguriæ p. 247. Oldoini Athenæum Ligusticum p. 500.

SIMON *Gramaudus*, vide supra SIMON *de Cramado*.

SIMON *Hentonus*, aliis *Wintonius*, quod Pitseus ita conciliat, quod ille Hentoniæ in villa prope Wintonium natus, in hac autem urbe educatus et monachus Dominicanus fuit. Floruit circa annum 1360. Commentatus est *in varios libros Biblicos*, scripsit præterea *de articulis fidei, et de decem præceptis*. Balæus Cent. V, 99. Pitseus c. 591. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I p. 648.

SIMON *Hermannus*, Harlemensis, Ord. Carmelitarum circa a 1460 scripsit *Copulata Sermonum et de votis monasticis*, Val. Andreæ Bibl. Belgica p. 811 Swertii Athenæ Belgicæ p. 675.

SIMON *de Hungaria*, Ord. S. Augustini, *Ægidii Romani Quodlibeta sex* edidit Bonon 1482 *et ejusdem Theoremata* ibidem, non addito anno impressionis. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 627.

SIMON *de Janua*, vero nomine *Simon a Cordo*, patria Genuensis, professione Medicus, post Nicolai V. Pontificis Subdiaconus et Cappellanus, Canonicus item Rothomagensis circa annum 1300 scripsit *Synonyma Alchimiae* de diversis libris et ponderibus, mensuris item et signis medicinalibus, quæ MS. sunt in Bibl. Medicea et. S. Gatiani Turonensis. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 383, 1276. Librum quoque *Serapionis de diversis Medicinis* in Latinum sermonem convertit: ibid. p. 1197, 1295. *Liber XXVIII Bulchasi Benaberazerin translatus a Simone Januensi, interprete Abram Judæo Tortuosiensi*, impressus est Venetiis per Nic. Jenson 1471, 4 cum Libro *Servitoris* de præparatione medicinarum simplicium. Alia editio prodiit Venet. 1479 de qua Maittaire tom. I, p. 404. *Notas* ejus *marginales* in Alexandrum Iatrosophistam ex Codice 334 citat Car. du Fresne in Indice Auctorum, quem Glossario praefixit, quæ tamen editæ sunt Lugduni 1504, 4 et Papiæ 1528, 8 *Clavis sanitatis*, in qua simplicia medicamenta latina, græca et arabica ordine alphabetico traduntur, prodiit Venet. 1486, 1510, 1514 folio Adde Sopranum de Scriptoribus Liguriæ p. 257. Oldoini Athenæum Ligusticum p. 499. Mercklini Lindenium renovatum p. 971. Fabricium Bibl. Græcæ Vol. XIII pag. 424. Oldoini Theatrum Archiatrorum Pontificiorum p. 214 seqq.

* Si vir iste doctissimus Nicolai V capellanum egit non potuisset utique circa Ann. 1300 scribere *Synonima*, non enim inter se conveniunt hæc duo. Reipsa igitur capellanum et medicum egit Nicolai IV. quare potuit circa Ann. 1300 scribere *Synonima Alchimiæ*, *Clavis sanitatis*, quae opus illius est, hunc titulum accepit a Campano D. Papæ capellano et canonico Parisiensi, ut legimus in Epistola eiusdem Campani operi præfixa. Reipsa tamen in antiquissima editione, quam modo, dum ista scribo, versor manibus *Synonyma Simonis Genuensis* inscribitur, Editio, cuius jam memini, Mediolani prodiit Ann. 1473 per Antonium. Parmensem in fol.

SIMON *Islepus*, Archiepiscopus Cantuariensis, fundator Collegii Cantuariensis in Academia Oxoniensi, obiit anno 1366. Scripsit *Sermones Quadragesimales, de Tempore et Sanctis, pro ordine Sacerdotali Constitutiones Decretales*, *speculum Regis Eduardi III Epistolas.* Balæus Centur. VI, 20. Pitseus c. 610.

*Archiepiscopi huius Cantuariensis Constitutiones pluries editæ sunt in III vol. Concil. M. Britanniæ a Wilkins vulgato pag. vero 52 legas constitutiones eius, sive Statuta Aulæ Cantuariensis in Universitate Oxoniensi.

SIMON *Langham*, monachus Ord. S. Benedicti, Abbas Westmonasteriensis, Episcopus Eliensis, demum Archiepiscopus Cantuariensis obiit Avinione a. 1376. Scripsit *Sermones et de Consuetudinibus.*

Pitseus c. 640. Ex Sermone ejus, quem in Synodo habuit, testimonium veritatis producit Henr. Wharton in Auctario ad Usserii Hist. dogmaticam de Scripturis et Sacris vernaculis p. 432.

* Epistolæ quædam ex ejus Regesto extractæ insertæ sunt in collectione Conciliorum M. Britanniæ apud Wilkins T. III p. 64 et deinceps.

SIMON *Langtonus*, frater Stephani Langtoni Archiepiscopi Cantuariensis, et ejusdem Ecclesiæ Archidiaconus. Archiepiscopus Eboracensis electus, sed a Rege et Papa rejectus fuit. Tandem Ludovici Galliæ Regis Cancellarius fuit, quem quod contra Anglos incitaverat, excommunicationem Pontificis incurrit, et obiit a. 1248. Scripsit *de poenitentia Magdalenæ et Epistolas*. Balæus Centur. IV, 5. Pitseus c. 346. Bulæus hist. Univ. Parisinæ tom. III, p. 710.

SIMON *de Leontino*, Siculus, a patria sic dictus, Ord. Prædicatorum, nobili loco natus, Prior Messana, a. 1268. Episcopus Syracusanus eligitur, obiit anno 1292. Scripsit. *Quaestiones quodlibeticas, et Acta legationis ad Petrum Aragoniæ regem*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I, p. 431.

SIMON *Leontinus*, alius, Ord. Minorum Conventualium S. Francisci, vixit sub Friderico III. Siciliæ Rege a. 1328 cui a confessionibus fuit et concionibus, apud quem etiam Majoris Capellani munus obiit. Scripsit *Chronicon regni Siciliae*, cujus editionem promisit Michaël de Judice Abbas Cong. Casinensis Monteregali in Sicilia: vide Giornale de' Letterati d'Italia tom. VI p. 518. Alia vernaculo sermone scripsit, sed quæ huc non pertinent. Adde Ant. Mongitore Bibl. Siculam tom. II p. 229, 230.

SIMON *Lingoniensis*, Gallus, a patria, quæ civitas Episcopalis in confinio Campaniæ et Burgundiæ est, ita dictus, Ord. Prædicatorum, primum Parisiis legit Sententias, deinde Provincialis Franciæ et Magister Ordinis, tandem a. 1366. Episcopus Nannetensis et a. 1383. Venetensis, paullo post fatis concessit. Ejus sunt *Acta legationum, quas pro summis Pontificibus et regibus Franciae plures egit, Statuta diœcesis Nannetensis*, quarum particulam ediderunt Martene et Durand tom. IV. Thesauri novi Anecdotorum p. 961. *Sermones et orationes publicae plures*. Vide Jac. Quetif de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum tom. I, p. 636, 637. Altamura p. 133.

SIMON *Marianus Philippus*, nescio quis, scripsit *Historiam sui temporis*, quæ MS. est in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 139.

SIMON *de S. Martino et de S. Nicolao*. Epistola cujus est Exordium: *Simoni de S. Martino Simon de S. Nicolao sal. Ad quaestiones tuas respondemus.* Item prolixa Epistola, quæ sic incipit: *Dilecto Priori de S. Nicolao Simoni, Simon modicus de S. Martino, non modicae patientiae humilitatem*. Item Epistola, quæ incipit: *Dilecto suo Simoni dilectus ejus Simon*. Hæc sunt. in Bibl. monasterii S. Martini Tornacensis, teste Ant. Sandero Bibl. Belg. MSS. I. pag. 127. cujus hæc sunt ad verbum. Apparent ex his, utrumque Simonem fuisse Tornaci, alterum in monasterio S. Martini, alterum S. Nicolai.

SIMON *Mepham*, Anglus, Canonicus Cicestriensis, dein Archiepiscopus Cantuariensis, mortuus a. 1333. Composuit *Canones de justitiis, de feriis, de appellatione, de testamentis, de decimis, de Ecclesiis ædificandis, de clandestina desponsatione*. Lelandus c. 343. Balæus Centur X. 85. Pitseus c. 503.

* Constitutiones illæ, de quibus hic Bibliothecarius, sunt Concilium Provinciale Cantuariense Ann. 1328, et alterum Maghseldense Ann. 1332. quæ habentur in Collectione Concil. Britanniæ.

SIMON *Pistoris*, Lipsiensis, Medicinæ Professor et Senator Lipsiensis, sator familiæ in Saxonia celeberrimæ, vixit sub finem seculi XV, et initium XVI.

Ejus sunt diss. *de Malo Franco*, Lips.

1498. 4. *Declaratio defensiva Positionis de malo Franco*. ibid. 1500. 4. *Confutatio conflatorum circa Positionem quandam extraneam et puerilem Doct. Martini Mellerstad de Malo Franco*, ibid. 1501. 4. Varia scripta de hac controversia enumerat Leichius de origine Typographiæ Lips. p. 78. Vide Centuriam Maderianam n. 57, et Mercklin Lindenium renovatum p. 973.

SIMON *Poncius*, Tarraconensis, Medicus circa a. 1430. Scripsit *Apologeticum sive defensionem veteris instituti Hieronymianorum Hispaniae adversus praetensam, Lupi reformationem*, quod edidit Petrus de la Vega in fine Chronici Ordinis Hieronymianorum. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. X. 3. n. 150.

SIMON Abbas *Praemonstratensis* circa annum 1470. Ejus *Epistolae* sunt in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 18. 69.

SIMON *de Puteo*, Messanensis, eo ibidem in conventu S. Dominici monachus, Magister Parisinus. Inquisitor per Siciliam generalis, juris E. R. collector et Nuncius Apostolicus. post a. 1378. Episcopus Catanensis, obiit sub finem secuii XV. vel initium sequentis. Ejus sunt *Acta sive in inquisitione sive in defensione jurium Pontificiorum, praesertim Urbani VI* quæ in archivis Siculis et Vaticanis servantur. Vide Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 706.

SIMON *de S. Quintino*, a patria, scilicet Augusta Veromanduorum ita dictus, Ord. Prædicatorum, a. 1245 ab Innocentio IV in Tartariam missus est, ut incolas ad fidem Christianam converteret, in quo itinere annos duos et sex septimanas insumsit. *Descriptionem* illus *itineris* a Simone acceptam Vincentius Beluacensis inseruit Speculo Historiali lib. XXX. c. 95 seqq. qui etiam lib. XXX. cap. 2 promittit, se quædam suppleturum, quæ in historia Fr. Simonis desunt. Gallice versa prodiit cum itinere F. Guillelmi de Rubruquis et aliis rerum Tartaricarum tractatibus, int. Petro Borgeron. Paris. 1634. 8. Altamura Bibl. Dominicana p. 10. Quetif tom. I. p. 122.

SIMON *Reinalduccius*, Tudertinus, Ord. Eremitarum S. Augustini, Theologiæ Lector, reliquit *Sermones de B. Virgine*, et *Sermones festivos*, qui MSS supersunt in Conventu S. Praxedis. Obiit a. 1395 vel, ut aii, 1400. Hippol. Marraccii Bibl. Mariana tomo II, p. 370.

SIMON *Ribisin*, Juris Utriusque Licentiatus, Raymundi Cardinalis Gurcensis Secretarius, non nisi una Epistola ad Reuchlinum data mihi notus est, quæ inter Reuchlinianas habetur p. 67.

SIMON *Romanus*, ex ordine Eremitarum S. Augustini, S. Theologiæ Lector Patavii a. 1458 scripsit *Vitam B. Helenae* Viduæ tertii Ordinis Eeremitarum S. Augustini, ejus avtographum periisse videtur, versionem ex antiquo Italico concinniorem dedit Jo. Bapt. Sartorius, Utini 1632. Inde versionem Latinam confecerunt Historiographi Sanctorum Antwerpienses tom. III. Aprilis. p. 248.

SIMON *Saltarelli*, Florentinus, Ord. Prædicatorum, nobili loco natus. Fuit a. 1311 provinciæ Romanæ Provincialis, a. 1312. Procurator generalis, a. 1317. Episcopus Parmensis, a. 1323. Pisanus, obiit a. 1342 ætatis octogesimo. Scripta ejus sunt: *Acta Pisis in causa Petri Corbarii Antipapae, Apologiae plures pro summo Pontifice contra Ludovicum Bavarum.* Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 611. Julius Niger de Script. Florentinis p. 506. Altamura p. 117. (212 De eo vid. op. V. *Fineschi Illustri di S. M. Novella Firenze* 1792. 4.)

SIMON *Soutray*, Anglus, monachus Benedictinus in cœnobio S. Albani, alii Eremitam Augustinianum vocant, Doctor Theologiæ Oxoniensis, et adversarius Wicleffi, circa annum 1382. Ejus sunt *de auctoritate Ecclesiae*, *de Sacramento altaris et contra Wicleffitas*. Balæus Cent. VI. 83. Pitseus c. 674. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 731.

SIMON *Spirensis*, Carmelita, totius Alemanniæ Prior Provincialis, Magister Parisiensis, Coloniæ Theologiam docuit circa a. 1340. Scripsit *super Sententias*, *contra Judaeos*, *et Postillam in Epistolas Pauli Coloniae lectam*. Trithemius de scriptor. Eccles. c. 606 et de scriptor. Carmelit. p. 76 b. Possevinus tomo II. Apparatus p. 408.

SIMON *Stochius* vel *Stokius*, illustri genere natus in Cantia, anno duodecimo ætatis in eremum se contulit, et in trunco quercus cavæ habitavit, unde cognomen *Stockii*, h. e. trunci accepit. Ibi visionem habuisse ajunt, fore, ut ex Palæstina in Angliam veniant monachi, quam rem eventus quoque comprobavit, dum Carmelitanorum Ordo in Angliam pervenit. De qua visione quid sentiendum sit, docet dissertatio Joan. Launoji, aliquoties excusa. Ordini igitur illi se associavit, et a. 1245 ejus Migister Generalis constitutus est. Obiit centenarius anno 1265. Ex scriptls ejus hæc recensentur: *Canones cultus divini*, *Homiliae ad populum*, *de Christiana poenitentia*, *Epistolae ad Fratres*, *Antiphonae duae* ad Mariam, quæ incipiunt: *Flos Carmeli vitis florigera*, *et Ave stella matutina*.

Vide Lelandum c. 277. Balæum Cent. IV. 7. Pitseum c. 377. Possevinum II. p. 408. Hippolytum Marraccium in Bibl. Mariana tomo II. p. 371.

SIMON *Sudberius*, Cancellarius Sarisberiensis, vixit aliquamdiu Avenione, post Episcopus Londinensis, tandem Archiepiscopus Cantuariensis, a. 1381 in populari tumultu trucidatus. Scripsit *de celebratone Missarum*, *de paenitentiis et remissionibus*. Pitseus c. 671.

* Scripta illa de celebratione *Missarum etc.* de quibns hic, nihil esse aliud puto, quam varias illas Constitutiones, quae leguntur passim apud Wilkins num 3. An. 1375 quo Cantnariensem Ecclesiam adivit usque ad annum 1381 qno obiit.

SIMON *de Sulliaco*, Archiepiscopus Bituricensis, post Cardinalis S. Cæciliæ, vixit a. 1290. Instrumentum visitationis ejus ab a. 1284 seqq. fuit penes Jo. Mabillonium, qui Excerpta ex illo tom. II. Analectorum edidit, in editione nova p. 338, 345. *Epistola* illius *contra Praepositum Aënti monasterii de pluralitate beneficiorum* exstat ibidem p. 345. Acta vero Visitationis integra dedit Baluzius Miscell. IV p. 205. Adde Oldoini Athenæum Romanum p. 610.

SIMON *Taylor*, alliis *Taillerus*, Scotus, in re musica circa annum 1240 clarus, scripsit *Libros duos Pentachordorum*, *Libros alios duos*, *alterum de tenore musicali*, *alterum de cantu ecclesiastico corrigendo*. Dempsterus hist. Scotiæ lib. XVIII n. 1135. Jac. Quetif de Script. Ord. Prædicatorum tom. I p. 111. Ge. Mackenzie de Scotis eruditis Vol. I p. 187.

SIMON *de Thomasis*, Brixiensis, Ord. Prædicatorum, Prior Januæ in monast. S. Dominici, Concilio Pisano interfuit, post a. 1412. Episcopus Aprumiatensis (*Brugneto* sub metropoli Januensi) a Joanne XXIII evectus, obiit anno 1418. Scripsit *de Regularium privilegiis*, *contra impugnantes religiones ab Apostolica sede approbatas*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum I p. 762. Leon. Cozzando Libraria Bresciana p. 295.

SIMON *de Thondi*, Scotus, monachus Melrosensis, post a. 1171. Abbas Coggeshalensis in Anglia, tandem a. 1197. Episcopus Moraviensis in Scotia, mort. 1184. Scripsit *in Epistolas Pauli*, *de reformatione Cleri*, *de regia successione S. Malcolmi*. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord Cisterciensis p. 299.

SIMON *Thornayus*, hunc Anglici scriptores Polydorus Vergillus lib. XV cum Balæo Cent. III, 47, XII, 80 patria Cornubiensem statuunt. Contra Henricus Gandavensis c. 24. Trithemius de scriptor. Eccles. c. 467. Sanderus.

SIMONEM *de Tornaco* vel *Tornacesem* faciunt. Fuit autem Canonicus Tornacensis et Magister Theologiæ in Academia Parisina circa a. 1216. Scripsit *Summam Theologiae*, *Institutiones divinae paginae*, *Quaestiones Sententiarun*, *in symbolum*

Athanasii, *in Boëthium de Trinitate*, *Lecturas scholasticas*, et alia. Mira de eo narrat Matthæus Parisius et alii, quod, cum subtilissimus esset, nimium autem sibi tribueret, repente obmutuerit et omnia dedidicerit, ut Orationem dominicam dè novo discere cogeretur. Vide Bulæum hist. Univers. Paris. tom. III p. 8, 9 et 710. Val. Andreæ Bibl. Belgicam p. 813, 814. Swertii Athenas Belgicas p. 677. Sanderum de scriptoribus Flandriæ p. 153. Oudinum tom. III p. 26 seqq.

SIMON *Tornacensis* Episcopus, cujus diplomata duo a. 1126 et 1130 data edidit Aub. Miræus Opp. diplom. I p. 377, 380 alia adsunt in Continuatione illius tomo II p. 963, 965, 1313.

SIMON *Tornaquincius*, nobilis Florentinus, monachus Augustinianus, Theologiæ Magister et Lector in Gymnasio Patavino, obiit. A. 1429 scripsit *Sermones Quadragesimales et Vitam Monicae Matris D. Augustini*, quæ ex libris Confessionum Augustini collecta est. Edita est tom. X. Operum Augustini edit. Bened. sed, sine nomine Auctoris. Vossius de Histor. Latinis p. 719. 720. Phil. Elssii Encomiasticon Augustianum p. 627. Gandolfus de ducentis scriptoribus Augustinianis p. 326. Poccíantii Catal. Scriptorum Florentinorum p. 161. Julius Niger de Script. Florentinis p. 506 qui etiam alius cognominis ex ordine Benedictinorum a Carolo du Fresne, sed sine titulo operis, producti meminit: de quo nihil mihi constat. Fortasse, quod ad ordinem spectat, lapsus est memoriæ vel librarii. * Vix dubito hunc ipsum esse Simonem de Florentia, qui cum aliis Ordinis sui sociis Pisano Concilio An. 1409 interfuit idemque cum aliis nonnullis delectis viris consultus fuit, num liceret Concilio duos aemulos Pontifices demittere, et tertium alium a se electum assumere; responditque cum sociis in ea rerum circumstantia sat esse Patribus ita Ecclesiæ providere. Consultationem hanc ego e MS. Taurinensi Codice vulgavi in T. III. Conciliorum meor. pag. 1138.

SIMON *Tunstedus*, Anglus, monachus Franciscanus in cœnobio, ut videtur, Norwicensi, postea ejus ordinis per Angliam Provincialis, obiit anno 1369 commentatus est *in Aristotelis Meteora, et de quatuor principalibus*. Balæus Centur. VI 35. Pitseus c. 617. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 316, 317.

SIMON Cardinalis *Viennensis de paupertate Christi* MS. est in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 139.

SIMON *Vivacitus*, Catanensis, U. J. D. in Catanensi Lyceo publicus Legum interpres, vixit a. 1499. Fuit Assessor et anno dicto etiam Judex Magnæ Curiæ Regiæ. Ejus exstat *Lectura super ritu Regni Siciliae*, in Commentariis super ritu collectis a Marcello Conversano, Panormi 1614 fol. Ant. Mongitore Bibl. Sicula tom. II p. 233.

SIMON, *Waldensis* cœnobii in Anglia monachus, a. 1297. Ius Canonicum Cantabrigiæ publice docuit, et *in magnam partem juris Commentarios* scripsit. Pitseus Append. Centur. IV 36.

SIMON *Wichingham*, aliis *Vicanus*, monachus Carmelita in cœnobio Norwicensi et Theologiæ Doctor Parisinus circa a. 1360. Scripsit *Lecturas Scripturarum*, *Sermones*, *quaestiones ordinarias*, *Quodlibeta*. Lelandus c. 551. Balæus Centur. VI 15. Pitseus c. 601.

SIMON *de Wintonia*, vide supra *Simon Hentonus*.

SIMON *de Zanachis*, Parmensis, Prior Domus SS. Mariæ et Hieronymi de Montello Ord. Carthusiensis prope Tervisium, a. 1472. Scripsit *Vitam B. Ursulinae Parmensis*, monialis cœnobii S. Quintini, Ord. S. Benedicti, quæ Italice conversa prodiit Parmæ 1615. ex contextu vero Latino primigenio in Actis Sanctorum tom. I. Aprilis p. 725 ubi confer notata Henschenio p. 723, 724.

Magistri SIMONIS *Tractatus de Sacramentis* manu circiter seculi XIII exaratus habetur in bibliotheca monasterii Tegernseensis. Incipit: *Ascendens Chri-*

stus in altum, *et Patri eos*, *qui crediderant*, *commendans*, *inter caetera etc.* Rev. Vir Bern. Pez, qui hæc memorat Dissert. Isagogica ad tomum I. Thesauri Anecdotorum novissimi p. 14 conjecturam proponit, an forte sit ille Magister Simon, qui Eberhardi II. Archiepisc. Salzburgensis diplomate, monasterio Admontensi a. 1203 dato, testem agit Vide Thesaurum laudatum tom. III part. 3 p. 730.

Alius SIMON Ord. Prædicatorum, sec. XIV scripsit *Librum de naturis rerum*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I p. 730.

SIMPERTUS, vide infra *Sindpertus*.

SIMPLICIANUS, Ambrosii in Episcopatu Mediolanensi successor: *Cataneum* vocat Picinellus, nescio quo fundamento nixus. Amicus fuit Ambrosii et Augustini, quorum Epistolæ et libri ad illum directi sut. Ipse ad Augustinum et alios *Epistolas* scripsit, quas partim hinc inde reperiri ait Trithemius. Adde Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 632. *Vita Zenobii Episcopi Florentini*, quæ MS. est in Bibl. Laurentiana Florentiæ, ipsi tribuitur quod credibile non est Mabillonio Itin. Ital. p. 166 et. Papebrochio tom. VI. Maji p. 50.

Cæterum de ipso vide Gennadium cap. 36. Trithemium cap. 119. Picinelli Athenæum eruditorum Mediolanensium p. 495.

SIMPLICIUS, patria Tiburtinus, per annos XV fuit Episcopus Romanus, obiit a. 483. Confer de vita ejus Henschenii Commentarium historicum in Actis SS. tom. I. Mart. p. 133. *Epistolae* ejus aliquot habentur apud Baronium ad annum 476, n. 9, 18, 22 ad annum 477, n. 7, ad a. 478, n. 8, 10, 12, ad a. 479, n. 5, 10 ad annum 482, n. 2, 13, 20, 46 et tom. II. Conciliorum Harduini p. 803. Alias XV quas Harduinius omisit, tomo IX. Conciliorum Regiorum, et tomo IV. Labbei. *Decreta* apud Ivonem Carnotensem, Gratianum, Burchardum Wormatiensem et alios. Adde Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 198. Oldoini Athenæum Romanum p. 610.

SIMPLICIUS, monachus Casinensis. sec. VI quædam *de Regulae Benedictinae laudibus atque promulgatione* composuit, quæ idonei referunt auctores. Evolve Sigebertum de Script. Eccles. c. 31. Petrum Diaconum de viris illustr. Casinensibus a. 5.

SINDPERTUS vel *Simpertus*, Abbas Murbacensis et. Episcopus. Expungunt eum ex serie Abbatum Murbacensium Gabr. Bucelinus et Car. le Cointe Annal. Francorum, restituit autem illum Mabillonius.

De Episcopatu ejus non omnia huc usque fuerunt clara. Mabillonius sedem sibi ignotam dicit. Auctores Historiæ literariæ Gallicæ tom. IV p. 362 eum Episcopum Augustanum a. 809 mortuum dicunt. Melius Eccardus rerum Francicarum XXV 46, 47 ex variis documentis ipsum Ratisbonensem, et a. 791 defunctum esse asserit.

Ejus *Epistolam Encyclicam* admodum brevem edidit Mabillonius Annal. p. 418 cui accedit alia salutatoria. *Regularia statuta monasterii Murbacensis* edidit Bern. Pez. tomo II. Thesauri Anecdotorum novissimi p. 72.

SINIPALDUS *Burgus*, Cremonensis. Medicinæ et Philosophiæ Doctor circa annum 1399 decessit anno ætatis XCVII. Scripsit *de sanitate tuenda*, *de ratione victus*, *de nutritione et augmentatione*, *de doloribus colicis*. Arisi Cremona literata tom. I. 134, 135. Alius hujus nominis a. 1403 fuit Prætor Placentinus, de quo idem p. 140.

SIRICIUS Papa ex Cardinali, si credere fas est, S. Pudentianæ, ab a. 385-398. *Epistolae* V ejus exstant tom. I. Conciliorum Harduini p. 845. *Decem* in Epistolis Pontificum a Petro Coustant editis p. 624. *Decreta* in Collectionibus Decretorum. De aliis scriptis vel Decretis, quæ ipsi vel tribuuntur, vel perperam adscribuntur, idem Coustantius p. 699, 709. De *Epistola ad Afros* Blondellus in Turriano vapulante p. 550. *Epistola* ad Mediolanensem ecclesiam cum responsione Ambrosii habetur tomo II opp. Ambrosii

p. 963 edit. Benedict. Ab Holstenio ipsi quoque tribuitur *Epistola* ad Anysium Thessal. *de caussa Bonosi :* vide Launojum lib. I. Eplst. 7. Vide Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 200. Oldoini Athenæum Romanum p. 614. Adde Norisii diss. de sanctitate Siricii tomo IV. Opp.

SISEBUTUS, Gothorum Rex ab a. 713. ad 721. Ejus supersunt *Epistolae ad diversos* perscriptæ, in Codicibus Ecclesiæ Ovetensis, Toletanæ et Collegii Complutensis. Scripsit quoque *Vitam et martyrium S. Desiderii Viennensis in Gallia Episcopi* a. 712. passi, quæ in antiquissimo non uno Codice Sisebuto Regi tribuitur. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. V. 5, n. 221.

SISEBUTUS monachus, forte Casinensis, in Breviario seculi XI, quod in Bibl. monasterii Casinensis adservatur, auctor hymni dicitur, qui incipit, *Te Deum laudamus*, et vulgo Ambrosio adscribitur. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 219. Adde Theodori Pœnitentiale p. 328.

* Vix credo alium esse hunc a Sesebuto, qui adscripta metro oratione quaedam scripsit de *eclipsibus Solis et Lunae*, Ejus fragmentum servavit nobis anonymus in libro de Computo vulgato a Muratorio Anecdotor. T. III. pag. 160. Quem anonymum anno 810. scripsisse idem vir doctus opinatus est. incipit fragmentum istud :

Sisebutus dicit :

Cur fesso. Luna libescit (f. liquescit) *circulus orbe.*

Purpureumque jubear nivei cur tabeat oris!

Petrus de SITTAVIA, Abbas Aulæ Regiæ. ordine tertius, Ordinis Cistertiensis, non procul a Praga Bohemiæ flornit a. 1330. et postea. Patria ipsi procul dubio fuit Zittavia, urbs Lusatiæ non incelebris, quæ a nobis hodie *Sittavia* pronunciatur. Scripsit *Chronicon Aulae Regiae*, quod Historiam Bohemicam complectitur, et a Frehero sub initium Scriptorum Bohemicorum editum est : item *Volumen Secretorum Aulae Regiae*, quod miracula Beatæ Virginis, aliorumque sanctorum monachorum et Conversorum laudati monasterii continet, et ibidem MS. adservatur. *Sermones* de festis principalibus adsunt in Bibliotheca Academiæ Lipsiensis Paullina, teste Catalogo Felleriano pag. 150. Car. de Visch Bibl. Cisterciensis p. 276. Oudinus tome III. p. 896.

SIVIARDUS, Abbas *Anisolensis*, diœcesis Cenomanensis, quem Mabillonius floruisse putat initio seculi VIII. Henschenius autem a. 687. Obiisse tradit. Scripsit *Vitam S. Carilefi*, Presbyteri et conditoris monasterii Anisolæ, quam primum edidit Mabillonius Sec. I. Benedictino in Appendice p. 642, deinde Jo. Bapt. Sollerius in Actis Sanctorum tom. I. Julii p. 90. Ipsa vita S. Siviardi sine mentione tamen hujus scripti, edita est ab Henschenio tom. I. Martii p. 65.

SIXTVS I. patria Romanus, Episcopus Romanus ab a. 132 - 142. scripsisse creditur *Epistolas Decretales duas*, quas notis illustravit Sever. Binius tom. I. Conciliorum, exstant etiam apud Baronium, et Harduinum sub finem tomi I. De *Decreto* illius, quod apud Binium, Simonetam, Caranzam et alios habetur, nihil addo. Suspecta sunt omnia. Adde Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 201. Oldoini Athenæum Romanam p. 614. Prosp. Mandosii Bibliothecam Romanam Centur. IV. 45.

SIXTVS II. Episcopus Romanus, alias quoque SEXTUS et XYSTUS, Atheniensis, primum Philosophus, postea Christianam religionem amplexus. Sedit ab a. 257 usque ad sequentem menses XI. et dies XVIII.

Scripta ipsi sequentia tribuuntur :

1. *Anaphora* s. *Liturgia*, edita a Renaudotio in Liturgiarum Orientalium Collectione tom. II. p. 134. Syriace in Missali Maronitarum a. 1594. sed ejus non est.

2. *Epistolae duae* ex tant in Conciliis Labbei tom. I. p. 820, Harduini tom. I. pag. 179.

3. *Liber de divitiis* in Bibliothecis

Patrum obvius. Vide sub Sixto III. nam auctores hic variant.

4. *Enchiridion* f. *Sententiarum* libellus ab Hieronymo, Origene et Augustino huic Sixto abjudicatur, ut de aliis nihil dicam, Huic se opponit Urb. God. Siberus, vir, si quisquam alius, rerum Ecclesiasticarum gnarus, quam jo Pinius scioli nomine traducere non debebat. Is Lips. 1725. 4, has sententias denuo editas huic Sixto vindicare studet, quum tamen nihil, quod non ethnicus dicere possit, in iisdem inveniatur. Rufino indignantur Patres, quod illas sententias pro more suo libere vertendo fucum orbi Christiano fecerit. De editionibus confer Siberum et Fabricium Bibl. Græca Vol. XIII. p. 647 seqq. Adde illam, quæ cum verbis aureis Pythagoræ in officina (Simonis) Grunenbergi apud Augustinianos Wittenburgi 1514. m. Nov. prodiit. Plura de vita et scriptis ejus dabit Jo. Pinius in commentario prævio ad vitam Sixti II, et sociorum tom. II. Augusti p. 124. Lud. Jacobus a S. Carolo in Bibl. Pontificia p. 202. Oldoinus in Athenæo Romano pag. 614.

SIXTUS III. Papa, Romanus patria, sedit ab anno 432-440. *Epistolam* ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum ex Codice Vaticano edidit Baronius ad annum 433. n 12. seqq. *aliam* ad Joannem Episcopum Antiochenum ibid. n. 17. *unam* ad Episcopos orientales ex Collectione Isidori Harduinus tom. I. Conciliorum p. 1735. Hæc supposita est, quod multis ostendunt Launojus Epist. VI. 3. n. 125 seqq. et Coustantius in Appendice ad Epistolas Romanorum Pontificum p. 114. Decem ejus et ad eum datæ Epistolæ, cum notitia reliquorum Scriptorum ad ipsum pertinentium, habentur in Petri Coustantii Epistolis Romanorum Pontificum p. 1231. 1273. *Hypognosticon* libros, qui inter Opera Augustini suppositia habentur, ipsi quidam tribuunt: sed cos refellit Natalis Alexander Sec. V. p. 49 seqq. Libros tres Pelagiani huic Sixto supposuerunt, *de Divitiis*, *de malis Doctoribus et operibis fidei*, *et de judicio futuro; de castitate*: qui Pelagianorum sententias propinant. Doletque Baronius ad annum 440, n. 6, haud pridem eadem opuscula sine diligentiori consideratione nomine Sixti Romani Pontificis esse cusa. Prodierunt autem Romæ 1573. 8, et Antverp. 1575. 16 postea in bibliothecis PP. aliquoties repetita. Vide Fabricium Bibl. Græc. Vol. XI. p. 403. Adde Prosperi Mandosii Bibl. Romanam Cent. I. 67. Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam pag. 203. Oldoini Athenæum Romanum pag. 615. Oudinum tomo I. pag 1169.

SIXTUS IV. antea Franciscus de Ruvere, Savonensis, Ord. Minorum, Presbyter Cardinalis tit. S. Petri ad Vincula, creatur Pontifex a. 1471, moritur a, 1484. *Epistolas* eius complures habes apud Bzovium Excerpta ex Registro ejus de a. 1474, exstant apud Martene et Durand Collect. ampliss. II. p. 1466. Sunt epistolæ CXXXV. *Epistolam* ad Carolum ducem Burgundiæ edidit Baluzius Miscell. IV. p. 527. Aliæ in Codice Belgico Miræi tomo II. p. 1266. III. p. 212, 216. *Decreta duo de festo Conceptionis immaculatae B. Mariae*, habentur tomo VIII. Conciliorum Binii, et cum duabus aliis bullis Harduini tom. IX. pag. 1493. seq. In Bibl. Sfortiana, teste Ludovico Jacobo, fuit Tractatus MS. *Juris congrui super literis Apostolicis Sixti IV, de aedificiis ad decorem Urbis construendis. Diaria* ejus diversa in Barberina adservari testatur Lud. Jacobus pag. 438.

Scripsit præterea *librum de sanguine Christi et Tractatum de potentia Dei* Prior prodiit Romæ 1470. uterque cum *Tractatu de futuris contingentibus*, Nurenb. 1473, fol. *de Conceptione Beatissimae Virginis*, *contra errores cujusdam Carmelitae Bononiensis*, Rom. 1471. Aggressus quoque opus, in quo ostendere voluit, D. Thomam et Joannem Scotum in sententiis convenire, quanquam verbis differant Adde Waddingum de script. Ord. Minorum p. 317 nec non in Annalibus tomo V. VI, et VII. Lud. Jacobum a S. Carolo p. 203. Willot Athenas

sodalitii Franciscam p. 325. Hippol. Marraccii Bibl. Marianam tomo II. p. 372. Baelium in Lexico.

* In Collectione scriptiuncularum quarundam editarum legi exortationem Sixti Papae IV. ad omnes principes, ut facta generali unione resistant Turcarum regi jam Apuliae oras ingresso. Data Romae 1487. Sexto id Aprilis Pontif. an. X. impressa per Bartolomaeum Culdimbek de Sultz. Has ipsas literas e MS. Codice se primum evulgasse arbitratus est Raynaldus Ad. an. 1481 p. 23. nec ille dedit integras.

Paulus de Middeburgo lib. VI de die passionis Christi adversus Petrum de Rivo Lovaniensem Theologum scribens meminit operis cuiusdam *de futuris contingentibus*, quod confecit Sixtus IV. ad huc inter Cardinales merens adversus eumdem Petrum De Rivo contendentem futura contingentia nihil certae veritatis obtinere ante suum eventum.

SIXTUS *Illuminatus*, Ligur, Ord. Praedicatorum sec. XV. scripsit *Librum de Musica*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 905.

SMARAGDUS, plenius ARDO SMARAGDUS, presbyter et monachus monasterii Anianae, dioec. Magalonensis in Gallia Narbonensi, obiit a. 843. et inter Sanctos Nonis Martii colitur. Elogium ejus breve dedit Mabillonius Sec. IV. Benedictino part. 2. p. 589.

Scripsit *Vitam S. Benedicti*, Abbatis Arianae et Judae in Belgica, editam stilo parumper immutato. ab Hugone Menardo lib. 2. observationum ad Martyrologium Benedictinum, postea planius, et servata phrasi primigenia, ante Concordiam Regularum S. Benedicti: porro a God. Henschenio in Actis Sanctorum tom. II. Febr. p. 610. tandem a Jo. Mabillonio Seculo IV. Benedictino part. I. pag. 191. *Sermo* ejus in consecratione Altaris S. Salvatoris ejusdem monasterii a. 782. habitus. exstat apud eundem Mabillonium p. 223.

Liber Smaragdi *de Sanctis Eucherio, Valerio at Materno*, extat in Bibl. monasterii S. Gisleni in Hannonia, teste Ant. Sandero Bibl. Belgica MSS. I. p. 248. Crediderim potius ad hunc, quam ad sequentem referendum.

SMARAGDUS, abbas S. Michaelis ad Mosam in dioecesi Virdunensi, Ord. S. Benedicti, et antea quoque Praeceptor, qui fratres monasterii Grammaticam docuit. A. 810. Romae fuit in Collatione inter Papam et Legatos Caroli M. de processione Spiritus S. A. 824. una cum Frothario Episcopo Tullensi judex datus est a Lodovico Pio Imp. in controversia inter Ismundum Abbatem Mediolanensem et monachos ejus. Reliquit haec ingenii sui monumenta:

1. *Commentarius in Evangelia et Epistolas in divinis officiis per anni circulum legenda.* Argent. 1536. fol Trithemius *Postillam* vocat. Hos sermones a Casp. Hedione Germ. versos esse ait Possevinus tom. II. Apparatus p. 418. et Wion in Ligno Vitae II. 77.

2. *Diadema Monachorum*, vel *de Ecclesiasticorum maxime, virtutibus*, ex sententiis Patrum contextum. Paris. 1532. 8. 1640. 12. Antverp. 1540, 8. et in Bibl. PP. maxima tom. XVI. p. 1305.

(316) *Corona de' Monaci testo del buon secolo della lingua compilato da un Monaco degli Angeli ora per la prima volta pubblicato per cura di D. Casimiro Stolfi M. Camald. Prato Guasti* 1862. 16 pag. 22. 246.

3. *Commentarius in Regulam S. Benedicti.* Colon. 1575. fol. Editus est post Synodum Aquisgranensem a. 817. habitam, quia quaedam ejus Statuta repetit. Male vere editus est inter opera Rabani Mauri: quae ex *Diademate Monachorum et Via Regia* repetiit. Versus huic commentario praefixos edidit Jo. a Bosco in Bibl. Floriacensi tomo I. pag. 290.

4. *Via regia*, ejusdem indolis ac *Diadema Monachorum*, exstat apud Dacherium Spicil. tom. V p. 1. ed. prior. et tom. I p. 238 edit. post.

5. *Acta Collationis Romanae a.* 810 apud Sirmondum Concil. Galliae tom. II p. 256 et. Labbeum tom. VII p. 1194.

Harduinum V p. 969. In Bibl. Geilsbrunnensi Codex est membranaceus, in titulo exhibens *Collationum librum II capitula XVI complexum*: quod an huc referendum sit, an vero opus singulare sit, non dixerim. Vide Catalogum Hockeri pag. 11.

6. *Epistola Caroli M. ad Leonem Pontificem de Processione Spiritus S.* etiam nostro tribuitur, ibid. p. 1199. Harduinus pag. 973.

7. *Epistola ad Ludovicum Augustum* communi nomine Frotarii Episcopi Tullensis et Smaragdi Abbatis scripta habetur inter Epistolas Frotarii loco tertio, apud Andr. du Chesne S. Rerum Franc. tom. II p. 71.

8. *Grammatica major s. Commentarius in Donatum*, Mabillonius Exemplar MS. in monasterio Corbeiensi vidit, ex quo præfationem et quædam libri specimina protulit in Analectis p. 358. Opus divisum est in libros XIV quibus in alio Codice decimus quintus de Orthographia subjicitur. In illo exempla potius ex sacris, quam profanis Scriptoribus protulit, et nonnunquam Etymologias verborum Gothicorum et Francicorum immiscuit.

9. *Commentarius in Prophetas*, et

10. *Historia monasterii S. Michaëlis* sunt inedita. Varia de hoc Smaragdo legas in Chronico monasterii S Michaëlis, quod exhibent Analecta Mabillonii p. 350 seqq. et in annotatione Mabillonii p. 357. Histoire literaire de la France tom. IV p. 439. Bulæi hist Univers. Paris. tom. I p. 641. Leyseri Historia Poëtarum medii ævi p. 284.

SMARAGDUS, presbyter et monachus S. Maximini Trevirensis, circa a. 800. Scripsit *Commentarium in Psalmos*, cujus præfationem ediderunt Edm. Martene et Ursinus Durand Collect. ampliss. tom. I pag. 53.

Fuit etiam Smaragdus Abbas monast. Luneburgensis Sec. X fundati.

Albertus SNAVEL, Belga nescio quis, vixit sub finem seculi XV scripsit *Chronicam* rerum præcipue ad Belgii fœderati provincias spectantium, versibus leoninis nec magnæ molis, ab anno 1200-1421. editam in Analectis Gerardi Dumbar tom. III p. 633.

SOCCII Sermones per anni circulum a quodam egregio S. theologiæ professore, ordinis Cisterciensis, conventus in Marienrayd (*Mariae roda*) prope Hildeshem, conscripti fuerunt. Hic enim Doctor (ut habet præfatio ad dictos sermones) cum esset ingenio clarus, et in scriptura potens, nec non in componendis expeditissimus, indignum ducens, talentum sibi a Deo præstitum et infusam gratiam sine fructu perire, *Sermones* quosdam *de tempore et de Sanctis* per anni circulum composuit. Verum quia humilis erat, ingenito quodam rubore devictus, eosdem sermones, quoad vixit, non præsumpsit publicare. Moritur tandem in grandæva ætate et fratres cellulam ejus emundantes, hos ipsos sermones in soccis, seu sotularibus ejus absconditos invenientes, gavisi de tanto thesauro, eos publicaverunt. At quia in soccis inventi sunt, a re gesta, sermonibus nomen indiderunt, et *Sermones soccios* intitulaverunt; volentes nimirum, ut non scripta modo, sed multo magis tantæ humilitatis exemplum omnes audientes instruerent. Prodierunt Argentorati anno 1484 et Daventriæ (*) in 3 tomis, in folio. Hæc Car. de Visch in Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 299. Editionem antiquiorem, quæ sine mentione loci 1476 prodiit, memorat Maittaire in Annalibus typographicis tomo I p. 367.

* Soccii MSS. sermones tribus vel quatuor in folio voluminibus nactus sum inter MSS. Codd. Bibliothecæ PP. Ord. S. Benedicti. Cœnobii Vindobonensis S. Mariæ ad Schotos; in fine vero sermonum de Sanctis hæc legi: *Per manus* Conradi *de Paithusa an. Dom.* 1384 *finitus est liber qui nuncupatur Soccus*,

(*) Per Richardum Paffrod 1480. teste Maittario p. 410. Sermones æstivales. Ibid. 1490 fol.

in octavi S. Michaelis Archangeli. Ex quo discas vetustiorem esse auctorem huius operis quam vulgo a multis creditur. Maitairem præter hic indicatam editionem an. 1476 memorat et alteram anni 1480. Daventriæ 3.° vol in fol.

317 SOCINORUM *Fausti* et *Laelii* de Senis scripta plura enumerat Melzi *Dizionario di op. Anonime Milano* 1859 s III 646, quæ sub pseudonimo in eo diligentissimo opere recensentur.

SOCINI *Mariani* (Senioris) Senensis nati an. 1401 et 1467 vita fancti, summas laudes de morum honestate, civil. virtutibus et omnimoda scientia, reliquit in opp. suis Aeneas Sylvius, qui eum monet ut contra morem Jctor. a nimia prolixtate caveat. *Tractatus in materia oblationum. Pisciae de Cennis.* 1496. f. V. Fossii Catalogum Codd. sec XV. impress. II 595. De aliis eius scriptis, Bartholomaei fili et Mariani junioris neptis in Aug. Fontana Bibl. Legali (I 206) recensentur.

Mariani Sen. et Barth. *Consilia* vol. IV. Lugd. 1545-51 et Ven. 1571 cum vol. V. ib. 1621 f. *Repetitio in c. venarabr. De judiciis - De judiciis et jurisdictione - De oblationibus - De testibus* in collect. repetentium in jean. Bartolomaei. *Regulae et fallentiae* juris Lugd. 1541 Venet. 1592 1603 1626. *Commentaria in ff. Vet.* Ven. 1605 In. IV. *Lecturas vespertinas* Ib. 1571 1603 ubi in Epistola ad Cosm. Med. Alexander f. late de suas familia. *Communes opiniones* (in Coratii Syntagma) *In decretalia* Francof. 1583. *Repetitiones ad Rub. ff. solut. Matrim.* Ven. 1546 f. *Consiliorum* Ven. 1571. 80. vol. IV f. De socinis late Chartarius in Syllabo Advocator. Consistor XLII. Mariani Commentaria in lib. de constitutionibus et rescriptis et in III Decretal. MSS. Romæ. Fontana VI. 212. -

SOCCOT. monachus Claravallensis, post Abbas Bonæ Cumbæ in Vasconia. scripsit *Conciones super Dominicas totius anni.* quæ MSS. servantur in Claravalle. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 300.

SOLEMNIS, nescio cujus, *Commentarius in Leviticum* MS. exstat in Bibl. monasterii Vallis Lucensis in Gallia. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 1345.

SOLITARIUS post annum fortasse 900 scripsit librum *de Gemma animae.* Hæc ex Bellarmino de Missa II. 13. Possevinus tomo II. Apparatus p. 425.

* Id. nominis in bene multis codicibus MSS. datur Honorio Augustodunensi, cui et liber *de gemma animae* tribuitur. Vide Bibliothecam Millicensem non ante multus annos Viennæ in Austria excusam.

SOLYINUS *de memoralibus gestis Alexandri* estat MS. in Bibl. monasterii Parcensis in Belgio, teste Val. Andrea Bibl. Belgica MSS. II p. 165. Fortasse est *Wilkinus* de Spoleto.

SOMENTIVS *de Somentiis*, Cremonensis, Philosophus et Astronomus circa a. 1458 scripsit *de Stellarum fixarum genere, de fluxu et refluxu maris, de primo mobili, et volatilium et aquatilium natura.* Arisii Cremona literata tomo I. p. 286.

SOMNIATORIS Monachi *Postillae in Evangelia* in Bibl. Sangermanensi MSS. esse testatur Cangius.

SONNACIUS, Archidiaconus post Episcopus Remensis, Concilium in metropoli sua habuit a. 625. Ejus sunt *Statuta* XXI articulis constantia, quæ Georgius Colvenerius primum cum Flodoardo Remensi edidit, post in Bibl. PP. max. tom. XVII p. 649 et tomos Conciliorum relata sunt. De *Testamento* ejus quædam profert Flodoardus II. 5. Adde Hist. literaire de la France tom. III. p. 518.

SOSER, Episcopus Romanus, patria Fugundanus er Campania, sedit ab anno 175-179. *Epistolae decretales duae*, quæ ipsi tribuuntur, extant apud Baronium tom. II in Conciliis Binii et Harduini tom. I. p. 99.

Decreta apud Gratianum, Caranzam et alios. Interciderunt ejus *Epistola ad Corinthios*, quam ab his publice lectam fuisse scribit Dionysius apud Eusebium

Hist. Eccles. IV. 24 item *liber contra Cataphrygas* sive Montanistas. Auctor Prædestinati c. 26 86. Adde Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 206. Oldoini Athenæum Romanum p. 615. Fabricii Bibl. Græcam Volum. V p. 190. Tillemontium tomo II. p. 459.

SOZOMENVS, Presbyter Pistoriensis, sed Florentiæ educatus, scripsit *Chronicon* ab orbe condito ad sua tempora, ut in Pæfatione loquitvr. Constat duobus magnis voluminibus, quorum posterius desinit in anno M. CCXCII. Quidam tamen auctorem serius vixisse, ed ad Seculum XVI pervenisse existimant. Quamquam superiora secula, quibus nondum politior litteratura restitui cæpta erat, stilus auctoris sapit, ipsique litterarum characteres. In fine voluminis primi laudat auctor Vespasianum librarium iis verbis, quæ huc referre juvat. *Haud te, Vespasiane librarie, urbisque Florentinae civis, silentio praeterire in hujus primi voluminis calce mihi est consilium. Namque si Ciceronis coaetaneus fuisses, te per peroptime dignum suis aureis litterarum monumentis decorasset, immortalemque fecisset. Tu profecto in hoc nostro deteriori saeculo Hebraicae, Graecae, atque Latinae linguarum, omnium voluminum dignorum memoratu notitiam, eorumque auctores memoriae tradidisti. Quam ob rem ad te utique omnes Romanae atque aliarum ecclesiarum Pontifices, Reges Principes, aliique trium linguarum eruditi, si humanitatis cognitionem cupiunt, gressos suos dirigunt. Ego autem ipse, ut pro veritate loquar, auxilio tuo in doctorum virorum documentis ab eis relictis potissimum usus sum: quorum multa mihi a te demonstrata, ac deinde diligenter perquisita, in hoc primo nostro volumine conserui. Esto ergo immortalis, ut ita dixerim, dummodo haec mea scripta, satis inepte pro ingenioli mei facultate prolata, tu etiam permanebis.* In secundo ejusdem Sozomeni volumine ad a DCCCLIII fit mentio de Johanna Pseudopapissa; et ad annum M. CC. XC de miraculo Eucharistiæ, quod apud Parisios evenit: ubi Judæus quidam pepigit cum femina Christiana, ut ad se corpus Christi deferret, quod in ferventem aquam projecit. Hæc Mabillonius in Itinere Italico p. 172 qui hunc Sozomeni Codicem in bibliotheca Abbatiæ Fæsulanæ invenit. Quamvis autem citetur Sozomenus in annalibus Ptolemæi Lucensis ad annum 1154 et inde Vossius cum Caveo eum a. 1290 vixisse tradant, tamen illa lacinia recentioribus temporibus inserta est. Nam Sozomenus anno circiter 1430 vixit et scripsit, prout monet Muratorius [tom. XI. S. R. Ital. p. 1247. Natus enim est Pistoriæ, filius Bonifacii Sozomeni circiter a. 1407 et sequentibus, Florentiæ literis incubuit, fuit deinde Canonicus in patria, interfuit Concilio Constantiensi, et demum a. 1458 obiit. Scripsit *Chronicon universale a mundo condito ad sua tempora*, quod vero integrum luce dignum non judicatur, quia non nisi vulgaria continet, et in reliquis, quæ bonæ frugis sunt, Joannem et Matthæum Villanos, qui lingua Italica scripserunt, et tomis antecedentibus a Muratorio editi fuerant, totos descripsit. Hinc laudatus Muratorius non nisi *Specimen Historiae Sozomeni* edidit ab anno 1362-1410 tom. XVII. S. R. Ital. p. 1057. Neque stilus ejus magnopere se commendat, sed barbarus est, ab amicis tamen forte emendatus, quod et in epistola ad librarium contigisse probabile est. Adde Oudinum tomo III. p. 795.

* Multo certiora de viro hoc doctissimo dare nunc mihi licet ex Bibl. Pistoriensi viri doctissimi Francisci Ant. Zacharia lib. 1. p. III. pag. 29. Natus est igitur Sozomenus Pistorii an. 1387. Constantiensi Concilio interfuit. Tum Canonicatu in Ecclesia majori Pistoriensi potitus, ibi tandem an. 1458 obiit. Historiam hic indicatam scripsit, quam perduxisse usque ad an. 1455 idem vir doctissimus productis testibus affirmat. Reipsa tamen nullibi invenitur codex MS. Historiæ Sozomeni ad usque eum annum deductæ. Quæ vulgavit Muratorius fragmenta sunt Historiæ ejusdem Sozomeni ad annum

usque 1410. In MS. Codice Bibl. Fesulanæ Canonicor. Lateranensium hæc ipsa Historia extat duobus distincta Codicibus ab orbe condito usque ad Celestinum V. perducta, ut nos docet P. Ant. Pallavicini Novariensis eiusdem congregationis Canonicus vir cl. in edita summa Bibl. Fesulanæ. Florentiæ 1752.

(318) Confer et *Ciampi* (*Seb.*) *Notizie del Can. Sozomeno Pisa.* 1811 in 8. qui alio detecto codice summarium op. usque ad an. 1455. ibi inseruit.

* Joannes Dominicus SPAZZARINI Patavinus. Scriptoris huius exstant in Bibl. Ambrosiana fragmenta Historica in Cod. MS. Chartaceo teste p. Montfaucon Bibl. MSS. vol. p. 513. Nec plura de hoc viro novi, de quo forte plura dedisset Fabricius, nisi morte præpeditus fuisset, quandoquidem huc lectores suos revocavit. Postquam hæc scripsi evolvendum occurrit volumen alterum inscriptum *Dissertazioni Vossiane di Apostolo Zeno* pag. 195 ex quo didici historiam quam Spazarinus scripsit res gestas Venetorum continere atque ad annum usque 1516 ab auctore illo suo perduci. Extat editum hoc opus in Bibliotheca Patavina teste Thomasino in op. inscripto Bibliotheca Patavina MS. et alibi. Obiit auctor iste an. 1519 ætatem agens annorum 90 Reip. Venetæ a secretis vel. ut ætate illa appellabatur. Cancellarius fuit.

SPERA-IN-DEUS. vel *Sperandeus*, Abbas Cordubensis. scripsit seculo X *adversus Coranum sive Saracenorum Legem. de martyrio Adulphi et Joannis*, *Epistolas duas ad Alvarum de mysterio Trinitatis.* Plura Nic. Antonii Bibl. Hispana Vetus VI. n. 135 seq.

Matthaeus SPINELLUS *de Juvenatio*, quod oppidum est littorale in territorio Bariensi, inter Tranum et Barium, patriæ suæ Judex sive Syndicus sec. XIII. scripsit *Chronicon rerum in Italia gestarum* ab anno 1247. ad 1268. et quidem lingua Italica, quod articulatim discerptum extat apud Joan. Antonium Summonte tom. II. historiæ Neapolitanæ lib. 3. una vero serie Latino sermone edidit Dan. Papebrochius in Propylæo ad Acta Sanctorum Maji part. II. p. 40. deinceps occurrit in Jo. Bapt. Carusii Bibl. historica regni Siciliæ tom. II. p. 1055 et Muratorii S. R. Ital. tom VII. pag. 1089.

(319) Videndum doctum volumen, cui tit. Commentaire Hist. et Chronologique sur les Ephemerides de M. Matteo di Giovenazzo par H. D. De Luynes Paris Didot. 1839. 4.

STANILAUS *de Cracovia*, Polonus, Ord. Prædicatorum, medio circiter seculo XIV. scripsit *de vita et miraculis S. Hyacinthi Ord. Praedicatorum*, quod opus nondum est editum. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 632. Adde Acta Sanctorum tomo III. Augusti p. 309.

STANISLAUS Polonus, Ord. Minorum Reg. Observ. ferventissimus Prædicator in Lithuania, floruit a. 1483. scripsit *Vitam S. Stanislai Episcopi.* Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 319.

STANISLAUS *de Zioyma*, a patria, urbe Moraviæ primaria sic dictus, Professor Theologiæ Viennensis in Austria, sec. XV. Scripsit *Tractatum contra Hussitas* MS. in Bibl. Basileensi Bern. de Montfaucon Bibl. MSS. pag. 612. *Epistola ad Jo. Hussum* exstat in Bibl. Heilbrunnensi, teste Catalogo Hockeriano p. 110.

* Authoris huius opuscula alia servat Bibliotheca Vindobonensis ex cuius indice MS. hæc mihi notavi, Tractatus *De Universalibus realibus* Cod. 429. Theolog. Latin.

Tractatus de Sacramento Altaris ibid.

De peccato et gratia Cod. 431.

De vero et falso Cod. 465.

De Ecclesia et alii tractatus {*De Antichristo*, Cum sermones contra V. articulos Wiclefi. Cod. 476.

De triplici ratione cultus latriae, Duliae et Hiperduliae Cod. 401.

STANTONUS, Anglus, Philosophus et Mathematicus, seculo incerto. Scripsit *Canones in tabulas Arsachelis*, Pitseus Append. Centur. IV. 37.

Chronicon STEDERBURGENSE, quod

monasterium est monialium in diœcesi Hildesheimensi ab anno 1000 - 1319. Inserta est Gerardi Præpositi narratio *de rebus gestis Henrici Leonis*. Primus invenit et editioni paraverat Genricus Meibomius, avus, edidit autem cum ejus aliis opusculis Henricus Meibomins junior a. 1682. insertum postea Scriptoribus rerum Germanicarum pag. 450. Authenticus exemplar nactus Leibnitius denuo et auctius ediditmo I. Scriptorum Brunsuicensium p. 849.

Georgius STELLA, Januensis, Facini Stellæ, Cancellarii comunis Januæ filius, Civis ibidem, peste cum suis obiit a. 1420. scripsit *Annales Gennenses* ab anno 1297 ad 1409. quos deinceps.

Joannes STELLA frater, Notarius et Cancellarius Januensis usque ad annum 1435. continuavit. Exstant in Muratorii S. R. Ital. tom. XVII. p. 945. Georgius quoque in præfatione *de Sanctis et illustribus patriae suae viris* librum promittit, qui an adhuc supersit, non constat. Confer præfationem Cel. Muratorii. Alios *Annales Genuenses* Georgii Stellæ, sed Italica lingua conscriptos, inde ab anno 1147. memorat in Bibl. Slusiana obvios Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 176.

STEPELINUS, monachus S. Trudonis in Hasbania, sub finem seculi XI. acripsit *Miraculorum S. Trudonis* libros II. editos a Mabillonio Seculo VI. Benedictino, parte 2. p. 85.

STEPHANARDUS *Flamma de Vicomercato*, Insuber, a patria nomen ducens, Mediolani fuit in domo S. Eustorgii Ord. Prædicatorum, ubi primus Theologiam docuit a 1292. obiit a 1298. Scripta ejus hæc sunt: *Postilla super Lucam*, *Dialogus de apprehensione s. de potentiis apprehensivis*, *summa notabilis in jure Canonico*, *Periarchon s. de principiis nominum*, *de controversia hominis et fortunae*, *de irregularitate*, *de emanationibus*, *de peste Mediolanensi Carmen*. Sed hæc omnia nondum sunt edita. Vide Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 460. 461. Picinelli Ateneo de' Letterati Milanesi p. 498 Altamuram p. 76. 463. Giornale de' Letterati d'Italia tom. XV. p. 6. Oudinum tomo III. p. 609. *Poëma* ipsius *de gestis in civitate Mediolani sub Ottone Vice-Comite* ab anno 1276. edidit Lud. Ant. Muratorius primum tom. III. Anecdotorum. Latinorum pag. 57, dein tom. IX. S. R. Ital. p. 57.

STEPHANUS I. Papa, Romanus, ab anno 157. *Epistolae* eius duæ habentur tomo I. Conciliorum Harduini pag. 141. et apud Baronium tom. II. *Decreta* apud Gratianum, Ivonem, Burchardum Wormatiensem et alios. Adde Prosperi Mandosii Bibl. Romanam Cent. VIII. 54. Lud. Jac. a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 207.

STEPHANUS II. Papa (Baronio et aliis III.) patria Romanus, sedit ab anno 752-757. *Epistolae* illius variæ occurrunt apud Baronium annis dictis, *una* ad Pipinum Francorum Regem, tom. III. S. R. Ital. Muratorii part 2. pag. 92 seqq. *Responsa*, quæ a. 754. cum in Francia esset in Carisiaco villa ad varias quæstiones dedit, edita sunt a Sirmondo in Conciliis Galliæ, et Harduino tom. III. Conciliorum p. 1985. *Epistola* ad Proculum Archiepiscopum Viennensem in Bibl. Floriacensi Joan. a Bosco tomo III. p. 44. Adde Lud. Jacobum a S. Carolo p. 218. Oldoini Athenæum Romanum p. 619.

STEPHANUS III. al IV. Syracusanus, sedi Romanæ præfuit ab anno 768-772. *Epistola* ejus *una* ad Carolum legitur apud Baronium a 770. n. 9. plures tom. III. Muratorii part. 2. p. 177. tom. VI. Conciliorum Labbei, in Jac. Gretseri Volumine Epistolarum Pontificiarum, et in Scriptoribus Francicis Andr. du Chesne, Ant. Mongitore Bibl. Sicula tom. II. p. 237. Hier. Ragusa Elogia Siculorum p. 265. Lud. Jacobum l. c. Oldoinum p. 622.

STEPHANUS V. al VI. Romanus creatus a 885. mortuus a. 891. *Epistolae* illius quædam editæ sunt a Baronio ad annum 885. n. 9. ad a 886. n. 26. item

Ughello in Italia sacra, et Harduino tom. VI. Conciliorum p. 461 Una conficta exstat in Marca Hispanica p. 813. quam fraudem detegit auctor Petrus de Marca p. 365 seq. *Sermo* ad populum Romanum otiosis sermonibus et fabulis in Ecclesia vacantem, ibidem a. 890. n. 2 et apud Anastasium in vita. Exstat etiam hujus Pontificis (teste Carriere in Historia Chronologica Pontificum (Rom.) *Rescriptum* ad Heribertum Archiepiscopum Moguntinum, *quo explodit purgationem per ferrum candens vel aquam ferventem fieri solitam.*

Adde Prosperi Mandosii Bibl. Romanam Cent. V. 18. Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 209.

STEPHANUS VII. ab anno 897. strangulatur a. 900. *Epistola* ad Fulconem Remensem estat in Flodoardi Hist. Remensi IV. 4.

STEPHANUS IX. Germanus, Baronio et aliis X. primum dictus Fridericus (inde ejus supra mentio facta est lib. VI. p. 624.) fuit primum Ecclesiæ Rom. Bibliothecarius et Cancellarius, postea monachus et Abbas Cassinensis, tandem Papa ab anno 1057. mense Junio, usque ad annum sequentem, 29 Mart. *Epistolam* ejus *unam* ad Willelmum Archiepiscopum Remensem post Papirium Massonum edidit Baronius ad annum 1057 n. 23. *alteram* ad Pandulphum Episcopum Marsicanum Ughellus Italiæ sacræ tom. IX. *utramque* Harduinus Conciliorum tomo VI. pag. 1051. *Tractatum contra haeresin Fermentariorum* memorat Anonymus Mellicensis c. 86. Librum duplicem *de corpore Domini* adversus Græcos Petrus Diaconus de viris illustribus Cassinensibus c. 17. ubi confer annotationem Jo. Bapt. Mari.

STEPHANUS Abbas, nescio quis, auctor *Regulae Monachorum*, quæ habetur in Codice Regularum Lucæ Holstenii part. 2. pag. 75.

STEPHANUS, de Balgiaco, *Æduensis* sive *Augustodunensis* Episcopus ab a. 1112. ad 1136 quo se hac dignitate abdicavit, et in monasterio Cluniacensi diem suum obiit. Ejus est liber *de Sacramento Altaris*, primum a Jo. de Montalon Canonico Augustodunensi, apud Henr. Stephanum a. 1517. editus. post in Bibliothecis Patrum toties repetitus. Caveus p. 564. Oudinus tomo II. p. 1101. Gallia Christiana tomo IV. p. 389.

STEPHANUS, *Afer* natione, presbyter *Altissiodorensis*, vitam S. Amatoris prosaico, S. Germani vero ligato sermone conscriberet. Extat ad eum Epistola Aunarii, cum responsione Stephani nostri, in Actis Sanct. tom. I. Maji pag. 50. quæ probabile facii, *Vitam S. Amatoris*, quæ ibidem p. 52. occurrit, a calamo ipsius profluxisse. Inde constat vitam S. Germani equidem a Stephano conscriptam, sed vel perditam, vel nondum editam, esse. Vossius de historicis Lasinis III. 3. pag. 749 Hist. literaire de la France tom. III. p. 361.

STEPHANUS *de Aliis*, Cremonensis, ex ordine Humiliatorum circa annum 1485. scripsit *de hospitalitate et de horis canonicis*. Arisii Cremona literata tom. I. pag. 1340.

STEPHANUS *Anglicus*, quem Pitseus Append. Centur. IV. 38. memorat, est idem *Stephanus Langtonus*, de quo Fabricius noster supra tomo IV. p. 527.

Alius hujus nominis fuse consignavit *Vitam S. Wilfridi*, quam in compendium redegit Guilielmus Malmesburiensis. Vossius de Historicis Latinis III. p. 722.

STEPHANI, *Aniciensis* Episcopi, *Epistolam* in passionem S. Placidi martyris et sociorum ediderunt Martene et Durand Collect. ampliss. VI. p. 788.

STEPHANUS, Archiepiscopus *Antibarensis*, circa finem seculi XV. Ejus *Sermo de fide contra Turcas et de futura tribulatione* MSS. in Bibl. Ambrosiana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 524. Prior impressus est a. 1480. 4. sine mentione loci. Scripsit etiam *in Cantica*, et forte etiam *in duodecim Prophetas*. Vide eundem p. 101. 139. 1344. Vide infra STEPHANVS *Torcellanus*.

STEPHANUS *Aquaedunus*, vide infra *Eiton*.

STEPHANUS *Augustodunensis*, vide supra *Æduensis*.

STEPHANUS *Autissiodorensis*, vide infra *Stephanus de Varnesia*.

STEPHANUS *Basignanatus Gorgonius*, Carmelita Theologus, sub initium sec. XVI. Ejus *Oratio de immortalitate Animae*, una cum *Exhortatione ad arma contra infideles capessenda*, habita fuit in Conventu Cardinalium coram Leone X. a. 1517. Excusa sine loci, aut typographi, aut temporis expressione. Hæc Bern. de Montfaucon in Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 585.

STEPHANUS *de Bella villa*, vide *Stephanus de Borbone*.

STEPHANUS *Bisuntinus*, a patria *Vesontione* ita dictus, Ord. Prædicatorum, Magister Parisinus, provinciæ Franciæ et demum Magister ordinis, obiit Lucæ a. 1294. Scripsit *Postillas in Ecclesiasten et Apocalypsin*, *Librum de auctoritatibus Sanctorum et Philosophorum*, *Alphabetum narrationum*. Vid. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 480. Altamura p. 69. 461.

STEPHANUS *Boni Fontis* Abbas primus, quod monasterium in Campania Galliæ et diœcesi Remensi situm, et a. 1137. vel secundum alios, 1154. fundatum est. Liber ejus *de exordio coenobii Cisterciensis* editus est in Bertrandi Tissier Bibliotheca Patrum Cisterciensium Bonofonte 1660. edita, p. 1. Vide Ittigium de Bibliothecis Patrum c. 13. pag. 675.

STEPHANUS *Birkington*, aliis *Brikington*, ex vico Birkington in insula Taneti in Cantia oriundus, Ord. S. Benedicti in cœnobio Cantuariensi, circa annum 1380. Scripsit *Seriem et Vitas Archiepiscoporum Contuariensium*, unam breviorem ab Henr. Whartono tom. 1. Angliæ Sacræ p. 1. editam, alteram auctiorem, ex qua Auctor Antiquitatum Britannicarum plura adfert. Tribuuntur eidem *Commentarii de regibus Angliae*, *de Pontificibus et Imperatoribus Romanis*. *Catalogum* vero *Episcoporum Eliensium*, quem ipsi, Pitseus Append. Centur. IV. 39. tribuit, ejus esse negant. Vide Rob. Gerii Append. ad Caveum p. 51. Oudinum tomo III. pag. 1153.

STEPHANUS *de Borbone*, a familia, *de Bellavilla* vero, a patria dictus, oppido Burgundiæ. Puer Matiscone inter clericos ecclesiæ cathedralis S. Vincentii educatus fuit, postea Parisiis literas tractavit, et per maximam Galliæ partem, imo in ipsis Alpibus, concionibus habendis operam dedit. Vixit a. 1272. duosque Tractatus elaboravit, *de diversis materiis praedicabilitus*, *et de VII donis Spiritus Sancti*, in quibus res a se in itineribus gestas exponit. Vide Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom I. p. 194. 185. qui simul docet, in Speculo morali, quod Vincentio Bellovacensi tribuitur, dimidiam fere partem ex opere posteriore Stephani nostri esse descriptam, id quod Prologus et Excerpta satis ampla ibidem reperienda docent. Oudinum tomo III. pag. 239. Memoires de Trevoux 1708. p. 1484. Anonymus, cujus Tractatus de hæresibus Pauperum de Lugduno exstat in Martene et Durand Thesauro novo Anecdotorum tomo V. p. 1777. ait, se sua de libris Fratris Stephani de Bellavilla accepisse.

STEPHANUS *Browne*, Carmelitanus monachus, Theologus primum Aberdoniensis, post Oxoniensis anno 1340. scripsit *Conciones et Lecturas Scholasticas*. Balæus Centur. XIV. 54. Pitseus c. 519.

STEPHANUS *Brulifer*, vide supra tom. I. p. 264. Nomen ejus est *Bruleser* germ. *Brenneisen*. Memoriam ejus a. 1718. d. 15 Oct. peculiari scriptiuncula celebravit Herm. Von der Hardt.

STEPHANUS *Cajetanus* a patria sic dictus, Ordinis Dominicani, Vicarius Archiepiscopi Neapolitani per annos XXXII. Floruit a. 1470. et *Librum de sacramentis* scripsit. Trithemus de Scriptor. Eccles. c. 861. Toppi Bibl. Neapolit. pag. 286. cum additionibus Leon. Nicodemi p. 232. 233. Jac. Quetif de Scriptoribns Ord. Prædicatorum tom. I. p. 857.

STEPHANUS *Calvus*, Cremonensis, humaniorum literarum in patria Doctor,

scripsit *de regulis Grammaticalibus*, *de arte rhetorica*, *Sententias morales*. Arisii Cremona literata tom. I. p. 236.

STEPHANUS *Cantuariensis*, est. *Langtonus*, de quo superius T. IV. 527.

STEPHANUS *Carnotensis* Comes, seculo XIII. cujus *Epistola de bello sacro* habetur in Mabillonii Museo Italico tom. I. pag. 237.

STEPHANUS *Cellae novae* in Gallaecia monachus, circa a. 1150. scripsit *Vitam* et *miracula S. Rudesindi*, Dumiensis Episcopi, a. 877. defuncti, quæ exstat in Actis Sanct. tom. I. Mart. p. 107. et apud Mabillonium Sec. V. Benedict. p. 522. cujus observationem præviam confer. Caveus p. 586. Nic. Antonii Bibl. Hispana Vetus VII. 7. n. 100.

STEPHANUS *de Chalmeto*, Cartusiæ Portarum Monachus, vixit seculo XII. Ejus Epistola *ad Monachos S. Sulpitii* Ordinis Cisterciensis *de perseverantia ordinis* exstat in Bibliotheca PP. max. tom. XXIV. pag. 1518.

STEPHANUS *Cisterciensis*, vide *Hardingus*, tomo III. p. 177. Adde *Exordium parvum ordinis Cisterciensis* ipsum Stephanum auctorem agnoscere, et sub initium Bibl. PP. Cisterciensium Bertrandi Tissier editum esse.

Fr. STEPHANUS *Caelestinus*, Florentinus, circa a. 1448. scripsit *de intellectus humani ultima functione*, qui liber Bononiæ impressius est. Bumaldi Minerval. pag. 215.

STEPHANUS *Comes*, nescio quis, cujus *Epistola ad uxorem de expeditione Hierosolymitana* MS. est in Bibl. Vaticana. Vide Montefalconium p. 24.

STEPHANUS *de Conty*, natus de Ambianis Monachus et Officialis Corbeiensis, cujus extat *Historia sui temporis*, in Cod. 520. Bibl. Sangermanensis. Vixit sub Carolo VI. sec. XV. Hæc Car. du Fresne in indice Auctorum, quem Glossario præfixit. Scripsit etiam *de Jure Canonico*. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 1131. 1135.

STEPHANUS *Costa*, Papiensis, Jctus, scripsit *de consanguinitate et affinitate*, in Tractatu Tractatuum Vol. I. fol. 20. *de ludo et joco*. ibid. fol. 181. * Eius repetitiones variæ impressae Papiæ per M. Antonium de Carchano An. 1483. Vivebat Sec. XV. inclinante, legebatque in Universitate Papiensi; ut carmen ibi impressum docet. *Auctor Ticini primus in urbe lugens*.

STEPHANUS *Cremonensis*, vide *Stephanus Serva*.

STEPHANUS *Diaconus*. Vide supra *Messiano* T. V. 70.

STEPHANUS *Dolanensis*. Vide infra *Olomucensis*.

STEPHANUS *Dulcinus*, Cremonensis, non Mediolanensis, Regiæ Ecclesiæ S. Mariæ Scalensis Mediol. Canonicus, initio secul. XVI. scripsit *de nuptiis Illustriss. Ducis Mediolanensis*, Mediol 1489 4. *Breviarium*, *seu Bonifacii Simonetoe Abbatis Cisterciensis*, *de Christianae fidei et Romanorum Pontificum persecutoribus Epistolarum libros sex*, *cum summariis*. Mediol. 1502. Basil. 1509. fol. Arisii Cremona literata tom. II. p. 2. Picinelli Athenæum erudifor. Mediolanensium p. 497.

* Quid egerit Sthephanus iste in Op. inscripto *Bonifacii Simonetae Doctoris ac monasterii Comu. Abbatis Persecutionum Christianarum historia*, *Pontificumque Commentarii*; ex me potius volo discant lectores, quam ex ambiguis Bibliothecarii huius verbis. Nihil igitur Operis in lucubratione ista impendit Dulcinus nisi ut in se assumeret curam libri evulgandi; dedit etiam operis *Breviarium* seu brevissimum Schema. Cœtera sunt eiusdem Bonifacii, cuius opus primo lucem vidit Mediolani an. 1492, Mense Januaril in fol. Codicem hunc servat Bibliotheca Canonicorum maioris Ecclesiæ Lucensis. cui in fine manu descriptam Epistolam quandam legi ad Opus istud et Authorem pertinentem. Hanc ipsam epistolam, quod non ad modum prolixa sit, hic dare non gravabor.

Rev. in Christe patri D. Abbati, *Coeteris quoque Patribus*, *confratribusve Monasterii S. Agustini intra muros Civitatis Placentiae Ord. Regularis Cano-*

nicor. Frater Aloisius della Cruce Prior Cornu S. P. D. et optat.

Fama est haud diu ficta, falsa vel: sed vera, quam (juxta Philosophum) veram omnes autumant. Famant quilibet nempe, R. D. P. Abba, Vestram tandem Paternitatem una cum vestro toto angelico Coetu vere imitari vitae Sanctimoniam Ven. S. P. Augustini Doctoris excellentissimi vastam Eremum incolentis: qui nec propterea Sacram Meditationem divinam aspernabatur, quin potius jugi vigilantia amplexabatur summopere utramque. Vobis itaque Magni Doctoris imitatoribus ven. PP. literarum studii pariter et vitae solitariae cultoribus R. D. Bonifacius Simoneta Abb. S. Sthephani Cornu Ord. Cisterciensis me medio fragmen mittit (quod et quidem dono largitur) sudorum, suarum vigilarum: Opus videlicet pene divinum ab eo miro ordine compositum: ut id capientes mutua Charitate (uti soletis) simul benevolentia continuantes unanimes (ut semper fuistis) et perseverantes consolidemini. Ex eo quippe percipietis, viri famosissimi, modestiam, Relligionem, mansuetudinem, devotionem munificentiae culmen, pietatem, clementiam, cunctarum denique Scientiarum Monarchiam honorum atque morum omnium peramoenum odorem, prudentiam. Neque eiusdem Auctoris ingenium prodere angelicum necesse est; mirificum ipsum se commendat opus in eo velut paradiso (cum animadvertetis) ita perpulcri flores legi coniicietis cum fructibus miracissimis cum suavissima harmonia cuiusque Philosophiae, artis el scientiae, ut nusquam ab ipso hau plenius, vel abscedat hilarius, ad id vel tristis etsi jejunus accesserit. At si primo opus nomen possideat de persecutione Christianorum; tamen sic varius varias liber hic modo continet artes, quod (ut ita dicam) reginam adstare videas a destris in vestitu deaurato circumdata varietate. Nempe liber ipse sua varietate auctoris sui perspicacissimi denique insignem doctrinam aperit partim, modo Pontificum actus summorum et vitas demonstrando, modo commendando eorundem virtutes; vitia malaque ipsorum damnando crimina. Hoa, quae quis non laudet sacro monimenta liquore adspersa. Epistolarum enim huius insignis ita sensus varios aperit claro sermone; quod non dubium illi singulas heroi haerere scientias, sive Astronomo sint aut Medico, vel Physico, seu historico, Cosmographo, Chiromaticoque attinentes. Docet et persaepe civilium legum ordinem ac Canonicarum Institutiones. (ut quidem scribit.) denique habent scriptores protinus omnes; emicat hoc clarum opus.

1. *Quod boni* (ut fert idem) *dat gravitas quod candida facta tulerunt.*

2. *Hic velut irrigui refluenti aspergine prati.*

3. *Agmine subluerit florum varioque colore.*

4. *Herba viret: placito sic stat sententia casu.*

5. *Proposito et quadrant alienaque dicta sequuntur.*

Facie igitur jucunda accipe corde sereno alme consortium devota quod porrigit manus dextrocherium: superis delapsum videlicet monilibus immensis coruscatum pretiosissimis lapidibus splendidatum, vernantibus atque coruscantibus gemmis radiatum, contextum insignibus margaritis, auro quoque purissimo circumligatum, et argento, ac splendore luminatum Solis, lumine . . . . . clarum et syderum, in videlicet communi vestra excellentissima Bibliotheca (ut inde redactum magis, magisque sicuti lux super candelabrum posita elucescat) honorifice sic ibidem locandum per vos qui inter ortodoxorum clara Patrum opera gloriose vivat in aeternum. Verumtamen universa vanitas omnis homo vivens. et imagine pertransiens, frustraque se conturbans, casso atque suo labore ultro se exercens. Valete Venerabiles Patres, mei quoque obsecro ad pium memo resestote dominum nostrum. Amen.

Ex Abbatia S. Sthephani Cornu juvenis. XVI. Kal. Jan. 1497.

Earumdem VV. RR. Paternitatum Aluysius della Cruce Claraevallis Monachus Decretorum Doctor et S. Stephani Cornu Prior immeritus.

STEPHANUS *Ecclesiae*, Gallus Arvernus, Claromontii natus, S. Theologiæ Magister et hæreticæ pravitatis Inquisitor, vixit a. 1366. Reliquit *Expositionem super Pater noster, et Acta inquisitionis.* Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 660.

STEPHANUS *Eddius.* Vide supra T. II. 493. pag.

STEPHANUS *Eduensis* Vide *Æduensis.*

STEPHANUS *Eiton. Edon* lat. *Aquaedunus*, Anglus, Canonicus regularis Ord. S. Augustini in monasterio Warotrensis, diœcesis Eboracensis, circa a. 1320. Scripsit *Acta Regis Edwardi secundi* Lelandus c. 346. Balæus Centur. V. 9. Pitseus c. 470.

STEPHANUS *Eugubinus*, floruit tempore Justini Imp. a. 565. scripsit *Chronicon* ab origine mundi usque ad sua tempora, *de Christo et Ecclesia.* Ita Jocobillus in Bibl. Umbriæ p. 254 qui ad Vincentii Armanni Comment. civitatis Eugubii provocat.

STEPHANUS *de Exonia*: de hoc addimus verba ex Catalogo MSS. Bibl. Tenisonianæ p. 12. 13. *Annales domus Fratrum de Multifernan* (i. e. Montis Fernandi) ab An. Dom. 45. ad An. 1274. In iis nulla deprehenduntur vestigia sive auctoris, sive loci ad quem olim pertinebat. Sed quia ibi crebra fit mentio de rebus Conatiensibus, et speciatim de antiqua familia Dexceterorum (sive de Exonia) Athlethanæ Dominorum, et Cœnobii Stradensis Fundatorum; inde orta est suspicio, ad Cœnobium fratrum Prædicatorum Stradæ prope Athelthan, in Comitatu Majo, pertinuisse, et ejus loci Dominicanum aliquem horum Annalium fuisse auctorem; fortasse (inquit Waræus) fratrem Stephanum de Exonia, quem natum perhibent a. 1246. et inductum 1263. Hæc ibi. Waddingus de scriptoribus Ord Minorum p. 320. eum *Stephanum Hibernicum* vocat, male vero *de Oxonia*: in reliquis consentit.

STEPHANUS *Fliscus*, Manfredi fil. Soncinensis, J. U. D. ac Epidaurii Gymnasii Rector circa annum 1453. Scripsit *Synonyma verborum*, *Synonyma seu variationes Sententiarum*, Mediol. 1480. Venet. 1544 *Phrases elegantiae Latinae*, sine loco. 1485. *de componendis Epistolis*, Venet. 1547. *Regulas Summaticas*, (opus Grammaticum) Brixiæ 1634. Arisii Cremona literata tom. I. p. 278.

STEPHANUS *Forestus*, Hungarus. ann. 1312. fuit Archiepiscopus Strigoniensis, alias Ord. S. Augustini, obiit a. 1332. scripsit *Sermones et Comment, in libros Sententiarum.* Gandolfus de ducentis Augustinianis scriptoribus p. 326.

STEPHANUS *Francus* Ord. SS. Trinitatis Redentionis captivorum S. Joannis de Mattha fundatoris discipulus, Presbyter Cardinalis S. Callisti ab Innocentio III. creatus, obiit a 1218. Scripsit *de virtutibus et excellentiis B. Mariae, et de immaculata ejusdem conceptione.* Oldolni Athenæum Romanum p. 619.

STEPHANUS *de Garosio*, Insuber, Ord. Prædicatorum, a quo ajunt typis editum esse librum, *Catena argentea in universam Logicam*, Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. pag. 895. Andr Rossotti Syllabus Scriptorum Pedemontanorum p. 521.

STEPHANUS *de S. Genovefa*, vide infra *Tornacensis.*

STEPHANUS *Geroldus*, Antiquitatum amator circa a. 1360. collegit *Epitaphia insignia Cremonae.* Arisius l. c. p. 173.

STEPHANUS *Gilletus*, Burgundus, Carmelita, Lugdunensis et Narbonæ Provincialis. Tria *Sermonum* volumina per annum scripsit, et *Collationes varias.* Vivebat a. 1480. Possevinus tomo II. Apparatus p. 433.

STEPHANUS *Grandimontensis* ordinis fundator, alias quoque *Stephanus de Mureto*, a loco scilicet *Mureto*, horis quatuor ab urbe Lemovicensi dissito, ubi primum vitam eremiticam egit: obiit a. 1124. cujus Regula edita Divione 1645. et Rotomagi 1671. Opus ejus, quod *Doctrina* inscribitur, MS. exstat in Bibl. S.

Germani de Pratis, teste Bern. de Montfaucon Bibl. MSS. pag. 1137. Adde Oudinum tomo II. p. 881.

STEPHANUS *Herrandus*, *Halberstadensis* Episcopus. Vide supra Tomo III. p. 225. quibus jam addimus, conferendas esse Leuckfeldii Antiquitat, Halberstadenses p. 534 seqq. *Sermones* ejus memorant Annales Corbeienses a Paullino editi p. 503. *Epistola* adversus Schismaticos pro Gregorio VII. legitur in Variis Monumentis contra Schismaticos a Sebast. Tegnagelio Ingolstad. 1612. editis.

STEPHANUS *Hardingus*, Anglus, primum monachus Ord. S. Benedicti, in conventu Schirburnensi, congregationis Cluniacensis, studiorum caussa in Scotiam, Galliam, Italiam et Romam usque perrexit. Post reditum fuit primum monachus et Subprior coenobii Molismensis, Lingonensis Diœcesis, deinde Cisterc. una cum aliis fundare cœpit, demum Abbas ejusdem loci tertius fuit, et 1135. obiit. Ejus sunt:

1. *Charta Charitatis*, h. e. primæ Constitutiones Ordinis Cisterciensis, quæ exstant apud Angelum Manrique Annal. Cisterc. tom. I. ad a. 1119. et in Menologio Cisterciensi d. 5 Jul.

2. *Epistolae duae*, inter Epistolas S. Bernardi n. 45.

3. *Sermo habitus in obitu S. Alberici*, decessoris sui apud Manrique l. c. a. 1109.

4. *Sermo* habitus a 1113. cum S. Bernardum cum triginta sociis venientem habitu Ordinis Cisterciensis induit, apud Bernardum Britum lib. I. cap. 22.

5. *Exhortationes privatae ad Monachos* sunt ineditæ.

6. Eidem vulgo adscribitur *Liber Usuum seu Rituum ordinis Cisterciensis*. Paris. 1628. et alibi editus.

Librum *de exordio coenobii Cisterciensis* huic nostro quoque tribuit Caveus, sed meliori jure *Abbati Boni Fontis* adscribimus. donec meliora doceamur.

Vide Lelandum c. 143. Balæum Centur. II. 62. Pitseum c. 190. Car. de Visch Biblioth. Script. Cisterc. p. 300. Ludovicum Jacobum de claris scriptoribus Cabilonensibus p. 138. et quos ille citat.

STEPHANUS *Howes*, Anglus, illustri genere natus, in Anglia, Scotia et Gallia literis incubuit, postea inter Aulicos, Cubicularios et Secretarios Henrici VII. Regis admissus. Claruit a. 1500. Scripsit *Templum crystallinum*, *Virtutis exemplar*, *Delectamentum spiritus*, *de conjugio Principis*, *Amantium consolamen*, *Alphabetum avicularum*. Balæus Centur. VIII. 58. Pitseus c. 903.

STEPHANUS *Herrandus*, v. supra lit. H.

STEPHANUS *Hibernicus*, vide supra STEPHANUS *de Exonia*.

STEPHANUS *Hispanus*, vide supra *Cellae novæ* Monachus.

STEPHANVS *Hoest*, Laudenburgensis, Canonicus Spirensis circa annum 1471. Scripsit *in libros Ethicorum*, *Sermones et Collationes*. Trithemius de scriptor. Eccles. c. 833.

STEPHANUS *Infessura*, primum, ut ipse ad annum 1478. testis est, Civitatis Hortanæ Prætor, deinde S. P. Q. R. Scriba sive Cancellarius, scripsit *Diarium urbis Romanæ* ab anno 1371-1494. editum ab Eccardo in Corpore Scriptorum medii ævi tom. II. p. 1863. repetitum a Muratorio S. R. Ital. tom. III. part. 2. p. 1109. Opus partim Italica, partim Latina lingua conscriptum est. Codices ejus MSS. in quamplurimis Bibliothecis occurrere, testatur Index in Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS.

STEPHANUS *Julianus*, Ordinis S. Francisci Doctor Theologus Sorbonæ Parisiensis, *Vitam B. Coletæ*, Reformatricis Ord. S. Claræ Gandavi a. 1447. defunctæ, quam Petrus a Vallibus, alias Petrus de Remis dictus, Gallico sermone scripsit, Latine vertit. Vixit eodem fere tempore. Edita est autem Vita hæc in Actis SS. Martii tom. 1. p. 539. Surius d. 6 Martii mutato parumper stilo in compendium redegit, Lucas Waddingus Annalibus Minorum passim inseruit. Ex hac notitia emendanda sunt, quæ perperam Aub. Miræus de script. Eccles. c. 522.

STEPHANUS Jureconsultus Anglus, O-

xonii et Londini versatus, sed seculo incerto. *Municipalium actionum Epitomen* reliquit. Pitseus Append. Centur. IV. 40.

STEPHANUS *Langtonus*, vide supra Tomo IV. pag. 525.

STEPHANUS *de Lantzkrana*, Præpositus monasterii S. Dorotheæ Viennensis, Ordinis Canonicorum regularium S. Augustini, circa a. 1450. obiit in vigilia S. Andreæ a 1477. *Tractatus* ejus *de IV. novissimis* editus est a Bernardo Pezio tomo I. Bibliothecæ Asceticæ p. 27. *Responsio ad Epistolam scrupolosi*, qui ordinari timuit ab Episcopo, quem simoniacum existimavit, prodiit in Raymundi Duellii Miscellaneorum libro I. p. 218. Inedita adhuc supersunt *Expositio Missæ*, *Collatio in Coena Domini de ingratitudine et humilitate*, *Expositio Regulæ D. Augustini*, *Tractatus de tribus substantialibus seu essentialibus status religiosi*, et Lingua Germanica, *Via ad coelum*, *Speculum Claustralium*, *de quibusdam ad solos religiosos pertinentibus*. *Viam ad coelum*. Pezius promiserat, ubi codicem integrum nacturus esset; sed huc usque nondum præstitit. Notitia hæc debetur laudato Duellio in præfatione libri citati.

STEPHANUS *Leodiensis* monachus et Abbas S. Jacobi, quem quidam anno 740. vixisse tradunt, melius illi, qui cum Oudino tomo II. p. 961. ipsi a. 1100. assignant, scripsit *Vitam S. Modoaldi*, Trevirensis Episcopi, quæ apud Surium exstat d. 12 Maji et in Actis Sanctorum tom. III. Maji p. 50.

* De hoc scriptore hæc lego in Alberici Chronico ad an. 1015. *Floruit apud S. Jacobum in Leodio Abbas Stephanus in Musica valde peritus qui fecit novum Canticum de B. Benedicto, et multa alia scilicet Florem mundi.* An ad hunc ipsum Stephanum potius quam ad Episcopum huius nominis Leodiensem Carmina quæ Bibliothecarius noster tribuit, Leodiensi Episcopo, referenda sint, viderint docti Profecto in adnotatione MSS. Codicis Biblioth. Lambetanæ *officium de inventione S. Stephani et de SS. Trinitate* assignatur Stephano Leodiensi, nihil vero de Episcopatu. Eadem de cantilena S. Benedicti ab hoc Stephano scripta tradit anonymus in historia S. Laurentii Leodiensis vulgatus a Martene Vet. Mon. t. IV. Addens cantionis illius exordium hoc: *Florem mundi* etc. Cantilenam aliam de S. Jacobo Majore eidem pariter authori deberi testatur. *

STEPHANUS, *Leodiensis* Episcopus, Comes Salmensis, Clericus Metensis, Abbas Lobiensis, tandem a. 903. Episcopus Leodiensis obiit a. 920. Scripsit *Vitam et Passionem S. Lamberti*, quæ estat apud Chapeavillium tom. I. Script. Leodiens. p. 351. et Surium 17 Sept. Scripsit etiam *Cantica quaedam et Antiphonas*, ex quibus, ut apud Caveum videre est, quædam sunt prohibita. Evolve Sigebertum Gemblac. ad a. 903. et de script. Eccles. c. 125. Trithemium cap. 298. Anselmi vitas Episc. Leodiensium c. 39. Val. Andreæ Bibl. Belgicam pag. 816. Swertii Athenas Belgicas p. 679. Hippol. Marraccii Bibl. Marianam tomo II. p. 380.

STEPHANUS *Lugdunensis* Card. ap. Cang.

STEPHANUS *Maconus*, vide infra STEPHANUS *de Senis*.

STEPHANUS *Mediolanensis*, vide *Stephanardus*.

STEPHANUS *Meldensis* Episcopus, seculo XII. Ejus *Epistola* ad Stephanum Episc. Aeduensem MS. extat in Bibl. S. Germani, teste Car. du Fresne et Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 1131.

STEPHANUS *Messalahus*, Anglus, Mathematicus et Astrologus, ætatis incertæ. Ejus sunt *de compositione Astrolabii*, *Flores judiciorum ex stellis*, *de revolutione annorum mundi*, *de ratione circuli et stellarum*. Balæus Cent. XII. 31. Pitseus Append. Cent. IV. 41.

STEPHANUS *de Mureto*, vide supra *Stephanus Grandimontensis*.

STEPHANUM *Musicum*, qui *de arte Musica* scripserit memorat Anon. Mellicensis de scriptor. Eccles. c. 79. ubi Bern. Pez in annot. conjicit indigitari forte Stephanum Episcopum Leodiensem.

STEPHANUS *Niger*, Cremonensis, Mediolani Græcas literas docuit circa annum 1489. scripsit *Comm. in Hermogenem, in aurea Carmina Pythagorae. Dialogum, quo, quicquid in Graecarum literarum penetralibus reconditum, quoad Historiae veritatem, ad fabularum oblectamenta, ad eruditionis famam conferre quo modo possit. congestum in lucem propagatur. Accedunt Philostrati Heroica.* Mediol. 1517. fol. *Dial. Mercurii et Stephani, Praefationes in Homerum, Pindarum et Livium, opus de nimio vitae luxu*, quod sub titulo, *de luxu Graecorum* prodiit tom. VIII. Thesauri Gronoviani p. 2466. E Græcis Latine vertit *Icones et Heroica Philostrati, aurea Carmina Pythagorae, quaedam Isocratis, Musonii et Plutarchi*, impressa Mediolani 1521. Ven. 1532. fol. *Epistola* ad Ant. Pratum magnum Galliæ Cancellarium, *de fraterna benevolentia* Opusculum, prodierunt cum quibusdam Opusculis Plutarchi Basil. 1518. 4. Arisii Cremona literata p. 396. Picinelli Athenæum Eruditorium Mediolanensium p. 499.

* Est apud me opuscolurum quorumdam Stephani Nigri collectio Basileensis an 1532. ex qua nonnulla minus accurate tradita hic emendare licet. *Dialogus* Mercurii et Stephani nihil est aliud, quam dedicatio versionis a se adornatae *de Iconibus*, quæ dirigitur ad Joannem Grolierum Lugdunensem Francorum Regis a secretis ac Insubriæ quæstorem primarium. Epistola ad Antonium Pratum dedicatio est operis chriarum quinque quas dirigit, non quidem ad Antonium Pratum Cancellarium Galliæ, sed ad Antonium et Guillelmum eiusdem Antonii filios. His quinque chriis nonnullas poetarum Latinorum Græcorumve sententias Author illustrat. *

STEPHANUS *ex Nottis*, Ord. Humiliatorum, scripsit *Opus remissionis a poena et culpa*, quod Mediolani prodiit 1500. fol.

* Primo in Breidæ domo ord. Humiliatorum ... professus et nunc in domo de Carugate eiusdem Ord. et civitatis præpositus, Artium et Theologiæ magister ac Decretorum doctor. Ita legitur in calce tractatus de jejunio eiusdem Auctoris dicato Antonio Trivulcio S. R. E. Cardinali. Extat in Cod. MS. Taurinensi, de quo in Catalogo MSS. ejusd. Tom. II. pag. 47.

STEPHANUS, nobili genere natus, et primum Regni Bohemiæ Cancellarius, postea Cartusiæ Dolanensis in Moravia, demum domus Vallis Josaphat *Olomucensis* primus Prior, vixit temporibus Jo. Hussi, obiit a. 1421. 7 Junii. Ejus opera nota sunt hæc:

1. *Medulla tritici*, sive *Anti-Wikleffus*, in quo Wikleffum tamquam viventem alloquitur. Editus est a Bern. Pez Thes. noviss. Anecdot. tom. IV. part. 2. p. 149.

2. *Anti-Hussus*: ibid. p. 361. Dedicatus est Stanislao de Znoyma, et c. 1. eibet Epistolam ipsius Hussi ad Stephanum datam. Sub finem operis p. 425. extat etiam *Copia instrumenti Declarationem certorum dubiorum M. Jo. Huss. continentis*, a. 1412.

3. *Dialogus Volatilis inter Ancam* (h. e. Anserem) *et Passerem, adv. Hussum.* ibid. p. 431. Scriptus est a. 1414.

4. *Liber Epistolaris ad Hussitas*, partibus V. constans: ibid. p. 503. Scriptus est a. 1417.

5. *Apologia pro sacris religionibus monasticis adversus haereticos*, edita est ab eodem Pezio Bibliothecæ Asceticæ tom. IV. p. 87.

STEPHANUS *Palecz*, Bohemus, Theologus Hussitis admodum infensus, qui *Anti-Hussum* ibidem scripsit, et *de quatuor portis inferni, contra articulos Bohemorum.* Vide Felleri Catalogum MSS. Bibl. Paullinæ p. 201. 211.

STEPHANUS *Palosius*, Romanus, ex Canonico S. Mariæ Majoris Episc. Tudertinus a Gregorio XI. ab Urbano VI. vero S. R. E. Camerarius ac Romæ Vicarius, post Presbyter Cardinalis creatus fuit. Obiit. anno 1398 et *Constitutiones pro Clericis Tudertinis* edidit. Prosperi Mandosii Bibl. Romana Centur. VIII. 18. Ughelli Italia sacra tomo I. p. 1354.

STEPHANUS, *S. Pantaleonis* procul dubio Coloniæ Monachus, circa annum 990. scripsit librum *de S. Maurini Abbatis et Martyris inventione et translatione in monasterium S. Pantaleonis*, Estat apud Surium d. 10 Jun. Mabillonium Sec. V. Bened. p. 333. et in Actis Sanctorum tom. II. Jun. p. 279.

STEPHANUS, *Parisinus*, Episcopus, cognomine *Templier*. cuius prostant *Rescriptum de quorundam errorum et librorum damnatione a.* 1270. *et* 1277. *cum rotulo errorum*, in Bibliothecis Patrum, et quidem in maxima tom. XXV. p. 329. Forte hujus est *Tractatus in Regulam S. Benedicti*, quem in monasterio Senoviensi offendit Theod. Ruinartus. Vide illius Iter in Alsatiam et Lotharingiam p. 442. tom. III. Operum posthumorum.

Alius Stephanus vixit a. 1131. cujus aliquot *Epistolae* habentur in Spicilegio Dacheriano tom. III. p. 489 seqq. *Duae* aliæ tomo VI. Conciliorum Harduini part. 2. pag. 1183.

STEPHANUS *Patringtonus*, aliis *Petrington*, Eboracensis, Theologiæ Doctor Oxoniensis, monachus Carmelitanus et ordinis sui Provincialis, Confessionarius Reginæ, tandem Episcopus Menevensis et Cicestriensis, obiit anno 1417. Scripsit *in Epistolam ad Titum, super Magistrum Sententiarum. contra Statutum Parlamenti. contra Wiclefitas, Lolhardos, et Nicolaum Herfondum. super Eclogas Theodoli. in fabulas Æsopi, et alia.* Lelandus c. 514. Balæus Centur. VII. 43. Pitseus. c. 766. Trithemius de script. Eccles. c. 661. Bzovius ad a. 1419 pag. 596.

STEPHANUS. *de Piopera*, Mediolanensis. Ord. Prædicatorum circa annum 1500. *de rosario B. Virginis* scripsisse dicitur. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 895.

STEPHANUS *Piperacensis*. vide infra *Stephanus de S. Victore.*

STEPHANUS *Poloniaci* laudatur a Sixto Senensi, Ord. Prædicatorum, sec. XIV. qui *Commentarium in Evangelium Johannis* scripsit. MS. Codex Lugduni est in conventu ordinis. Vide* Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 739. qui in Indice monet, rectius *Poliniaci* scribendum.

STEPHANUS *de Praga*, Theologus Bohemus, cujus *Orationem* in Concilio Constantiensi solemniter habitam *de maturanda Ecclesiae emendatione* edidit Hermannus von der Hardt in Actis Concilii jam dicti tomo I. p. 823. Fortasse est *Stephanus Palecz* de quo superius.

* Opportune Bibliothecarius noster admonuit Suspicari se hanc *de maturanda Ecclesiae emendatione* Orationem sub nomine Stephani de Praga vulgatam deberi Stephano de Palecz; reipsa enim hanc ipsam orationem nactus sum in codice Biblioth. Cæs. Vindobonensis hoc præfixam titulo: *Sermo Rev. Magistri Steph; de Palecz de Praga S. Theologiae Prof. praedicatus in Conc. Constantiensi Dominica III post festum SS. Trinitatis an.* 1416 (male ergo Hardtzius habitum suspicatur an. 1417). *in illud: resistite fortes in fide.*

STEPHANUS *Presbyter* vide supra *Africanus et Anglicus.*

STEPHANUS *de Provincia*, Juris Professor circa annum 1330. scripsit *super Clementinis et Quaestiones varias.* Trithemius de scriptor. Eccles. c. 573.

STEPHANUS *de Reate*, Ord. Prædicatorum, vixit circiter a. 1368. et *Tractatum de universalibus* reliquit. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 619. Adde Ambr, ab Altamura p. 22.

STEPHANUS *de Filgeriis*, *Redonensis* Episcopus, primum Capellanus Henrici II. Anglorum Regis, obiit a 1178. Scripsit *Vitam S. Firmati Episcopi*, quæ bis Gallice prodiit circa annum 1612. seqq. translata a Præsidente la Barre, latine vero dedit God. Henschenius in Actis Sanctorum tom. III. Aprilis p. 334. et *Vitam S. Vitalis primi Abbatis Savigneii.* Bulæus Hist. Universit. Parisiensis tom. II. p. 775. Robertus de Monte ad annum 1178.

STEPHANUS *Rotomagensis*, Beccensis monachus, circa annum 1160. cujus complura habentur in Bibl. Sangerman. Cod.

771. Car. du Fresne in Indice Auctorum, Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. pag. 1137. 1138. Duo ejus Carmina, unum *de Waleranno Comite Mellenti*, alterum *Acrostichis* ad Gislebertum, amicum suum, cui ei carmina sua mitteret, inde ediderunt Martene et Durand Collect. amplissimæ tom. I. p. 875. 872.

STEPHANUS *de Salanhaco*, aliis *de Sallanacho*, Aquitanus Lemovicensis diœcesis, a loco originis suæ *Salanhac* nomen adeptus fuit circa annum 1210. post annos XX. Lemovicis Ordini Prædicatorum adscriptus, a. 1249. Prior conventus sui, a. 1261. Tolosanus, a. 1261. in Scotiam missus fuit ejus regni Visitator. Post varias alias in ordine suo dignitates obiit circiter a. 1290, Scripsit 1. *Tractatum de quatuor rebus, quibus Deus Praedicatorum ordinem insignivit. Primo de bono ac strenuo duce S. Dominico. Secundo de glorioso nomine Praedicatorum. Tertio de illustri prole. Quarto de securitate Professionis.* Hic manu exaratus exstat Mediolani in Conventu Gratiarum, teste Henschenio in Actis Sanctorum tom. I. Martiii p. 655. 2. *Tractatum de tribus gradibus Praelatorum Ordinis Praedicatorum: De ordinis magistris: De Prioribus provincialibus, praesertim provinciae Provinciae: De Prioribus conventualibus dictae provinciae.* 3. *Collectionem Actorum omnium Capitulorum generalium et Capitulorum etiam provincialium provinciae Provinciae a principio ad annum MCCLXXVIII.* Vide. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 415 seqq. Altamura p. 64. Oudinum tomo III. p. 502.

STEPHANUS *de Senis*, Prior Domus S. Mariæ de Gratia Ord. Carthusiensis prope Papiam, scripsit a. 1411. *Epistolam* ad Thomam Antonii de Senis, *de gestis et virtutibus S. Catharinae Senensis,* quam edidit Dan. Papebrochius in Actis Sanctorum tom. III. Aprilis pag. 961. *Vitam S. Catharinae* postea auctiorem fecit Raymundus de Vineis, Ord. Prædicatorum, de quo supra. Adde Theod. Petreii Bibl. Cartusianam p. 275. 276. Car. Jos. Morotii Theatrum Chronol. Ord. Cartusiani pag. 23.

STEPHANUS *Seropus*, Historicus Anglus circa annum 1399. scripsit quaedam *de rebus Anglicis* Pitseus Append. Centur. IV 43.

STEPHANUS *Serva*, Cremonensis, ex Canonicis Regularibus Lateranensibus, sub initium seculi XVI. explicuit *Vitam S. Ubaldi*, Episcopi Eugubini et Confessoris, sermone latino et italico, Parmæ per Franc. Ugoletum, 1519. 1523. fol. Romæ Per Mich. Angelum Eugenium Eugubinum, 1628. Fortasse eadem est, quæ apud Surium, sed stylo mutato, legitur d. 16 Maji.

STEPHANUS *Sfondratus*, Cremonensis, ibidem inter Advocatos receptus a. 1495. scripsit *de Tabellionum dignitate, de erectione montis pietatis, de ornatu mulierum, de privilegiis dotalibus, Allegationes in Jure diversas.* Arisii Cremona literata tom. I. pag. 374.

STEPHANUS *Torcellanus* in ditione Veneta Episcopus, et Archiepiscopus Patrocensis, claruit a. 1515. quo *Sermonem* habuit in Concilio Lateranensi, Concil. tom. XIV. p. 161. Whartoni Append. ad Caveum pag. 163.

* *Stephanus Tegliatii Torcellanus* Episcopus et Archiepiscopus. Patracensis. Auctoris huius sermo *de Fide Contra Turcas* habitus fuit in celebratione Missæ Pontificis in solemnitate sito S. Joannis Evangelistæ an. 1481. Quare fallitur Bibliothecarius noster impressum definiens an. 1480. Porro quæ dixi de anno leguntur in fine ejusdem sermonis excusi loco et anno incertis. Extat etiam altera eiusdem oratio excusa in 4 absque anno et loco editionis dicta die. VI. Pentecostes coram Innocentio VIII. an. Pontificatus ejus III, idest an. 1487. tunc autem Patrocensem Archiepiscopum, et Episcopum Torcellanum agebat An. 1486. Orationem habuit die VI. omnium SS. coram Alexandro VI. *in prima Missa et capella ejus Pontificatus.* Edita est absque nota loci et anni in 4, Obiit. an. 1515.

Stephanus iste Torcellanus idem omnino

est cum Stephano Archiepiscopo Antibarensi, de quo Biblioth. noster jam egerat superius V. *Stephanus* Antibarensis, ut ex titulo Sermonis quem supra descripsi, *de fida contra Turcas.*

STEPHANUS *Tornacensis* Episcopus, patria Aurelianensis, primum a. 1165. Aureliæ in monasterio S. Evurtii Canonicus Regularis, post Abbas. a. 1177. Abbas S. Genovevæ Parisiis, a. 1190. comes Philippi Augusti in terram sanctam, a. 1192 Episcopus Tornacensis, obiit a. 1200 Habemus ejus *Epistolas* CCXXXVIII. quas J. B. Massonus primus eruit Epistolis Gerberti et Joannis Sarisburiensis edidit Paris. 1611. 4. inde in Bibl. PP. aliquoties sunt repetitæ: post. XL. ineditis locupletavit et denuo edidit Claudius du Molinet, Paris. 1682. 8. *Epistolam unam* ad Wilhelmum AEp. Remensem edidit Steph. Baluzius Misc. tomo I. pag. 420.

Alias plures Miræus seu potius Continuator illius, Opp. diplom. tom. II. pag. 888. 981. 1197. 1200. 1201. tom III. pag. 364. 579.

Sermo de S. Geraldo, Abbate Silvæ maioris ie Aquitania, pro officii proprii lectionibus compositus, exstat in Actis Sanctorum tom. I. April. p. 430.

Ad inedita pertinent *Sermones et Comment. in Decretum Gratiani*, quæ Claud. du Molinet editione indigna judicat.

Plura vide apud Caveum p. 600. Bulæum hist. Universit. Parisiensis tom. II. pag. 774. Val Andream Bibl. Belgica p. 817. Oudinum tomo II. p. 1647.

STEPHANUS monasterii *S. Trudonis* monachus, congregationis Cluniacensis, vixit sub finem seculi XI. consignavit *Miracula per S. Trudonem* in memorato cœnobio facta ab a. 1055. ad 1082. Vossius de Histor. Latinis p. 380.

STEPHANUS *de Vernesia*, dictus etiam *Autissiodorensis*, Ord. Prædicatorum, Theologiæ Magister Parisinus an. 1248. Scripsit *Sermones aliquot*. Jac. Quetlf de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. pag. 120.

STEPHANUS *Venturatus*, Patavinus, Philosophus et Poëta, Scriba Capituli ecclesiæ Cathedralis in urbe patria. scripsit *Annales de rebus et gestis Patavii* ab anno 1184. 1523. quos Scardeonius possedit: *Orationes multas*, quarum tres celebrat Pignorius adversus Aristotelem pro Platone, *Commentaria in omnes Platonis Dialogos, et in Periarchon Origenis, Carmen heroicum inscriptum, Platonis Apotheosis, et Epigrammata multa.* Italice *Dialogum de officio Scribae Praetorii.* Obiit juvenis a. 1528. Confer Scardeonii Antiquitates Patavinas II. 10. p. 241. et Nicolai Comneni Papadopuli Hist. Gymnasii Patavini tomo II. p. 190.

STEPHANUS *Vicomercato*, vide *Stephanardus.*

STEPHANUS *de S. Victore* Canonicus Regularis monasterii S. Victoris prope Lutetiam, vixit sec. XII et dedit *Vitam et miracula S. Petri de Chavanon*, fundatoris ac primi Præpositi Ecclesiæ S. Mariæ de Piperaco in Episcopatu S. Flori in Arvernia, Ord. Canonicorum Regularium S. Augustini, Exstat ia tomo II. Spicilegii Dacheriani p. 155.

STEPHANUS *Ulyssiponensis* Ecclesiæ Præcentor, sub finem sec. XII. scripsit *Miracula S. Vincentii* in translatione ejus a. 1173. patrata Extant in Actis Sanctorum tom. II Jan. p. 408.

STEPHANUS *Wittebiensis* in Northumbria monasterli monachus Ord. S. Benedicti, post primus Abbas Eboraci in monasterio b. Mariæ Congregationis Cluniacensis circa annum 1080. Scripsit *de reparato monachatu et de fundatione coenobii sui.* Balæus Centur. II. 57. Pitseus c. 170. Oudinus tomo II. p. 753.

STEPHANUS *Wittembergensis*, Prior Raynolbiensis cœnobii (nescio cujus) Ord. S. Augustini, *Quadragesimale magnum* scripsit, quod Monachii asservatur, Felix Milensius in Alphabeto ordinis Erem. S. Augustini p. 2. 263. 286.

STEPHANUS, monachus ad S. Trudonem, sub Guntramno et Adelardo II. Abbatibus, sec. XI. scripsit *Vitam S. Trudonis*, Molanus ad Usuardum d. 23. Nov. Hæc Val. Andreas in Bibl. Belgica

p. 819. Extat MS. in Bibl. Antverpiensi publica, teste eodem Andrea Bibl. Belgica MSS. I. pag. 270.

STERLENGERIUS, Ord. Prædicatorum, scripsit *in quatuor libros Sententiarum et Sermones ad Clerum.* Vivebat a. 1355. Possevinus tomo II. Apparatus p. 436. *Sterlengatium* vocat Ambr. ab Altamura pag. 129.

Jaonnes STOEFLORUS, *Justigensis*, Mathematicus celebris et Professor Academiæ Tubingensis, natus a. 1452. mortuus a. 1532. Blaubeuræ, ut ajunt. In Prognosticis suis diluvium universale a. 1524. prædixerat, ab eventu destitutus, de qua re Bælins in Lexico. Scripsit *Calendarium Romanum magnum*, Oppenheim 1518.

Rationem Compositionis Astrolabiorum
Cosmographicas Desriptiones,
Commentarium Latinum in Spheram Procli.

STRABO, Bedæ Venerabilis germanus frater, *Homiliarum* Auctor, scriptor fictititius - ac proinde nullo jure inter scriptores Ligures ponitur in Oldoini Athenæo Ligustico p. 509.

STURMIO, aliis *Sturmius*, natus in Norico sub initium sec. VIII. comes et assecla Bonifacii, in monasterio Fritislariensi educatus, postea primus Abbas Fuldensis, mortuus a. 776 vel 779. De eo Historici passim, præcipue Eccardus tomo I. rerum Francicarum. Ejus sunt duo scripta a Mabilionio tomo IV. Analectorum p. 454. 458. ἀνωνύμως edita, quorum prius inscribitur *Ordo officii in domo seu ecclesia Frisingensi ante Pascha*, alterum *Antiquae consuetudines monasteriorum Ordinis S. Benedicti*, Verum ipse Mabillonius postea agnovit opuscula esse Sturmionis, qui ea in itinere Italico, et præcipue monasterio Casinensi, collegerat. Et sub hujus nomine denuo edita in Libro *Vetus disciplina monastica*, Paris. 1726. 4. p. 4. Histoire literaire de la France tom. IV. p. 161.

Petrus SUBERTUS, Decretorum Doctor, urbisque S. Pappuli sub metropoli Tolosana, Episcopus, obiit a. 1454. Scripsit librum *de cultu vineae Domini s. Visitatione Episcopali*, quam Jo. Cappuisius recognovit, et cum Baculo pastorali Jo. Francisci Pavini edidit 1508. Hæc God. Henschenius in Comm. historico de S. Veronica n. 16. tom. I. Febr. pag. 453. Editionem alteram 1514. apud Ascensium memorat Oudinus tomo III. p. 2337.

SUFFRIDUS *Rodolphi*, Sterkenburgius, Bolsverdiæ natus, sedem fixit in arce Sterkenburgo, unde ipsi cognomen. Floruit circa annum. 1499. et *Historiam Frisiae* composuit, quod opus hinc et inde distractum in cœnobio monialium Præmonstratensium Bethlehem, inter Leovardiam et Doccomium, aliquandiu delituit. - Suffridus Petri de scriptoribus Frisiæ Dec. IX. 10.

SUGERIUS, Abbas S. Dionysii, ab anno 1121 - 1152. cujus vita conscripta est ab Anonymo Gallo, sub titulo: *Histoire de Suger, Abbe de S. Denis, Ministre d'Etat sous le regne de Louis le jeune.* Paris. 1721. 12. 3. Vol.

Scripsit *Vitas Ludovici VI. et regum Franciae, de translatione corporum S. Dionysii et sociorum, de Consecratione ecclesiae a se oedificatae*, quæ omnia exstant tom. IV. Script. Francicorum Franc. du Chesne, p. 281. 331 seqq. Supplementum hujus dedit Mabillonius Analectorum tomo I. p. 328. Ejus *Epistolae* aliquot, et multorum ad ipsum extant tomo I. Thesauri novi Anecdotorum Martenii et Durandi p. 414 seqq. *Una* ad Petrum Mauricium sive Venerabilem, in Bibl. Cluniacensi p. 960. ubi etiam tres Epistolæ Petri ad nostrum habentur *Una* ad Eugenium Papam legitur in tomis Conciliorum; *de rebus in sua administratione gestis*, qui liber etiam a Franc. du Chesne seorsim editus est, Paris. 1648. 8.

SULCARDUS, Westmonasteriensis monachus, Ord. S. Benedicti, congregationis Cluniacensis. circa annum 1070. Scripsit *Chronicon*, *Sermones*, *Epistolas et Opuscula varia.* Balæus Centur. II. 55. Pitseus cap. 167. *Chronologia monasterii Westmonasteriensis* est in Bibl. Cotto-

niana. Libros III. *de gestis Anglorum*, qui ἀνέκδοτοι habentur in collectione Scriptorum Anglicorum Heidelbergensi, nostro tribuit Oudinus tomo II. p. 870. hac præcipue ratione adductus, quia libro III. c. 27. horum temporum meminit, quæ ipsi adtribuuntur.

* Auctores Hist. literariæ Gallicæ notant obiisse Suliardum circa an. 1160. vel. paulo citius. Addunt. parider. superesse in CL. MSS. præter ea quæ hic indicantur varia etiam opuscula quorum tituli non referuntur. Ex ejus chronico fragmentum quoddam vulgatum est in Monastico Anglicano T. I. pag. 57. 58.

SULPICIA, Poetria seculi incerti. cujus *Satyra* eruditis non incognita est. De hac vide post alios Bibliothecam Latinam Fabricii nostri, sed collato Indice, nam omnis de illa sparsim adduxit. Illud jam addo, *Carmina* illius XX. cum Gregorii Tipherni et aliorum poëmatibus prodiisse Argentorati per Thomam Schurerium 1509. 4.

SULPICIUS *Alexander:* vide supra Tomo I. p. 63.

SULPICIUS *Pius* cognomine, Vatani in diœcesi Bituricensi natus, post ordines inferiores Ecclesiæ laudatæ Episcopus a. 624. mortuus 644. Exstant ejus *Epistolae quatuor* non magni admodum momenti, primum editæ a Canisio Ant. Lect. tom. V. part. 2. p. 53. post in Bibliothecis Patrum, nec non ab Andr. du Chesne Script. Franc. tom. I. p. 882. Adde Hist. literaire de la France tom. III. pag. 559. Vitam ejus Surius 17 Jan. Acta Sanctorum tom. II. pag. 165. Mabillonius Soc. II. Bened. pag. 167.

C. SULPICIUS *Apollinaris*, Carthaginensis. Grammaticus sec. II. temporibus Antoninorum. Auctor habetur *Periocharum in Comoedias Terentii.* Inter epigrammata vetera Pithoei et Catalecta Virgiliana ipsi tribuitur *Epigramma in Aeneida Virgilii* ex incendio ereptam. Alias crebra ejus mentio est apud Gellium. Confer Dictionarium Petri Baelii.

Joannes SULPICIUS, *Verulanus* a patria *Verulo*, humaniores literas docuit Romæ seculo XV. Liber ejus *de octo partibus orationis* prodiit Venet. 1488. idem cum Donato de figuris, Verulano *de componendis epistolis*, *de scansione et syllabarum quantitate*, ibid. 1489. 4. *de componendis et ornandis Epistolis*, ibid. 1488. 4. *de scansione* cum Servii Centimetro et Prisciano de accentibus, edit. ant. 8. sine anno et loco, *Grammatica cum suo vocabulario*, Lips. 1500. 4. *Comment. in Lucanum*, Paris. per Ascensium 1506. fol. Edidit quoque Vegetium et Vitruvium.

* Præter ea quæ hic recensentur dedit et opusculum elegans metricum *de moribus in mensa servandis*, quod post editionem a Badio curatam, iterum produxit Gulielmus Durandus ludimagister Lugdunensis additis annotationibus suis Gallico Latinis in 8 Lugduni 1542.

Præter Vegetium simul junctimque edidit Aelianum et Frontinum, quæ tria opuscula emisit Romæ an. 1487. in 4.

SYDO, Canonicus Regularis Falderæ in Holsatia, qui locus etiam Novum-monasterium (*Nienmunster*) dicebatur: monasterium autem ipsum postea Bordesholmam translatum est. Ille Sydo, qui se *pusilli gregis in Novo-monasterio ministrum* vocat, sub finem seculi XII. *Neomonasteriensis historiae Synopsin* scripsit, ex qua quædam adducit Henschenius in Actis Sanctorum tom. I. Martii p. 654. Henricus Muhlius. Theologus Kiloniensis, qui in dissertationibus Accademicis Historiam monasterii Bordesholmensis copiose satis exposuit, nostri paucis verbis mentionem facit, et quartum ordine Præpositum fuisse asserit. p. 492.

SYNAGRIUS, nescio quis, scripsit *de fide et regulis fidei libros septem*, in quibus inter alia refutat eos, qui Patrem et Filium in Trinitate non admittunt, quia hæc nomina relationem aliquam involvunt. Meminit ejus solus Gennadius c. 65. Opus vero dudum periit.

de SYGHEN, *Nicolaus*, aliis *Sigen* vel *Segen*, monachus Ord. S. Benedicti Erfordiæ in monasterio D. Petri, vixit circa annum 1490. Verum nomen illius fuisse *Nic Hottenbach*, eumque a. 1495. peste

abreptum testatur Petrus Friderici mox citandus. Ego auguror, fortasse patriam ejus fuisse *Sigenam* Comitum Nassoviorum urbem. Scripsit:

1. *Chronicon Petrense*, sive monasterii laudati, volumen satis spissum, quod res Erfordienses complectitur, ad quod Jo. Mar. Gudenus sæpe provocat. Ineditum est huc usque, nec facile edetur. Continuationem illius elaboravit P. Petrus Friderici, ejusdem Ordinis monachus.

2. *Continuationem Lamberti Scafnaburgensis*, de qua Fabricius noster supra tom. IV. p. 700. et tom. V. p. 389. Quum ante noster incognitus fuerit, Gudenus in Programmate publico a 1681. exarato primum ejus mentionem fecit, idque ex Manuscriptis Cœnobii, ad quæ provocat.

3. Jo. Christ. Neu in mantissa ad Wheari relectiones hiemales eidem tribuit *Monachi Erfurtensîs Historiam Landgraviorum Thuringiae* a Pistorio tom. I. p. 908. editam, quod in medio relinquendum est. Videtur enim hic potius monachus Reinhardsbornensis fuisse.

Vide Motschmanni Erfordiam literatam Collect. I. p. 38. et in Supplem. p. 974.

SYLLANUS *de Nigris*, Medicinæ Professor Ticinensis circa annum 1398. et Jo. Galeatio Vicecomiti valde charus, scripsit *de medicina practica*, Venet. 1518. fol. Arisii Cremona literata tom. I. p. 247.

SYMMACHUS, Papa, natione Sardus, electus a. 498. mortuus a. 514. *Epistolae* quaedam ad Aeonium f. Cæsarium exstant apud Baronium ad annum 499. n. 36. 37. et in Appendice tomi VII. ad annum 502. num. 37. ad annum 514. n. 4. *Apologeticus adversus Anastasium Imperatorem*, ad annum 503. n. 18-30. *Epistola ad Episcopos Galliae*, ad annum 513. n. 46. et in Jo. a Bosco Bibl. Floriacensi tomo III. pag. 33. *Epistola ad Avitum* edita est a Dacherio tom. III. Spicilegii, pag. 307. *Confirmatio Theodori Episc. Laureacensis* a. 499. data edita est a Gasp. Bruschio de Laureaco et Patavio p. 48. a Gewoldo cum Chronico Reicherspergensi, et inde in Ludewigii Script. Bambergensibus tom. II. pag. 352. *Epistolae ad Liberium Patricium et Laurentium Mediolanensem*, nec non *Decreta* illius, in Conciliis Harduini tom. II. p. 955. *Apologeticus ad Anastasium Imperatorem* in Micropresbytico et Bibliothecis PP. Parisinis: *idem* cum *Epistola ad Ecclesiam in Illyrico, Dardania et Dacia*, in Orthodoxographis Grynæi. Adde Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 216. Oldoini Athenæum Romanum p. 623. Trithemium de Scriptoribus Eccles. c. 195.

Q. AURELIUS SYMMACHUS, Vir Consularis et Præfectus Urbis, de quo pleraque jam occupata sunt a Celeb. nostro Fabricio Bibl. Lat. III. 14. Symmachus quidam *Historiarum libros* edidit, ex quorum quinto Jornandes in Geticis luculentum adfert fragmentum de Maximino Imp. Dubium vero, an sit hujus Symmachi, an vero Patris, qui *Epigrammata in praestantes sui seculi viros* condidit, ut ex ejus ad filium Epistola et filii responso, lib. I. Epist. 2. et 3. cognoscitur. Vossius de Histor. Latinis pag. 724. Prosp. Mandosii Bibl. Romana Cent. II. 21. 22.

SYMPHOSIUS *Amalarius*: vide supra tomo I. pag. 73.

SYMPOSIUS Poëta vulgo habitus, et *Aenigmata* ipsi adscripta. Verum nostro tempore Vir Celeberrimus, Christophorus Augustus Heumannus, cum Hannoveræ 1722. 8. novam illorum Aenigmatum editionem proderet, in præfatione luculenter ostendit, Aenigmata illa Lactantium, Ciceronem illum Christianum, auctorem agnoscere. Argumenta apud ipsum videantur. Ibi quoque notitiam editionum habes, circa quam nihil habeo, quod moneam, præterquam quod editiones primæ Parisinæ a. 1533. et 1537. ex Maittairio jam confirmentur.

SYRUS, vide supra *Aldebaldus* tomo I. p. 51. Vita ibi memorata extat etiam apud Mabillonium Seculo V. Benedictino pag. 786.

LIBER XIX.

TAGENO. Decanus Patavinus s. Passaviensis, cum Diepoldo s. Theobaldo Episcopo suo expeditioni Asiaticæ, interfuit, deinde jussu illius *de expeditione Asiatica Friderici I. Imperatoris* a. 1189. scripsit, quod Opusculum habes in Freheri Script. rerum German. tom. I. Append. pag. 6. Adde Vossium de Hist. Latinis II. 54.

TAIO, vel TAIUS, cognomento *Samuhel*. Episcopus Cæsaraugustanus post S. Braulionem, a. 649. Romam missus est, ut Gregorii M. partem Moralium, quæ in Hispania desiderabatur, inde peteret. Quum liber inveniri non posset, cœlesti monitu locum illius rescivit, prout narrant Rodericus Toletanus II. 20. et Mariana VIII. 8. Baronius ad annum 649. Adde Harduinum tom. V. Concil. p. 625. Sed fides sit penes auctorem. *Collegit V. libros Sententiarum ex Operibus Gregorii M.* qui in bibliotheca Thuana fuerunt. Fragmentum dedicationis ad Quiricum Episcopum Barcinonensem edidit Mabillonius præfat. Seculi II. Benedictini p. 41. integram vero idem Analect. tom. II. p. 68. edit. novæ p. 62. Adijcitur quoque Epigramma in illud opus. Libro primo Tajo agit de Deo divinisque adtributis: in secundo de incarnatione Christi et prædicatione Evangelii, deque pastoribus et subditis: in tertio de diversis Ecclesiæ ordinibus, et de virtutibus: in quarto de divinis judiciis, tentationibus et peccatis: in quinto de reprobis et de judicio ac resurrectione. Idem opus dicitur *Taji Sententiarum volumen* in Chronico Fontanellensi apud Dacherium tomo II. p. 280. Adeoque Tajo primus fuit, qui Sententias collegit, et Petro Lombardo in hoc ipso laboris genere præluxit. *Epistola* ejus ad Eugenium Toletanum extat in Miscellaneis Baluzii tom. IV. p. 397. Confer Nic. Antonii Bibl. Hispanam Vet. VI. 7. num. 422. Mabillonium p. 64. Oudinum tomo I. p. 1622.

TANCREDUS *a Corneto*, Hetruscus Jctus, *Bononiae* Canonicus, Archidiaconus, et major studii Cancellarius, Parisiis quoque per aliquod tempus docuit, circa annum 1217. mortuus 1240. A. 1233. una cum aliis a Gregorio IX, electus est, ad inquirendum in res gestas et miracula S. Dominici, cum ἀποτέωσιν illius meditarentur. Scripsit *Praxin Juridicam*, *de ordine et processu judiciario*, *Glossas super Decretales*, *Provinciale*, h. e. recensionem omnium Episcopatuum. Panzirolus de claris Legum interpretibus III. 4. Bumaldi Minerval Bononiense p. 217. Orlandi Notitia Scriptorum Bononiensium pag. 250. Tractatus *de ordine judiciario* correctus per Barthol. Brixiensem, MS. est in Bibl. monasterii Heilsbrunnensis, teste Catalogo Hockeriano pag. 97. Circa annum 1227. *Collectionem quintam*, vel *sextam* potius, *Epistolarum Decretalium* composuit, in qua Constitutiones extant Honorii III, sub cujus nomine etiam publicari debuit. Opus istud factum post annum 1227. quo Honorius tertius Innocentii III. successor mortuus est. Hujus interpres perhibetur Jacobus Albanus Faventinus Episcopus, Enrici Ostiensis Præceptor. Hanc diu desideratam, neque unquam editam, quia Gregorius IX. Honorii Successor, Pontifex factus, statim de nova editione Decretalium cogitabat, cum Antonius Augustinus inter Collectiones suas Decretalium non edidisset, tandem in Bibliotheca Albiensi repertam, Tholosæ a. 1645. Innocentius Cironius Academiæ Tholosanæ Cancellarius, edidit, et Glossas doctissimas adjecit, in quibus explicat ea, quæ ad juris cognitionem et temporum historiam pertinent, quæ a prioribus Glossarum scriptoribus omissa fuerant. De scriptore isto Arthurus Duck de Auctoribus juris lib. I. cap. 7. § 6. Gerardus von Mastricht, in Academia Doesburgensi Juris et Historiæ Professor, in Historia Juris Ecclesiastici et Pontificii, num. 352. p. 384. edita Duisburgi anno 1676. et Amstelodami 1686. in 8. Hæc Oudinus tomo III. pag. 90.

* *Summula Compendiosa juris civilis*

atque Canonici per D. Tancredum de Corneto Inter Codd. Latinos Bibl. Taurinensis Cod. CCCXLIII. Extat etiam in MS. Cod. 372. Bibliotecæ Felinianæ scripto ann. 1391.

TANCREDUS *de Tancredis*, Senensis, Ord. Prædicatorum, sec. XIII. de quo multa narrant, et scripta quoque proferunt, sine auctoritate et fide, unde hic monenda tantum fuerunt. Vide Jacob. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. pag. 91. Altamura pag. 9.

Alter hujus nominis Italice scripsit: ibid. pag. 857.

TANGMARUS, sub initium seculi XI. primum Presbyter, Bibliothecarius et Notarius, postea Decanus Hildesheimensis, in Italiam missus ad Papam et variis negotiis adhibitus, scripsit *Vitam S. Bernwardi Episcopi Hildesheimensis* æqualis et discipuli sui, editam a Surio d. 20 Novembris, sed admodum interpolate, melius a Browero in Sideribus Germaniæ, Mabillonio Sec. VI. Benedictino part. I. p. 201. et Leibnitio S. R. Brunsuic. tom. I. p. 441. Adde Vossium de Histor. Latinis II. 43.

TARRA, monachus Hispanus, sec. VI. reliquit *Epistolam ad Reccaredum Regem*, quam ex Codice Toletano descriptam habuit Cardinalis de Aguirre, sed ita depravatam, ut vix sententia elici possit. Nic. Antonii Bibl. Hispana Vetus IV. 5. num. 115.

Petrus TATERETUS, aliis *Tartaretus*, natione Gallus, Philosophus Scholasticus. Ejus scripta nota mihi sunt sequentia:

1. *Expositio in Summulas* (Logicales) *Petri Hispani*. Paris. per Jo. Buyer et Guil. Boucher, 1496. 4. ibidem per Mag. Andr. Bocard. 1494. 4. Albiori (h. e. Wittebergæ) in Academia nova, jussu et expensis Friderici III. Electoris Saxoniæ, suasu Martini Pollichii Mellerstadii, per Wolfgangum Stœkel, 1504. folio.

2. *Expositio super textu Logices Aristotelis*, cum allegationibus passuum Scoti. Witteb. ut modo. Particula hujus hebraica versa fuit a quodam Judæo, sub nomine ספר הטרטאט Codicem MS. possedit B. Wolfius, prout ipse testatur Bibliothecæ Hebraicæ tomo IV. pag. 826.

3. *Expositio Metaphysicae Aristotelis*, cum allegatione passuum Scoti. Witteb. 1504. fol.

4. *Quaestiones morales* sunt in Bibl. Domini de Vauclerc apud Laudunum Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 1301. De hoc intelligenda sunt verba Martini Pollichii Mellerstadii, quum primum Lutheri sermonem audivisset: *Hic monachus Ecclesiam omnem reformabit. Nititur enim scripturis Prophetarum et Apostolorum, et firmus est in verbis Christi, quae nemo Thomistarum cum integro Tartareto evertet.* Vide Tenzelium de initio Reformationis Lutheri c. 3. p. 156.

TATIUS *Cyrillus*, historicus tempore Constantini Magni a Capitolino memoratus. Cangius.

TATWINUS, Anglus ex Mercia, Ordinis S. Benedicti Monachus et Sacerdos monasterii Bruidune in Mercia, cujus meminit Beda Hist. Eccles. Angl. V. 23. deinde Archiepiscopus Cantuariensis, obiit eodem, quo Beda, a. 734. scripsit *Carmina et Ænigmata*. Lelandus c. 96. Pitseus c. 100.

TAVRENTIUS, alii scribunt *Turentius et Turcitius*, nescio quis, dedit *Epistolam* ad Ruricium Lemovicensem, quam edidit Canisius Lect. Ant. tom. II. part. 2. p. 360. et Ruricius quoque ad ipsum duas dedit. Auctores Historiæ litterariæ Gallicæ tom. III. p. 55. ipsum *Tauricianum* Episcopum Nivernensem esse conjiciunt: sed illis hoc obstat, quod Ruricius, cum ad Episcopum scribit, hunc dignitatis characterem semper adjecit, hunc vero tantum modo *virum magnificum* appellavit.

Joannes TAXSTON, vide supra *Joannes de* BURI.

TEBALDUS *Eugub.* Infra THEOBALDUS.

TECLANUS Scotus natione et cognomento, Ord. S. Benedicti, monachus S.

Jacobi majoris in suburbio Herbipolitano Scotorum Cœnobiarcha VI. Vir pius et literatus, ut libro 18. Historiæ Scoticæ refert Thomas Dempsterus, scripsit *Hymnos in laudem Deiparae virginis*, obiit a. 1217. Hippolytus Marraccius in Bibl. Mariana tomo II. p. 187.

TELESPHORUS, Episcopus, Romanus, Thuriensis, (non Carmelita, ut ridicule, Lud. Jacobus p. 217.) sedit a. 142-154. *Epistola*, quæ ipsi tribuitur, in tomis Conciliorum tom. I. Harduini p. 91. et Epistolis Pontificum, est supposititia.

Adde Oldoini Athenaeum Romanum pag. 624.

TELESPHORUS *Eremita*, et Presbyter, patria Consentinus, floruit a. 1368. ut exstat in MS. Taurinensi, teste Montefalconio Bibl. MSS. p. 1401. et tradit Toppius in Bibl. Neapolitana pag. 287. quod rectius est, quam quod Rusticianus, de quo supra, a. 1486. claruisse dicit: nam a. 1486. nullum amplius in Ecclesia Romana schisma obtinuit. Scripsit *de devotione religionis*, *de futuris Ecclesiae schismatibus*. *Explicationem Apocalypseos, de magnis tribulationibus, et de statu Ecclesiae, vel de causis praesentis tunc Schismatis, ex Joachimo, Cyrillo ec aliis*. Exstat MS. Lugduni in Bibl. Societatis Jesu cum figuris manu exaratis, teste Lud. Jacobo a S. Carolo Bibl. Pontificia p. 441. Adde Eliæ de Amato Pantopologiam Calabram p. 134. Papebrochium tom. VII. Maji p. 125. Oudinum III. p. 2217.

* Legendum Thelosphorus; vixisse utique potuit an. 1368. ut ex Taurinensi Bibliotheca eruit Montfauconius. Opus eius inscribitur non quidem *de devotione religionis, sed de magnis tribulationibus in proximo futuris, compilatum a docto et devoto presbytero heremita Thelosphoro Cusentia Provinciae Calabriae* Liber iste nondum prodiit sed eius epitome conflata a Rusticiano Italo Ord. Prædicatorum an. 1486. Vide V. RUSTICIANUS.

TELIESINUS *Helius* vel *Telesinus*, Britannus, Philosophus, Rhetor et Mathematicus insignis circa a. 540. Latino et Britannico sermone scripsisse dicitur *Acta Regis Arthuri*, *Vaticinalem historiam*, *Vaticinia et Carmina*. Lelandus c. 24. Balæus Centur. I. 54. Pitseus c. 47.

TERALDUS, nescio quis, circa annum 1000. Scripsit *Epistolam* ad Guidonem, *cur in festivitatibus SS*, *Pauli et Laurentii versiculi antiphonis innectantur*, quæ edita est in Martene et Durand Thesauro novo Anecdotorum I. p. 120. Monachum Floriacensem fuisse conjicit Hist. literaria Galliæ tom. VI. p. 555, 6.

TERENTIANUS, Maurus s. Afer natione, vulgo Carthaginiensem dicunt, quod negat Tanaquillus Faber ad Longinum περὶ ὕψους c. I. Aetatem ex eo judices, quod Augustinus ad ipsum provocat, teste Baptista Pio annotationibus posterioribus c. 154. et Ennodius Epist. VII. 29. observante Fabricio.

Carmen ejus *de literis*, *syllabis*, *pedibus et metris* primus produxit Georgius Merula, deinde prodiit Venetiis per Jo. Tacuinum, 1503. 4. ex castigatione Jac. Micylli, Francof. 1532. cum Comment. Villerii Parisiis apud Simonem Colineum, 4. in Opere Poetarum, et inter Grammaticos Heliæ Putschii p. 2383. Adde Fabricii Bibl. Latinam IV. 7. p. 794. 795. Omissus est in historia Poëtarum medii ævi Leyseriana.

TERIDIUS, vel *Tetradius*, patria Cabilonensis, Cæsarii Arelatensis nepos et monachus Lerinensis circa annum 541. Ejus est *Regula monachorum* Cæsario dictante scripta, in Bibl. Patrum maxima tom. VIII. p. 873. Adde Ludovicum Jacobum de doctis Cabilonensibus p. 6.

Arnoldus TERRENI, patria Ruscinonensis, Decretorum Doctor, Ecclesiæ Elnensis Sacrista, Avenione a. 1373. Jus Pontificium docuit, ubi quoque Tractatum *de mysterio missae et horis canonicis*, nec non *Quaestiones Avenione compilatas* scripsit. Utrumque opus MS. est in Bibl. Colbertina. Oudinus tomo III. pag. 1140.

TERTIUS *Damianus* Vissenacus De cipolitanus, edidit Librum *de victus ratione*, *medendi modo*, *purgatione*, *hi-*

dronoso, *seu morbo Anglico*. Antverp. 1491. 4. Reliqua ejus mihi non sunt nota.

Quintus Septimius Florens TERTULLIANUS, Carthaginiensis, primus ex Patribus Latinis, de quo nihil profero, quia de ipso exhausta sunt fere omnia a Caveo, Dupinio, Oudino et aliis, qui de ipso scripserunt. Editiones operum singulorum sollicite conquisivit Ittigius in præfatione libri de Bibliothecis et Catenis Patrum. Ab illo tempore prodiit *Apologeticus* cum notis variorum ex recognitione Sigeberti Haverkamp, Lugd. Bat. 1717. 8. Liber *de Oratione* plenior ex Codice Ambrosiano in Anecdotis Muratorii, sub initium tomi tertii. Adde Giornale de' Letterati d'Italia tomo XV. pag. 2. Liber *de Praescriptionibus* in Institutionibus Theologicis antiquorum Patrum (cujus Collectionis auctor est Cardinalis Tolomeus) sub initium tomi primi.

TETERIUS, presbyter Ecclesæ Altissiodorensis sec. VI. scripsit *Miracula S. Cyri et S. Julittae martyrum*, post translationem in Gallias patrata, quorum mentio fit Actis Sanctorum tom. I. Maii p. 52. et tom. III. Junii p. 20. Adde Historiam Gailiæ literariam tom. III. p. 404.

TEDRADIUS, vide *Teridius*.

TEULFUS, vide *Theulsus*.

TEUTCARIUS monachus S. Galli *de computo Ecclesiastico* MS. in Bibl. Vaticana. Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 58.

TEUZO, Florentinus, monachus ordinis S. Benedicti inter Vallumbrosanos, post Abbas mon. S. Pauli Radiolensis in diœcesi Fæsulana, *di Raggiolo*, obiit a. 1095. 7 Aug. scripsit *Commentarium in Regulam S. Benedicti*, cum præfixa Epistola ad Odelricum Episcopum. In bibliotheca Benedictinor. Florentiæ invenit Jo. Mabillonius, prout ipse testatur in Itinere Italico pag. 169. Scripsit item *Vitam S. Jo. Gualberti, ord. Vallis umbrosae fundatoris, Magistri sui*, quæ MS. superest. Julius Niger de Scriptoribus Florentinis p. 510. Venantii Simii Catal. virorum illustrium Vallis umbrosæ p. 487. 288.

THADDAEUS *Dini*, Florentinus, ord. Prædicatorum circa a. 1359. scripsit *Sermones* bene multos. Jac. Quetif. de Scriptoribus ord. Prædicatorum tom. I. p. 647. Pocciantius p. 163. Julius Niger p. 507.

THADDAEUS, Florentinus, Philosophus et Medicus in Academia Bononiensi, scripsit. *in Aphorismos Hippocratis*, nec non *in alia ejusdem*, *et Joannitii Isagogarum Libellum*, quæ conjunctim prodierunt, Venet. 1527. fol. *in artem parvam Galeni*, Neap. 1522. fol. *de conservanda sanitate*, *Consilia varia* Obiit Bon. a. 1303. Poccianti Catal. Scriptorum Florentinorum pag. 162. Julius Niger p. 508. de ipso hæc notavit Symphorianus Champerius de script. Medicis: *Cum a Principibus Italiae vocabatur*, *quinquaginta aurei in mercedem diurnam pacisci consueverat. Ab Honorio summo Pontifice semel vocatus non prius adire voluit*, *quam centum aureos sibi in diem statutos intellexit. Unde liberatus Pontifex decem millia aureorum illi condonavit.* Adde Merklini Lindenium renovatum p. 991. Trithemium de script. Eccles c. 403.

* Quamquam vera sunt, quæ Bibliothecarius noster asserit de Thaddeo, juvat tamen illa de antiquiori testimonio asserere. Ita enim scribit Aurelius Martoranensis Episcopus in oratione sua funebri pro Laurentio Medice Neapoli habita. *Thaddeus ob raram in medicis experientiam velut alter Esculapius quinquaginta aureos diurnam mercedem pacisci solitus*; *ab Honorio Pontifice aegrotante centenos in diem*, *et hoc amplius restituta illi valetudine decem millia dono consecutus est*, *Huius sunt Hippocratis aphorismi et Praenostica et Galeni Microtegni*, *huius de servanda Sanitate liber*, *et ad varias utilitates multa consilia mortalibus opitulantur*.

(320) Aptius quam Martoranen. Episcopi, uti primævo fonte, Philippi Villani operis, Italice Ven. an. 1747. (Latine vero Florentiæ an. 1847) vulgati; Thaddaei facta verbis describi poterant. In calce autem libri cui tit. *Benedicti de Nursia op. ad sanitatis observationem* Bononiæ 1477. 4.

ab Audifredo in suo Edit. Italicar. Specimine p. 36. notato, Thaddæi opusculum. VII. comprehensum chartis, *De regimine sanitatis secundum IV. partes anni* legi datur; cuius versio, cui tit. *Trattatelloper conservare la Sanità, testo inedito del buon secolo della lingua Toscana.* Faenza 1851. 8. Cl. Francisci Eq. Zambrini cura. in lucem prodiit.

THADDAEUS, Abbas Scotorum *Ratisponae* a. 1457. excerpsit quædam *de Chronica fundationis Scotorum* ad petitionem Conradi Præpositi in Illminster, quæ exstant apud Canisium Lect. Ant. tom. IV. p. 752. Basnagius vero in observatione prævia memorat, Jo. Cuspinianum ejus opera uti solitum in elucubrando opere de Romanis Imperatoribus.

THADDAEUS *a Roma*, carmine descripsit *bellum Friderici I. Imp. adversus Mediolanenses*, cui intefuit. Reinesius Epist. 79. ad Daumium.

THADDAEUS, Notarius Vicentinus, cujus *Versus rhythmici de Eccelino Romano et Alberico.* a Felice Osio editi sunt cum Alb. Mussato pag. 32. et postea tomo VI. Thesauri Italiæ.

THADDAEUS *Urbevetanus*, Hetruscus, Ord. Prædicatorum circa annum 1470. scripsit *Comment. in Augustinum de Civitate Dei.* Idem Quetif I. c. 847. Altamura pag. 196. 520.

THALASSIUS, Africanus dictus *Humilis Monachus*, scripsit ad Paulum presbyterum *de sincera charitate ac vera continentia*, nec non *de regimine mentis* Hecatontades quatuor. Augustæ Vindel. 1520. Basil. 1551. nec non in Bibliothecis Patrum, Micropresbytico, Orthodoxographis Heroldi et Grynæi.

THEBALDUS *Cortellerius*, cujus *Annales rerum gestarum Marchiae Trevisinae et de Familiis illustribus Patavinis* exstant MSS. in Bibl. Ambrosiana Mediolanensi. Vide Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. pag. 524.

THEBALDUS *Eugubinus*, v. infra THEOBALDUS.

THEBITES Astrologus et Mathematicus, ben Chorath, Ex-Judæus, quem alii Hispanum, alii Anglum credunt. Vixit a. 1190. et scripsisse dicitur *de significationibus Planetarum*, *de capite et cauda Draconis*, *de motu octavae Spherae*, *Demonstrationes in Almagestum*, *Additiones in Sphaerica Menelai*, *de diffinitionibus*, *de imaginationibus*, *de Magia naturali.* Hæc Balæus Centur. XII. 2.

THEGANUS, Treverensis Ecclesiæ Chorepiscopus sec. IX. scripsit *librum de gestis Ludovici Pii* usque ad annum 837. vere magis, ut Miræus judicat, (diffuse ?) quam erudite. Editus est cum aliis Francicarum rerum scriptoribus a Petro Pithœo, nec non in Scriptoribus rerum Germ. qui Culpisii, vel etiam Schilteri nomen præferunt, pag. 69.

Exemplum multo auctius Pithœano adservat Bibl. Vindobonensis, teste Lambecio. II. p. 391.

Scripsit quoque *Epistolam* ad Hattonem præsulem Moguntinum, cum ei librum Alcuini de Trinitate mitteret, editam in Collect. amplissima Edmudi Martene et Ursini Durand tom. I. pag. 84.

Adde Hist. literaire de la France tom. V. pag. 45.

THELIAUS, alias *Eliud*, Britannus, Episcopus Landavensis circa annum 563. *Conciones ad populum* scripsisse dicitur. Lelandus c. 30. Balæus Cent. I. 58. Pitseus cap. 51.

THEOBALDUS *Anglicus*, monachus Cartusianus a. 1310. scripsit *de progressu Sanctorum Patrum et de vita contemplativa.* Balæus Centur. V. 8. Pitseus. c. 467.

THEOBALDUS *Auguilbertus*, Hibernus, Artium et Medicinæ Doctor, scripsit *Mensam Philosophicam*, Paris. 1507 et 1517. 8. editam, quam quidam præter rem Michaëli Scoto tribuunt. Lepidam ex illa historiam narrant Menagiana tom. IV. pag. 50.

THEOBALDUS *Cabilonensis* Episcopus, ab anno 1261. ad. 1264. prius Canonicus Trecensis, reliquit *Sermones* varios, quos monasterio Firmitatis super Gronam testamento ligavit. Vide Ludovicum Jacobum de claris scriptoribus Cabilonensibus p. 8. et quos ille citat.

THEOBALDUS Episcopus *Eugubinus*, a. 1163. obiit a 1171. Scripsit *Vitam S. Ubaldi Episc. Eugubini*, cujus originale Eugubii in curia adservatur. Impressa vero est primo a Surio d. 16 Maji, dein Perusii 1623. per Carolum Oliverium, Vicentinum, quæ editio quia optima fide ad exemplar avthenticum curata fuerat, Vincentius Armannus eandem denuo collatam et emendatam parti tertiæ Epistolarum suarum inseruit. Tandem Daniel Papebrochius eandem cum MSS. Belgicis collatam edidit in Actis Sanctorum tom. III. Maji p. 630. Adde Rosini Lyceum Lateranense pag. 177. Ughelli Italiam sacram tomo I. p. 638.

(321) *S. Ubaldi Episcopi Eugubini et Can. Regul. Lateranensis Vita a B. TEBALDO Episcopo eius coaevo et successore descripta ac olim ex antiquis exemplaribus excerpta et impressa; denuo in lucem edita per Ubaldum Marionum Can. Reg. Lateran. Pistorii ap. Fortunatum* 1647. 4. *pagg.* 20. E libro Reformationum annor. 1326.-27. in Pub. Cancellaria civit Eugubii servato, ibique diligenter collata, uti cancellarlus in fine fidem facit: ideoque non reticenda.

THEOBALDUS. *de Saxonia*, Ord. Prædicatorum, Concilio Constantiensi interfuit, et a. 1416 *Sermonem* ibidem habuit. Quetif tom. I. p. 757. Scripsit quoque libellum hoc tit.: *Talmut, sive Objectiones contra Judaeos*, cujus notitiam a me primum habuit Wolfius ὁ μακαρίτης tom. III. Bibl. Hebraicæ p. 1164. ubi particulam ipsi ex MS. Stargardensi mutilo submiseram. Postea ex editione antiqua exemplar integrum misi, quod tomo IV. p. 556. seqq. insertum est. Posthæc occurrit mihi alla editio antiquis literis Longobardicis, sine anni et loci mentione, in 4 foliis octo impressa cujus hic est titulus: *Thalmut. Objectiones in dicta Talmut seductoris Judeorum.* Operæ pretium est varias lectiones illius adnotare.

P. 556. lin. I. *doctrina*) add. *Judaeorum.* l. 2. *Et*) *prout.* l. 9. *Contra*) hic ponitur τελεία ςιγμή. l. 10. *Legitur*) add. *et.* l. 13. *respondet*) *respondit.* l. ult. *hoc determinant*) *hoc determinat Rabbi Moyses et dicit.*

P. 557. l. 7. *per Esa. dicit*) *per Malachiam dicit ca. iij.* l. 13. *Auen*) *Amen.* l. 18. *pascet*) *pascit.* l. 26. *Currus*) add. *Dei* l. 29. *Rabbi Saul Naaman*) *Rabbi Saul ad Naaman* l. 30. *desertionis a tempore desertionis templi:* forte ponendum est, destructionis.

P. 558. l. 3. *Illis*) *Illos. l.* 7. *lactaverunt*) - - *rint.* l. 9. *delectationes*) - - *nis.* l. 12. *therisasim*) add. *id est.* l. 19. *israhel vitae*) *vitae israël.* l. 22. *ergo*) illud posterius deest. l. 23. *veniam*) *et veniam.* l. 24. *venia*) add. *ergo peccat.* l. 26. *qui*) add. *hoc. verbo*) adde *Ieremiae. Dereliqui*) *Reliqui.* l. 30. *Divisi*) *Dimisi.* l. 35. *ruinas*) *rimas.* l. 32. *nessubor*) *nebussor.*

P. 559. l. 6. *eis*) hij. l. 7. *etiam*) *enim.* l. 27. *et*) posterius deest. l. 31. *sapientibus*) add. *est: tibi*) *ter.* l. 28. *asserunt*) Ita legitur: *afferunt*, *maledicunt Ministris eccles.*

P. 560. l. 2. *adimus*) *ad minus.* l. 6. *parum*) *parvum gentis*) add. *tuae* l. 8. *constringatur*) *confringatur.* l. 25. *In Antiocho liberati sunt*) hæc omittuntur.

P. 561. l. 5. *Idem*) *Idem.* l. 24. *cubitorum*) add. *et longitudo Moysi fuit etiam decem cubitorum.* l. 26. *tales*) *talos. Idem*) *Item de.* l. 36. *ceram*) add. *qui cum jam.*

P. 562. l. 7. *oleas*) *ollas.* l. 26. *hoc*) deest. l. 27. *Si est*) lege sic: *Si est de substantia deitatis*, et illa.

P. 563. l. 1. *Quot autem Psalmus dicit.* l. 10. *detrimento*) *determinato* l. 14. *numerantur*) *numerabuut.* l. 17. *possibile*) *impossibile.* l. 21. *dicit*) *dicunt.* l. 28. *eclipsim*) Codex addit: *Si dicit, quod fuerit in coelo aëreo, interroga, unde causentur fulgura et tonitrua, iris et nives.* l. 36. *ratione*) *Nonne.*

P. 564. l. 5. *tamen*) *tantum.* l. 13. *ante*) add. *infusionem.* l. 22. *Intravit*) *Juravit.* l. 24. *modum*) *nodum.* i. 25. *diei*) *Dei.* l. 37. *contineant*) *continet.*

P. 565. l. 5. *offertis*) *offeratis.* l. 51.

procedentes) add. *et has lachrimas in magnum mare stillare*. l. 23. *vagire*) *rugire*. l. 27. *desolutionem*) *desolationem*. l. 30. *ipse*) deest. l. 31. *in potentia*) *ex impotentia*. l. 37. *id est*) *quae est*.

P. 566. l. 5. *et*) *est*. l. 8. *Isaiam*) *Malachiam*. l. 25. *suis*) add. *tunc juramentum illud ipsum non juraret. Sin autem, tunc. Et*) add. *non*. l. 22. *paradiso* add. *Et adhuc vivit, ut illi pessimi credunt*. l. 27. *inimico*) *invito*. l. 29. *resistitit*) *restitit*. l. 30. *extra*) *contra*.

P. 567. l. 4. *Deum*) *Deo*. l. 19. *asinum*) *Syon*. l. 27. *spurius*) add. *et quod sciret omnem scientiam, et quod fuisset*. l. 30. *omnium*) *omni*. *nigromantiae*) – – *ticae*. l. 33. *peremere*) *perimere*.

P. 568. l. 11. *plene*) *pleni*. l. 14. *quos*) *quas*.

THEOBALDUS *Stampensis*, Gallus, non Anglus, circa annum 1240. S. R. E. Presbyter Cardinalis S. Sabinæ dicitur Balæo Cent. X. 66. XIII. 85. et Pitseo c. 413. sed dubitante Ciaconio et Bulæo. *Epistolas* ejus V. edidit Dacherius Spicil. tom III. n. 445. in quarum initiis se *Magistrum Oxenefordiae*, *et Magistrum Cadumensem* appellat. Quinta ex his est ad Roscelinum Compendiensem Clericum, quem graviter, arguit quod filios sacerdotum ad sacros ordines non esse admittendos asserebat. Ea legitur quoque in Bulæi historia Universitatis Paris. tom. I. p. 489. quem confer p. 643. 644. Scripsisse præterea dicitur *Disputationes varias* et *Contra errantes in Theologia*. *Librum adversus quosdam, qui contra Ecclesiae a Christo datam Petro et ejus successoribus curam, temere concionabantur*, teste Lud. Jacobo a S. Carolo Bibl. Pontificia p. 441. et Oldoino in Athenæo Romano pag. 624.

THEOBALDUS *Vereducius*, Assisiensis. Ord. Minorum, postea Episcopus Terracinensis et Stabiensis, demum a. 1309. Assisiensis. Edidit *Historiam Indulgentiae S. Mariae Angelorum prope Assisium* Waddingi Annales Ord. Min. tom. I. p. 291. Jacobilli Bibl. Umbriæ pag. 257. Hippolyti Marraccii Bibl. Mariana tom. II. pag. 386.

THEOBALDUS, nescio quis, cui *Vita S. Willelmi Pictavorum Comitis* adscribitur: in tribus Codicibus Vaticanis ille *Willelmus Aquitaniae Dux* dicitur. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 43. 74. 76. *Dux* absolute, in Codice monast. Lobiensis, Val. Andreas Bibl. Belgica MSS. I. p. 304. Quamvis, judice Mabillonio in Itinere Italico p. 53. nomen Theobaldi recens additamentum est. Est potius *Vita S. Guilielmi Magni Eremitae in Stabulo-Rodis in Etruria*, qui ex Comitibus illis descenderat, extat autem in Actis Sanctorum tom. II. Februarii p. 450. et apud Surium d. 10 Febr.

THEOBALDUS monachus, scripsit ad Sigerum Præpositum Lirensem in Brabantia. *Vitam S. Gummari*, patroni Lirani. Extat apud Surium d. 11 Octobr. sed Prologo trunca, qui legitur in Rubra valle juxta Bruxellam. Hæc Val Andreas in Bibl. Belgica p. 822.

THEOBALDUS Episcopus incertus, cujus *Physiologum de naturis XII. animalium*. 4. sine anno et loco editum memorat Hockerus in Bibl. Heilsbrunnensi pag. 274.

* Idem opusculum metrice scriptum extat in MS. Codice Mellicensi, ut disco ex historia eiusdem Bibliothecæ edita Viennæ. In Biblioth. Riccardiana extat Codex inscriptus: *Thebaldus Phisiologus de natura animalium cum allegoria ad Christum*. Vide Lami in Catalogo eiusd. Bibliothecæ.

THEOBALDUS, monachus cœnobii *Bezensis* vel *Besuensis*, in Burgundia vixit a. 1126. scripsit autem *Acta*, *Translationes et miracula S. Prudentii martyris*, libris IV. edita in Labbei Biblioth. MSS. tom. II. p. 605. Nomen suum gemina Acrostichide sub finem libri IV. aperuit, ætatem vero, cum initio libri IV. meminit Ansirici, Archiep. Chrysopolitani, qui a. 1136. obiit. Adde Oudinum tom. II. p. 1064.

THEODATUS Frithona, apud Anglos Westsaxonas nobili genere natus, pri-

mus post Italos Archiepiscopus Cantuariensis ex gente Anglorum circa annum 664. Meminerunt ejus Beda Venerabilis, Wilhelmus Malmesburiensls, et Gervasius Doroberniensis. Scripsisse dicitur *de suis praedecessoribus Archiepiscopis Cantuariensibus*. Vixit a. C. 664. Lelandus cap. 55. Balæus Centur. X. 11 Pitseus cap. 74.

THEODEMARUS Abbas Casinensis, seculo IX. *Epistola* ejus ad Carolum M. exstat iu Petri Diaconi Chronico Casinensi I. 12. quam suspectam habet Menardus in Martyrologio Benedictino, et Car. le Cointe ad annum 789. n. 137. seqq. vindicant vero Angelus de Nuce, editor Chronici laudati, et Jo. Mabillonius præfat. ad Seculum IV. Benedict. part. I. p. 60. seqq.

THEODEMIRUS, amicus Claudii Episcopi Taurinensis, seculo IX. qui eum primo adhortatus fuerat, ut quædam conscriberet, postea quum de immaginibus perperam sentire cœpisset, ad ipsum amice et graviter scripsit, sententiam ejus refutans, sed omnia illius perierunt. Histoire literaire de la France tom. IV. p. 490. le Cointe ad annum 828.

* Scriptorem hunc Monachum et Abbatem extitisse compertum est. Eius epistola ad Claudium Taurinensem, quæ in MS. Codice Pistoriensi præcedit commentarium seu quæstiones eiusdem Claudii in Libros Regum. Liber iste Claudii nondum in lucem productus servatur in MS. Codice hædino Biblioth. Canonicor. Maior. Ecclesiæ Pistoriensis. Epistolam vero ex hoc ipso codice evulgavit nuper in sua Bibl. Pistoriensi V. cl. ac de literis deque me ipso egregie meritus P. Franciscus A. Zacharia S. Jesu ornamentum. Opusculum vero Claudii integrum propediem evulgandum speramus a viro doctissimo P. Jo. Chrysost. Trombelli Abb. S. Salvatoris Bononiæ, viro eruendis vetustis codicibus nato, cuius coeptis tota applaudit Italia.

THEODERICUS S. Albani monachus apud Moguntiam, Ord. S. Benedicti, scripsit ad Ricardum Fuldensem Abbatem *de vita et miraculis S. Benedicti*, *de translatione ejusdem in Galliam*, *et Sermones in honorem Sanctorum*. Addit autem Eisingreinius, ab eodem Theoderico scripta esse *Commentaria in Canticum Canticorum*, *et in D. Joannis Evangelium*: *successiones* item *Moguntinorum Pontificum* accurate fuisse descriptas, rerum gestarum ac temporum notatione insignitas. Cum vero alii scribant eum vixisse anno 1440. forte in Eisingreinii numerum error irrepsit, quo indicatur eum floruisse a. 985. Hæc Possevinus tomo II. Apparatus p. 455. Eadem pagina *Vita et translatio S. Benedicti Theoderico* cuidam monacho Hirsfeldensi tribuuntur, qui a. 1042. vixerit.

THEODERICUS *de Apoldia*, vel quod idem est, *de Thuringia*, (nam Apoldia (a) Thuringiæ est oppidum non procul a Jena situm) circiter a. 1229. natus, anno ætatis XVIII. cœnobiticam vitam sectatus est, Ordini fratrum Prædicatorum in conventu Erfordiensi adscriptus. Cum jam senectutem attigisset, sexagenarius *Vitam S. Elisabethae*, quæ Andreæ, Regis Hungariæ filia, et Ludovici, Thuringiæ Landgravii, conjux fuit, conscripsit. Varia ad eam rem undequaque collegerat ab ancillis Elisabetæ relicta, Conradi de Martburg Epistolam, conciones Monachorum aliquot, denique rumores per vulgus sparsos. Facili methodo illud opusculum perfecerat, quippe aliquando verba ipsa describebat, ut specimen videre possis in Historia Landgraviorum Thuringiæ. Nec ipse diffitetur hanc viam tenuisse. Hæc Jac. Basnagius in observatione prævia ad hanc vitam, quæ edita est a Surio d. 10. Nov. Canisio Lect. Ant. edit. prior. tom. V. p. 143. posterioris tom. IV. p. 113. Quædam hujus Theoderici ex duobus Codicibus Bibliothecæ Jenensis supplevit Burc. Gothelf Struvius in Actis

(a) Habuimus olim in Thuringia *Vicedominos de Apoldia*, ex quorum nobili familia hunc Theodericum prognatum fuisse, aliunde sibi constare ait Val. Ferd. de Gudenus in Sylloge Diplomatum tom. I. pag. 356.

litterariis tomo II. fasciculo I. Extat quoque Codex MS. sat locuples Heilsbrunnæ in Franconia, teste Hockero in Catalogo Bibliothecæ illius monasterii pag. 122. Scripsit præterea *Vitam S. Dominici*, quam post a. 1285. colligere cœpit, et demum a. 1292. ad finem perduxit. Eam in Codice membranaceo scriptam habuit et memorat Henschenius in Actis SS. tom. I. Martii p. 656. edidit quoque, sed stilo suo ubique interpolatam, Surius d. 5. Augusti, et nonnisi fragmenta quædam libri VII. et VIII. adfert. Integram vero ex Codice Francofurtensi et Ultrajectino edidit Guilielmus Cuperus in Actis Sanctorum tom. I. Augusti p. 562. cujus adde quoque Commentarium prævium p. 361. 370. 371. Fidem ejus variis argumentis in dubium vocat Phileleutherus Helvetius de miraculis, quæ Dominico et aliis adscribuntur (Duaci 1734. 8.) pag. 345. seqq.

Jac. Quetif. de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. pag. 413. *Theodericum Thuringum* et p. 453. *Theod. de Apoldia* tamquam diversos exhibet, ipse tamen p. 414. dubitationem suam profert, annon unus et idem esse potuerit. Sed revera unus est Theodericus, id quod tempus et circumstantiæ reliquæ satis ostendunt. Illud adhuc moneo, Quetifium p. 453. cum *Apoldae* nomen memorat adjicere vocem *Wilani*. quæ plane nullum sensum habet, et expungenda est. Sic quoque Oudinus tomo III. p. 603. libros *Theoderici de Vriberg* huic nostro tribuit, tractatum *de Iride et Calendarium metricum*, quæ duo sunt in Bibl. Paullina Lipsiensi. Dispici autem posset de altero tractatu *de beatifica visione per essentiam*, qui Theoderico Teutonico Ord. Prædicatorum adscribitur.

THEODERICUS *Bernensis*, Ord. Præmonstratensis in monasterio Bernæ ad Mosam. a. 1160. scripsit *Homilias* et *Historias*. Swertius Athenis Belgicis p. 685.

THEODERICUS *Burgognonus*, patria Lucensis Ord. Prædicatorum. Episcopus Cerviensis, obiit a. 1298. ætatis 93. Ei *libros tres Chirurgiae* tribuunt, Venet. 1499. 1513. et 1519. impressos, sed qui potius ad *Theodericum Catalanum*, ejusdem ordinis, pertinent. Is autem libros suos lingua patria conscripsit, unde ad nos non pertinet. Vide Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 354. 355. Ejus *Malomedicina* sive *Chirurgia Equorum* latine MS. adest in Bibl. Vaticana et Taurinensi. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 23. 1402. Adde Lindenium renovatum pag. 993.

* Liber huius *Chirurgia equorum* extare quidem potest in Biblioth. Vaticana, a Taurinensi vero abest, cum nullibi legatur in Catalogo eiusd. Bibliothecæ per hos annos vulgato.

THEODERICUS *Burgsdorfius*, aliis *Buxdorf*, Eques Silesius, Jurium Doctor, Professor Lipsiensis, a. 1439. ibidem Rector, a. 1463. Episcopus Numburgensis obiit a. 1466. Scripsit *Orationes Scholasticas*, *Commentarios in Jura municipalia*, *Additiones in Speculum Saxonicum*, *Repertorium Speculi Saxonici*, quæ scripta aliquoties typis antiquis impressa sunt. *Conciliorum* quoque *Volumen* ingens collegit. Confer Centuriam Maderianam c. 21. Hanckium de Silesiis indigenis Eruditis p. 150. Sagittarii historiam Episcopatus Numburgensis §. 38.

THEODERICVS *ab Homborch*, Abbas *Bursfeldensis* ab anno 1469-1487. Scripsit librum *de religione claustralium et exercitio novitiorum*, quem Jo. Trithemio perficiendum dedit, sub cujus nomine adest in Bibl. Domini de Vauclerc prope Laodunum, test Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. pag. 1301. Adde Leuckfeldii Antiquitates Bursfeldenses pag. 24. 25.

THEODERICUS, *Cassinensis* monachus seculo XI. scripsit *Vitam S. Firmani, et hymnum in laudem S. Mauri.* Petrus Diaconus in Catalogo Virorum illustrium Cassinensium c. 16.

* Vitam S. Firmani ab hoc Theoderico descriptam latine cum Italica versione excusam habemus tipis Tarvisinis seu potius Lucensibus sub mentito Tarvisii nomine an. 1727. Ex hac vero discimus egregie decipi Vossium de Historicis La-

tinis, qui Firmanum hunc cum Firmino Ambianensi Episcopo confudit: cum monachus iste heremiticam vitam perpetuo egerit. Editionem et versionem curavit, deditque suppresso tamen nomine vir doctissimus P. Hieron. Lagomarsini S. J.

THEODERICUS *Delphius*, a patria Delphis Belgicis, Ord. Prædicatorum Coloniæ, Theologiæ Magister, ibique et Erfordiæ Studii Regens, circa annum 1400. Scripsit *Speculum fidei christianae*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Prædicatorum tom. I. p. 749.

THEODERICUS, monachus *Dunelmensis* in Anglia, familiaris et Confessionarius Mariæ, Reginæ Scotiæ, quæ a. 1093. obiit, scripsit *Vitam illius Reginae*, quæ habetur in Actis Sanctorum tom. II. Junii p. 328. Sunt, qui illam Turgoto tribuant, de quo inferius, sed is, teste Hectore Boethio, scripsit hanc Vitam sermone patrio, non Latino.

THEODERICUS, monachus *Floriacensis*, circa a.   Scripsit Librum *de illatione reditaque corporis S. Benedicti Aurelianis ad Floriacum*, quem edidit Jo. a Bosco in Bibl. tom. I. p. 219.

THEODERICUS *de Friburgo*, a patria Brisgoiæ urbe nomen habens, a Dressero quoque *Thamninus* dicitur, Theologiæ Magister Parisiensis fuit circa annum 1310. Scripsit *de origine rerum praedicabilium*, *de tempore*, *de iride*, *de mensuris rerum*, *de corpore Christi sub Sacramento*, *de corpore Christi mortuo*, *de entium communitate*, *de tribus difficilibus*, *de entium quidditate*, *de generatione lucis*, *de visione beatifica etc.* Altamura Bibl. Domin. p. 46. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 510. qui eundem p. 731. sub nomine *Thomae Teutonis* profert. *Theodorus de Utiburgo* perperam vocatur in Codice Vaticano, qui opera illius continet. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 106.

THEODERICUS *Gresemundus* vel *Gresmunt*, de Meschede, Artium et Medicinæ Doctor Moguntiæ, scripsit Tractatum *de regimine sanitatis tempore pestilentiali*. Trithemius de script. Eccles. c. 832.

Filium habuit cognominem, quique propterea ab aliis *junior* dicitur, patria Spirensem, ut in titulo Carminis de violata Cruce dicitur, quamvis alii Moguntinum dicant. Quindecim annos natus admirandum ingenium et eruditionem plane singularem ostendit, sic ut pares suæ ætatis habuerit paucos aut nullos. Ejus *Lucubratiunculae sive Apologiae septem artium liberalium Dialogus* prodiit Moguntiæ per Petrum Friedberg, 1494. 4. Daventr. 1497. 4. Lips. 1505. 4. *Carmen de historia violatae Crucis*, Argent. 1514. 4. Memorantur etiam *Carmen pro purissima conceptione semper Virginis Dei genitricis Mariae*, *Orationes et Epistolae*. Trithemius l. c. Hippolyti Marraccii Bibl. Mariana tomo II. p. 387. Possevinus tomo II. Apparatus pag. 455.

THEODERICUS *de Herxen*, Germanus, Ord. Fratrum Clericorum in communi viventium Visitator, scripsit *in Psalterium totum*, *in Orationem Dominicam*, *in salutationem Angelicam*, *de moriendi desiderio*. Vivebat a. 1476. *Exercitium Dominicae passionis*, prodiit 1492. 8. sine mentione loci. Maittaire tom. 1. p. 550. Trithemius de script. Eccles. c. 857. Possevinus tomo II. Apparatus p. 455. Hippol. Marraccii Bibl. Mariana tomo II. pag. 387.

THEODERICUS, *Hirsfeldensis* monachus, scriptor *Vitae S. Benedicti*, vixit a. 1042. du Fresne in Syllabo Auctorum, qui Glossario præfixus est.

THEODERICUS *ab Homborch*, vide supra *Theodericus Bursfeldensis*.

THEODERICUS *Kerberus*, Magdeburgensis monachus, scripsit *Epistolas* contra Petrum Wigmannum Vratislaviensem, quibus eum de nonnullis laudat, de furore autem iracundiæ atque invidiæ arguit. Hæc Possevinus tom. II. Apparatus pag. 455.

THEODERICUS *Langen*, vel *Longus*. Vide supra T. IV. p. 526.

THEODERICUS *a Leydis*, supra t. IV. p. 537. Egmondensium rerum scriptor.

THEODERICUS *Loërius a Stratis*.

monachus Carthusianus Coloniensis, et Vicarius, scripsit *Vitam Dionysii Carthusiani*, quæ Coloniæ a. 1532. primum edita, post in Actis SS. Martii tom. II. pag. 247. rursum repetita est.

THEODERICUS Monachus *S. Matthiae* prope Treverim, Ord. S. Benedicti a. 1000. scripsit *de inventione S. Celsi Episcopi et Confessoris*, apud Surium 23 Febr. et in Actis Sanctorum tomo III. Febr. p. 396. *de miraculis ejusdem*, *et Sermones de Sanctis:* item *Historiam Trevirorum*, quam memorat Trithemius principio Chronici Hirsaugensis: quamquam in Catalogo virorum illustrium Germaniæ inter eius Scripta Annales Treverenses non numerat. Adde Oudinum tomo II. p. 726. qui pro more multa infercit, ad rem non pertinentia, ut tantum volumina magna constiparet.

Idem forte est Auctor *Vitae S. Hildegardis*, primum in Operibus Hildegardis. Colon. 1566. post a Surio d. 17. Sept. editæ: is autem illum Abbatem Benedictinum vocat, qui a. 1200. claruerit. Adde Oudinum tomo II. p. 1695.

THEODERICUS *de Monasterio*, S. Theologiæ Professor in Academia Coloniensi, vixit seculo XV. scripsit *de Vitio proprietatis* ad sanctimoniales conventus S. Aegidii Monasteriensis MS. est in Bibl. S. Martini Tornacensis, teste Ant. Sandero Bibl. Belgica manuscripta I. p. 135. Fuit item apud Cornelium Dielmannum Ord. Eremitarum S. Augustini: ibid. p. 295. *Sermo de necessaria morum in Ecclesiasticis reformatione* in Concilio Constantiensi a. 1415. habitus editus est ab Herm. von der Hardt in Hist. literaria Reformationis part. III. pag. 45. *Excerpta* alterius a. 1416. habiti, ibidem p. 58. alia duo apud Eundem in præfatione ad Acta Concilii Constantiensis tomo V. pag. 22. 23.

THEODERICUS, monachus *Nidrosiensis* in Norwegia, vixit circa annum 1160. et Augustino Archiepiscopo Nidrosiensi tunc viventi dedicavit *Historiam de regibus Norwagicis*. Eam e MS. Lubecensi protraxit Jo. Kirchmannus, et annotationibus quibusdam illustravit, in lucem vero edidit Bern. Casp. Kirchmannus, J. U D. nepos illius, et cum Anonymo *de profectione in terram Sanctam* edidit Amstelodami apud Jansonio-Wæsbergios 1684. 8. Oudinus libellum non vidit, quamvis de iilo quædam proferat.

TEHODERICUS *de Niem*, vide supra

THEODERICUS *de Osembruch*, (non *Obsembruch*) a patria urbe scil. Osnabruga, sic dictus, monachus Ord. Minorum, floruit a. 1498. Scripsit *de passione Domini*, *Manuale simplicium*, * *de exercitio interiori et Librum precationum.* Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 321. Willot Athenæ sodalitii Franciscani pag. 331. Trithemius script. Eccles. c. 950.

THEODERICUS *Paderbornensis* Canonicus circa annum 1079. scripsit *Commentationem in Orationem Dominicam*, et quidem, ut titulus Codicis Claustro-Neoburgensis habet, ob memoriam *Immabi Venerabilis Episcopi*, qui ab anno 1052. ad 1079. sedi Paderbornensi præfuit. Editum opusculum a Bern. Pez. Thes. noviss. Anecdotorum tom. II. part. I. p. 57.

THEODERICUS Pauli, Gorcomiensis, scriptor seculi XV. cujus *Chronicon universale* MS. possident Iesuitæ Antverpienses, prout ipsi testantur in Actis Sanctorum tom. II. Martii p. 641. Ex eo forte petitum est *Miraculum memorabile* in homine quodam flammis misere exusto, et tamen in vita conservato, donec Confessione et Eucharistia munitus esset meritis S. Barbaræ. Contigit a. 1448. et Theodoricus ipse rei gestæ interfuit: exstat autem apud Surium p. 4. Decembris.

THEODERICUS *de Porta Coeli* Saxo, monachus Ord. S. Augustini, procul dubio in monasterio *Himmels-Pfort*, juxta Wernigerodam, diœc. Halberstadiensis, floruit a. 1498. et scripsit *Hortulum Vir-*

* Possevini conjectura est, librum inscribi *Manuale supplicum;* quod illi dijudicabunt, qui librum inspicere poterunt.

ginitatis, qui de laudibus B. Mariæ agit. MS. exstat Monachii. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 649. Hippol. Marracci Bibl. Mariana tomo II. p. 387. 488.

THEODERICUS *de Saxonia*, Ord. Prædicatorum, circa a. 1311. Saxoniæ Provincialis, scripsit *in quatuor libros Sententiarum et de radialibas impressionibus*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Paædicatorum tom. I. p. 513.

(322) De radialibus impressionibus, vulgo *de Jride* tractatum, in quo Newtonii Theoricæ fere omnes de hoc phænomeno clara concinnaque methodo espositæ inveniuntur Cl. Jo. B. Venturi in Biblioth. Bernæ in Helvetia volutavit, uti in pub. lectione Mediolanensi Instituto patefecit. Vide *Pieri Mario Vita propria* 1. 291. et op. *Atti dell' Istituto di Milano.*

THEODERICUS *de Susteren* a patria, oppido Juliacensi sic dictus, Ord. Prædicatorum Coloniæ sec. XVI. ineunte. Scripsit *summam contra gentes*, Col. 1499. 1509. fol. *Quaestiones disputatas:* ibid. 1499. fol. Idem Quetif tom. II. p. 22.

THEODERICUS, monachus cœnobii *Theologiensis* sive *Tolegiensis* in diœcesi Trevirensi sec. XI. scripsit *Acta S. Conradi*, S. Cononis, designati Archiepiscopi Trevirensis, qui a. 1066. obiit. Edita est a God. Henschenio in Actis Sanctorum tom. I. Junii p. 127.

THEODERICUS *Thurigus*, vide supra *Theodericus de Apoldia.*

THEODERICUS *Trevirensis* Archiep. vid. Theodericus S. Trudonis.

THEODERICUS, monachus *Trevirensis*, vide supra *Theodericus S. Matthiae.*

THEODERICUS, Abbas *S. Trudonis*, Ord. S. Benedicti, diœcesis Leodiensis, primum Blandiniensis et ad S. Petrum Gandavensis monachus. Rexit monasterium suum ab anno 1099. ad annum 1107. Res ejus gestas narrat Rudolphus, successor ipsius, in Chronico S. Trudonis lib. VI. tomo II. Dacherii. Vide de ipso Val. Andreæ Bibl. Belgicam p. 822. Vossium de Historicis Latinis p. 393. Acta Sanctorum Julii I. pag. 171.

Scripta ejus sunt sequentia:

1. *Vitta S. Rumoldi*, Episcopi Dubliniensis et Mechliniensium Apostoli, quæ edita est a Surio d. 1. Julii, ab Hugone Vardæo, Ord. Min. Lovanii, in Actis S. Rumoldi, opere posthumo, Lovanii 1662. tandem a Jo. Bapt. Sollerio in Actis Sanctorum Julii tomo I. pag. 241. cum Commentario prævio satis luculento, a p. 169 - 241.

2. *Vita S. Baronis*, edita est a Surio d. 1. Octobr. repetita a Mabillonio Sec. II. Benedictino pag. 396.

3. *Vita S. Landradae* (non *Lintrudis* vel *Lutrudis*) Abbatissæ Bellisiensis. diœc. Leodiensis, edita est a Surio d. 8. Julii et in Actis. SS. Julii tomo II. p. 619. cum Comm. prævio Jo. Bapt. Sollerii. Hanc vitam Theoderico AEp. Trevirensi quidam tribuunt: male. Confer tamen Vossium de Hist. Latinis II. 40. III. 1. 6. et libro III. parte 2. pag. 725. cujus verba Oudinus quoque descripsit.

4. *Vita S. Trudonis, et.*

5. *Sermo de translatione SS. Trudonis et Eucherii*, exstant apud Surium 23 Novemb.

6. *Vita S. Amalbergae virginis* apud eundem d. 8 Julii, et in Actis SS. tomo III. Julii p. 90. sed hæc ipsi tantum per conjecturam tribuitur.

7. Liber unus versu heroico *Veteris ac Novi Testamenti historias* continens nondum est editus.

Eum autem in annis Christi, et certis Imperatoribus ac Pontificibus adjungendis multum aberrasse, observatur in Actis SS. tomo II. Maji p. 593. in reliquis etiam chronologicis et historicis satis negligentem, et tantum de ædificatione sollicitum fuisse tradit Jo. Bapt. Sollerius tomo III. Juli. p. 84.

THEODERICUS *de Vallis-colore*, vulgo *de Vaux-couleur*, Gallus, carminice scripsit *Vitam Urbani IV. Pontif. Romani*, quæ MS. exstat Trecis in Ecclesia S. Urbani, ut testantur Andreas Duchesnius in Vita Urbani IV. et Petrus Trizonius in Gallia Purpurata. Hæc Lud. Jacobus a S. Carlo in Bibl. Pontificia pag. 442.

Carmen vero illud ex Papirii Massoni libro V. de Episcopis Urbis Romæ repetiit Muratorius S. R. Ital. tomo III. parte 2. p. 405.

THEODERICUS *Virdunensis* Episcopus, ab anno 1048. diu Ecclesiæ suæ præfuit, et tempore schismatis inter Henricum IV. et Gregorium VII. a partibus Cæsaris stetit. Scripsit *Epistolam ad universos praelatos et nobiles*, apud Goldastum Constitut. Imperial. tom. I. p. 236. qua Gregorium satis acerbe perstringit, et *aliam ad ipsum Gregorium VII.* in qua ipsum consulit, quid adversariis ipsius respondere debeat, apud Martene et. Durand Thes. Anecdot. tomo I. p. 214.

THEODERICUS *Ulsenius*, Friso, Medicus et Poëta a. 1494. scripsit *de pharmacandi comprobata ratione* lib. II. carmine, cum scholiis Pictorii, Norib. 1496. *Epigrammata et Elegias* Swertii Athenæ Belgicæ pag. 667. Trithemius de script. Eccles. c. 961. Suffridus Petri de scriptoribus Frisiæ Dec. VII. 7.

THEODERICUS *Vric*, quod Latine est *Liber, ingenuus*, Osnabrugensis, Ord. S. Augustini, in Conventu urbis dictæ circa annum 1440. Scripsit *Historiam Concilii Constantiensis*, Sigismundo Imperatori inscriptam, quæ primum prodiit Coloniæ per Johannem de Lubeck, 1488. post. tom. I. Concilii Constantiensis per Herm. von der Hardt.

Reliqua lucem publicam non viderunt, memorat autem Jo. Schiphowerus in Chron. Comitum Oldenburgensium tom. II. Meibomii p. 172. *Sermones*, *Cosmologium* sive *Librum Apum. Tract. de conceptione immaculatae virginis: super decem praecepta: de intentione et remissione formarum contra Marsilium de Padua*: *Logicam magnam et parvam: Quadragesimale*. et alia. Plura laudatus Hermann von der Hardt cujus narrationem retinuit Gandolfus de ducentis Augustinianis scriptoribus pag. 329. Adde Oudinum tomo III. p. 2259. a quo perperam scribitur *Vric*.

(323). Fuit iste *Theodericus* Germanus, Provinciæ Saxoniæ Ord. Augustin. Alumnus 29. Xbris an. 1419, Theol. Lector Coloniæ. Librum edidit *De consolatione ecclesiae*. Argentinæ impressum, cuius Jo. Balæus et Paulus Langius meminere.

Vide Gandolfo de CC. Augustin. pag. 414. aliquib. exemplaribus in addendis.

THEODINUS, Cassinensis monachus, qui videtur Arnoldo Wioni omnino is esse, qui ab Alexandro II. Papa in numerum Cardinalium adscriptus fuit. Elegantes *sermones duos* habuit *in festo S. Placidi Abbatis et Protomartyris*, Ord. S. Benedicti: qui extant apud Timotheum a Messana, Monachum Messanensem, MSS. Hæc Possevinus tomo II. Apparatus p. 456.

THEODORUS, monachus *Campidonensis* et S. Galli, sec. VII. SS. Columbani et Galli discipulus. Ejus nomen præfert *Vita S. Magni*, qui fundator fuit Cellæ Campidonensis, edita a Canisio Lect. Ant. tom. I. p. 651. Surio d. 6. Sept. et Goldasto Rerum Alemannicarum tom. I. part. 2. p. 190. Quædam hujus vitæ de Tozzone Episcopo Augustano exstant in Actis Sanctorum tom. II. Jan. pag. 56. Cum vero non nisi nugas agat et falsa proferat, quod erudite ostendit Basnagius tum in Observatione prævia, tum in annotationibus, credibile est alium quendam vitam Theodori deperditam reficere voluisse. Jo Mezlerus de viris illustribus S. Galli I. 3. dicit, hanc vitam a Canisio depravatam prodiisse. Mabillonius Seculo II. Benedictino p. 505. hoc Theodori nomen ab impostore quodam suppositum existimat. Ait enim ipse Theodorus se vitam S. Magni descripsisse, et ad caput ejus in sepulcro reposuisse, c. 29. Goldastus vero p. 141. refert, Lantonem Episcopum Augustanum hanc vitam in tumulo Magni repertam Ermenrico Elewagensi monacho describendam atque emendandam commisisse. Ab hoc igitur Ermenrico depravationes illæ irrepsisse poterunt. Adde Sandii notas ad Vossium de Hist. Latinis p. 273. 274.

THEODORUS, Episcopus Romanus, patria Hierosolymitanus, sedit a. 643-649.

Epistolae ejus *duae* habentur tomo II. Conciliorum Harduini p. 613. Adde Oldoini Athenæum Romanum p. 624.

THEODORUS, natione Græcus, Tarsensem vocat Anonymus Mellicensis c. 27. Archiepiscopus Scotorum, aliis *Cantuariensis* circa annum 688. Capitula s. *Poenitentiale* ejus edidit Dacherius Spicil. tom. IX. sed edit. novæ tom. I. p. 486. repetiit Harduinus tom. III. Conciliorum pag. 1771. *Epistolas ad diversos* scripsit. Possevinus tomo II. Apparatus pag. 462. Plura dabit Caveus et Trithemius. A Correctoribus Gratiani Archiepiscopus Hiberniensis vocatur. Waræus de script. Hiberniæ pag. 33.

THEODORUS, Prior monasterii B. M. *de Charitate* in Gallia, *Ascetica quaedam* scripsit, nec non *Epistolam* unam inter Epistolas Petri Venerabilis II. 5. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis pag. 308.

THEODORUS *Laelius*, alias *de Lellis*, vide supra V. LAELIUS: adde vero sequentia. Natus fuit Interamnæ, Patavii studuit, et J. U. D. renunciatus est, Romæ Auditor Rotæ fuit. De Feltrensi Episcopatu res non satis certa est. Obiit a. 1466. ante adeptum pileum. Scripsit *Orationem gratulatoriam super creationem Pii II. Quinque orationes ad Galliarum Regem pro Pio II. pro defensione Catholicae fidei contra Turcos: plures elegantes Epistolas nomine Pauli II. et alias: Apologiam pro liga inter Venetos et Sigismundum Imp.* Jacobilli Bibl. Umbriæ p. 258. Ejusdem *Tractatus contra Pragmaticam sanctionem*, *de Annatis*, *et Orationes* habentur in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl, Bibl. MSS. p. 139. *Replica* etiam impressa est Francof. 1607. 4. cum aliis hujusmodi opusculis ad illam controversiam spectantibus. et inter Scriptores Goldasti de Monarchia S. R. Imperii tomo II. Plura dabit Nicolai Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini tom. II. p. 21. Oldoini Athenæum Romanum pag. 625.

THEODORUS *Memus*, Venetus, Ordinis Minorum circa annum 1321. Scripsit *Vitam S. Francisci*, *Vitam S. Clarae Assisiatis*, *Volumen Sermonum*, et *Sermones funebres*. Jac. Alberici Catalogus Scriptorum Venetorum p. 86.

THEODORUS *Priscianus*, Medicus, de quo sufficienter egit Fabricius noster in Bibl. Latina IV. 12. n. 4. hinc non repetuntur.

THEODORUS *Spanduginus Cantacuzenus*, cujus liber *de origine et moribus Turcarum*, prodiit Florentiæ 1568. 8. teste Maittairio tomo I. Annalium pag. 280. Italica versio edita est Florentiæ apud Torrentinum 1551. 8.

* Florentinam hanc editionem Theodori Spandugini profert quidem Maittarius, sed ex fide aliorum, atque in notis num reipsa hæc editio extet ambigere se profitetur, et mihi pariter vix persuaderetur.

(324) Et revera diligentissimus Dom. Moreni in op. *Annali della Tipografia di L. Torrentino*, Firenze 1819-8. editionem an. 1551. Italicæ L. Domenichi versionis referens, et an alia lingua eductum vel potius Italice ab eodem opus conscriptum fuisse dubitans, Florentinæ editionis an. 1568. existentiam videtur excludere.

* THEODORVS *Sacerdos*, Monachus et Abbas scripsit opusculum quoddam, in quo refert corpus S. Bartholomaei arcæ inclusum et in mare conjectum Lipari Siciliæ appulisse, tum in Calabriæ locum quendam delatum transisse. Haec olim legi in MS. Historia Paulini Puteolani, quam adhuc servat Bibliotheca Malatestarum Cæsenæ (non enim transiit in B. Vaticanam, ut obreptum est cl. Tartarotto in Dissert. De Scriptor. a Dandulo laudatis inserta R. Italicar. Tomo XXV). Ait vero idem Paulinus hunc Theodorum *signorum virtutibus* claruisse *duorum insignium cœnobiorum Abbatem egisse*, tum et opuscula quædam alia utilia edidisse, vixisse vero tempore Adriani et Leonis, summorum Pontificum; nempe Seculo IX. ineunte.

THEODOSIUS, aliis THEODORUS *Blanchettus*, Nobilis Bononiensis circa annum 1157. scripsit *de beata vita lib.* 3. *de comparandis divitiis Christiano more*

lib. I. de detestatione avaritiae lib. 2. contra haereticos lib. 10. Consolationem paupertatis et miseriarum humanae vitae. Bumaldi Minerval Bononiense p. 217. Orlandi Notitia Scriptorum Bononiensium p. 250.

Alius hujus nominis junior, circa annum 1350. fuit Eques Hierosolymitanus, qui cum Georgio fratre *Chronicon Bononiense* composuit. Orlandus p. 251.

THEODUINUS, vide DEODUINUS, supra tomo II. p. 138.

THEODULPHUS, Episcopus Aurelianensis, seculo IX. Patria ejus incerta est. Vulgo Italum statuunt, quia in veteri chronico apud Quercetanum tom. I. p. 36. Carolus Magnus illum ex Italia in Gallias adduxisse legitur. Quae sententia satis infirma est. Non melior est altera, qua Mabillonius, Nic. Antonius, et Eccardus rerum Francicarum XXXVIII. 169. ipsum Hispanum faciunt, quia Theodulphus Getici populi reliquias in Hesperia sive Hispania *consanguineos suos* vocavit. Nam *consanguinei* vox metaphorice posita esse potuit, pro ejusdem fidei ac religionis consorte. Igitur patria ejus certo nondum est cognita. Antequam in Galliam veniret, uxorem habuit, ex eaque Gislam filiam, ad quam Carmen IV. libri III. scriptum est. Fuit autem primum Abbas Floriacensis, teste Catalogo Abbatum Floriacensium tom. I. Miscellaneorum Baluzii pag. 492. post Episcopus Aurelianensis. Interfuit a. 794. Concilio Francofurtensi contra Felicem: Anno 811. testis fuit in testamento Caroli M. Apud Ludovicum Pium primum in gratia fuit, post, quum Bernardo Italiae Regi magis favere videretur, a 818. sede sua ejectus, et in urbe Andegavensi carceri inclusus fuit. quia vero innocentiam suam constanter tuebatur, a. 821. restitutus est, quo etiam obiit. Epitaphium ejus edidit Mabillonius Analect. tom. I pag. 426. ubi vide annotationes p. 433. 434. in editione recent. p. 377. 378. et Eccardum l. c.

Opera ejus conjunctim edita sunt a Jacobo Sirmondo. Paris 1646. 8. post in Operibus hujus repetita, sequenti ordine:

1. *Capitula ad Presbyteros parochiae suae.* Edita sunt primum a Baronio ad annum 835. num. 5. deinde a Jo. Busæo cum Epistolis Hincmari Rhemensis, Moguntiæ 1602. 8. porro a Sirmondo tom. II. Conciliorum Galliæ p. 211. qui longe accuratius ad annum 797. aut circiter referenda esse censet. Spelmanno tomo I. Conciliorum p. 584. Harduino tom. IV. p. 911. Canones IX. Concilii VI. Oecumenici, qui tom. III. Conciliorum Harduini habentur p. 1711. suppositi sunt, et fere toti ex his Capitulis exscripti.

2. *De ordine baptismi*, qui liber a. 812. conscriptus est, quum Carolus M. de hac re cogitasset. Eccardus rerum Francic. XXVIII. 18. Inscriptus est Magno Senonensi Archiepiscopo, in uno vero Codice Corbeiensi. ex quo Menardus ad librum Sacramentorum Gregorii M. (Paris. 1642. 4.) p. 112. edidit, Joanni Arelatensi, quod Sirmondus mendose factum crediderat, Mabillonius vero tom. I. Analect. p. 24. (edit. novæ p. 76.) rem sic expedivit, ut diversa exempla utrique inscripta esse contendat.

3. *De Spiritu Sancto*, liber, a. 809. editus. et Carlo M. inscriptus. Nam illo anno in Concilio Aquisgranensi de processione Spiritus S. actum fuerat. Vide Eccardum XXVII. 63.

4. *Carmina* in libros VI. distincta, de quibus accurate satis agit Polyc. Leyserus in historia Poëtarum medii ævi p. 223. seqq. ita tamen, ut quædam suppleri debeant. *Paraenesin ad Judices*, quæ librum I. constituit, sed initio destitutum edidit Lutetiæ Pet. Daniel. post Gev. Elmenhorstius Lugd. Bat. 1618. 4. porro Andr. Rivinus cum quibusdam carminibus ex Canisio et Bibl. PP. Coloniensi Lips. 1653. 8. una cum Drepanio, Floro et aliis. Postea *Carmina X inedita.* primus dedit Mabillonius Annal. tom. I. p. 376 seq. (edit. novæ p. 410.) *Epigrammata duo* Baluzius Miscell. lib. I. p. 492. 493. Hymnos autem duos *de Na-*

tali Domini et ad SS. Martyres Sergium et Bacchum, in editione Sirmondi omissos esse observat Christianus Daumius in Syllabo Poëtarum Christianorum, qui tamen jam ante in Bibliothecis Patrum et in editione Riviniana excusi fuerant. Carmen *de tota Veteri et Novi Testamenti instructione* legitur in Goldasti Manuali Bibliot p. 34. in Operibus lib. II. Carm. I. inscribitur sic: *Versus in fronte Bibliorum*, *quae ipse describi fecit*. Carmen breve *de luxuria* ediderunt Martene et Durand. Thesauro novo Anecdot. tom. V. pag. 399.

5. *Fragmenta Sermonum duorum*, nec non Fragmentum aliud *operis de sacris Interpretibus* edidit Lucas Dacherius Spicil. tom. I. p. 254.) Hæc vero Theodulfi esse, tum stilus docet, tum quoque, quia initium Capitularium ejus sub finem adjectum est.

6. *Annales Caroli M. et Ludovici Pii* scripsisse Theodulphum ait Arnoldus Wion in Ligno Vitæ et post ipsum Vossius de Historicis Latinis pag. 757. et adest hujusmodi fragmentum Annalium sub nomine Theodulphi in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 35. Fortassis est unus ex illis Annalistis Anonymis, quales de illis temporibus plures exstant.

7. In Catalogo Abbatum Floriacensium supra memorato ipsi quoque tribuitur. *Explicatio Symboli Athanasiani et Explicatio mystica Missae* quæ duo etiam in MS. Codice Floriacensi habentur.

8 *Speculum* locorum Biblicorum ipsi quoque tribuitur, quod alias inter Opera Augustini tom. III p. 680 exstat.

Plura dabit Historia literaria Galliæ tomo IV. p. 459.

THEODULUS, natione Italus, primum in Italia, deinde Athenis studuit, et Episcopus constitutus est. Sunt, qui eum Cœles Syriæ Presbyterum vocant, quos Honorius Augustodunensis, Theodorum et Theodulum distinguens, refutat. Vixit seculo X. Scripsit *Eclogam, qua comparantur Miracula V. T. cum veterum poetarum commentis*. In quodam Codice MS. habetur, Joannem Chrysostomum hoc opus composuisse, quum autem arrogantiam vitaret, Theoduli nomen inscripsisse. Vide Sanderi Bibl. Belgicam MSS. I. pag. 139. *Tetrastichum* in aliis Codicibus inscribitur, quod singula carmina quatuor versibus comprehenduntur. Prodiit hæc Ecloga cum Commentario Lipsiæ per Conradum Kacheloven, 1492. 4. Colon. 1494. 4. 1495. 4. Est et inter auctores octo Opusculorum. ut Catonis Faceti, Matthæi Vindocinensis etc. Lugduni per Steph. Baland, 1505. 4. in Goldasti Manuali Biblico (Francof. 1620) p. 22. Hanc editonem cum Codice Academiæ Juliæ contulit Polycarpus Leyserus in hist. Poëtarum medii ævi p. 296. In eam commentatus est Bernardus Silvester, teste Sigeberto Gemblacensi c. 169. quem adde de nostro c. 134. et Leyserum l. c. p. 293. et Stephanus Patringtonus, de quo supra.

Quod *de opere Eclogarum*, in Bibl. Bodlejana et Helmstadiensi obvio memorat Hallervordius, procul dubio errat. Certe in Codice Helmstadiensi non opus plurium Eclogarum, sed tantum una hæc Ecloga in tres libros distincta habetur. Trithemius c. 185. *Eclogas* et librum *de consonantia Scripturarum* distinguit.

THEOFRIDUS Abbas, cujus Sermones duo *de Sanctorum reliquiis*, et *de veneratione Sanctorum*, primum editi sunt cum Berengoso Colon. 1555. 8. post in Bibliothecis Patrum eruditis centroversiam moverunt. Plerique cum Caveo ipsum sec. XI. Abbatem Epternacensem fuisse contendunt, de quo paullo post agetur. Auctores autem Historiæ Gallicæ tom. IV. pag. 60. eos *Sermones* adscribunt Theofrido, qui seculo VII. fuit Abbas primum Menatensis in Alvernensi diœcesi, post Camericnsis in territorio Velaunensi. *Theoffridi Abbatis Sermones* MSS. sunt in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. pag. 134.

* Quamquam sermones illi duo Bibliothecario hic noti ab Auctoribus Historiæ Gallicæ Theofrido huic Abbati in T. IV. operis adscripti fuerunt, in vol. tamen IX. ad vitam Theofridi Abb. Ep-

ternacensi Monacho, revocata priori opinione, adscribunt. Vide ibi quibus permoventur coniecturis. Porro Theofridus iste Abbatem agebat Carmeriensem Velaunensi Dioecesi.

THEOFRIDUS, Abbas *Epternacensis*, ord. S. Benedicti, obiit a. 1110. scripsit *Vitam S. Willebrordi*, fundatoris cœnobii sui, et Ultrajectensis Archiepisc. a Surio editam d. 7 Dec. *Flores epitaphii Sanctorum* lib. IV. qui Luxemburgi editi sunt cum vita S. Willebrordi et cum notis Jo. Roberti, S. J. 1619. 4. Vid. Val. Andreae Bibl. Belgicam. p. 832. Sweertii Athenas Belgicas p. 692. Libros *de consummatione seculi*, ac de *novissimo die*, ex Eisengreinio ipsi tribuit Possevinus tomo II. Apparatus p. 469.

* Villebrordi vita a Surio edita alia plane est ab ea quam Theofridus scripsit; vulgavit enim Surius eam quam Alcuinus prosa oratione dedit. Theofridi opus nunquam prodiit, uti monent. Hist. Liter. Galliae Scriptores t. IX. p. 508. Aliam pariter Vitam idem Abbas composuit, nempe S. Hirminae Abbatissae Heresiensis in dioecesi Trevirensi, quae tamen nunquam comparuit. Opusculum *de fine Mundi* a Possevino Theofrido huic tributum, est Theofridi Abbatis Carmeriensis, nec aliud profecto est, quam liber Micrologi *de lapsu Mundi*, senario ab eodem Theofrido scriptus, ut ex eisdem authoribus discimus.

THEOGERUS, Episc. Metensis, scripsit *Librum de Musica*, qui MS. est in Bibl. monasterii Tegernseensis et Zwetlensis. Incipit: *Pythagoras philosophus apud Graecos primus Musicae artis fuisse legitur*. Vid. Rev. Bern. Pezii diss. isagogicam ad tom. I. Thesauri Anecdotor. novissimi p. 15.

THEONAS, cujus *Epistolam ad Lucianum Praepositum Cubiculariorum*, monita christiana et politica praescribentem, edidit Dacherius Spicil. tomo III. p. 297. qui fuerit, incertum est. Graecum hominem fuisse ex eo constat, quod dicit: *Ptolemaeus Philadelphus dicinas scripturas in linguam nostram traduci jussit.* Dacherius suspicatur esse Theonae Episcopi Cyziceni, qui eam Praeposito Cubiculariorum inscribere potuerit. Editor novus Dacherii Franciscus Josephus de la Barre Theonam Cyziceuum retinet, sed illum Lucianum Praefectum Cubiculariorum Licinii fuisse auguratur. Certi quid nemo facile proferet.

THEOPHANIUS, aliis THEOPHILUS, Diaconus Casinensis, vixit a. 855. et carminice scripsit *de constructione cœnobii Domini Salvatoris*, *de adventu S. Benedicti ad Casinum*, *ac de miraculis per eum inibi factis*, *in laudem sanctae Dei genitricis*, *de constructione monasterii S. Mariae in Plumbariola*. Petrus Diaconus de viris illustribus Casinensibus c. 10. Hippol. Marraccii Bibl. Mariana tomo II. pag. 395.

THEOPHILUS de *Ferrariis*, Cremonensis, ord. Praedicatorum circa a. 1471. Prelo subjecit *Commentaria S. Thomae in varios libros Aristotelis* ad varios codices MS. recognita. Venet. 1471. fol. Postea prodierunt ejus *Propositiones ex omnibus Aristotelis operibus collectae*, ibid. 1493. 4. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicator. tomo I. p. 847. Arisii Cremona literata tomo I. p. 328. Ambr. Altamura Bibl. Dominicana p. 211.

THEOPHILUS Historiographus, auctor perantiquus, Pelbarti de Temeswar indicio notus, cujus meminit in Stellario Mariae, scripsit *de nativitate B. Mariae*, *et de portentis et signis*, *quibus clarificata fuit*. Andreas etiam Gelsomius in Theatro cœlesti Devotionis Mariae c. 5. citat Theophilum antiquum scriptorem in *Speculo B. Mariae*. Aetas et reliqua sunt incerta. Hippol. Marracci Bibl. Mariana tomo II. p. 396.

THEOPHORUS, sub quo nomine Jo. Gerson latere voluit. Vide supra GERSON.

THERASIA s. *Theratia*, cujus *Epistola ad Sanctum et Amandum*, cum aliis Opusculis Patrum edita est a Thoma Galleto, Lugd. 1615. post in Bibliothecas Patrum illata.

THESEUS *Capocius*, Lilybaetanus Siculus, Priami, de quo supra, filius, J

U. D. et Poëta circa a. 1520 *Epigrammata* reliquit. Mongitore Bibl. Sicula tomo II. p. 252.

THEUDOINUS, Praepositus Catalaunensis, an. 868 scripsit *Epistolam* ad Alamannum Monachum Altivillarensem prope Remos, ut vitam S. Memmii Ep. Catalaunensis primi describeret. Edita est a Mabillonio Anal. p. 423 edit. prioris tomo II. p. 86.

THEULFUS, monachus monasterii Mauriniacensis in dioecesi Senonensi, ord. S. Benedicti, scripsit *Chronicon Mauriniacense*, quod usque ad a. 1147 pertingit, libris tribus, quorum primus periit, duo posteriores exstant in Scriptoribus Francicis Andr. du Chesne tomo IV. p. 359. Vide Launojum de S. Brunone p. 47.

* THEULFUS *Brito*, scripsit circa seculum XI astricta oratione opusculum *de schola Abbatiae Fossatensis*, sicut et de iis qui in eadem schola exercebantur. Habuit illum P. Mabillon et ex eodem carmina quaedam vulgavit in Annalibus ordinis S. Benedicti I. 61. n. 20.

THIERRICUS *Vallicoloris*, vide supra THEODERICUS *de Vallis-Colore*.

THIETMARUS, vide *Dithmarus* supra T. II. 453.

THIMO, monachus S. Michaëlis Bambergensis a. 1146 *de conceptu originali* et alia plura scripsisse dicitur Eisengreinio. Possevinus tomo II. Apparatus p. 476. Scripsit etiam *Vitam S. Ottonis, Bambergensis Episcopi*, vel certe multum ad eandem contulit, de quo confer Acta Sanctorum tomo I Julii.

THINREDUS *Doverius*, monachus Anglus ordinis S. Benedicti in coenobio Doverensi, et Praecentor circa a. 1371. Scripsit *Pentachordorum et Tetrachordorum librum I.* et *de legitimis ordinibus Musicae.* Balaeus Cent. VI. 47. Pitseus c. 630. Alii scribunt *Thiuredus.*

THIOTFRIDUS, vide supra, *Theofridus.*

THOMAS *de Acerno*, Episc. Luceriensis, Decretor. Doctor, Urbani VI. Papae familiaris et protector negotiorum et causarum Regni Neapolitani, scripsit *Opusculum de creatione Urbani VI.* quo ille contendit creationem ejus fuisse legitimam. Lacinias ex illo produxit Baluzius in Vitis Paparum Avenionensium: Integrum vero ex Codice Vaticano Muratorius S. R. Ital. tom. III. part. 2. p. 715.

THOMAS *Agni de Leatino*, Leontii in Sicilia natus, fuit ex primis sodalibus Dominicanorum ordinis, Romanae provinciae Prior *, a. 1255. Episcopus Bethlehemitanus, a Pontifice Legatus in Syriam missus, a. 1267. Archiep. Cusentinus. a. 1272. Patriarcha Hierosolymitanus, obiit a. 1277. Scripsit *Vitam S. Petri Martyris, ord. Praedicatorum*, quam stylo immutato edidit Surius d. 29 April. primigenio vero Acta Sanctorum tomo III. Aprilis p. 686. *Epistolam de statu terrae sanctae*, *Sermones de Tempore et Sanctis*, nec non *de festivitatibus Mariae.* Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tomo I. p. 558 seqq. Altamura p. 45. Ughellus tomo IX. pag. 216. Hier. Ragusa Elogia Siculorum p. 284. ut Miraeum et Vossium taceam.

THOMAS *Alchezus*, Anglus, aetatis incertae scriptor, dedit *Postillas in Evangelium Marci, Lucae et Johannis.* Pitseus Append. Cent. IV. 48

THOMAS *de Ales*, Anglus, Doctor Parisiensis, ord. Minorum, circa a. 1240 scripsit librum *de Vita beatae Virginis*, et *Sermones.* Catalogus Doctorum de Immaculata conceptione apud Pezium et Hueberum Cod. diplom. part. III. pag. 325 Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 332.

THOMAS *Almericus*, Cremonensis, circa a. 1198 scripsit *Eventus Italiae sui temporis*, et *Acta Friderici I. Imperatoris.* Arisii Cremona literata tomo I. p. 95.

THOMAS *Anglicus*, vide infra, *Jorsius*, et *Walleis.*

THOMAS *Antonii* Senensis, ord. Praedicatorum in Conventu SS. Joannis et Pauli Venetiis, circa a. 1430 terram sanctam adiit. Scripsit *Vitam Catharinae de Senis*, a Bonino Mombritio editam, in Actis vero Sanctorum tomo III. Aprilis p. 967 tantum excerpta illius habentur: Collegit *Epistolas ejusdem: Vitam S. Dominici*, *B. Mariae*

* Ant. Mongitore in Bibl. Sicula tomo II. p. 252 ipsum vocat *Priorem Neapolitanum*, ubi etiam Divum Thomam ordini adscripserit.

Storionae Venetae. Vitas quarundam aliarum Sororum de poenitentia tertii ordinis, de merito vitae regularis: de principiis et confirmatione tertii ordinis S. Dominici. Vid. Jac. Quetif. de Scriptoribus ord. Praedicatorum tomo I. p. 780. Altamura Bibl. Domin. p. 170. Vinc. Maria Fontana de Provincia Romana ord. Praed. p. 380.

THOMAS *de Aquino*, vel *Aquinas*, natus anno circiter 1225 obiit a. 1274 de cujus vita nihil memoro, cum illam scriptores complures ediderint.

Anonymus, in editione Operum Romana, tomo I.

Clementis VI. P. M. Sermonem MS. de laudibus S. Thomae allegat Oudinus p. 312.

Pauli *Frigerii*, oratorii Romani sodalis, Vita S. Thomae, Italice. Rom. 1668, 4.

Bernardus *Guidonis* de Vita et miraculis S. Thomae Aquinatis MS. in Bibl. S. Victoris Parisiensis: editus in Actis Sanctorum tomo I. Mart. p. 716.

God. *Henschenii* Comm. praevius, in Actis SS. tomo I. Martii p. 655 et Analecta, ibid. p. 741.

Raymundi *Hugonis*, ord. Praed. Conventus Prageriaci, provinciae Tolosanae, Historia Translationis a. 1368 ibid. p. 725.

Antonii *Mallet* Vita S. Thomae, tomo I. Editionis Opp. Parisinae praemissa.

Angeli *della Noce*, Archiep. Rossanensis, diss. de monachatu et professione S. Thomae, priusquam Praedicatorum castra ingrederetur, in S. archicoenobio montis Cassini.

Antonii *Pizamani*, Patricii Veneti, Vita S. Thomae, praemissa Opusculis Venetiis 1498 editis.

Petrus *Rogerius*, vide supra, Clemens VI.

Guilielmi de *Thoco* Vita Ejus: de qua Fabricius noster supra T. III. 158.

A. *Touron* Vie de S. Thomas d' Aquin. Paris 1737, 4. *

Hier. *Vielmius*, ord. Praed. *de D. Thomae Aquinatis doctrina et scriptis libri duo.* Patavii per Pasquatum 1564, 4. Venet. apud Juntas 1575 4.

* *Beyträge zu denen Leipziger Gelehrten Zeitungen IV. Band p. 755 sq.*

Vita Thomae Othonis *Vaenii* ingenio et manu, et XXXI tabulis aeri incisis delineata. Antverp. 1610 fol.

Plures indicat Index Bibliothecae Quetifianae tomo II. p. 987.

De doctrina et auctoritate D. Thomae sequentes auctores mihi occurrerunt.

Anon. de arte praedicandi collectus ex Thomae scriptis. Memming. 1483.

Hugo de *Bilhonio* contra corruptorem S. Thomae. Vide Quetifium tomo I. p. 385.

Jo. Ge. *Dorschei* Thomas Confessor veritatis. Argent. 4.

Franc. *Garciae* Emendatio erratorum, quae typographorum incuria in Summa S. Thomae reperiebantur. Tarraconae 1578, 4

Dav. *Lenfant*, ord. Praed. Biblia S. Thomae, s. Explicatio locorum V. T. ex Thomae scriptis. Paris. 1657, 4 3. Voll.

Reginaldi *Lucarini* Massa auri, s. Hermes Biblicus MS. Vide Quetif tomo II. p. 641.

Guil. de *Mara*, Angli, ord. Minorum, Correctorium Thomae.

Xantis *Mariales* Bibl. interpretum ad Summam S. Thomae, Venet. 1660 fol.

Antonini *Massoulieu*, Thomas sui interpres, Romae 1692 fol.

Jo. *Parisiensis* Correctorium Corruptorii Thomae.

Anton. *Senensis*, qui multum de Thoma laboravit. Vide modo Quetifium t. II. p. 27.

Alb. *Zenneri* Armamentarium Evangelico-Thomisticum 1665, 4 contra Dorscheum.

Operum ejus conjunctim editorum Editiones habemus quatuor. *Prima* prodiit Romae, jussu et sumtibus Pii V. Pontificis, a. 1572 tomis XVII. *Secunda* Venetiis a. 1592 apud Dominicum Nicolinum, quae ad Romanam plane efformata est. *Tertia* Antverpiensis (Quetifius mavult Coloniensem dicere) a. 1612 tomis XVIII. apud Jo. Keerbergium, cura et studio Cosmae Morelles, Valentini, ord. Praed. Professoris Theologi: in qua tomo ultimo quaedam spuria sunt addita, quae Thomam auctorem non agnoscunt. *Quarta* Parisiensis, curantibus Joanne Nicolai, Cosma Morelles, Antonio Mallet; et Petro Pellicano, ord.

Praed. sumtibus societatis Bibliopolarum, 1660 tomis XXIII. fol.

Quae in singulis his editionibus exstant, ea nunc singulatim recensebimus, editionem tamen, quam ipsi Pontificii meliorem existimant, Romanam secuti, ubi singulae quoque librorum editiones, quas expiscari potuimus, subjicientur.

Tomus I. Editionis Romanae.

Vita D. Thomae e diversis collecta.

Expositio (imperfecta tamen) *in primum et secundum peri Herminias*, cum duplici textus interpretatione, antiqua et Joannis Argyropyli.

Expositio in primum et secundum Posteriorum Analyticorum, cum interpretatione antiqua et Argyropyli.

Quae hoc tomo habentur, prodierunt separatim Venetiis per Guil. de Tridino, 1489 fol. per Octavianum Scotum 1495, et cum Quaestionibus Dominici de Flandria. Venetiis 1497.

Tomus II.

Expositio in octo libros de Physico auditu, cum textu antiquo et Argyropyli. Colon. 1480. Venet. apud Scotum 1480, 1504 ibid. per Joannem et Gregorium de Gregoriis 1492 fol. Fortasse sub Titulo *de principiis rerum naturalium,* Lipsiae 1498, 4.

Libri duo priores Graece versi sunt a Ge. Scholario, in Bibl. Medicea et Vaticana. Quetif p. 345.

Commentaria (imperfecta tamen) *in libros tres de Coelo et Mundo*, cum textu antiquo et Argyropuli. Non enim absolvit S. Thomas, sed reliqua Petrus de Avernia, discipulus ejus absolvisse perhibetur. Cum his additionibus Petri de Alvernia editi sunt Venetiis 1486 ibid. per Octavianum Scotum, 1495 fol. et apud Juntas 1516.

In primum et secundum de generatione, cum versione antiqua et Franc. Vatabli. Venetiis per Petrum Lichtenstein 1498 fol. et postea 1565 fol.

Haec duo posteriora opera simul prodierunt Coloniae 1480 fol.

Tomus III.

Expositio in quatuor libros Meteororum, cum versione antiqua et Francisci a Vicomercato. Venet. 1561 fol.

In tres libros de Anima, cum versione antiqua et Michaël's Sophiani. Duos posteriores Thomae esse omnes judicant, primum ajunt esse Reginaldi de Piperno, idque consentientibus scriptoribus antiquis. Colon. 1480. Venet. per Petrum Lichtenstein 1503. Bonon. 1575. Graece vertit Georgius Scholarius, in Bibl. Medicea. Allatius de Georgiis p. 408.

In libros de anima, de coelo et mundo Paris 1539 fol.

Fortasse haec Expositio librorum Aristotelis de anima est ille liber *de facultatibus animae*, quem in hebraicum sermonem conversum possidebat Wolfius ὁ μακαρίτης prout legitur in Bibliotheca illius Hebraica Vol. IV. p. 825.

In parva Naturalia, nimirum in libros *de sensu et sensato, de memoria et reminiscentia, de somno et vigilia, de somniis et divinatione per somnum.* Caetera Petrus de Arvernia supplevit, scil. *de motibus animalium, de longitudine et brevitate vitae, de respiratione et inspiratione, de juventute et senectute.* Paduae, apud Hieronymum de Durantis, 1493 fol. cum additionibus Petri de Alvernia et libro Proculi (f. Procli) de causis ab Aquinate illustrato, Venetiis 1505 item 1566 adjuncto libello quoddam *de motu caloris et lumine.*

Tomus IV.

Expositio in duodecim libros Metaphysicorum, cum versione antiqua et Bessarionis. Venet. 1560 fol.

In librum de Ente et Essentia, cum Comm. Thomae de Vio Cajetani.

Expositio in librum de Caussis.

Tomus V.

Expositio in decem libros Ethicorum ad Nicomachum, cum versione antiqua et Joannis Argyropyli. Venetiis 1519 et 1599 folio.

In octo libros Politicorum, cum versione antiqua et Leonardi Aretini. Cum praefatione Nimiraei, Paris. 1500. Venet. 1563 et 1595 fol.

In omnes hos libros Aristotelis Expositiones conjunctim prodierunt Venet. 1496 fol.

Caeterum quod S Thomas in libros Ari-

[illegible] emendata expurgatos scripsit. excusare conatur Launojus Epist. V. 9. c. 1. irrito conatu. Aut enim sanctitas Thomae, aut infallibilitas Pontificis vacillat. Novimus Launojum. Caetera Lector meditetur.

* Pontificia infallibilitas in docendo auctoritas, et Thomae Aquinatis sanctimonia in tuto sunt. Id autem omissis caeteris aliis argumentis, quae facile esset proferre, constat ex tempore quo Aquinas ad scribendos commentarios istos se contulit, nempe cum *studium Romae teneret*, ait Telemacus Lucensis Hist. Eccl. lib. 22 c. 24. *quasi totam Philosophiam sive Moralem, sive naturalem in scriptum seu commentum redegit: sed praecipue Ethicam et Mathematicam* (Metaphisicam). Igitur si Romae scribebat Thomas, non ergo invito Pontifice, neque eius auctoritate spreta. Ex hoc etiam intelligimus Pontificem, cum Aristotelis libros vetuit, id egisse non tamquam judicaret falsa dogmata in illis contineri, sed quod multi eis abuterentur; quod periculum ex D. Thomae commentariis tolli posse censebat Pontifex.

Tomus VI.

Comment. in primum et secundum Sententiarum Petri Lombardi.

Tomus VII.

In tertium et quartum Sententiarum.

Prodierunt in omnes Sententiarum libros Moguntiae per Petrum Schoeffer. 1469 fol. Venet. per Jo. de Colonia et Nic. Genson 1481, 1483, 1486 fol. cum titulis et conclusionibus M. Henrici Gorrichemiensis, Argent. 1489. Ex recognitione Timothei Veronensis, cura Boneti Locatelli, typis Octaviani Scoti, Venet. 1497, 1500, 1514 fol. Basil. per Nic. Kesler, cum scriptis S. Thomae ad Hanibaldum. 1492 Paris. 1574. 8 ibid. ex recognitione et cum notis Joannis Nicolai, Ord. Praed. 1659 fol.

Super primo libro Sententiarum separatim Venet per Ant. de Strata, 1486 folio.

Super secundum. Bononiae, per Bened. Hectorem, 1494 folio.

Super tertium. Colon. 1476. Basil. 1489. Venet. per Herm. Lichtenstein 1499 ib. per Simonem de Luere. 1503 fol.

In quartum. Venet. 1478 per M. Alexandram de Vuild. 1498 fol.

Tomus VIII.

Quaestiones disputatae. Prodierunt 1472 fol. sine mentione loci, Romae per Arnoldum Pannartz, 1476 fol. Colon. 1477 curante Theoderico de Susteren, Colon. per Henr. Quentel. 1499, 1500 et 1508 fol. Argent. 1500, 1507 fol. Venet. apud Nic. Jenson 1480 apud haeredes Octaviani Scoti 1503 fol. 2 Vol. Paris. per Franc. de Honoratis, 1557 fol. Lugd. 1569 fol. Quaedam in Graecum sermonem versae adsunt in Bibl. Coisliniana, p. 150.

Quaestiones quodlibeticae, quae etiam dicuntur *Placita S. Thomae.* Coloniae, 1471, 1485, 1491 fol. Noribergae, per Andr. Frisner et Jo. Sensenschmid, 1474 fol. Ulmae, 1475. Venet apud Jo. de Colonia, 1476 ibid. apud Jo. de Forlivio et Greg. de Gregoriis 1485, 1495, 1498 fol. ibid. per Marinum Saracenum, 1486, 4 et Octavianum 1501 Lovanii 1487. Lugd. 1513, 8. Paris. cum Scripto altero in libros Sententiarum, quod vulgo dicitur *ad Hannibaldum*, ex recognitione Joannis Nicolai. 1660 fol.

Tomus IX.

Summa Catholicae fidei, contra gentiles, cum Comment. *Francisci Ferrariensis.* Editio antiqua sine mentione anni et loci fol. Romae 1476 fol. Venet. per Jo. de Colonia et Nic. Jenson, 1480 Coloniae per Henr. Quentel. 1497, 1499 fol. Lugd. per Juntas et socios 1521, 8. 1566 fol. Paris. cum comm. Silvestri Ferrariensis, apud Jo. Foucher, 1552 fol.

Graece vertit Demetrius Cydonius. Exstat in Bibl. Regis Galliae, Vaticana et Veneta. Quetif. p. 346.

Hebraice libros III. priores vertit Josephus Ciantes, Episcopus Marsicanus, Romae 1657 folio. Wolfii Bibl. Hebr. Vol. III. p. 278, 419.

Tomus X.

Prima pars Summae Theologiae, cum commentario Thomae de Vio, Cajetani. *Inter omnes constat*, ait Launojus Epist. I. 1. n 4. *Theologiae Summam Doctoris S. opus esse ultimum, et caeterorum perfectis-*

simum, quod tamen absolvere non potuit. Idem tamen postea hanc Summam S. Thomae non esse pronunciat in Observatione octava Tractatus de Traditione Eccles. Romanae circa Simoniam, Opp. tomo II. parte 2. p. 322. Respondit ipsi Jacobus Echardus, idem ille, qui una cum Quetifio Bibliothecam Ordinis Praedicatorum edidit, in Dissertatione, cui titulus: *Sancti Thomae Summa suo auctori vindicata, sive, de V. F. Vincentii Bellovacensis scriptis dissertatio*, Paris. 1708. quam post ob defectum exemplorum operi laudato rursus inseruit. Argumenta ejus paucis verbis in summam redigemus: 1. quia adsunt Codices Seculi XIII. sat multi, antequam Thomas in numerum Sanctorum redigeretur, qui ipsi hanc Summam tribuunt; 2. quia Speculum Morale, quod Vincentio Beluacensi tribuitur, et in quo Prima Secundae et Secunda Secundae maximam partem leguntur, non fit opus Vincentii, sed a quodam falsario sub ipsius nomine ex Thoma, Stephano de Borbone, Petro de Tarentasia et Richardo de Media villa compilatum, id quod ab Echardo labore operosissimo, duo nempe haec opera secum conferendo, comprobatum est. Ex quo deinceps patet, Summam prius fuisse quam Speculum, item Speculum ante annum 1300. quo circiter mortuus est Richardus, non fuisse compilatum, quum Vincentius a. 1269 jam obierit.

Waddingus et Joannes de la Haye, Ord. Minorum, statuunt, S. Thomam ab Alexandro de Hales Summam suam excerpsisse, quod rursum operose refutavit Echardus.

Prodiit vero Summa haec integra Basil. 1485 fol. vol. 4. Venetiis 1489 fol. apud Scotum 1505 fol. apud Juntam 1509 et apud Juntas, 1588 fol. cum Commentariis Cajetani et additionibus multis, Lugduni et alibi pluries, Amstelodami sub ementitis Coloniae Agrippinae typis, 1640, 4 et 1639, 12 vol. decem. Editio recentissima prodiit cura Cornari, Cardinalis et Episcopi Patavini, Patav. 1713, 12. Vide Giornale de' Letterati d' Italia tomo XV. p. 456.

Summam in compendium redactam *Hebraice* vertit R. Jacob Isaaci filius Zahalon, Judaeus Ferrariensis et Medicus, sed nondum typis expressam. Alias R. Asarias de Rubeis hunc Thomam citat. Vide Wolfii Bibl. Hebraicam Vol. I. pag. 396, 601.

Graece versa est a Maximo Planude, quae versio in variis Codicibus MSS. latet, quarum recensum init Quetif. p. 346, 347.

Versibus *Italicis* ad latinorum Hexametrorum metrum compositis Summam expressit Hyacinthus de Ruggieri, Ord. Praedicatorum. Acta Erud. 1704 p. 524.

Prima pars Summae separatim prodiit Venet. 1477 fol. ibid. apud Antonium de Strata, 1482, 1484, 1489 per Theodericum de Asula, 1490 per Octavianum Scotum 1495 ibid. cura F. Matthaei Siculi, 1508 fol. ibidem ex recognitione F. Augustini Natalis Ragusaei, typis Philippi Pincii, 1509 fol.

Expositio in librum Dionysii de divinis nominibus. Prodiit cum Operibus Dionysii, Argent. 1503 fol.

Tomus XI.

Prima Secundae, et Secunda Secundae, cum Comment. Thomae de Vio.

Prima Secundae seorsim prodiit Moguntiae per Petrum Schoyffer de Gernsheim, 1471 fol. Venet. 1478, 1483, 1490, 1496, 1497, 1500, 1508, 1509, 1522. Paris cura Antonii Coronel. 1513, 4.

Secundam Secundae S. Thomae recte adscribendam judicat Joan. Launojus Epist. VI. 14. n. 335 ex Judaeis allegat R. Gedalja in Schalscheleth hakkabala fol. 67, 1 edit. Amstel. Prodiit Moguntiae per Petrum Schöffer 1467. 1469. Venet. 1475, 1479, 1480, 1481, 1490, 1491, 1496, 1516, 1527 fol. Romae 1475. Colon. 1480, 1493. Paris. 1512, 8. 1515, 4. 1520 fol. et 4

Tomus XII.

Tertia pars Summae Theologiae, cum Comm. Thomae de Vio. Tarvisii 1476. Venet. 1478, 1486, 1493, 1522 fol.

Hic quoque memorandum est *Quartum Scriptum S. Thomae*, quod nihil aliud est, quam Supplementum operis ab ipso Thoma non ad colophonem perducti. Prodiit per Petr. Schoiffer de Gernsheim 1469 sine loco 1478. Venet. 1487, 1495, 1505, 1518. fol.

Tomus XIII.

Expositio in librum beati Job. Lugd. 1520, 8. Hanc editionem Quaetifius Psalmis tribuit: perperam.

In primam Quinquagenam Psalmorum.

In Cantica Canticorum. Editio Parisina duos habet D. Thomae Commentarios in Cantica, quum tamen nemo veterum tale quid memoret. Alter autem ille, ab Amadeo Scoto, Lugd. 1562 editus, in MS. Bibl. Cluniacensis, Oudino teste p. 316. Remigio Antissiodorensi tribuitur, quanquam etiam inter Opera Cassiodori edit. Rothomagensis a. 1679 impressus habetur.

In Isaiam Prophetam.

In Jeremiam Prophetam. In hos duos Expositiones prodierunt Lugduni, 1531, 8.

In Lamentationes scil. Threnos Jeremiae. Haec omnia D. Thomae vindicat Oudinus p. 310 seqq. Expositio in Jesaiam, Jeremiam, Threnos et Matthaeum cura F. Bartholomaei Spina, Venet. 1527 fol.

Tomus XIV.

Expositiones in sancta Jesu Christi Evangelia secundum Matthaeum et Joannem. Priorem quidam sollicitarunt, et vel Petro de Scala vel Petro de Andria tribuunt: perperam. Supplevit quaedam ex lectionibus ejus Reginaldus socius illius, sed tamen D. Thomas correxit et approbavit. Vide Oudinum et Quetifium. In Evangelium Joannis seorsim prodiit Paris. per Joannem de Porta 1520 folio.

Tomus XV.

Continuum s. *Catena aurea in quatuor Evangelistas.* Hoc Opus Petrus de Alva et Astorga Pontio Carbonello potius tribuit, sed refutatus a Francisco Jansseo. Quin et Quetifius p. 327 et Oudinus p. 317 multis opus hoc D. Thomae vindicarunt. Editum est Romae 1470. Norib. apud Koburger 1474, 1475. Venet. 1474, 1482, 1484, 1486, 1493 fol. 1494, 1584, 4 Colon. Paris. Antverpiae, tandem Parisiis per Joannem Nicolai 1667 fol. et Lugd. 1686 fol. Editiones recentiores interpolatas esse notat Rich. Simonius.

Tomus XVI.

Expositiones in omnes D. Pauli Epistolas. Basil. 1475 ibid. per Mich. Turter, 1495 fol. Bonon. 1481 fol. Venet. 1496, 1498. Paris. 1526, 1529, 1532, 1541 per Joannem de Roigny 1549, 1563 etc. demum per Jo. Nicolai, Lugduni 1689 folio.

Sermones pro diebus Dominicis et Sanctorum solemnitatibus. Romae 1571, 8. Paris. 1578, 8. Mogunt. 1616, 8.

Enarrationes Evangeliorum Dominicalium et quadragesimalium ex Catena aurea excerptae, Paris. per Claudium Chevallon, 1538, 8.

Tomus XVII.

Continet *Opuscula D. Thomae,* quorum editiones separatae multum differunt. Prima continet *Opuscula Philosophica* 1484 fol. sine mentione loci edita, a Maittairio memorata. In editione Mediolanensi 1488 quae cura Pauli Barbi Soncinatis habentur opuscula LI. Quetifius tantum XLIX numerat. Editio Antonii Pizamani Venet. 1490, 1498, 1587 et 1596 habet numero LXXIII. Alia editio Venet. per Herm. Lichtenstein 1490, 4 a me non visa est. Insigniora XXVIII. Duaci, 1609, 8, 2 Vol. Memoratur alia Parisina, 1634 fol. Optima est, quae opuscula Theologica et moralia novo ordine disponit, editio Petri Pelicani, Paris 1636 folio.

In editione Romana hoc ordine sequuntur:

1. *Contra errores Graecorum,* ad Urbanum Pont. Max. Testimonia Graecorum hic pessima fide adducuntur, prout Launojus in Epistolis docet: quod excusat Quetifius, quia ea fide adduxit, qua ipsi a Pontifice tradita fuerant.

2. *Compendium Theologiae*, ad Mag. Reginaldum socium suum.

3. *Declaratio quorundam Articulorum contra Graecos, Armenos et Sarracenos;* ad Cantorem Antiochenum. Graece vertit Demetrius Cydonius, in Bibl. Vindobonensi, Medicea et Veneta.

4. *De duobus praeceptis Charitatis, et de decem Legis Praeceptis.*

5. *De Articulis Fidei et Sacramentis Ecclesiae.*

6. *Expositio super Symbolum Apostolorum*, scilicet, credo in Deum.

7. *Expositio Orationis Dominicae*, Pater noster.

8. *Expositio Salutationis Angelicae*, Ave Maria. Quidam haec quatuor Petro de Adria tribuunt, utpote qui illa ex lectionibus Thomae collegerat.

9. *Responsio de articulis centum, et octo sumtis, ex Opere Petri de Tarantasia* ad F. Jo. Vercellensem Generalem Magistrum Ord. Praed.

10. *Responsio de Articulis* 42 ad eundem.

11. *Responsio de Articulis* 36 ad Lectorem Venetum.

12. *Responsio de sex Articulis*, ad Lectorem Bisuntinum.

13. *Differentia Divini Verbi et humani.*

14. *De natura verbi intellectus.*

15. *De substantiis separatis, sive de Angelorum natura* ad F. Reginaldum socium suum.

16. *De unitate intellectus* contra Averroistas.

17. *Contra pestiferam Doctrinam Retrahentium homines a religionis ingressu.*

18. *De perfectione Vitae spiritualis.*

19. *Contra impugnantes Dei cultum et religionem.*

20. *De Regimine Principum*, ad Regem Cypri. Libro tertio et quarto multa narrantur, quae demum post tempora S. Thomae contigerunt, hinc, consentientibus praeterea Codicibus MSS. statuit Quetifius, hos duos, una cum fine secundi ad Thomam non pertinere, sed a Ptolemaeo Lucensi additos esse. Oudinus contra ipsi plane abjudicat. Caeterum hi libri speciatim prodierunt Venetiis, 1568 et inter Respublicas minores, Lugd. Batav. apud Joannem le Maire, 1630, 12.

(323) *Del Governo de' Principi traduzione di Valentino Averoni Monaco di Vallombrosa. Firenze, Marescotti* 1577. 8.

21. *De Regimine Judaeorum.*

22. *De Forma absolutionis*, ad Generalem Magistrum Ordinis.

23. *Expositio primae Decretalis*, ad Archidiaconum Cudestinum.

24. *Expositio super secundam Decretalem*, ad eundem.

25. *Tractatus de sortibus*, ad Dominum Jacobum de Burgo.

26. *De officiis astrorum*, ad F. Reginaldum socium suum. Dicunt seorsim prodiisse Colon. 1580.

27. *De aeternitate Mundi.* Graece vertit Prochorus presbyter, in Bibl. Vaticana.

28. *De Fato.*

29. *De Principio individuationis.*

30. *De Principiis naturae*, ad F. Silvestrum.

31. *De Ente et Essentia.* Venet. 1488, 4 ibid. 1496 fol. Lypsiae 1498, 1508, 4.

32. *De natura materiae et dimensionibus interminatis.*

33 *De mixtione Elementorum*, ad Magnificum Philippum.

34. *De occultis operibus Naturae*, ad quendam militem.

35. *De motu cordis*, ad Mag. Philippum. Haec duo prodierunt Lipsiae per Jac. Thanner 1495. 4 et 1499, 4.

36. *De Instantibus.*

37. *De Oppositis.*

38. *De Demonstratione.*

39. *De Fallaciis*, ad quosdam nobiles Artistas. Graece habetur in Bibl. Florentina et Vaticana. Quetif. p. 345.

40. *De Propositionibus modalibus.*

De Eruditione principum, qui liber tum primum e Vaticana prodiit. Ostendit autem Quetifius pag. 135 opus esse Guil. Peraldi.

41. *De natura accidentis.*

42. *De natura generis.* Haec duo agnoscit Ptolemaeus Lucensis.

43. *De potentiis animae.*

44. *De tempore.*

45. *De pluralitate formarum.* Haec sunt dubia.

46. *De dimensionibus indeterminatis.* Jam supra adfuit n. 32.

47. *De natura Syllogismorum.* Dubium.

48. *Summa totius Logicae Aristotelis.* Constat tractatibus novem, et inter dubia refertur. Prodiit Venet. per Simonem Bevilaqua, 1496, 4. Sunt qui *Thomae Anglico*, cui cognomen est *Jorsius*, vel etiam Herveo Britoni tribuant. In editione Parisina haec Summa habetur tom. I.

49. *De sensu respectu singularium, et intellectu respectu universalium.*

50. *De inventione medii.*

51. *De natura luminis.*

52. *De natura loci.*

53. *De intellectu et intelligibili.*

54. *De quo est et quod est.*

55. 56 *De universalibus* tractatus duo. Omnia haec dubia sunt, et minori charactere impressa.

57. *Officium de festo Corporis Christi*, jussu Urbani IV. qui hoc festum instituerat. Meminerunt omnes antiqui, et indubium est. De hoc Officio. quod Breviario Romano insertum est, exstat dissertatio Danielis Papebrochii in Propylaeo ad Acta Sanctorum Maji tomo II. p. 51. Adde Oudinum p. 340.

58. *De venerabili Sacramento Altaris.* Quetif Alberto Magno tribuit, dissentiente Oudino p. 342 qui Itali vel Galli esse statuit.

59. *De Sacramento Eucharistiae ad modum decem praedicamentorum.* Oudinus ad seculum XIV. desinens vel XV. incipiens refert.

60. *De humanitate Jesu Christi.* Dubium.

61. *De dilectione Christi et proximi.* Oudinus p. 345.

62. *De divinis moribus.*

63. *De beatitudine.*

64. *De modo confitendi et puritate conscientiae.* Gallice vertit Ant. Stephanus. Paris. 1579. 8.

65. *De officio Sacerdotum.* Editio antiqua prodiit sine anno et loco, deinde Paris. per Chevallonum 1527, 1536, 12.

66. *Expositio Missae.*

67. *De emtione et venditione ad tempus.*

68. *Epistola de modo salubriter acquirendi scientiam sive humanam sive divinam.* De his omnibus vide Oudinum pag. 347 seqq.

69. *Expositio in librum Boëtii de Hebdomadibus.*

70. *Quaestiones super librum Boëtii de Trinitate.* Graece versum exstat in Bibl. Vaticana.

71. *De vitiis et virtutibus numero quaternario conjunctis.* Est compendium *summae* Gulielmi Peraldi *de virtutibus et vitiis*, auctore Jacobo de Voragine, quemadmodum Oudino visum est.

72. *De concordantiis dictorum, in quo concordat seipsum in passibus apparenter contradictoriis.*

73 *De usuris in communi et de usurariorum contractibus.* Spuria haec sunt.

74. *De praescientia et praedestinatione.* Hoc opusculum tantum in editione Parisina accessit, quippe additum fuerat Commentariis Cajetani in Summam Doctoris Angelici.

Post haec opuscula in editione Romana accessit *Scriptum secundum D. Thomae in quatuor libros sententiarum, ad Annibaldum Annibaldensem, Ord. Praedic. et Cardinalem.* Hannibaldo de Hannibaldis asseruit Quetifius, de quo etiam Noster T. III. 175.

In editione Opusculorum ultima Parisina hoc etiam nunquam alias editum prodiit: *Questiones propositae in Capitulo generali Parisiis celebrato anno Domini MCCLXIX. coram magistro ordinis et diffinitoribus.*

Tomi XVIII. loco possit esse Tabula aurea *F. Petri de Bergamo in omnia opera D. Thomae*, cum Concordantiis dictorum ejus et Indice auctoritatum Sacrae Scripturae. Quanquam ex Quetifio constat, solere illud opus cum tomo I. compingi.

Speculator de verbis Petri, Graece extat Venetiis inter Codices MSS. Cardinalis Bessarionis.

Confessio, Graece per Demetrium Cydonium in Bibl. Medicea.

In editione Antverpiensi vel Coloniensi additus est tomus XVIII. cujus contenta etiam recensebo:

1. *Postilla seu Expositio aurea in librum Geneseos.* Hujus libri nullus veterum auctorum, qui opera D. Thomae recensent, meminit. Prodiit antea Antverpiae apud Bellerum 1572. 8. Lugduni 1573, 8. Vide Oudinum p. 307.

2. *Expositio in Danielem Prophetam*, e MS. Lovaniensi Thomae esse negat Malvenda de Antichristo p. 10.

3. *Expositio in 1. et secundum Machabaeorum*, quam Stephanus Sampajo primum edidit Paris. 1596, 8 repetitam ibidem 1636, 8.

4. *Commentarius in septem Epistolas*

Canonicas, editus Paris. 1543 et 1550 per Claudium Spineum: deinde Lugduni 1556, 8 et Antverpiae 1592. Rursam Parisiis cum Commentario in Epistolas Paullinas. 1563 fol. Labbeus observavit Lyranum allegari ad I. Petri II.

5. *In B. Joannis Apocalypsin, nunc primum e tenebris eruta*. Sed jam prodierat Florentiae, per Laur. Torrentinum 1549, 8.

6. *Commentarius super libros Boëthii de consolatione Philosophiae*, qui jam antea prodiit Tolosae per Jo. Paris, 1481. Gandavi 1485 fol. Venet. 1486 et 1489 et alibi.

7. *Expositio in tractatum Boëthii de scholarium disciplina* Colon. 1498 fol. Lugduni per Jo. de Prato 1490, 4. 1514, 4.

Verum haec opera spuria, et indigna, quae sub D. Thomae nomine citentur, ut pluribus ostendunt Labbeus et praecipue Quetifius: adde Oudinum p. 326.

Tabula omnium Operum Thomae Aquinatis prodiit Basileae 1495 4.

Quod ad auctoritatem Operum D. Thomae pertinet, jam olim fuerunt, qui doctrinis illius non semper voluerunt assurgere, de quo testatur *Epistola Stephani Episcopi Parisini cum consilio universitatis Theologorum de commendatione doctrinae S. Thomae, et quomodo Episcopus annullavit excommunicationem, quae facta fuerat contra aliquos articulos*, quam habes in Thesauro novo Anecdotorum Edmundi Martene et Ursini Durand tomo I. p. 1372 et habent quaedam Quetifius et Bulaeus in Historia Universitatis Parisinae. Contra vero sequentibus temporibus auctoritas quarundam illius doctrinarum in tantum invaluit, ut Jo. Launojus, qui non facile credebat, quae Ecclesia Romana, in doctrinam Thomae juraret. Verba ejus sunt haec Epist. VI. 14. n 561. *Religiose juro in beati Thomae doctrinam omnem, quam convenienter definitae a se Theologiae scholasticae in prima parte quaest. 1. art. II. et art. VIII. ad secundum tradidit: et propter honorem S. Thomae non juro in aliam, quae ab illa dissentiret.*

Caeterum in his, quae hic de S. Thoma protuli, plerumque secutus sum Quetifium et Oudinum, ita tamen, ut de meis multa quoque interspersenim. Reliqua Lector ab Auctoribus laudatis petet, item ab aliis, qui Scriptores Ecclesiasticos percensuerunt.

* Summa Catholicae fidei, seu potius, ut fert titulus, *de veritate Catholicae fidei contra errores gentilium* prodiit Romae impressore Arnoldo Pannartz in domo viri nob. Petri de Maximis An. Verbi 1475 die vero 20 Sept. sedente Xisto IV. Pont. Max. anno ejus V. Est etiam apud me vetustissima editio eiusdem operis impressa Venetiis per Franciscum de Hailbrum et Nic. de Francofordia socios absque anni adscriptione.

In Abbatia Rubei Claustri in Belgio, quae est Canonicorum Regul. S. Augustini servatur Epistola S. Thomae de Aquino ad Aleydem Ducissam Brabantiae fundatricem vallis Ducis. Vide Itinerar. literar. duorum Benedictinorum II 215.

Versionem Summae ab Hyacinto De Ruggieri metrica oratione concinnatam laudans Bibliothecarius noster errat, errore ex actis eruditorum hausto. Non enim Italicis Versibus ad Latinorum sonum exactis, illam Rogerius expressit, sed potius Latinis versibus dedit ita concinnatis, ut solent Itali octono metro. Prodiit opus Rogerii primum a. 1652. Romae. Vide Crescimbeni St. della Volg. Poesia vol. I. lib. VI. c. VIII.

Praetereundum non duco opus praeclarum P. Bernardi De Rubeis Ord. Praed. *De gestis et scriptis ac doctrina S. Thomae Aquinatis Dissertationibus criticis et apologeticis* exactum in fol. Venetiis a. 1750. Dissertationes vero illae comparent etiam in sua singulae loca distributae in nova editione Operum S Thomae, quae coepta est Venetiis in 4. a. 1745.

(324) Et curante eodem P. De Rubeis XXVIII. voluminibus ad umbilicum perducta. Editio omnium locupletior et nisi inelegans, optima.

THOMAS. Archidiaconus Roberti Capitonis Episcopi Lincolniensis circa annum 1253 scripsit *Librum de Baptismo*. Pitseus Append. Cent. IV 49.

THOMAS *de Argentina*, a patria sic dictus, Theologus Parisinus, Augustinianus Eremita, et a. 1345 ordinis sui Generalis,

obiit Viennae a. 1357 Scripsit *in IV Libros Sententiarum*, Argent. 1490. Venet. 1564, 1588 Genuae 1585 *Constitutiones ordinis sui, Sermones, Meditationes*, et *Epistolis*. Vide Trithemium c. 627, Whartoni Append. ad Caveum p 31. Felicis Milensii Alphabetum ord Eremitarum S. Augustini p. 288. Phil. Elssi Encomiasticon Augustinianum p. 655. Gandolfum de ducentis Augustinianis Scriptoribus p. 334.

Alius THOMAS *de Argentina*, ord. Praed. qui vixit a. 1495 et *Sermones Meditationes*, *Epistolas* et *Quaestiones* scripsit. Gesnerus, Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicator. tom I. p. 881. Ita scriptores, qui procul dubio hos duos confundunt.

THOMAS, vel etiam THOMASINUS *Aribertus*, Cremonensis, Rhetor et Philosophus, obiit a. 1320 scripsit *Odas Pindaricas*, *Epigrammata*, *Epistolas*, *de hominis generositate*, *de vera amicitia*. Arisii Cremona literata tom. I. p 227

THOMAS *Arientus*, Philosophiae et Medicinae Doctor, Chirurgiae Lector publicus Bononiae, a. 1390 una cum uxore, et filio adoptivo a famulo perfido occisus fuit Reliquit opus MS. *Praxis omnium morborum, cum medicinas cujuscunque generis* Orlandi Notitia Scriptorum Bononiensium p 251.

THOMAS *Arundelius* Comitum prosapia natus, Episcopus Eliensis, Archiepiscopus Eboracensis, Angliae Cancellarius, tandem Archiepiscopus Cantuariensis, obiit a. 1415. Scripta ejus sunt *de Clericis peregrinis*, *de Magistris*, *de haereticis*, *Comment in Sapientiam*, *Explicatio Passionis J. C. Sermones ab Adventu usque ad Pascha*. Pitseus c. 764 *Sermonem* habuit in obitum Annae Reginae A 1394 ex quo quaedam adducit Usserius de Scripturis et Sacris Vernaculis p. 161 sibi tamen in agnoscenda veritate non constans, ut idem ostendit p 163.

THOMAS *Asheburnus*, Staffordiensis, ord. Eremitarum S. Augustini, a 1382 in Synodo Londinensi una cum aliis Wiclefum damnavit. Scripta ejus sunt: *Contra Trialogium Wiclefi*, *de identitate in Sacramento*. *Sermones Quaestiones ordinariae*. *Replicationum liber I*. *Extractiones ex S Augustino*. Balaeus Centur. VI. 77. Pitseus c. 676.

THOMAS *Aulabii*, Anglus, Magister Cantabrigiensis, scripsit *de origine et successu Cantabrigiensis Gymnasii*. Gesnerus ex Balaeo, quae tamen in illo mihi non occurrerunt.

THOMAS *Aymo Bonjoannis*, Insuber, ord. Praedicator conventus Albensis, sec. XV. Scripsit *Vitam B. Margaritae de Sabaudia*, *Theodori marchionis Montisferratensis sponsae*. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tom. I. p. 905.

THOMAS de *Azzoguidis*, Bononiensis, JCtus circa a. 1340 scripsit *Quaestiones Juridicas*. Bumaldi Minerval Bononiense p. 217.

THOMAS *Bacilerius*, Bononiensis, docuit Philosophiam Bononiae, Patavii et Papiae, obiit a. 1521 Gesnerus.

THOMAS de *Baillaco*, Cancellarius Academiae Parisinae, obiit a. 1328. Ejus varii de rebus Theologicis *Commentarii*, *Quodlibeta* et *Sermones* servantur in Bibliotheca S Victoris. Hemeraeus de Academia Parisina p. 130, Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p 1375.

THOMAS *Bajocensis*, cognomento *Junior*, Thomae senioris Archiepiscopi nepos, circa a. 1160, Scripsit *Cantus ecclesiasticos*, et *Officiarium Eboracensis Ecclesiae*. Balaeus Centur XIII. 25.

THOMAS *Balduinus*, vide supra T. II. pag. 154

THOMAS, Patriarcha *Barbariensis*, profertur ab Oudino, tanquam Auctor *Fortalitii fidei*, qui liber est Alphonsi de Spina, id quod ex editionibus illius constat. Poterat hoc Oudinus facile videre, inter alias etiam hac de caussa, quia in opere Alphonsi libri singuli loco capitum in Considerationes dispertiti sunt. Addit autem potius conjecturam, hunc Thomam fuisse monachum ex ordinibus mendicantibus, et quidem ordinis Minorum, qui Patriarchali titulo a Pontifice donatus sit sine certa sede Sed miror, ipsi talia excidere potuisse. Credo enim potius, hunc Thomam *Barbariensem* in rerum natura nunquam fuisse. Jo quidem Wolfius Rerum memorabilium tomo I p. 832 Thomam hunc expresse auctorem ejus libri facit: sed nulla addita

ratione. Contra Alphonsus de Spina in Fortalitio fidei Libro III. Consideratione VII. fol. 144 a. edit. Noribergensis per Koburgerum a. 1494 citat *Fratrem Thomam Patriarcham Barbariensem in libro suo de apibus c. XXX.* Atqui vero hic liber pertinet ad *Thomam Brabantinum*, qui etiam *Cantimpratensis* dicitur, de quo inferius agetur. Si igitur fuit aliquis *Thomas Barbariensis*, quod negare non prorsus sustineo, alia quaedam et certiora de illo erunt proferenda.

THOMAS *Basinus*, Lexoviensis Episcopus, à Rege autem ejectus, Archiepiscopi Caesariensis titulum accepit, et ultimum vitae tempus Ultraj. consumsit. mortuus A. 1491. Vide Wilh. Hedam in historia Ultraject. p. 304. Ex ejus *historia de Ludovico XI. Galliae Rege et Carolo Burgundiae Duce*, saepius aliqua ad verbum, non dissimulato Thomae nomine exscribit Jac. Meyerus Annal. lib. XVII. Juris fuisse peritissimum, atque id in schola Lovaniensi fuisse professum, auctor est Rob. Gaguinus in historia Francorum. quem vide ad a. 1465. Vossius de Hist. Latinis p. 611. Excerpta ex illa historia de rebus in Hollandia et dioecesi Ultrajecti a. 1481 seqq. gestis edidit Ant. Matthaeus Annal. tomo II. edit. prioris, tomo I. p. 505 edit. novae, quem confer in praefatione. Ejus *Apologia* et *Historia* est in Bibl. Regis Galliarum. Bern. de Montfaucon Bibl MSS. p 952. *Consilium ejus super processu puellae Aurelianensis* MS. bis extat in Bibl. Vaticana: ibid. p. 54. 82. Adde Oudinum tomo III. p. 2616.

THOMAS *Beccatellus*, Poëta Bononiensis, a. 1503 edidit *Carmina in honorem. B. Catharinae de Bononia.* Orlandi Notitia Scriptorum Bononiensium p. 251.

THOMAS *Bechington*, Anglus, Theologus Oxoniensis et benefactor Collegii Novi ibid. Fuit a. 1429. Decanus Curiae de Arcubus, post Episcopus Bathoniensis. Scripsit *de jure Regum Anglorum ad regnum Franciae*, *Sermones*, et *in Epistolas Petri Blesensis.* Lelandus c. 541. Balaeus Centur VIII. 10. Pitseus c. 842.

THOMAS *Becket*, Londinensis, studuit Oxoniae, Parisiis et in Italia, Juris Canonici Doctor. Archidiaconus Cantuariensis. Praepositus Beverlacensis, Summus Angliae Cancellarius, et tandem a. 1162. Archiepiscopus Cantuariensis Clericorum fautor summus magnas cum Rege inimicitias gessit, a cujus satellitibus tandem a 1170 interfectus, post mortem Sanctus habitus est. De vita ejus plura habes in *Quadrilogo*, sive vita ejus ex quatuor Scriptoribus contexta, et Epistolis ejus praefixa, brevius apud Caveum, et alias. *Epistolarum* ejus *Libros VI.* una cum admixtis aliorum ad Thomam, edidit Christianus Lupus, Bruxellis 1682, 4. *Encomium rhythmicum de septem gaudiis b. Virginis* edidit Hippolytus Maraccius in opere de Antistitibus Marianis, teste Car. de Visch in Bibl Scriptor. Cisterc. p 309, Inedita sunt sequentia: *Apologia ad Gilbertum, Episcopum Londinensem*, *Processus ejus ad suos Episcopos lib I.*

Confer Balaeum Cent. II. 100. Pitseum c. 239. Bulaeum hist Universitatis Paris. tomo II. p. 775, 776. Car. de Visch Bibl. Scriptorum ord. Cisterc. p. 309 Vitam ejus ingenti Volumine scripsit Herbertus de Boscham, cujus mentionem facit Oudinus tomo III. p. 1479.

THOMAS *Beverlacensis*, Anglus, sed *Frigidi Montis* (Fremont) in Gallia, dioecesis Beluacensis, monachus Cisterciensis, circa a. 1170. Scripsit *vitam B. Margaretae*, cognomento Hierosolymitanae, sororis suae. prosa et carmine, quae MS. aliquot locis occurrit, magna vero ex parte Annalibus suis ab a. 1187 et seqq. inseruit Angelus Manrique. *Tractatum de contemtu mundi.* ad sororem suam memoratam. Vide Car. de Visch. Bibl Scriptorum Cisterc. p. 311, 312 Polyc. Leyseri Hist. Poëtar. medii aevi p. 435. Oudinum tomo II p. 1688.

THOMAS *Bongeius*, vide infra *Bungeius*.

THOMAS *Bonjoannes*, ord. Praedicatorum, Panormitanus. Philosophus et Theologus, circa a 1342 scripsit *de rerum proprietatibus*. Jac. Quetif de Scriptoribus ord Praedicatorum tomo I. p. 906. Alium hujus nominis quaere supra in *Thomas Aymo*.

THOMAS *Borstallus*, Norfolcensis, ord. Eremitarum S. Augustini, Doctor Theologus, et Professor in Sorbona Parisiensi, mortuus a. 1290 reliquit *Quodlibeta Scholastica, Disceptationes ordinarias*, et *super Magistrum Sententiarum*. Balaeus Cent. IV. 58. Pitseus c. 418.

THOMAS *de Bozolasto*, Insuber, ord. Praedicatorum in conventu Papiensi, Sec. XIV. Ejus *Vita B. Sibyllinae Papiensis Sororis de Poenitentia S. Dominici* a Taëgio part. III. Monum. p. 193 et in Actis Sanctorum tomo III. Martii edita est. p. 68. Idem Quetif. l. c. p. 662.

THOMAS *Brabantinus*, vide *Cantipratensis*.

THOMAS *Bradelejus*, vide *Scropus*.

THOMAS *Bradwardinus*, vid. Tom. II. p. 248.

THOMAS *Bricot*, Theol. Prof. Scripta ejus sunt:

1. *Textus suppositionum Logicae Petri Hispani, et Quaestiones in fine singulorum librorum*: prodierunt cum Georgii Bruxellensis Logica, Lugd. 1494, 1509.

2. *Textus Aristotelis super octo libris Physicorum abbreviatus*, cum continuatione textus M. Georgii et quaestionibus ejusdem. Parisiis per Henr. Stephanum 1504 fol. Lugduni per Jo. Carcan. 1495 fol.

3. *Abbreviata textus totius Logices*. Parisiis 1489.

4. *Insolubilia*. Paris 1492. 8.

5. *Additiones ad Georgii Bruxellensis expositionem in Logicam Aristotelis*. Lugd. apud Steph. Gueynard 1504, 4.

6. *Cursus optimarum quaestionum super totam Logicam*. fol. sine mentione anni et loci. Est Northusae in Bibl. Blasiana.

THOMAS *Brinton*, vel *Brampton*, Anglus, monachus ordinis S. Benedicti in coenobio Norvicensi, Romam vocatus sedis Apostolicae fuit Poenitentiarius, tandem Episcopus Roffensis, circa a. 1380. Scripsit *Sermones coram Pontifice* et *Sermones solemnes*. Balaeus Centur. XII. 12. Pitseus Append. Centur. IV. 50.

THOMAS *de Bricia*, vide *Thomas Cal-* [illegible]

THOMAS *Bromius*, Carmelita in Conventu Londinensi, et Prior, post a. 1362. Provincialis, obiit a. 1380. Ejus sunt *Lectura Theologiae. Quaestiones variae, de laudibus Scripturae, in praefationem Hieronymi, in Epistolas ad Romanos, Sermones de tempore*, Lelandus c. 419. Balaeus Centur. VI. 61. Pitseus c. 649.

THOMAS *Brownus*, Presbyter secularis, scripsit a. 1513. *Vitam Nicolai Maguirii*, Episcopi Leghlinensis, cujus Capellanus fuerat. Haec Waraeus de Scriptoribus Hiberniae l. p. 87.

THOMAS *de Brundusio*, cujus *Additiones et Apostillas super constitutionibus, capitulis et pragmaticis regni Siciliae* memorat Gesnerus.

THOMAS *Buckinghamus*, Anglus, illustri loco natus, Theologiae Doctor Oxoniensis, Ecclesiae Exoniensis Cancellarius, cujus aetas ignoratur, scripsit *Commentarios super Magistrum Sententiarum*, et *Quaestiones Theologicas*. Pitseus Append. Centuria IV. 62.

THOMAS *Bungeius*, vel *de Bungey*, oppido ad Avonam districtus Norfolcensis, ordinis S. Francisci, Theologus Doctor et Professor Oxoniensis, suique ordinis Provincialis circa a. 1290. Scripsit *super Magistrum Sententiarum. Quaestiones Theologicas*, et *de Magia naturali*. Lelandus c. 290. Balaeus Cent. IV. 61. Pitseus c. 417. Waddingus de scriptoribus ord. Minorum p. 323. Willot. p. 332. Gesnerus.

THOMAS *de Cabham*, Anglus, Theologiae Doctor, Subdiaconus Sarumensis, Ecclesiae Sarisburiensis Canonicus et Vice-Decanus, vulgo *probus Presbyter* cognominatus, tandem an. 1313. Archiepiscopus Cantuariensis. Scripsit *Summam de casibus poenitentiae et Ecclesiasticis Officiis, de peccatis in genere, Speculum Ecclesiae, de baptismo, Sermones* etc. Lelandus c. 286. Balaeus IV. 98. Pitseus c. 416. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 663.

THOMAS *Caffarinus*, Vide *Thomas Antonii*.

THOMAS *Cajetanus*, vide infra *de Vio*.

THOMAS *de Caloria*, alias *Messanensis*, a patria dictus, Franc. Petrarchae intimus,

obiit circa a. 1341. Latine scripsit *Carmina* et *Epistolas*, *Poëmata* quoque Italica. Mongitore Bibl. Sicula tomo II. p. 256, 257.

THOMAS *de Calvisano*, a patria in dioecesi Brixiensi sita, unde etiam *Thomas de Brixia* vocatur, ord. Praedicatorum, sub initium seculi XVI. scripsit *Orationes*, *Comm. in Summam S. Thomae*, *Sermones de tempore, de Sanctis, et Quadragesimales*. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tomo II. pag, 26 Leon. Cozzando Libraria Bresciana p. 297 Altamura p 233.

THOMAS *de Campo*, monachus ordinis nescio cujus, scripsit *Versus medicinales*. Vide Felleri Catal. MSS. Bibl. Paulinae p. 267.

THOMAS *de Cantilupo*, vide supra T. I. 309.

THOMAS *Cantimpratensis*, *Joannem* vocant Sammarthani in Gallia Christiana, *Henricum* et *Guilielmum* alii, indicante Sandio ad Vossium de Historicis Latinis p. 381. Puto perperam id factum. Natus fuit in vico Leunis prope Bruxellam a. 1201 primo Canonicus ord S. Augustini in Cantimprato prope Cameracum, deinde monachus ord. Praedicatorum Lovanii. Coloniae docentem audivit Albertum Magnum, et Thomam Aquinatem condiscipulum habuit. Porro Lovanii in Conventu Dominicanorum Subprior et Lector, Episcopus Lusentinus et Episcopi Cameracensis Suffraganeus fuit, et a. 1263 fatis concessit. Scripta ejus nota sunt haec:

1. *Bonum universale de Apibus*, Daventriae ante a. 1478. Paris. et alibi sine mentione temporis, deinde curante Ge. Colvenerio Duaci 1597, 1605, 1627, 8. Gallice vertit Vincentius Willart ord. Praedicator. Bruxell. 1650, 4.

2. *Vita Joannis Abbatis primi monasterii Cantimpratensis, et ejus Ecclesiae fundatoris*. Parisiis asservatur in Bibl. S. Genovefae

3. *Vita B. Christinae*, dictae *Mirabilis*, Trudonopoli in Hasbania Extat apud Surium d. 23. Junii, et in Actis Sanctorum tomo V. Julii p 650.

4. *Vita B Mariae Ogniacensis*, apud Surium ibid. Hanc vitam Thomae nostro cum Codices MSS tribuunt. tum etiam Dionysius Carthusianus libro de quatuor novissimis, articulo 50 ubi hunc Thomam vocat virum literatum, religiosum ac nobilem. Tamen Daniel Papebrochius non Thomae, sed Nicolao Cantimpratensi tribuit, in Actis Sanctorum tomo IV. Junii p. 634. Ratio sola haec est, quia Arnoldus Rayssius inter Peristromata Sanctorum Duaci, 1630 ac rursus post Coenobiographiam et Lipsanographiam a. 1636 editam. hanc vitam N. *Regulari Canonico monasterii Cantimpratensis* tribuit. Interim non negat Papebrochius, Thomam nostrum libro 2 Apiarii cap. 54 num. 18 quaedam ex hac vita verbotenus descripsisse.

5. *Vita B. Lutgardis Monialis de Aquiria*, ord. Cisterc. Surius d. 16 Junii, et in Actis Sanctorum tomo III. Junii p. 234 cum annot. Dan. Papebrochii.

6. *Vita B. Margaritae Iprensis*, prodiit Duaci 1618 per Hyacinthum Choquetium, inter Sanctos Belgii ord. Praedicator. p. 144.

7. *Hymnus de B. Jordano* extat in Actis Sanctorum tomo II. Febr. p. 738.

8. Creditur et hujus esse *Latina Aristotelis tralanstio*, quae in Scholis solet obtinere: sed, Bulaeo judice, antiquior est.

9. Opus *de naturis rerum* lib. XX. memorat Trithemius, quod quindecenni labore confectum ipse asserit. Fuit Duaci apud Ge. Colvenerium.

Vitam ipsius dederunt Hyacinthus Choquetius de Sanctis Belgii ord. Praedicator. Jo. Gillemannus in Hagiologio Brabantinorum, et Ge Colvenerius supra memoratus. Adde Scholion Miraei ad Henr. Gandavensem c. 51. Vossium p. 419. Caveum p. 638. Bulaeum historia Uuivers Parisiensis tom. III. p 711. Jac Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 250. s. Val. Andream in Bibl Belgica pag. 832. Swertii Athenas Belgicas p. 692. Ambr. ab Altamura p. 21.

THOMAS *Cantuariensis*, vide supra *Becket*

THOMAS ex Capitaneis de Cellionibus, Gallus, Theologiae Doctor. Abbas monasterii B. Mariae de Pietate Raineri. Orator a Ludovico XI ad Sixtum IV. missus A.

1471 al. 1473. *Orationem* elegantem recitavit quae statim Parisiis excusa est. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 310. Praedicatorum ordini, ex quorundam sententia adscribit Jac. Quetif tomo I. p. 865.

THOMAS *Capuanus*, a patria sic dictus, a. 1216 ab Honorio III. Cardinalis Presbyter tit. S. Sabinae creatus est. Duabus legationibus a Gregorio IX. adhibitus est, in quarum altera a. 1230 pacem inter Fridericum et Papam conciliavit. Patriarcha quoque Hierosolymitanus creatus est, sed a Pontifice non dimissus, qui Graecis hunc tantum virum invidebat. Moritur a. 1239 teste Odorico Raynaldo ad h. a. n. 49. Ad hunc data est Epistola Friderici II. apud Petrum de Vineis III. 19. Scripsit *Dictatorem Epistularem* sive *Summam dictaminis*, h. e. de modo conscribendi Epistolas et bullas Pontificias in Cancellaria Romana. Opus est miscellum, seria et jocosa, prosas et rhythmos continens, et in Bibliothecis Galliae saepius occurrit. *Summam epistolarem* vocat Codex Heilsbrunnensis, teste Hockero p. 80. Particulam ejus edidit Jo. Ge. Hahnius Collectionis Historicorum tomo I. p. 279. Martyrologium ejus extat in Bibl. Vaticana, teste Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 41. Epistolae in Bibl. Regia Parisina, ibid. pag. 937. Adde Toppii Bibl. Neapolitanam p. 294. Oldoini Athenaeum Romanum p. 628. Oudinum tomo III. p. 86.

THOMAS Cardinalis tit. S. Petri ad Vincula, natione Anglus, monachus Dominicanus et Theologiae Doctor, vixit anno 1380 et scripsit *super Aristotelis Philosophiam universam. Quodlibeta varia*. Pitseus c. 655.

THOMAS *de Cassano*, ab oppido ducatus Mediolanensis, quod patria ipsi fuit, sic dictus, Ord. Praedicatorum circa a. 1410. *Sermones* reliquit. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 753. Alius junior sec. XVI. memoratur a Julio Nigro de Script. Florentinis p. 512.

THOMAS *de Cassato*, vide *Thomas de Clarasco*.

THOMAS *Castelfordus*, Eboracensis, monachus Ordinis S. Benedicti in coenobio Pontisfracti, vulgo *Ponfret*, vixit a. 1320 et *Historiam* et *Gesta Pontisfracti* reliquit. Lelandus c. 349. Balaeus Centur. IV. 100. Pitseus c. 471.

THOMAS *Cawston*, monachus Cantuariensis. *Historiam de monachis Ecclesiae Christi Cantuariensis* duplicem scripsit, videlicet, quo die singuli professi fuerint ab anno 1207 ad 1486 et quo die singuli obierint ab a. 1286. Haec Oudinus tomo III. p. 1153.

THOMAS *de Celano*, Ordinis Minorum Provinciae Pendensis, vel *Pendentis* in Italia, circa a. 1220. Libellum reliquit *de Vita et miraculis S. Francisci*, quem Gregorius IX. approbavit. Vossius de Hist. Lat. II. 57. p. 461. Toppii Bibl. Neapolitana p. 295. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum pag. 325. Willot Athenae sodalitii Franciscani pag. 333. Oudinus tom. III. p. 105. Petr. Anton. Corsignanus de viris illustr. Marsorum pag. 54, 185.

THOMAS *de Ceperano*, Ordinis Minorum, Notarius Pontificis Romani, scripsit *Legendam S. Francisci*, quam ipsi Crescentius de Aesino, Generalis in capitulo generali a. 1245 consignandam delegaverat. Vossius l. c. et III. 7. fin. Waddingus l. c. Willot p. 333.

THOMAS *Ceriolus*, Cremonensis, Jurium Doctor, inter Judices patriae cooptatus a. 1473 anno sequenti inter Decuriones, scripsit *Consilia legalia*. Arisii Cremona literata tom. I. p. 400.

THOMAS *Chaundler*, de hoc jam egit Fabricius T. IV. p. 350. nam Lelandus et hunc secuti *Joannem* praenominaverant. Adde tamen Rob. Gerii Append. ad Caveum p. 114 ubi varias ejus dignitates recenset. *Chronicon de vita Willelmi de Wickham* edidit Whartonus Angl. Sacrae tom. II. p. 355. Ex *Allocutionum opere de laudibus Wickhami* ea quae ad Thomam de Beckington Episcopum Wellensem pertinent, habentur ibidem p. 357. Adde Oudinum tomo III. p. 2725.

THOMAS *Chesterfield* vel *Chesterton*, Canonicus Lichfeldensis a. 1347. Scripsit *Seriem Episcoporum Coventrensium et Li-*

chfeldensium, adjecta historia Ecclesiae ab A. 656 ad sua tempora. quam edidit Whartonus Angliae Sacrae tom. I p 423.

THOMAS *Chilleudenus*, Jurisconsultus Anglus, post monachus Cantuariae ad S. Servatorem aevo incerto Scripsit *Commentarios in Leges antiquas*. Lelandus c 568. Balaeus Centur. XI 57. Pitseus Append. Centur. IV. 54

THOMAS *Cisterciensis* Ordinis et Abbatiae Monachus circa a 1201. Scripsit *Commentarios in Cantica Canticorum*, quos Pontio Episcopo Claromontano dedicavit. Paris. 1521 Lugd. 1521 Caroli de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p 310, 312 qui addit in monasterio Morimundensi asservari talem Commentarium. cui praescriptum sit nomen *Thomae de Persenia*. Fratres Ordinis Minorum hunc sibi Commentarium vindicare voluerunt, sed a Magistro Sacri Palatii caussa cognita Cisterciensibus adscriptus fuit, ut docent Bertrandus Tissier in praef. ad tom. I B bl. PP. Cisterciensium Oudinus tomo II. p. 1575.

THOMAS *de Clarasco*. alias quoque *de Cassato*, Pedemontanus, in illo ducatu haereticae pravitatis Inquisitor. Prior provincialis Lombardiae superioris, et tandem Cardinalis tit S. Sabinae, obiit anno 1390. Scripsit *Summam casuum conscientiae et Sermones* Jac Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 702 Altamura p. 132.

THOMAS *Claxion*, Anglus, Ordinis Dominicanorum, Doctor Teologus, seculo incerto, scripsit *super librum I Sententiarum*. Pitseus Append. Cent. IV. 55

THOMAS *Clifford*, Historicus Anglus, quaedam de rebus Anglicis scripsisse dicitur. Pitseus Cent. IV. 56 in Append.

THOMAS *Colbius*, Carmelitanus in coenobio Norwicensi, a. 1399 Episcopus Lismorensis et Waterfordiensis in Hibernia constitutus est, quamquam ea dignitate non admodum diu fruitus esse videtur Scripsit *Praeceptorium divinae Legis, de Ecclesiae paritate. Lectiones sacrae Scripturae*: item *Indices in quaedam Opera Augustini, Gregorii, in Polychronicon Carnotensis*, *in Guilhelmum Senghamum de fide et legibus*. Lelandus c. 444. Balaeus Centur. VII 38 Pitseus c. 741. Waraeus de scriptor. Hiberniae p. 128.

THOMAS *Colyngham*, Doctor Sorbonicus, post monachus Cisterciensis circa a. 1387. Scripsit *Commentarios Sorbonicos de Eucharistia*, Lutetiae excusos. Car de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p 310, 311. Ge. Mackenzie de Scotis eruditis Vol. I. p. 422

THOMAS *Cracoviensis* Huic in Cod. Thuano 773 * adscribitur *Dialogus de ratione sumendi Corpus Domini*. Car. du Fresne in Indice Auctorum. Verum error est librarii. qui scribere debebat *Matthaeum de Cracovia*. de quo Fabricius noster supra T. V. p 47. cui adde Pomeraniam meam nov-antiquam vernaculo sermone editam part. V. p. 642. 643.

THOMAS *Craulaeus*. Anglus. Theologiae Doctor. Academiae Oxoniensis Cancellarius, a. 1398. Archiepiscopus Dubliniensis, Hiberniae Cancellarius et Justitiarius. Scripsit *Epistolam ad Regem*, in qua de negotiis suis conqueritur. Vide Lelandum c 279. Balaeum Cent. XIII. 96. Pitseum c. 767. Waraeum de script. Hiberniae p. 129. *Czauleius* perperam dicitur Bzovio ad annum 1419. p. 596

THOMAS *Dando*, aliis *Daudo*, Anglus, Carmelitanus in Comitatu Wilcheriae et Conventus Marleburgensis Prior, circa a. 1436. Ejus est *Vita Alfredi Regis*: apud Vossium de Hist. Latinis p 560 perperam legitur *Arturi*. Lelandus cap. 543 Balaeus Cent XI. 53 Pitseus c. 869.

THOMAS *Diaconus*, Flander, monachus Bergae S. Winoci, a Gallis a. 1333 in expugnatione urbis illius captus, sed rursum liberatus fuit. Descripsit *illam calamitatem expugnationis et captivitatis suae*. Jacob. Meyerus Annal Flandriae lib. XIII. Vossius de Histor. Lat. p. 539. Val. Andreae Bibl. Belgica p. 834. Sanderus de scriptoribus Flandriae p. 156.

THOMAS *Dinus*, vide infra *de Garbo*.

* Ex hoc vel simili prodiit editio Parisina, apud Guidonem Mercatorem 1497, 8 ubi inscribitur, *Dialogus de accedendo ad Altaris Sacramentum*.

THOMAS *Diplovatatius. Plonatatium* vocat Gesnerus, postquam ipsius loco suo jam mentionem fecerat. Corinthi natus, apud Thomam Palaeologum Peloponnesi Despoten educatus est. Philosophiam et Jurisprudentiam Patavii didicit, Romae et Neapoli docuit. In aula Alfonsi Regis Arragoniae, et Nicolai de Flisco Cardinalis Romae vixit. Decessit Romae a. 1534 major nonagenario.

Scripsit varia, quae allegantur a Nicolao Comneno in Praenotionibus Mystagogicis; *Synopsin juris Graeci, ad Novellas, in IV. controversias Graecorum, Ecthesin Canonum Apostolorum, notas ad sententias Synodales, Explicationem regularum Nicephori CPol. notas ad Epistolam Orthodoxam Bessarionis,* Opus ingens *de praestantia Doctorum et clarissimis Jurisconsultis,* quod eruditi mire desiderant. Scripsit quoque *Vitas Innocentii IV Bartoli a Saxoferrato, Pauli Castrensis, Angeli de Gambillonibus Aretini, Alexandri de Tartagnis, Imolensis et Jasonis Magni,* prout tradit Gesnerus. Ex his *Vita Bartoli* impressa est in Celeb nostri Fabricii Bibl. Graeca Vol. XII p. 255 quem etiam confer. Vol. X. p 502. *Collectanea cum scholiis graecis in Tipacitum et Gregorium Patzò JCtos Graecos. Excerpta cum annot in Polybium, Compendium Vitarum Plutarchi Gr. L. Descriptio Peloponnesi cum scholiis ex Plethone etc.* Plura Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini tomo II. pag 43.

327, *Abati Olivieri (Annib.) Memorie di Tommaso Diplovataccio. Pesaro 1771 4.*

In praeclaro autem Mauri Sarti Opere *De Claris Archigymnasii Bononiensis Professoribus Bonon* 1769. 72. fol. plures a Diplovatacio conscriptas J. Ctorum vitas leguntur.

THOMAS *Dockingus,* patria Norfolcensis, monachus Franciscanus in coenobio Norwicensi a. 1270. Scripsit *in plerosque libros Biblicos, in Magistratum Sententiarum, Quaestiones ordinarias, in posteriora Aristotelis.* Lelandus c 311. Balaeus Centur. IV. 39. Pitseus c. 379. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 324. Willot Athenae sodalitii Franciscani pag. 333.

* THOMAS *Doctius* Senensis Bartholomaei Soccini praeceptor *Doctor verus* appellatur ob singularem veritatis indagandae peritiam. defunctus An. 1441. Vide Pancirol. de Clar. leg. interpr. Lib. 2. cap. 91. *De accusatore consilium.* Pisciae An. 1489.

THOMAS *Donatus*, Venetus, patritia familia ortus, Ord. Praedicatorum, a. 1492 invitus Patriarcha Venetorum factus, obiit a. 1505. Scripsit *Sermones*. et *Officia pro festis vis tationis et sanctificationis B. V.* quae impressa extant in Breviario Veneto 1492. *Comment. super Psalterium, Epistolas Pauli et Evangelium Matthaei, Tractatum super Summam S. Thomae, Sermones in conventuum visitatione.* Jacob Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tomo II. p. 11. Jac. Alberici Catalogus Scriptorum Venetorum p 83 Altamura p. 225.

THOMAS *Dorniberg.* vide sup. T. II. 476.

THOMAS *Dublinensis,* vide supra *Craulaeus.*

THOMAS. *Dundramensis* Abbas, s *de Dundranan* in Scotia, unus fuit e sex Doctoribus Theologiae, qui Cardinalibus conjuncti in Concilio Constantiensi Rom. Pontificem elegerunt. Scripsit *de Schismate deponendo. de Pontifice eligendo, Acta Concilii Constantiensis.* Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 311. Basileensi etiam Concilio interfuisse, et *Orationem*, habuisse, quam in tomis Conciliorum exstare docet Ge Mackenzie de Scotis eruditis Vol. I. p 319 seqq.

THOMAS *Eboracensis*, Ordinis S. Francisci Praelector in Academia Oxoniensi circa a. 1260 edidit *Commentarium in Ecclesiasten* Lelandus c. 254 Balaeus Centur. X. 69. Pitseus cap. 370. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 324

THOMAS *Eborallus*, Theologiae Doctor et Professor Oxoniensis, postea Canonicus Paulinus Londinensis, cujus aetas est incognita, reliquit *Sermones in Visitatione Cleri Londinensis*. Balaeus Centur. XII. 64. Pitseus Append. Cent IV. 58.

THOMAS *Eccleston*, Anglus, monachus Franciscanus, vixit a. 1340 scripsit *de adventu Minorum in Angliam*, et *de impu-*

gnatione ordinis per Dominicanos. Prius opus Balaeus Centur. V. 58 cum Conformitatum libro comparat. Adde Lelandum c. 284 et Pitseum c. 524. Waddingum l. c. Willot p. 334.

THOMAS *Edwardston*, Anglus, Ordinis Eremitarum S. Augustini e coenobio Clarensi in Suffolcia, Theologiae Doctor Oxoniensis, Leonelli Ducis Clarentiae opera ad Archiepiscopatum (Hiberniae putat Pitseus, sed reclamante Waraeo: Ego putarim titularem fuisse in partibus infidelium) promotus: obiit a. 1396 et in coenobio Clarensi sepultus est. Scripsit *Sermones solemnes, Determinationes Theologiae*, et *Lecturas Scholasticas.* Balaeus Cent. VII. 7. Pitseus c. 216. Waraeus de script. Hiberniae p. 126. Phil. Elssius in Encomiastico Augustiniano p. 660.

THOMAS *Eliensis* coenobii Monachus, claruit a. 1170. Ejus sunt *Vita S. Etheldredae*, Reginae et Abbatissae Eliensis, cujus libro II. continetur *Historia monasterii Eliensis*: sequuntur *Miracula in translatione S. Etheldredae edita.* Omnia haec edita sunt, et adnotationibus illustrata per Dan. Papebrochium, in Actis Sanctorum tom. IV. Junii p. 493-582. Ante hunc *Historiam*, sed mutilam, dederat Jo. Mabillonius sec. II. Benedictino pag. 738. *Vitam* edidit Galeus, et Historiae Eliensi tanquam ab Anonymo scriptam adjecit, tom. I. (Caveus allegat tom. III. qui mihi notus non est) p. 489. *Praelogum* totius operis separatim dedit Henr. Whartonus Angliae Sacrae tom. I. p. 39. *Vitam* et *Historiam* in compendium redegit Anonymus, quem sub nomine Thomae nostri edidit Guil. Dugdalius tom. I. Monastici Anglicani p. 87. Vide Caveum pag. 594. Oudinum tomo II. p. 1673.

THOMAS *Elmham*, non *Elinham*, ut Pitseus Append. Centur. IV. 59 multo minus *Holingham*, ut idem n. 60 qui praeterea duos ex uno facit. Fuit patria non Anglus, sed transmarinus, primum monachus Abbatiae S. Augustini juxta Canturiam, post a. 1407. Thesaurarius, tandem in Coenobio de Lenton, agri Nottinghamenais, Ord. Cluniacensis a. 1414. Prior, quod tamen munus a. 1426 resignavit. Scripsit *Vitam et Gesta Henrici V.* Angliae Regis, quam primus edidit Thomas Hearne, Oxon. 1727, 8. Eandem *Vitam metrice* quoque confecit, cujus specimina dedit Hearnius in Appendice p. 375, 376. Ultimum ex iisdem exhibemus:

SCrvtVs Conspirat, RiMatVr OLeuCia PLebi,
Rumpe Iugo Cor Aiens, Res Dabit Vltra Sonum :
EIA! Ruit GenS Avita, Malis Opus Hoste Triumphat.

Primi versus literae initiales nomen Patroinnuunt, qui fuit Henricus *Scrope:* reliqui numerales annum C. 1415. Secundi versus literae indicant RICARDUM fratrem Ducis Eboracensis. Tertii versus literae primae retro lectae alium patronum celebrant, qui fuit *Thomas Graye.* Sed turpe est difficiles habere nugas. Caeterum quae de hoc auctore diximus, ea certa sunt, et ex praefatione libri petita, ubi plures alii non accurate de nostro scribentes refutantur. Adde Journal des Sçavans 1728. Nov. p. 311. Acta Eruditorum 1730, p. 476.

THOMAS *Eporediensis*, a patria, hodie *Yvrea*, sic dictus, ord. Praedicatorum, floruit a. 1516. Scripsit *Vitam B. Margaritae de Sabaudia, Theodori Marchionis Montisferrati conjugis, et a sponsi morte monasterii Albensis fundatricis et professae.* Jac. Quetif tomo II. p. 34.

THOMAS *de Fauce*, Eugubinus, Congregationis Scopettinorum Generalis a. 1461 scripsit *contra cultum Ethnicorum*, opus laudatissimum, ut Armannius in Chron. Eugub. refert. Haec Jacobillus in Bibl. Umbriae p. 260.

THOMAS *Fich*, Canonicus regularis et Subprior Ecclesiae cathedralis S. Trinitatis Dublinii, scripsit *de rebus Ecclesiae suae*, qui *liber albus* dicitur, fortasse et *Necrologium*, quia character libri MS. illud aevum indicat: obiit a. 1517. Waraeus de Scriptoribus Hiberniae p. 81.

THOMAS *de Firmo*, a patria sic dictus, ord. Praedicatorum, Concilio Pisano a. 1409 adfuit, Magister ordinis, post Nuncius Apostolicus Joannis XXIII. obiit a. 1413.

Ejus sunt *Sex literae encyclicae e Capitulis generalibus, quibus praefuit, pro more scriptae, Regula Fratrum et Sororum de poenitentia B. Dominici.* Jac. Quetif de Scriptoribus ordinis Praedicatorum tomo I. p. 747. Altamura p. 153.

THOMAS *Florentinus*, vide supra *Thomas de* GARBO, libro VII.

THOMAS *de Fonte*, Senensis, Ord. Praedicatorum, Confessor S. Catharinae Senensis circa a. 1389 scripsit *Singularia et mira, quae in Beata illa virgine experiebatur*, ex quibus alii Scriptores vitae illius profecerunt. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 696.

THOMAS *de Forcellis*, Legatus Academiae Parisinae ad Concilium Basiliense, cujus *Oratio ad Concilium dictum* extat in Bibl. monasterii Heilsbronnensis, teste Catalogo Hockeriano p. 116.

* Lege *Thomas* de *Corcellis*. Ab ea quam Bibliothecarius noster hic indicat, diversam credo orationem ab eodem Thoma dictam Bituris in Concilio an. 1438 ex Gallis Episcopis coacto, quam legi in Cod. MS. Biblioth. Caesar. Vindobonensi Jur. Can. 68 pag. 303 quam haec verba praecedunt. A. D. 1438. *Postquam coram Rege Franciae et Praelatorum in Bituris Congregationem propositiones tam ex parte Conc. Basiliensis, quam D. Papae Eugenii facta fuissent, et deliberatum quod Rex ipse authoritatem Ecclesiae defendere vellet per Regem responsum extitisset, unus ex oratoribus D. Papae Episcopus Dignensis in praesentia DD. Praelatorum et coeterorum principum non tamen Regis plurima contra authoritatem supremam generalium Conciliorum exposuisset, ad quam pro parte S. Concilii per organum Thomae de Cancellis S. Theol. Doctoris, unius ex ambiatoribus S. Concilii Basiliensis praedicti extitit responsum, ut juxta sequitur.*

Illustriss. Princeps etc. Incumbit nobis etc.

THOMAS *Formaglinus*, Bononiensis, JCtus circa a. 1317. Scripsit *Lecturas in Digestum Vetus et Codicem*, nec non *Quaestiones*. Bumaldi Minerval Bononiense p. 220. Orlandi Notitia Scriptorum Bononiensium pag. 253.

THOMAS *Fremon*, seu *de Frigido Monte*, vide supra *Beverlacensis*.

THOMAS *Fulginas*, tertii Ordinis S. Francisci, miraculis et prophetia clarus, aetate incerta, scripsit metrice *Ruinas multarum civitatum Italiae et tribulationum Ecclesiae*, antequam evenirent. Waddingus de script. Ord. Minor. p. 324. idem ac THOMASUCIUS.

THOMAS *Fyle*, vide *Thomas Lyld.*

THOMAS *Gallus*, Abbas S. Andreae Vercellensis, Ord. Cisterciensis, patria Pedemontanus, ex familia Galla oriundus: praeceptor fuit S. Antonii de Padua, obiit a. 1246. Scripsit *Comment. in Dionysium Areopagitam, Expositionem s. Paraphrasin in Canticum Canticorum*: quae opera nondum sunt edita. Plura dabit Andreas Rossottus in Syllabo Scriptorum Pedemontii pag. 1.

* Expositio eius in Canticum Canticorum publicam lucem aspexit Parisiis an. 1521 typ. Ascensianis. Obiit vero a. 1246 ut ex eius epitaphio, quod legitur in aedibus S. Andreae Vercellensis discimus. En versus:

Bis tres viginti currebant mille ducenti
Anni cum Thomas obiit venerabilis Abbas
Primitus istius templi summaeque peritus
Artibus in cunctis liberalibus atque magister
In hierarchia; nunc archa clauditar ista;
Quam celeri fama celebravit pagina sacra.

Titulus operis eius in S. Dionyssium hic notatur in Cod. 656. Bibliot. Athenaei Taurinensis. *Tractatus de differentia mundanae Theologiae, atque divinae, et demonstrationibus eorum.*

THOMAS *de Garbo*, Dini filius. Florentinus, Medicus et Vir Consularis, circa a. 1340 scripsit *Summam Medicinalem cum tractatibus duobus de adjectione humidi radicalis, et de reductione medicinarum ad actum.* Venet. 1521, 1529 fol. Tractatus posterior extat cum Libellis de Dosibus, Patav. 1556, 8. 1576, 4. Lugd. 1584, 8. *Expositionem super Cap. III. Canonis Fen. XXV. Avicennae de Generatione Embryonis.* Venet. 1502 fol. *Comment. in Libros Galeni de febrium differentiis*, Paris. 4. Lugd.

1514, 4. Confer Symphorianum Champerium de scriptoribus Medicis, Trithemium do script. Eccl. c. 613. Pocciantii Catal. Scriptorum Florentinorum p. 164. Mercklini Lindenium renovatum p. 1018.

* Medici huius doctissimi de natura foetus duae sunt commentationes, altera brevior, diffusior vero altera, quas ambas simul habeo excusas in fol. Venetis typis an. 1500. Harum postrema, quamquam, sub Dini nomine excusa est, ibidem et ab aliis gentili de Perusio tribuitur, editionis tamen illius curator Bassianus Politus Medicinae Doctor in literis huic ipsi editioni praemissis Thomae Garbo vindicat. Est etiam eiusdem Thomae *Summa medicinalis* cum tractatibus hic a Bibliothecario nostro indioatis eodem pariter a. 1500 ibidem ezcusa.

THOMAS *Gascoigne*, Anglus, nobili genere natus, Cancellarius Academiae Oxoniensis, claruit a. 1460. Ejus sunt *Sermones in Evangelia*, *Veritates ex scripturis*, *Dictionarium Theologicum*, *Vita S. Hieronymi*, *Septem flumina Babyloniae*, *Lectiones ordinariae*. Balaeus Cent. VIII. 22. Pitseus c. 852. Lelandus c. 526.

Ex Dictionario Theologico haec verba notatu digna adfert Usserius de Scripturis et Sacris vernaculis p. 164. *Thomas Arundel. Cantuariensls Archiepiscopus, sic lingua percussus erat, ut nec deglutire, nec loqui aliquot dies ante mortem suam potuerit, divitis epulonis exemplo, et sic tandem obiit. Atque tunc multi fieri putabant, quia verbum alligasset, ne suo tempore praedicaretur.*

THOMAS *de S. Gervasio*, Nobilis Brixiensis, Ord. Praedicatorum a. 1365. Scripsit *Acta Sanctorum Sacri Ordinis Praedlcatorum: Vitam S. Dominici, S. Petri Martyris, et S. Thomae Aquinatis.* Leonardo Cozzando Libraria Bresciana p. 297.

THOMAS *Graius*, testante Briano Twyno lib. 3 de antiquit. Academiae Oxoniensis p. 277 auctor est Chronici, quod inscribitur *Scala mundi.* Vossius de Histor. Latinis lib. III. p. 725 ibi Sandius.

THOMAS *Gualensis*, vide infra *Walleis*.

THOMAS *Guicardus*, Rhodius, J. U. D. Magistri Ordinis Hierosolymitani Orator ad Clementem VII. *Orationem* habuit, in qua Rhodiorum expugnationis et deditionis a. 1522 factae Summa continetur, Romae excusam 1523 et 1524, 4. Vide Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 585.

THOMAS *Gulpherammus*, Patritius et Judex Cremonensis circa a. 1340 scripsit *de sepulturis Illustrium virorum Cremonensium*, et *de memoria locali*. Arisii Cremona literata tom. I. p. 163.

THOMAS *de Hales*, sive *Halensis*, Anglus, Ordini S. Francisci, Doctor Sorbonicus, circa a. 1340. Scripsit *de beata Virgine, Sermones Dominicales, Disputationes Scholasticas.* Balaeus Centur. V. 49. Pitseus c. 523. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 324.

THOMAS *de Hanneia*, Grammaticus Anglus, in patria et Tolosae docuit, et *de quatuor Grammaticae partibus* scripsit circa a. 1360. Balaus Centur. XIII. 90. Pitseus c. 584.

THOMAS *Hasilwodus*, Canonicus regularis S. Augustini in monasterio de Leidis in Cantia circa a. 1320 reliquit *Chronicon compendiarium.* Balaeus Cent. V. 20. Pitseus c. 483.

THOMAS *de Hasselbach*, vide supra T. III. 181.

THOMAS *Hibernicus*, alias *Palmeranus* s. *Palmerstonensis*, in agro Kildariensi natus, Doctor Sorbonicus aliquando docuit, mortuus in monasterio Aquilae regni Neapolitani a. 1269. Ejus prostant *Manipulus florum*, sive *Flores omnium doctorum, qui super sacris literis scripserunt,* Placent. 1483 folio. Venet. 1492, 1550. Paris. 1556. Lugd. 1555, 1567 et alibi pluries.

Inedita sunt *de Christiana religione de illusionibus daemonum, de tentatione diaboli, de remediis vitiorum.*

Balaeus Centur. XIV, 89. Waraeus de scriptor. Hiberniae p. 60. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 744. Willotus cum Franciscanis adscribit in Athenis sodal. Franciscani p. 333.

THOMAS *de Hilleia*, patria Suffolcensis, Carmelitanus in coenobio Gippeswicensi, Theologiae Doctor Cantabrigiensis, ibi et

Brugis eandem docuit, *Chrysolithi* cognomen adeptus. Vixit a. 1290 et scripsit *in Apocalypsin Joannis. in varia Sacrae Scripturae loca, Quaestiones Theologicas, Introductiones ad Lecturam etc.* Lelandus c. 357. Balaeus Cent. IV. 65. Pitseus cap. 421.

THOMAS *Hispellas*, Ord. Minorum, scripsit a. 1270. *Vitam B. Andreae de Cacciolis*, Hispellatis magistri sui, qui S. Francisci discipulus fuit. Eam Joannes de Targurinis JC. Hispellas. Bartoli discipulus a. 1358 in compendium redegit. Waddingi Ann. Ord. Minorum tom. VII. Jacobilli Bibl. Umbriae p. 260.

THOMAS *Holingham*, vide THOMAS *Elmham*.

THOMAS *Januensis* de Valerano, recensuit Chrysostomi homilias in Matthaeum, editionem antiquissimam, et praefationem adjecit. Eam in bibliotheca monasterii Farfensis vidit Mabillonius, et memorat hoc in Itinere Italico p. 147.

THOMAS *de Illeia*, vide *Hilleia*.

THOMAS *Jorsius*, sive *Joyce*.

THOMAS *Ismaelita*, Ordinis S. Brigittae in coenobio prope Richemundam ad Tamesim, quod vocatur *Sion*, circa annum 1430. Edidit *Speculum humilitatis* et *Collectiones miraculorum*. Balaeus Centur. VII. 82 Pitseus c. 797.

THOMAS *de Kempis*, vide supra T. IV. 493.

THOMAS *de Laa*. monachus Mellicensis, cujus *Epistola de statu monasterii sui* anno 1452. data extat in Codice Diplomatico Pezii et Hueberi part. III. p. 359.

THOMAS *Langfordus*, Essexiensis, Ordinis Praedicatorum Theologiae Doctor, circa a. 1320. Scripsit *Chronicon universale*, *Commentarium sive Postillam super Job*, *Sermones* et *Varias Disputationes*. Balaeus Cent. V. 15. Pitseus c. 476.

THOMAS *Langleius*, Ordinis S. Benedicti monachus in Hulnensi Comitatus Nortfolcensis coenobio a. 1430. Scripsit *Epigrammata*, et *de variandis carminibus*. Balaeus Cent. XI. 43. Pitseus c. 802.

THOMAS *Lauingham*, Philosophus Anglus, scripsit *Supplementum in libros Physicorum*, forte Aristotelis. Pitseus Append. Cent. IV. 62.

THOMAS *Leirmant* vel *Ersiletonus*, natione Scotus, edidit *rhythmica quaedam*, et ob id *Rhytmicus* apud Anglos cognominatus est. Vixit a. 1286. Gesnerus.

THOMAS *Leontinus*, vide supra *Thomas Agni*.

THOMAS *Lexoviensis*, vide *Basinus*.

THOMAS *Lilus*, vide infra *Lyld*.

THOMAS *Linacer*, Anglus, Cantabrigiensis, studia in patria coepta Florentiae Demetrio Chalcondylae et Angelo Politiano ductoribus prosecutus, et a Laurentio Mediceo humanissime exceptus est, postea Romae Bibliothecas invisit, et Hermolao Barbaro familiariter usus est. In patriam redux Arturo Principi, Henrici VII. filio praeceptor datus est. Post Medicinae Docror et Professor Oxonii factus, in aulam revocatus, Archiatri partes sustinuit. A. 1515 beneficio Ecclesiastico et Sacerdotii dignitate mactus est: obiit a. 1524 aetat. 64. Notatu dignum est, quod de eo narrat Jo. Checus in libro de pronunciatione Linguae Graecae: *In Ciceronis convitio Linacer mihi perinde placere debet, atque in eo, quod, cum provecta admodum inclinataque aetate esset, homo studiis morbisque fractus, et morti vicinus, cum Sacerdos esset, jam tum novum Testamentum primo in manus cepisse, et ex eo aliquot Matthaei capita perlegisse fertur. Et quum quintum, sextum, septimumque percurrisset, abjecto, quantum potuit, totis viribus libro, jurasse, aut hoc non fusse Evangelium, aut nos non esse Christianos.*

Scripta ejus nota sunt sequentia:

1. *Grammaticae rudimenta*, Mariae principi Regiae dedicata. Paris. 1533, 1543 per Rob. Steph. 1538, 1540, 4. 1556, 8. Basil. 1542. Ex Anglico latine vertit Ge. Buchananus.

2. *De emendata structura Latini sermonis*. Lond. 1524, 4. Paris 1528, 1533, 1536, 4. Basil. 1530, 4. 1543, 8. Col. 1539. Paris. 1533, 4. Lugd 1541. Venet. Ald. 1557, 8. Lips. 1591, 8. Dedicatus fuit liber Mariae principi regiae, post Reginae.

3. *Epistolae ad diversos.*

4. *Carmina.*

5. *Sphaeram Procli latine vertit*, editam.

Witteb. 1538, 8. Hunc librum Henrico VII. Regi dedicaverat, quia vero adulator aliquis ipsi indicaverat, librum jam Latine conversum esse, quamvis satis misere, Rex munus aspernatus est, et implacabili in Linacrum odio exarsit. Erasmus Epist. XXVI. 14.

6. *Aristotelis meteora.*

7. Multa Galeni Latine vertit, *de temperamentis*, *de sanitate tuenda*, *de inaequali intemperie, Methodum medendi, de naturalibus facultatibus, de pulsuum usu.* Paris. per Simonem Colinaeum, 1530 fol *de inaequali intemperie* seorsim, Basil. 1539, 8.

Confer de eo Balaeum Centur. VIII, 65. Pitseum c. 925. Baelii Dictionarium.

THOMAS *Lirer*, Ranckwillensis, vixit a. 1200 et *omnium superioris Alamanniae Comitum et Baronum origines* scripsit, quas tamen multis fabulis inquinavit. Vide Goldastum sub finem tomi II. rerum Alemannicarum. *Chronicon Suecicorum* (rectius *Suevico*) *Germanicum* Ulmae 1486 impressum memorat Maiitaire tomo I. p. 479.

THOMAS *Lombardus*, Ord. Praedicatorum, Inquisitor Pedemontanus, tempore Schismatis creatus Cardinalis, scripsit *Sermones*, qui Toleti in Coenobio S. Marci asservantur. Possevinus tomo II. Apparatus p. 489.

THOMAS *Lovaniensis*, vide *Cantipratanus*.

THOMAS *Lumbaeus* vel, *Lombe*, Anglus, Carmelitanus in conventu Linnensi, Theologiae Doctor et Professor Oxoniensis, obiit a. 1390. Scripsit *Lecturas in Sacram Scripturam*, *super Magistrum Sententiarum, Determinationes Teologiae, Quaestiones ordinarias, de incarnatione Verbi, Sermones, contra Lolhardos et Wiclefitas.* Trithemius de scriptor. Eccles. c 663. Lelandus c. 562. Balaeus Centu. VI. 91. Pitseus c. 685. Petri Lucii Bibl. Carmelitana p. 79.

THOMAS *Lyld*, a Balaeo corrupte *Lyle*, aliis *File*, dictus, Anglus, Ord. Praedicatorum, Magister Cantabrigiensis, Avenione a Clemente VII. a. 1344. Episcopus Ellensis constitutus, obiit a. 1361. Scripsit *Quaestiones Theologicas, Sermones de tempore et Sanctis.* Balaeus Centur. VI. 26. Pitseus c. 586. Jac. Quetif de Scriptoribns Ord. Praedicatorum tom. I. p. 649. Altamura p. 139, 491.

THOMAS *Mailorius*, ex Mailor, urbe Cambriae, oriundus, vixit a. 1490 descripsit *Acta Arturi Regis*, et *de mensa ejus rotunda.* Pitseus c. 894.

THOMAS *Maldonus*, a patria sic dictus, ubi inter Carmelitanos versatus est, et dignitatem Prioris consecutus circa annum 1404. Ejus sunt *Introitus Bibliorum*, *Lectura in Genesin*, *Lectiones in Psalmos*, *Sermones*, *Collatioues solemnes, super Magistrum Sententiarum, Determinationes Theologicae, Quaestiones ordinariae, Qnodlibeta Actus vesperiales.* Lelandus c. 483. Balaeus Centur. VII. 27. Pitseus c. 735. Hipp. Marraccii Bibl. Mariana tomo II. p. 412.

THOMAS *de Malumbris*, Cremonensis, JCtus et Senator patriae circa a. 1350 scripsit *super Infortiatum Volum. 2. super Instituta regulas faciliores, de modo bene vivendi.* Arisii Cremona literata tom. I, pag. 168.

THOMAS *de Manfredis*, Cremonensis, JCtus et Judex patriae circa annum 1364 scripsit *Consultationes in utroque jure*, Arisii Cremona literata tom. I. p. 121.

THOMAS, *Maurignacensis* Abbas, vixit temporibus S. Bernardi. Extat *Epistola* ejus ad hunc scripta in Miscellaneis Baluzii lib. IV. p. 459 in qua ipsum consulit, quid sibi faciendum sit, qui a Legato Apostolico sede sua dejectus esset. Duae aliae extant in Chronico Abbatiae Maurigriacensis. Liron Bibl. Chartraine p. 51.

THOMAS *Marthanus*, Spoletinus, Comes Galli Cedulis, Ampliator Ann. 1436 castri Collis Marchionis in agro Spoletino, et nepos Thomae de Martanis, qui anno 1360 fuit Senator urbis. Scripsit *Historiam Spoletinorum afflictionis sub Pirro Tartari Tomacelli filio*, *Spoleti Rectore et arcis praefecto*, ab a, 1436 usque ad a. 1441. MS. est Spoleti, exemplnm fuit penes Lud· Jacobillum, cui haec debentur ex Bibl. Umbriae p. 260.

THOMAS *Medicus*, patricius Venetus, scripsit *Fabellam Epiroticam*, impressam 1483 Gesnerus.

THOMAS *de Mediolano*, a patria et conventu Ord. Praedicatorum, ubi versatus est, ita dictus, Mathematicus insignis circa a. 1510 scripsit *Epitomam de proportionibus motuum*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. II. p. 24. Altamura p. 228.

* Scripsit etiam *de sphera*, sicut et *de Re Mechanica* opuscula quae MS.pta in Coenobio S. Mariae Gratiarum Mediolani servari testatur Argelatus in Biblioth. Mediolanensi.

THOMAS *Messanensis*, vide supra *Thomas de Caloria*.

THOMAS *Mieres*, Gerundensis, JCtus, Alphonso V. Regi Aragoniae a consiliis, regiique patrimonii in Catalonia Advocatus fiscalis. circa a 1439 scripsit *Apparatum super constitutionibus curiarum generalium Cataloniae*, Barcinone 1523 et 1610 fol. impressum. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. X. 5. n. 289.

THOMAS, *Monumetensis* monachus Benedictinus, circa a. 1160 scripsit *Vitam et miracula Guilhelmi pueri et martyris*, quem Judaei Norvici cruci adfixerant. Lelandus c. 288. Balaeus Cent. II. 94. Pitseus c. 222.

THOMAS *de la Moor*, sive *Morus*. Vide supra T. V. p. 86.

THOMAS *Murnarus*, Argentinensis, Ord. Minorum, Cracoviae, Francofurti ad Moenum, Friburgi in Brisgoia, Treveris et Argentorati versatus est, ubique nugas egit, ubique cum viris doctis rixas excitavit, praecipue cum Sebastiano Brant et Jacobo Wimphelingio In Lutherum quoque strinxit calamum, sed parum ab ipso responsi tulit. Ingenium ex scriptis cognosces, ex quibus haec mihi nota sunt:

Invectiva contra Astrologos, Serenissimo Romanorum Regi Maximiliano piissimo, contra foederatos, quos vulgo Suitenses nuncupamus, interitum praedicentes. Argent. 1499. 4.

Tractatus de pythonico quaestu, (non *spiritu*, ut scribit Waddingus) Friburgi, 1499. *De pythonico contractu* inscribitur in opere, quod Malleus maleficarum vocatur, tomo II.

Reliqua Waddingus memorat de scriptoribus Ord. Minorum p. 325. *Chartiludium in Instituta Justiniani*, quod in tabellas redactum impressum est Venetiis, *de Sacerdotio Novi Testamenti* et alia quaedam Germanice scripta, *die Narren-Beschwerung, die Schelmenzunft, der Gret Müllerin Jartag*: inter quos etiam est liber notus *der Eulenspiegel*: id quod ipsi objicit liber vernaculus: *Ayn schöner dialogus und straffred von dem Schulthayss von gayssdorf etc.* Waddingus etiam ipsi tribuit *Tractatum contra viros mulierosos*, praenotatum, *Patrum stultorum Geuthma*. Ne vero quis frustra quaerat, quid sit illud *Geuthma*, notandum est, vocem esse Germanicam, a Waddingo, qui linguam nostram non calluit, ita depravatam. Titulus libri in Becmani Catalogo Bibl. Francofurto-Viadrinae p. 205 sic habet: *Gauchmat zu Strafe allen weibisch chen Mannen*, Basil. 1519, 4.

THOMAS *Nacci*, idem est, qui supra *Thomas Antonii*, id nomen autem ab avo assumsit.

THOMAS *Nerius*, Florentinus, Ord. Praed. vir pius, scripsit librum eruditum *pro doctrina* Fr. Hieronymi Savonarolae circa a. 1512. Haec Vinc. Maria Fontana de Provincia Romana Ord. Praed. p. 380.

*(328) Italice postea *Apologia in difesa del P Savonarola. Firenze per i Giunti* 1564. 8. Adversus opus F. Ambrosii Politi Catharini Senensis cui tit. *Discorso contro la dottrina e le Profezie di F. G. S. Venezia Giolito* 1548. 8. scripsit jussu Generalis sui F. Sthephani Usodimare Januensis, F. Thoma admodum a Razzio laudatus et qui an. 1568. die V. Augusti Perusii obiit. Vide Echard T. II. 201.

THOMAS *Netter*, vide infra *Waldensis*.

THOMAS *Newmarket* sive *de Novo foro*, a patria sic dictus, Anglus, Rhetor et Poëta circa a. 1410. Scripsit *Compendium Rhetorices*, *de arte dictandi*, *Expositionem Computi Dionysii*, *Tractatum de Sphaera* (sive potius, *in Sphaeram*) *Sacrobosci*, *Conciones*, *Epistolas*, *Carmina*. Balaeus Centur. VII. 60. Pitseus c. 756.

THOMAS *Northonus*, Bristolensis, Chy-

micus circa a. 1477 scripsit *de lapide Philosophico, Epitomen Alchymiae*, et *de transmutatione metallorum*. Balaeus Cent. XI. 66. Pitseus p. 876

THOMAS *Norwodus*, Anglus, Ordinis Praedicatorum, a. 1320 commentatus est *in Epistolam ad Romanos* et *Magistrum Sententiarum* Pitseus c. 479. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 531. Altamura p. 99.

THOMAS *Ocleffus* vel *Hocleffus*, Anglus, claris parentibus ortus, Galfredi Chauceri discipulus, Poëseos cultor, Berengarii et Wiclefi sectator circa a. 1410. Scripsit partim Latino, partim Anglico sermone *de coelesti Jerusalem, Planctum proprium, de quodam Jonatha, de regimine priucipis, Dialogum ad amicum, de quadam Imperatrice, de arte moriendi*. Balaeus Centur. VII, 40. Pitseus c. 747.

THOMAS *Olterburnus*, Anglus Franciscanus, quem ad a. 1411 referunt. Ejus sunt *Historia rerum Anglicarum, de successione Comitum Northumbriae*, et *Opuscula*. Balaeus Cent. VII. 55. Pitseus c. 761. Lelandus c. 394. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p. 326. *Historia Anglica* ab origine gentis usque ad Eduardum IV. cum Joanne e Whethamstade, edita est a Thoma Hearne, Lond. 1733, 8.

* Si Thomas iste Anglia genitus est, et in ord. Minorum meruit, profecto alius est a F. Thoma Ochsenbrunner Basileensi ord. Praedicatorum, qui scripsit libellum *de aetatibus Populi Romani*, quem edidit Romae an. 1493 in 4. direxitque Paulo de Campo Fregoso tit. S. Xisti Card. Genuensi.

THOMAS *Palmeranus*, vide supra *Hibernicus*.

THOMAS *Palmerus*, monachus Dominicanus, Conventus Londinensis Prior, et Theologiae Doctor, circa a. 1410. Opera ejus suut, *super unione facienda, de originali peccato, de adoratione imaginum, de veneratione Sanctorum, de peregrinatione, de indulgentiis*. Balaeus Cent. VII. 47. Pitseus c. 761. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 753. Altamura p. 500.

THOMAS *Parpalia*, (non Parapalia, ut apud Gesnerum legitur) Taurinensis, Condominus Roviliasci, J. U. D. in Academia patria Juris Civilis Lector, circa a. 1500 scripsit *Praeludia feudalia, in Rubric. 2. ff. vet. si certum petatur, l. si quis nec causam, in Quint. tit. Codic. lib. 1. de Sacros. Eccles. l. placet, et de Transact. l. si quis, in 1 InJort, in tit. solut. matrimon. Repetitionem in 2 part. ff. novi, tit. de verbor. obligat*: quae Taurini impressa sunt. Andr. Rossotti Syllabus Scriptorum Pedemontii p. 541.

THOMAS *Penket*, Anglus monachus Augustinianus in coenobio Warringtonensi, sectator Joannis Scoti, Oxonii et Patavii per aliquod tempus Theologiam docuit, in patriam redux Ordinis sui per Angliam et Hiberniam Provincialis, obiit a. 1487. Ejus sunt *Annotationes in Augustinum, in Magistrum Sententiarum, in Metaphysicam Aristotelis, Placita Theologica, Lectiones in Scotum, de arte sermocinandi, Elucidationes naturalium, Summa dialectices etc.* Edidit quoque et emendavit Jo. Duns in IV. libros sententiarum, Venet. 1481 per Jo. de Colonia et Nic. Jenson, et 1474 per Albertum de Stendal. Lelandus c. 580. Balaeus Centur. VIII. 47. Pitseus c. 886. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 662. Gandolfus de ducentis scriptoribus Augustinianis p. 340.

THOMAS *Penzelo*, Widensis: Ejus *Modus studendi* impressus est Lipsiae 1507 a. Jac. Thanner. Gesnerus.

THOMAS *de Persenia*. Vide supra THOMAS *Cisterciensis*.

THOMAS *Peverellus*, vel *Piperellus*, Suffolcensis, Carmelitanus, Theologiae Doctor Oxoniensis, a. 1397. Episcopus Ossoriensis, a. 1398. Landavensis, et anno 1407. Wigorniensis, obiit a. 1517 d. 1 Mart. Balaeus, qui initium a Cal. Jan. deducit, ponit a. 1418. Edidit *Quaestiones Theologiae, Sermones solennes*, et *Ordinationes sui cleri*. Lelandus c. 518. Balaeus Centur. VII. 49. Pitseus c. 769. Waraeus de scriptor. Hiberniae p. 127.

THOMAS *Piperata* s. *de Storletis*: Bononiensis, Jureconsultus, scripsit librum *de fama* typis excusum, et *Quaestiones*.

Bumaldi Minerval Bononiense pag. 221.

THOMAS *Pontanus*, Italus, patria Sarazanensis, sec. XV. *Epistolae* ejus duae habentur in Martene et Durand. Collect. ampliss. III. p. 723. 729.

THOMAS *Pontius*, Ord. S. Benedicti monachus Cantuariae in coenobio S. Augustini, et post Abbas, vixit a. 1330 et *de clara Dei visione* Tractatum reliquit. Lelandus c. 344. Balaeus Centur. V. 36. Pitseus c. 500.

THOMAS *Prondolus*, Ferrariensis, primum in patria Canon. et Vicar. deinde Archiepiscopus Ravennensis, interfuit Conciliis Constantiensi, Ferrariensi et Florentino, defunctus a. 1445 scripsit *Pomerium Ravennatense*, quod in Bibl. Vaticana MS. superest. Augustinus Superbus de viris illustribus Ferrariensibus p. 13.

THOMAS *Radhurnus*, Rob. Gerius mavult *Rudburnum*, Anglus, Theologiae Doctor Oxoniensis, post Archidiaconus Sudberiensis tandem Episcopus Menevensis, vixit a. 1419. Ejus notum est *Chronicon* et *Epistolae ad diversos*, praecipue Thomam Waldensem. Pitseus c. 771. Vossius eum cum sequenti confundit, de Histor. Latinis p. 559, 636.

THOMAS *Radburnus* junior, Ordinis S. Benedicti monachus coenobii Hidensis in suburbio Wintoniensi siti. Scripsit circa a. 1480. *De rebus Gidensis monasterii*, *Historiam Episcopatus Wintoniensis*, *Breviarium Chronicorum*, a Bruto usque ad a. 18. Henrici II. quod est Londini in Bibliotheca Cottoniana; Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. pag. 637 et *Historiam majorem:* quam auctori suo restituit, et resectis alienis, edendam curavit Henr. Whartonus Angl. Sacrae tom. 1 p. 179. *Minoris* praefationem, ibid. p. 287. Pitseus c. 879. Plura Rob. Gerius Append. ad Caveum p. 104.

THOMAS *Radcliffus*, Leicestriensis, in patria monachus Ord. Eremitarum S. Augustini, Theologiae Doctor et Episcopus, circa a. 1370. Scripsit *Pro introitu Sententiarum*, *Lecturas Scholasticas*, *Conciones ad vulgum* Balaeus Centur. VI. 14. Pitseus c. 621. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 663.

THOMAS *Radinus*, *Todischus* dictus, patria Placentinus, ord. Dominicani Theologus subtilissimus, Poëta, Philosophus et Orator eximius, et, quod mireris, αυτοδίδακτος Claruit a. 1510. Scripsit ad Maximilianum Imp. Librum *de Pulchritudine animae*, quem *Callipsychian* vocavit, Mediol. 1511 alium, cui titulus, *Abyssus sideralis*. Paris. 1514, 4. *Orationem contra Lutherum*, Lips. 1510, 4. * et alteram *contra Melanchthonem*. Romae 1522, 4. Haec Whartonus Append. ad Caveum p. 161 cui adde Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. II. p. 73. Possevinum tomo II. Apparatus p. 490. Altamura Bibl. Domin. p. 233.

THOMAS *de Raymundis*, JCtus et Judex patriae a. 1488. Hierosolymitanum iter suscepit et obiit a. 1510 scripsit *Carmina contra hypocritas* et *Peregrinationem ad loca sancta*. Arisii Cremona literata tom. I. p. 399.

THOMAS *Ringstedus*, Anglus, Dominicanus, Theologiae Doctor et Professor Cantabrigiensis, peragrata Gallia et Italia Poenitentiarius Pontificis, in patriam redux a. 1357. Episc. Bangorensis, obiit a. 1370. Scripsit *Glossas super Psalterium Postillam in Parabolas Salomonis*, *super Magistrum Sententiarum*. *Placita Theologiae* etc. Lelandus c. 413. Balaeus Centur. VI. 43. Pitseus c. 627. Idem in Append. Centur. III, c. 91. *Richardum* quendam *Ringstedum* nobis adfert, verum id nominis corruptum fuit ex *Rich.* pro quo legerunt *Fr. Th.* Adde Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tomo I. p. 652. Altamura p. 99.

THOMAS *Ringstedus* junior, Jurium Doctor, apud Mildenhamum in Comitatu Suffolcensi Vicarius, claruit a. 1440. Reliquit *Glossas in Epistolas et Evangelia totius anni*, *Sermones de tempore et Sanctis*, *de Commemorationibus*. Balaeus Centur. VII. 92. Pitseus c. 817.

THOMAS *Rodelius*, monachus Igniacen-

* Lutherus hanc orationem non Radino, sed Emsero tribuerat, utpote qui nostrum tunc nondum noverat. Adde *unschuldige Nachrichten* 1720 pag. 195, 196.

sis, Scripsit *Vitam B. Petri Monoculi, Abbatis Claraevallensis*, quam publicavit Henriquez in Fasciculo Sanctorum ord. Cisterciensis. Car. de Visch Bibl. Scriptorum ord. Cisterciensis p. 312.

THOMAS *Rubettius*, Ordinis Cisterciensis, circa a. 1151 claruit, et literis comprehendit *Decreta Synodalia,* nec non *Vitam B. Walleni* sive *Waltheni*, prout refert Car. de Visch Bibl. Cisterc. p. 312 et Dempsterus Hist. Scot. a. 1087. Haec Hallervordius spicil. ad Vossium.

THOMAS *Rudburnus*, vide supra *Radburnus.*

THOMAS *Sandalius*, Scotus, monachus Cisterciensis in Kentire. post Abbas coenobii quod Sandal vel Sandalium dicitur, circa a. 1257. Scripsit *super Magistrum Sententiarum, de Baptismo,* et *Quaestiones controversas.* Car. de Visch l. c.

THOMAS, Episcopus *Sareptanus* ordinis, Praemonstratensis et medicus Wratislaviensis, scripsit circa a. 1360. *Practicam medicinalem* et *Tractatum de febribus.* Vterque liber MS. est in Bibl. Academiae Lipsiensis Paullina, teste Catalogo Felleriano p. 271.

THOMAS *Sarisburiensis*, Theologus Anglus, scripsit *de arte praedicandi.* Pitseus Append. Cent. IV. 65.

THOMAS *Scaravellus*, Insuber Vercellensis, Ord. Praedicatorum in conventu Salutiensi, interfuit Concilio Basiliensi, et *Volumen Sermonum* reliquit. Jac. Quetif de scriptoribus ord. Praedicatorum tom. I. p. 795. Rossotti Syllabus Scriptorum Pedemontii p. 542.

THOMAS *Schifaldus*, Siculus Lilybaei natus, Ord. Praedicatorum, Orator, Theologus, Poëta, qui literas humaniores in Siciliam intulit et auxit, Alphonso quoque Regi charus, circa a. 1495. Scripsit *Vitam B. Petri Hieremiae Panormitani Ord. Praedic.* quam edidit Octavius Cajetanus in vitis Sanctorum Siculorum tom. II. p. 254 et Antwerpienses in Actis Sanctorum tom. I. Martii p. 294 sed sine auctoris nomine, quem suppleverunt Jo. Bapt. de Franchis in indice auctorum, quibus usus est in vita B. Petri scribenda, et Hier. Ragusa in Elogiis Siculorum. *De viris illustribus Ord. Praedicatorum, Cammentaria in Psalmos. De adventu Caroli VIII. regis Francorum Neapolim, Artem Poëticam, Comment in Horatium, Juvenalem et Persium.* Vide Jac. Quetif. de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 882. Ant. Mongitore Bibl. Siculam tom. II. p. 262, 263. Hier. Ragusa Elogia Siculorum p. 290.

THOMAS *Scropus*, nobilissima familia ortus ex oppido Bradley, monachus Benedictinus, postea Carmelitanus in coenobio Norwicensi, duriorem vitam agens. A. 1446 factus est Episcopus Dromorensis in Hibernia, et a Papa ad Rhodienses missus fuit. Reversus cum pacem cum Hibernis colere non posset, resignato Praesulatu Episcopi Norwicensis Vicarius generalis obiit a. 1491. Scripsit *De Carmelitarum institutione, Catalogum Sanctorum ejusdem ordinis, Compendium historiarum et jurium, Sermones de decem praeceptis, de privilegiis Pontificum, de sua legatione ad Rhodios.* Libros quoque decem *Phil. Riboti Catalani de peculiaribus Carmelitarum gestis* in Anglicum sermonem convertit. Lelandus c. 584. Balaeus Centur. VIII. 54. Pitseus c. 896. Waraeus de scriptoribus Hiberniae p. 133. Petri Lucii Bibliotheca Carmelitana p. 79.

THOMAS *de Senis*, vid. *Thomas Antonii.*

* Alterum ab hoc Thoma puto esse Thomam Antonii Senensem natum anno circiter 1350. cuius est *contestatio da sanctitate B. Cathariae* vulgata ex parte a P. Martire in collectione Monum. tomo VI. Integram vero servat MS. Bibliotheca SS. Jo. et Pauli Veneta Dominicanorum. Laboravit etiam una cum P. Bartholomaeo Dominici in conficiendo *libro seu tractatu de origine seu ortu atque processu status fratruum et sororum de poenitentia S. Dominici in civitate Venetiarum*: quod opus MS. servatur in eadem Biblioth. teste P. De Rubeis in comment. de rebus congregationis B. Jacobi Salomonii Cap. II. § 3. Idem vero vir doctissimus ibidem admonet opus *de reformatione*, quod Raymundo De Vineis Magistro Gen. ord. Praedicatorum nondum editum adscribitur a

Fontana in Theatro ord. Praedicatorum idem forte esse opus cum superiori, excerpta enim quaedam ex ipso a Fontana adducta in eodem tractatu de statu fratrum, et sororum etc. totidem verbis recurrunt. Obiisse virum hunc post ann. 1422 idem scriptor affirmat. Cap. III. § 6.

THOMAS *Shavestenus,* Franciscanus Oxoniensis, seculo incerto, scripsit *Cursum moralem* et *Collectanea in Lucam.* Lelandus c. 403.

THOMAS, *Spalatensis* patria, natus a. 1200 primum ibid. Canonicus, post Archidiaconus, obiit a. 1268. Condidit *Historiam Salonitanam*, sive Pontificum Salonitanorum atque Spalatensium, quam Jo. Lucius sub finem operis de regno Dalmatiae p. 310 edidit, et annotationibus illustravit.

THOMAS *Sperman,* Anglus, ord. Praedicatorum, circa a. 1310. Scripsit *Comm. in Genesin, in Epistolam ad Hebraeos et Jacobi, Quaestiones disputatas.* Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tom. I. p. 511.

THOMAS *Sprottus,* Norwicensis, monachus Benedictinus Cantuariae in coenobio S. Augustini Scripsit *Historiam Cantuariensem* et *Abbatum sui coenobii Vitam et res gestas,* circa a. 1274. *Chronica ab Orbe condito ad a. C.* 1339 edidit una cum aliis Thomas Hearne, Oxon. 1719, 8. * Lelandus c. 287. Balaeus Centur. IV. 42. Pitseus c. 394. Usus est eo Guilielmus Thorne, de quo supra T. III. p. 158 et Jo. Jocelinus: vide Catal. MSS. Bibl. Tenisonianae p. 10.

THOMAS *Squarzaficus,* Genuensis, mandante Senatu Legum publicarum Volumen a. 1450 correxit. Haec Oldoinus in Athenaeo Ligustico p. 520.

THOMAS *Stacius,* Mathematicus Cantabrigiensis, Collegii regalis alumnus, Astrologus insignis circa a. 1440 reliquit *Judicia revolutionum.* Balaeus Centur. XI. 49. Pitseus c. 815.

THOMAS *Staucham*, Anglus, ord. SS. Trinitatis redemtionis captivor. circa a. 1340 scripsit *de salutatione Angelica* lib. I. ut testatur Petrus Lopez de Altuna in Chronica generali ordinis praedicti lib. 4. Haec Hippol Marraccius in Bibl. Mariana t. II. p. 415. Fortasse confunditur cum sequenti.

THOMAS *Straveshavv,* vel *Straveshan,* ord. S. Francisci monachus Bristoliensis, vixit a. 1346. Ab eo conscripta sunt *in D. Lucam Collectanea, de salutatione Angelica, de excellentia nominis Jesu, Tabula Doctorum universalis, in Lecturam Guilhelmi de Wara, in Delamarum contra Thomam, in Lecturam Roberti Canton, Cursum moralem* etc. Balaeus Centur. V. 73. Pitseus c. 545. Waddingus de scriptoribus ordinis Minorum p. 327. Marraccius l. c.

THOMAS *Stubbs* sive *Stobaeus,* Eboracensis, monachus Dominicanus et Theologiae Doctor. Scripsit *Chronicon Archiepiscoporum Eboracensium* ab initio usque ad a. 1372 quod exstat in Scriptoribus Anglicis Twysdeni p. 1685 et in Whartoni Anglia Sacra t. II. p. 1685. Reliqua sunt inedita. Officium *de nomine Jesu et de b. Anna, in Revelationes Brigittae, de perfectione vitae solitariae, de statutis Ecclesiae, s. Scutum Ecclesiae, Contra Statutorum impugnatores, de stipendiis, quae praedicationibus debentur, de poenis peregrinationis hujus vitae* etc. Lelandus c. 324. Balaeus VI. 36. Pitseus a. 634. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicarorum tomo I. p. 671. Altamura p. 225.

THOMAS *Sturciensis,* Anglus, monachus Augustinianus et Nuncius Apostolicus, vixit a. 1370. Ejus sunt *Moralitates in Apocalypsin, de Sacramentis, Declamationes, de utroque seculo Prognosticon, Exceptiones Philosophorum.* Balaeus Centur. VI. 33. Pitseus c. 624. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 659. Gandolfus de ducentis Augustinianis Scriptoribus p. 342.

THOMAS *Sutton,* aliis *Svetonius,* vel *de Svetonia,* Anglus Dominicanus et Doctor Sorbonicus circa a. 1299. Scripsit *Commentarios in Psalmum, in quaedam Aristotelis et Thomae, Summam Theologiae, Quodlibeta de relatione, de unitate formarum* etc. Lelandus c. 305. Balaeus Centur. IV. 69. Pitseus c. 424. Jac. Quaetif l. c. p. 464. Altamura p. 48.

* Acta Eruditorum 1722 p. 107. Bibl. Angloise tomo VI. p. 277.

THOMAS *de Templo,* socius S. Dominici, creditur, sed recentior est, scripsit librum *de miraculis et Rosario B. Virginis. et de praedicatione illius facta per S. Dominicum,* et obiit a. 1260. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. VIII. 4. n. 120. Altamura p. 56. Jac. Quetif l. c. p. 472. Acta Sanctorum iomo I. Augusti p. 361, 362.

THOMAS *Teuto*, vide supra *Theodericus de Friburgo.*

THOMAS *de Toledo,* Dominicanus provinciae Castellanae, S. T. Magister, claruit circa a. 1470. *Indices* confecit in Summam S. Thomae, Jac. de Voragine et Jo. a S. Geminiano Sermones, quaedam Nicolai Lyrani et alia. Scripsit super *Quodlibeta D. Thomae, Mariale,* et *de laudibus portae Paradisi.* (h. e. Mariae:) Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. X. 12. n. 643. Quetif l. c. p. 846. Altamura p. 195, et 519. Hipp Marraccii Bibl. Mariana tomo II. p 417.

THOMAS *Tomassinus,* Venetus, ord. Praedicatorum, Theologiae Magister, Prior provincialis Lombardiae inferioris, a. 1410. Episcopus ÀEmoniensis, (vulgo *Città nova* in Istria) a. 1420. Polensis, a. 1423. Urbinatensis a. 1424. Traguriensis, tandem a. 1435. Feltrensis et Belunensis, obiit a. 1447. Scripsit *de divinissimo corporis Christi Sacramento Carmen heroicum,* et *Sermones de Sanctis.* Quetif l. c. p. 806. Ughellus Italia Sacra tomo V. col. 193 ubi de Episcopis Bellunensibus. Jac. Alberici Catalogus Scriptorum Venetorum p. 83. Altamura p. 168.

* Praeter Episcopatos illos quos gessisse Tomassinum Bibliothecarius narrat, obtinuisse etiam administrationem civitatum Forilivii, Imolae et Cerviae demandatam sibi ab Eugenio IV. anno 1443. constat, insuper anno 1435. translatus fuit ad cathedram Recanatensem, et Maceratensem. Obiit anno 1446 die 24 Maj. Vide P. De Rubeis in Comm. de rebus Congregat. B. Jacobi Salomonii. Cap. IV. §. 7.

THOMAS *de Torquemada*, a patria, Castellae veteris oppido, sic dictus, Dominicanus in coenobio Pinciano, Prior conventus Segobiensis, Catholicis Regibus a confessionibus, ipsisque auctor fuit, ut Judaeos ex Hispania ejicerent: tandem Inquisitor generalis, obiit a. 1498, 16 Kal. Oct. Auctor est *Directorii pro Magistratu et munere Inquisitorum*, et *variorum Statutorum ordinis.* Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. X. 15 n. 846. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tomo I. p. 192. Possevinus tomo II. Apparatus p. 492. Altamura Bibl. Dominicana p. 524.

THOMAS *de Trentaquatris*, nobili familia Bononiae natus, ord. Praedicatorum, qui de Bibliotheca conventus sui quam optime meritus est, obiit a. 1444 et *Sermones de tempore, de Sanctis,* et *Quadragesimales* reliquit. Quetif l. c. p. 797. Toppii Bibl. Neapolitana p. 300. Altamura p. 513.

THOMAS *de Tuderto*, scripsit *Artem sermocinandi.* Gesnerus.

THOMAS, monachus Cisterciensis B. Mariae de *Valcellis* in Cameracesio, scripsit *Expositionem in Cantica Canticorum.* Car. de Visch p. 312. Extat in Bibl. monasterii Elnonensis. Ant. Sanderi Bibl. Belgica MSS. I. p. 45.

THOMAS *Varoye*, Scotus, Praepositus Bethwaliae, circa a. 1399. Scripsit *de Otterburnensi praelio, Odas et Rhythmos.* Balaeus Cent. XIV. 55 et ex eo Vossius de Histor. Lat. p. 801. Ge. Mackenzie de Scotis eruditis vol. I. p. 297.

THOMAS *Vasco*, vide supra *Gascoigne.*

THOMAS *Vercellensis*, natione Gallus et Doctor Parisinus, Canonicus S. Victoris, demum primus Abbas monasterii S. Andreae Vercellis, obiit a. 1226. Scripsit *Extractiones* (h. e. Compendium) *librorum Dionysii Areopagitae,* in quibus *per annos viginti* elaborasse se testatur, quae cum Operibus Dionysii Argent. 1503. Colon. apud Quentelium 1536 fol. editae sunt. *Commentarium Hierarchicum in Cantica Canticorum* edidit Bern. Pez in Thesauro noviss. Anecdotorum tomo II. part. 1. pag. 501. eumque non ex merito *elegantissimum ac prorsus divinum opus* vocat, quum sane inconditum et absurdum sit fabulas hierarchicas textui sacro admiscere. *Tractatum de septem fructibus contemplationis* ipse citat Comment. in Cantica p. 659. Caeterum laudanda est diligentia Cel. Pezii in illis, quae ad hunc auctorem, huc usque

satis obscurum, pertinent, extricandis, cui adde Oudinum tomo III. p. 9.

* Discipulum habuit S. Antonium de Padua. Hunc enim esse Abbatem illum S. Andreae de Vercellis, cuius proprio nomine suppresso meminit Author libri de miraculis eiusdem Sancti in Actis SS. ad diem XIII. Junii. Idem vero scriptor affirmat ab eodem Abbate non solum commentarium digestum in libros S. Dyonysii; sed libros ipsos pariter e Graeco in latinum vertisse. En verba eiusdem scriptoris: *Accesserunt ad Abbatem S. Andreae de Vercellis, qui tunc inter omnes Theologos excellentior habebatur, qui et libros B. Dionysii noviter ex Graeco transtulerat in Latinum et pulcherrime commentatus est.* Vivebat Author iste post obitum S. Antonii parum.

THOMAS *de Vio*, a patria, arce regni Neapolitani ad mare Tyrrhenum sita, dictus, natus a. 1469 ord. Praedicatorum in conventu Cajetano, unde *Cajetani* cognomen, a. 1491. Lector artium Patavii, post Magister Theologiae Brixiae, Ticini et Romae docuit, a. 1517. Cardinalis titulo S. Sixti, varia coetus sui negotia gessit et a. 1534 obiit. Opera ejus prodiere sat multa, et quidem

I. Philosophica.

Comment. in D. Thomam de ente et essentia, Patav. sine anno, Lugd. 1541, 1581 et alibi: *in libros posteriorum Analyticorum Aristotelis*, Lugd. 1578, 8 *in praedicabilia Porphyrii et praedicamenta Aristotelis*, ibid. *in tres libros de anima*, Romae, Venet. 1496 fol. Paris. 1539 fol.

II. Theologica.

1. *Commentarii in Summam S. Thomae*, prodierunt cum ipsa Summa Lugd. 1540 et 1541 fol. Vol. IV. ibid. 1552 seorsim ibid. 1558, 8. In sequenti Romana 1570 quaedam resecta sunt, jubente Pio V. quod et in posterioribus servatum fuit.

2. *Peccatorum summula ordine alphabetico*, Rom. 1525 Venet. 1525, 8. Paris. 1526, 1530, 8. Lugd. 1550, 1565, 8.

3. *Commentarii in totam fere Scripturam Sacram*, post varias editiones conjunctim prodierunt Venet. 1531, 2. Vol. Lugd. 1639 fol. tom. V.

4. *Tractatus speciales* de variis materiis numero LXXX prodierunt Lugd. 1581. Antverp. 1612 fol. tribus voluminibus, quorum autem recensum brevitas nostra non patitur.

III. Inedita.

Commentarii in octo libros Physicorum Aristotelis, in libros de coelo et mundo, in secundum Periherminias, in quatuor libros Sententiarum, Quaestiones de sensu agente, Epistolae tres encyclicae ad totum ordinem, Acta Legationis suae Germanicae et Hungaricae, Epistolae plures ad Leonem X.

Plura de eo habent Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tom. II. p. 14. Possevinus tomo II. Apparatus p. 493 seqq. Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini tom. I. lib. III. p. 302. Altamura Bibl. Dominicana p. 258 seqq. Oldoini Athenaeum Romanum p. 631. Hippolyti Marraccii Bibl. Mariana tomo II, p. 419, 420.

* Inter Cajetani opuscula junctim edita nequaquam extare puto brevem eius commentatiunculam in quaestionem *num fas sit Principes absolvere in sacramentali confessione qui per apros, cervos etc. subditis inferunt damna, nisi desistant et damnis satisfaciant.* Opusculum istud editum est Coloniae an. 1518. atque ab eo scriptum ibidem legitur cum generalem Magistrum ordinis sui ageret Romae an. 1514. die 2. Maij; tunc vero prodire typis datum est data facultate a *Reverendo P. Silvestro de Pierio Ord. Praedicator. Romae S. Palatii Magistro, et sacrarum literarum professore divinissimo.* Hanc Cardinalis Cajetani scriptam lucubrationem anonymus quidam vulgavit.

THOMAS *de Vio*, Papiensis, JCtus, ni fallor, Brixiensis, scripsit *de Cambiis*, et *Montibus pietatis*. quae opuscula extant in Oceano Juris tomo V. fol. 192, 195.

THOMAS *Ugolini*, Umber, Iguvii (hodie Eugubio) natus, ord. Praedicatorum Theol. Magister, ad partes septentrionales et orientales Inquisitor a Nicolao V. a. 1447 delegatus, scripsit *de solitudine monastica*. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tom. I. p. 808. Jacobilli Bibl. Umbriae p. 261.

THOMAS *de Viglevano*, Insuber, ord. Praedicatorum circa a. 1500 scripsit *Sermones, Compendium Juris Canonici*, et *Summam de contractibus, confessariis utilem* Quetif l. c. p. 895. Altamura p. 235.

THOMAS *de Vintona*, vide *Thomas Sutton.*

THOMAS *Virlejus*, Theologus Anglus, aetatis incertae, scripsit *Commentarium in omnes D. Pauli Epistolas.* Balaeus Centur. X. 96. Pitseus, Append. Cent. IV. 67. Lelandus c. 371. Fortassis idem est, quem Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tom. I. p. 731. THOMAM *de Virduno* dicit, cuique sec. XV. tribuit.

THOMAS *de Utino*, ord. Praedicatorum circa a. 1483. scripsit *Summam de casibus conscientiae, seu de dubiis per totam Quadragesimam.* Quetif. l. c. p. 865. Altamura p. 208.

THOMAS *Netterus, Waldensis*, a vico Walden in agro Essexiensi, Magister Oxoniensis, Carmelita Londinensis, ordinis sui Provincialis, intimus et a Confessionibus Regis, missus est a. 1409 ad Concilium Pisanum, a. 1415 ad Concilium Constantiense, a. 1419 ad Regem Poloniae et Ordinis Teutoniei Magistrum, obiit Rothomagi Regem secutus a. 1430. Exstat ejus *Doctrinale Antiquitatum fidei Eccles ae Catholicae*, adversus Wiclefitas et Hussitas. impressum Paris. 1532 fol. Salmanticae 1556 fol. et cum brevibus elucidationibus Jo. Bapt. Rubei, Venet. 1571 fol. Inedita sunt longe plura, *Comment. in varios libros Biblicos, in Magistrum Sententiarum, Defensorium pacis, Sermones coram Rege, ad clerum Oxoniensem, in funere Regis, Fasciculus Zizaniorum Wicleffi, Responsa in Concilio Pisano, ad clerum in eodem Concilio, Orat. ad Caesarem Sigismundum, ad Concilium Constantiense, Epistolas CLXIV. Gravamina fratrum contra Oxonienses, in varios libros Aristotelis etc.* Trithemius de scriptor. Eccl. c. 767. Lelandus c. 332 Balaeus Cent. VII. 84. Pitseus c. 797. Whartonus in Append. ad Cavenm p. 74. Petri Lucii Bibl. Carmelitana p. 79, 80.

THOMAS *Walleis*, alias *Guallensis* et *Anglicus* dictus, Cambro-Britannus, Dominicanus et Theologiae Doctor Oxoniensis, Joannem XXII. Pont. Max. praesentem haereseos accusavit, ob id in vincula conjectus, sed paullo post liberatus. Vixit a. 1330. Scripta ejus haec memorantur: *Comment. in plures libros Biblicos, in Augustinum de civitate Dei, in Magistrum Sententiarum, de statu animarum post mortem, de videndo faciem Dei post resurrectionem, de theoria vel arte praedicandi, contra Iconoclastas, de temporibus in potestate patris, Moralizationes in Ovidium, de formis veterum Deorum* etc. Solent fere opera ejus et Thomae Jorsii, hujus item et Thomae Aquinatis confundi. Confer Lelandum c. 345. Trithemium c. 696. Balaeum Centur. V. 35. Pitseum c. 504. Whartonum Append. ad Caveum p. 21. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum t. I. p. 597. Ambr. ab Altamura p. 147. Oldoini Athenaeum Roman. p. 626. Oudinum tomo III. p. 906.

* Quaestio est anceps num huic, seu Roberto Holcoti Anglo tribuenda sit *expositio in Proverbia Salomonis*, quam sub utriusqne simul nomine vulgavit Ascensius. Parisiis 1510. quo in praefatione profitetur agnoscere se in toto hoc opere vultum Vallesii; quare putat ex indulgentia quadam Holcoti nomen praefigi. Sed Ludovicus Valleoleti n. III. testatur Holcotum scripsisse *valde notabiliter Super omnes libros sapientiales*; quod non dixit de Vallensio. Vide Lambeker Biblioth. Antiq. civic. Vindobon. p. 41.

THOMAS *Walsingham*, a patria sic dictus, oppido Norfolcensis districtus, monachus et Praecentor in coenobio S. Albani circa a. 1440. Scripsit *Hypodigma Neustriae* a sec. VII usque ad a. 1416 quod habetur in Scriptoribus Britannicis Camdeni p. 409. edit. Francof item *Chronicon breve* ab anno 1273, 1422 ibid. p. 37. Inedita sunt *Auctarium Polychronici* Ranulfi Higdeni, et *Gesta Henrici VI.* Balaeus Centur. VII. 88. Pitseus c. 816. Whastonus Append. ad Caveum p. 98. Oudinus tomo III. p. 2423.

THOMAS *Wicke*, ord. S. Augustini Canonicus regularis in coenobio Osney juxta Oxonium, circa a. 1290. Ejus sunt *Chronica compendiosa*, quod alias *Chronicon Salisburgensis monasterii* vocatur, tomo II.

Scriptorum Anglicor. Thomae Gale p. 21 habetur: *Catalogus Abbatum Osniensium*, Carmina, *Increpatio gulae* et *Commendationes vini*. Balaeus Cent. IV. 72. Pitseus c. 425. Ejus etiam esse creditur, ait Oudinus tomo III. p. 946. *Indiculus vasorum et supellèctilis sacrae monasterii de Osneya*, quem Galeus tomo II. Scriptorum Anglicorum edidit. Idem Pitseus in Append. *Thomam Wicket* memorat, qui *Chronicon Angliae* scripserit, forte ab hoc nostro non distinguendum.

THOMAS *Wigenhalus*, monachus Praemonstratensis in coenobio Dieramensi Comitatus Norfolcensis a. 1470. Scripsit *Historiam coenobii sui*, et *miracula B. Virginis in eodem loco*. Lelandus c. 434. Balaeus Cent. VIII. 41. Pitseus c. 866. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tomo I. p. 910. Male Ambr. ab Altamura p. 344 a. 1570 vixisse asserit.

THOMAS *Wikingham*, Carmelita Norwicensis, Coloniae literis operam dedit, nil nisi *Sermones* scripsit. Vixit autem a. 1372. Balaeus Cent. XIII. 88. Pitseus c. 632.

THOMAS *Wilton*, Jurium Doctor, Decanus Paullinus et Cancellarius Londinensis fuisse creditur circa a. 1470. Scripsit *contra Mendicantes*, *Visitationem Cleri* et *Petitiones Orationis Dominicae*. Balaeus Cent. VIII. 32. Pitseus c. 864.

THOMAS *Winchecumbus*, Wigorniensis, monachus Benedictinus Eueshamensis, aetatis incertae, dedit *Chronica sui coenobii*. Balaeus Cent. X. 92. Pitseus Append. Cent. IV. 69.

THOMAS *Winchelseus*, Anglus, monachus, nescio cujus aetatis, scripsit *Quodlibeta, Comment. in Logicam Aristotelis*, et *Sermones*. Lelandus c. 319.

THOMAS *Wintherton*, Lincolniensis, Eremita S. Augustini in coenobio Stanfordiensi, Theologiae Doctor Oxoniensis, et ordinis sui Provincialis circa a. 1392. Scripsit *super assertione Eucharistiae lib. I. Absolutionem contra Confessionem Wicleffi*, *Disputationes Theologicas* et *Sermones*. Lelandus c. 468. Pitseus c. 673. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 664.

THOMAS *Wodbrigius*, Historicus incertae aetatis, scripsit *de rebus Anglicis*. Pitseus Append. Cent. IV. 70.

THOMAS *Wolphius*, junior, Decretorum Professor Argentinensis, in litteris humanioribus non ineruditus, obiit Romae a. 1509 aetatis 34. Scripsit *Expositionem in Psalm. XIV.* Domine quis habitabit, Argent. 1508. *Epistola* ad Jacobum Wimphelingum cum Adolescentia Mantuani impressa est. *Chronicon* quoque *de rebus gestis urbis Argentoratensis* scribere aggressus est, teste Jac. Wimphelingio in Catalogo Episcop. Argent. p. 123. *Disputatio de nomine imperatorio* edita est cum Vita Catonis et Aurelio Victore, Argent. per Jo. Brus. 1504, 4. Gesnerus.

* Juvat hic ascribere ephitaphium viri huius docti a Beato Rhenano Salestatino conditum, quod legi impressum in vet. editione vitae Joannis Geileri Caesaremontani ab eodem Rhenano scriptae.

D. O. M.
Thomae Volphio juniori
Pontificis jurisperito
Priscae elegantiae facundiaeque
Studiosissimo
Quem tum immatura, quam
Subitaria morte Romae
Sublatum
Et Quirites et Germani flevere
Amici B. M.
Posuerunt
Vixit ann. XXXIII. Mens. IX.
Obiit ann. salutis MDIX.
Excriptum in aedibus
Shurerianis.

THOMAS *Wolsaeus*, Anglus, lanionis filius, Episcopus Lincolniensis, post Dunelmensis ac Wintoniensis, Archiepiscopus Eboracensis Angliae, Cancellarius, Cardinalis et Pontificis in Angliam Legatus tempore Henrici VIII. sec. XVI. de quo pleni sunt omnes historiarum libri. *Epistolae* ejus quaedam editae sunt a Martene et Durand Collect. ampliss. III. p. 1269.

THOMAS *Wright*, Anglus, professione Trinitarius Redemptionis Captivorum, in Academia Parisiensi Theologiae publicus Doctor, quam Academiam instante S. Lu-

dovico Rege, novis legibus scriptis, reparavit, ab Innocentio IV. anno 1244. Pontificatus II. in Concilio Lugdunensi evulgatus Presbyter Cardinalis Titulo S. Crucis in Hierusalem, et Archiepiscopus Tuamensis in Hibernia, doctrina et sanctitate clarus decessit anno 1249 aetatis 66 Kal. Novembris, cum posteris tradidisset *in Canticum Magnificat Commentaria* libris duobus, *in omnes Psalmos Davidicos* libros novem, totidemque *in Epistolam Pauli ad Hebraeos*. Libros item novem *in Magistrum Sententiarum*, librum unum *de incarnatione Christi contra Hebraeos*, et *Sermonum Adventualium* librum alterum. Haec Oldoinus in Athenaeo Romano p. 634.

THOMAS *de Zacchariis*, Cremonensis, Medicinae ac Philosophiae Doctor, linguae Graecae, Hebraicae, Syriacae ac Chaldaicae Professor, obiit octogenarius a. 1368 scripsit *de partu mulierum lib.* 5 *de coena et prandio lib.* 2. et quaedam ad rem medicam pertinentia ex Hebraeo transtulit. Arisii Cremona literata tom. I. p. 176.

THOMASELLUS *de Perusio*, ord. Praedicatorum circa a. 1285 scripsit *Commentarium in Magistrum Sententiarum*. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tom. I. p. 401. Jacobilli Bibl. Umbriae p. 261. Oldoini Athenaeum Augustum p. 316.

THOMASINUS *Aribertus*, vide supra *Thomas Aribertus*.

THOMASINUS *de Ferraria*, ord. Praedicatorum Theol. Magister circa a. 1390. Ejus sunt haec: *Thomasina s. Compendium librorum I. II. et III. S. Thomae in Sententias*, *Sermones Quadragesimales*, impressi Colon. per Jo. Koelhof, 1474 fol. *Sermones de tempore et Sanctis*. Quetif l. c. p. 700. Altamura Bibl. Dominicana p. 142. Aug. Superbus de viris illustribus Ferrariensibus p. 25.

THOMASUCIUS e Valle Macinaria juxta Nuceriam, tertii Ordinis S. Francisci, obiit Fulginiae, miraculis et prophetia celebris d. 15 Sept 1377 et Beatis accensetur. Praescripsit metrice *Ruinas multarum civitatum Italiae et tribulationem Ecclesiae*, antequam evenirent, et postea adimpletas, Fulginiae a. 1566 et 1627 cum ejus vita impressas. Waddingus de Script. Ord. Minorum. Jacobilli Bibl. Umbriae p. 261.

(329) Vide *Vita del B. Tomasuccio del terz' Ordine di S. Francesco descritta da Lod. Jacobilli, seconda ediz. Foligno. Alterii* 1644. 4. ibique prophetias rythmice, vernaculo vero sermone, quo tantum eas conscripsit.

THOMELLUS, vide *Tomellus*.

THOROMMACHIUS Episcopus, ex cujus Chronica Graeca collectus est liber IV. et VI. Collectionis Historicae Chronographicae, tom. II. Ant. Lect. Canisii part. 1. p. 195. Ostendit autem Vir Celeberrimus Jac. Basnagius in observatione praevia p. 151. neminem alium, quam Gregorium Turonensem intelligi. Nam *Toronacus* pro Turonensi saepius scribere solebant. Quae vero in Codice Petavii Senatoris Parisiensis sic leguntur: *Excerptum de Chronica Greg. Thoronaci;* ea Codex, quo usus est Canisius, sic immutavit: *Excerptum de Chronica Graeca Thoromachi Episcopi* Quae vero hoc libro narrantur, non Graeca sunt, sed Occidentalia, et quae plerumque in Francia contigerunt.

THURINGIAE Landgraviorum historiam dedit Anonymus, quem quidam Erpherphordiensem, alii Reinhardsbornensem monachum vocant, ab origine gentis usque ad a. 1426 editus a Jo. Pistorio tom. I. rerum Germanicarum p. 908 ex Codice in quibusdam auctiore et emendatiore a Jo. Georgio Eccardo in Historia Genealogica Principum Saxoniae superioris p. 351.

Nicolaus Marschalcus THURIUS. De hoc scripsi Dissertatiunculam a. 1733. Viro Amplissimo, Jo. Danieli Schadaeo, JCto, novos honores, quum ipse in supremo Provocationum consilio locum obtinuisset, gratulatus. Quia vero observavi, hoc schedion, neque Viro summo, Jo. Alberto Fabricio, neque Viro Illustri, Ernesto Joachim de Westphalen, qui nuper scriptores Cimbricos et Mecklenburgicos nobis dedit, notum fuisse, quamvis posterior quaedam de illo rescivisse videtur: totum illud hic repetere, et additionibus novis locupletare placet. Ante omnia vero notandum est, me multa debere Bibliothecae Historicae Ham-

burgensi, reliqua propria diligentia adjecisse: in novis vero additamentis quaedam Viro Celeb. Jo. Backmeistero debere, qui in Animadversionibus ad Annales Marschalci nostri quaedam de vita illius congesserat.

§. 1.
Patria Marschalci et Natales.

Nicolaus igitur Marchalcus patria Thuringhus est, id quod expressis verbis probat Equitum suo tempore doctissimus, Ulricus Huttenus, qui Elegiam ad Marschalcum nostrum scribens, Musam suam sub finem sic alloquitur: [a]

Haec ubi tradideris vati, mea Musa, Thuringo,
Ad mea, rescripto carmine, tecta redi.

Quod vero perpauci id huc usque perspectum habuerunt, caussa haec est, quod ipse Marschalcus se non *Thuringum*, sed *Thurium* scripsit. Nimirum ea labes tunc temporis viros eruditos invaserat, ut, quae Teutonica essent, contemnerent, et nomina peregrina potius eligerent. Sic Misnenses maluerunt esse *Mysi*, Saxones *Sacae*. Eodem modo noster *Thurium* se vocavit, quod nomen populus olim magnae Graeciae habuit, ut antiquitatis se gnarum ostenderet. Quaenam vero speciatim patria ipsius fuerit, huc usque nondum expiscari potui. Celeb. Hornius [b] eum ex gente Nobilium Marschallorum, qui olim apud Landgravios Thuringiae hoc dignitatis genus obtinuerunt, et Gosserstadium vicinasque aliquot villas dudum possident, oriundum esse tradere videtur. Quum igitur asserti sui rationem nullam adtulerit, rem interea in medio relinquendam esse puto, donec certiora dies doceat. Hoc addo, *Nobilissimum Thurium* vocari a Conrado Mutiano Rufo, [c] quumque illis temporibus tituli non essent tam vulgati, ac nostris, credibile utique est, ipsum ortu fuisse nobilem.

§. 2.
Erfurti et Wittebergae versatur.

Ad litterarum studia cum animum applicuisset, in Erfurtensi Academia iisdem incubuit, ubi Spalatinum habuit discipulum, *Artiumque Magistri* et *Juris Utriusque Baccalaurei* dignitatem obtinuit. Eo tempore Fridericus Sapiens, Elector Saxoniae, Academiam novam Wittebergae condebat, quam ille inter primos decoravit, sic, ut in albo inscriptorum nomen ipsius undecimo loco habeatur. [d] An ibi Jura docuerit, non satis audeo confirmare, quum nec nomen illius inter eos legatur, qui Juris utriusque Doctores ibidem renunciati sunt. Hoc a Marschalco nostro edocemur, Fridericum Electorem cum fratre Joanne saepius auditoria frequentasse: [e] id quod rarum est in Principibus, et hac occasione omittendum non erat.

§. 3.
Rostochii honores publici.

Patria vero ipsi non satis favisse videtur, quapropter exteris potius quam patria studia sua offerre coactus est. Docent hoc, verba Hutteni, qui ait, ipsum multa alibi mala sustinuisse: et demum in terris

[a] Edidit Huttenus inter alia *in Wedegum Loetz et filium ejus Henningum V. Juris Doctorem Gripesvaldi in Pomerania Querelarum libros duos. Francophordii cis Oderam*, 1510. 4 pl. 15. 1/2. Quod opusculum quum Cl. Burkhardus, scriptor Vitae Huttenianae, prorsus non viderit, pauca de illo monenda sunt. Huttenus ex Italia redux a. 1509 in Pomeraniam venit, ubi cum morbo et paupertate conflictabatur. Wedegus Lossius Cos. Gryphiswaldensis ipsum recipiebat, et quasdam pecunias subministrabat, sed indignis praeterea modis ipsum tractabat. Huttenus hujus rei impatiens pedibus iter Rostochium suscipit, sed non procul ab urbe aberat, quum Lossiani, satellites ipsum adgressi omnibus, quae secum habebat, spoliarunt. Ipse autem sic affectus Rostochium venit, ibique magno cum applausu docuit. Postea vero has Querelas edidit, quae nihil aliud sunt, quam Farrago variorum Carminum, ad Patronos et amicos missorum, in quibus alia quoque varia, quae ibi non quaeras, inveniuntur.

[b] *Horn Sächs. Hand-Bibl.* 1 *Theil* p. 99.

[c] Epist. XLII. in Tentzelii Suppl. II. hist. Gothanae p. 41.

[d] Sennerti Athenae Witteberg. p. 39.

[e] Marschalcus in praefatione ad Petri Ravennatis Compendium Juris civilis: *Audiunt te* (Ravennatem) *et D. Federicus Ro. Imp. Archimarschalcus: et D. Joannes germanus ejus, principes nostri Sassoniae illustrissimi: si quando per ocium rei suae publicae liceat.*

Megalopolitanis halcyonia invenisse (a). Roslochium enim abiit anno MDVII. a Ducibus Megalopolitanis, Henrico Pacifico et Alberto Pulchro, evocatus, non quidem ait Backmeisterus, ut Jus Civile, quam Canonicum ibidem in Cathedra Academica doceret, sed ut Historiam potius universalem studiosae juventuti traderet quae per annos XX. post obitum Alberti Krantzii in Academia laudata siluerat. Praeterea Ducibus laudatis fuit a Consiliis (b). Cancellarii quoque dignitatem laudatus Backmeisterus ipsi tribuit, de qua dubitare nollem; quum vero Epitaphium sileat, nullumque aliud adsit testimonium, imo, quum ex inferius dicendis constet, Casparum Schoneichium tunc Cancellarii dignitate funetum fuisse, cui Epitomen Germanicam Historiae Megalopolitanae dedicavit illam merito in dubium vocamus. In Miscellan. Rostochiensibus (c) exstat ipsum a. MDX. Rectore M. Henrico Crusemanno in album Rostochiense relatum fuisse, quod etiam dixit Backmeisterus, sed ex Querelis Huttenianis constat, ipsum hoc anno Rostochii jam domum, uxorem et munus habuisse. Nescio igitur, qui factum sit, ut tum demum apud Academiam nomen professus fuerit. Miscellaneis laudatis insertum est Scriptum publicum quod inscribitur *Lectionum pro Universitate Rostochiensi* a 1520 editum, ubi inter *Lectiones et exercitationes* in utroque Jure extraordinarias de nostro haec habentur: *D. Nicolaus Marescalcus Thurius utriusque Juris Doctor leget Hora duodecima convenientem in jure civili materiam juxta voluntatem studiosorum Et aliis temporibus non occupatis elucidabit Hystoriam aquatilium latine et graece.* Quum Scriptores Mecklenburgici pauca nobis de illo, praeter labores litterarios, de quibus paullo post memoratu digna reliquerint: hoc unum Spalatinus (d), discipulus ipsius, retulit, quod a. MDXXIII una cum aliis Legatis a Duce Megalopolitano ad Electorem Saxoniae missus fuerit. Quid vero ibidem peregerit, non additur. Plures legationes memorat Backmeisterus, sed nullius gesta singulatim refert.

§. 4.

Scripta Marschalci.

Plura de scriptis illius proferre possumus, quae quamvis aliorum scriptis satis celebrata, a paucissimis tamen ob raritatem summam visa sunt: idque partim ob antiquitatem, partim vero quia Rostochiensia suo sumtu imprimi curavit. Habuit enim in aedibus propriis typographum Erfurtensem, Guntherum Winterum, quem ipse aluit, et hoc modo commodum litterarum augere voluit (e). Quae igitur ex ingenii ipsius monumentis mihi cognita sunt, ea sequenti ordine enumerabo:

1. *Carmina de diva Anna et de moribus Archigrammateorum, cum commentario Georgii Burcardi Speltini,* h. e. Spalatini: exstant in Collectione Poëmatum Hesiodi Lactantii, Ovidii, Ausonii et aliorum, Erphordiae a. MDI. 4 impressa, cujus contenta jam olim Cel. Fabricio a me transmissa, ab hoc autem primum in Supplemento Bibliothecae Latinae, postea vero in ejusdem tomo III. relata sunt. Ipse liber exstat in Bibliotheca Paullina Lipsiensi.

2. *Libellus de Orthographia.* Erphordiae per Wolfg. Schenck, 1501, 4.

3. *Enchiridion Poëtarum*, libri duo. Erfordiae 1502, 4. Hunc librum nuper in auctione Gothana observavi, sed non vidi. Sunt tamen, qui Spalatino potius, quam Marschalco tribuunt.

(a) Huttenus lib. 1. Querelarum p. 40 ita de Marschalco:

Utque malis olim tulit ipse simillima nostris,
Dum leget, in promptu causa doloris erit.
Ulcere sorte tua, cui nunc fortuna secunda est:
Quem levat ex longo paria labore quies.
Utque tibi domus est, ut blandi muneris uxor,
Ut grave sub tanto Principe nomen habes,
Dignum illis animum gere etc.

(b) Germanice, pro istorum temporum simplicitate, se tantum scribit *Sr. Fürstlichen Gnaden Hofe Diever:* in praefatione Chronici rhythmici. Vide Bibl. Histor. Hamb. tom. II. p. 276.

(c) *Etwas von Rostockischen Sachen* a 1739 p. 785.

(d) Spalatinus Annal. tom. II. Menken. p. 630.

(e) *Stierbres Mecklenburgische Historie der Gelehrsamkeit* p. 75, 77 *und im Leben Hertzogs Magni* p. 20

4. *Praefatio in Petri Ravennatis Compendium Juris civilis. impressum Albiburgi pridie nonas Septembres. Anno a natali Christiano MDIII.* 4. Hunc librum ipse possideo. fortasse primum omnium, qui Wittebergae unquam sunt excusi (a) Typi sunt sati nitidi, sed nomen typographi non adparet.

5. *Bericht von dem zu Sternberg* 1491 *vorgelaufenen Juden-Handel. Rost.* 1510, 4. Est narratio de Clerico, qui hostiam consecratam Judaeis vendiderat, a quibus pessime accepta, hi vero deinde una cum sacrificulo suppliciis adfecti sunt (b). Opusculum illud postea latino sermone edidit, hoc ipsi rubrum praefigens: *Res a Judaeis perfidissimis in Monte Stellarum gesta, ad Illustres Principes Henricum et Albertum, germanos, Duces Mecklenburgicos inclitos.* Rost. MDXXII. 4. Nostro tempore illud propter raritatem rursum edidit Jo. Hubnerus Junior, J. U. L. Hamb. MDCCXXX. 4. pl. 6.

6. *Institutionum Reip. militaris ac civilis libri IX.* Sub finem haec leguntur: *Impressum feliciter in celebri urbe Rostochio in aedibus Thuriis Anno a Nat. Christ. MDXV. ad Cal. Maias.* fol. Cl. Bünemannus, hoc opus nuper una cum aliis venum exponens, pretium constituit octo imperialium.

7. *Cebetis Philosophi Thebani de fortunae instabilitate opus elegantissimum.* Sub finem haec leguntur: *Impressum Rostochii in aedibus Thuriis ad Calendas Febr. MDXVI.* 4. Continet plagulas IV.

8. *Historia aquatilium*, latine et graece, *Rostochii, in aedibus ipsius anno* 1520 *in folio: cum figuris, sed absurdis. Promittit Zoographiam et therion historiam, et ornithographiam, quae an praestiterit, nescio.* Haec Gesnerus in Bibliotheca, cui notitiam pleniorem hujus operis, leviter tantum ab aliis tacti, debemus.

9. *Annales Herulorum ac Vandalorum, libri VII. Rost.* 1521. fol. plag. 26. Hunc librum in Bibliotheca Regia Berolinensi oculis usurpavi, quo tempore Nobilis quidam Megalopolitanus ipsum manu sua describebat. Sub finem additae sunt Annotationes quaedam Grammaticae vocum Latinarum et Graecarum, non ubivis occurrentium, quae non satis versatos remorari poterant, rogatu Valentini Stoientini, Equitis Pomerani, et JCti Gryphiswaldensis, conscriptae. Notitiam sufficientem contentorum hujus libri dat Bibliotheca Historica Hamburgensis (c). Typi non sunt admodum elegantes, minoris formae: graeca non satis sese commendant, et accentibus destituuntur. Judicant, qui perlegerunt, Auctorem satis bene scribere, sed ita, ut vitio seculi sui laboret, neque ad hodiernas Historicorum accuratiorum rationes sic exigendus. Postquam hic liber diu inter rarissimos habitus fuit, optime de illo meritus est Vir illustris, quem modo laudavimus, Ernestus Joachimus de Westphalen, Serenissimi Holsatiae Ducis Cancellarius, qui illum tomo I. Scriptorum Cimbricorum et Megapolensium recudi jussit p. 165 et annotationibus quibusdam illustravit.

Horum Annalium extat Versio vernacula Eliae Schedii, quam Vir Illustris ad latus textus Latini poni voluit. Haec textum Latinum, utpote qui obscuritatem singularem affectavit, ita explicat, ut Lector in eruditione antiqua non satis exercitatus non detineatur.

Quum vero Annales Marschalci ultra annum 1521 non procederent, laudabilem operam suscepit Sebastianus Backmeisterus, Verbi divini Minister in Ecclesia Travemundensi, qui illos Lingua Latina usque ad a. 1713 continuavit. Invenies operam ejus in Collectione laudata p. 339.

(a) Alium, qui anno sequente Albiori prodiit, in Bibliotheca Scholae nostrae Crucianae conspiciendum, memorat Cl. Beyerus in Epist. de Bibliothecis Dresdensibus.

(b) Ex Marschalco sua desumserunt, quotquot deinceps hujus negotii meminerunt, ex quibus praecipue nominandi sunt Dav. Henr. Koepkenius in fabulosa Megapoli p. 104 seqq. Henr. Ascanius Engelke, diss. de hostia, Sternbergae a Judaeis confossa et cruentata. Lip: 1699, 4. *Dav. Francks Bericht von der Hostie zu Sternberg-Rost.* 1721, 4 et quos Koepkenius cum Franckio magno numero citat.

(c) Tom. II. p. 261 seqq. Adde *Stiebers Historie des Mecklenb. Gelehrsamkeit* p. 76, 77.

Hujus filius Joannes Backmeisterus, Medicinae Doctor et Professor Tubingensis, nec non Archiater Bado-Durlacensis, Animadversiones Genealogico-Chronologico-Historicas in hos Annales elaboravit, quae ibidem locum in hac Collectione invenerunt p. 453.

10. *Chronicon Principum Megapolensium*, libri V. rhythmis germanicis. Exstat ibidem p. 561 et antea impressum non fuerat.

11. *Vitae Obetritarum* cum *Commentariis in libros gestorum Obetritarum*, ineditae hucusque occurrunt tomo II. Operis laudati, p. 1502 ex Codice Bibl. regiae Holmiensis descriptae.

12. *Deflorationes Antiquitatum ab origine mundi.* Rost. 1522 fol. pl. 16. Est Compendium historiae universalis, cujus synopsin recensent Hamburgenses (a), qui simul observant, ipsum Annio Viterbiensi multum tribuere, et nomen *Deflorationum* ab ipso quoque petiisse. Et hoc opus publico reddidit Illustris Westphalius tomo I. Operis laudati p. 1419.

13. *Ein Auszog der Meckelburgischen Chroniken.* Hic titulus est libelli plagulis V. in folio, procul dubio in aedibus Thuriis impressi. In altera facie tituli leguntur haec verba: *Der Meckelburgischen Chroniken ein Kostbarlicher Auszogk von Doctore Nicolao Marescalco Thurio, deme Erbarn vehesten und gestrengen Hern Caspari von Schoeneychen, der durchleuchtigen hochgebornen Fursten und Heern, Hern Heinriches und Hern Albrechts Gebruder, Herzogen zu Mechkelburg, Fursten der Wenden, grauen zu Swerin, der Lande Rhostoch und Stargard Herren, Canczler etc: zw geschrieben.* Hunc libellum ipse possideo.

14. *Epistola ad Spalatinum*, Brandenburgi a. 1505 data edita est a Celeb. Kappio praef. ad Beehrii Hist. Meclenb. p. 15.

§. 5.

Judicia de eo.

Ex his igitur adparet, quid de Marschalco nostro judicandum sit. Certe pro fato istorum temporum fuit non eruditus solum, sed inter Deos majorum gentium jure suo collocandus. Utriusque sane linguae studiosus fuit, Latine scripsit satis eleganter, Poëticam artem tractavit non infeliciter, Historias legit et ipse quoque scripsit, Jus civile docuit, Principibus suis consilio adfuit. Sic igitur de eo judicant, qui ex aequo judicare didicerunt, qui tamen id simul addunt, veritatem sectantes, Marschalcum nostrum ex istorum temporum conditione dijudicandum esse, quibus studia literarum in Germania post diuturnam barbariem prodire quidem coeperunt, sed plenam messem ostendere nondum potuerunt. Vitium certe seculi erat, quod nonnunquam oratorem potius, quam historicum agit, quod in rebus majoris momenti non satis accuratus fuerit, quod ad Geographos Graecos saepe numero sine caussa, et tantum eruditionis ostentandae gratia, provocaverit (b). Huttenus nostro quoque Cosmographiae studium tribuit, cum Musam suam ad Marschalcum ablegatam sic adloquitur:

Invenies illum placidas tractare sorores,
Invenies gravium volvere scripta virum.
Et jam forte vagas depingit in ordine terras,
Cumque mari silvas, flumina, rura, lacus;
Et gentes, quavis coeli regione repostas,
Totque urbes graphico digerit in radio.

In margine additur: *Marschalcus Cosmographus.* Fortasse Marschalcus tunc privata opera hujusmodi litteris incubuit, aut studiosam juventutem eas docuit: in publicis enim monumentis tale quid ab ipso praestitum esse non constat.

§. 6.

Mors et Sepultura.

Tandem fato suo functus est Marschalcus noster, et exuviae ejus templo monasterii Dobberanensis illatae sunt. Unde, quantum apud Principes suos gratia valuerit, vel ideo conjicimus, quia locus ille sepulturae ipsorum Principum alias destinatus fuit.

(a) *Hamb.* Bibl. Hist. pag. 277.

(b) *Stiebers Mecklenburgische Kirchen Historie,* p. 225, 512, 515. Adde judicium illustris Westphalii in praefatione, quod cum hoc meo fere in omnibus convenit.

Monumentum ipsi sequens poni jussit Henricus Pacificus:

NICOLAO MARSCHALCO THURIO, et literarum et linguarum omnium Viro Doctissimo, Jurisprudentia insigniter claro, tanquam bene merito, HENRICUS, Megalopyrgensium Dux, Gratissimus Princeps, monumenta posuit.

Hoc Nicolai habitant Marschalci funera saxo,
Henricus Princeps haec monumenta dedit.
Henricus Princeps, quo non modo sanctior alter,
Et Megalopyrgos Vandalicosque regit:
Omnia consiliis cum multa pace gubernans,
Doctorum ut semper, sic, Nicolae, tuis.
Hic merito fumus tanto sepelivit honore,
Virtuti gratus inclytae et officiis.

Moritur Rostochii die 12 Jul. MDXXV. (a)

TIBERIANUS, Baeticus, s. Hispanus, haereticus, sectator Priscilliani, scripsit *Apologeticum*, sed tumescenti sermone. Hieronymus de viris illustribus c. 123. Vixit seculo III. inclinante.

TIBERIUS *Bacillerius*, Bononiensis, Philos. et Med. Doctor, Bononiae, Ferrariae, Patavii, Papiae et alibi Philosophiam docuit circa a. 1490. Ejus prodierunt sequentia: *Lectura in tres libros Aristotelis de anima, et parva naturalia, et libros Averrois de substantia orbis, et in duos libros de generatione et corruptione*. Papiae 1503 fol. *In octo libros de Physico auditu, et in librum de Coelo Summa*, ibid. 1509 fol. *In universam Aristotelis et Averrois Dialecticam*, ib. 1512. fol. Bumaldi Minerval Bononiense p. 222. Marchesii monumenta virorum illustrium Galliae togatae p. 77.

TICONIUS, vel *Tychonius*, Afer, Donatista, qui tamen contra Donatistas scripsit, ut monet Augustinus de doctrina Christ. III. 30. et Epist. 48 al. 93 quo posteriore loco *Narrationem* illius exhibet. *Septem* ejus *Regulae de explicatione Sacrae Scripturae* MS. sunt in Bibl. Benedictinorum Florentiae et S. Victoris Parisiis: Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 416. 1375 impressae in Orthodoxographis Grynaei et Bibliothecis Patrum.

Regulae XII. de concordia Evangelii MS. in Bibl. monasterii B. M. de Becco: Montfaucon p. 1253. Guidonis Ebroicensis, ord. Praedicator. a. 1290 annotatione ad Tichonii regulas memorantur a Sixto Senensi et aliis.

TIDERICUS *Lange*. Vide supra T. IV. p. 526.

TIGERNACUS, auctor *Annalium Hiberniae*, quos usque ad a. 1088 perduxit. Eos, et continuationem Anonymi, manuscriptos habuit Waraeus, prout ipse testatur de Scriptoribus Hiberniae p. 51. Adfuerunt quoque in Bibl. Jo. More Episc. Norvicensis, teste Montefalconio in Bibl. MSS. p. 689 et ante hunc in Bibl. Tenisoniana, ubi p. 18. *Tibernanus* scribitur.

Nicolaus TIGRINUS, *Lucensis*, *de vita Castrucii Castracani* MS. in Bibl. Vaticana, teste Montefalconio p. 86. Vide NICOLAUS *Tegrimius*.

TILMANNUS de *Aquisgrano*, vel *Aquensis*, etiam de *alto lapide* dictus, ordinis Carmelitarum Prior provincialis inferioris Germaniae, docuit Parisiis et Coloniae circa an. 1360. Scripsit *Super Sententias lib. IV. In Evangelium Matthaei Lecturam*, *Quaestiones disputatas* et *Sermones*. Trithemius de viris illustribus Germaniae p. 30 de scriptor. Eccles. c. 636 de script. Carmeliticis p. 79 b. Swertii Athenae Belg. p. 606.

TILMANNUS *Dulmaniensis*, Vestphalus, ord. D. Augustini Canonicus, Drutenhusensis monasterii Priorem vocat Marraccius, Trithemio Praepositus coenobii D. Christophori in Ravengisburg. (auf dem Hundsrück) Scripsit volumen de laudibus beatiss. Virginis praenotatum, *Corona Virginis*, item super Domini verbis, *Nisi quis conversus fuerit, sicut parvulus*, Tractationem uberem. Librum *de vinea spirituali*. Alium *de Novitiorum Institutione*. *Parva* quoque *exercitia spiritualia*. Vivebat Eisingreni ann. 1477. Possevinus tomo II. Apparatus p. 497. Trithemius c. 871. Hippol. Marraccii Bibl. Mariana tomo II. p. 422.

TIMANNUS *Remenerius*, Guernensis, scripsit *Libellum regiminis et constructionis*,

(a *Stiebers Mecklenb. Hist. der Gelehrf.* p. 77, 78. *Hamb. Bibl.* p. 270.

qui a Jo. Finctio Paulinensi recognitus prodiit Parisiis apud Jo. Gaulthier 1511, 4.

TIMO, Praepositus monasterii Kaminatensis in Westphalia circa a. 1239 scripsit *Chronicon monasterii sui*, quod ab Herboldo de Haselhorst continuatum an. 1481 oculis usurpavit Greg. Wittehenne, prout ipse testatur in continuatione Chronici Huxariensis Petri Visselbeccii p. 135.

TIMOTHEUS *de Totis*, Mutinensis, ord. Praedicatorum, sub finem sec. XVI. caetera obscurus. Scripsit *Orationem de funere Rev. Patris ac excellentiss. Doctoris Magistri Ludovici de Ferraria, totius ord. Praed. Procuratoris dignissimi*, sine mentione anni et loci in 4. impressam.

TIMOTHEUS *Veronensis*, Canonicus regularis Bononiae a. 1453. *Epistolam* scripsit, ad singulos Italiae principes, quos nominatim hortatur, ut suis copiis in Turcam, qui nuper urbe CP. potitus erat, contendant. Exstat tomo III. Codicis diplomatici Pezio-Hueberiani p 367-378. *Apologia ad Antianos Parmae de Stephano monacho non restituendo parti seculari*, et *libri II. in sanctam rusticitatem litteras impugnantem* MSS. adsunt in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon l. c. p. 98, 119, 141. *Epistolas* idem in Indice Auctorum praefixo memorat, sed numeri non respondent.

* *Timotheus Maffeius* Veronensis Archiepiscopus Ragusinus. Plura scripsit, quae singula enarrat Cl. Scipio Maffeius in suo opere *Verona Illustrata*. Sunt vero: *Dialogus*, in quo de Monachorum studiis disquirit, quae scilicet Monachum deceant. Inscribitur *In sanctam rusticitatem literas* impugnantem. Dirigitur opus Nicolao I. Pontifici, et duobus libris absolvitur, Eius praefationem Maffeius vulgavit in eodem opere hortatoriam ad Italiae principes cuius hic Bibliothecae author meminit. *De confessionibus et poenitentia. Guarinum de obscuritate vocabulorum. Ad Nicolaum V. Epistolam*, qua oblatum sibi Mediolanensem Archiepiscopatum deprecatur. Hanc epistolam praefixo nomine Bartholomaei Cotta Canon. Lateran, vulgavit Ughellus T. IV. pag. 259. sed in MS. Cod. Strozziano Florentiae Timotheo vero authori restituitur. In Bossii Epistolis Ep. 5. laudatur Timothei opusculum ad Alphonsum Aragonium, et in ep. 26. Oratio eius nescio quae. Extat denique eius *in detractores magnificentiae Cosmi Medices Dialogus*, qui publicam lucem aspexit in Lamii Deliciis Erudit t. XII. 330, in quo *F. Pauli Attavanti* Dialogus et *F. Dominici Corellae Theothocon. Flor.* 1742.

TINDARUS *Alphanus*, Perusinus, frater Accursii sive Bonacurtii JCti, et pronepos Bartoli. Lector Juris civilis in patria, scripsit Dialogum *de testibus variantibus*, item *de compensationibus*. quae duo opera inserta sunt Oceano Juris, vol. III. fol. 96, 123 et *de decimis*. proavi quoque Responsa eo ordine, quo nunc habentur collocavit. Pancirollus de claris Legum interpretibus II. 67. Jacobilli Bibl. Umbriae p. 258.

* *Dialogus de testibus variantibus* diu antequam ederetur in Oceano Juris, prodierat loco et anno incertis. Extat in Bibliotheca Felini. qui sua manu ad oram adnotavit: *Mirabilissimus et optimus*, et illud vero seorsum lucem viderat impressum Senis An. 1493.

TIRECANUS, Episcopus Hibernus, S. Ultani discipulus, post medium seculi VII. scripsit *libros II. de rebus gestis S. Patricii*, quorum haec est inscriptio: *Tirechan Episcopus haec scripsit ex ore. vel libro Ultani episcopi. cujus ipse alumnus vel discipulus fuit.* Suo tempore adhuc MSS. extitisse testatur Waraeus de Script. Hiberniae p. 23 cui haec debentur. Usus eodem non semel est Usserius in Antiquitatibus Ecclesiarum Britannicarum. cujus loca congessit et exscripsit Jo. Colganus in Triade Thaumaturga Hiberniae p. 196 sqq. Adde Acta Sanctorum Antverpiensia tomo I. Julii p. 631 et Colganum p. 217. 218.

Joannes TISSERANDUS, ord. S. Francisci, Doctor Theologus. Parisiis a. 1494 vel sequenti ordinem mulierum poenitentium instituisse dicitur. Scripsit *Acta Berardi de Carbio*, et aliorum quinque martyrum, ord. S. Francisci, qui a. 1220 in Mauritania occisi sunt. Habentur in Actis Sanctorum tomo II. Jan. p 65.

TITIANUS, Episcopus Tarvisinus, seculo

incerto. Quamvis enim Ughellus tomo V. Italiae sacrae p. 489 ipsum circa a. 400 floruisse tradit, tamen hoc certum est, Vindemialem a. 484. Collationi Episcoporum Catholicorum cum Arianis disputantium interfuisse. Vide Papebrochium tomo II. Junii pag, 180. Scripsit *Vitam Florentii et Vindemialis.* Episcoporum ex Africa per Hunericum ejectorum, quae habetur in Actis Sanctorum tomo I. Maji p. 270.

TITUS CASTRITIUS, Rhetor seculi II. de quo vide Baelium in Lexico lit. C.

(331) Romae Rhetor sui temporis praestantior, vir gravis Imp. Adriano charus et quem per verba A. Gellii, discipuli sui, non autem scripta, novimus.

TITUS LIVIUS, *Forojuliensis*, aliis *de Fralovisiis*, sive verum nomen sit, sive fictum, gratiosus fuit Humfredo, Glocestriae Duci, fratri Henrici V. Scripsit *Vitam Henrici V. Regis Angliae*, quam cum aliis eo pertinentibus edidit Thomas Hearne, Oxoniae 1716, 8. Adde Giornale de' Letterati d'Italia tomo XXVIII. p. 400. Ex his emendanda sunt, quae Fabricius supra de patria perperam posuerat T. IV. pag. 560. reliqua bene se habent.

TITUS *Vespasianus Strozzius*, Ferrariensis. Poësi et armis a. 1470 claruit. Hercules Estensis Ferrariae Marchio eo Praeceptore usus est, et Professores literarum illum velut Maecenatem suspexerunt. Varios *Carminum Latinorum* libros scripsit: Marchesii monumenta virorum illustrium Galliae togatae p. 101.

* *Titus Vespasianus Strozius* non Ferrariensis ut per errorem hic, sed Florentinus cum pariter inter Florentinos viros doctos recenseatur ab Aurelio Marturanensi Episcopo in oratione Funebri in Laurentium Medicem Neapoli habita: haec enim ille agens de viris doctis Florentinis: *Titum Stroccium in scribendis elegis Tibullo Propertioque parem.* Praeceptore Guarino Veronensi usum ait, simulque eius in carminibus elegantiam celebrat Ianus Pannonicus in Panegyrico eiusdem Guarini hoc terno carmine.

Sed Titus hac ipsa longe perfusior unda
Seu lituo pugnas, cythara seu cantet amores
Intexens Paphiae laurum Parnasida myrto.

TOBIAS, illustri familia in Cantia natus, ord. S. Benedicti, Cantabrigiae Graecam et Latinam linguam docuit, post Episcopus Roffensis fuit circa a. 726. Scripsit *Homiliarium* et *Epistolas ad diversos.* Lelandus c. 63. Balaeus I. 96. Pitseus c. 91.

* TOBIAS *Veronensis* Sigismundi Malatestae Poeta, Guarini Veronensis discipulus ut lego in Panegyrico Guarini a Jano Pannonio carmine adstricta oratione scripto.

Hinc Aganipaeo Tobias fonte rigatus

Scripsit de rebus gestis a Sigismundo Malatesta, quos Commentarios summe elegantes esse ex aliorum relatione sibi compertum scribit Franciscus Barbarus in Ep. 225. ad Phoebum. Huius operis meminit nemo, ne Cl. quidem Scipio Maffeius in sua *Verona Illustrata* p. 2. ubi de Tobia in classe poetarum Latinorum. Eundem credo Tobia a Burgo cuius Epistolam ad Isottam Nogarolam in M. S. Cod servari ait Maffeius ibid. Eius pariter est oratio ad Franciscum Barbarum Veronensem Praetorem quam ex Veronensi Cod. idem Maffeius laudat eiusque excerpta dat Emin. Card. Quirinus in *Diatriba praeliminari ad Epistolas Barbari.* Ex alio Codice MS. apud eumdem Maffeium rescimus carmen ab eo scriptum, cui titulus *Isottaeus*; sunt autem libri tres Elegiarum in laudem Isottae Ariminensis, quos typis editos Parisiis asserit idem Maffeius, sed et multo auctiores servari in Cod. Veronensi affirmat, in quo pariter Tobiae poetae Veronensis nomen legitur, cum in editis nullum extet nomen adscriptum. Hunc denique esse censeo Tobiam, quem Nestor Dionysius Novariensis in suo Vocabulista inter scriptores, quibus ipse usus est, et saepe in opere illo emendavit, accenset.

TOMELLUS, Balduini cognomento Montani, Flandriae et Hannoniae Comitis Secretarius, scripsit *Historiam Hasnoniensis monasterii*, ord. S. Benedicti ad Scarpim fluvium in dioecesi Atrebatensi, a Balduino laudato a. 1070 fundati. Exstat in Edm.

Martene et Urs. Durand Thesauro novo Anecdotorum tomo III. p. 777. Val. Andreas in Bibl. Belgica p. 840 cum Sweertio eum monachum *Elmonensem* vocat, et de monasterii *Elnonensis* fundatione scripsisse tradit Sweertius in Athenis Belgicis p. 695. ipsi quoque tribuit *Vitam Balduini, Insulani Comitis.* Adde Jac. Meyerum in Annal. Flandriae a. 1070.

* Tomellus Monachus Husnoniensis nullam dedit Historiam Abbatiae Elnonensis, quamvis, id asserit Sweertius hic a Bibliothecario productus: Forte enim Codice MS. Sweertius legerat pro *Hasnoniensis Elnonensis* oscitatione quadam, quae exemplo non caret. Hinc factum ut novi Chronici author haberetur. Authores Historiae Literariae Galliae T. VIII. p. 146. suspicantur Historiam hanc Abbatiae Hasnoniensis hiulcam esse in editis, et forte illi deesse quidquid excurrit Historiae ab anno 1070 usque ad obitum Rollandi Abbatis, cuius elogium hic a Tomello legitur, nempe ab A. 1070. usque ad A. 1085.

TOMICHUS, rerum Aragonensium scriptor, qui res cum Gallis gestas ad a. 1390 scripserat. Citari hunc video a Joanne Mariana lib. 18 c. 14 nondum tamen, quod sciam, typis evulgatum. Haec Andr. Schottus Bibl. Hispan. p. 352.

TONANTIUS, vide infra, VITALIS.

TORMUNDI, monachi Claraevallensis, sec. XII. *Epistolae* de Bernardo Sanctis adscripto, extant tom. VI. Opp. Bernardi p. 1359.

TORTARIUS, vide, RODULPHUS *Tortarius.*

Franciscus TOTI. Perusinus, ord. Minorum, circa a. 1326 jussu Joannis S. Theodori Cardinalis Diaconi scripsit Tractatum *de potestate Ecclesiae*, qui est in Bibl. Colbertina. Oudinus tomo III. p. 880.

TRANQUILLVS *Parthenius Andronicus*, natione Dalmata, in Academia Lipsiensi habuit Orationem *de laudibus Eloquentiae*, quae ibid. a. 1518, 4 typis excusa est. Alia Oratio *contra Turcas ad Germanos* prodiit Augustae 1518, 4 pl. 3. Viennae 1541. Lovanium profectus est ad visendum Erasmum. Vide Czwittingeri Hungariam litteratam p. 16. Leichium de origine Typographiae Lipsiensis p. 39.

TRASIMUNDUS, vel potius *Traymundus*, non Abbas, sed monachus Claraevallensis, circa a. 1180 scripsit *Librum de arte dictandi* collegit quoque *Epistolas Petri* et *Henrici*, Abbatum Claraevallensium: inter quas *duae* ipsius Trasimundi habentur in Bibl. PP. Cisterciensi tomo III. p. 259 et 261. Car. de Visch Bibl. Scriptorum ord. Cisterciensis p. 313. In codice Bibl. S. Germani scribitur *Transmundus.* Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 1138.

TRIBRARCHI Mutinensis *Epistola ad Thomam, cambiatorem Bononiensem, ad Bonijacobum, Patavinum poëtam, Excusatio ad d. Borsiam Ducem, quod carmina sua non sint scripta in bona charta, neque miniata: in Guil. Macrum, pictorem optimum; Epitaphium in Barthol. de Jacobaeis Pado demersum a.* 1461 ex MS. Bibl. Juliae manu Frid. Besselii descripta extant in Bibl. Regiomontana. teste praefatione ad hujus Besselii Miscellaneorum Philologico-Criticorum Syntagma.

TRIFOLIUS Presbyter circa a. 520 scripsit *Epistolam ad Faustum Senatorem contra Joannem Scytham monachum*, editam primum in Conciliis Labbei, postea tomo II. Harduini p. 1460.

TRIPARTITA Historia Ecclesiastica vocatur eo, quod ex tribus graecis Scriptoribus, Sozomeno, Socrate et Theodorito, ab Epiphanio Scholastico in latinum translatis, a Cassiodoro collecta et conscripta fuit. Eaque ducitur a temporibus *Constantini M.* usque ad *Theodosium* juniorem, sive ab a. 306 ad 441. Et olim quidem plus valuit, quam hodie, cum ipsos illos triumviros habemus, nec tantum eorum fontes adire, sed meliorem etiam, quam quae illius est Epiphanii, versionem legere, et usurpare possumus. Continuata est a Sigeberto Gemblacensi usque ad a. 1113 atque hujus laborem excepit ac persecutus est Robertus, abbas S. Michaëlis de Monte usque ad a. 1147. Editio Francof. 1588 fol. in eo praestat prioribus, quod, adhibitis aliquot vetustissimis exemplaribus, a mendis prope infinitis repurgata, narrationibusque anni

a nato Christo in margine adjecti sunt. Haec Jo. Fabricius Bibl. Fabricianae part. II. p. 443.

TRISTANUS *Caracciolus*, Neapolitanus, nobili genere natus circiter a. 1439 privatus vixit usque ad annum fere 1517. Scripta ejus sunt haec: *Vita Johannae I. Reginae Apuliae, Vita Serzanis Caraccioli magni Seneschalli, Joh. Bapt. Spinelli Cariati Comitis Vita, ad Ferdinandum illius filium: De varietate fortunae: De inquisitione Epistola: Genealogia Caroli I. Siciliae regis: De Ferdinando, qui postea Rex Aragonum fuit, ejusque Genealogia: Nobilitatis Neapolitanae defensio. ad Legatum Reipublicae Venetae*: quae edidit Muratorius S. R. Ital. tom. XXII. p. 1. seqq. Sequentia sunt inedita: *Disceptatio quaedam priscorum cum junioribus de moribus suorum temporum: Oratio ad Alphonsum juniorem: De inconstantia De cujusque vanitate in loquendo: Epistola de statu civitatis Neapolis: Plura bene vivendi praecepta, ad filium: De funere Ferdinandi I. Epistola: De vita Auctoris pauca quaedam: Joviani Pontani Vita brevis: Didonis Reginae Vita: Penelopes castitas et perseverantia: Quid sit in tot variis artibus junioribus amplectendum: Opusculum ad Marchionem Atellae: De Sororis obitu: De concordia, et de ineundo conjugio: Ordo servandus a militibus Hierosolymitanis in electione magni Militiae Magistri.* Adde Toppii Bibl. Neapolitanam p. 363 et Acta Eruditorum 1733. p. 384.

TRISTANUS *de Sylva*, Civitatensis, eques nobilissimus, sub finem sec. XV. *de rebus gestis Ferdinandi Catholici et Isabellae* scripsisse refertur a Marineo Siculo lib. XX. princ. et Steph. Guiribajo in Compend. historiarum Hispaniae XVIII. 1. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. X. 16. n. 889.

Nicol. TRIVETUS, vide supra NICOLAUS.

TROIANUS Episcopus Santonensis in Gallia circa a. 540. *Epistola* ejus ad Eumerium Episcopum Namnetensem, *de puero, qui, an baptizatus esset, nesciebat*, occurrit in Conciliis Harduini tomo II. p. 1434.

TROILUS *Malvetius*, Bononiensis, J. U. D. Collegiatus circa a. 1446. Scripsit *de Episcopi dignitate, Consilia, Tractatus in materia commendae beneficiorum*. Reliqua extant in Oceano Juris, *de Sortibus*, tomo XI. part. 2. p. 598 (al. edit. tom. X. fol. 141) *de Oblationibus*, tomo XIV. p. 136 *de Sanctorum Canonizatione*. ibid. p. 97 (al. edit. tomo VI. fol. 179.) Separatim prodiit Bonon. apud Ugonem de Rugeriis 1487 fol. Adde Bumaldi Minerval Bononiense p. 224.

* Ex consiliis eius in beneficiaria extat typis editum sine loco et anno *Consilium in materia Commendae Beneficiorum et Tractatus de sorte.*

TROTULA, quae et *Erotis* dicitur, cujus *Curandarum aegritudinum mulierum ante, in et post partum liber* exstat cum Medicis antiquis Ven. apud Aldi filios, 1547 f. p. 71.

TRUMHERUS, Anglus, regum Northumbrorum prosapia ortus, primum in Scotia monachus, deinde in coenobio Gedlingensi non procul a Richmondo, Abbas, tandem Episcopus Richfeldensis circa a. 700. Scripsisse dicitur *de Officiis Ecclesiasticis*. Lelandus c. 58. Balaeus Cent. I. 89. Pitseus c. 78.

TRUSIANUS *Valorius*, ab aliis perperam *Cursianus*, *Drusianus* vel *Torrigianus* dictus, patria Florentinus, Medicus insignis, post, quia fortuna curationibus medicis respondere noluit, ordinem Carthusianum professus circa a. 1370 scripsit *super Avicennae praefationibus*, et *super Tegni* (Arte) *Galeni*. Poccicantii Catal. Script. Florentinor. p. 165. Symphorianus Champerius de Script. Medicis Theod. Petreji Bibl. Cartusiana p. 294.

(332) Adde Phil. Villani Vitae Illustr. Florentinor. Ven. 1747 et Florentiae 1847. Fr. Bocchii Elog. I. 22.

TRUSTANUS, aliis *Turstanus*, Henrici Angliae Regis Sacellanus, post a. 1119. Archiepiscopus Eboracensis, deinde monachus Cisterciensis in coenobio Fontanensi apud Rippon, oppidum agri Eboracensis, obiit circa a. 1140. Scripsit *de origine coenobii Fontanensis, de suo Primatu ad Calixtum II. Papam, Contra Anselmum juniorem*. Pitseus c. 196. Car. de Visch. Bibl. Scriptor ord. Cisterc. p. 313. Oudinus tomo II. p. 1122.

Jodocus TRUTVETTER, a patria vulgo *Isenacensis* dictus, Theologiae Licentiatus et liberalium artium Professor Erfurti, a. 1501. Lutherum albo Academiae inscripsit, mortuus a. 1519. Ab hoc primum didicit Lutherus, solis Canonicis libris deberi fidem: quamvis in reliquis a Luthero dissenserit. Ejus nota mihi sunt haec:

Summa totius Logicae, Erf. 1501, 4.

Epitome Logicae, ibid. 1507, 4.

Breeiarium Dialecticum, ibid. 1500, 4.

Opus majus de Logica, quod Nic. Marschalcus Thurius epigrammate ornavit.

Systema Physicum, quae duo memorat Paulini in Annal. Isenacensibus, a me non visa. Confer Fabricii Centifolium Lutheri p. 19, 20 ubi hoc nomen restituendum, quod operae satis corrupte expresserunt.

Franciscus de TUDERTO, vero nomine *Franciscus de Aptis*, patria Tudertinus circa annum 1340 fuit Episcopus Corfiensis, a. 1348 ad Ecclesiam Clusinam translatus, a. 1353 ad Cassinensem, a. 1356 ad Florentinam, tandem R. E. Cardinalis, Avenione moritur peste a. 1361. Scripsit tractatum *de quarta canonica piorum legatorum debita Episcopo*, qui MS. est in Bibl. Colbertina. Reliqua ejus gesta, quae huc non pertinent, enarrat Oudinus t p. III. 961. Ughelli Italia sacra t. I. 576. III. 149, 641.

TUNDALUS, alias *Tungalus*, Hibernus, patria Cassellensis, vel, ut alii volunt, Corcagensis, a. 1159 in ecstasin raptus *Apparitiones* miras recitavit, vel etiam descripsit, quae habentur in Joannis Tinmouthensis Sanctilogio MS. Vincentii Beluacensis Speculo Historiali XXVII. 88 in Bibliotheca Vaticana et Oxoniensi. Waraeus de Script. Hibern. p. 55, 56. Bern de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 79. Cartusianorum ordini adscribit Possevinus, nescio quo jure, hinc de ipso etiam evolvantur Theod. Petreji Bibl. Cartusiana p. 296. Car. Jo. Merotii Theatrum Chronol. Ord. Cartusiensis p. 70.

TULLIUS *Dacus*, aliis *Julius*, Ord. Praedicatorum sec XIV. reliquit *Lecturam super XII. Prophetas minores*, *Tractatum de potentiis animae*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 729.

TURCIUS RUFUS *Asterius* quis fuerit, constat ex adnotatione ad calcem Codicis antiquissimi Georgicorum Virgilii, in Bibl. Vaticana occurrentis, quae sic habet: *Turcius Rufius Apronianus Asterius V. Cl. et inlustris ex Comit. Domesticor. protect. ex Comit. privat. largit. ex Praefecto Urbis Patricius, et Consul. ordin. legi et distinxi Codicem Fr. Macharii V. Cl. non mei fiducia, sed ejus, cui ad omnia sum devotus arbitrio. XI. Kal. Maias Romae.* Fuit autem ille Codex scriptus circa tempora Valentis vel Theodosii. Vide Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 318. Idem Carmina Sedulii collegit et edidit, de qua re Barthius Advers. II. 2. Norisius in Cenotaphio Pisano diss. 4. c. 2 p. 451 s. et editio Sedulii Cellariana p. 10.

(333) Florentiae anno 1741. in 4. literis uncialibus curante cl. P. Francisco Fogginio Med. Laurenitanus Vergilii Codex a Turcio revisus diligentissime in lucem prodiit. Romae autem anno 1763. Vaticanus iste cum Italica versione P. Antonii Ambrogi.

TURGOTUS, Anglus, primum Monachus, post Prior Dunelmensis, tandem an. 1109. Episcopus S. Andreae in Scotia, obiit a. 1115. Abbatem Wiremuthensem fuisse dicunt Pitseus et Balaeus, verum e chronico Forduni tomo III. p. 500 et 551 ostendi potest, ipsum e Priore factum esse Episcopum. Vitam ejus dedit Simeon Dunelmensis de Gestis regum Anglorum ad annum 1074. Scripsit sermone patrio *Vitam Malcolmi Regis*, *Vitam Margaritae Reginae*, et *de Regibus Scotorum;* Latino vero *Annales sui temporis:* ex quibus multas lacinias Joannes Fordunus in Scoti-Chronicon intulit, quas in indice editionis Hearnianae quilibet evolvere potest, p. 1578 tomo V. *Historiam Ecclesiae Dunelmensis*, quam vulgo Simeoni Dunelmensi tribuunt, ab hoc Simeone, Turgoto nostro surreptam et nomine suo inscriptam, rationibus non contemnendis adducti statuunt, Usserius, Seldenus et alii. Vide Balaeum Cent. II. 60. Pitseum c. 178. Seldenum praef. ad Scriptores Anglicos Twysdeni p. 4, 22 seqq. et Opp. tomo II. p. 1127. Vossium de Historicis Latinis p. 397 ibique Sandium, Dan.

Papebrochium in Actis Sanctorum Junii tomo II. p. 521.

TURIBIUS, patria Taurinensis, ex nobili familia *de Becutis*, Episcopus Asturicensis in Hispania, circa a. 448. Ejus est *Epistola* ad Idatium et Coeponium, *de Ecclesiarum Hispanicarum statu s. de non recipiendis in auctoritatem fidei apocryphis scripturis, et de secta Priscillianistarum*, edita ab Ambrosio de Morales Hist. Hispan. XI. 26 et Baronio ad a. 447 n. 3. De iisdem Priscillianistis scripsit ad Leonem Papam, cui hic respondet epist. 93. Perquam multa de eo habet Nic. Antonius Bibl. Hispana Vetere III. 4 n. 96-111 cui Adde Andreae Rossotti Syllabum Scriptorum Pedemontii p. 543.

Alius Turibius fuit Episcopus secundus Cenomanensis sec. II. ut ajunt. Vide Gesta Pontificum Cenoman. c. 2 apud Mabillonium Anal. p. 242 et Montfauconii Bibl. Bibl. MSS. p. 8.

S. Turibii monachi Palentini in Hispania circa a. 565. Elogium historicum dedit id. Mabillonius sec. I. Bened. p. 187.

TURRISANUS *de Turrisanis*, aliis *Drusianus*, Florentinus, Medicus Bononiensis, discipulus Thaddaei, claruit a. 1313 et Bononiae octogenarius obiit. Scripsit *Plusquam-Commentum in parvam Artem Galeni* editum Venet. 1504. 1543, 1557 fol. unde *Plusquam-Commentator* dictus est. Mercklini Lindenius renovatus pag. 1021.

* Idem est cum TRUSIANUS, de quo supra.

TURPINUS, vide supra sub JOANNES *Turpinus*, et adde Hist. literariam Galliae tom. IV. p. 205 nec non Acta Sanctorum tom. II. Jan. p. 875.

TURSTANUS, vid. supra TRUSTANUS.

TUTILO, monachus S. Galli, circa finem seculi IX. cognomine *Itinerarius*, quia saepius ex monasterio excurrere solitus erat. Post mortem inter Beatos habitus est. De eo vide quaedam in Vita Notkeri c. 22, 23. Fuit poëta, pictor et musicus egregius. *Carmina* ejus quaedam, inter quae sunt aliquot *Tropi*, sive Cantica, edidit Canisius Ant. Lect. tom. II. part. 3. p. 212 seqq. Plura de illo Jodocus Metzlerus de viris illustribus S. Galli I. 24. Hist. literaire de la France tom. V. pag. 671.

TYNDARUS, JCtus, vide supra TINDARUS.

TYNNA, Scotus monachus Melrosiensis Ord. Cisterciensis, et Cellarius circa annum 1164 scripsit *Acta S. Walleni Magistri* (Abbatis) *sui, de Eleemosynae bono*, et *Sermones Quadragesimales*. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 313.

TYPHIS *Odaxius*, Patavinus, sub initium sec. XVI. vixit, Poëta lepidissimus et inventor versuum Macaronicorum. *Opus* quoque *Macaronicorum* scripsit, quod morti proximus igni comburi voluit: attamen Opusculum ejus plus quam decies impressum est, diuque in Italia maximi habitum incredibili cum voluptate legebatur, donec Merlinus Coccajus ex Ordine S. Benedicti illud Poëseos genus melius excolere coepit, et Typhin superavit. Vide Nicolai Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini tomo II. p. 186.

LIBER XX.

VALASCUS *de Taranta*, Medicus Regis Galliae, natus Monspelii, obiit circa annum 1418 aetatis 36. Scripsit *Philonium Pharmaceuticum et Chirurgicum, de medendis omnibus corporis affectibus*, cum annot. Jo. Hartmanni Beyeri, Venet. 1502, 1521, 1532 fol. Francof. 1599, 4. Lugd. 1490 fol. 1500, 4, 1526, 8 cum praef. Ge. Wolfg. Wedelii Erf 1680, 3. *Medicinalium observationum Exempla*, cum observationibus Remberti Dodonaei, Colon. 1581, 8. Hardervici, 1671, 8. *De Epidemia sive peste.* fol. sine loco, 1474. Mercklini Lindenius renovatus p. 1037.

VALENTINUS *Diaconus*, forte Asculanus, sub initium seculi IV. scripsisse dicitur *Acta S. Emygdii* Episcopi et martyris Asculani, cum Epistola ad Melchiaden, Episcopum Romanum, qui ab anno 310, 314 sedit, directa: verum haec traditio non satis solido fundamento nititur. Interim *Acta* haec edita sunt in Actis Sanctorum

Antverpiensibus tomo II. Augusti p. 28 ubi vide Commentarium praevium Petri Boschii p. 21.

VALENTINUS *de Forolivio*, Avicennam *de Embryone* in sermonem Latinum transtulit, qui MS. exstat Caesenae in Bibl. Fratrum Minorum. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 433.

VALENTINUS *Misnensis*, Licentiatus, monachus Afranus, scripsit librum *de arte moriendi*, Lips. apud Maur. Brandiss. 1489, 4. Haec Possevinus tomo II. Apparatus p. 517. Maittaire I. p. 511.

VALENTINUS *Perusinus*, aliis *de Camerino*, Ord. Praedicatorum, Praeceptor Thomae de Vio, Cajetani, vixit circa annum 1500. Scripsit *Centum quinquaginta quaestiones Metaphysicas*. Altamura Bibl. Dominicana p. 222.

VALERIANUS Episcopus *Cemeliensis*, quae urbs olim in Alpibus maritimis juxta Ebrodunum sita fuit, hodie in ruinis suis jacet. De eo certiora proferre non possumus, nisi quod Concilio Regiensi in Galliis a. 439 interfuit. Vide tom. III. Conciliorum Labbei p. 1289. Goldastus ipsum *Priscum Valerianum* vocat, qui prius quam Episcopus factus est, Praefecti Praetorio Galliarum dignitatem obtinuit, illumque Valerianum esse statuit, cui Paraeneticus Eucherii Lugdunensis inscriptus est (a). Hunc alii quoque sequuntur. Illud certius est, ipsum a Monachis Lirinensibus Abbatem fuisse electum, ut testatur Epistola a Sirmondo edita.

Diu incognitus fuit hic Valerianus, donec Goldastus *Sermonem* eius *de bono disciplinae*, qui dudum tomo IX. operum D. Augustini lectus fuerat, edidit cum Isidori Hispalensis Fragmento de Praelatis, apud Petrum de la Rouiere, 1601, 8 (b) deinde sub initium Paraeneticorum Veterum, Insulae ad lacum Acronium, h.e. Lindaviae(c) 1604, 4 utrinque cum annotationibus, ita tamen, ut priores posterioribus longe sint uberiores. Postea Jac. Sirmondus invenit *Sermones* ejus *viginti*, in quibus ille modo memoratus etiam fuit, nec non *Epistolam ad monachos de virtutibus et ordine doctrinae Apostolicae* (d) quae edidit Paris. 1612, 12 post 1623 cum Operibus Leonis et Petri Chrysologi. Interea recudit Theoph. Raynaudus Lugd. 1633 demum in Opp. Sirmondi edit. Paris. tomo I. p. 613 edit. Venetae tomo I. p. 345 et in Bibl. PP. maxima tomo VIII. p. 498.

Semipelagianismi ipsum accusavit medio aevo Nicolaus Chicon ord. Minorum: de quo vide Raynaudum tom. XII. Opp. p. 438 verum Theophilus Raynaudus Apologiam ejus dedit, sub titulo *Contra parcum charitatis Valeriani criminatorem*. tomo XI. Opp. p 93 ubi etiam sancti titulum ipsi vindicat.

Plura dabunt Goldastus in annotationibus citatis, Histoire literaire de la France tomo II. p. 328. Oldoinus in Athenaeo Ligustico p. 523. Andr. Rossottus in Syllabo Scriptorum Pedemontii p. 545.

VALERIANUS *Angussola*, Cremonensis, Rhetoricam ibi publice docuit circa a. 1364 scripsit *Regulas ad humaniores literas addiscendas*, *Epistolas* et *Epigrammata* Arisii Cremona literata tomo I. p. 175.

VALERIANI, nescio cujus, *Dissuasio* ad Rufinum *de non ducenda uxore*, fuit bis in Bibliotheca monasterii *Glastoniensis*, prout Catalogus ejus a Thoma Hearnio editus docet, post Chronicon Joannis Glastoniensis p. 431, 432.

VALERIUS, Abbas monasterii S. Petri de Montibus Compluti, sec. VII. Scripsit *Vitam S. Fructuosi*, Abbatis Dumiensis, post Archiepiscopi Bracarensis, quam ediderunt Prudentius Sandoval in libro Fundationum Benedictinarum Hispaniae, lingua Hispanica scripto, Jo. Tamayus in Martyrologio Hispaniae tomo II. d. 16 April. Jo. Mabillonius Sec. II. Bened. p. 581 et

(a) De hoc agit Hist. literaire de la France t. II. p. 550.

(b) Non in 12 ut scribunt Auctores Hist. liter. Galliicae tom. II. p. 331.

(c) Ibidem Auctores sic ponunt: *imprimé à l'Ile, mais plutôt à Geneve.* Paraenetici non impressi sunt *Insulis*, quae urbs vulgo *Ryssel* vel *l'Isle* audit, sed *Lindaviae*, ut diximus. Poterant illud Auctores discere ex Ittigio de Bibliothecis Patrum.

(d) Epistola haec plenior edita est inter Patres Apostolicos tomo I: p. 449.

Acta Sanctorum Antverpiensia d. 16 April. In Concordia Regularum Benedicti Anianensis ab Hugone Menardo publicata cap. 3 § 7 fragmentum Valerii *de genere monachorum* insertum est. Inedita ejus sunt *de vana seculi sapientia, de institutione novae vitae, de vita et sancta peregrinatione S. Eucheriae. Historia brevis Dona-dei Abbatis, de quibusdam miraculis et revelationibus duorum monachorum Maximi et Bonelli, cujusdamque S. Fructuosi famuli.* Vid. Nic. Antonii Bibl. Hispanam Vet. V. 7 n. 367 s.

VALERIUS Abbas, nescio ubi, patria Cremonensis, circa a. 1196 scripsit *de familiis nobilibus Longobardis Cremonae commorantibus*, cujus supplementum confecit Raphael Fabagrossa. Arisii Cremona literata tom. I p. 94.

VALERIUS *Aragonus*, ord. Praedicatorum in oppido S. Matthaei regni Valentini sec. XV. *Volumen sermonum* reliquit. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tom. I. p. 905.

VALERIUS, socius S. Pontii, qui Cimellae in Alpibus maritimis circa a. 257 martyrium subiit, et cujus ipse *Vitam* descripsit. Exstat in Actis Sanctor. tomo III. Maji p. 272.

VALERIUS, Archipresbyter Asturicensis, claruit a. 902. Multas *Patrum Orientalium Vitas*, longe diversas ab editis, in unum collegit volumen, quod Gothicis literis exaratum in Ecclesiae Toletanae Bibliotheca etiamnum extare ex Rosweydi fide refert Aubertus Miraeus Auctar. de Script. Eccl. c. 279. Haec Caveus.

VALERIUS *Rosanus*, Cremonensis, circa a. 1468 scripsit *de Exarchis Ravennae, de memorabilibus Italiae successibus, de Scientiis Dialogum.* Arisii Cremona literata tomo I. p. 300.

VALERIUS *Stradivertus*, Cremonensis, Philosophus, Latinae, Graecae et Hebraeae linguae Interpres circa a. 1357 scripsit *de Philosophia morali et speculativa*, Italice vero *de gestis Marchionis Uberti Pallavicini, et Bossii Dovariensis ex Cremonae Regulis.* Arisius l. c. p. 119.

Georgius VALLA, Placentinus, Medicus et Humaniorum literarum Venetiis Professor, sec. XV. Edidit varia.

1. *In Ciceronis libros de Universitate Comment.* Venet. per Anton. de Strata 1485 fol.

2. *Georgio Valla interprete. Nicephori Blemmidae logica. Georg. Vallae libell. de argumentis. Euclidis elementorum 14us cum Hypsiclis interpretatione. Nicephorus et Proclus de Astrolabio. Aristarch. Sam. de magnitudinibus et distant. solis et lunae. Timaeus de mundo. Cleonidis musica. Euseb. Pamphil. de Theologic. ambiguitatibus. Cleomedes de mundo. Athenagor. de resurrectione. Aristotel. de mundo, magna ethica et poetica. Rhaz. de pestilentia. Galen. de bono corporis habitu, confirmatione corporis, praesagitura, praesagio, introductorium, de succidaneis. Alexand. Aphrodis. de febrium causis. Psell. de victu humano.* Venet per Anton. de Strata, 1488 per Simonem Papiensem dictum Bevilaquam. 1498 fol.

3. *De rebus expetendis et fugiendis.* Ven. apud Aldum 1497, 1501 fol.

4. *Aristotelis magna moralia Latine versa.* Paris. 1497 fol. et cum variis Aristotelis operibus, Venet. per Bernardinum Venetum, 1504 fol.

5. *Jo. Tortellii Orthographia et Lima per Ge. Vallam* Venet. 1504 fol.

6. *Rhetorica*, Venet. per Simonem de Luere 1514, 4.

7. *Grammatica Latina*, ibid. eod. 4.

8. *De expedita argumentandi ratione.* Basil. apud Frobenium, 1519, 4. Videant, qui conferre possunt, an sit *Logica* n. 2 memorata.

9. *Compendiaria et facilis disserendi ratio.* Basil. 1522, 8.

10. *In Ciceronis Partitiones Comment.* Paris. apud Rob. Stephanum 1535, 8.

Laurentius VALLA, patria Romanus, Patricius et Canonicus S. Joannis Lateranensis, natus a. 1415 obiit a 1465. Orationis Latinae fuit studiosus, et veritatis amantissimus, sed ob eandem libere prolatam Pontificis, Regum et magnorum virorum, qui sua et Ecclesiae vitia ab ipso taxari nolebant, odium incurrit. Interim

in numero illorum ingeniorum est habendus, quae litterarum studia tunc revirentia multum instaurarunt, corruptionem Ecclesiae perspectam habuerunt, eique pro viribus mederi studuerunt. De vita ejus multa non addo, de scriptis ejus plura prolaturus.

(334) Vide Christoph. Poggiali Memorie int. alla vita e agli scritti di L. Valla, Pavia 1790, 8 pag. 176, et in Bibliot. Ecclesiastica T. III. Ibid.

Opera ejus, post Collectionem opusculorum variorum Lovanii 1483 prodierunt Basileae apud Henricum Petri 1540 et 1543 fol. ordine sequenti:

1. *Elegantiarum Latinae Linguae Libri VI.* quod opus quanto cum plausu receptum fuerit, testantur editiones fere innumerae.

Editio antiquissima sub initium typographiae, sine anno et loco, fol. Rom. 1471 fol. ibidem per Arnoldum Pannartz. 1475 fol. Venet. per Jac. Rubeum, 1476 fol. Mediolani, per Phil. Lavagna, 1479 fol. Ven. 1483. Venet. per Bapt. de Tortis, 1486 fol. Colon. 1487. 4. Venet. per Bernardinum de Novaria, 1491 fol. Cum libello *de pronominibus reciprocis*. Venet. apud Christophorum de Pensis, 1496 fol. cum libello *de pronomine Sui*, et *Lima*, per Ant. Mancinellum. Venet. 1499 fol. Mediolani per Phil. de Lavagna, 1475, 4 cum *Lima*, Venet. per Barth. de Zanis, 1503 fol. cum libello de *reciprocis*, *annotationibus in Raudensem*, et *Dialogo in Poggium*, Paris. apud Henr. Stephanum, 1520, 4. Argent. per Ulr. Morhardum 1521 fol. Editiones sequentes data opera omittimus.

Elegantiarum adeps per Bonum Accursium Pisanum collectus, Paris. per Simonem Colinaeum 1533, 1536, 1543, 8. *Paraphrasis luculenta et brevis* Erasmi in hoc Elegantiarum libros Colon. 1529, 8.

2. *Libellus de reciprocatione* sui et suus, qui in editionibus recentioribus Elegantiarum tantum non omnibus exhibetur.

3. *Antidoti in Poggium Florentinum libri IV.* Senae per Henr. *de Harleim.* 1490 fol.

4. *Apologus et Actus Scenicus in eundem.*

5. *In Antonium Raudensem Annotationum libellus.* Venet. per Lucam, 1481, 4.

6. *Ad Alphonsum Regem Epistola Apologetica.* Huic primum a secretis fuit, postea tamen iram ejus incurrit.

7. *Invectivarum s. Recriminationum in Benedictum Morandum Bononiensem libri II.*

8 *In Barthol. Facium Ligurem et Antonium Panormitam Recriminationum libri IV.*

9. *In Bartoli de insigniis et armis libellum, ad Candidum Decembrium Epistola.*

10. *De Dialectica libri tres.* Impressi sunt 4 sine mentione anni et loci, Venet. 1499 fol.

11. *Contra Donationis, quae Constantini dicitur, privilegium, ut falso creditum est et ementitum, Declamatio*, in Fasciculo rerum expetendarum, et Schardii Collectione de potestate Imperiali.

12. *Apologia pro se et contra calumniatores*, ad Eugenium IV. Pont. Max.

13. *De voluptate et vero bono libri III.* Basil. 1519, 4.

14. *De libero arbitrio.* Prodiit una cum aliis opusculis 1482 fol. sine mentione loci, Basil. 1518, 4 cum *Apologia*, et opusculo *contra Bartolum*.

Et haec quidem in Collectione operum laudata: Supersunt autem alia, quae ibi frustra quaeres, a nobis jam supplenda:

Lima, Venet. 1482 ab Antonio Mancinello edita, et ibidem 1497, 4 reperita. Etiam aliquando cum libris Elegantiarum.

Historiarum Ferdinandi Regis Aragoniae libri III. Paris. per Rob. Stephanum 1521, 4 ibidem per Simonem Colinaeum, 1521, 4 item in Hispania illustrata tom. I. pag. 727.

Sermo de mysterio Eucharistiae. Argent. 1490, 4 cum Operibus Lactantii, Venet. 1502 fol.

Annotationes in Novum Testamentum, Paris. apud Badium 1505 fol. Inscribuntur etiam *de Collatione Novi Testamenti*, et cum annot. Jacobi Revii prodierunt Amstel. 1631, 8 repetitae in Bibliis Criticis Anglicanis.

Calumnia Theologica, Laurentio Vallae olim Neapoli intentata, quod negasset. Symbolum membratim articulatimque per Apostolos esse compositum. Ipso Laur. Valla autore. Argent. 1522, 4.

Comment. in Sallustium, in editione Ve-

pleta per Jo. Tacuinum de Tridino 1500 fol. Lugd. 1540. Basil. 1519. 1564 fol.

Emendationes in sex libros Livii de secundo bello Punico, in editione Paris. 1573 folio.

Homeri Ilias. lat. Venet. 1502 fol. Colon. 1522. 8. Lugd. apud Gryphium, 1541.

Herodotus latine. Coloniae per Eucharium Cervicornum 1526 item in editionibus Henrici Stephani, et Francof. 1594 fol.

Thucydides lat. in editione Henr. Stephani. Basil. 1540 apud Hervagium.

Aesopi fabulae XXXIII. latine.

Librum Epistolarum et *Commentaria in Quintilianum* memorat Trithemius, *Orationem in laudem S. Thomae* MS. Oudinus *Vita Aristotelis MS.* est in Bibl. Augustana.

* Quamquam non nego vera disputasse Vallam, cum donationem Constantini in dubium revocandam suscepit, exploratum mihi est tamen Pontificum Romanor. odium et infestationem non ex opinione quidem illa sua incurrisse, sed ideo potius invidiam in se concitasse constat quod in meditationibus suis exponendis verbis usus est procacibus, et plane indignis, quae ab homine sensis christianis et catholicis addicto, atque insignibus beneficiis a Pontificibus affecto exprom[e]rentur. Haec illi exprobrarunt viri aetatis illius doctissimi, qui tantam audaciam perstrinxerunt et castigarunt. Cedo mihi verba Antonii Cortesii in *Antivalla*, quod opus ego in MS. Codice Biblioth. Felini nactus mihi descripsi. *Quod de donatione Flavii Caesaris Constantini, quae sibi visa erant illustrioribus mandasset literis, non equidem inique ferrem, nisi tam acerbe in Pontifices Maximos atque adeo in omnes sacros ordines invectus esset.* Profecto nec Bibliothecarius noster pepercisset orationem habenti cuidam in saecularem aliquem principem tam asperam, tam petulantem, tantis iniuriis redundantem, coercendamque tantam audaciam aequissimum fore judicasset. Quid vero est quod Bibliothecarius addit nempe laborasse Vallam ut corruptam Ecclesiam sanaret? Quid est dogmatis quod Valla reprehenderit? Quid est in religione vitii, quod deprehenderit, sanandumque susceperit? Unum est quod Valla reprehendit, Pontifices scilicet Maximos dominio civili potiri; Id quod illum urit, in hoc invehitur. Contra illum viri aeque summi atque doctissimi calamum strinxerunt, vindicaruntque saecularium rerum dominium Romano Pontifici. Cum in hac lite Vallae potius quam adversariis eius ius aequum adsistere pronuntiaverimus? Unus fuit tunc et solitarius Valla qui jus istud Pontifici Romano negaret; alii plures, immo omnes contra asserendum illi censuerunt. Cur uni potius quam omnibus faveremus?

Nicolaus VALLA, JCtus et Romae ad D. Petrum Canonicus, *partem Iliadis* et *Hesiodum* latine vertit. Posterior versio prodiit Basileae apud Frobenium 1518, 4 et alibi saepius. Ipse Valla obiit a. 1473. Adde Lexicon Baelianum.

Petrus VALLA. De hoc parum mihi constat, nisi quod *Annotationes* ejus in Plautum Venet. per Lazarum Soardum a. 1511 fol. impressae sunt.

VARINUS, aliis VIRIDIANUS, Presbyter, Stephani I. Pontificis jussu *Sanctorum Martyrum Passiones* conscripsit; uti habemus ex Actis SS. Diodori Presbyteri, Mariaci Diaconi Martyrum apud Surium. Meminit etiam de eo Petrus de Natalibus. Haec Prosper Mandosius in Bibl. Romana Cent. IV 13.

* *Varrinus* ex ordine Minorum S. Francisci, qui circa finem saeculi 13 florebat, dedit Commentarios in IV. libros sententiarum, quos servari in Biblioth. Universitatis Taurinensis docet nos Tomus II. Indicis MSS. eiusd. Biblioth. p. 43.

Diarium VAZSTENENSE: Hoc titulo prostant Annales monasterii *Wadstena* vel *Vazstena*, quod in Ostro-Gothia situm fuit. Incipiunt ab a. 1344 usque ad a. 1545 et primis temporibus breviores sunt, postea, quae singulis diebus in monasterio notatu digna sunt, observant, unde *Diarii* nomen. Auctores sunt varii ex clericis illius, quorum aliquos recenset Reverendiss. Ericus Benzelius, Editor illius, in praefatione. Prodiit liber Upsaliae 1721, 4 cui varia diplomata et chartae ad historiam Ecclesiasticam Sueciae spectantes subjunctae sunt.

UBALDUS *de Luca,* vide *Waldus.*

(335) UBERTUS de *Bonacurso* de Urbe *Praeludia et exceptiones* (causarum) cum addit. Antonii de Tremulis e Castro Corduarum Albigesii oriundi. Lugd per Crespinum 1533, 8 op. an Bagaroti JC. pariter Saec. XIII. dubium V. BAGAROTUS

UBERTINUS *de Albicis,* v. *Hubertinus.*

UBERTINUS *de Casalis.* vide supra T. I. pag. 327 adde Willoti Athenas sodalitii Franciscani p. 336. Liber *de vita Christi* MS. est in Bibl. Laurentiana Medicea, teste Montefalconio p. 237.

UBERTINUS *Clericus*, Crescentinas, ex oppido Crescentio, ad Durium amnem in Longobardia transpadana sub potestate Ducis Sabaudiae, oriundus, vixit post medium sec. XVI. Papiae et Mediolani bonas literas docuit. Scripsit *Commentarios in Ciceronis epistolas ad familiares,* quorum editiones triginta duae ab a. 1479 usque ad a. 1580 prodierunt, *Carmina*, Venet. 1491 fol· *Epistolas,* ib. eod. *Comment. in officio Ciceronis* et *Metamorphosin Ovidii,* uterque dicto loco, anno et forma, Comment. *in Epistolas Heroides Ovidii*, Venet. 1493, 1499, 1501 bis 1515, 1543 fol. 1503. 1538, 4. Addunt quidam *Comment. in Valerium Maximum.* Confer. Jo. Christiani Fischeri dissert. de hoc Hubertino Clerico, Jenae 1739 habitam: Andr. Rossotti Syllabum Scriptorum Pedemontii p. 555.

* Scripsit quidem Ubertinus iste commentarios in Ep Familiares Ciceronis qui tamen sub eius nomine prodierunt plus vice simplici Commentarii, authorem non quidem unicum sed multos referunt; sunt enim alii a Guarino, alii a Joanne Petro Lucensi, alii ab Omnibene Vicentino adornati, iique simul omnes in unum corpus collecti sunt ab Ubertino, cui proinde adscripti in fronte editionum quarundam reperiuntur.

UBERTINUS *de Marinis*, Panormitanus, JCtus, magnae Regiae Curiae Judex, Consiliarius Regius et Vice-Cancellarius, a. 1414. Archiepiscopus Panormitanus, Orator ad Concilium Constantiense missus, et magnus Siciliae Cancellarius, obiit a. 1434. Scripsit *Interpretationem ad Capitulum Volentes* 28 *Regis Friderici de alienatione feudorum*, *Allegationes super intellectum Capitul 38. Regis Jacobi*, *quae incipit*, ad novas communantias, *Consilium contra Baronem Castriveterani.* Vide Ant. Mongitore Bibl. Siculam tom. II. p. 271, 272.

UBERTUS *Decembrius*, vide supra T. II. p. 135.

UBERTUS *Folieta*, Cremonensis, JCtus circa a. 1395. Scripsit *de officio Praetoris*, *de differentiis Legum et Canonum, de fideicommisso*, *de reprobatione testium*, *de favoribus pupillis praestandis.* Arisii Cremona literata tomo I. p. 195. Avum habuit cognominem, qui multa quoque in Jure scripsisse dicitur, sed tituli operum non exstant. Vide eundem p. 148.

UBERTUS *Stangonus*, Ligur, omnium votis electus est ad prosequendos *Annales Genuenses* ab a. 1270-1279. Sopranus de Scriptoribus Liguriae p 221, 222. Oldoini Athenaeum Ligusticum p. 527.

* *Ubertus Stangonus* seu Stancunus Jurisperitus Decreto Senatus electus ad continuandam Caffari Historiam Genuensem per decennium produxit. Haec porro Historia legitur vulgata a Muratorio Rerum Italicar. T. VI. pag. 559.

UDALRICUS, monachus *S. Afrae*, Augustae, scripsit simul cum Sigism. Gossenpot *Chronica Augustensium.* quae Viennae extabant MS. in Bibl. Laziana. Possevinus t. II 518.

UDALRICUS, Patriarcha *Aquilegiensis* circa a. 1060. *Epistolae* illius VI. habentur in Codice Diplomatico Pezii et Hueberi parte I. p. 419. Aliorum ad ipsum Epistolae ibidem sequuntur.

UDALRICUS *Argentoratensis*. ord. Praedicatorum, Alberti Magni Auditor, *scripsit in quatuor libros Sententiarum*, *Summam* item collegit *Theologiae*, ac librum *de Anima* composuit. Vivebat a. 1281. Ex Eisengreinio et Trithemio c. 475. Possevinus tomo II. Apparatus p. 518 cui adde Labbeum de Script. Eccles. tomo II. p. 436. Sed dijudicandum viris doctis relinquo, annon fortasse cum *Thoma de Argentina* confundatur, hac praecipue de caussa, quia nemo huc usque indicavit, ubi et a quo hi libri impressi sint.

UDALRICUS, primus hujus nominis Episcopus Augustanus, de quo pauca quaedam hic repetere et addere liceat, post ea, quae supra V. HULDERICUS s. adfuerunt.

1. Negari non potest, Udalricum hunc Nicolai I. temporibus vixisse; per ea, quae jam dòcuit Fabricius. Unde et scriptores recentiores negare non debebant.

2. Negari non potest, Epistolam ejus ipsis Pontificiis satis fuisse cognitam, imo jure a quoquam in dubium revocari debet neutiquam. Nam praeter testimonium Hermanni Contracti a Fabricio productum, invenitur illa etiam in Codice Udalriciano Bibliothecae Vindobonensis, atque invitis ipsis edita est cum Codice integro ab Eccardo tomo II. Corporis Scriptorum medii aevi p. 23. Ex alio quodam Codice dederunt Martene et Durand Collectionis amplissimae tomo I. p. 449 ut alios auctores taceam, ad quos Calixtus de conjugio Clericorum provocavit.

3. Quum igitur haec ita sese habeant, judicent inter ipsos Pontificios, qui judicare possunt, quantum vel doctrina illorum de coelibatu sacerdotum, vel pudor ipsorum constare possit. Non sufficit cum Martenio in annotatione subjecta, rem, quae negari non potest, coloribus inducere. Verba ejus sunt haec: *Eam* Epistolam *hic damus, ut, quam corrupti fuerint illo aevo presbyterorum mores, demonstremus, et quam bene de ecclesia meruerit Gregorius VII qui presbyterorum matrimonia, seu potius concubinatum, incredibili pene labore abstulit.* Non sufficit vocem *Fabulae* adponere relationi de capitibus infantum in vivario inventis. Si enim tantum mille infantum capita ibi fuissent, satis ille infantum sanguis ad coelum clamitasset (a).

4. Ponamus vero, nunquam concessuri, Epistolam hanc esse suppositam et falsam, ad quosnam hujus rei culpa redundabit? Certe non ad nostros: quum Codices antiqui ab ipsis Pontificum assectis descripti illam nobis in manus dederint. Inde vero tantum hoc concludimus, fuisse semper in mediis Papatus tenebris homines male de Papa sentientes, inque contumeliam ipsius varia protrudentes, quale quid etiam de Joanna Papissa factum est.

5. Caeterum editionibus a Fabricio memoratis, praeter duas jam prolatas addo illam, quae in Roberti Barns vitis Pontificum habetur, fol. 8.[2] edit. Wittebergensis 1536, 8. In Avtographis Lutheri memoratur versio Germanica Hagenoae 1521, 4 excusa: ego Argentinensem ejusdem anni possideo.

* Bibliothecarius noster nonnollas hic congerit, quibus fides integra Epistolae de continentia Clericorum Udalrico I. Augustano Episcopo adseratur. Principio quidem immerito negari ait Udalricum sub Nicolao I. Pontifice Augustanam Cathedram tenuisse; demonstratum enim ait a Fabricio T. III. p. 283 Udalricum quemdam tunc reipsa Augustanis sacris praefuisse. Verum nihil habet Fabricius, quae fidem extorqueant. Unum affert Bertoldi Constantiensis, qui sub exordium Saeculi XII. scribebat, testimonium. Idoneum profecto testem de rë ante tercentos fere annos gesta. In regesto Epistolarum Nicolai Papae I. nulla legitur Epistola ad Udalricum Augustanum; nulla etiam mentio de coniugio clericis concedendo; nec quidquam mutit idem Pontifex de hac re sibi ab ortodoxo aliquo Episcopo proposita. Haec tanta non sunt, ut plane demonstrent nullum sub Nicolao Papae I. extitisse Augustanum Episcopum Udalricum, qui cum eodem Pontifice conquestus de jugo continentiae immerito sacris hominibus imposito; sed neque contrarium evincit Bertoldi auctoritas. Non abs re suspicaremur scriptorem hunc non aliunde Udalricum Augustanum sub Nicolao nisi ex hac una epistola nosse.

Sed haec missa faciamus. De sinceritate epistolae hujus inquirendum superest; ego fictitiam indico tum quod nonnulla contineat plane commentitia, ut illa de plusquam sex millibus infantibus in hortum proiectis; haec enim emunctae naris criticis fabellam subolent. Insuper ex nullo certo monumento saeculi IX. discimus agi-

(a) Codex Udalricianus et editiones Protestantium habent: *plus nam sex millia infantum capita.* Martenius vero sic exhibet: *plus quam millia infantum capita.*

tatam tum fuisse quaestionem de coelibatu Sacerdotis. Synodi omnes tunc habitae, omnesque Nicolai Epistolae in eo sunt, ut ceolibes Sacerdotes velint, ac statuant, cuius disciplinae caussa omne a sacerdotibus mulierum contubernium, ac consuetudinem arcent.

Ponamus tamen, ut verbis utar Bibliothecarii nostri, *nunquam concessuri* epistolam hanc ab Udalrico Augustano Episcopo ad Nicolaum I. datam. Numquid propterea improbandum esset Latinorum sacerdotum coelibatus? Non arbitror. Alvarus Pelagius, Guilelmus Minatensis Episcopus, versari se in ambiguo profitentur, num praestaret ad tollendam clericorum incontinentiam coniugium illis concedere. Fac in ea persuasione fuisse etiam Udalricum Augustanum Episcopum. Quid inde? Plane contrariam in sententiam Romani Pontifices omnes, Synodi per successiones saeculorum celebratae descenderunt. Hos laudatores habet assertoresque, Latinorum Clericorum coelibatus.

UDALRICUS Episcopus *Augustanus*, secundus hujus nominis (nam de primo jam supra egit Fabricius noster T. III. pag. 283) rexit Ecclesiam suam ab anno 924 ad 973. Vitam ejus exhibet Anonymus a Velsero Opp. p. 515. Surio 4 Jul. Mabillonio Sec. V. Benedictino p. 415 et in Actis Sanctorum tom. II. Julii p. 97 editus, cum Commentario praevio Jo. Pinii p. 73-97 item Benedictus Gullmann, Augustanus, in dissert. Lips. 1693 praeside M. Godofredo Ludovici habita. Ei *Sermo Synodalis, parochianis presbyteris in Synodis enunciandus* adscribitur, editus primum tom. IX. Conciliorum Binii edit. secundae p. 803.

Diploma ejus monasterio Campidonensi datum edidit Mabillonius p. 476 et post eum Pinius p. 77. In Concilio Romano a. 993 de Canonizatione ejus actum est, cujus decretum exstat apud Harduinum tom. VI. Conciliorum p. 727.

* Animadvertisse debuit Bibliothecarius noster Sermonem illum Synodalem, qui Authori huic in collectionibus conciliorum adscribitur, ipsam esse Homiliam S. Leonis Papae IV. quae olim in principio Synodicarum sessionum pro consueto more legebatur. Est tamen homilia illa multa interpolatione variata, prout saepe alias in variis MSS. Codicibus ostenditur. Quin et ipsa homilia Leonis, quae suo loco in collectione Labbeana legitur, non usque adeo pura est et intacta, ut ego in meo supplemento Conciliorum demonstravi.

UDALRICUS *Babenbergensis*, a. 1125. *Codicem Epistolarem* collegit: sic enim ipse docet in prologo:

Cum jam curriculis annorum mille peractis
Centum viginti coepisset quintus haberi.

Eum vero postea dedicavit Praesuli Gebehardo, qui, si Bambergensis indigitatur, quem sequiorum temporum scriptores *Eberhardum* vocant, anno demum 1147 Episcopus consecratus est. Potuit igitur esse Udalricus sacerdos S. Ægidii, qui comes S. Ottoni fuit in itinere Pomeranico, et ex cujus ore Ebbo vitam Ottonis descripsit. Vide praefationem Andreae Bambergensis ad vitam Ottonis, et ipsam vitam loco non uno. *Codicem* igitur hunc *Epistolarem* a. 1125 scripserat Udalricus, post annum vero 1147. demum Gebehardo Episcopo dedicavit. Codex ipse continet proprie Institutionem quandam Epistolicam, ut formulas inde Epistolarum suarum haurirent Scriptores illorum temporum satis rudes. Sed tamen Epistolae non sunt fictae, verum potius diplomata adsunt vera et genuina, ut plurimum ex Archivis Bambergensibus desumta, quae res mediorum temporum mirifice illustrant.

Quasdam illarum jamdudum ediderat Reinerus Reineccius cum Historia Henrici IV. et (Bennonis vita) Gregorii VII. Frf. apud Andr. Wechelum. 1581 fol. p. 29. Easdem et plures ex codice Bibliothecae Caesareae Sebastianus Tengnagelius, Bibliothecarius, in Veteribus Monumentis pro Gregorio VII. contra Schismaticos, Ingolstadii, 1612. 4 editis (a): alias Jacobus Gretserus in Volumine Epistolarum, quas

(a) Vide Ittigium de Bibliothecis Patrum c. 7. p. 614. 617.

Romani Pontifices ad varios Imperatores et Reges dederunt, ibidem 1613, 4 edito. Nostro tempore Rev. Bernardus Pez ejus Codicis exemplum in Bibliotheca monasterii Zwetlensis invenit, et editione dignum judicavit, consiliumque suum in Actis Eruditorum Lipsiensibus a. 1717 p. 30 aperuit. Prodiit paullo post Epistola Angeli Fonteji, Veronensis, (h. e. Joan. Benedicti Gentillotti ab Engelsbrunn, Bibliothecarii Caesarei qui primo quidem ostendit, quasdam hujus codicis Epistolas dudum fuisse impressas, reliquas vero satius esse supprimi, vel levioris momenti, vel, (id quod praecipuum momentum esse credo) quia multae veritates historicae adsunt de dissidio Henrici IV. et Gregorii VII. Pontificiis non admodum gratae. Pezio respondit Epistola ad Jo. Burcardum Menckenium, Kal. Maji data, et Augustae Vindel. et Graecii 1717, 4 impressa, in qua satis candide consilium suum defendit, neque omnia dissimulanda esse censet, quae a Pontificibus vel male acta, vel de illis sequius scripsa sunt, adducto in hanc rem loco sat noto ex Melch. Cani Locis Communibus. Angelus autem Fontejus Kal. Maji 1718 huic aliam Epistolam reposuit ad eundem Menckenium datam, et Viennae impressam, in qua priora quaedam repetit, hoc tamen de edendo integro Codice Udalriciano consilium non mutat, idque ideo ne nostris ansa detur inde proficiendi, et ipsius quoque Pezii honori consulatur. (a) Interim hunc Codicem ex ipsa Bibliotheca Vindobonensi nactus est Jo. Georgius Eccardus, et tomo II. Corporis Historicorum medii aevi sub initium inseruit.

UDALRICUS Abbas in *Campo liliorum*. Dedit *Sermones figurativos*, quorum titulus *Concordantia Charitatis*. MS. exstant in Bibl. Vindobonensi, teste Lambecio lib. II. p. 773.

UDALRICUS, patria Ratisponensis, Prior primum in Gruningen, post fundator et primus Prior monasterii *Cellensis* in Silva nigra circa a. 1087. Vitam ejus a monacho illius coenobii conscriptam edidit primum Joan. Mabillonius Sec. VI. Bened. part. 2. p. 781 post Jo. Bapt. Sollerius in Actis Sanctorum tom. III. Julii p. 154 cum Comm. praevio. Scripsit autem hic Udalricus *de antiquioribus consuetudinibus libros III.* editos a Dacherio tom. IV. Spicilegii p. 21 edit. prior.

UDALRICUS, *Cluniacensis* Monachus, Ratisbonae illustri familia natus, circa a. 1018 monente Wilhelmo Abbate Hirsaugiensi, scripsit *Antiquiores consuetudines Cluniacensis monasterii*, quas edidit Dacherius Spicil. tom. I. p. 641 edit. prioris tom. IV. p. 21. Scripsit etiam *Vitam S. Hermanni monachi, filii Ducis Bertholdi*, et *Epistolas varias*. Anonymus Mellicensis cap. 110.

UDALRICUS *Constantiensis* Episcopus, primum monachus S. Blasii in Silva Hercynia, a 1109. electus, a. 1118. demum consecratus; vixit usque ad a. 1140. vel circiter. Scripsit *Vitam S. Gebehardi, Episcopi Augustani*, editam in Antiquis Lectionibus Henrici Canisii et a Surio, d. 27 Augusti, *Vitam S. Conradi*, *Episcopi* itidem *Augustani*, quam dedit idem Surius d. 26 Novembris. Oudinus tom. II. p. 1124.

UDALRICUS *Herlinger*, vel *Nerlinger*, vide supra HERICUS Tom. III. p. 219 et adde Possevinum l. c.

UDALICUS *de Landau*, monachus Tegernseensis sec. XV. Quatuor ejus Scripta *contra M. Johannem Pyrckhamer, asserentem, quod textus Evangeliorum, quae nunc prae manibus habemus, sit per S. Hieronymum solummodo emendatus, sed quo interprete de Graece in Latinum sit translatus, nescitur*, exstant in bibliotheca laudati monasterii, teste Bern. Pezio Dissert. Isagogica ad tomum I. Thesauri Anecdotorum novissimi p. 14.

UDALRICUS *a Lentzbarg*, ex Anachoreta *Curiensis* Episcopus, *Vitas SS. Lucii et Amisonis Pontificum* conscripsit. Vivebat a. 1332. Ex Eisengreinio Possevinus tome II. Apparatus p. 518.

UDALRICUS, Abbas monasterii *Tegernseensis* in Bavaria ab. a. 1041. Ejus *Episto-*

(a) De hac controversia evolve. Giornale dei Letterali d'Italia tom. XXXI. pag. 351 seqq. et Eccardum in praefatione tomi II.

lae IV. exstant in Codice Diplomatico Pezii et Hueberi part. I. p. 227.

UDALRICUS *Welling*, vide supra *Henricus Stero*, T. III. p. 213.

UDALSCALCUS, ex familia honesta nobilium virorum de Maisack natus, monachus ad S. Ulricum, (Augustae Vindelicorum) Abbatis Eginonis individuus comes, vir religiosus et praeclare doctus, versificator non poenitendus, musicus et componista eximius, Theologus vero sui seculi nominatissimus, eligitur in Abbatem anno Domini 1126. Praefuit prudenter et fideliter annis 25. Scripsit librum *de Musica*, *historiam* multorum sanctorum, imprimis vero *S. Afrae, S. Udalrici, S. Mauritii* et *S. Mariae Magdalenae*, variis generis versibus. Extant multa ipsius *epigrammata* sparsim hinc inde parietibus inscripta, quae ipsius ingenium admodum secundum, doctrinam vero non vulgarem praeclare et luculenter produnt. Obiit anno Domini 1151. Haec Casp. Bruschius in Chronologia monasteriorum Germaniae p. 497. cum quo confer Sigismundi Chronicon Augustense Pistorianum tom. III. p. 605. Ejus hodie exstat *Narratio de Controversiis inter Hermannum Episcopum Augustanum et Eginonem Abbatem S. Udalrici*, edita a Canisio Lect. Ant. tom. III. part. 2. p 1. Unicum *Epigramma* ejus in Eginonem decessorem exstat apud Bruschium p. 496. Mabillonius Seculo V. Benedictino p. 415. dicit, ipsum a quibusdam Auctorem Vitae S. Udalrici Episcopi Augustani, a Velsero, ipso Mabillonio et in Actis Sanctorum editi, habitum fuisse: quia vero ille auctor binis locis memorat, se Udalricum vidisse, noster vero binis seculis junior fuit, eam scribere non potuit. Contra vero Sigismundus l. c. docet *vitam hujus Udalrici* carmine ab Udalscalco fuisse conscriptam: Incipit enim his verbis: *Inclyta devoti colimus.* Adde Jo. Pinium in Commentario praevio ad Vitam S. Udalrici, in Actis Sanctorum tomo II. Junii p. 95. Oudinum tomo II. p. 1013.

Alius Udalscalcus Episcopus Augustanus fuit post medium seculum XII.

UDARDUS monachus Cuprensis in Scotia, post Episcopus Brechinensis circa a. 1190. Scripsit *in Canticum Salomonis*, *in omnes D. Pauli Epistolas*, *Homilias ad populum Scotium*, *Ep stolas ad diversos*. Car. de Visch Bibl. Scriptorum Ord. Cisterciensis p. 315.

UDO *de Nellenburgo*, Archiepiscopus Trevirensis, ab a. 1067 ad 1078. cui quidam *Martyrologium*, quod sub *Adonis* nomine notum est, tribuunt.

VEDASTUS, Episcopus Cameracensis et Atrebatensis ab anno circiter 500 usque ad a. 540. Vita ejus duplex cum Commentario praevio Godofredi Henschenii et aliis habetur in Actis Sanctorum tom. I. Febr. p. 782. Adde Annales Caroli est Cointe, et Galliam Christianam tomo III. pag. 2.

Ejus *Orationes* MSS. supersunt in Bibl. monasterii S. Vedasti Atrebatensis, teste Ant. Sandero Bibl. Belgica manuscripta pag. 63.

VENERICUS, ex clerico Trevirensi, Episcopus Vercellensis et Regni Italiae Cancellarius, amicus Gregorii VII. Papae, scripsit *de unitate Ecclesiae conservanda, et de Schismate inter Henricum Imp. et Gregorium VII.* qui liber editus est a Simone Schardio, et quidem primo loco inter Scriptores de Jurisdictione Imperiali, Basil 1566 fol. Adde Andr. Rossotti Syllabum Scriptorum Pedemontii p. 551. et Trithemium de scriptor. Eccles. c. 341. neque alia habet Ughellus in Italia sacra tomo IV. pag. 776.

Guilielmus VENTURA, Capitaneus Astensis, Ogerii Alterii *Chronica Astensia* ab origine urbis, usque ad a. 1294 scripta continuavit ab a. 1260 usque ad 1325 quae simul edita sunt in Scriptoribus Italicis Muratorii tomo XI. Adde Menckeniorum Bibl. virorum militia ac scriptis illustrium p. 466.

VENTURINUS *de Bergomo*, a patria ita dictus, Ord. Praedicatorum, magno animarum flagravit desiderio, a Benedicto XII. in exilium actus, a Clemente VI. restitutus, crucem in expeditionem Hierosolymitanam praedicare jussus est: ipse quoque ad iter eo se accinxit, sed Smyrnae obiit a. 1346. Scripsit *Sermones* et *Epistolas* Ex his

quaedam excerpta dedit Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 620. 621 cui haec debentur. Adde Ambr. ab Altamura Bibl. Domin. p 148.

VERANIUS, Eucherii Lugdunensis Episcopi filius, post Episcopus Vinciensis, de quo supra, ubi de Salonio fratre egimus, dictum fuit. Vide praeterea Hist. literariam Galliae tom. II. p. 476.

VERANIUS, Episcopus Cabellicensis circa a. 580. Ejus est *Sententia* in aliquo Concilio proposita *de continentia Clericorum*, t. V. Conciliorum Labbei p 978 et t. III. Harduini p. 458. Confer librum cit. t. III p. 356. Adde Galliam Christianam t. I. p. 941.

VERCELLINUS *de Vercellis*, a patria sic dictus, Ord. Praedicatorum circa a. 1460. Ejus sunt *Postilla super Evangelia Dominicalia, Hymni et Sequentiae de Sanctis, Summa Logicae, cujus titulus* Tetralogus, *Quaestiones in totam Physicam et Theologiam, Logica contra Ocham, quam inscripsit* Anti-Ocham. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 822, 825. Andr. Rossotti Index Scriptorum Pedemontii p. 553. Altamura Bibl. Domin. p. 80.

VERECUNDUS Presbyter scripsit in *Canticum Canticorum*. Possevinus tom. II. Apparatus p. 519.

Alius Afer, Episcopus Juncensis in Byzancena Africae provincia, exul Chalcedone obiit a. 552 scripsit duos modicos brevesque libellos, quorum primus *de Resurrectione et Judicio*, alter *de Poenitentia* agit. Appendix Isidori et Ildefonsi de Script. Eccl. c. 6 ibique Miraeus, Leyseri hist. Poëtarum medii aevi p. 146.

VEREMUNDUS, Hispanus, Archidiaconus ad D. Andream in Scotia, a. 1090 ab Hectore Boëthio et Guil. Elphinstono laudatus, scripsit *Scotorum Antiquitates* Balaeus Cent. XIV. 46.

* *Petrus Paulus* VERGERIUS Justinopolitanus ad excidium usque Carrariensis familiae in eius famulatu perseveravit; anno 1404. Doctoris Lauream ibidem consecutus est. Tempore Concilii Basiliensis in Hungaria obiit, ut ex fide Aeneae Sylvii testatur Bergomensis in Supplemento Chronicorum ad annum 1428. Laudatur a Jano Pannonio in Panegyrico Guarini hoc versu

Rupibus et sparsos decorans Vergerius Istros;

a Raphaele Volaterrano, Jovio, Vossio, et aliis, scripsit Historiam Carrariensium Principum ab eorum origine usque ad Jacobini mortem a Muratorio Rer. Italicar. XVI. vulgatam. Dedit etiam librum de *ingenuis moribus*, quem ego habeo ex editione Veneta an. 1497. cum commentariis Joannis Bonardi Presbyteri Veronensis. Scripsit et *Vitam Francisci Petrarchae* a Jac. Philippo Thomasino Aemonensi Episcopo in Petrarcha redivivo vulgatam. Teste etiam Bergomensi *Orationes* dedit in laudem S. Hieronymi, quas In Estensi Bibliotheca se reperisse testatur Muratorius: Una tamen ex his orationibus lucem adspexit excusa in fine Epistolarum S. Hieronymi editioni Venetae an. 1490 tom. 2 in fol. Recusa dein in Mantissa ad opera S. Hieronymi editionis novissimae Veronensis pag. 298 inter vetera testimonia de S. Hieronymo. Est etiam eius *invectiva* contra Sigismundum Malatestam, qui Virgilii Maronis statuam e foro Mantuano summovit; quae oratio alicubi legitur hoc titulo: *Invectiva in Carolum de Malatesta*; tum et *invectiva in Ludovicum Alidosium*. Dedit et *Historiam Principum Mantuanorum* frustra huc usque quaesitam. Collegit etiam *Sillogem* sententiarum ex Timaeo Platonis. Olim pariter exstabat liber Epistolarum eius. Denique superest adhuc eius *Apologia pro Carrariensibus Principibus* contra Albertinum Mussatum, et opusculum *de differentia amici* et *assentatoris*.

Diligenter distinguendus Paulus Vergerius iste ab alio eius nominis Vergerio Justinopolitano Episcopo, qui cum minus recta de religione sensisset multis jactatus est, ac tandem Italiam et fidem Catholicam deseruit. Obiit an. 1565.

Exciderat de seniori illo Vergerio id quod legi in Catalogo Codd. MSS. Bibliothecae R. Athenaei Taurinensis in quo T. II. pag. 304. Cod. 1027 se offert scriptus hoc titulo. *Petri Pauli de Justinopoli sermo* de laudibus *B. Hieronymi* incipit: *Prae-*

stantissimi viri atque optimi Patres: cum bona venia vestra; est tamen idem opus ac orationem in laudem S. Hieronymi, quarum supra ex Muratorio memini. Ibi pariter in Cod. 601. Latino extat *Carmen* ad Franciscum de Carraria super reditu natorum eius Francisci et Jacobi ex hostili captivitate. Denique Arriani opusculum de Alexandri Magni Indica expositione e Graeco in latinum vertisse constat, quam versionem utpote barbaris Germanis, magis quam latinis auribus dulciter insonantem, e manibus delicatulorum excutiendam ratus Bartholomaeus Facius, suam ipse adornavit, quam vicissim alii improbandam censuerunt. Vide Fabricium Biblioth. Graeca T. III. pag. 269 quo etiam docente versio ista Vergerii numquam typis prodiisse disco.

Haec postquam scripsi incidit in manus meas Cl. Zeni opus dissert. Vossianae T. I. pag. 51 etc. ex quo plura mihi incognita de hoc Vergerio didici. Igitur Epistolarum Vergerii Codicem nondum quidem editum adhuc tamen superesse apud Cl. Brunaccium nunc primum scio. Versionem Arriani pedestrem quidem non tamen barbaram ideo vir clarissimus extitisse demonstrat, atque ex eodem MS. Codice praefationem ad Sigismundum Imperatorem producit.

Invectiva in Malatestam directa est ad Ludovicum Alidosium, ex quo factum est ut quidam invectivam unicam in duas distinxerint, aliam in Malatestam, aliam vero in Alidosium; quem tamen habuisse exosum nullibus discimus. Invectivam istam sub nomine Guarini Veronensis dedit P. Martene Monum. T. III. col. 868 sed illam suo Authori Muratorius Rer. Italic. T. XVI. col. 112 restituit. Alia huius opera videnda sunt apud Zenum *ibid.*

VERNHERIUS *de Bothis*, vide WARNHERUS.

VERUS, Episcopus *Arausionensis*, sub finem sec. V. scripsit *Vitam S. Eutropii,* decessoris sui, qui post a. 475 decessit. Sigebertus Gemblacensis c. 73. Tota nondum prostat, sed particulam ejus ex Codice Parisino dedit Dan. Papebrochius in Actis Sanctorum tom. VI. Maji p. 699. Episcopum *Hispalensem* perperam vocat Trithemius de script. Eccles. c. 245 quem sequitur Possevinus tomo II. Apparatus p. 520 qui et nomen *Eutropii* non expressit, sed habet *Episcopi.* Vide Galliam Christianam tomo I. p. 767.

VERUS, Episcopus *Rutenensis* in Galliis, qui a. 625. Concilio Remensi interfuit. *Epistolae* ejus *duae* ad Desiderium Episcopum Cadurcensem editae sunt a Canisio Lect. Ant. tom. I. p. 648, 649 ad ipsum vero datae sunt Epistolae Sulpitii Severi Episc. Bituricensis, ibidem p. 645 et Ruricii Lemoviceni II. 22. Adde Galliam Christianam tomo I. p. 201.

Annales VETERO-CELLENSES, nihil habent, quod Annalibus simile sit, sed continent enarrationem illustris prosapiae Marchionum Misniae. Auctor, cuius nomen non est cognitum, monachus fuit in monasterio Veteris Cellae in Misnia, quod Christianus Schlegelius et Jo. Conradus Knauthius singulatim descripserunt. Editiones illius varias recenset Clar. Kreysigius in Bibl. Historica Saxoniae superioris p. 4.

UFFINGUS vel UFFO, Worcomiensis Frisius, Ord. S. Benedicti, monachus in coenobio S. Ludgeri Werthinensis, scripsit *Carmen de S. Ludgero*, quod editum est in Actis Sanctorum tom. III. Martii p. 659. *Vitam S. Idae, viduae* Egberti Saxonum principis, apud Surium d 4 Sept. et Leibnitium tomo I. Scriptorum Brunsuicensium p. 171. *Carmen breve in laudem monasterii Werthinensis*, apud Eundem tomo III. p. 604. *Vitam S. Lucii*, Regis Britanniae, quae nondum est edita. Vixit circa a C. 1000. Val. Andreae Bibl. Belgica p. 843. Swertii Athenae Belgicae p. 699 Suffridus Petri de script. Frisiae Dec. VII. 5.

(336) UGO *Andreae Bencii Senensis*, Senis, Florentiae, Bononiae et Patavii Medicinae Lector, civitate hac ultima (ut ex Consilio 81) annis 1430-32 degebat, Ferrarie demum, ibique anno 1439 obiit. Vitam Sozzinus eius filius eleganti stylo conscripsit, ut a Joanne Tortellio voci HIPPOCRATES rescimus. Latine scripta relinquit *De conservanda valitudine* MS. in Biblioth.

Taurinensi. Quod opus Italice ab anonymo pluries prodiit Mediolani 1481 et 1507, 4. Taurini 1610. 1628, 8.

In primam Fen Avicennae Saec. XV. sine loco et anno in 4. *Super quarta Fen.* Venet. 1485 f.

Super aphorismos Hippocratis — In tres libros Microtechni Galeni. Venetiis 1523 f. De febribus. Vide

Mazzuchelli Scrittori d'Italia, *Tiraboschi Storia*, *Marini Degli Archiatri Pontificj*.

Consilia Bononiae 1482. Venet. 1518 fol.

UGO *de Castello*, Tiphernas, quae urbs hodie *Città di Castello* vocatur, Ord. Praedicatorum Florentiae in conventu S. Mariae novellae a. 1337 scripsit *in Sphaeram Joannis de Sacrobosco*. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 593.

(337) *Inchoatum Parisiis . . . sed perfectum Florentiae* an. MCCCXXXVII. Ita, juxta Quetifium, in Codice qui extabat in Coenobio S. Honorati, Parisiis; nec plura de hoc scriptore Jo. Muzi Episcopus in op. *Memorie* di C. di Castello Tomo V. 243. Ibid. 1842, 44. Tomi VII. in 8.

UGO *de Prato*, Ord. Praedicatorum, cuius *Sermones itinerarii dicti a.* 1499 sunt Florentiae in bibliotheca Ord. Quetif. I. 593.

(338) Non alius hic est quam *Vgo Panciera*, cuius, eleganti vernaculo sermone, praeter Cantica (IV) curante cl. Caesare Guasti Prati, an. 1861 in 8 recusa, extant pluries editi

Alcuni singulari Trattati in Firenze 1492 ap. *Miscomini* et ibid. ap. *Morgiani*, anno pariter 1492 editione emendatiori. *Venetia per Nicc. Brenta* S. A. Sec. XV. 4. *Genova Bellone* 1535, 8.

De eo Quetifius in op. (Scriptores Ord. Praedicatorum Tom. I. pag. 551) F. Leandri Alberti verba refert, ex quibus ex Vinacensi (Vinaccesi) familia satum, concionatorem eximium evasisse, Prati anno 1362 aetatis LX. obiisse discimus. Scripta vero sequentia tantum reliquisse refert.

Sermones Dominicales super Evangelia et Epistolas per totum annum. (Lovanii) Jo de Wesphalia 1484 fol.

— *De Sanctis* Heidelbergae 1485 f. Et postea utrique simul Lugduni 1511, 4. Ibid. du Res 1528, 8 tomi II. Parisiis Petit 1542, 8 T. III. Antuerp. Belleri 1617, 8 T. IV.

— *Quadragesimales* Venetiis 1578 et ibid. ap. Variscum 1584, 8.

Inedita vero *Sermones de Trinitate et de S. Laurentio* MSS. Augustae Vindelicor.

— *Communes* — *De Sanctis et de Grotia* — *De octo vitiis*.

Florentiae ad S. Marci Arm. II. n. 156.

Et cum in prologo Sermonum de tempore scribat. *Ego oriundus de Prato de florido Praedicatorum ordine minimus etc.* lepide apud suos agnomen *de Pratoflorido* obtinuit.

Nec diversus ab ipso, uti reor, F. *Ugo de Prato* ille, de quo Quetifius idem, (Tom. I. pag. 593.) Jac. Philippi Tomasini in Bibliotheca Patavina pag. 52 fide nixus breviter loquitur, et a nostro distinguendo. Eius

Sermones itinerarii dicti anno 1499 *die tertia Julii* uti ap. Dominicanos Patavii extantes, alium Ugonem de Prato juxta eum constituunt.

At Tomasiniani typotetae sphalmati, cui an. 1359 potius erat cudendum, Ugonum de Prato geminationem credo tribuendam: *Itinerarios sermones* forsan ideo dictos quia in redeundo a Tartarorum regione, ubi diu vixit, eos conscripserit.

UGOLINUS, vide *Hugolinus*.

UGOLINUS *Malabranca*, vide supra lit. M. quibus adde Gandolfum de ducentis Augustinianis scriptoribus p. 343.

UGOLINUS *de Porta Ravennate*, Bononiensis, auditor Irnerii, Juris civilis Professor et Glossator celeberrimus. *Glossas* eius Crassus in suo apparatu adiecit. A Friderico etiam I. Imperatore ad librum Feudorum compilandum et conferendum adhibitus est. Obiit a. 1168. Pancirollus de claris Legum Interpretibus II. 17. Bumaldi Minerval Bononiense p. 228.

UGOLINUS *de Schoalochis*, Cremonensis, U. J. D. Urbis Astensis, Praetor Genuensis et in numerum nobilium relatus circa a. 1318. scripsit *ad Codicem Justinianeum*, *de legatis piis, de compromisso.* Arisii Cremona literata tom. I. p. 152.

UGUETINUS, Canonicus primum S. Augustini, deinde Monachus Metensis Ord.

S. Benedicti, scripsit *Opus de visione sua terribili,* quam in spiritu habuisse se refert. Excusum est Parisiis 1513 fol. apud Henricum Stephanum, in libro trium virorum et trium spiritualium virginum, quod Jacobus Faber edidit. Adde Possevinum tomo II. Apparatus pag. 520.

UGUITIO, vide *Huguitio.*

VIBIANUS seu *Vivianus Tomasius,* Urbevetanus, Presbyter Cardinalis S. Stephani in Coelio monte ab Alexandro III. renuntiatus, *plures* ad S. Thomam Archiepiscopum Cantuariensem, atque ad Regem Angliae *literas* misit, quarum aliquae publici juris sunt: Ejusdem literae *de Appellatione* asservantur MSS. in Bibliotheca Regia, teste Philippo Labbe in Bibl. MSS. Hibernica legatione functus e vita excessit Romae sub Urbano III. incertum quo anno, menseve. Haec Oldoinus in Athenaeo Romano p. 634.

VICEDOMINUS *de Vicedominis*, Placentinus, Minorita, Gregorii X. ex sorore nepos, celebris Jureconsultus et caussarum patronus, ex Aquensi Archiepiscopo a patruo creatus Episcopus Cardinalis Praenestinus, obiit a. 1276. Edidit a. 1269 in Synodo Aquensi *Statuta et Constitutiones pro suis Clericis.* Oldeini Athenaeum Romanum p. 625.

VICHARDI, Canonici Lugdunensis, *Carmen Satyricum contra monachos,* a Flacio ex Codice Veteri descriptum, exstat in Bibl. Regiomontana, teste praefatione ad Frid. Besselii Miscellaneorum Philologico-Criticorum Syntagma. Sed quo tempore auctor vixerit, et reliqua illius adhuc ignorantur.

VICTORI I. Papa, natione Afer, electus a. 186 sedit usque ad a. 196 vel secundum Baronium ab a. 194-203. *Epistolae* ejus *duae* in controversia Paschali ad Desiderium et Paracodam, Episcopos Viennenses, extant in Bibliotheca Floriacensi tom. III. p. 24, 26 apud Baronium ad annum 198 n. 17 cum notis Binii tomo I. Conciliorum: aliae duae tom. I. Conciliorum Harduini pag. 103. Tribuitur ipsi quoque Opusculum, quod inscribitur, *Ratio fidei reddita Hunerico Regi Vandalorum.*

Vide Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 218. Oldoini Athenaeum Romanum p. 635.

VICTOR II. prius dictus Gebehardus Episcopus Aichstetensis, sedit ab a. 1035 ad 1057. *Litterae* confirmatoriae privilegiorum ecclesiae Sylvae Candidae exstant apud Harduinum tom. VI. Conciliorum pag. 1037.

VICTOR III. antea Desiderius Abbas Casinensis, de quo superius actum est l. IV. p. 63. Huius forte est *Admonitio* carmine scripta, cuius initium: *Ergo doma carnem, qui vis evadere mortem.* Estat in Bibl. monasterii S. Martini Tornacensis, teste Ant. Sandero Bibl. Belgica MSS. p. 108. *Oratio* in Concilio Beneventano, de miseriis Ecclesiae Romanae et nequitiis multifariis Guiberti Anti-papae, apud Leonem Ostiensem III. 71. Baronium ad annum 1087 n. 9-16.

VICTOR Antipapa, antea dictus Octavianus Cardinalis S. Caeciliae, intrusus a. 1159 moritur a. 1164. *Epistola* eius ad Principes Germaniae de electione sua occurrit apud Radericum Frisingensem II. 50 et Baronium ad a. 1159 n. 42. Alia ad Albertum Episcopum Virdunensem pro absolutione Ecclesiae S. Michaëlis prodiit in Miscellaneis Baluzii tomo IV. p. 465.

VICTOR, *Capuanus* Episcopus, vixit temporibus Justiniani, et refutavit Cyclum Paschalem Victorii s. Victorini Aquitani, quod opus Beda citat, de ratione temporum c. 49 sed hodie non exstat. *Praefatio* eius *in Ammonii Harmoniam Evangelistarum*, Moguntiae 1524, 4 edita exstat in Bibliothecis Patrum, Orthodoxographis et alibi. Vid. Sigebertus de script. Eccles. c. 20 Baronius ad Martyrologium 17 Octobr. Leon. Nicodemi additiones ad Toppii Bibl. Neapolitanam p. 246, 247. Labbeus de Script. Eccles. tomo II. p. 461.

VICTOR *de Carben*, Ex-Judaeus, in Archiepiscopatu Coloniensi baptizatus, post inter Christianos Sardos, circa initium seculi XVI. Scripsit *de Vita et moribus Judaeorum,* Colon. 1504, 1509, 4. Paris. per Henr. Stephanum, 1511, 4. *Propugnaculum fidei Christianae.* Colon. 1518, 4 cuius

pleniorem notitiam dat Renatus Wolfius Bibl. Hebr. Vol. IV. p. 568 quem et de ipso confer Vol. I. p. 355, III. p. 238, IV. p. 815.

VICTOR *Cartennae* in Mauritania Episcopus circa a. 460 teste Gennadio cap. 77. Scripsit *adversus Arianos* ad Geilericum, Vandalorum regem, *de poenitentia publica*, *ad Basilium quendam super mortem filii consolatorium libellum*, et *Homilias* multas. Liber *de poentientia* habetur ad calcem operum Ambrosii in multis editionibus: Liber vero *de consolatione in adversis* inter opera Basilii Magni tomo III. p. 613 edit. Parisinae, 1638. Vide praeter alios Caveum et Oudinum tomo I. p. 1282. Tillemontium tomo XVI. p. 611.

VICTOR, Episcopus Corthaginiensis creatus a. 646 scripsit *Epistolam* ad Theodorum Episcopum Romanum, in qua eum de creatione sua certiorem facit, et confessionem fidei suae exponit. Extat apud Baronium ad a. 646 n. 15 et tom. III. Conciliorum Harduini p. 754. *Fidei ratio*, Hunerico Regi Wandalorum tradita, extat in Sichardi Antidoto adversus Haereses et Bibliothecis Patrum.

Claudius Marius VICTOR, alii *Victorium* et *Victorinum* vocant, perperam, patria Massiliensis, ibidem sec. V. Rhetoricam docuit, mortuus circiter a. 445 Scripsit *de Genesi libros III.* carmine epico, cui adjuncta est *Epistola* ad Salomonem Abbatem. Edidit primum, sed admodum interpolatos, Jo. Gagneius, Lugd. 1536. Paris. 1545, 8. Guil. Mirellus castgatiores edidit, omissa Epistola ad Salomonem, 1560, 8 sed tamen editionem Gagneianam secutus est Georgius Fabricius in Corpore Poëtarum Christianorum et Bibliothecae Patrum tantum non omnes. Vide, praeter alios, Historiam literariam Galliae tom. II. p. 214. Leyseri Historiam Poëtarum medii aevi p. 51. Labbeum tomo II. p. 462.

VICTOR *Martyritanus* in Africa Episcopus, Joannis Cassiani dicta ita purgavit, et quae minus erant, addidit, ut ei rerum istarum palma merito conferatur: quem inter alia de Africae partibus cito nobis credimus esse dirigendum. Ita Cassiodorus Institut. divin. cap. 29 loquitur. Ex his Cassiodori verbis colligi videtur, a Victore Martyritano antidotum contra veneni intimationem, quod scriptis suis Cassianus inseruit, appositum fuisse. Baronius tamen existimat, Cassiodorum spe frustratum non accepisse, quod ex Africa exspectabat. Siquidem Ado Viennensis in Chronico, ab ipso Cassiodoro id operis, ut Cassianum corrigeret, elaboratum affirmat, dum ait: *Opera Cassiani a catholicis cautissime legenda, maxime de libero arbitria et gratia: sed et Encratitarum haeresi incautius favit. Errores illius Cassiodorus purgare volens, non ad plenum omni ex parte potuit.* Haec ad verbum Miraeus de script. Eccles. p. 27. edit. Fabric.

VICTOR *Massiliensis*, non est auctor, sed nomen monasterii S. Victoris in urbe Massiliensi. Id quod ideo moneo, quia in Indice ad Ittigium de Bibliothecis Patrum hic Victor una cum Vincentio Metensi inter Auctores refertur. Cum vero numerus paginae evolvitur, tunc Chronica Victoris Metensis et Victoris Massiliensis a Labbeo in Bibliotheca nova MSS, indigitantur.

VICTOR *Tunnunensis* Episcopus, non Hispanus, ut vult Steph. Garibajus Hist. gener. Hispaniae VIII. 24 indicante Nic. Antonio, sed Afer, cujus urbem huc usque *Tunnunum* fuisse crediderunt. Petrus autem Wesselingius in dissert. de Evangeliis, jussu Imp. Anastasii non emendatis p. 27 *Tennonam* vocat. Alii aliter scribunt.

Propter tria Capitula multa passus est, exilio, carcere et plagis multatus, tandem in quodam monasterio Constantinopolitano, cui jussu Justiniani inclusus fuerat, mortuus. Ejus exstat *Chronicon* ab a. C. 444 ad a. 565 editum a Canisio Lect. Ant. I. p. 319 in Hispania illustrata IV. p. 117. post Chronicon Eusebii a Josepho Scaligero editum et in Opusculis Petri Pithoei pag. 397 sed haec editio non est tam plena. Isidorus Hispalensis de scriptor. Ecclesiasticis c. 25 ipsum Chronicon ab orbe condito ad primum annum Justini junioris condidisse scribit, in qua re ipsi, qui aetate proprior est, non omnem fidem cum Basnagio negabimus. Librum ejus *de poeni-*

tentia ediderunt Benedictini in Appendice ad tom. II. Operum Ambrosii p. 589. *Pro defensione trium Capitulorum lib. I.* memorat Trithemius de script. Eccles. c. 214.

Adde Labbeum de scriptoribus Eccles. tomo II. p. 462.

VICTOR Episcopus *Vitensis* in provincia Africae Byzacena, a. 484. Eugenii Carthaginiensis Episcopi professioni fidei Hunnerico Regi Vandalorum oblatae subscripsit. *Uticensem* vulgo quondam dixerunt, sed recentioribus temporibus fide Codicum et ope Criticorum res satis clare deducta est. Imo quatuor Victores Vitenses Episcopos fuisse memorant Memoriae Trivultinae mense Aprili a. 1709. quibus adde Acta Sanctorum tomo III. Augusti p. 454. Noster persecutione orthodoxorum ejectus Constantinopolin abiit, ibique, vel, ut Cotelerius tomo III. Monumentorum p. 598 contendit, in Epiro veteri scripsit.

Historiam persecutionis Vandalicae sive Africanae sub Genserico et Hunnerico, Vandalorum regibus, cui sub finem Appendicis loco annexuit *Acta septem monachorum martyrum Capsensis territorii.* Historia persecutionis, ab aliis in tres, ab aliis in quatuor, quinque vel sex libros distinguitur. Imo in Codice monasterii Cremifanensis Ord. S. Benedicti in Austria, qui seculo XII. scriptus esse creditur n. 55. *Victoris historiae Wandalicae libri XIV.* annunciantur. Nisi forte aliud sit opus, ab hoc nostro diversum, quod historiam non persecutionis Wandalicae, sed potius res gestas regum Wandalicorum in Africa contineat; tum sane auro carius volumen esset, quod orbi erudito non ultra debebat invideri. Haec autem Historia persecutionis prodiit primum Coloniae 1518, 8 deinde cura Reinhardi Lorichii, ibidem 1537 per Beatum Rhenanum Paris. 1541 in Orthodoxographis Grynaei tom. I. p. 799 in Bibliothecis Patrum porro cum annot. Francisci Balduini post Optatum Milevitanum, Paris. 1569, 8. Haec editio in Bibl. S. Joannis Hamburgi occurrit, a Friderico Lindenbrogio collata com MS. optimo Lugdunensi, ex quo innumera loca optime restituuntur. Prodiit ulterius cum Operibus Vigilii Tapsensis, quae Divione 1664, 4 impressa sunt, cum notis et dissertationibus Petri Francisci Chiffletii, Soc. Jesu Presbyteri (a), tandem parte prima Historiae persecutionis Vandalicae a Ruinarto editae, cum notis et observationibus illius, Paris. 1694, 8. (b)

Versio Belgica, *von vervolginghe der Chrissenen in Africa door de Vandalen*, prodiit Antverp. 1568, 8.

Ei quoque tribuitur *Passio Liberati Abbatis et sociorum ejus Carthagine*, quae editio est a Surio d. 17 Aug. et in Actis Sanctorum tomo III. Augusti p. 455.

Conjiciunt porro, ipsum Auctorem esse *Notitiae provinciarum et civitatum Africae,* quam edidit Sirmondus Operum tomo I. p. 430 vid. tamen Tillemontium tom. XVI. p. 558. Non autem videtur auctor *Expositionis fidei Catholicorum Arianis oblatae*, de qua idem p. 561, 598.

Caeterum Anonymi *Dissert. sur Victor de Vite, avec une nouvelle vie de cet Evêque* prodiit Paris. 1708, 12. Confer Journal des Sçavans 1708 p. 243. Memoires de Trevoux 1709 Avril p. 677.

VICTORIANUS *Voconius*, vide infra VOCONIUS.

VICTORINUS, (c) pleno nomine *Fabius* (d) *Marius, Victorinus,* Afer, Rhetori-

(a) Giornale di Roma 1675 p. 23 seqq.

(b) Journal des Sçavans 1694 p. 675. Journal de Hambourg p. 109. Acta Erudit. Tomo II. Supplem. p. 407.

(c) Victorinus alios hac occasione memoramus ex Jo. Launoji dissert. de quinque Victorinis.

1. Victorinus, qui haeresin Praxeae defendit, memorante Tertulliano de praescriptione adv. haereticos cap. ult.

2. Victorinus Massiliensis, de quo infra sub *Claudius Marius* VICTOR.

3. Victorinus Lampadius, Antiochenus, cujus *Orationes consulares* varias, nec non *Imperatorias* in laudem Zenonis Imp. citat Photius Cod. CI.

4. Victorinus Aquitanus, vide infra *Victorius*.

5. Victorinum Episcopum, qui ob redargutos Paschales Ecclesiae cyclos in Synodo Romana altera damnatus sit, memorat Beronius ad a. 303, 324 sed sine teste.

(d) *Laurentii* nomen interponit Sirmondus ad lib. I. Epist. Ennodii, procul dubio ex Codicibus antiquis, quos tamen non indicavit.

eam Romae diu docuit, et ad senectutem gentilium superstitionem sectatus, tandem vero ad veram fidem conversus est. Mortuus est anno circiter 370. De conversione elegans est testimonium Augustini Confess. VIII. 2. 5. 11. Ex scriptis ejus nota sunt sequentia.

1. *Expositio in libros duos Ciceronis de Inventione*, editi cum libris Rhetoricis Ciceronis. et in Rhetoribus Pithoei p. 79. Seorsim Mediolani per Anton: Zarotum, 1474 fol. Paris. apud Ascensium 1508 fol. ibid. per Rob. Steph. 1537, 4.

2. *De re Grammatica* sive *Orthographia*, *de carmine heroico*, et *de ratione metrorum*. Haec extant in Grammaticis Veteribus Putschii p. 1939 seqq. ubi tamen perperam *Maximus Victorinus* vocatur. *Ars Grammatica* et *de ratione metrorum* rursus occurrunt apud eundem Putschium p. 2450. Alias editiones habet Fabricius Bibl. Lat. IV. 7 p. 796.

3. *De sanctissima Trinitate* adversus Arrianos.

4. *Contra Justinum Manichaeum.*

5. *De principio diei.* Haec duo Opuscula primus edidit Jac. Sirmondus Paris. 1630, 8.

6. *De generatione Verbi adv. Candidum Arrianum.* Liber editus primum cum Jac. Ziegleri Conceptionibus in Genesin, Basil. 1528 fol. post in Haeresiologia Heroldi p. 171. Is vero Zieglerus docet hunc librum adversus Candidum praeponi debere libris IV. de Trinitate, quia verba illorum prima haec sunt: *In primo sermone hujus operis et multa et fortiora quaedam etiam horum, o amice Candide, proposita atque tractata sunt abs te: quae quanquam ut opportuna dissoluta sunt. tamen idcirco ista ex eorum Epistolis audire voluimus.* Hinc merito miratur Andr. Rivinus in praefatione ad Scripta duorum Victorinorum pag. 28 quod Bibliothecae Patrum, earumque compilatores, hoc Opusculum prorsus neglexerint. Ne igitur oblivioni traderetur, Andreas Rivinus illud praemisso Candidi Arriani libello, p. 223 recudi jussit p. 238 operis modo laudati. Denique duo haec opuscula Candidi et Victorini tanquam nondum edita ex Codice Augustano S. Udalrici produxit Mabillonius Anal. tom. IV. p. 155 edit. novae p. 1 ita tamen, ut mutila sit Epistola Candid. Incipit enim ita: *Dei est omnis substantia. Deus igitur non est substantia. Quomodo igitur etc.* Adde Ittigium de Bibliothecis PP. c. 3 pag. 295. Maxima autem inter has editiones est lectionum varietas, sic ut una ex altera emendari possit. De Censura Campani in hunc librum vide supra lib. III. p. 901.

7. *De Trinitate hymni tres*, alii sic habent, *de Homousio recipiendo hymni tres*, exstant in editione Rivini (Gothae 1652, 8) pag. 208.

8. *Carmen de fratribus VII Maccabaeis*, quod quidam *Nictario*, alii *Victorino Pictaviensi* tribuunt, a Rivino quoque editum est cum annot. p. 167. Pleraque scripta Theologica etiam in Bibliothecis Patrum occurrunt.

9. *Versio Isagoges Porphyrii de quinque vocibus* extat cum Boëthii Commentariis.

10. Inedita sunt, Hieronymo teste, *Commentarii in Apostolum*, h. e. Epistolas Paulinas, et teste Cassiodoro de Dialectica, liber *de syllogismis hypotheticis*.

VICTORINUS non *Pictaviensis*, ut perperam vulgo crediderunt, sed *Petavionensis* Episcopus, id quod singulari dissertatione de Victorino Episcopo et Martyre adstruxit Jo. Launojus tomo II. Operum, part. 1. p. 634. Fuit autem *Petavio* urbs Pannoniae, inter Gisciam et Vindobonam ad Dravum fluvium, quod ex Tacito, Æthico, Itinerario Antonini, Ammiano Marcellino et aliis probat idem Launojus Observat. I. p 640. Hodie dicitur *Pettau*, et in Stiria ad fines Slavoniae sita est. Vixit sub finem seculi III. et a. 303 martyrio coronatus est. Hieronymus de Viris illustribus c. 74 testatur eum scripsisse in *Genesin, Exodum, Leviticum, Esaiam, Ezechielem, Abacuc, Ecclesiasten, Canticum Canticorum* et *Apocalypsin*. Nihil vero illius hodie superest praeter *Commentarium in Apocalypsin*, cujus editionem primam hucusque ignoro, illatus autem est postea in Bibliothecas Patrum, et editus ab Andrea Rivino in Scriptis Sacris duorum Victorinorum, Gothae 1652, 8. Idem simul edidit *Carmen de Jesu Christo Deo et homine*, et alterum *de Pascha*, quod an huic

nostro tribuendum sit, ambiguum est. Praeterea Caveus in Hist· lit. p. 95 edidit *Tractatum Victorini de Fabrica mundi*, qui αποσπατματις ex Commentario in Genesin vel Apocalypsin esse possit, sed de auctore nihil pronunciare audet. Adde Possevinum tomo II. Apparatus p. 523.

VICTORINUS Episcopus nescio quis. Extat ejus *Epistola una* ad Ruricium Lemovicenum, sicut et in hujus Epistolis una ad Victorinum habetur.

VICTORIUS, Aquitanus, quem Lemovi censem vulgo credunt, Clericus Romae fuit et Mathematicus insignis sec. V. Quum illis temporibus de festo Paschatis celebrando multae essent controversiae, is jussu Hilarii Archidiaconi Romani *Canonem Paschalem* conscripsit, quem Ecclesia Occidentalis postea secuta est. Edidit illum Ægidius Bucherius, Antverp. 1634 fol. cum Commentario. Confer praeter alios Auctores Hist. literariae Gallicae tom. II. p. 424. Acta Sanctorum tom. I. Jan. p. 354 le Cointe tomo I. p. 588 tom. IV. p. 878. Mabillonium de studiis monasticis p. 391 edit. Gallicae.

Alius Victorius eodem seculo in Gallia Poëta iusignis fuit, quem Sidonius Apollinaris celebrat. Vide Hist. literariam citatam tom. II. p. 419.

S. VICTRICIUS, Episcopus Rotomagensis sub finem seculi IV. amicus Paullini Nolani, cujus ad illum exstant Epistolae aliquot: Vitam ejus scripsit Jo. Bapt. le Brun, quae in Actis Sanctorum die 2. Augusti repetita legitur. *Tractatus ejus de laude Sanctorum*, occasione receptionis reliquiarum quarundam ex Italia missarum, ex MS. S. Galli editus est ab Abbate Lebeuf in llbro Gallico: *Recueil de divers ècrits pour servir d'eclaircissement à l'histoire de France*. Paris. 1739 sub finem t. II. (a)

VIGELLUS, vide supra *Nigellus*.

VIGILANTIUS, inter haereticos vulgo habitus, Gallus natione, non Hispanus, cujus scripta, quae hodie non amplius exstant, refutat Hieronymus, non sine affectuum depravatorum indicio. In quam rem conferenda est dissert. Jo. Clerici de argumento ab invidia petito. Presbyter fuit Barcinonensis, et ab Episcopo suo, quod docet Caveus, etiam durante controversia, communione non exclusus fuit. Vide Gennadium de viris illust. c. 35. Nic. Antonium Bibl. Hispana Vet. II. 11 n. 464 s. Histoire literaire de la France tom. II. p. 57 s. Baelium in Lexico, Pagium ad a. 406.

VIGILIUS, Diaconus, post Archidiaconus Romanus, jam a. 531 a Bonifacio Papa successor denominatus. postea rejectus, tandem per fraudes Silverio dejecto (b) sedit ab a. 538-555. Variae illius *Epistolae* habentur apud Baronium ad a. 538 n. 14, 22 ad a. 540 n. 14, 23 ad a. 544 n. 11 ad annum 545 n. 3, 7, 8 ad a. 546 n. 61, 65 ad a. 550 n. 2, 9, 16 et seqq. nec non tom. II. Conciliorum Harduini p. 1429 tom. III. p 3, 62, 175 seqq 213.

Fragmentum Epistolae Vigilii Papae exstat apud Baluzium Misc. tom. V. p. 461. *Decretum sive Constitutio Vigilii de tribus Capitulis* exstat tom. III. Conciliorum Harduini p. 10, 217. Ejus nomine *Epistola* scripta, quam impiam Harduinus pronunciat, occurrit in Breviario Liberati c. 22.

Adde Prosp. Mandosii Bibl. Romanam Cent. VII. 76. Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 220. Oldoini Athenaeum Romanum p. 636.

VIGILIUS Diaconus circa a. 430 scripsit *Regulam Monachorum*, teste Gennadio de script. Ecclesiasticis c. 51. Edita est in Collectione Regularum Holstenii, Paris 1663, 4 part. I. p. 89.

VIGILIUS *Tapsensis* in Africa Episcopus, in provincia Byzacena circa a. 484. Episcopum Brixiensem multi statuunt, quibus adstipulatur Leonardus Cozzandus in Libraria Bresciana p. 204, 205. Sed historia illorum temporum alia quaevis docet: vide modo Sirmondum tomo III. Opp. p. 1013. Tilemontium tomo XVI. p. 614 seqq. Ughelli Italiam sacram tomo IV. p. 528 cum annot. Galeardi. Opera illius conjunctim

(a) *Leipziger gelebrte Zeitungen* 1740 p. 53. Memoires de Trevoux 1740. Dec. p. 2521.

(b) Conf. Gottlieb Wernsdorfii jun. Diss. de Silverio et Vigilio PP. MM. Witteb. a. 1739 qui Baronii de his narrationes expendit.

edidit Petrus Franciscus Chiffletius, post opera Victoris Vitensis. Divione, 1664, 4 cum annotationibus et dissertationibus: et quidem ordine sequenti.

1. *Adversus Nestorium et Eutychem libri V. pro defensione Synodi Chalcedonensis*, qui sub Vigilii Tridentini nomine aliquoties editi sunt: primum Tubingae apud Hulderieum Morhardum. 1528 fol. cum praefatione Casp. Churrerii, deinde Tiguri 1539 per Cassandrum Colon. 1575. 8 et subjectis Var. Lect. ex vet. codice P. Pithoei, inter Opera Cassandri p. 514. Basileae, per Josiam Simlerum 1571 fol. inter Scripta Veterum Latina de una persona et duabus naturis in Christo, fol. 88 b. in Haeresiologia Heroldi, et in Bibliothecis Patrum. Ipse possideo editionem Lipsiensem, ex officina Voegeliniana typis nitidis expressam, 8. sed sine mentione anni. Germanice vertit Christoph. Stolberg, Pastor Creutzenacensis. 1572, 8.

2. *Altercatio sub nomine Athanasii adversus Arium.* sive Dialogi II in Concilio Nicaeno inter Athanasium et Arium habiti p. 84. Extant tomo III. Opp. Athanasii pag. 632.

3. *Dialogi sive Altercationes tres, sub nomine Athanasii* adversus Arium, Sabellium et Photinum. p. 118. Hos sibi ipse tribuit Vigilius libro V. adv. Eutychen c. 2. Exstat Opp. Athanasii tomo III. p. 642. Utrumque hoc opus in unum compaginavit et cum libris adversus Eutychen edidit Georgius Cassander.

4. *De Trinitate, sive de unita Trinitate deitatis libri XII. ad Theophilum.* Undecim tantum libri exstant tom. III. Opp. Athanasii p. 604. Idatio Claro Antelmius et Benedictini in Opp. Athanasii p. 603 octo libros priores vindicant: Reliqui, nimirum nonus, decimus et undecimus auctorum incertorum sunt: Duodecimus, qui inscribitur *de Trinitate et Spiritu Sancto*, ipsius Athanasii genuinus foetus est, inter opera ejus tomo I. editus.

VIGILIUS patria Romanus, Episcopus *Tridentinus*, martyrio coronatus circa a. 400.

Epistola ad Simplicianum Episc. Mediolanensem, quae gesta Sisinii et sociorum martyrum continet, edita primum est ab Aloysio Lipomano tom. II Vitarum sanctorum priscorum Patrum, post a Laur. Surio d. 29 Maji, a Baronio ad a. 400 denique in Actis Sanctorum tom. VII. Maji p. 41. *Alium de eadem materia libellum*; Joanni (Chrysostomo) urbis CPol. Episcopo inscriptum, quem Baronius periisse dolebat, ex MS. Vaticano edidit Papebrochius l. c. p. 42.

Sunt qui *libros contra Eutychetem* huic Vigilio tribuunt, quos toto coelo errare ostendit Baronius ad Martyrologium Romanum. Constat enim, Eutychen, multo post, quam Vigilius Tridentinus martyrio coronaretur, haeresin suam disseminasse, contra quem alter Vigilius scripsit. Vide Ughelli Ital. sacram tomo V. p. 589 et Prosp. Mandosii Bibl. Romanam Centur. I. 22.

Philippus de VILLETA, monachus, post Abbas S. Dionysii a. 1398 scripsit librum *de auctoritate Conciliorum* et *Chronica*. Sunt, qui ipsi tribuunt *Vitam Caroli VI. Francorum Regis,* quae MS. est in Bibl. Thuanea, jam Regia, et Gallice translata a Jo. le Laboureur, Paris. 1663. fol. 2 Vol. sed fundamento non satis firmo innixi. Vide Oudinum tomo III. p. 1270 et Galliam Christianam, edit. antiquae tomo IV. pag. 338.

VINCENTIUS, Prior Cartusiae *Axpacensis* in Austria, cujus *Epistolas XX.* quibus tamen aliorum quaedam admixtae sunt, ediderunt Bern. Pez. et Philip. Hueber Codicis Diplomatici parte III. pag. 327. Pleraeque datae sunt ad Jo. de Weylhaim, monachum Mellicensem, qui nonnunquam ad marginem quaedam notavit, ex quibus hoc memoramus, quod a. 1459 fuerit septuagenarius, p. 338, 9 natus igitur a. 1389. Agnovit autem bonus senex calamitatem Ecclesiae temporum suorum, inde conqueritur, quod Concilia generalia, eorumque decreta non observentur, quod de Cardinali Cusano nihil boni sperandum sit, quod electio Calixti III. senis octogenarii reformationi Ecclesiae parum profutura sit, quod intestini Ecclesiae hostes multo ferocius in Ecclesiam saeviant, quam Turcae et barbari etc. Extant quoque notabilia

quaedam de peregrinatione puerorum ex Germania et Helvetia ad monasterium S. Michaëlis de periculo maris in Picardia. Credibile vero est, eum, utpote testem veritatis, non habuisse multos amatores, illum tamen, tanquam senem, tolerare coacti sunt. Successor ipsius in munere Prioratus, Thomas, ad eundem Jo. de Weylhaim de hac re conqueritur, quod tam libere scribat, et admonitionem respuat. Inter alia controversiam habuit cum Bernardo de Waging *de ignorantia docta*, quorsum pertinent Epist. X. et XV. nec non annotatio Jo. de Weylhaim p. 342 nam ultra modum haec exaggerare nolo.

VINCENTIUS *Bandellus*, Castro novo dioecesis Dertonensis oriundus et a. 1435 natus, Ord. Praedicat. Magister Theologiae, disputator subtilis, Prior Bononiae et Mediolani, a. 1500. Magister Ordinis, Galliam, Belgium, Hispaniam et Germaniam peragravit, obiit a. 1506. Ejus sunt *Libellus recollectorius de veritate conceptionis B. Mariae*, sine nomine Auctoris impressus Mediol. 1475, 4. *Tractatus de singulari puritate et praerogativa conceptionis Jesu Christi*, Bonon. 1481, 4. Mediol. 1512 et alibi. *Quod beatitudo hominis in actu intellectus et non voluntatis essentialiter consistit, Opusculum de potestate Papae, Multijugae in Theologia quaestiones, Epistolae encyclicae ad universum ordinem etc.* Vid. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. II. p. 1, 2. Altamura Bibl. Domin. p. 226. Hippol. Marraccii Bibl. Marianam tomo II. p. 430.

VINCENTIUS *Barsius* vel *Bartius*, Mantuanus, Ord. Carmelitarum, Theologus et Poeta insignis, scripsit *Silvam Carminum*, Bonon. et *Albam Labyrinthum*, Parmae 1519. Petrii Lucii Bibl. Carmelitana p. 80. Gio. Maria Pensa Teatro degli huomini più illustri de famiglia Carmelitana di Mantova p. 85.

VINCENTIUS *Bellovaccensis*, non ab Episcopatu sic dictus, ut multi falso opinantur, sed a patria, et Coenobio Dominicanorum, in quo Bellovaci degebat: Burguudum quidam statuunt, sed sine caussa. Regnante Philippo Augusto Lutetiae literis operam navavit, familiae regiae adscriptus, et unus ex primis fuit, qui ordini Praedicatorum se adjunxeruut. Helluo librorum fuit, ac proinde nullis dignitatibus ornari voluit, obiit autem a. 1264. Oudinus usque ad a. 1280 vel 1290 superstitem fuisse statuit.

Vide Trithemium de script. Eccles. c. 457. Bulaei histor. Academ Parisinae tom. III. p. 713. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatornm tom. I, p. 212 seqq. Altamura Bibl. Dominicana p: 21.

Opera ejus haec sunt:

1. *Speculum majus*, quod tria alia *Specula* complectitur, *Naturale*, *Doctrinale* et *Historiale*, quae una cum *Morali*, de quo postea, conjunctim edita sunt Argentinae apud Jo. Mentelin 1473 et 1476. Basileae apud Jo. Amerbachium sub titulo *Bibliotheca mundi*, fol. Maittaire tom. I. p. 428 Noribergensis Ant. Coburgeri ubi *Speculum Historiale* prodiit a. 1483. *Naturale*, 1483. *Morale*, 1485. Registrum in Speculum Historiale prodiit 1493. *Doctrinale*, 1486, Venetiis 1489, 1494 et 1591. Duaci 1624 fol.

Speculum Historiale separatim prodiit Moguntiae per Jo. Fust, 1474 fol. laudant etiam Noribergensem 1473. Aug. Vindel. 1496 fol. Gallice versum Paris. 1495 fol. 5 Vol.

Speculum Morale, ut ait Jac. Quetif, non est Viucentii, sed foetus seculi XIV. ex operibus S. Thomae, Petri de Tarantasia, Richardi de Mediavilla et Stephani de Borbone compilatus, quod idem ille Quetifius per singulas libri partes ostendit p. 218-231. Editum est Venet. per Hermannum Lichtenstein 1493 folio. Adde, quae supra ad tomum X. Operum D. Thomae Aquinatis dicta sunt.

2. *Sermonum* pars aestivalis et hiemalis, Nurenb. per Ant. Koberger, 1492 fol. 2 Vol. Vid. Hockeri Catal. Bibl. Heilsbrunnensis p. 145.

3. Libri *de Gratia humanae Redemtionis: Laudum Virginitatis gloriosae: de S. Johanne Evangelista: de Eruditione puerorum regalium: Consolatorius de morte amici.* Basil per Jo. Amerbach. 1481 fol. Hocker l. c.

4. *Liber consolatorius de morte amici*, exstat in Bibl. monasterii S. Martini Tornacensis, teste Ant. Sandero in Bibl. Belgica Manuscripta p. 119 et in monasterio Dunensi: ibid. p. 193. Est potius *Epistola consolatoria ad Ludovicum Francorum Regem de morte filii.* Vide Oudinum tomo III. p. 453.

5. *Flores ex libris Cassiani excerpti: Commentarius in Orationem Dominicam et salutationem Angelicam*, in MSS. Angliae et aliis exstant.

6. *De laudibus Beatissimae Virginis*, *sive de moribus et gestis ipsius*, Basileae apud Jo. Amerbach 1481 impressum testatur Hippolytus Marraccius in Bibl. Mariana tomo II. p. 431.

VINCENTIUS *Carrarius*, Doctor et Scripter Ravennas scripsit *historiam totius provinciae Ravennatensis*, sed huc usque ineditam, qua tamen usus est Scipio Claramontius lib. VII. Caesenatensis. Ætas nondum est cognita.

(337) *La Istoria de' Rossi Parmigiani. Ravenna Tebaldini* 1583, 4 de qua Fontanini in *Biblioteca Italiana*, de auctoris aetate certiores reddit. *Historia Romandiolae* Italice reddita nuper prodiit. Ex op P. Pauli Ginanni *Degli Scrittori Ravennati. Ravenna* 1769 T. II. Anno 1539 ortum habuisse, et anno 1596. Ravennae obiisse discimus.

VINCENTIUS *de Casali*, Ord. Praedicatorum, a. 1216 scripsit *Tractatum de Conceptione B. Virginis.* Possevinus tom. II. Apparatus p. 527. Altamura Bibl. Dominicana p. 1. Marraccius tomo II. p. 433

VINCENTII *Castellani Historia Forosempronii* est in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 140.

VINCENTIUS *Cipellus*, Cremonensis, Monachus Casinensis et Abbas in monasterio S. Thomae Cremonae circa a. 1442 scripsit *de religiosa militia*. Arisii Cremona literata tom. I. p. 266.

VINCENTIUS *Corcionus*, scripsit *Archivum Neapolitanum*, seu Indicem omnium scripturarum ad Regiam jurisdictionem spectantium in 18 tomos distributarum. MS. exstat Romae in Bibl. Slusiana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 176.

VINCENTIUS *Coventriensis*, Ordinis S. Francisci de Observantia monachus, (non Carmelita, ut voluit Lelandus) Doctor et Professor Cantabrigiensis circa a. 1251. Scripsit *Expositorium Missae* et *Repetitiones Lectionum.* Balaeus Cent. IV. 12. Pitseus c. 356. Waddingus de scriptoribus Ord. Minorum p 330. Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 337.

VINCENTIUS FERRERIUS, vide supra T. II. p. 370.

VINCENTIUS *Gruner*, Cygnaeus, Collegii majoris in Academia Lipsiensi Collegiatus et a. 1410. Rector Academiae. Scripsit *Expositionem in Officium Missae*, *Librum quaestionum disputatarum*, *Grammaticam* et *Rhetoricam.* Trithemius de script. Eccles. c. 726. Centuria Maderiana c. 27.

VINCENTIUS *Hispanus* JCtus circa a. 1269 quem Antonius Augustinus inter caeteros Glossatores appellat, praef. ad Decretales. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. VIII. 3 n. 115 et sub finem tomi II. p. 271.

Alius primum Valentiae Rex, *Zeit Abu Zeit* dictus Mohammedanus, postea a Christianus, nomine VINCENTII assumto, obiit a. 1267 aut sequenti, scripsit *de historia animalium*, qui cum Abn-Sinae operibus per Michaëlem Schotum ex Arabico in Latinum translatus vulgo dicitur. Idem Antonius VIII. 4 n. 146.

* De *Vinc. Hispano* isto juvat ea referre, quae adnotavit Ptolomaeus Lucensis Hist. Eccles. lib. 25 cap. 20 « Huius Pontificis (Honorii) tempore floruerunt duo Doctores Juris Canonici videlicet *Laurentius* et *Vincentius*, quos tradunt Hispanos fuisse et magna auctoritate allegantur in jure ». De *Laurentio* nihil lego sive in Pancirolo, sive in Nicolao Antonio; de *Vincentio* vero Hispanicam habuisse originem non alio testimonio asseritur ab utroque nisi Antonii Augustini in epistola dedicatoria antiquarum compilationum. Scripsit *commentarium in libros quinque Decretalium* eo ipso tempore quo illae prodierunt, quare recentior est anno 1260, ut hic definitur.

VINCENTIUS *Kadlubko*, vide supra T. I. pag. 286.

VINCENTIUS *Lector* in provincia Franciae Ord. Praedicatorum circa a. 1500 scripsit *Gnomologiam Alphabeticam*. Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 905

VINCENTIUS *Lirinensis*, natione Gallus, primum secularibus negotiis addictus, dein monachus et Presbyter in monasterio Lirinensi, mortuus circiter a. 450. De vita ejus satis accurate exponit Daniel Papebrochius in Actis Sanctor. tom. V. Maji p. 284. Tillemontius tom. XV. p. 143. Ejus est sub nomine *Peregrini*, *Commonitorium adversus haereticos*, quod quidem duplex scripserat, posterius autem periit. De editionibus illius variis vide Caveum p. 275 et Hist. literaire de la France tom. II. p. 310, 311. Optima est Baluziana primum seorsim a. 1663 post aliquoties cum Salviano edita, et Bremae a. 1688, 4 repetita. Inseruit quoque Thomasius Cardinalis Institutionibus Theologicis antiquorum Patrum Romae 1709 tom. I. p. 188. Recentissima est D. Joannis Salinas, Neapolitani, Canonici Regularis Lateranensis ac Theol. Lectoris, qui in Praefat. ad opera Prosperi Aquitanici et Honorati Massiliensis a. 1732. Romae edita testatur, se Vincentii Lirinensis opus jam ante menses aliquot edidisse. *Bohemice* vertit Balthasar Osthovinus S. J. teste Sotwello Bibl. Jesuit. p. 103.

Quod ipsum aliqui Semipelagianum faciunt, alii vero defendunt, id Lector harum rerum curiosus apud Vossium et Norisium in Historia Pelagiana, nec non alios Historiae Ecclesiasticae scriptores evolvet. Vide Launojum, vel qui sub ejus nomine latet, in vera Ecclesiae doctrina de praedestinatione et gratia c. 12 Opp. tom. I. p. 1086 item Brunonis Neusseri Prodromum velitarem contra (Norisium) Auctorem Hist. Pelagianae, unde excerpta Actis Sanctorum p. 287 inserta sunt, nec non ipsum Papebrochium p. 285.

Tribuunt quoque nostro *objectiones Vincentianas contra doctrinam Augustini de praedestinatione et libero arbitrio*, quibus Responsiones reposuit Prosper Aquitanicus in operibus illius obvias. Id quod si verum est, a crimine Pelagianismi non erit immunis. Oudinus ei quoque librum sub nomine *Praedestinati* a Sirmondo editum tribuit, verum Historia literaria citata p. 313 seqq. eum omnibus viribus defendit. Ratio defensionis est, quia ab Ecclesia Romana sanctus habetur. et a Baronio d. 34 Maji Martyrologio Romano insertus est, quod honoris genus fatente ipso Tillemontio Hist. Eccl. tom. XV. p. 146 ante hoc tempus ipsi a nemine tributum fuit. Vide Oudinum, qui multis haec tractat, tomo I. p. 1233 sqq. et Labbeum de Script. Eccles. tom. II. pag. 486.

VINCENTIUS *de Marvegio*, a patria, quod oppidum est Galliae in tractu Gabalensi, Ord. Praedicatorum sub finem seculi XIV. aut initium sequentis, scripsit *Sermones super Pater noster et Ave Maria*, item *de Vita Christi* Iac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 731.

VINCENTIUS *Merlinus*, Venetus, Ord. Praedicatorum, Professor Metaphysices Patavinus circa a. 1490 *de metapbysicis* scripsit. Idem p. 872. Altamura p. 212.

VINCENTIUS *Metensis*, nide supra VICTOR *Massiliensis*.

VINCENTIUS *Palaeottus*, vide sub lit. P.

VINCENTIUS Presbyter Gallus sec. V. Gennadio teste c. 80 *in Psalmos* commentatus est, sed huc usque nihil ejus notum est. An auctor sit *objectionum contra Augustinum*, de quibus sub Vincentio Lirinensi, item libri, qui *Praedestinatus* inscribitur, operose disquirunt Benedictini in Historia literaria Franciae tom. II. p. 414, 415 totique in eo sunt, ut hominem ignotum ejusque orthodoxiam defendant, nescio in quem usum.

VINCENTIUS *Ravennas*, sup. p. 576 *Carrari*.

VINCENTIUS *Victor*, seculo V. contra Augustini libros *de origine animae* scripsit, ab hoc quoque confutatur. Vide Norisii Hist. Pelagianam I. 19 et Oudinum tomo I. p. 1231.

VINDICIANUS, Comes Archiatrorum Valentiniani Imp. circa a. 370 cujus *Epi-*

stola de Medicina, exstat cum Medicis antiquis, Venetiis apud Aldum, 1547 fol. p. 86 et inter Medicos minores Andreae Rivini. Lips. 1654, 8 qui nostro etiam *Carmen de Medicina* tribuit, quod vulgo Marcello adscribitur. *Quaedam* hujus Vindiciani *Epistolae medicae* in Codice Bibl. Cathedralis Atrebatensis, teste Val. Andrea Bibl. Belgica MSS. I. p. 330.

VINDRICUS, Abbas monasterii S. Apri in urbe Sullensi, sec. X. scripsit *Vitam S. Gerardi* Episcopi Tullensis, quae exstat in Actis Sanctorum tomo III. Aprilis p. 206.

* *Vindricus* florebat saeculo non quidem X. sed XI. Scriptum vero ab illo *commentarium de S. Gerardo*, sed non integrum, sed potius ex eo epitomen Bollandistae dederunt. Integram habemus ex Anecdotis Marteniis tom. 3 sicut ex Calmet in Hist. Ecclesiast. Lotharingiae T. I. pag. 55. Vide Historiam Litterariam Galliae Tom. VII. pag. 510. Obiit an. 1069 ut Calmeto placuit. Mabillonius tamen ambigere se profitetur, num ultra annum 161 vitam produxerit.

VIRGILIUS, antiqua et nobili familia ortus in Hibernia, patria relicta transfretavit in Galliam, et in aula Pipini biennio commoratus Odiloni Bavariae Duci mittitur, ut Episcopatui Saltzburgensi praeficeretur. Consecratus igitur est a. 767 obiit a. 785 vel 784, 5 Cal. Decembris. Hic Virgilius una cum Sidonio scripsit *Epistolam* ad Zachariam PP. contra Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum, quae inter Bonifacianas habetur. Putatur etiam Virgilius scripsisse *Glossarium* a Melchiore Goldasto in notis ad Columbanum citatum, et *de Antipodibus*. Haec Waraeus de scriptor. Hiberniae p. 37.

VIRGILIUS *Wellendörfer*, Salisburgensis, Artium Magister et Theologiae Baccalaureus in Academia Lipsiensi sub initium sec. XVI. Ejus *Trilogium de mirifico verbo intelligibili mentis et cordis* impressum est Lipsiae per Melch. Lotter, 1505, 4 *Moralogium ex Aristotelis Ethicorum libris excerptum*, ibid. per Wolfg. Stoeckel 1509 fol. *Decalogium de Metereologicis impressionibus et mirabilibus naturae operibus*, ibid. per eund. 1507, 4. Erfurt. 1514, 4. *Heptalogium de septem artibus liberalibus*, Lips. 1502, 4. *Oecologium ex Oeconomicis Aristotelis* ibid. 1511 fol. *Polilogium ex Politicorum libris Aristotelis* ibid. 1513 fol. Vide Centuriam Maderianam n 61.

S. VIRGNOUS, discipulus S. Columbae, sub finem sec. VII. obiit a. 612. Scripsit *Vitam* Magistri et Doctoris sui, teste Dempstero Hist. Scotiae n. 1170.

VITALIANUS, Papa, Signinus patria, sedit ab a. 655-669. Ejus nomine exstant Epistolae *duae* apud Baronium ad a. 669 n. 5, 7 *sex* in Conciliis Harduini tomo I. *una* tomo VIII. Italiae sacrae Ughelli p. 19.

Vitam ejus congessit Bollandus tomo II. Jan. p. 779 quibus adde Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 211. Oldoini Athenaeum Romanum p. 640.

VITALIS et TONANTIUS, Hispani, sec. V. videntur ad haeresin Nestorianam delapsi fuisse, unde Capreolus ad eos *Libellum* sive *Epistolam* scripsit, de qua supra Fabricium noster T. I, pag. 308. *Responsio* autem illorum ad eandem, quantum sciam, nondum edita, exstat in Codice monasterii Augiae Divitis in Svevia, teste Mabillonio in Itinere Germanico p. 93 edit. Fabricianae.

VITALIS, de *Auxitana* proviucia oriundus, Apostolicae sedis Notarius, circa a. 1123 scripsit *Vitam S. Bertrandi Convenarum Episcopi*, quam ediderunt Martene et Durand Collect. ampliss. VI. p. 1021.

VITALIS, *Brixiensis* patria, Praepositus monasterii S. Petri Olivetani circa a. 1118 scripsit *Historiam Brixiensem* et *Sermonem de Cruce, quae ibidem adoratur*. Leonardo Cozzando Libraria Bresciana p. 206.

VITALIS *de Canellas*, vel *Caniellas*, Catalanus, bellicis et politicis expeditionibus Jacobi I. Aragoniae Regis interfuit, a. 1247 in Comitiis Oscensibus *Codicem Legum Aragonensium* a se conscriptum publicavit. Nic. Antonius Bibl. Hispana Vet. VIII. 3 n. 75.

VITALIS *de Fontibus*, monachus, scripsit a. 1333. *Comment. in Boëthium de consolatione Philosophiae*, qui MS. est in Bibl. Laudunensi. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 1296

VITALIS *de Furno*, vide supra, JOANNES *Vitalis*.

VITALIS *Nemausensis*, JCtus, *de Collationibus* exstat in Oceano Juris tomo VI. fol. 222.

VITALIS, *Tholonensis* Episcopus cujus *Sermo* in Concilio Constantiensi a. 1417 habitus exstat in Herm. von der Hardt Hist. lit. Reformationis parte III. p. 17 particula illius jam edita erat in Actis Concilii modo dicti tomo V. praefat. p. 26. *Alius* a. 1416 habitus in Actis laudatis tomo IV. p. 1360.

VITELLUS Afer, Donatista, tempore Constantis Imp. scripsit *de eo, quod odio sint mundo servi Dei; adversus gentes; adversus traditores*, quo nomine orthodoxos intelligit; *ad Regulam ecclesiasticam*. Gennadius de Scriptoribus Eccles. c. 4.

VITUS *Arnpekhius*, (non Praepositus Ebersbergensis, de quo paullo post, sed) Presbyter et Sixti Episcopi Frisingensis Capellanus, natus est a. circiter 1441 et in Academia Viennensi literis incubuit. Scripsit.

1. *Chronicon Bajoariae*, quod a. 1495. Sixto Episcopo modo dicto dedicavit, exstat in Bern. Pezii Thesauro novissimo Anecdotorum tomo III. part. 3 p. 1 Excerpta de Guelfis ex eodem jam dederat Leibnitius S. R. Brunsvic, tomo III. p. 660.

2. *Chronicon Austriacum* ab a. 810, 1490 editum ab Hieron. Pezio S.R. Austriac. tomo I. p. 1165.

3. *Librum de fundationibus monasteriorum in Bajoaria*, quem ipse citat Chron. Bajoar. II. 23 et 29 et putat Rev. Bern. Pez non diversum esse ab *Historia Fundationum nonnullorum per Bavariam monasteriorum*, quam sub nomine Andreae Presbyteri et Canonici Reg. S. Aug. apud S. Magnum prope Ratisbonam Marqu. Freherus Ambergae 1602, 4 evulgavit. Nam Codex Tegernseensis, aetati Arnpekhii proximus, id Opusculum eidem tribuit. Mutilum edidit Freherus, longeque id auctius exstat MS. in bibliothecis Lunaelacensi et Emmerammensi.

4. *Librum de gestis Episcoporum Frisingensium*, ipse memorat Chron. Bajoar. V. 73 sed is huc usque detegi nondum potuit.

VITUS, patria *Cortonensis*, ab ipso S. Francisco a. 1211 in ordinem suum allectus, et Minister provincialis ad Romaniam sive Thraciam missus, vixit usque ad a. 1250. Scripsit *Vitam B. Æmilinae* sive *Humilianae* viduae tertii ordinis S. Francisci Florentiae, quam edidit Dan. Papebrochius in Actis Sanctorum tomo IV. Maji p. 386. Adde Waddingum de Scriptoribus ord. Minorum p. 331.

VITUS Prior *Eberspergensis* monasterii in Bavaria, ord. S. Bened. Scripsit *Chronicon Bavariae* ab initio gentis, usque ad a. 1506 quod a. 1493 coeptum Wilhelmo, Comiti Palatino Rheni et utriusque Bavariae Duci dedicavit. Hic enim Dux per Joannem Regiomontanum, Praeceptorem suum, hunc laborem nostro detulerat. Codex ejus MS. sed negligentius ac perturbatius exaratus habetur in Bibliotheca Caesarea Vindobonensi. Hunc Auctorem Lambecius, Nesselius, Sandius, Gentilottus, et ambo Pezii cum *Vito Arnpekhio* confuderant, sed Bern. Pezius, Vir Celeb. errorem hunc ingenue fassus est, et detexit, in quo fecit, quod virum honestum decet. Ut vero differentiam libri utriusque alii quoque perspicere possent, dedicationem, Prologum, et contenta hujus Viti Eberspergensis ex Codice Vindobonensi publicavit in Dissert. Isagogica ad tomum III. Thesauri Anecdotorum novissimi p. 23, 24.

VIVENTIOLUS, in monasterio Cordatensi educatus, a. 516 fuit Episcopus Lugdunensis. Scripsit quaedam, ex quibus vero nihil superest, nisi *Epistola* una non magnae molis, ad Alcimum Avitum, inter Epistolas hujus n. 59. *Fragmentum* orationis in Concilio Agaunensi a. 517 in Conciliis Labbei tom. IV. p. 1559 et *Tractoria Epistola* ad Episcopos provinciae suae, ut ad Synodum Epaonensem a. 517 veniant, apud Harduinum tomo II. Conciliorum p. 1046. Adde Historiam Galliae literar. tomo III. p 94.

VIVIANUS, monachus Praemonstratensis, unus ex primis S. Norberti discipulis, circa a. 1139 scripsit *Harmoniam* sive *Tractatum de libero arbitrio et gratia* editum

a Martene et Durand Collect. ampliss. tomo IX. p. 1073.

* VIVIANUS Bononiensis doctor, cuius est liber impressus vetustis typis sine loco et anno in fol. continens *Casus in terminis super ff. veteri.* Item eiusdem *Super Inforliato casus longi.* Item eiusdem *super Codicem casus longi.*

ULGERIUS, Episcopus Nannetensis, aliis Andegavensis, ab a. 1126 Scripsit Carmine *Vitam S. Mauritii*, Andegavensis Episcopi, ex qua versus quosdam adducit Auctor Apologiae pro translatione prima Renati Andegavensis Episcopi, et ex hoc Launojus in diss. de historia hujus Renati, Operum tomo II. part. I. p. 675. *Relatio* ejus ad Innocentium Papam II. pro monasterio Rotensi adversus monachos Vindocinenses exstat tomo II. Miscellaneorum Baluzii p. 200. *Versus* ejus de Marbodo Episcopo Redonensi ediderunt Martene et Durand in Thesauro novo Anecdotorum tomo I. p. 357. Mag. Vulgerii *Versus in Bonifacium VIII. Papam et mores cleri* editi sunt a Jo. Georgio Eccardo Corporis scriptorum medii aevi tomo II. p. 1849. Ulgerii, Episcopi Andegavensis, *Venalitium disciplinarum* citat Joannes Saresberiensis in Metalogico II. 20 p. 108 edit. Paris. 1610. Adde et Bulaei Hist. Academiae Parisinae tomo II. p. 778.

ULMARUS, Presbyter et monachus coenobii S. Vedasti, scripsit libellum *de inventione corporis et miraculis S. Vedasti* Episc. *Atrebatensis*, qui editus est in Mabillonii Sec. II. Benedictino part. I. p. 599.

ULPERICUS, vide *Helpericus.*

ULPHO, monachus ord. S. Brigittae in coenobio Wadstenensi Sueciae, obiit a. 1433. Scripsit *Vitam S. Catharinae Suecicae*, quae filia fuit S. Birgittae, quae primum Stockholmiae prodiit, post apud Surium d. 24 Martii, et in Actis Sanctorum tomo III. Martii p. 505. Confer Diarium Vadstenense ad a. 1433 et Vastovii Vitem Aquilonam p. 142 edit. Benzelianae.

ULRICUS, cujus cognomen huc usque latet, Presbyter Orphanorum a. 1432 ad Concilium Basileense missus, ibi anno sequenti defendit *Tertium Articulum Bohemorum in Concilio Basileensi propositum.* Exstat in Martene et Durand Collect. ampliss. tomo VIII. p. 305. *Replica contra dicta M. Kaltisen*, ibid p. 493. Vide Jac. Lenfant Hist. Concilii Basileensis tomo I. p. 338 et tomo II. p. 4.

ULRICUS *Engelberti Argentinensis*, ord. Praedicatorum, magnus Theologus et Casuista, obiit a. circiter 1272 cujus *Summa* citatur in Catalogo Doctorum pro maculata Conceptione Mariae apud Pezium et Hueberum Codice dipl. III. p. 323. Scripsit quoque *super Sententias*, et *super librum Meth.* dubium Meteororum an Metaphysicorum Aristotelis. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tomo I. p. 356. Altamura p. 46. *Ulrici de Argentina* magnum opus *de summo bono* MS. extat in Bibl. Corsendoncana, teste Val. Andrea Bibl. Belgica MS. II. p. 70.

ULRICUS *Herbipolensis*, monachus ord. Cartusiani in Horto Angelorum prope Wirceburgum, et sacrae paginae Licentiatus, circa a. 1480. Scripsit carmine *de sanctis fundatoribus, processu, titulo ac confirmatione Carmelitani instituti, et Epistolam ad Carmelitas Herbipolenses*, in qua eos ad majorum suorum Eliae et Elisaei vestigia sectanda hortatur. Theod. Petreji Bibl. Cartusiana p. 296. Car. Jos. Morotii Theatrum Chronol. ord. Cartusiensis p. 109.

ULRICUS *Huttenus*, nobilis Francus, miles, poëta et literator summus, sub initium seculi XVI. De cujus vita, ne Iliada post Homerum scribam, nihil adfero. Eam enim tribus voluminibus edidit Jo. Jac. Burcardus, Guelferbyti 1717 seqq. 8. Adde Lexicon Baehanum, et Niceronum tom. XV.

Catalogus Opp illius habetur apud Burcardum et Niceronum, sed uterque mancus et mutilus, potest autem ex Autographis Lutheri, et aliis hujusmodi scriptis suppleri, quod ab otio meo jam impetrare non possum.

ULRICUS *Kriegius*, Tigurinus, *historiam parvam* sui temporis conscripsit, in qua Stumpfio teste, de originibus Habspurgicis agit. A Bucelino laudatur, et sec. XIV. scriptor dicitur. Stumphius Rudolpho I. Imp. aequalem facit lib. 7 fol. 207. Marq.

Herrgott Geneal. Habspurg. Proleg. VIII. p. 66. Felleri Monumenta inedita p. 40.

ULRICI cujusdam *Chronicon monasterii in Ensdorff* exstat MS. in Bibl. Electoris Bavariae. teste Bern. Pez dissert. Isagogica ad tomum I. Thesauri Anecdotorum novissimi p. 23

ULRICUS *Molitor*. Constantiensis. Decretorum Doctor Papiensis., et caussarum in patria patronus. scripsit *de lamiis et pythanicis mulieribus*, Constantiae 1489, 4. Lips. 1495, 4. Mantissa ad Miraeum de Scriptoribus Eccles. p. 107 edit Fabric.

ULRICUS *Scultetus*, Germanice *Schultheiss*, Lentzburgensis, primum Matthiae Comitis de Buchek Confessarius, post a. 1333. Episcopus Curiensis in Rhaetia. obiit a. 1355. Scripsit *Vitas Sanctorum Lucii et Amisonis Pontificum*, et alia. Phil. Elssii Encomiasticon Augustinianum p. 302. Gandolfus de ducentis scriptoribus Augustinianis p. 345.

ULRICHUS *Velenus*, Minhoniensis. Cum praefatione illius a 1520. 4 prodiit hoc opusculum: *Gravissimis certissimisque et in S. Scriptura fundatis rationibus variis probatur: Apostolum Petrum Romam non venisse, neque illic passum. Proinde satis frivole et temere Romanus Pontifex se Petri Successorem jactat et nominat.* Vidi quoque editionem illius recentiorem.

ULTANUS *mac Concubar* (aliis filius O Concharii) Episcopus Ardbracensis vel Ardbrecanensis in Media, Hiberniae Provincia. obiit valde longaevus a. 656 vel 662. Scripsit *Vitam S. Brigidae*, quam Jo Colganus edidit in Triade Thaumaturga Hiberniae p. 527 et Jo. Bollandus in Actis SS. Febr. tomo I. p. 118 Hic posterior eam ipsi tribuere non vult, adest autem apud Colganum p. 542. 545 qui Ultanum expresse auctorem facit. *Hymnum miracula S. Brigidae* complectentem, apud Colganum p. 542 cujus tamen ordo turbatus est, sic, ut acrostichis Alphabetica non integra sit, quare et quaedam deesse credo. Putatur quoque *Vitam S. Patricii* scripsisse: certe illa usus est Auctor Vitae Tripartitae S. Patricii in Sanctis Hibernicis editae p. 28 quae et citatur in Actis Sanctorum tomo II. Martii p. 520.

Alius *Ultanus*, Furfei frater, cujus meminit Beda Hist. Eccl. Anglorum VIII. 19. Waraeus de script Hibern. p. 22.

UMBERTUS *Heduus*, vide supra HUBERTUS *de Romanis*, T. III. p. 265.

UMNO, nescio quis. scripsit *Vitam S. Arnulphi* Episcopi Metensis a. 640 mortui, quam Petrus Boschius edidit in Actis Sanctorum tomo IV. Julii p. 440 de erroribus tamen illius historicis quaedam monuit in Commentario praevio p. 434.

UNWONUS, Camber, linguae antiquae Britannicae admodum gnarus, ab Abbate S. Albani Verulamium vocatus esse dicitur, ut quaedam in linguam latinam transferret, ex quibus praecipue *Vita S. Albani* memoratur. Vixit a. 970. Lelandus c. 128 Balaeus Centur. II. 33. Pitseus c. 145.

VOCONIUS. Afer, Castellani Mauritaniae Episcopus a. 460. Scripsit *adversus Judaeos, Arianos et Haereticos*, et *Sacramentorum egregium volumen*: Gennadius c. 78 quae vero hodie non extant. Forte Canonem Missae Gregorii M. jussu Voconium vel Musaeum Massiliensem composuisse notat Fabricius ex libro *la Perpetuité de la foy* IV. 3. p. 27

VOCONIUS, vide Fabricium nostrum supra T. I. p. 273. BUCONIUS.

VOLCMARUS. Abbas monasterii Furstenfeldensis in Bavaria, et Ludovico, Bavariae Duci Ludovici IV. Imp Patri. a Consiliis, obiit a. 1318. Scripsit *Annales Bavariae* ab a. 508-1313 qui etiamnum exstare dicuntur. Car. de Visch Bibl. Scriptorum ord. Cisterciensis p. 333 Possevinus tomo II. Apparatus p. 544. Emendandus hic est Vossius, monente Sandio.

VOLCWINUS, VOLQUINUS, vide supra *Folcuinus* T. II. p. 581

VOLCUINUS, monachus Veteri Campi, ord. Cisterciensis, post Prior Walckenredensis, demum primus Abbas monasterii Sittichenbacensis in Thuringia, quod abbreviate *Sichem* vocarunt. a. 1179 adhuc in vivis fuit, et testis in diplomate apud Leuckfeldium in Antiquitt. Kaltenbernensibus p. 103. Scripsit *Sermones* pios et doctos, ex quibus *unum Synodalem* habuit et citat Goldastus ad Paraeneticos p. 95

edidit autem Leuckfeldius Ant. Walckenred. tomo II. p. 180. Alium *Sermonem de Zizania et Semine* citat Goldastus ad Eginhardi vitam Caroli M. c. 32. *Commentarium perpetuum in Evangelia*, adhuc ineditum. Car. de Visch. Bibl. Scriptorum ord. Cisterciensis p. 316. Schamelii hist. monasterii Sittichenbacensis p. 100.

VOLRADUS *Schube*, Vicarius Hildesheimensis in summo templo, circa a. 1483 scripsit *Chronicon monasterii S. Godehardi in Hildesheim*, pro quo Abbas largissimum ei praemium dederat. Greg. Wittehenne contin. Chron. Huxariensis Petri Visselbeccii p. 136. An adhuc supersit, non potuit rescire Leuckfeldius, cui haec debentur ex Antiqu. Bursfeldensibus p. 92.

VOLUSIANUS scripsit *Epistolam* ad Augustinum, quae in hujus Epistolis est secunda numero: qua de illo quaerebat explicationem dubiorum aliquorum ad Christianam religionem spectantium. Haec Possevinus tomo II. Apparatus p. 544. Episcopus autem Carthaginiensis fuit.

Alii cuidam Volusiano Codices quidam falso tribuunt *Epistolam*, quae sub Udalrici Augustani nomine satis est nota, inter quos unus fuit satis vetustus, quem Jo. Balaeus Matthaeo Parkero, Archiepiscopo Cantuariensi, dono dederat, teste Martyrologio Anglicano Jo. Foxi: qui etiam, teste Caveo, aliam de hac re sub Volusiani nomine Epistolam plane elegantem adjunxit, qua Clerici uxorati causam suam adversus Nicolaum Papam strenue et nervose agunt.

VOLUSIUS Maccianus, Brixiensis, JCtus, Imperatorum ab Antonino Pio ad Alexandrum Severum Consiliarius. Scripsit *Fideicommissorum* libros XVI. *Publicorum* lib. XIV. *Ad legem Rhodiam* lib. I. et Quaestiones singulares.

Leonardo Cozzando Libraria Bresciana p. 206. Ottavio Rossi Elogi historici di Bresciani illustri p. 6.

URANIUS, discipulus Paullini Nolani et Ecclesiae dictae Presbyter, natione Gallus. Dedit a. 431. *Relationem de morte S. Paullini*, quam edidit Surius d. 22 Jun. ex meliore Codice Chiffletius in Paullino illustrato p. 198. Acta Sanctorum d. 22 Jun. tom. IV. p. 195 et Editores novi Operum Paulini tomo II. p. 143.

Adde Oudinum tomo I. p. 1006 et Histoire literaire de la France tomo II. p. 202. In Vossio hic quaedam transposita esse monet Sandius, quae ad Uranium minime pertinent.

URBANUS I. Papa, Romanus patria, Pontiani filius, a. 224 creatus. *Epistola* ejus *ad omnes Christianos* exstat apud Harduinum tomo I. Conciliorum p. 113 quae tamen spuria censetur. *Decreta* ejus apud Gratianum, Carranzam et Barbosam exstant. Vide Mandosii Bibl. Romanam Cent. II. 31. Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 221. Oldoini Athenaeum Rom. p. 642

URBANUS II. Papa, prius Otto Castilionaeus dictus, monachus Cluniacensis et Episcopus Ostiensis creatur a. 1088, 12 Martii, obiit a. 1099, 29 Jul.

Vitam ejus cum cura scripsit Theod. Ruinartus, quae impressa est sub initium tomi III. Opp. posthumorum Mabillonii et Ruinarti: in cujus Appendice multae quoque Urbani hujus Bullae exhibentur. Narratio de adventu ejus ad monasterium Cluniacense habetur in Miscell. Baluzii tom. V. p. 137 seqq.

Adde Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 222. Arn. Wion Lignum Vitae V. 20. Leyseri Historiam Poëtarum medii aevi p. 365. Hippolyti Marraccii Bibl. Marianam tomo II. p. 442.

Epistolae ejus sat multae occurrunt apud Baronium inde ab anno dicto 1088. Harduinum tomo VI. Conciliorum p. 1827. *Sermo ejus post consecrationem Ivonis Carnotensis* exstat apud eundem a. 1092 n. 5. *Sermo Synodalis*, in Concilio Claromontano *pro liberanda ab oppressione paganorum terra sancta* reperitur Guilielmum Tyrium de bello sacro I. 15 et Baronium a. 1095 n. 35-42 *alius* ibid. n. 43-49 item tomo X. Conciliorum Labbei p. 514 seqq. tom. VI. Harduini p. 1721 et in Appendice Ruinarti p. 369-381.

Praeceptum de coenobio Figiacensi et Conchensi uniendo, Mabillonius sec. III. Bened.

p. 2. p. 448. *Decretum* de Primatu Lugdunensi, Harduinus l. c. p. 1729 de Atrebatino Episcopatu, Miraeus in Codice piarum donationum, p. 76, 271 de aliis idem p. 669. Continuator ejus tom. III. p. 21. *Epistolae* ad Episcopos Gallos et Clerum Viennensem in Jo. a Bosco Bibl. Floriacensi tomo III. p. 74, 75. *Quatuor* alias Steph. Baluzius in Appendice ad Petri de Marca dissert. tres (Paris. 1669, 8) p. 351 sqq. *Privilegium* de Ecclesia Gratianopolitana, idem Miscellaneorum tomo II. p. 177. *Bullae multae* in Marca Hispanica p. 1184, 1208. *Epistola* de adulterio Philippi, Regis Galliae, apud Dacherium tom. III. Spicilegii p. 418 aliae p. 422 seqq. *Epistolae variae* ad Ecclesiam Atrebatensem pertinentes, apud Baluzium Miscell. V. p. 237. *Epistolae XVI.* aliae ibidem tomo VI. p. 371 *tres*, ibid. tomo VII. p. 129. *Duae* apud Hahnium Collect. tomo I. p. 119, 120. *Aliquot* apud Martene et Durand Collect. ampliss. I. p. 520. s. *Duae* in Eorundem Thesauro novo Anecdot. p. 248, 267. *Quatuor* ad Episcopum Folensem, ibid. tomo III. p. 878. *Duae* in Codice diplomatico Pezii et Hueberi part. I. p. 297. *Quatuor* in Bibl. Cluniacensi p. 514.

URBANUS III. antea Lambertus Crivellus, Archiepiscopus Mediolanensis, sedit ab a. 1185-1187. *Epistola* ejus, qua electionem suam orbi Christiano indicat, edita est a Baronio ad a. 1186 n. 1 *quinque* aliae tomo VI. Conciliorum Harduini part. 2 p. 1883. *Variae* apud Miraeum tomo I. Operum diplomat. p. 550 tomo II. p. 834 tomo III. p. 63, 353 *una* in Marca Hispanica p. 1380 *una* ad Episcopum Dolensem, in Thesauro novo Martenii et Durandi tomo III. p. 911 *tres* in Codice diplomatico Pezii et Hueberi part. II. p. 33. 40, 42 *duae* in Bibl. Cluniacensi p. 1447. Vide Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 224.

URBANUS IV. antea Jacobus Pantaleo, natus Tricassibus, patre sutore veteramentario, primum Canonicus Tricassinus, postea Archidiaconus Laudunensis, Episcopus Verdunensis, Alexandri IV. per Germaniam, Pomeraniam, Prussiam et Livoniam Legatus, Patriarcha Hierosolymitanus, tandem a. 1261. Pontifex Romanus, mortuus a. 1264. Ad *Epistolas* ejus saepe provocat Bzovius, qui Regestum ejus in Bibl. Vaticana oculis usurpavit, *quinque* vero tantum publicavit a. 1262 seqq *plures* Waddingus in Annalibus ord. Minorum. Varia *Privilegia* Academiae Parisiensi concessa edidit Balaeus tomo III. p. 366. *Epistolas duas* Harduinus tomo VII. Conciliorum p 547. *Plures* Miraeus opp. diplom. I. p. 429 II. p. 1253. *Sex* Baluzius post Concilia Galliae Narbonensis p. 167. *Sedecim* apud Martene et Durand Collect. ampliss. p. 1250. *LXIII.* apud Eosdem in Thesauro novo Anecdotorum tomo II. p. 1.

Descriptio terrae sanctae, qua usus est Adricomius.

Metaphrasis in Psalm. L. (secundum Hebraeos est LI.) exstat in Bibl. PP Parisinis tomo I. A quibusdam tribuitur Urbano III.

Vide Lud. Jacobi a. S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 224. Marraccii Bibl. Marianam tomo II. p 444.

URBANUS V. antea dictus Gulielmus Grimoaldus, fuit S. Victoris apud Massilienses Abbas ord. S. Benedicti, et Sedis Apostolicae in Sicilia Nuncius, electus a. 1362 mortuus a. 1370. *Epistolas* ejus quasdam edidit Bzovius ad a. 1366. seqq. quam plurimarum vero excerpta suppeditat: *tres* Harduinus tomo VII. Conciliorum p. 1767, 1793, 1862 *duas* Miraeus, vel potius ejus Continuator, Opp. dipl. tomo II. p. 1326. *unam* Jo. a Bosco in Bibliotheca Floriacensi tomo I. p. 248 *sexaginta* in Waddingi Annalibus Minorum, *alias LVII.* ibidem in Regesto Pontificum, *unam* Chapeavillius tomo III. Scriptorum Leodiensium p. 37 *duas* Martene et Durand Thes. novo Anecdotorum tomo I. p. 1489, 1492.

Oratio de expeditione terrae sanctae ad Joannem Franciae Regem habita, et *de oratione ex voto Commentaria egregia* memorantur a Lud Jacobi p. 225.

Adde Wion Lignum Vitae V. 24. Baluzii Vitas Paparum Avenionensium tomo I p. 363 seqq. Oudinum tomo III. p. 1113.

* Inter consilia Aegidii Bellamerae ad Consil. V occurrunt mihi: *Allegationes Domini quondam Guilelmi Grimoardi* tunc

in minoribus constituti, et postea Urbani Papae V. in facto monachi delinquentis, qui homicidium commisit intra claustra, et adulterium extra, an de reo cognoscere pertineat ad Episcopum sive ad Abbatem. Scriptum istud an typis prodierit, ignoro; cum nesciam an typis excusa sint illa Consilia Bellamerae: et si excusa, an omnia. Ego in MS Feliniano reperi. *Bullam eiusdem Pontificis ad Marquardum Patriarcham Aquileiensem de abusu in judiciis ferendis colligendo* dedit Ughellus in Aquileiensibus, sed multo correctiorem P. Franciscus Madrisius Utinensis Congregationis Oratorii in nova editione operum S. Paulini Aquileiensis appendice 2. Actorum veterum n. 31.

(340) *Aegidii Bellamerae*, postea Ep. Card. Sabinensis, Consilia Venetiis an. 1571. f. Fontana in Bibliotheca Legali VI. 26. cusa fuisse docuerat. Lugduni 1521. f. t. IV. f. editio princeps per Lipenium in Biblioth. Juris Lipsiae 1757. T. I. p. 331. innotuit. In Veneta a. 1579, ap. Ziletum pag. 32. seqq. allegationem praefatam repperi.

URBANUS VI. antea Bartholomaeus Prignanus, Neapolitanus, Decretorum Doctor, ex Archiepiscopo Acheruntino Metropolita Barensis, Cancellariae Apostolicae in Italia Praefectus, Pontifex eligitur a. 1378 moritur a. 1389 *Epistolas* ejus complures edidit Bzovius in Annalibus Ecclesiasticis: *unam* Dacherius t. III. Spicilegii p. 751 *unam* Pez et Hueber Codicis diplomatici p. III. p. 69.

Historia Episcoporum Barensium usque ad sua tempora.

Formulae precum, Germanice prodierunt Dilingae 1567.

Adde Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 227.

URBANUS *a Bononia*, vide infra URBANUS *Servita*.

URBANUS *Hydruntinus*, ord. S. Francisci, post a. 1429. Episcopus Castrensis, sedit annos 28. Ughelli Italia sacra tomo IX. p. 95. Scripsit *de Antichristo, de nativitate Domini, de animae immortalitate*, et Opus, cui titulus *Negotium*. Waddingus de scriptoribus ord. Minorum p. 332. Willot Athenae sodalitii Franciscani p. 339.

URBANUS *Muscardus*, Sarzanensis, sec. XII. scripsit *de Christiana amicitia, de transitu animarum ad beatam vitam*, et *de quatuor elementis*. Sopranus de Scriptoribus Liguriae p. 278. Oldoini Athenaeum Ligusticum p. 540.

URBANI *Reversei Historia Archiepiscoporum Senonensium* VIII. Voluminibus constans Parisiis MS. exstat in Bibl. Regia. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 953.

URBANUS, *Servita*, Bononiensis, cognomine *Averroista*, et *Philosophiae Parens*, Theologiae Doctor, Parisiis, Patavii et Bononiae Philosophiam docuit, circa a. 1390 obit a. 1503. Scripsit *super libros* (Aristotelis) *Physicos, de Coelo et Anima*, qui typis excusi sunt a. 1485. Bumaldi Minerval Bononiense p. 235, 264. Orlandi Notitia Scriptorum Bononiensium p. 266. Marchesii virorum illustrium Galliae togatae p. 77.

URSINUS, monachus Gallus, vixit sec. VII. et jussu Anscaldi Pictaviensis Episcopi, nec non Audulfi, Abbatis sui, *Vitam S. Leodegarii* Episcopi Augustodunensis et Majoris Domus in Francia scripsit, editam ab Andr. du Chesne tomo I. Scriptorum Francicorum, Mabillonio Sec. II. Benedictino p. 678 et Surio d. 2 Octob. du Chesne II. p. 617. Adde Sandii notas ad Vossium p. 272.

URSINUS, monachus, teste Gennadio c. 27 *adversus eos* scripsit, *qui rebaptizandos haereticos decernunt.* Primus sine auctoris nomine edidit Nic. Rigaltius in annotationibus ad Cyprianum, quem sequitur Jo. Fellus in editione Operum Cypriani. Interea auctorem detexerat Phil. Labbeus in tabula Conciliis a se editis praefixa, et inseruerat tomo I. p. 770. Vide Caveum et Oudinum tomo I. p. 1005.

URSIO Abbas Coenobii Altimontensis in Hannonia circa a. 1054 scripsit *Acta S. Marcelli Papae et Martyris* sec. IV. Exstat in Actis SS. tom. II. Jan. p. 9. Val. Andreae Bibl. Belgica p. 848. Swertii Athenae Belgicae p. 705.

URSO, URSONUS, vel URSUS, Notarius Genuensis, heroico carmine Latino *Ligu-*

sticae classis Victoriam de Friderico II. Caesare a. 1242 descripsit, eodemque metro *librum fabularum moralium* contexuit: quae opera MSS. apud plures custodiuntur. Haec Sopranus de Scriptoribus Liguriae p. 279. Oldoinus iu Athenaeo Ligustico p. 541.

URSO, scripsit *Epitaphium* Einonis cujusdam Abbatis vel Episcopi, quod exstat in Pezii et Hueberi Codice diplom. part. I. p. 8. Alius *Urso* sive *Ursus* de *urinis*. Reinesii Epist. ad Daumium pag. 280, 2, 4.

S. URSULA, cognomine *Cynosura*, natione Britanna patria Cornubiensis, in oppido maritimo Tamerworth nata, Christiani Principis Dionothi filia, tandem Coloniae cum Undecimilla (ex qua undecies mille virgines fecerunt) martyrio coronata circa a. 453. Scripsisse dicitur *Documenta fidei, de arcanis visionibus,* et *Epistolas ad diversos.* Balaeus Centur. I. 39. Pitseus c. 36. Possevinus tomo II, Apparatus p. 545.

URSUS, S. R. E. Diaconus, vel, ut alii, Subdiaconus circa a. 860. *Vitam S. Basilii* Caesariae Cappadociae Æp. ab Amphilochio Graece scriptam latinitate donavit. Oldoini Athenaeum Romanum pag. 643. Acta Sanctorum tom. II. Junii p. 937.

Bartholomaeus Arnoldi USINGUS, sive *de* USINGEN, monachus Augustinianus, Erfurdiae docuit, ibique unus ex praeceptoribus Lutheri fuit, obiit Herbipoli a. 1532. Ejus sunt:

Parvulus Philosophiae naturalis, Lips. 1499, 4.

De falsis Prophetis tam in persona, quam doctrina vitandis. Erphurd. 1526, 4.

Exercitium veteris artis, Basil. 1527.

Compendium Philosophiae naturalis. Erford. sine anno. 4. Dispiciant, qui comparare possunt, an idem sit cum parvulo jam memorato.

Sermo de sancta Cruce Erphurdiae praedicatus. Erph. 1524, 4.

Liber tertius Fr. Barth. ab Usingen, *in quo respondet nebulis Culsameri* etc. ibid. 1524, 4.

Responsio ad Confutationem Culsamericam plus quam tragicam. Erphurd. 1522, 4. Vide Felicis Milensii Alphabetum Eremitarum S. Augustini p. 9. Bzovium ad a. 1526 n. 53.

USUARDUS, Gallus, monachus S. Germani Pratensis, ut creditur, quamvis alii Fuldensem, alii quoque S. Salvatoris in Neustria monachum fuisse tradunt. Vixit non temporibus Caroli M. ut quidam existimant, sed Caroli Calvi, cui etiam *Martyrologium* dedicavit, prout docent Hadr. Valesius in parte posteriore Defensionis disceptationis de Basilicis, Mabillonius praef. ad Secul. IV. Benedictinum part. 2. p. 87 et Bouillartus in praefatione ad Usuardum. Editum est illud *Martyrologium* primo Lubecae 1475 in opere, quod inscribitur *Rudimentum Novitiorum*, deinde prodiit editio Belgica nomine Jacobi de Voragine, 1480.

(341) Florentiua per Franciscum de Bonaccursis a. 1486. 4. a Georgio Ant. Vespuccio Eccl. Flor. Praeposito emendata, hic non erat reticenda. V. Audifredi p. 299.

Titulo *Martyrologii Romani* edidit Bellinus de Padua, Augustinianus, Venetiis 1498. Patavii 1500. Sequitur Greveniana Colon. 1515, 1521. In usum Ecclesiae Parisiensis a Jo. Munerato, Theologo Parisino, de quo Fabricius noster supra T. IV. p. 391. Paris. 1536. Lovanii, cum additionibus et annotationibs Jo. Molani, Theologi Lovaniensis, 1568, 1573, 8. Antverpiae, per Jo. Hessels, qui jussu Curiae Romanae quaedam omisit, 1583. 8 eodem anno in Collectione Renati Laurentii de la Barre, quae inscribitur *Historia Christiana Veterum Patrum*, Paris. Editio Bouillarti quoque prodiit Parisiis, et tandem Jo Bapt. Sollerius emendatiorem dedit Antverpiae, 1714 fol. cum praefatione sat luculenta et erudita, cujus contenta habes in Actis Eruditorum Lips. 1715 p. 473.

Auctoritas ejus Martyrologii est longe maxima per omnes fere Ecclesias Galliae, quod testimoniis quamplurimis in medium productis docet Jo. Launojus in libro de discrimine inter Dionysium Areopagitam, et Dionysium Parisiensem Episcopum. Opp. tomo II. p. 499 s. Et tamen a. 1670 insignis de illa auctoritate controversia oborta

est, quum Canonici Parisini Martyrologium Ecclesiae suae, quod ipsum est Usuardi, denuo describere, tres vero ex illis verba XVIII. Cal. Sept. *Dormitio sanctae Dei genitricis Mariae*, immutari vellent. Hinc Johus, Cantor et Canonicus Parisinus Opuscula tria pro Usuardo edidit, diss. *de verbis Usuardi, quae in Martyrologio Ecclesiae Parisiensis referuntur in festo Assumptionis B. M. V.* 1669, 12. *Epistolam ad Cardinales Retzium et Bullonium*, 1670. 12 et *Traditionem antiquam Ecclesiarum Franciae de verbis Usuardi*. 1671. Contra hunc surrexit Jacobus Gaudinus, Canon. qui *Assumptionem Mariae Virginis vindicatam* edidit. 1670. 12 et Nicolaus Advocatus Billiadus, Canonicus, qui *Vindicias Parthenicas* edidit Paris. 1670, 8. Joan. Launojus a duobus aliis Canonicis consultus scripsit *Judicium de controversia super exscribendo Parisiensis Ecclesiae Martyrologio*, Lauduni, 1670. Paris. 1671, 8. Gaudinum praecipue refutans, Advocatum vero sigillatim in *Specimine Erratorum, quae in Vindiciis Parthenicis extant*, 1671. Operum tom. I. p. 84. Advocatus vero *Repetitas Vindicias* dedit 1672, 8. nulla tamen Launoji mentione facta. Huc quoque pertinet. B. Carpentarii Theologi (h. e. Jacobi Boileau) Epistola *de contentione orta inter Canonicos Parisienses super verbis Usuardi*. Duaci, seu potius Senonis, 1671. Exstat in Operibus Launoji tom. I. p. 108. Confer Praefationem hujus ipsius tomi. Sub finem adducimus verba ex Pithoeanis p. 4. *Il y a dans le martyrologe de Rome une quantité de Saints Ariens. Cela est venu, que Usuard et les autres, qui ont fait des martyrologes, n'étant pas beaucoup sçavans, et trouvant les Martyrologes des Ariens, ils les fourroient dans la leur.*

Adde Bulaei historiam Universitatis Parisinae t. I. p. 648. 649. Bollandi praefationem generalem ad Acta Sanctorum, ante t. I. Januarii p. 50. Labbeum de script. Eccles t. II. 490. Hist. Galliae literariam t. V. 436.

Alium librum Usuardi *de vitiis et virtutibus* servat Bibl. monasterii Camberonensis in Hannonia, teste Val. Andrea Bibl. Belgica MSS. I. p. 367.

UTHO Secundi Hermanni Sueviae Ducis ex fratre nepos, Episcopus Argentoratensis a. 950 scripsit *Vitas Sanctorum Arbogasti atque Amandi*, decessorum suorum. Ex Eisengreinio Possevinus tom. II. Apparatus p. 546. Prior edita est post editionem Colon. 1485 et Argent. 1496 in Actis Sanctorum tom. V. Junii p. 170. Add. Hist. literariam Galliae tom. VI. p. 302.

(342) Notandum quod F. Lionardi Dati esse plura quae sub nomine Leonardi de UTINO prodiere, Tomo I pag. 756 monet in suis Script. Ord. Praedicatorum Echardus, et speciatim *Sermones Quadragesimales de petitionibus*. Item *de flagellis peccatorum festinanter converti nolentium*.

UTREDUS *Boltonus*, Ordinis S. Benedicti monachus Dunelmensis circa a. 1380 cum Guil. Jordano, Dominicano, et Jo. Hiltono Franciscano, propter fratres mendicantes controversias habuit, hinc scripsit *contra querelas fratrum*, *Quaestiones contra eorum mendicitatem*, *de regia Christi dignitate*, *contra blasphemos in Christum*, *de substantialibus regulae monachalis*, *de non auferendis Ecclesiae bonis*, *de esu et abstinentia carnium*, et alia longe plura. Lelandus c. 449. Balaeus Centur. VI. 53. Pitseus c. 659.

Chronicon VULTURNENSE, res monasterii Vulturnensis in provincia Samnii complectitur. Auctor est JOANNES monachus ibidem.

Edidit Muratorius S. B. Ital. tom. I, part. 2. p. 319.

LIBER XXI.

ET ULTIMUS.

WALAFRIDUS *Strabus* vel *Strabo*, a vitio oculorum ita dictus. De patria ejus eruditi certant. Balaeus Centur. XIII. 9 et Pitseus c. 112. Anglosaxonem statuunt, Venerabilis Bedae vel fratrem, vel consanguineum, atque ita Haymonis fratrem germanum. Addunt illum primum Londini, dein Fuldae monachum, Alcuino quoque praeceptore usum fuisse. Verum neque res

ipsa, neque tempora conveniunt. Si enim Walafridus a. 750 obiit, in monasterio Fuldensi educari non potuit. Melius igitur Sigebertus Gemblacensis cum Trithemio et aliis Germanum faciunt, Suevus enim fuit, (a) quamvis locus patrius detegi adhuc nequeat. Educatus autem primum fuit in monasterio S. Galli, prout docet Ermenricus monachus Augiensis in libro de Grammatica, quem exhibent Analecta Mabilloniana p. 421 ubi auctor Grimoldum sic alloquitur, cum prius de aliis viris claris in illo monasterio instructis locutus fuisset: *Domnus Walhafredus tibi notissimus, quem etiam tu ipse ut peritus cathegeta peritum sophistam enutristi.* Imo ipse, teste Goldasto, (b) alicubi scribit, se in monasterio S. Galli scholas frequentasse, sed locum investigare nondum potui. Inde ad monasterium Fuldense pervenit, et Rabanum Maurum praeceptorem habuit. Primum autem fuit Decanus Coenobii S. Galli, deinde a. 842. Abbas Augiae divitis (*Reichenau*) in dioecesi Constantiensi, mortem obiit a. 849 et quidem in Gallia, quo ad expediendum aliquod negotium missus fuerat. Trithemius ipsum Rectorem scholarum in monasterio Hirsfeldensi fuisse tradit. Adde Bulaeum in historia Univers. Parisinae tom I. p. 446, 447.

Ex scriptis ejus supersunt sequentia:

1. *De officiis divinis* sive *de Exordiis et Incrementis rerum Ecclesiasticarum.* Pitseus male duos ex hoc libros facit. Exstat in Collectione Jo. Cochlaei, quae inscribitur: Speculum antiquae devotionis circa Missam, num. 2 in Collectione Melchioris Hittorpii de Catholicae Ecclesiae divinis officiis ac ministeriis, n. 7 nec non in Bibliothecis Patrum.

(a) Sic ipse Walafridus in praefatione libri I. de vita B. Galli: *Inveni terram, quam nos Alamanni vel Suevi incolimus, Altimaniam saepius nominari.*

(b) Vide Prolegomena de Auctoribus ad Scriptorum Alemannicorum tom. I. partem 2. Pluribus vero illud docet Jodocus Metzelerus de viris illust. S. Galli II. 68 quamvis non minus operose illud impugnet Jo. Egon de Viris illustribus Augiae divitis II. 13.

2. *De vita B. Galli Confessoris* libri II. Habentur apud Surium d. 16 Octobr. in Scriptoribus rerum Alemannicarum Goldasti tom. I. part. 2. p. 142 apud Mabillonium Sec. II. Benedictino p. 227.

3. *De vita S. Othmari* Abbatis: apud Surium d. 16 Nov. Goldastum p. 177 et Mabillonium Sec. III. Benedict. part. 2. p. 153.

4. *Vita S. Blaitmaici* Abbatis Hiiensis et Martyris: apud Canisium Antiqu. Lect. tom. VI. edit. novae tom. II. part. 2. p. 201 in Actis Sanctorum tom. 2 Jan. p. 236 in Bibl. PP. maxima tom. XV. p. 210 in Actis SS. Ord. Benedicti l. c. p. 439 in Jo. Colgani Actis SS. Hiberniae tom. I. pag 128.

5 *Vita S. Mammae sive Mamantis monachi:* Canisius p 184. Bibl. PP. p 205

6. *Vita S Leodegari*: Canisius p 210.

7. *De Visionibus S. Wettini*: Canisius p. 204. Bibl. PP. max. p. 212. Mabillonius Sec. IV. Bened. part. 1. p. 272.

8 *Hortulus*, quem Jo. Atrocianus sub *Strabi Galli* nomine edidit, fortasse scriptum fuerat, *Strabi Decani S. Galli Hortulus,* quod non recte assecuti sunt. Prodiit autem primum Norib. apud Joan. Weyssenburgerum 1512, 4. Porro dedit eum Jo. Atrocianus ad calcem Æmilii Macri de herbarum virtutibus, Friburgi Brisgoiae 1530, 8. Editus etiam est cum Eobano Hesso de tuenda valetudine Frf. 1564, 1571, 8. Venetiis apud Aldum 1547 cum Medicis antiquis p. 247. Basil. 1627, 8. Inserta deinde Bibliothecis Patrum Coloniensi et Lugdunensi, a Canisio tom. VI. p. 672. Exstat in Asse veterum de re herbaria per Andr. Rivinum Lips. 1655, 8. Dedicatoriam ad Grimoaldum Abbatem primus dedit Canisius. Quaedam illius emaculavit et illustravit Barthius Adv. IV. 24 qui et Dedicationem suo loco reponendam esse monuit. Codicem ejus manu exaratum in incendio Bibliothecae suae amissum deplorat Bartholinus p. 89. 90. Ut obiter hoc addamus, hic Strabo a Macro de viribus herbarum allegatur, cap. XXV. 19, 25 unde de aetate hujus conjectura capi poterit. Bulaeus notat, Walafridum nostrum, Poëma, quod *Hortulum Puerorum* vocavit,

ad Grimoaldum Abbatem S. Galli, scripsisse.

9. *Sermo seu Tractatus de subversione Hierusalem:* Canisius tom. VI. p. 331 edit. novae p. 275.

10 *Poëmata varia*, apud Canisium p. 537 in Bibliothecis Patrum, Baluzium Misc. IV. p. 551.

11. *Glossae* quoque *Ordinariae*, quam vocant, in Scripturam Sacram auctor esse, vel potius eandem ex ore Rabani Mauri excepisse dicunt. Ejus editiones exhibet Hist. liter. Galliae tom. V. p. 62.

12. *Commentarius in Novum Testamentum*, quem edidit Marcianaeus tomo V. Opp. Hieronymi p. 847.

13. *Praefationem* praemisit Thegano de gestis Ludovici Pii, eumque in capita distinxit. Editiones require supra, ubi de *Thegano* egimus.

14. *Glossae Latino Barbaricae de partibus humani corporis* rursum ex doctrina Rabani Mauri per Walafridum descriptae exstant in Goldasti Alemannicis tom. II. part. 1 p. 64.

15. *Picturae Historiarum Novi Testamenti,* habentur in Goldasti Manuali Biblico Frf. 1620 p. 85.

16. *Homilia in initium Evangelii Matthaei de Genealogia Christi* edita est a Bern. Pez Thes. noviss. Anecdot. tom. II. part. I. pag. 39.

17. *Expositio XX. primorum Psalmorum,* exstat ibidem tomo IV. part. 1. p. 471.

18. *Epitome Commentarioram Rabani Mauri in Leviticum*: Exstat tomo II. Operum Rabani p. 296.

19. Initium *Annalium Fuldensium* nostro tribuunt Auctores Gallici de l'histoire literaire de la France. Confer Mem. de Trevoux 1712 Jan. p. 97.

Inedita ejus sunt *Liber de vita S. Galli* sermone ligato, qui adhuc in monasterio S. Galli superesse dicitur, *Homiliarium*, *Epistolae ad diversos*, *Carmen heroicum de miraculis B. Virginis*, et alia, quae narrat Mezlerus. *Chronicon de Abbatibus monasterii sui* est in Bibl. Vaticana, prout testatur Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 74.

Vide Trithemium de Script. Eccles. c. 246. Balaeum Cent. XIII. 9. Pitseum c. 112. Jod. Mezlerum de viris illustr. S. Galli II. 69. Jo. Egonem de viris illustr. Augiae divitis I. 12. II. 13. Leyseri Historiam Poëtarum medii aevi p. 235. Hist. literaire de la France tom. V. p 59 sq.

S. WALBURGA vel *Walburgis*, natione Angla, SS. Winibaldi et Willibaldi soror, S. Bonifacii neptis, in pietate Christiana et studiis litterarum bene versata, una cum aliis virginibus in Germaniam vocata est, ut ibi cursum Evangelii promoveret. Vixit circa a. C. 780 et scripsit *Hodiporicon S. Willibaldi.* Haec Pitseus c. 120. Hoc *Itinerarium* una cum *vita S. Wunibaldi* edidit Canisius Antiqu. Lect. tom. IV. part. 2. edit. novae tom. II. part. 1. p. 99 et Sanctimoniali Heidenheimensi in ipsa inscriptione tribuit. *Hodoeporicon* solum editur in Actis Sanctorum tom. II. Julii p. 500. *Vita S. Wunibaldi* sola a Surio d. 18 Dec. Canisius quoque ex glossa Codicis Rebdorfiani docet, bis auctorem Walburgam vocari, vitam vero Wunibaldi ab alio quodam scriptam esse asserit, quia Walburgis in ea mentionem facit. Jac. Basnagius de Walburgi rem in medio relinquit: Mihi vero testimonium Pitsei pondus aliquod habere videtur, qui narrationem suam procul dubio ex ipsa Anglia nactus est. Adde God. Henschenium in Actis Sanctorum Febr. tom. II p. 69, 70 ubi 75, 76 quaedam ex *Hodoeporico* et *Vita Wunebaldi* eduntur, et tom. III. p. 511 seqq. ubi vita ejus a variis auctoribus conscripta cum Commentario praevio editur. Jo. Bapt. Sollerius in Comm. praevio ad vitam S. Willibaldi pag. 488 ex ipso Itinerario multa adfert, quae Walburgam Itinerarii auctorem probabiliter faciant. Quia vero Adalbertus Abbas Heidenheimensis in vita S. Willibaldi dicit, Walburgam asserere, se Richardo Rege genitam, hoc vero in Hodoeporico non exstat, concludit exinde Sollerius, Hodoeporicum, quod nunc editum est, Walburgae non esse.

WALDECCENSE *Chronicon* auctoris recentioris sec. XVII exstant in Collectione Sim. Frid. Hahnii tomo I. p. 803. Conjicit

quidem Hahnius, Danielem Prasserum, cujus p. 864 mentio fit, auctorem esse potuisse, sed nihil inde in rem nostram concludi potest.

WALDEWINUS, Wigorniensis Episcopus circa a. 1200. *Sermones* reliquit. Balaeus Cent. X. 51. Pitseus c. 276.

WALDRAMMUS, Monachus et postea Decanus monasterii S. Galli, Graece quoque non indoctus, qui Epistolas Canonicas Graecas manu sua describere potuit. Ekkehardus in vita Notkeri c. 20. Tandem factus est Episcopus Argentoratensis, et a. 895. Concilio Triburiensi interfuit. Versus quosdam *in adventu Regis* factos scripsit, qui inter reliqua Carmina monachorum S. Galli exstant apud Canisium Lect. Ant. tom. II. part. 3. p 214. *Carmina duo* ad Salomonem Constantiensem ibidem p. 248, 249 et in Bibl. PP. maxima tom. XVI. p. 1304. *Psalterium* quoque in linguam vernaculam transtulit, qui Codex in Bibliotheca S. Galli diu fuit asservatus. Vide Observationem Jac. Basnagii, Jod. Mezlerum de viris illustr. S. Galli I. 25. Leyseri Historiam Poëtarum medii aevi p. 271. Hist. literariam Galliae tom. VI. p. 166.

WALDUS vel etiam *Ubaldus de Luca*, a patria sic dictus, Ord. Praedicatorum sec. XIV. Scripsit *Summam, quam intitulavit Sententias Sententiarum omnium Doctorum super Sententias quaestiones scribentium, Expositiones quarundam auctoritatum Sacrae Scripturae, de civitate Beatorum, et de dotibus corporis et animae Beatorum, de civitate Babylonis et de septem vitiis capitalibus* Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 732.

WALLENUS, natione Scotus, Simonis Comitis Huntingtoniensis filius, Regum Scotiae avunculus, primum Canonicus regularis, deinde monachus Cisterciensis in Wardona et Rievalle, tandem Abbas Melrosensis, obiit a. 1163. Scripsit *Comment. in Regulas Ecclesiasticas, Expositionem in Genesin, de silentio claustrali.* Car. de Visch de Scriptoribus Ord. Cisterciensis p. 316.

WALRAMUS, ab aliis scribitur *Waleramnus*, *Gualeramus*, *Walrabanus*, Episcopus Numburgensis ab a. 1090 ad 1110 a partibus Henrici VII. adversus Gregorium VII. stetit fideliter. Ejus sunt:

1. *Epistola ad Ludovicum*, Thuringiae Landgravium, qua ipsum monet, ut, Pontifice deserto, Imperatori fidem exhibeat. Ediderunt eam Dodechinus in Appendice ad Marianum Scotum a. 1090. Baronius h. a. n. 5. Goldastus in Apologia pro Henrico IV. p. 51. Lünigius in Spicilegio Ecclesiastico Archivi Imperialis part. II. Append. p. 146 Leuckfeldius in Antiqq. Halberstadensibus p 693. Verum Ludovicus in responsione, quam Herrandus Episcopus Halberstadensis scripsisse dicitur, indignis modis nostrum tractat.

2 *De unitate Ecclesiae conservanda, et de schismate inter Imperatorem et Pontificem.* Inventus est primum ab Ulrico Hutteno et 1520. Moguntiae, 4 editus: postea Simon Schardius inseruit Collectioni de Jurisdictione et auctoritate Imperii, primum illi locum tribuens: deinde Goldastus Apologiae pro Henrico IV. p. 53 Vide Jac. Burckhardum de vita Hutteni part. II. p. 28 et Nostrum supra libro III. p. 1184.

3 *De investitura Episcoporum per Imperatores facienda* libellus in Collectione Schardii de Jurisdictione Imperiali n. 14.

4 *Epistolam* ejus *de S. Leonardo Confessore* ediderunt Martene et Durand Collect. amplissimae tom. I. p 635. Data est autem ad serenissimam matronam domnam *Gertrudem*, quae fuit, ut conjiciunt Editores, Ecberti marchionis Saxoniae (vel Misniae potius) filia, relicta Henrici Comitis de Northeim, avia Lotharii Imperatoris.

5. Aliam *Epistolam ad Anselmum Cantuariensem*, quae in hujus Operibus p. 137 sqq exstat, additis notis p. 578 supra tomo I. p. 298 memorat Fabricius.

6. Ejus quoque *Epistola ad Ecclesiam Bambergensem*, qua excommunicatum aliquem vitandum esse indicat, in Codice Udalriciano, tomo II. Corporis scriptorum medii aevi Jo. Georgii Eccardi p. 263.

Adde de ipso Acta et Facta Praesulum Nuenburgensium in Syntagmate Paulliniano p. 133. Sagittarii Historiam Episcoporum Numburgensium § 11.

WALTERUS, vide supra GUALTHERUS.

WALTERUS Abbas, nescio quis, scripsit *Vitam S. Vindiciani*, quae MS. habetur in Bibl. S. Vedasti Atrebatensis, teste Ant. Sandero in Bibl. Belgica manuscripta p. 73.

* WALTERUS *Abbas* s. Vedasti Atrebatensis scripsit *vitam S. Vindiciani Atrebatensis*, quae nondum prodiit: eius tamen epitomen vulgavit Haraeus in suo opere de vitis Sanctorum. Obiit teste Mabillonio A. 1091. die XI. Martii.

WALTERUS *Bower*, vel etiam *Bowyer*, Scotus, natus a. 1385 postea Jo. Forduno, historias suas scribenti amanuensis adfuit, et quae ille in itineribus didicerat, ab illo accepit: Tandem factus est Abbas monasterii S. Columbae. In Jo. Forduni *Scotichronico* libri quidam ab ejus manu profecti sunt, in quibusdam codicibus etiam totum opus hinc inde interpolavit. Quae vero omnia Thomas Hearne in editione novissima *Scotichronici* Oxon. 1722, 8, 5 Voll. omisit: Cujus praefatio integra multa de hoc Bovero notatu digna profert. *Continuatio* autem *Walteri Boweri* in hac nova editione incipit lib. V. c. 46 anno Christi 1385 tomo IV. p. 1063 usque ad a. 1425 et ad finem hujus tomi. *Prologus Boweri* in hoc opus exstat tom. V. p. 1393 et *alia praefatiuncula* p. 1403. Fragmentum Boweri, quod ad bellum de Bannokburne pertinet, ex Codice MS. Comitis Oxoniensis edidit Hearne in Appendice ad Jo. Glastoniensis Chronicon p. 577.

WALTERUS, vel *Gualterus*, Cabilonensis Ecclesiae primum Archidiaconus, deinde ab a. 1080 usque ad 1114. Episcopus. Scripsit *Epistolas nonnullas pro monachis Cisterciensibus*, quarum una exstat tom. I. Annal. Cisterciensium Angeli Manrique p. 70 Vide Ludovici Jacobi lib. I. de claris scriptoribus Cabilonensibus p. 6 qui et auctores bene multos, ejus mentionem facientes, allegat. Vide multis Galliam Christianam tomo IV. p. 887 seqq.

WALTERUS *de Moda*, monachus Cisterciensis in monasterio B. Mariae de Thosan, vulgo *Doest* in Flandria, circa a. 1284. Scripsit metrice *Compendium vitae B. Torphinii Episcopi Hamariae in Norvegia*, quod edidit Car. de Visch in Bibl. Scriptorum ord. Cisterciensis p 316.

WALTERUS, Subdiaconus *Spirensis*, ibidem beneficio Balduini vel Balderici Episcopi literis imbutus, vixit et scripsit.

Cum primum regno successit tertius Otto, ut ipse libro VI. operis jam memorandi sub finem aperuit. Scripsit *vitam S. Christophori* metrice libris VI. quorum primus ab ipso inscribitur *Scholasticus*, quippe in quo rationem vitae juvenilis et studiorum suorum reddit. Edidit opus Rev. Pezius Thes. noviss. Anecdotor. tomo II. part. 3. p. 27. Eandem *Vitam* scripsit etiam prosaice, quam edidit idem l. c. p. 97. Adde Mabillonii Iter Germanicum p. 64, 65 edit. Fabricianae.

WALTERUS *de Verdinio*, forte Virodunensis, ord. Praedicator. sec. XIV. scripsit *Summam ad omne propositum secundum ordinem Alphabeti ad reperiendum omnes auctoritates Sanctorum et Sacrae Scripturae pro praedicatione*, quae MS esse dicitur in conventu Autissiodorensi. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum t. I. 732.

WALTRAMUS, vid. supra WALDRAMUS. *Joannes Koelver de* WANCKOM, Professor Juris Canonici in Acad. Coloniensi a. 1460 scripsit *Summaria et Conclusiones tam Glossarum, quam Doctorum supra Sextum Decretalium*, Colon. 1463 fol. *Summaria et Conclusiones circa Clementinas*, ibid. 1484 fol. Vide Oudinum tomo III. p. 2703.

WANDELBERTUS, Diaconus et monachus Prumiensis monasterii circa a. 850. Scripsit *Martyrologium* carminice, quod Bedae prius adscripserunt (vide supra lib. II. p. 498.) editionem novam Phil. Labbeus promisit in Bibl. nova MSS. p. 64. integrum autem edidit Lucas Dacherius Spicil. tom. II. p. 39. tom. V. p. 305. editionis veteris sub finem p. 62. additur *Carmen de Creatione mundi*, quod in editione priore spicilegii desiderabatur. Adde Trithemium de scriptor. Eccles. c. 316. Bulaeum hist. Univers. Parisiensis tom. I. p. 447.

Bollandum in praefatione generali ad Acta Sanctorum, ante tom. I. Januarii p. 51. Baronium de Martyrolog. c. 9. Sol-

lerium praef. ad Usuardi Martyrologium cap. I. artic. 3. *Vitam et miracula S. Goaris presbyteri* jussu Marewardi Abbatis sui conscripsit circiter a 939. editam a Surio d. 6. Julii, Mabillonio Seculo II. Benedictino p. 281. *Miracula* tantum, omissa vita, dedit Jo. Pinius in Actis Sanctorum t. II. Julii p. 337. Vide Oudinum t. II. p. 149. Hist. literaire de la France t. V. 377.

* Praeterisse pigeret editum a Dacherio Wandelberti Martyrologium interpolatum esse, si quid aliud maxime. Integrius ac purius legitur in MS Codice Biblioth. Canonicor. S. Martini Lucensis. Interpolationis hujus unicum hoc ex multis specimen hic exhibendum duco ex mense Januario acceptum. Ibi vero ita legit Dacherianus Codex.

Tum pridie nonas Augenti festa recurrunt.

Codex Chatedralis:

Tum pridie Nonas Aggei festa recurrunt.

Ita profecto scripsit Wandelbertus; cum Aggei cuiusdam martyris nomen hac ipsa die in Hieronymianis vetustis Martirologiis occurrat. Hoc igitur sublato Martyre minus noto, alterum sibi forte magis celebrem Augentum, seu Augendum, interpolator substituit; nisi forte non interpolatoris, sed imperiti exscriptoris hoc vitium esse malueris. Haec igitur dum recolo subit animum cogitatio, num operae praetium facturum sim, si novam Martyrologii huius editionem moliar; quod opportune tunc praestitero cum nova Martyrologii a Florentino, gentili meo excusi editio ex integro a me recensita, novisque accessionibus illustrata proferetur in lucem.

WARINUS, Clericus primum Leodiensis, post monachus Gorziae tandem Abbas Metensis in monasterio S. Arnulfi, circa a. 1060. Ejus prostat *Epistola* qua respondet Joanni Abbati Fiscamnensi. Is autem repetebat ab eo Benedictum monachum suum, ex Judaeo Christianum, qui in monasterium S. Arnulfi transmissus per plures annos ubi versatus fuerat. Habetur apud Mabillonium Anal. p. 451. in editione t. I. 225.

WARMANNUS, antiqua Comitum Kiburgensium et Dillingensium stirpe ortus, monachus primum Augiae divitis, post a. 1026. Episcopus Constantiensis fuit, mortuus a. 1034. Scripsit *vitam S. Priminii*, fundatoris coenobii Augiensis et Episcopi Meldensis. Jo. Egon de viris illustr. Augiae divitis II. 26. Illa vita edita est primum a Christoph. Browero in Sideribus Germaniae, post a Jo. Mabillonio Sec. III. Benedictino part. 2. pag. 140.

WARNAHARIUS, vel *Warnacharius*, Presbyter Ecclesiae Lingonensis in Galliis, initio seculi VII. A Ceraunio Episcopo Parisiensi rogatus Acta martyrum descripsit, ex quibus adhuc exstant *Acta SS. Tergeminorum*, h. e. Speusippi, Eleusippi et Meleusippi, edita a Surio d. 17. Jan. p. 392. et Bollando tom. II. Jan. p. 76. quem etiam confer p. 73. item *Acta S. Desiderii Episcopi Lingonensis*, qui sec. II. martyrium subiit, quae exstant in Actis SS. Maji tom. V. p. 244. Praefatio horum Actorum ad Ceraunium habetur etiam in Gerardi Dubois Hist. Eccles. Paris. III. 6. n. 12. Vide Historiam Galliae litterariam t. III. 524.

WARNERUS, monachus, et forte quoque Abbas Westmonasteriensis, a. 1092. *Homiliarius* cognomine, quia librum Homiliarium conscripsit. Ejus sunt praeterea *Fasciculus temporum*, et *Defloratione Sanctorum Patrum*, quod opus Pitseus Basil. 1494. impressum esse dicit. Vide Balaeum Cent. X. 39. Pitseum c. 173.

(343) Vide infra WERNERUS, cuius potius *Fasciculus temporum.*

WARNERUS *de Botis*, ord. Praedicatorum circa a. 1314. Scripsit *super Evangelia de tempore per totum annum*. Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum t. I. 532 ex Possevino t. II. Apparatus p. 547.

WASELINUS Abbas S. Laurentii in suburbio Leodiensi, scripsit *Epistolam* ad Florinensem Abbatem, *de continentia conjugatorum ante Communionem*, quam edidit Mabillonius Analect. p. 171. Duo autem fuerunt ibi hoc nomine Abbates, prior cognomento *Momalius*, a. 1147. obiisse memoratur: alter ejus successor, nonulla ingenii sui monumenta reliquit, prout testatur Reinerus de Scriptoribus monast. S. Laurentii Leodiensis I. 12. ut sunt: *de concordia Evangeliorum et expositione co-*

rum, quod imperfectum reliquit: *de vita et miraculis S. Nicolai: Cantus de transfiguratione Domini, de sanctis Agaunensibus, de S. Apollinare martyre.* Eo tempore, Mabillonio teste, Guaselinus ejusdem dioecesis monasterio praefuit, an idem cum posteriore Waselino fuerit, nondum liquet. Unus quoque illorum fuit Prior S. Laurentii, cui Epistolas duas a Reimbaldo Canonico Leodiensi directas esse, ex Codice MS. Alnensi testatur Mabillonius.

* *Liber de consensu Evangelistarum* satis amplus extat in MS. codice Abbatiae S. Laurentii extra muros Leodienses, quem vidisse se scribunt eruditissimi authores secundi Itineris Literarii p. 188. qui et monent epistolam illam *de continentia coniugatorum* a P. Mabillonio vulgatam non quidem ad Abbatem Florinensem, prout legitur in Mabillonio, sed ad Abbatem Monasterii de *Flonne* Ord. S. Augustini, quatuor mille passibus a Leodio dirigi, ut se legisse in MS. Codice S. Laurentii authori coaevo testantur.

Busso WATENSTEDIUS, Mindensis, pistoris filius, a. 1460. Canonicus Hamelensis, scripsit *Chronicon Mindense*, quod cum annotationibus suis in Syntagmate rerum Germanicarum edidit Christ. Franc. Paullini, Frf. 1697. 4.

Annales WAWERLEIENSIS monasterii in Anglia, ord. Cisterciensis, in agro Surregiensi, ab a. 1066. ad 1291. exstant t. II. Script. Anglicorum Galei p. 129 seqq.

WASO, WAZO et *Guaso* alias dictus, fuit primum Capellanus Leodii, deinde Scholarum magister, Capellanus Henrici III. Imp. Decanus Leodiensis, Praepositus et Archidiaconus, tandem a. 1042. Episcopus Leodiensis, obiit a. 1048. Vitam ejus dedit Anselmus Canon. Leod. cum additionibus Aegidii, tom. I. Chapeavillii p. 281 seqq. ubi etiam p. 282. Wazonis *Invectiva in Joannem Praepositum*, qui munere suo satis violenter fungebatur: p. 300. *Epistola ad Henricum Imperatorem*, ne Aquisgranum pergeret: p. 302. *Epistola ad Episcopum Catalaunensem*, in qua monet, ne haeretici, qui tunc erant Manichaei, supplicio adficerentur. Nam, ut obiter hoc adjiciamus, ex solo pallore haeretici judicabantur, sic ut multi quoque ex Catholicis eo praetextu trucidarentur. p. 303, 304. *Epistola alia ad Caesarem*, ne electioni Pontificis se immisceat. Vide Val. Andreae Bibl. Belgicam p. 849.

* Viri huius sancti vitam non unus tantummodo Anselmus canonicus Leodiensis scripsit, sed et operam suam illi junxit Alexander Canonicus alter Leodiensis, qui ambo in continuatione sua ad Historiam Episcoporum Leodiensium Gesta huius Episcopi descripserunt. Hanc vero Historiam post editionem Chapeavilli iterum ex alio MS. Codice produxit P. Martene in collectione Monum. T. IV. pag. 894 etc. In utraque hac editione literae hic indicatae raepraesentantur, sed praeterquam quod apud Martene *Invectiva ad Joannem Praepositum* integrior est, reliquae etiam epistolae in multis valde discrepant ab iis, quae in priori editione leguntur. Caeterum Bibliothecarius noster hic omisit *Epistolam* aliam Wasonis *ad Henricum I Regem Galliae*, qua illum monet ne bello lacessat Henricum Nigrum, occupatum in Itinere Romano, quo ad obtinendum Imperii coronam se contulerat. Vide Historiam Litter Galliae T. VII. 591.

WEDECHINDUS *Duldorp*, Vicarius, dubium Hamelae an Mindae, *Poëmata* dedit in Episcopos Mindenses, quos singulos tristicho complectitur: pertigit autem usque ad Wülbrandum, qui circa a 1437 obiit, unde aetas illius forte conjicienda. Editus est cum Watenstedio, de quo modo egimus.

Monachus WEINGARTENSIS, nomen habet a monasterio *Weingarten* in Suevia, dioecesis Constantiensis, ord. S. Benedicti, non procul a Ravensburgo, civitate imperiali. Scripsit *Chronicon de Guelfis Principibus*, qui monasterii laudati fundatores fuerunt, usque ad a. 1191 pertingens. Editum est primum a Canisio Antiquarum Lectionum tomo I. p. 176 edit. prioris, in recentiore vero tomo III. part. 2. p. 577 deinde a Leibnitio Scriptorum Brunsuicensium tomo I. p. 781 accedunt Emendationes et Supplementa e duobus Codicibus antiquis tomo III. p. 657. Vide Jo. Davidis

Koeleri, Viri Celeberrimi, Programma inaugurale de fide et autoritate Monachi Weingartensis, Goettingae, 1735 ubi multa invenies notatu dignissima.

Annales WEINGARTENSES ad historiam Sueviae et Bavariae multum conducentes ab a. 811-877 editi sunt a Mabillonio in Analectis p. 368.

Aliud *Chronicon* WEINGARTENSE a nato Christo usque ad a 1197 historiam potissimum universalem tractat, et a Canisio post Chronicon de Guelfis editum est.

WENCESLAUS *de Crumlovia,* Decanus Ecclesiae Pragensis, Librum *de LXX. erroribus Jo. Rokyzani haeretici* conscripsit, Bohuslao Balbino visum. Vide Ge. Conradi Riegeri Historiam fratrum Bohemorum, vernaculo sermone conscriptam, Vol. II. p. 777.

WENCESLAUS *Payer de Cubito,* Bohemus, ex urbe *Elnbogen*, quae vox *Latine* cubitum denotat, Medicus Lipsiensis, sub finem seculi XV. et initium XVI. Scripsit *Tractatum de Thermis Carolinis*, adjecto *Consilio de Peste*, Lips 1522, 4 et 1614, 8 additis aliorum Medicorum de hoc argumento epistolis. Mercklini Lindenius renovatus p. 1050.

WENDELINUS *Steinbach*, Butzbaco, Wetteraviae oppido, oriundus, Tubingae literis incubuit, et ibidem primo plebanus in arce, deinceps Theologiae Doctor ac Professor a. 1489 constitutus est. Scripsit *Supplementum in XXVII. Distinctiones ultimas Sententiarum,* quae in Opere Gabrielis Biel, Praeceptoris ejus, defuerant, Tubing. 1520 fol. et alibi cum opere Bielis. Manuscripta ejus ibidem servantur: *Epithoma tractatus de Simonia D. Conradi Summerhard, Accurtatio tractatuum ejusdem de suffragiis defunctorum et de Matrimonio, Comment. in Epistolas Pauli ad Philippenses, Colossenses et Laodicenses, Sermones et Disputationes variae.* Moserus de Professoribus Theologiae Tubingensibus.

WENERICUS, vide supra *Venericus.*

WEREFRIDUS, aliis *Wirofridus*, in aula primum Alfredi Regis Angliae, deinceps Episcopus Wigorniensis circa a. 900. *Gregorii M. Dialogorum libros* in Linguam Saxonicam transtulit. Balaeus Cent. X. 29. Pitseus c 135. Lelandus c. 118.

WEREMBERTUS, patria Curiensis, monachus S. Galli, Rabani Mauri discipulus, linguae Graecae, historiarum, Theologiae et Musices peritus, vixit a. 862. Scripsit *in Genesin,* (a) *Sermones*, *Epistolas, Epigrammata, in Evangelia, Hymnos de Christo et Sanctis.* Haec Jod. Mezlerus de viris Illustribus S. Galli I. 16. Monachus Sangallensis, qui de vita Caroli M. scripsit, se multa de religiositate et Ecclesiastica Caroli cura ex ore illius scripsisse ait, patrem quoque illius Adalbertum vocat. Adde Bulaei hist. Academiae Parisinae tom. I. p. 640 et 647. Trithemii Catal. illustrium Germanorum. Lambecium Bibl. Vindobonensi tomo II. p. 452. Hist. literaire de la France tom. V. p. 605.

WEREMBOLDUS, monachus Hirsaugiensis, Ord. S. Benedicti a. 988 scripsit *de laude Martyrum.* Ex Eisengreinio Possevinus tomo II. Apparatus p. 547.

WERNERUS, vide IRNERIUS.

WERNERUS, Abbas *S. Blasii* in Silva nigra, Ord. S. Benedicti, circa a. 1210. Scripsit *Deflorationem* s. *Excerptionem Sanctorum Patrum* super Evangeliis de tempore, Basil. 1494. *Sermones* plures et elegantes. Miraeus de scriptorib. Eccles. p. 65.

WERNERUS *Laërius* cognomento (b) *Rolevink*, Westphalus Cartusianus in coenobio Coloniensi per annos 48 obiit a. 1502. Edidit 1. *Fasciculum temporum*, h. e Historiam universalem ab orbe condito ad sua tempora. In Bibl. Scholae nostrae Crucianae exemplar adest in folio, sine nota loci et temporis, quod indicem praefixum habet, et usque ad a. 1499 pertingit. Prodiit vero etiam editio Colon. 1480 fol. et versio Belgica eodem anno Ultrajecti impressa, Aug. Vind. per Erh. Ratdolt, 1481, 1483 fol. Colon. per Henr. Quentel. 1481 fol. Venet. per Erh. Ratdolt 1485 fol. Ar-

(a) Non *Apocalypsin*, vid. Sandii notas ad Vossium, p. 54.

(b) Tres hoc nomine adducit Sincerus de libris rarioribus p. 87.

gent. per Joannem Pryss. 1487 fol. Lovanii apud Jo. Veldener. 1476. Spirae. per Petrum Drach. 1477 fol. Paris. apud Jo. Parvum 1512, 4. Adde Fabricium nostrum V. GUARNERUS. Jo. Pistorius sub initium tomi II. Rerum Germanicarum repetiit, cui additum est supplementum Jo. Linturii usque ad a. 1514. Gallica versio Petri Sarget prodiit Paris. 1505 fol. Belgica Anonymi. Ultrajecti a. 1480 fol. Utraque est in Bibl. Regia Dresdensi teste Cel. J. C. Goetzio in Memorab. illius Bibliothecae Vol. I. p. 430. 433.

2. *De moribus et situ antiquorum Saxonum* lib. III. quem titulum aliqui sic ponunt: *De laude Westphaliae;* nam Westphalia antiquis dicebatur Saxonia. Prodiit liber primum sine anno et tempore adjecto in 4 post Coloniae 1514 curante Ortwino Gratio 4 et 1602 demum tomo III. Scriptorum Brunsuicensium Leibnitii p. 606.

3. *Quaestiones XII. pro Sacrae Theologiae Studiosis*. Colon. apud Arnoldum Therhörnen 1457, 4 editas esse docet Leibnitius praef. tomi III. citati p. 20.

4 *Paradisus conscientiae*, ibid. impressus.

5. *Sermo de S. Benedicto*, quem impressum ait Morotius et Trithemius.

Reliqua ejus sunt inedita. *Vita D. Pauli, Formula timoratorum Episcoporum. item Canonicorum et Presbyterorum secularium, de vera nobilitate et ejus origine, de Hospitalariis et operibus misericordiae vacantibus, de Kalendario et Martyrologio, de excellentia Alberti Magni. Epistolae innumerae*, praesertim ad Trithemium (non Possevinum, ut scribit Morotius) qui etiam ipsum in cella sua inviserat. Vide hunc de script. Eccles. c. 929 de script. Germ. c. 246. Theod. Petreji Bibl. Cartusianam p. 259. Car. Jos. Morotii Theatrum Chronol. ordinis Cartusiensis p. 113.

WERNERUS alius Cartusianus, eodem modo ab Historicis hujus ordinis describitur, quem Fabricius noster supra V. FASCICULUS Cartusiani dixerunt, et ajunt eum a. 1400 vixisse et forte a Victorinis ad suos transisse. Opus quod *Enucleamenta Biblica* inscripsit, dicunt impressum esse Parisiis 1518 apud Petrum Gomarscium.

Alius Wernerus Cartusianus est, cujus librum *de Venerabili Sacramento Eucharistiae*, una cum Alegri Opusculo Coloniae edidit Petrus Quentelius 1535.

Theod. Petreji Bibl. Cartusiana p. 296. Car. Jos. Morotii Theatrum Chronol Ord. Cartusiensis p. 75

WERNERUS *Titianus*, patria Juliacensis, a villa *Titn* nomen nactus, sec. XVI. primum in monasterio Canonicorum regularium S. Augustini Novesii institutus, deinde Prior coenobii Marbacensis in Alsatia fuit, tandem cum monasterium Novesiense solo aequatum esset, ejus quoque Prior, multa pro libertate monasterii sui pugnavit. Scripsit *Annales Novesienses* ab a. 690-1592 editos in Martene et Durand Collect. ampliss. IV. p. 523.

WERNHARUS, Abbas monasterii Altahensis in Bavaria, obiit a. 1317. *Epistolas* illius XXXVII. ediderunt Pezius et Hueberus in Codice diplom. part. II. p. 208.

WERNHERUS, Lector Minorum Ratisponensium Sec. XIII. vel initio sequentis, scripsit *Librum Soliloquiorum*, quem ex Codice Mellicensi, qui apographum est Codicis Tegernseensis, edidit Bern. Pezius Biblioth. Asceticae tom. IV. p. 41. Observat Editor Reverendus, illum quaedam ab Anselmo mutuatum esse.

WERTHINENSE monasterium in Comitatu Marcano situm ad Ruram fluvium, cujus colonia est monasterium S. Ludgeri apud Helmestadium. Chartularium illius dedit Leibnitius tomo I. Scriptorum Brunsuicensium p. 101. Excerpta vero ex Necrologio illius tomo III. p. 717. Alias Syllogen Abbatum illius ab Henningo Hagen elaboratam exhibet idem tomo III. p. 600 et Carmen Uffingi in laudem ejus p. 604.

WESSELUS *Gröningensis*, vide supra JOANNES *Wesselus.*

WETTINUS, Monachus Augiae divitis (*Reichenau*) in dioecesi Constantiensi, Waldonis ibidem Abbatis consanguineus, et scholarum monasterii praefectus. Sub finem vitae a 824 extra se raptus, et ab Angelo, ut ajunt, e corpore ductus, reductusque miranda arcana in coelo, purgatorio et inferno vidisse et audivisse traditur,

quae Heito Episcopus et Abbas Augiensis prosaice, (v. supra HEITO) metrice autem Walafridus Strabus descripserunt. Nihil scripsit, quod huc usque cognitum sit, mentio autem illius ideo injicitur, quia Arnoldus Wion in Ligno Vitae II. 79 eum primo Canonicum S. Augustini, deinde Metensem S. Vincentii monachum facit, quem *Uguetinum* vocat, hominem pium et sanctum, quod ex Tractatu, quem de visione sua terribili scripsit, constare possit. Tractatum vero illum in persona Fratrum Metensium invenire licet in Libro trium virorum et trium spiritualium virginum, et lib. VIII. Collat. Predenbachii cap. 39. Sed rem totam multis verbis refutat Jo. Egon de viris illustribus Augiae divitis II. 7 cujus etiam verbis hic usi sumus. Observat enim ille, ipsissimum esse opus Heitonis sive Hattonis Episcopi, sed cui audaculus aliquis sequentem praefationem e cerebello suo effictam attexuit: *Visio Uguetini prius Canonici, postea Monachi, quam ostendit illi Deus per Angelum, et quam nos Fratres ejus ipso narrante scripsimus, servi sancti Vincentii Metensis etc.* Adde Magnoaldi Ziegelbaur Conspectum rei literariae Ord. S. Benedicti part. I. p. 93. Pagium ad a. 824 n. 20.

Guilielmus WHITLOCK, Canonicus Lichfeldensis, additamenta collegit ad Thomae de Chesterfield Seriem Episcoporum Lichfeldensium et Coventrensium, ab a. 1357 usque ad a. 1559. quae habetur in Angliae Sacrae Whartoni tom. I. p. 4.

WIBALDUS, aliis *Guibaldus*, *Wiboldus* et *Guicboldus*. claro genere apud Leodios natus, ex nobilibus scilicet *de Pratis*. Ab ipsis incunabulis in monasterio Stabulensi educatus fuit, deinde ad Leodiensium scholas perrexit, ubi adhuc a. 1115. versatus est, a. 1117 vero ad Walciodorense monasterium se contulit. Ubi scholas ipse rexit, donec a. 1130. Stabulensium Abbas, a. 1136. Casinensium, denique a. 1137. Corbeiensium creatus est, ubi a. 1158 fatis concessit. Magna auctoritate fuit apud Lotharium Imp. qui eum in Epistola ex archivis Casinensibus a Mabillonio protracta *Romani imperii archicancellarium* vocat. Exstat in vita nostri p. 165. Negotiis quoque civilibus et bellicis multum interfuit. De vita ejus confer Petri Diaconi Chronicon Cassinense IV. 124 seqq. Schatenium in Annalibus Paderbornensibus. Omnium vero industriam superarunt Edm. Martene et Ursinus Durand qui tomo II. Collectionis amplissimae Vitam Wibaldi a p. 153-183 copiose satis elaborarunt. Iidem Duum viri *Epistolas* ejus CCCCXLI ex Codice Stabulensi συγχρόνῳ ediderunt, a p. 183 seqq. cum huc usque non nisi una fuerit edita tom. II. Spicilegii Dacheriani p. 708 edit. novae, et in Actis Sanctorum tom. III. Aprilis p. 807 ad Theodericum Abbatem Walciodorensem, quae in hac Collectione sexto loco posita est.

WIBALDUS, civis, post a. 965 Episcopus Cameracensis, Ottoni Imp. familiaris, obiit a. 969. Scripsit carminice *Tractatum de Alea regulari contra Aleam secularem*, ubi de virtutibus Christianis: qui exstat in Historia Episcoporum Cameracensium cum annot. Georgii Colvenerii. Adde Val. Andreae Bibl. Belgicam p. 850 Swertii Athenas Belgicas p. 706. Hist. literariam Galliae tom. VI. p. 311.

WIBERTUS, Archidiaconus Tullensis sec. XI. scripsit *Vitam Leonis IX. Papae*, qui primum Episcopus Tullensis fuerat. Edita est primum a Surio d. 19 April. et Sirmondo Paris. 1615 aucta vero et emendata a God. Henschenio in Actis Sanctorum tomo II. Aprilis p. 648. Jo. Mabillonio Sec. VI. Benedictino parte 2. p. 49. Jo. Ge. Eccardo in Probationibus Originum Habsburgo-Austriacarum pag. 171.

WIBERTUS, monachus Villariensis in Brabantia, Ord. Cisterciensis, scripsit *Epistolam* prolixam ad S. Hildegardem, in qua ipsi quaestiones XXXVIII. proponit, quae cum solutionibus exstant inter opera Hildegardis. Car. de Visch de Scriptoribus Ord. Cisterciensis p. 320, 321.

WICBERTUS, alii *Hunerbertum* vocant, Anglus, patria Deirus, primum Canonicus Eboracensis, deinde Monachus Benedictinus, porro Abbas Wirmouthensis et Girwicensis. Ajunt eum S. Bonifacii praeceptorem fuisse. Scripsisse dicitur *de vita*

Ceolfridi Abbatis Wirmouthensis, et *Epistolas ad diversos*. Balaeus Cent. I. 90. Pitseus c. 95.

WICBODUS, cujus *Quaestiones in Octateuchum* in Codice S. Maximini Trevirensis invenerunt, in tria vero tantum Geneseos capita ediderunt Martene et Durand Collect. ampliss. IX. p. 293 dubium est, quis fuerit. Sub initium Codicis exstant haec verba: *Carolus Rex Francorum et Longobardorum. ac patricius Romanorum, hunc codicem ad opus suum scribere jussit.* An igitur Wigbaldus ille sit, Caroli Magni sub Itherio et Radone Archicancellariis notarius; an Widbaldus, quem teste Astronomo, idem princeps circa a. 778 praefecit Petragoricis, incertum est. Opus autem ex dictis sanctorum Patrum, Augustini, Gregorii, Hieronymi, Ambrosii, Hilarii, Isidori, Eucherii, Junilii contextum est, quorum verba retinuit. Et quia maxima Geneseos pars purum Hieronymi atque Isiodori textum fere exprimit, sequentes vero libri unum Isidorum exhibent, plura Duumviri laudati edere noluerunt. Ipse tamen Codex usui esse potest illis, qui futuro tempore Hieronymi et Isidori opera denuo recensebunt. Adde Historiam literariam Galliae tom. IV. p. 177.

WICHARDUS Baro *a Polheim* Austriacus, primo Decanus, deinde Archiepiscopus Salisburgensis, mortuus a. 1315. scripsit *Continuationem Hermanni Contracti* ab a 1279-1310. (Possevinus *Chronicon Austriae* vocat) quae quondam extabat Viennae MS. apud Wolsgangum Lazium, nunc in Bibliotheca Viennensi. Haec Possevinus tomo II. Apparatus p. 548. Lambecius in Catalogo librorum a se editorum p. 54. qui ipsum una cum aliis auctoribus editioni paraverat.

WIDBERTUS, aliis *Guibertus*, Abbas tertius monasterii in Valle S. Petri Carnuti, a sanctis moribus laudatus, obiit inter a 981. et 986. Scripsit *Vitam et martyrium* (de S. Eman) *S. Amantii*, quae adhuc manuscripta circumfertur. Ita Jo. Liron in Bibl. Carnotensi (Bibl. Chartraine) p. 7. 8. sed ostendit Autor Hist. literariae Gallicanae tomo VI. p. 407. illam in Actis Sanctorum 16. Maji dudum esse impressam.

WIDI monachi circa a. 1000. *Epistola* ad Heribertum Archiep. Coloniensem edita est tomo I. Miscellaneorum Baluzii p. 412.

WIDRADUS, Abbas Flaviniacensis an. 748. cujus *Testamentum duplex* exhibet Mabillonius sec. III. Benedictino part. 1. pag. 683. 688.

Joannes WICLEF, *Wiklyf*, Lelando *Wicoclivus*, aliis aliter, Anglus, in septentrionali insulae parte, locum quidam *Wiked life* vocant, natus et educatus, Collegii Mertonensis in Academia Oxoniensi socius, Collegii quoque Cantuariensis ac Baliocensis Praefectus, et Rector Ecclesiae Luttervordiensis, obiit a. 1387. ultima die Decembris. De actis et doctrina ejus nolo multa proferre, quia Bibliothecam tantummodo curare meum est. Interim plena de ipso sunt Historiarum volumina, et consulat Lector praeterea scriptores sequentes, qui vitam ipsius data opera describunt.

Petrus Maria *Grassus* de ortu et progressu haeresium Jo. Wiclefi. Vicentiae, 1707. fol. Gior. de' Letterati d' Italia t. XIV. p. 24. XVII. p. 104. Journal des Sçavans 1709. p. 321.

N. *Harpsfeldii* Historia Wicleffi, a me visa non est.

Thomae *Jamesii* Apologia pro Wiclefo, Oxon. 1608. 4. Anglice.

Jo. *Lewis* historia vitae et Vexationum Jo. Wiclefi. Lond. 1720. 8. Anglice, de quo Bibl. Angloise tom. IX. p. 138. Memoires lit. de la grande Bretagne tom. VII. p. 120. Acta Erudit. tomo VIII. Supplem. p. 205. New Memoirs tom. V. p. 104.

Ejusd. praefatio ad versionem Novi Testamenti a Wiclefo conversi.

Dan. *Neal* hist. Puritanorum, Anglicae (Lond. 1732. 8.) cap. 1.

Bened. *Picteti* oratio de Wiclefo. Genev. 1717. 4.

Ge. Conr. *Rieger* in historia Fratrum Bohemorum, libro Germanico. §. 127. seqq.

Stephani Prioris Olomucensis Anti-Wiclefus, Anti-Hussus et alia, edita in Thesauro novissimo Anecdotorum Bern. Pezii tom. IV. parte 2. p. 149.

Ant. *Varillas* hist. haeresium Wiclefi,

Hussi et Hieronymi. Paris. 1681. 12. Gallice.

Opera ab ipso scripta magnum satis numerum implent, nos initium faciemus ab impressis.

1. Primum locum occupet *Versio* totius Scripturae Sacrae in linguam Anglicam, ex Vulgata versione suscepta, cujus Codices non pauci in Bibliothecis Angliae latent, mirum vero est, Anglos eam tam diu neglexisse, quum vel linguae caussa ipsis in pretio esse debeat. Nostro tempore Jo. Lewis *Novum Testamentum* edidit Lond. 1732. fol. cum praefatione, quae notitiam versionum Anglicarum exhibet. Evolve Memoires de Trevoux 1733. p. 928. Bibl. raisonnée tom. VIII. p. 479. De ea quoque agunt Henr. Whartonus in Auctario ad historiam dogmaticam de scripturis et sacris vernaculis, Jac. le Long. in Bibl. sacra et alii.

2. *Dialogorum libri IV.* 1525. 4. sine mentione loci, Basileae prodisse placet Fabricio.

3. *Ostiolum Wiclefi*, sive Tractatus de Sacramento Altaris, in quo Transubstantiatio tam e Scriptura, quam Philosophia oppugnatur. Norimb. 1546. 8. Oxon. 1612. 12.

4. *Tractatus duo adversus Fratres mendicantes*, Angl. per Jamesium, Oxon. 1608. 4.

5. *Aphorismi* f. *Articuli Wicleviani*, per Jo. Foxum Argent. 1554. 8.

6. *Confessio fidei*, sive Conclusiones XVIII. in Synodo Lambethano a. 1377. exhibitae, apud Foxum in Comment. rerum Eccles. (Basil. 1563. fol.) part. 1. p. 8.

7. *Epistola* ad Urbanum Papam a. 1384. ibid. p. 16.

8. *Responsum* ad Richardum Regem an. 1377. *de jure Regis et Papae*, ibidem.

9. *Declaratio fidei suae*, et *Conclusiones plures* apud Walsinghamum ad a. 1378. et sequentes. In his impressis precipue Whartonum secutus snm.

Plurima Wiclefi nostri sunt inedita, quae in Bibliothecis Angliae latent, et a Balaeo, Oudino et Catalogis Anglicis magno numero proferuntur, unde quaedam delibabo. *Commentarius in Epistolas et Evangelia totius anni*, Latine, *Expositio in Epistolas Dominicales*, Anglice, *Commentarius in Psalmos et alios hymnos ecclesiasticos : de veritate S. Scripturae : de peccatis mortalibus : de civili dominio : Confessiones binae de Sacramento altaris · de vita Sacerdotum : de regula S. Francisci : Expositio Symboli Apostolici, Decalogi et Orationis Dominicae : de abominatione in loco sancto: Speculum secularium Dominorum : de fundatione Pseudo fratrum : de Christo et Antichristo: de contrarietate duorum dominorum : de citationibus frivolis et aliis versutiis Antichristi : Speculum Ecclesiae militantis*, et alia longe plura.

Ex his titulis conspicimus, Wiclefum fuisse virum summo ingenio et judicio praeditum, qui se non abripi passus est a tenebris illius seculi, sed qui singulari rerum omnium perspicientia corruptionem doctrinae et vitae cognitam habuit. Hinc opera ejus aliquot voluminibus conjunctim edere debebant Angli, neque hunc tantum thesaurum orbi christiano et coetui puriori diutius invidere.

* Juvat hic eos recitare libellorum WICLEFI titulos, ex quibus decerptae sunt impiae eius assertiones ab universitate Oxoniensi in Epistola ad Archiepiscopum Cantuariensem vulgata a Wilkins Concil. Britan. Tom. III pag. 339 etc. censura notatae. Liber inscriptus *de sermone Domini in monte* Libri IV quorum tertius est de Antichristo idest de Papa. Ex hoc depromptae sunt 74 haereticae assertiones. Libellum de perfectione statuum ex quo excerptae sunt 33 haereses. Libellus de ordine Christiano, ex quo 13. Dialogus ex quo 35. *tractatus* 3 de arte sophistica, ex quo 20. De dominio civili lib. 3. de quo 43. Tractatus *de Diabolo et membris eius;* de quo 5. De donatione Caesarea, de quo haereses 14. *Liber responsorius ad argumenta Monachi de Salley ;* de quo haereses 2. *Liber responsorius ad argumenta Stroadae ;* de quo 9. *Libellus de confessione*, de quo 5. *de versutiis Pseudocleri ex quo* 4.

Quantum vero ex his excerptis intelligimus, nihil viro inerat, ex quo sibi insigne illud, quo a Bibliothecario nostro

mactatur, elogium promeretur. Tota eius scriptio perpetua est debacchatio in viros Ecclesiae addictos ad furorem usque. Multum ibi scurrile, ut illud num. 243. *Sic religiosi nostri possent religionem suam merdosam deserere* etc. n. 5. *Papa est patulus Antichristus* etc. Rudis ubique barbaries: legas enim ibi n. 226. *Ecclesiae servitilior* pro Ecclesiae servus addictior; sic etiam *Ecclesiae amatilior;* legas pariter n. 221. *Ordines mendicantium sunt dispositi arrabibiliter, ut incurrant ingratitudinem.* Nec in verbis tantummodo sed in rebus etiam ineptit; ut constat ex illo n. 224. *Quilibet est Deus* etc. et 223 *Non sequitur quaelibet creatura est Deus ergo Deus est aliqua creatura.* Num. 171. *Ubique omne ens est, cum omne ens sit Deus.* Nec in antiquitatem Ecclesiasticam minus offendit n. 53. *Confessio vocalis facta sacerdoti introducta per Innocentium III non est tantum necessaria ut diffinit; quia si quis solum cogitatu, verbo vel opere offenderet fratrem suum, solo cogitatu, verbo vel opere sufficit poenitere.*

In iis etiam ex quibus viri docti laudem sibi a Bibliothecario nostro extorsit, multa, ne dicam omnia sunt in eius etiam sententia indigne et impie dicta: nam Eucharistiae Sacramentum, quod sensu etiam heterodoxorum venerabile est; et reverentia dignissimum indignis et impiis modis traducit. Insuper in eo pariter dogmate sibi perpetuo adversatur; modo enim ait corpus Christi esse in Eucharistia *substantialiter, corporaliter et demencionaliter attendendo ad modum hostiae secundum naturam suam*, ut est in excerpto 259 modo vero propos. 70 *hostia consecrata est verus panis naturaliter, et corpus Christi figuraliter*, sed apage nugas. En igitur praeclarum scriptorem, cuius operi edendo Anglicana praelia merito desudent.

WIGANDUS *Wirt* f. *Caupo*, ord. Praedicatorum in conventu Francofurtensi Theologiae Lector et Concionator, multas habuit cum Jo. Trithemio et aliis de conceptione B. virginis controversias, contra Trithemium scripsit *Dialogum apologeticum, contra Weseli perfidiam, et contra eos, qui de conceptione immaculatissimae virginis male sentiunt.* Oppenheimii 1494. vel 1507. 4. Editionem sine mentione anni et loci memorat Jo. Lud Hockerus in Bibl. Heilsbrunnensi p. 153. *Tractatum de eadem materia sed versibus elegiacis adv. Sebastianum Brant.* Jac. Quetif de Scriptoribus ord. Praedicatorum tom. II. pag. 13.

WIGMORUS, cognomine *Homiliarius*, natione Anglus, sed seculo incerto, scripsit *Sermones per Adventum*, et *per totum annum*, quos Baleus Londini a Roberto Graftono impressos esse dicit, Centur. XI. 4. Pitseus Append. Cent. IV. 75. Dispiciant eruditi, annon hic idem sit cum *WARNERO Homiliario*, de quo superius actum fuit: nam vicinitas et similitudo literarum facile effecit, ut unum pro altero legeretur.

WIGO Decanus monasterii Phyuhtwangensis f. Feuchtwangensis in Franconia, circa a. 980. Ejus *Epistolae XIII.* editae sunt in Codice dipl. Pezii et Hueberi part. 1. pag. 110.

WILBERTUS Alemannus, scripsit ad Talayrandum Petragoricensem S. R. E. Cardinalem *Historiam partium terrae sanctae.* Vivebat a. 1336. Ex Arnoldo Bostio Possevinus tomo II. Apparatus p. 548.

WILFRIDUS *Ripponensis*, in oppido Rippon Angliae septentrionalis natus, primus monachus fuit in coenobio S. Hildae Streneshalcensi, deinde Archiepiscopus Eboracensis et Frisionum Apostolus, obiit an. 710. Vitam ejus scripserunt *Eddius Stephanus*, et *Eadmerus*, de quibus Fabricius noster superius. Scripsit *de Catholico celebrandi Paschatis ritu, de Clericorum tonsura, de regulis Monachorum, de actis et decretis Streneshalcensis Concilii, Epistolas ad diversos.* Lelandus c. 74. Balaeus Centur. I. 88. Pitseus c. 85. Suffridus Petri de scriptoribus Frisiae Dec. IV. 2.

WILFRIDUS, vide supra *S. Bonifacius*, tom. I. p. 240.

WILHELMUS *de Benyne*, Prior de Neubothle, postea Abbas Cupri in Scotia, circa a. 1188. Scripsit *de Vita S. Joannis Scoti, Episcopi S. Andreae.* Car. de Visch pag. 326.

WILHELMUS *Brome* et WILHELMUS

de Dyngton, Custodes Capellae B. Mariae Ecclesiae Parochialis S. Johannis Bapt. Cirencestriae, a. 1460. fecerunt *Registrum Chartarum ae Munimentorum pertinentiam ad Capellam modo dictam*. Catalogus Codicum Dugdalianorum in Museo Asmoleano pag. 16.

WILHELMUS *Bruce*, Scotus, circa a. 1479. sub Antonio Spinola Poloniae Regi contra Tartaros militavit. Ejus sunt, *de bello adversus Turcas gerendo consilium*. Lips. 1595. 8. *De Tartaris Diarium*, Frf. 1598. fol. Ge. Mackenzie de Eruditis Scotis vol. I. p. 460.

WILHELMUS *Cisterciensis*, Abbas, nescio cujus loci aut temporis, scripsit *Sermonem de Assumtione B. Virginis*, qui exstant in Car. de Visch Bibl. Scriptorum ord. Cisterciensis p. 321. seqq.

WILHELMUS *Dean*, Anglus, scripsit ad Papam Alexandrum III. *de nece Thomae Cantuariensis*. Exstat in Bibl. Regia Londinensi. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 628.

WILHELMUS *Dempsterus*, Scotus, ex Curestoniorum familia natus, sec. XIII. Professor Philosophiae, a Parlamento, quid de Philosophia Lulliana statuendum sit, in consilium adhibitus. Scripsit *Examen in Brevem Raimundi Lulli artem*. Lugd. 1514. Ge. Mackenzie de Scotis eruditis vol. I.

WILLELMI *Godellus*, monachus S. Martialis Lemovicensis, scripsit *Chronicam* ab orbe condito usque ad a. 1172. quae exstat MS. Parisiis in Bibl. Regia. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MS. p. 946.

WILHELMUS *Kecellus*, Anglus Clericus Beverlacensis, sub finem sec. XI. aut initium sequentis videtur scripsisse *Miracula Joannis Bevertacensis*, Archiepiscopi Eboracensis, quae edidit Henschenius tom. II. Maji pag. 173.

* WILHELMUS Abbas Hirsaugiensis scripsit Astronomica, quae in Codice fere coaevo Emmerrammensi non tam integra extare testatur P. Pez in Cod. Diplomatico p. 259 ex quo libro praefationem ibidem vulgavit. Floruit circiter annum 1073.

WILHELMUS, Abbas Melrosensis in Scotia, ord. Cisterciensis, circa an. 1170. Scripsit *in Canticum Salomonis*, ac *officio Monachi*, et *ad Joannem Cardinalem, Scotiae et Hiberniae Legatum*. Car. de Visch pag. 326.

WILHELMUS *de Morbecta*, vel *Morbeta*, vide supra MORBECA. Adde Lambecium libro III. Bibl. Vindob. p. 326.

WILHELMUS *Parisiensis*, auctor *Naneeidos*, sive Poëmatis de clade Burgundionum circa urbem Naucejum, a. 1474. unde non semel versus aliquot adducit Maierus Annalium Flandriae lib. 17. qui et p. 371. illum *Poëtastrum Parisiensem* appellat. Haec ex Vossio de Historicis Latinis III. 8. p. 605. Auctorem verum detexit Oudinus tom. III. p. 2674. eumque *Petrum de Blarrorivo*, Parisinum esse docet. Opus illud Nanceidos impressum est in celebri Lotharingiae pago Divi Nicolai de portu (non a. 1476. ut vult Labbeus. illo enim praelium gestum fuerat) sed a. 1518. fol. Maittaire tomo II. p. 323. qui tamen pagi Lotharingici nomen mutilavit. Illum Petrum vero Fabricius noster supra suo loco omiserat.

WILHELMUS *de Prato*, ord. Praedicatorum, scripsit *de Eruditione Principum*, qui liber bis occurrit in Bibl. Vaticana. Bern. de Monfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 57. 88.

WILHELMUS, nobili genere in Gallia natus, in monasterio S. Germani de Pratis educatus, Canonicus S. Genovefae, tandem a. 1162. Abbas *Roschildensis* in Dania, ab Absalone Archiepiscopo eo vocatus, obiit a. 1202. aetatis 98. Intercessione Genovefae, ut credebat, a morbo sanatus scripsit Opusculum *de miraculis Genovefae*, quod MS. superest in Bibl. Regis Galliae. Oudinus tomo II. p. 1460.

WILCHELMUS *Smetius*, de Bassevelde in Flandria, Monasterii in Thosan (vulgo *ter Doest*) Abbas sec. XV. Scripsit *Summam Theologiae Scholasticae* tribus tomis distintam. Car. de Visch de Scriptoribus ord. Cisterciensis pag. 326.

WILHELMUS *Saginetus*, cujus *Lamentatio ob coelibatum Sacerdotum*, seu Dialogus Nicaenae constitutionis et naturae ea de re, (ita) cum refutatione Joannis

Gersonis. MS. est in Bibl. Basileensi. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibl. MSS. p. 615

WILHELMUS *de Schepseved*, monachus Abbatiae de Croksden in Comitatu Staffordiensi, sec XIV. cujus *Annales de rebus praecipue Anglicis ab a.* 1066. *ad a.* 1374. MSS. adservantur in Bibl. Cottoniana. Oudinus tomo III. p. 1087.

WILHELMUS *Wey*, Anglus, Collegii Etoniensis socius a. 1450. Scripsit *Itinerarium ad terram sanctam*, *Peregrinationem ad S. Jacobum in Hispania*, *Indulgentias in curia Romana*, quae inter Codices MSS. Angliae supersunt. Oudinus t. III. p. 2543.

WILHELMUS de *Wycumba*, ord. Canonicorum regularium S. Augustini, primum Roberti Betun Episcopi Herfordiensis Clericus familiaris, postea Prior Lanthensis coenobii in Cambria, circa a. 1140. Scripsit *Vitam Roberti Episcopi* jam laudati, quam edidit Henr. Wharton tomo II. Angliae sacrae p. 295. Adde Oudinum t. II. p. 1385.

WILHELMUS *Vressenich*, a. 1318. Pastor, anno sequente Abbas Steinfeldensis, dioec. Coloniensis. ord. Praemonstratensis, scripsit *Vitam B. Hermanni Josephi* monachi. Stenfeldensis Poëmatis initium est:

Agrippinensis Hermanni pauperis ortum.

Desinit autem his versibus:

Sanctorum vere legitur tot nullus habere,
Ut Joseph, alloquia cum virgine matre Maria.

Haec God. Henschenius in Comm. praevio ad vitam Hermanni Josephi, tom. I. Aprilis pag. 683.

WILHELMUS *Turnbull*, Scotus, Episcopus Glascuensis circa a. 1459. Academiam Glascuensem recens fundatam inauguravit. Ejus sunt *Oratio ad Academiae suae Professores*, et *Academiae Glascuensis Statuta*. Ge. Mackenzie de Scotis eruditis Vol. I. p. 465.

(344) WILHELMUS *Calvus* Liber Juris Civilis Urbis Veronae Ex Biblioth. Capitularis eiusd. Civitatis autographo Cod. quem An. D. 1228. scripsit per Bartholom. Campagnolam Cancellarium Ampl. et R. Cap. Eccl. Veronensis et Archipresbyterum S. Ceciliae nunc primum editus cui nonnulla vet. Documenta etc. praemittuntur addito opusc. de vita S. Metronis et duab. Epistolis Ratherii Ep. Veronensis. Veronae ap. P. Bernum 1738. 4.

WILKINUS, (aliis *Gualichinus*, *Qualichinus*) *de Spoleto*, seculi XIII. scriptor, Carmen heroicum *de gestis Alexandri Magni* procedit, cujus Codicem vidi Francofurti ad Viadrum apud Nicolaum Westermanum. Vide Fabricii nostri Bibl. Graecam Volum. II. p. 227.

WILLEBRANDUS ab *Oldenburg*, Canonicus Hildesheimensis, qui a. 1211. lustravit terram sanctam, et quae viderat, in scripta retulit: auctor neque indoctus neque incuriosus. Haec Leo Allatius, qui illud *Itinerarium terrae Sancte* Symmictorum libro I. p. 122 edidit, nuper admodum Venetiis cum Josepho Genesio inter Scriptores Byzantinos recusorum.

WILLERAMUS Abbas, non *Ebersper gensis* (a), sed *Merseburgensis* monasterii in Suevia (b), Ord. S. Benedicti Parisiis operam dedit bonis literis, inde Scholasticus Ecclesiae Bambergensis, post assumpto habitu in monasterio Fuldensi Abbas Merseburgensis claruit a. 1070. Scripsit *Paraphrasin geminam in Canticum Canticorum*, quarum prior metrica est lingua veteri Theotica. Ipse librum inscripsit *de nuptiis Christi et Ecclesiae*. Editus est primum a Paulo Merula Lugd. Bat. et Officina Plantiniana Raphelengii 1598. 8 secutae sunt observationes Francisci Junii, Amstel. 1655. 8. *Praefationem*, quae huc usque defuerat, ex codice Rhedigeriano dedit Opitius ad Hymnum de S. Annone p. 3. postea ex Codice S. Euchari ante annos 600. exarato Martene et Durand Collect. ampliss. I. p. 507. Codex Ambrosianus Bibliothecae Vindobonensis emendatior est, prout pluribus ostendit Lambecius

(a) Ita vocatur ab Anonymo Mellicensi c. 78. et in Codice Lugdunensi, quo usus est Merula.

(b) Non in Saxonia, ut scribit Eccardus in Historia studii Etymologici linguae Germanicae c. 14. p. 125. Nam Saxonicum illo tempore nondum erat exstructum.

lib. II. de Bibl. Vind. p. 764. sqq. Tandem prodiit in Thesauro Schilteriano tomo II.

Plura Trithemius de Scriptoribus Eccl. et de viris illustribus Germaniae, Eccardus l. c. Leyseri Historia Poëtarum medii aevi, p. 354. Jo. Henr. a Seelen in vita Stadenii p. 58.

WILLIBALDUS, Presbyter in Ecclesia S. Victeris Moguntiae, sec. VIII. qui jussu Lulli Archiepiscopi Moguntini et Megingaudi Episcopi Herbipolensis *Vitam S. Bonifacii* primum in ceratis tabulis conscripsit, deinceps in pergamenis rescribendam, prout habet Auctor incertus Vitae S. Bonifacii, in Actis Sanctor. Junii t. I. p. 476. cui addatur Eccardus rerum Francicarum XXIV. 22. Nec. obstat, quod Mabillonius et Papebrochius objiciunt, in fine operis sic legi: *Ego Willibaldus Episcopus scripsi:* nam haec lacinia ab homine otioso et ignaro adscripta est. Praeterea Willibaldus noster cognationis cum S. Bonifacio ne verba quidem meminit; imo n. 46. Vitae illius, in Actis Sanctorum p. 469. expresse de Episcopo Eichstadiensi, tanquam a se diverso his verbis loquitur: *Duos bonae industriae viros ad ordinem Episcopatus promovit, Willibaldum* (Eichstedensem) *et Burghardum* (Wirzburgensem). Adde Jo. Bapt. Sollerii Commentarium praevium ad Vitam Willibaldi tomo II. Julii p. 487.

Edita est haec vita primum a Canisio Antiquar. Lectionum tomo IV. in editione Basnagiana tomo II. part. I. p. 227. deinde a Serario ad calcem Epistolarum Bonifacii, Mogunt. 1605. 4. et in Bibliothecis Patrum, apud Surium d. 5. Junii, Mabillonium Sec. III. Bened. part. 2. sub initium, in Actis Sanctorum tomo I. Junii p. 460.

Vita S. Walburgae sororis et *Epistolae*, Willibaldo Eichstedensi tribuuntur, sunt adhuc ineditae.

Confer praeter jam laudatos Henschenii Comm. praevium ad Vitam Bonifacii p. 452. Mabillonii Observationes praevias. Hist. literaire de la France tom. II. p. 167.

S. WILLIBRORDUS, in Northumbria in territorio Ripponensi natus, monachus coenobii Ripponensis, Ordinis S. Benedicti, post Episcopus Ultrajectinus, obiit a. 736 vel 739. Scripsit *Canones Ecclesiasticos, de sua peregrinatione, Homiliarium, Epistolas ad diversos.* Lelandus c. 72. Balaeus Cent. II. 5. Pitseus c. 102. *Testamentum* ejus edidit Scribanius in Antwerpia, Miraeus in Codice piarum donationum p. 11. in Batavia sacra tom. I. et in Calmeti Hist. Lotharing. tom. I. Append. p. 270.

De Vita ejus scriptores fere triginta allegantur in Indice Lelandi, quibus adde Waraeum de scriptor. Hiberniae p. 108. Hist. literaire de la France tom. IV. p. 63. Arn. Wion Lignum Vitae V. 51.

* Jacobus WIMPHELINGIUS Selestatensis scripsit *elegantiarum medullam* oratoriaque praecepta in ordinem clare breviterque redacta, quae dicavit Theodorico Orosmundi Moguntino juniori data ad illum Epistola signata An. 1493. Prodiit opusculum istud sine nota anni et loci impressionis in 4. Scripsit praeterea opus de integritate, cuius meminit Trithemius lib. 2. epist. 38 et iterum Epist. 42 ad Matthaeum Hibernum. In altera ex istis epistolis narrat Trithemius eius libri authorem evincere adnisum fuisse, S. Augustinum nunquam cucullam induisse; quo nomine delatum ad sedem Apostolicam Apologiam suam centum versiculis digessisse. Scripsit etiam *Vitam Joannis Geileri Keicspergii*, quae exstat in priori volumine sermonum eiusdem Geileri, edito cum altero secundo volumine A. 1518 et 1519 in fol. Eiusdem est pariter liber inscriptus *Adolescentia* editusque Argentinae Anno 1520.

WIMUNDUS, Benedictinus ex monacho Abbatiae de Cruce S. Leufridi seu Heltonis, Archiepiscopus Aversanus circa annum 1060 *Epistola* ejus, qua Erfasto *de uno Deo et trino* inquirenti respondet, exstat tomo III. Spicilegii Dacheriani p. 401.

WINDIGNOTUS, Historicus Anglus, ut ex Guilhelmo Hormanno colligitur, sed aetatis incertae. Scripsit *Historiam Saxonum*, quae adhuc Pitsei tempore Windesoriae in Bibliotheca dicti Hormanni adfuit. Sunt, qui eum eundem cum Witichindo Corbeiense fuisse dicant, quod nemo dirimet, nisi qui conferre poterit. Balaeus

Cent. X, 54. Pitseus Append. Cent. IV. 78.

WINDRICUS, vide *Vindricus*.

WIPO vel *Wippo*, presbyter, Conradi Salici et Henrici III. Imp. Capellanus. Burgundum natione facit Jac. Basnagius, ex his illius versibus:

Irradias patriam, si tu modo viseris, illam.

Sed non cogitavit vir summus, *patriam* mediis temporibus idem notasse ac regionem. Caetera igitur illius nos latent. Scripsit *Vitam Conradi Salici*, editam a Pistorio tomo III. S. R. Germ. p. 421. *Panegyricum ad Henricum III. Imp.* ligato sermone, a Canisio Lect. Ant. t. III. part. I. p. 161. et *Proverbia* ad Henricum Conradi Imp. filium, a Martene et Durand Collect. ampliss. tom IX. p. 1095. et post eum a Cel. Fabricio nostro tomo I. hujus Operis p. 1265. edita.

WITHREDUS, presbyter Anglus, amicus Bedae Venerabilis circa a. 730 scripsisse dicitur *de celebratione Paschatis*. Lelandus c. 97. Balaeus Cent. X. 23. Pitseus c. 96.

WITIKINDUS, patria Saxo, monachus *Corbeiensis*, discendi caussa monasterium Hirsaugiense adiit, post ad Corbeienses rediit, ibique Scholis praefuit. Magnoaldus Ziegelbaur in Conspectu rei literariae Ord. S. Benedicti part. I. p. 99. Scripsit circa a. 980. *de rebus Saxonum gestis* libros III. editos primum inter Scriptores Germanicos Hervagii, Basil. 1532. fol. post a Reinero Reineccio, Frf. 1580. fol. ab Henrico Meibomio seniore, Frf. 1621. fol. cum annotationibus, quas nepos Scriptorum Germanicorum Collectionis tom. I. repetiit. Tandem Leibnitius *Summam Capitum Witichindi ex Codice antiquo Casinensi* inseruit tom. I. S. R. Brunsuicensium p. 208 sequuntur ibidem p. 211. Variae Lectiones ex Codice Archivi Dresdensis et pag. 221 Codicis Casinensis. Poëtica ejus, teste Sigeberto c. 129. sunt *Passio Theclae Virginis, et vita Paulli Eremitae*, quae prosam habuit admixtam: utrumque opus nondum typis est editum. Adde Lyseri Historiam Poëtarum medii aevi p. 283. 284. Paullinum de viris illustribus Corbeiae Saxonicae p. 96.

WITMUNDUS, vide sup. GUITMUNDUS.

WOLBERO, monachus et Abbas S. Pantaleonis Coloniensis, Ord. S. Benedicti, electus a. 1147. obiit 1167 Scripsit *Commentarium in Cantica Canticorum*, quem Henricus Gravius edidit Colon. 1650. 4. Oudinus tomo II. p. 1423.

WOLFGANGUS, patre Comite de Pfulingen ortus, in monasterio Augiae divitis educatus, Episcopus Ratisbonensis obiit a. 994. Vide Jo. Egonem de viris illustribus Augiae divitis I. 5. Ejus *Paraphrasis in Psalmum L.* edita est in Bern. Pezii Thes. noviss. Anecdotorum tom. II. part. 1. p. 11.

WOLFGANGUS, Monachus *Nideraltahensis* in Bavaria monasterii, sub finem sec. XIII. vixit et variis consiliis virorum summorum adhibitus fuit, quod testantur *Epistolae* ejus LXXII. editae in Codice diplomatico Pezii et Hueberi part. II. p. 173.

WOLFHARDUS, monachus et Presbyter coenobii Hafenrictani (non *Hasserensis,* ut habet Possevinus,) in dioecesi Eichstetensi, sub finem seculi IX. scripsit *Vitam S. Walpurgis* libris IV. quorum duos dedit Canisius tom. IV. p. 720. edit. novae tomo II. part. 3. p. 262. stilo immutato Surius d. 25 Febr. integros Acta Sanct. tom. III. Febr. p. 523. et Mabillonius Sec. Bened. III. part. 2. p. 287. Scripsit quoque *Vitas Sanctorum*, quorum plura Volumina in diversis Germaniae Bibliothecis exstant. Praefationes ejus in singulos menses, excepto Februario, ediderunt Pez et Hueber Cod. diplom. part. I. p. 90. Adde Hist literariam Galliae tom. V. p. 682.

WOLFHELMUS, Abbas tertius Brunwillarensis monasterii, dioec. Coloniensis, obiit a. 1091. vel, ut alii volunt, a. 1132. Vitam ejus scripsit Conradus monasterii laudati monachus, editam a Surio d 22 Aprilis, in Actis Sanctorum tom. III Aprilis p. 76. et a Mabillonio Seculo VI. Benedictino part. 2. pag. 675. Scripsit hic Wolphelmus *Epistolam de Sacramento Eucharistiae contra errores Berengarii,* quae ipsius Vitae inserta est c. 10 11. *Versus in utrumque Testamentum* inseruit idem Conradus c. 4. p. 83. *Sermones, Epistolas*

et *Carmina,* teste Trithemio de viris illustribus Germanis. Adde Mabillonii Observationes praevias p. 675. et Possevinum tomo II. Apparatus p. 549.

WOLFHERRUS, in Altahensi monasterio educatus, et discipulus S. Godehardi Episcopi Hildesheimensis sec. XI. Scripsit *Vitam S. Godehardi,* magistri sui, quae edita est primum sub spurio *Arnoldi* nomine, qui eam *Menghardo* dedicavit, a Browero inter Sidera Germaniae, et Surio d. 4 Maji, postea cum Codicibus MSS. collata et vero auctori restituta a Godefrido Henschenio in Actis Sanctorum tomo I. Maji p. 502. a Mabillonio cum observationibus praeviis Seculo VI. Benedictino part. 1. p. 395. tandem a Leibnitio inter Scriptores Brunsuicenses tom. I. p. 482.

Scripsit quoque *Vitam S. Guntheri,* nobilis Thuringi, Eremitae juxta monasterium Altahense, quam edidit Canisius tomo III. parte 1. p. 183. Surius d. 9 Oct. Mabillonius loco citato p. 475. Hunc autem illius vitae auctorem esse tum stilus comprobat, tum etiam, quod sex priora capita illius ex vita S. Godehardi repetita sunt.

WOLSTANUS, patria Wintoniensis, ibidem monachus Benedictinus et cantor circa a. 1000. Scripta ejus sunt, *de S. Suithuni translatione et miraculis, vita Ethelwoldi Episcopi, vita Ethelwoldi Regis, de tonorum harmonia.* Lelandus c. 126. Balaeus Cent. II. 41. Pitseus c. 154. *Vita Suithuni* metrice edita est a Mabillonio sec. V. Bened. p. 628. et tom. I. Augusti p. 98. *Vita* vero *Ethelwoldi Episcopi* a Surio d. 1 Aug. ab eodem Mabillonio p. 606. nec non in Actis Sanctorum tom. I. Augusti p. 88.

Adde Jo. Pinium in Comment. praevio ad vitam S. Suithuni, tomo I. Julii pagina 321. 324. *Wolftanum* vocat Oudinus tom. II. p. 500. et cum *Lupo* convenire perperam tradit.

S. WOLSTANUS, Wigorniensis, monachus et Prior ordinis S. Benedicti in coenobio S. Burgi, post Abbas Glavorniae, tandem Episcopus Wigorniensis obiit anno 1095. Reliquit *Homiliarium et Admonitiones ad diversos.* Pitseus c. 174.

WOLTERUS *de Brugis*, vide supra libro III. adde Willoti Athenas fodalitii Franciscani p. 339.

WOPERIUS *Remsmagestus,* Prior coenobii Thaborensis, *Frisiae Chronicon* posteris reliquit, qnod in Alberto Bavaro Hollandiae Comite desinit. Exstat Hagae Comitis apud Cornelium Dunium JC. Haec Ant. Sanderus in Bibl. Belgica manuscripta I. p. 27. Laudatus autem Hollandiae Comes, obiit a. 1404. ex quo de aetate auctoris judicare licet. Aliud exemplum, sed mutilum est in Bibl. publica Amstelodamensi II. pag. 45. ubi *Vorperus* scribitur.

WORGRESIUS. Britannus, Abbas primus Glasconiensis circa a. 630 *Historias et Homiliarium* scripsisse dicitur. Pitseus c. 68.

P. WUIA, non est scriptor medii aevi, sed nomen P. tantum adposuit, ut eo melius lateret. Literae vero W V I. retro lectae indicant nomen auctoris, qui fuit *Furga* (h. e. Georgius) *Valentinus Wintherus*, Treptoviensis ad Regam Pomeranus, J. U. D. Comes Palatinus Caesareus, et Ducum aliquot Pomeraniae Consiliarius, qui obiit a 1623. Vitam ejus dedit Burc. Gotthelff Struvius in Archivio Historico-Politico, quod vernacula lingua edidit, part. 1. p. 193. Addito nomine vero edidit *Parthenium litigiosum,* aliquoties editum: Elaborare coepit opus ingens *Balthi Pomeranici,* quod a quibusdam, velut editum, allegatum fuit, re vera autem affectum est. Vide Pomeraniam meam antiquam et novam parte I. Sub nomine autem *P. Wuja,* et titulo *Canonici irregularis,* scripsit *Historiam Episcopatus Caminensis,* quae diu latuit, tandem a Jo. Petro Ludewigio tomo II. scriptorum Germanicorum p. 496. seqq. in lucem est protracta, quamvis admodum mendose, si nomina propria spectes. Scriptus est liber a. 1616. vel 1617. quo tempore libellus *de turbato Imperii statu,* 1613. 8. editus, de Protestantium Episcopatibus non satis ex aequo et vero scripserat.

WULFADUS primum praeceptor Carolomanno a Carolo Calvo patre datus, de-

inde Canonicus Remensis, tandem Archiepiscopus Bituricensis, obiit a. 876. *Wlphardus* dicitur in subscriptione diplomatis a. 869. apud Dacherium Spicil. II. p. 466. *Ejus Epistola pastoralis ad parochos et parochianos suos* exstat apud Mabillonium Anal. p. 100. Adde Bulaei Histor. Univers. Paris. tom. I. p. 648. Histor. literariam Galliae tom. V. p. 479.

WULFAJUS vel etiam *Wulphagus*, monachus Elnonensis, condiscipulus Milonis sec. IX. Scripsit *Versiculos in confirmatione operis*, scil. vitae S. Amandi Episc. Trajectensis a Milone scripti: quamquam res ipsa docet, legendum potius esse *in commendationem operis*. Exstat in Actis Sanctorum tom. I. Febr. p. 888.

WULFINUS *Boëthius*, de quo Fabricius jam supra egit, V. BOETHIUS quibus nunc pauca haec adde: Non fuit revera Episcopus Pictaviensis, sed forte Chorepiscopus illius Ecclesiae sub Sigibrano. *Vita S. Funiani* edita fuit etiam a Labbeo Bibl. nova MSS. tom. II. p. 569. particulae quoque ante hunc ab Hugone Menardo et Andrea du Chesne. *Acta translationis S. Funiani*, quae procul dubio eundem auctorem habent, dedit Mabillonius in Actis SS. Ord. Bened. tom. IV. part. 1. p. 430. repetierunt Antverpienses tom. III. Augusti p. 138. Histoire literaire de la France tom. IV. p. 499.

WULPERTUS, forte monachus Benedictinus, scripsit *Libellum metricum de vita claustrali* hoc exordio:

Qui cupis immundi vitare pericula mundi,
Teque sitis Dio tradere servitio etc.

Est MS. in Bibliotheca monasterii Weihenstephenensis in Austria, prout testatur Rev. Bern. Pezius Dissert. Isagogica in tomum I. Thesauri Anecdotorum novissimi pag. 26.

X.

Franciscus XIMENIUS, (hunc enim Fabricius noster V. FRANCISCUS ad hunc locum rejecit) Gerundensis, Episcopus Elnensis et Patriarcha Hierosolymitanus, circa a. 1400. vixisse creditur. Scripsit *Librum de Natura Angelica*, Compluti, 1527. *Tractatum de Scala Dei*, Barcinone, 1501. *Pastorale pro instructione Episcoporum et Superiorum*, ibid. 1495. fol. *de Vita Christiana libros IV.* Valentiae 1484. Granatae 1486. fol. Alia illius opera sed lingua Hispanica in Bibl. Coenobii S. Mariae de Jesu prope Barcinonem MSS. asservari testatur Waddingus de Scriptoribus ord. Minorum p. 140. Haec Whartonus in Appendice ad Caveum. Oudinus ex Petri Salazar Chron. Provinciae Castellae II. 23. refert, scripsisse de vitis Sanctorum copiose, sub titulo *Flos Sanctorum*, tom. III. p. 2226.

Alter hujus nominis est Franciscus XIMENIUS, Cardinalis et Archiepiscopus Toletanus, cujus vitam scripserunt Gallice Marsolerius et Flechierius, ut de aliis scriptoribus Hispanicis taceam. Is suo sumtu dedit *Biblia Complutensia* Polyglotta, de quibus Jacobi le Long Bibliotheca Biblica p. 13. edit. Lipsiensis, et Jo. Christophori Wolfii, τȣ̃ μακαρίτη, Bibl. Hebraica tomo secundo p. 338.

Tres alios recentiores adfert Nic. Antonius in Bibl. Hispanica nova tomo I. pagina 385.

Ex his unus est, ord. Franciscanorum, unus ex duodecim, qui primi ad Indos occidentales missi sunt, mortuus Mexici a. 1540. qui proprie huc non pertinet. Vide tamen Waddingum.

Y.

YVO, vide *Ivo*.

YVO, aliis *Evenus de Begaignon*, Gallus Armoricus in parochia *Plestin* dicta dioecesis Trecoriensis, ex illustri familia *Rumem-Begaignon* natus, ord. Praedicatorum a. 1357. Innocentii VI. fuit Poenitentiarius, post a. 1360. Trecorensis in Britannia Episcopus et Cardinalis. Scripsit *super psalmum Miserere, et Statuta Synodalia.* Jac. Quetif de Scriptoribus Ord. Praedicatorum tom. I. p. 667. Oldoini Athenaeum Romanum p. 644.

YVO *Brito* f. Armoricus, ex primis so-

dalibus Ord. Praedicatorum circa a. 1250. Scripsit *Relationes duas* exigui momenti: Quetif l. c. p. 151.

YSEMBARDUS *le Tollier*, Rothomagensis, Doctor Theologus Parisinus, et in Gymnasio S. Bernardi sacrarum literarum interpres circa a. 1509. Scripsit *in 5 prima capita Genesis*, *Sermones de tempore et Sanctis*. Car. de Visch in Bibl. Scriptorum ord. Cisterciensis p. 334.

Z.

Franciscus ZABARELLA (nam et hunc Fabricius tom. II. p. 604. hoc loco quaeri jussit) patria Patavinus, ibidem et Florentiae jus Pontificium docuit, factus postea Archiepiscopus Florentinus et Cardinalis titulo Sanctorum Cosmae et Damiani, obiit in Concilio Constantiensi a. 1417. Ejus sunt:

1. *Commentarius in libros Decretalium et Clementinas*. Venet. 1602. fol. *in Clementinas* seorsim ibid. 1481. 1487. fol.

2. *Consilia juris*. Venet. 1581 fol.

3. *Variarum Legum repetitiones*. Venet. 1587.

4. *De Schismatibus auctoritate Imperatoris tollendis*, in Collectione Schardii de auctoritate Imperiali, et Argent. 1609.

5 *Copita agendorum in Concilio Constantiensi de Ecclesiae reformatione*, apud Herm. von der Hardt in Actis Concilii Constantiensis tomo I. p. 506.

6. Reliqua sunt inedita: *Commentarii in naturalem et moralem Philosophiam*: *Tractatus de Horis Canonicis*: *Historia sui temporis*: *De felicitate libri III. Commentarii in Vetus et Novum Testamentum*: *Acta in Concilio Pisano et Constantiensi*: *Epistolae* et alia.

Videatur Pancirollus de claris Legum interpretibus III. 38. Whartonus in Append. ad Caveum p. 57. Nic. Comneni Papadopoli Hist. Gymnasii Patavini tom. I. Adde Poggi Florentini et alterius Anonymi orationes in funere illius habitas tomo I. Concilii Constantiensis p. 537. 546.

* In Bibliotheca Felini non unus est codex operum Zabarellae, quorum alii Manuscripti sunt, impressi vero alii, quibus omnibus annotationes quaedam Felini manu additae sunt, unde multa ad rem literariam noscuntur. In codice 250 sunt in secundum Decretalium expositiones, ibi vero haec notat Felinus: *Fuit impressa haec lectura Venetiis an. 1502. et cum volebam emere reperi quod haec MS. est longe plenior et forte in duplum, unde puto illa esse priora commentaria Zabarellae, haec autem esse opus consummatum. Idem reperi de lectura istius integra super III. IV. et V. Super primo non habebam, unde emi impressam, quam puto plenam.* In Cod. 257. continentur eiusdem Zabarellae tractatus *De sepulturis*, *de parochiis*, *de celebratione, de reliquiis et veneratione Sanctorum*, *de observatione jeiunii*, *de purificatione post partum*, *de Capellis monachorum*, *de jure patronatus*, *de victu et honestate clericorum et mutierum*, *et de Clericis aegrotis*. An typis haec omnia prodierint viri docti discutiant; mihi enim in praesenti non vacat; forte enim continentur in *repetione variarum legum*, hic a Bibliothecario nostro indicatis. Codex 258. MS. continet eiusdem varia *Consilia* et *Responsiones* in quibus multa sunt Zabarellae ipsius manu conscripta. Est etiam ibi tractatus *de removendo schismate in Pontificatu*, cuius opusculi meminit Bibliothecarius noster sub titulo *de Schismatibus authoritate Imperatoris tollendis*. Codicem hunc dedit Felinus ad impressionem quae Pisciae adornata est an. 1490. ut excusum ibi epigramma a Cyllenio Pisciensi editum declarat. Cum vero editio haec inter raras sit rarissima, ideo exasticum istud hic dare non piget.

Ad D. Felinum Sandeum de opere Zabarellae perfecto.

Qui jacuit adhuc nisi te favitante niteret,
Feline, impressus nunc Zabarella tuus
Pro patre, pro domino tanto laetare reperto,
Qui colis et doctum tam venerare senem.
Consiliis fulgens opus immortale legendum
Missum Pischea gratius esto manu,
Cillenius Pisciensis.

Opusculum Francisci Zabarellae de horis

dicendis ad Clementinam *Dignum* de celebratione Missarum offert codex 374. MS. Felin.

* *Bartholomaeus* de ZABARELLIS ejusdem cum Francisco Familiae, Protonotharius apostolicus, dein Spalatensis Archiepiscopus scripsit *Consilia* et Allegationes numero LXI. quae extant in Codice 260. MS. Felini.

ZACHAEUS *Christianus*. Hujus *cum Apollonio Philosopho Consultationum libros III.* edidit Lucas Dacherius tom. I. Spicil. I. edit. novae, et in Monito adjecto, varia de aetate illius conjecerat, quae non repetimus. Ediderunt vero postea Edm. Martene et Ursinus Durandus tom. V. Anecdotorum sub initium *Altercationem Theophili Christiani et Simonis Judaei*, cujus Gennadio teste, auctor est Evagrius, unde probabile admodum esse credunt viri laudati, Evagrium hoc quoque opus elaborasse: Quae argumentatio, mea quidem sententia, non procedit, quum etiam alter quidem Evagrium imitari potuerit. Interim Fabricius noster supra V. EVAGRIUS junior, hujus operis notitiam jam exhibuit.

ZACHARIAS. Pontifex Romanus, natione Graecus, mortuus 752. cujus Vitam per Anastasium Bibliothecarium cum annot. et Commentario praevio dederunt Bollandistae tom. II. Mart. p. 406.

Dialogos Gregorii M. in Graecum sermonem convertit, de quorum editionibus Fabricius noster consulendus supra V. GREGORIUS. Illud observatione dignum memorat Jac. Basnagius, quod Graecorum sententiam de processione Spiritus S. a solo Patre versioni suae immiscuerit. Nam quae Gregorius Dialog. II. 38. ita scripsit: *Cum enim constet, quia Paracletus Spiritus a Patre semper procedat et Filio*; Zacharias ita vertit: *Aperte igitur patet, quod Paracletus a Patre procedit*, et *in Filio permanet. Epistolas* aliquot illius habes inter Epistolas Pontificum a Gretsero, et Bonifacianas a Serario editas, in Conciliis Galliae, tom. III. Conciliorum Harduini pag. 1877 seqq. in Codice piarum donationum Aub. Miraei p. 12. 640. 641. in Bibl. Floriacensi Jo. a Bosco tom. III. p. 43. apud Othlonum libro II. de Vita S. Bonifacii, quarum variantes lectiones habes apud Canisium Lect. Ant. tom. III. part. 1. p. 359. inter Epistolas Hibernicas ab Usserio editas. Privilegium ejus, quod monasterio S. Dionysii dedit, suppositum esse docet Jo. Launojus in Assertione Inquisitionis in Chartam immunitatis S. Germani tom. III. Opp. part. 1. p. 160. De alio Fuldensis monasterii Privilegio idem probat in Assertione Inquisitionis in privilegium S. Medardi Suessionensis tomo eodem part. 2. p. 285.

Vide Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam p. 230. Possevini Apparatum t. II. p 552. Oldoini Athenaeum Romanum p. 644.

* Inter Epistolas ab eo scriptas una est incipiens: *Pytacium*, e qua Canonem Gratianus eruit, hanc vero integram Labbaeus evulgavit; ego quae deerant ex MS. Codice Bibliothecae canonicor. maioris Ecclesiae Lucensis supplevi, atque evulgavi in priori volumine supplementi conciliorum suo loco.

ZACHARIAS, incertae sedis Episcopus, cujus *Sermonem de S. Georgio* edidit Bern. Pez Thes. noviss. Anecdot. t. IV. part. 2. pag. 15.

ZACHARIAS *Benedictus*, Italus, patria Vicentinus, Ord. Cartusiani in coenobio S. Andreae de littore Venetiis circa a. 1508. Scripsit *Vitam S. Brunonis*, qui auctor erat ordinis dicti, et reperitur in calce operum illius Brunonis, editionis Ascensianae. *Originem ordinis Cartusiani* habes sub finem operum Brunonis Cartusiani, tomo III. Theod. Petreji Bibl. Cartusiana p. 297. Vossius de Hist. Lat. p. 649. Car. Jos. Morotii Theatrum Chronol. Ord. Cartusiani p. 116.

ZACHARIAS *de Bozonis*, *Savonensis*, Ord. Eremitarum S. Augustini, Prior Coenobii patrii, postea Poenitentiarius Basilicae S. Petri, demum Sacrarii Pontificii Custos renunciatus a. 1498. post quadriennium obiit. Scripsit Tractatum *de sacris ritibus*, qui in Bibl. Vaticana MS. custoditur. Oldoinus in Athenaeo Ligustico pagina 542. Adde Gandolfum de ducentis Augustinianis scriptoribus p. 346.

ZACHARIAS *Chrysopolitanus* sive *Goldsborough*, Anglus, Ordinis Canonicorum Praemonstratensium in Abbatia S. Martini Laudunensis circa a. 1150. Scripsit *Commentarium in Concordiam Evangelicam Ammonii Alexandrini,* quae Colon. 1535. fol. et post in Bibliothecis Patrum edita est. Oudinus tom. II. p. 1442.

ZACHARIAS *Ferrerius,* Vicentinus, Episcopus primum Sebastensis, dein Guardiensis, Leonis X. Papae Praelatus domesticus ac Referendarius, per universam Poloniam, cum Legati de Latere, et majoris Poenitentiarii de Urbe potestate a. 1520. Nuntius ac Orator, ideo missus, ut inter Sigismundum I. Poloniae Regem et Magnum Prussiae Magistrum, Albertum Brandenburgicum, sororis ejus filium, pacem conciliaret, quae tamen non successit. Scripsit *Vitam S. Casimiri,* qui Poloniae Regis filius, et Rex Hungariae fuit, Thorunii a. 1521. typis editam, et post in Actis SS. Martii tom. I. p. 347. repetitam. Scripsit etiam *Lugdunense somnium de Divi Leonis X. P. ad summum Apostolatus apicem electione et Epistolas ad Ludovicum Francorum Regem XII.* quae duo simul impressa sunt Lugduni 1513. Vide Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 308. Hippol. Marraccii Bibl. Marianam tomo II. p. 449. Ughelli Italiam sacram tomo VIII. p. 298.

ZACHARIUS *Lilius,* Vicentinus, Canonicus regularis, scripsit *Breviarium orbis*, Florent. per Antonium Miscominum 1493. 4. Neap. 1496. 4. *Opuscula* Florent. 1496. 4.

* Ab opusculis hic indicatis differunt libelli eius *de perenni Sanctorum gloria*, quos ab authore suo recepisse se commemorat Mattheus Bossus in Epistola 224. ad eundem Lilium inter Epistolas eius posteriores legenda. *Actum in illis,* ait Bossius, *de vero Dei cultu suscipiendo, de inspectu illius majestatis aeternae, de utriusque animi et corporis dotibus atque aureolis, de animorum perpetuitate, de revicturis a morte, et judicandis omnibus, de purgando ignibus toto orbe, de singulis coelestibus orbibus astris, et signis, deque angelis, hominibusque beandis.*

ZACHARIAS *de Lunigiana*, Ord. Praedic. ex Conventu S. Marci de Florentia, Concionator insignis circa a. 1499. Scripsit *Apologiam in favorem Savonarolae.* Ambr. ab Altamura Bibl. Dominicana pagina 218. Vinc. Maria Fontana in Provincia Romana Ord. Praed. p. 384.

ZACHARIAS *de Rhodigio*, mihi ignotus, scripsit *de donatione Constantini.* MS. in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Bibliothecarum MSS. p. 142.

* ZACHARIAS Abbas mihi unice notus ex Nevizani Sylva Nuptiali, qui Libro I. fol. 8. edit. Lugdun. 1525 habet. *Abbas Zacharias in sermone Concilii Pisani in fine 11. chartae, ubi de duodenario, de quinquennario.* Concilium Pisanum hic intelligi illud credo, quod occasione schismatis A. 1409 habitum est. Num forte idem est Zacharias de Rhodigio, quem de Donatione Constantini scripsisse haec legimus?

ZANETTINUS *Roccius*, Cremonensis, circa a. 1424. Scripsit *Carmina varia volum. 3. Hymnos in laudem S. Himerii, Petri ac Marcellini, ac Homoboni, Tutelarium Cremonae, Comoediam inscriptam Filotecia, de fato Tract.* 1. Arisii Cremona literata tom. I. p. 238.

ZANETTINUS *Zuccus,* Cremonensis, circa a. 1444. Scripsit carmine *Vitam S. Eusebii Abbatis Cremonensis, Comoedias sacras,* soluta vero oratione *de vitiis evellendis.* Idem p. 266.

(315) ZANOBINUS Pistoriensis Canonicus. Scripsit *De Bello Civili Pistoriensium,* quod opus usque ad an. MD. servatum fuit inter MS. Codices Cancelleriae Civitatis. Ita F. A. Zacharia pag. 230 Bibliot. Pistoriensis. An vero idem sit opus quod vernacula lingua tit. *Istorie Pistolesi* Florentiae an. 1578. et in Prato an. 1835. 12. ut etiam in vol. XI. Rerum Italicarum prodiit, non adhuc eruditis plane compertum est.

At Sebastianus Ciampi (*Notizie di Sozomeno* pag. 30) a Sozomeno ipso non diversum esse suspicatur. V. SOZOMENUS h. Volumine.

ZENO, Veronensis Episcopus, quem alii Graecum, alii Veronensem patria tradunt

Martyrium subiisse vulgo tradunt tempore Gallieni. Caveus paullo ante Ambrosii tempora vixisse credit. Vitam ejus sermone Italico dedit Baptista Perettus, quae in utraque editione Veronensi habetur. Eandem justo Commentario, insertis Actis, explicat Godofredus Henschenius in Actis Sanctorum tomo II. Aprilis p. 69. cui adde Italiam sacram tomo V. p. 679. f. et Ceillerium tom. VIII. De aetate disputant quoque Vossius et Sandius.

Exstant ejus *Sermones* ultra Centum et triginta, plerique non magnae molis, quos viri docti non omnes genuinos volunt agnoscere. Certe orta jam haeresi Ariana scriptos esse palam est, quorsum pertinent tres illi *de aeterna Filii Dei generatione*: et Labbeus observat tom. II. p. 509. quatuor ex illis inter homilias S. Basilii reperiri, alios ex Commentario Hilarii in Psalmos, alios aliunde depromtos esse. Vide Tillemontium tomo III. Hist. Imperatorum, annot. 6. ad persecutionem Valeriani, et Rivetum tomo III. Opp. p 641. *Non sunt Sermones illi paris stili, judicii, seculi, neque adeo unius Theologiae, ut alibi docemus.* Ita Barthius ad Statii Silvas V. 1. 256. An vero alibi illud docuerit, incertum est, quia commentarios illos admodum senex conscripsit. Contra genuinos esse contendit et valde laudat Buchnerus Dissert. Academica 389. p. 257. Stilum in illo scintillantem commendat Barthius et Apulejum Christianum dicit Advers. XLIII. 10. ad Claudianum p. 1231. et ad Statium Thebaidos II. 213.

Editi sunt illi Sermones primum a Guarino Veronensi Venetiis 1508. deinde auspiciis Augustini Valerii, Episcopi Veronae et Cardinalis, cura Raphaelis Bagatae et Baptistae Peretti prodierunt Veronae 1586. 4. repetiti postmodum in Bibliothecis Patrum, tandem rursum Veronae 1710. 4. jussu Jo. Francisci Barbadici, Episcopi Veronensis, in qua editione nihil accessit, nihil emendatum est, unde manu critica vehementer eget, ad Codices MSS. sollicite recensenda. Melior editio prodiit Veronae 1739. folio, cura Petri et Hieronymi Ballerinorum fratrum, qui vitam Zenonis enarrant, et scripta illius critice dijudicant (a).

(a) Journ. des Scavans 1741. Dec p. 111.

(346) Augustae Vindelicorum 1758 fol. Zenonis Sermonum Editio Veronensis recusa, et Jo. Jacobi Can. Dionisi *in Verona* 1784. 4. Italica versio accuratissima prodiit.

Sermo de S. Arcadio exstat apud Surium d. 12 Jan. et cura Jo. Bollandi cum MSS. collatus in Actis Sanctorum tomo I. Januarii p. 723.

(347) ZENOBIUS *Acciaiuoli* post Phil. Beroaldum anno 1518. Biblioth. Vaticanae Praefectus, et qui aet. annor. 58 obiit d. 27 Julii 1519. Graeca opuscula *Eusebii Caesariensis, Olympiodori et Theodoreti* Latine vertit, *Orationes* de laudibus Urb. *Neapolis* et *Romae* et alia vulgavit, ut in op. *Istoria degli Scrittori Fiorentini* pag. 18. retulimus, et ibi eius Epistola De Eusebio ad Jo. Franciscum Picum legenda. Vide ACCIAIOLI.

ZENOBIUS *Strata*, Florentinus, Joannis Grammatici filius, liberales artes Florentiae docuit, et Pisis a Carolo IV. Poeta coronatus est. Vixit circa a. 1355. et *Versus in Sphaeram*, nec non *Orationem de fama* ad Carolum IV. Imp. reliquit. Ad ipsum exstant Epistolae Francisci Petrarchae versibus conscriptae. *Moralia* Gregorii Magni in sermonem Italicum transtulit, impressa Florentiae 1486 fol. Pocciantii Catal. Scriptor. Florentinorum p. 170. Julius Niger de Scriptor. Florentinis p. 537.

(348) *Zenobii*, qui docente Ph. Villani aet. an. 49. obiit an. 1364 *Epistolae* CCL. exstant in Thesauri Martene et Durand T. II. p. 844. 1071. *Moralia* autem pluries impressa scil. *in Roma* 1714. 21. 25. 30. in 4 cur. Card. Jos. M. Tommasi et Juxto Fontanini, *in Napoli* 1746. 4. v. 4. et nuper admodum diligenter curante V. cl. Bartholomaeo Sorio C. Oratorii Presbytero, *in Verona* 1852 in 4 vol. 3. Versionem post. C. 18. Libri XIX esse B. Jo. Tavelli a Tossignano Ferrariensis Episcopi, qui obiit a. 1446 P. Moririgia auctoritate, in Praefatione Tomi III. demonstratur. Vide et op. *Storia del B. Giovanni Tavelli da Tossignano di F. Faustino*

M. di S. Lorenzo Carmelit. Scalzo Mantova 1753. 4.

ZENZELINUS *Cassanus,* Gallus, JCtus, in *Extravagantes et Clementinas* Commentarios edidit. Pancirollus de claris Legum interpretibus III. 20.

* Eius apparatus in Constitutionibus editis per Joannem Papam XXII. prodierunt vetustis typis excusi sine loco et anno in f.

ZEPHYRINUS Papa, aliis *Abundius Zephyrinus,* sedit ab a. 203-221. *Epistolae* duae illius exstant apud Baronium t. II. et tom I. Conciliorum Harduini p. 105. *Decreta* apud Ivonem, Gratianum et alios.

Adde Prosperi Mandosii Bibl. Romanam Centur. VI. 9. Lud. Jacobi a S. Carolo Bibl. Pontificiam pag. 232. Oldoini Athenaeum Romanum p. 645.

Matthaeus de ZERWIST, Augustinianus scripsit *de triplici adventu Verbi, in carnem, in mentem, et in judicium : De indulgentiis : Expositionem Symboli Athanasiani : De corpore Christi : Expositionem in orationem Dominicam,* quae habentur Monachii in Bibl. Augustinianorum. Felix Milensius in Alphabeto Eremitarum S. Augustini p. 81, 82.

ZILIOLUS seu *Aegidiolus,* aliis *Galliolus de Cantellis,* Cremonensis, JCtus ex patriae Decurionibus, Perusiis et Patavi Legum Phrontistes circa a. 1384. scripsit *de fideicommissis lib. 4. de legitimatione, de dato in solutum lib.* 2. Arisii Cremona literata tom. I. p. 185.

ZIXILIANES, vide CIXILANES : et adde Vitam illam editam esse in Actis Sanctorum tom. II. Jan. p. 536. et Seculo II. Benedictino Mabillonii p. 515.

ZOSIMUS Papa, natione Graecus, sedit ab anno 417. 19. Aug. ad finem a. 418. *Epistola* ejus duplex ad quoddam Concilium Africanum contra Pelagium memoratur ab Augustino in Epistola ad Optatum de origine animae, edita est autem a Baronio ad annum 417. n. 19. et 25. Aliae plures exstant ibidem n. 41. 44. 49. 50. 52. ad a. 418. n. 5. 40. 41. *Duae* tom. I. Conciliorum Harduini p. 1233. *Alia* ad Simplicium Viennensem Archiepiscopum in Jo. a Bosco Bibl. Floriacensi tomo III. p. 29.

Trithemius c. 150. memorat libros *de Paschate et de Sacerdotio.* Quasdam ex ejus Epistolis spurias esse contendit Launojus de duobus Dionysiis.

Plura apud Lud. Jacobum de S. Carolo Bibl. Pontificia p. 232. Oldoini Athenaeum Romanum p. 645.

Joannes de ZREDNA, Cancellariae regni Hungariae Protonotarius circa a. 1450. reliquit *Epistolas Historicas de rebus gestis inter Fridericum V. Imp. et regnum Hungariae ab anno* 1445-1451. quas collegit Paulus de Ivancis, dioecesis Zagratiensis Presbyter. Volumen hoc asservatur in Bibl. Vindobonensi. Petrus autem Lambecius in Syntagmate rerum Germanicarum se editurum promisit in Catalogo librorum suorum pag 59. sed eventus non respondit. Vide Czwittingeri Specimen Hungariae literatae p. 408. et qui ex eo profecit, Oudinum tomo III. p. 2571.

ZUINUS *Roncadellus,* Cremonensis, familia illustri oriundus, circa a. 1384. scripsit *de imaginum coelestium significatione, et de horis planetariis.* Arisii Cremona literata tom. I. p. 187.

ZWETLENSE Chronicon (quod a monasterio Austriae nomen habet) duplex habemus, *alterum* a nato Christo, usque ad annum 1349. editum in Scriptoribus Austriacis Pezii tomo I. p. 524. *alterum* ab anno 1075-1179. ibid. p. 517. Fragmentum de fundatione monasterii Zwetlensis exstat ibidem pag. 522. Diplomatarium autem Zwetlense dedit Jo. Petrus Ludewigius in Reliquiis Manuscriptorum tom. IV. p. 24.

FINIS.

COELII SEDULII PRESBYTERI

CARMEN

DE

VERBI INCARNATIONE.

Ex MS. Codice Corbeiensi ante annos nongentos exarato.

Observatio praevia.

In pervetusto Codice Corbeiensis monasterii, unde Juvenci librum in Genesim eruimus, extat absque ullo auctoris nomine, Sedulii presbyteri Scoti operis paschalis liber. I. cui tanquam pars ejusdem, nulla interposita distinctione, nulla divisione, nulloque titulo praemittitur sequens de Verbi incarnatione carmen: quod cum singulari studio perlegissemus, eundem in priori et in sequenti lucubratione stilum animadvertimus, nihilque incommodi videri, si uni eidemque auctori, nempe Sedulio, utraque attribueretur. Judicium hoc nostrum confirmavit Sedulius ipse in dedicatorio carmine operis paschalis ad Theodosium Augustum, quod ita incipit :

Romulidum ductor, clari lux altera solis
Eoum qui regna tenes moderamine justo,
Spes orbis , fratrisque decus , dignare Maronem
Mutatum in melius divino agnoscere sensu.

Quibus ex verbis luce clarius patet, Sedulium in opere paschali Virgilium poetam imitari, ejusque phrases divino adaptare sensui sibi proposuisse. Id autem in carmine de verbi incarnatione observatum ita fuit, vix ut sit versus aliquis, qui Virgilium non resonet, ejusque non exprimat verba. Et ne quod hac de re dubium suboriri valeat, singulos Virgilii locos unde suos versus accepit Sedulius, in notis designari curavimus.

* * *

Omnipotens genitor tandem miseratus ab alto, 1
Postquam cuncta dedit coelo constare sereno, 2
Omnibus in terris divinum aspirat amorem, 3
Semper honore pio nomen natique patrisque 4
Ornare et canere, patribusque in regna vocari 5
Auspiciis, hinc progeniem virtute futuram
Egregiam, et totum quae legibus occupet orbem.
Ne tamen in terris mortalia pectora turbet,
Ignotum numen, Deus aethere missus ab alto,
Mortalis visus potuit quantusque videri.
Virgo matura fuit jam plenis nubilis annis, 6
Cui genus a proavis 7 ingens nomenque decusque:
Intemerata thoris talem se laeta ferebat, 8
Casta pudicitiam miro servabat amore. 9
Huic se forma Dei, coelo dimissus ab alto 10
Spiritus, intus alit, casto se corpore miscet. 11.
Ante tamen dubiam dictis solatur amicis : 12
Alma parens mundi Dominum paritura potentem,

1 Aeneid. V. vers, 726.
Imperio Jovis huc venio, qui classibus ignem
Depulit, et coelo tandem miseratus ab alto est.

2 Ex Aeneid. III. v. 518.
Postquam cuncta videt coelo constare sereno.

3 Aeneid. VIII. v. 373.
Incipit et dictis divinum aspirat amorem.

4 Aeneid. VI. v. 116.
Natique patrisque ,
Alma precor , miserere.

5 Aeneid. VII. v. 256.
Paribusque in regna vocari
Auspiciis hinc progeniem virtute futuram
Egregiam, et totum quae viribus occupet orbem.

6 Aeneid. VII. v. 53.
Jam matura viro , jam plenis nubilis annis.

7 Aeneid. XII. v. 225.
Cui genus a proavis ingens clarumque paternae
Nomen erat virtutis.

8 Aeneid. I. v. 507.
Talis erat Dido, talem se laeta ferebat.

9 Georg. II. v. 524.
Casta pudicitiam servat domus.

10 Eclog. IV. v.
Jam nova progenies coelo dimittitur alto.

11 Aeneid. VI. v. 726.
Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agitat molem, et magno se corpore miscet.

12 Aeneid. V. v. 770.
Excipit ac fessos dictis solatur amicis.

Nam te digna manent generis cunabula 13 sancti,
Vade, ait, o felix nati pietate, quocumque vocaris 14
Auspiciis manifesta novis, hic vertitur ordo, 15
Hujus in adventu fides et fama perennis. 16
Dixerat : illa pavens oculos suffusa nitentes, 17
Suspirans, imoqne trahens a pectore vocem, 18
Virgo refert: haud equidem tali me dignor honore: 19
Non opis est nostrae, 20 nec fas nec conjugis umquam
Praetendi taedas, aut haec in foedera veni : 21
Sed post jussa Deûm nihil est, quod dicta recusem.
Accipio; agnoscoque libens: sequor omina tanta, 22.
Promissisque patris 23 exsequar coelestia dona,
Admiranda Dei tantarum munera laudum.
Panditur interea domus omnipotentis olympi 24
Sydeream in sedem, terras unde arduus omnes
Aspicit, et natum verbis compellat amicis : 25
Nate, meae vires, mea magna potentia solus, 26
Nate, mihi quem nulla dies ab origine rerum
Dissimilem arguerit, 27 comitem complector in omnes
Te sine nil altum mens inchoat : omnia mecum
Aeternis regis imperiis, 28 et quidquid ubique est.
Nulla meis sine te quaeretur gloria rebus : 29
Omnia sub pedibus, qua sol utrumque recurrens 30
Aspicit oceanum, vertique regique videbunt.
Quae tibi polliceor, neque est te fallere quicquam,
Haec tibi semper erunt vatum praedicta priorum : 31
Nec mea jam mutata loco sententia cedit 32
Nascere praeque diem veniens age lucifer almum ; 33
Nascere, quo toto surgat gens aurea mundo, 34
Unde etiam magnus coelorum nascitur ordo ; 35
Nascere, ut incipiant magni procedere menses 36
Ne maneant nobis priscae praestigia fraudis ; 37
Prospera venturo laetentur ut omnia seclo. 38
Adgredere, o magnos, aderit jam tempus, honores: 39
Aspera tum positis mitescent saecula belli, 40
Pacatumque regent patriis virtutibus orbem. 41
Haud mora, continuo patris praecepta facessit : 42
Aethere se mittit, 43 figitque in Virgine vultus, 44
Nec mortale tuens, afflata est numine quando
Jam propriore Dei. 45 Nam tempore eodem
Matri longa decem tulerunt fastidia menses ; 46
Et nova progenies 47 mox clara in luce refulsit. 48
Mox etiam magni processit numinis astrum, 49
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit. 50

13 Aeneid. III. v. 105.
. . . *Gentis cunabula nostrae.*
14 Eclog. III. v. 49.
. . . *Veniam quocumque vocaris.*
15 Aeneid. III. v. 375.
Auspiciis manifesta fides, sic facta Deûm rex
Sortitur volvitque vices, is vertitur ordo.
16 Aeneid. IX. v. 79.
Dicite prisca fides facto, sed fama perennis.
17 Aeneid. I. v. 232.
. . . *Oculos suffusa nitentes.*
18 Aeneid. I. v. 375.
Suspirans imoque trahens a pectore vocem.
19 Aeneid. I. v. 339.
Tunc Venus: Haud equidem tali me dignor honore.
20 Aeneid. I. v. 605.
Non opis est nostrae Dido , , ,
21 Aeneid. IV. v. 339.
, , , *aut haec in foedera veni,*
22 Aeneid. IX. v. 21.
. . . *Sequar omina tanta.*
23 Aeneid. V. v. 863.
Promissisque patris Neptuni.
24 Aeneid. X. v. 1. etc.
Panditor interea domus omnipotentis Olympi,
Conciliumque vocat divûm pater atque hominum rex
Sideream in sedem, terras unde arduus omnes
25 Aeneid. II. v. 372. *aspicit,*
Inscius atque ultro verbis compellat amicis.
26 Aeneid. I. v. 668.
Nate, meae vires, mea magna potentia solus.
27 Aeneid. IX. v. 281.
. . . *me nulla dies tam fortibus ausis*
Dissimilem arguerit.
28 Aeneid. I. v. 234.
Aeternis regis imperiis.
29 Aeneid. IX. v. 278.
Nulla meis sine te quaeretur gloria rebus.
30 Aeneid. VII. v. 100 et 101.
Omnia sub pedibus qua sol utrumque recurrens
Aspicit oceanum.
31 Aeneid. IV. v. 464.
Multaque praeterea vatum praedicta priorum.
32 Aeneid. IX. v. 220.
33 Ecloga VIII. v. 17.
34 Ecloga IV. v. 9.
Desinet, ac toto surget gens aurea mundo.
35 Ecloga IV. v. 5.
Magnus ab integro saeclorum nascitur ordo.
36 Ecloga IV. v. 12.
. . . *Incipient magni procedere menses.*
37 Ecloga IV. v. 31.
Pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis.
38 Ecloga IV. v. 52.
Aspice venturo laetentur ut omnia saeclo.
39 Ecloga VI. v. 48.
Aggredere, o magnos, etc.
40 Aeneid. I. v. 195.
Aspera tum positis mitescent saecula bellis.
41 Ecloga VI. v. 17.
Pacatumque reget patriis virtitibus orbem.
42 Georg. VI. v. 548.
Haud mora, continuo matris praecepta facessit
43 Aened. IX. v. 645.
Aethere se mittit,
44 Aeneid. XII. v. 70.
Illum turbat amor figitque in virgine vultus.
45 Aeneid. VI. v. 50.
Nec mortale sonans afflata est numine quando
Jam propiore Dei.
46 Ecloga IV. v. 61.
47 Ecloga IV. v. 7.
Jam nova progenies.
48 Aeneid. II. v. 590.
. . . *et pura per noctem in luce refulsit.*
49 Ecloga IX. v. 47.
Ecce Dionaei processit Caesaris astrum.
50 Aeneid. II. v. 694.

Ille dies primus lethi, primusque salutis 51
Monstrat iter vobis ad eum, quem semper acerbum 52
Semper honoratum cuncti celebrate faventes.
Annua vota tamen 53 noctem non amplius unam 54
Haud segnes vigilate viri, 55 dapibusque futuris 56
Luce palam cumulate piis altaria donis. 57
Hac vestri maneant in religione nepotes; 58
Jamque egomet venio sedes arcemque reviso. 59
Accipite ergo animis atque haec mea figite dicta, 60
Ore favete omnes, 61 et huc advertite mentem. 62
E diverso sedem quotiens venietis 63 in unam,
Undique collecti pacem laudate 64 frequentes.
Cogite consilium, coëant in foedera dextrae; 65
Qua datur pacis solum inviolabile pignus. 66
Disci e iustitiam, aeterna in pace futurae
Concordes animae, si non irrita dicta putatis. 67
Nulla dies usquam memori vos eximet aevo: 68
Mortalem eripiam formam, 69 et praemia reddam
Fortunatorum nemorum, sedesque beatas. 70
Non eritis regno indecores, nec vestra feretur
Fama levis, 71 mecum pariter considite regnis.
Urbem quam statuo, vestra est, 72 intrare licebit.
Nusquam abero, et tutos patrio vos limine sistam: 73
Iidem venturos tollemus in astra nepotes. 74
Quae vero nunc quoque vobis, dum vita manebit,
Praemia digna feram? non vobis numine nostro
Divitis uber agri rerumque opulentia deerit. 75
Fundit humo facilem victum iustissima tellus, 76
Proventuque onerat sulcos, atque horrea vincit: 77
Floret ager, spumat plenis vindemia labris. 78
Exuberat foetus ramos frondentis olivae:
Quotque in flore novo pomis se fertilis arbor
Induerit, totidem autumno matura tenebit. 79
Non liquidi gregibus fontes, non gramina deerunt.
Et quantum longis carpent armenta diebus,
Exigua tantum gelidus ros nocte reponet. 80
Haec sunt, quae nostra deceat vos voce moneri. 81
Vivite felices, et condita mente tenete. 82
Haec ubi dicta dedit, mox sese attollit in auras
Suspiciens coelum, caput inter nubila condit. 83
Atque ita discedens terris, animisquo suorum
Concretam exemit labem, purumque reliquit
Aethereum sensum, atque auraï simplicis ignem. 84
Ex illo celebratus honos, laetique minores 85
Servavere diem, atque haec pia sacra quotannis 86
Matres atque viri, pueri innuptaeque puellae 87
Carminibus celebrant, paterisque altaria libant. 88
Ast ego, qui cecini magnum et mirabile numen,
Haec eadem gentique meae, generique manebunt.

51 Aeneid. IV. v. 169.
Ille dies primus lethi primusque malorum.
Monstrat iter vobis, etc.

52 Aeneid. V. v. 40.
Jamque dies ni fallor adest, quem semper acerbum,
Semper honoratum, sic dii voluistis, habebo.

53 Aeneid. V. v. 53.
Annua vota tamen solemnesque ordine pompas.

54 Aeneid. I. v. 87.
Tu faciem illius, noctem non amplius unam
Falle dolo.

55 Aeneid. IV. v. 73.
Praecipites vigilate viri.

56 Aeneid. I. v. 214.
Illi se praedae accingunt dapibusque futuris.

57 Aeneid. XI. v. 50.
. . . *vota facit, cumulatque altaria donis.*

58 Aeneid. III. v. 409.
Hac casti maneant in religione nepotes.

59 Aeneid. II. v. 760.
Procedo ad Priami sedes arcemque reviso.

60 Aeneid. III. v. 250.

61 Aeneid. V. v. 71.
Ore favete omnes . . .

62 Aeneid. VIII. v. 440.
. . . *et huc advertite mentem.*

63 Aeneid. XII. v. 446.
Vidit ab adverso venientes.

64 Aeneid. XI. v. 460.
Cogite concilium, et pacem laudate sedentes.

65 Aeneid. XI. v. 292.
. . . *Coëant in foedera dextrae.*

66 Aeneid. XI. v. 363.
Turre simul pacis solum inviolabile pignus.

67 Aeneid. XII. v. 504.
. . . *aeterna gentes in pace futuras*
Concordes animae, si non irrita dicta putatis,

68 Aeneid. IX. v. 47.
Nulla dies unquam etc,

69 Aeneid. X. v. 101.
Mortalem eripiam formam, magnique jubebo
Aequoris esse Deas,

70 Aeneid. VI. v. 639.

71 Aeneid. VIII. v.
Non erimus regno indecores, nec vestra feretur
Fama levis,

72 Aeneid. I. v. 576.
Vultis et his mecum pariter considere regnis?
Urbem, quam statuo, vestra est,

73 Aeneid. II. v. 620.

74 Aeneid. III. v. 158.

75 Aeneid. VII. 261
, , , *Non vobis rege Latino*
Divitis uber agri, Trojaeque opulentia deerit,

76 Georg. II. v. 460.

77 Georg. II. v. 581.
Proventuque oneret sulcos atque horrea vincat.

78 Georg. II. v. 6.

79 Georg. IV. v. 142 et 143.
Quotque in flore novo pomis se fertilis arbor
Induerat, , , , , *tenebat,*

80 Georg. II. v. 200.
Non liquidi , , , , *desunt,*
Et quantum longis carpent armenta diebus,
Exigua tantum gelidus ros nocte reponet,

81 Aeneid. III. v. 461.
Haec sunt, quae nostra liceat te voce moneri

82 Aeneid. III. v. 88.
, , , *tu condita mente teneto,*
Vivite felices, quibus est fortuna peracta,

83 Aeneid. IV. v. 176 et 177.
, , , *mox sese attollit in auras*
Ingrediturque solo, et caput inter nubila condit

84 Aeneid. IV. v. 746, 747.

85 Aeneid. VIII. 268, 269.

86 Aeneid. V. v. 59.
, , , *Atque haec mea sacra quotannis,*

87 Aeneid. VI. v. 306, 307.
Matres atque viri, defunctaque corpora vita
Magnanimum heroum, pueri innuptaequae puellae

88 Aeneid. XII. v. 174.
, , , *paterisque altaria libant,*

ADDENDA AD FABBRICIANAM BIBLIOTHECAM MEDIAE ET INFIMAE AETATIS

JO. DOMINICUS MANSI LUCENSIS

IN TRIA OPUSCULA MOX SUBJICIENDA.

PRAEFATIO.

Postquam V. Cl. Petro Lambecio laudabile illud consilium succurrit, ut in eos, quos confecit de Bibliotheca Vindobonensi Commentarios rara quaedam et parva, pretio magna opuscula inveheret, caeteris deinde, qui Catalogos insignium Bibliothecarum paulo accuratius conficiendos, evulgandosque susceperunt, utile illud exemplum imitari placuit. Ita conditae dapes multo sapidiores ad palatum fastidiosorum quorumdam lectorum efficiuntur, quibus arida scriptorum nomina, et simplices librorum tituli minus sapiunt. Ad hunc morem sese composuit Jo. Albertus Fabricius, tum in Bibliotheca Graeca, tum in Latina, et in praesenti hac quam in Italiam reproducimus. Cum vero additamenta plura nova haec editio praeferat, eaque me authore accesserint; opportunum mihi pariter visum est, opusculis etiam novis pretium operis augere, Lectoresque, minus forte ad proletaria mea affectos, raritate et novitate alienae hujus mercis avidius trahere. Pauca sunt haec de multis quae Felini Sandei Lucensis olim Episcopi, de quo plura hic suo loco egi, Bibliotheca mihi suppeditavit, reliquis, in tempus Deo dante si vita supererit evulgandis. De singulis nunc ratio reddenda est.

I. *De Julio Pomponio Laeto quamvis multi multa prodiderunt; plura sunt tamen incerta fama adeo obvoluta, ut in obscuro maneant; velut de natalium genere, de moribus, studiis, indole, nomine, die, et anno ejus emortuali. Singula haec ex isto, quod nunc ego primus edo, funebri Julii Pomponii Laeti elogio a Michaele Ferno scripto in majorem lucem extrahuntur. Ille enim diem fatalem insignis viri exprimit V. Idus; Junii profecto; nam statim ab eo obitu datum hoc elogium consignatur III. Id. Junii anni 1498, ex quo etiam de anno obitus edocemur. Hinc deceptos arguas Scriptores plures apud Zenum dissert. Vossian. tom. II. dissert. XIV. qui anno 1484, et Zenum ipsum, qui an. 1497 die 11 Maii vita functum statuit. In publica egenorum aegrotantium aede pauperem vitam absolvisse scripsit Pierius Valerianus de Literat. Infelicit. lib. II. Num vera prodiderit, nunc demum ambigere licet, cum ex Ferno discimus modicum illud, quod Laeto supererat, argentuli dum* cubabat depensum *fuisse. Nihil enim fecisset sumptus si in publica illa aede vitae postremam partem traxisset. Reliqua ex eodem Ferno repetas. Porro Michael Fernus Mediolanensis ex editione a se primum curata operum Joannis Antonii Campani dudum Eruditis innotuit; nec Jacobi Antiquarii nomen in obscuro latet, cum et de illo agat Fabricius in hoc ipso opere V.* Jacobus *Tom. IV. pag. 295.*

II. *Succedunt Cyriaci Anconitani Picenicollei (ita enim se appellat) epistolae. Cyriaci Anconitani nomen Eruditis auribus dudum insonuit; nec epistolarum ejus fama me evulgatorem expectat. Norunt enim viri docti Epistolarum Cyriaci codicem in Ambrosiana Bibliotheca servari, ut notatum Montfauconio Biblioth. MSS. Tomo I. pag. 512. Raras tamen hucusque prodiisse, credo; easque omnes collegit, quantum scio, V. Cl. Laurentius Mehus, junctas Itinerario Cyriaci, a se edito Florentiae an. 1742 in 8. Alias ab his diversas reperi in cod. MS. Biblioth. Felinianae, quas cum dignas suo Authore, et luce publica merito suo donandas censuerim, ut hic darem operae pretium me facturum judicavi. Adjeci in eodem codice pariter subjunctam ejusdem Cyriaci oratiunculam occasione Publici Foederis Anconitanos inter et Ragusaeos initi, cui Foederi sanciendo Cyriacus cum aliis Optimatibus e suis civibus delectus est. Compositum illud est anno X. Eugenii IV. die XIII. Kal. Quintiles, idest anno Christi 1440 die XIX Junii. Multa sunt totidem hic expressa verbis ac leguntur in Itinerario superius indicato; quin et in Itinerarium suum invexit Cyriacus ea, quae in hac oratione*

antea expresserat; cum Itinerarium non ante annum 1441 ab authore suo scribi potuisse Cl. Mehus demonstraverit. Variantes nonnullas maximi momenti, quae ex utriusque collatione deprehendi sedulo in margine adnotavi; sicut et admonui unde consensus iste utriusque opusculi incipiat, et quo desinat. Idem Cl. Mehus in praefatione ad Itinerarium ex duabus Philelpi epistolis legendis lib. V. num. 22. 25. collectionis epistolarum ejus adstruit ante exitum anni 1443. Cyriacum Asiam Graeciamque peragrasse. Cum tamen ex epistola, quam hic evulgo, scripta an. 1444 discamus Cyriacum anno illo Cycladas, Delum aliasque Graecas urbes invisisse; hinc non totam simul ab eo lustratam facile deducimus. Reliqua, quae ex his epistolis eruuntur sine labore per se Lector intelliget.

III. *Superest opusculum tertium reliquos duos amplitudine sua, et argumenti dignitate superans auctore Diomede Caraffa Comite Magdaloni, et Ferdinando I. Aragonio Apuliae Regi ab intimis consiliis. Diomedis Caraffae in Neapolitana Historia, nec ignotum nec incelebre nomen est. Ex illustri illa tota Europa familia prodivit Diomedes Caraffa vir strenuus, qui Alphonso I. Aragonio Neapolitano Regi admilitans adversus Renatum Andegavensem post multa egregie et strenue gesta, cum tandem in obsidione Neapolis ab Alphonsi Regis copiis incursus fieret in moenia; ille inter primos militans accurrentibus hostibus dejectus, oppressusque fuit an. 1441 si fides habeatur Laurentio Bonincontrio Miniatensi in annalibus a Muratorio vulgatis Rer. Italic. Tom. XXI pag. 151 cujus haec sunt verba:* Sed illi a Renato repulsi, intra hortos Urbis quidam mortui; alii praecipitati; in quibus Diomedes Caraffas etc. *Hunc Diomedem olim quidem ego auctorem opusc. reputaveram; cum tamen Scriptor iste opus suum direxerit Eleonorae Aragoniae Herculi I. Atestino Ferrariae Duci jam nuptae; idque primum conjugium convenerit an. 1465. ut ex diariis Neapolitanis Hectoris Pignatelli olim dictis, et in eodem volumine a Muratorio vulgatis, discimus, alium fuisse oportet Diomedem hunc a Milite an 1441 interfecto. Filius fortasse seu ex Filio Nepos prioris illius fuerit. Quicumque ille tamen extiterit Diomedes librum suum scribebat post annum 1469 et ante annum 1485. Narrat enim in eo Robertum Malatestam opera et auxilio Ferdinandi Regis adjutum ditionem suam defendisse, et pacasse imperium. Id vero tunc contigisse credo, cum ab Archiepiscopo Spalatensi Marchiae praefecto, atque exercitus Pontificii ductore ditione ejus occupata, et Arimino stricta obsidione afflicto e praesentissimo discrimine ab exercitu Ferdinandi Regis cum Florentinis et Duce Mediolanensi foedere juncti ereptus fuit. Haec narrat author noster in opusculo suo, nihilque subdit de conversis a Roberto armis in benefactorem suum Ferdinandum. quod accidit extremo Roberti anno scilicet 1482 ex quo planum factum esse arbitror, eo intermedio tempore inter annum 1469 et 1482. Diomedem hunc ad scribendum se contulisse. Videri ille posset praeposterum sibi consilium statuisse. dum opus de* Regentis et boni Principis officiis, *Mulieri, Viro ejus adhuc superstite, et unico imperii administratore, destinavit. Id utique ferri vix posset nisi sciremus Eleonoram illam Aragoniam virilis animi foeminam fuisse, nec sivisse, ut partes ejus in administratione Imperii desiderarentur. Habes apud Petrum Cyrnaeum in commentario de Bello Ferrariensi, orationem ejus ad Populum Ferrariensem animis consternatum, qua spe melioris fortunae illos erexit.*

Opusculum istud ego in Cod. MS. Feliniano offendens haesi primum animo, num mihi describerem, ratus jam typis prodiisse; ea de re non unum Virum doctum percunctatus sum; consului Biblioth. Neapolitanam Toppii cum additionibus Nicomedis, altumque in utroque silentium offendi: Tafurum etiam non neglexi, nec me fecit doctiorem; quare tamquam inedito locum hic illi dare constitui. Profecto dignissimum est ut in lucem edatur: sive styli elegantiam, sive in interprete latini eloquii candorem spectes, sive praeceptorum copiam, utilitatemque consideres, haec simul omnia, ut admirationi, imitationi, commodis hominum proponantur dignissima sunt etc.

I.

MICHAELIS FERNI

MEDIOLANENSIS

JULII POMPONII LAETI

ELOGIUM HISTORICUM,

Fernus, Antiquario de obitu Pomponii.

Julius Pomponius Laetus, felix fortunatus decessit: Decessit Pomponius linguae latinae instaurator maximus. Sic morimur mortales: nec juvant quemque aut opes, aut disciplinae. Homo semper attrivit se continuis vigiliis: Studiorum assiduitate: multa terrarum peragratione id tandem affectus, ut princeps litteratorum omnium et haberetur, et esset, una omnium consensione; sed id nunquam affectus, quin sibi quoque oppetendum foret una mortalium omnium lege. Quo emigrasti Pomponi? Ubi illae tuae junoniae aves? Tua illa stupri nescia Catella? Illae nemorosa inclusae cavea garrulae aviculae? Moerent, gemunt: singultiunt: lugent: in quibus tranquillissimam vitam traducebas: Quo tui videndi, demirandi; contemplandi; addo etiam adorandi causa, totus velut ad unicum literarum oraculum confluebat orbis, Constantinae Termae, illa infesta omnibus mors execrabilis, et semper probris, convitio dira, vel ob hoc solum imprecatione detestanda. Non possum referre tibi, quanto hujus in obitu perculsa Roma dolore. Contuemur nos, quotquot in urbe sumus, studiosi alterutri; et in ipso confunduntur obtutu oculi, quasi pudeat milites imperatore suo destitutos, tantam jacturam in rem literariam accepisse; tanto principe cunctum latinum imperium, quod hic in dignitate florens et excelsum sapientissime custodiebas, orbatum esse. Quis alterum reddet nobis Pomponium? Passim rogamus. Quis in illius arcem tam eminens, et elatus, audebit se rapere? Cui unquam natura, Coelum, superi, inferi tam concordi consensu praestabunt, ut Pomponium ingenio, studiis, cognitione, probitate, fide referre possit aut gratia? Contempsit (quod sua semper natura fuit) ad summam admirationem omnem semper fastum, adeo usque, ut nulli unquam principi, in quibus familiare illud crimen est, adiicere se voluerit; illorum gesta vel magno quaesitus stipendio scribenda, ne quid mortalium ulli deberet, sibi desumpserit; ipsam naturae suae facilitatem et libertatis invidia. Natus erat' id quod non ignoras, Salernitanorum principum clarissimo de sanguine: Caeterum studio literarum, et virtutis fragrantia, nec regias unquam quaesivit aut opes aut honores: nec laudavit in omni vita aliud unquam magis, quam despectis maximis facultatibus in libertate sibi vivere. Urbanitas erat in illo plurima, omnibus comis et perbenignus, sed congressus quorundam nebulonum arrogantissimorum, quorum affluebat, non tam ostentandi sui causa, quam nomen etiam et famam ex illius consuetudine sibi indipiscendi turbam ex omni Italia maximam refugebat. Me semper, ut avidulum literarum, et vere illius praestantissimae et divinae virtutis admiratorem continuum amanter est complexus: etiam arcana aliqua credebat. Multorum populorum, nationum, gentium, quos adierit, mores, vitam enarrabat. De principibus multa, quantum peritissimus quisque Reipublicae administrator, procul ab omni munere publico, disserebat. Eventus rerum longe ante videbat praedicebatque. Quae oculis subjecisset varia orbis loca apud Cosmographos castigata demonstrabat. Cogitabat nonnumquam ad peritissimos Indos se transferre, et hanc urbis parcissimam conditionem, nisi eruditissimorum

hominum conventus demulsisset, effugere gestiebat. Istos lautos, ista gulae irritamenta assidue carpebat. Abstemium me aliquando veluti naturae sapientissimum custodem oppido commendabat, atque pergerem in reliqua vita, quod et ipse apprime cuperet quandoquidem melior habitudo mihi perstaret, enixe suadebat; se accusabat, quod non in juventa ad id instituisset. Et de se multorumque valetudine blande et festiviter multa referebat. Heu me: memini cum paulo hilarior inter sales percunctaretur, quantum expavissem ad Regilum lacum in Algido cum in Gabios tenderem. Non ita me subito latrones invaserant, ac rescivit ille. Hac frequentatione et usu domestico evenit nonnumquam, ut interesse eum, et conspicari illum cuperent maximorum Regum oratores, et ad faciem compellare. In qua re mirificum risum excitabat mihi, cum illos non alio vultu exciperet, quam e vulgo quemlibet unum; dimittere quoque aeque desiderio plenos, ac ad eum issent ante. Instabat fortasse quidam paulo ignobilis et exterus e Germania illius videndi cupidus; homo affabilis alioqui; sed saepe angustia familiari pressus in conspectum illius se dedit: quaerenti illi num esset Pomponius: tum, inquit: expletum desiderium tuum est; vidisti me, et in verbo abiit. Nonnullis tanta vesania nonnunquam incesserat, ut admirabundi et velut homines phanatici num esset Pomponius? ac ne illius solum eruere doctrinam contenti; sed nomen etiam usque de lustrico, genus, vitam, patrem, patriam, scitarentur ac petulantius exquirerent. Nos operae pretium fuit videre quam ridiculariter, quam virose a se eliminaret. Quem esse eum arbitrarentur; num Ursum fortasse? aut Tygridem? aut Elephantem? Vestigaret ne ipse de illis genus, aut avos, aut atavos, aut qua tandem setosa laena nati essent? Hoc ad rigiditatem quandam naturae et nimium contemptum imputabant imperiti aliqui; nescii quod nunquam vacua illi fuisset dies, si se nugatoribus istis ad vota voluisset committere. Accedebat, quod oderat, quo delectantur alii, concursus istius fumum inanem; et praestare intelligebat impendere studiis id quantulum temporis, quam in hac sui ostentatione inutiles horas ducere; Et quamquam parvipenderet quamcunque sub hoc coelo Deorum, hominum tempestatem animi quadam acritate, et constantia; erat tamen illi quorundam ratio; Et cum flocci faceret patres istos superciliosos omnes, in quibus majestas accedere creditur, si se quam paucissimorum faxint, si se fortasse ad vices quasdam intra penetralia contineant, unum sanctae Crucis Carvaial Cardinalem nostrum in omni facultate excellentissimum in praecipuo cultu habebat: aperiendi capitis contentione genuflexibus et humili semper illum venerabatur affectu. Vidi ego, et interfuere innumeri, quibus admirationi erat, quod pertinax alias contemptor et in hoc uno perinsignis Pomponius huic adblandiri, hunc quam conciliatissimum sibi reddere tantopere evigilaret: unde palam fuit scite tenere illum honestissimos mores: et posse illum modestissime cum Principibus versari et esse; Sed odisse compedes, et claustra, et septum, et malle fabas comminuere quam angi perpete cura, et tanquam arcta obsidione, (quod ego utique) intra aulas regum sua libertate laetus foelix coerceri. Erat vestibus neglectus, cothurnatus plurimum; cerulei coloris caligae. Sericum non omnino sprevit; at laciniosa indumenta, eaque domi perbrevia. Per urbem tunica celia saepe, aliquando ostrina. Capillus rejectus et canus supra aurem Apex, qualem gestant Insubres, paulum in ambitum complicatus. Domi invinctum longissima linea vitta caput pene in Numidicum modum ad meliorem valitudinem plurima anni parte habebat, quod adveaas et spectatores in incredibilem admirationem excitabat. Errabat crebro solus per veterum monumenta, vetustatis diligentissimus rimator. Nihil in urbe tam abstrusum tamque abditum, ad quod ille non penetrarit. Situm, regiones, portas, colles, vias, vicos, aedes, templa, aras, domos, delubra, lacus, balnea, basilicas, hortos, horrea, pistrina, insulas, senatula, obeliscos, bibliothecas,

campos, fora, pontes, thermas, janos, atquas, capitolia, amphitheatra, colossos, columnas, macella, theatra, ludos, nymphea, equos aeneos, eburneos, tabulas, signa, arcus, lupanaria, latrinas, vexilla, castra, cohortes, sacra, prophana omnia, tam perite quam proprios digitos percalluit discriminavitque. Deprehensus saepe intra cineres et busta majorum vagans functorum spiritus est creditus. Erat enim proceritatis infra mediocrem; habitudinis non laxae, sed genae spatiosioris, et lineamento reliquo vultus non tamen ad deformitatem oblongae; dens rarus, et scaber; balbutire visus cum expeditissimae linguae esset, haerere namque palato lingua, et oris convexum subquatere. At hoc vis ingenii et contemptus quidam in usum trajectus pariebat; Quod mihi indicio erat; nam ubi profitebatur nihil sonantius. nihil mobilius, nihil concinnius lingua illius audiri posse judicasses. Unde et fortuiti isti compellatores et allocutores adventitii stupuisse visi sunt, quod in congressibus cum refertum illum quidem in omni doctrinarum genere sentirent, in cathedra et pro sella in gymnasio profitendo multo Divo propior quam mortali homini, tam cumulata poetarum et historiarum interpretatione haberetur. Legebat in Gallicinio semper; non imbres, non desaeviens frigus, non immanis ulla tempestas hominem coercebat, quominus praecipitem se ex illo Quirinali jugo ad Gymnasium daret; et ruebant agminati illa vel hora ad illum auditores, quantum schola ipsa vix poterat capi. Interdum pro ostio sub dio longissimam velut caudam, quae testudine recipi nequiret, ducerent. Quae legeret ille semel volumina emendatissima in omnem Italiam exibant. Nam corrigendi, et erigendi latinam linguam studiosus adeo fuit, ut non unum ille volumen profiteretur, quod idem manu sua non transferret. Composuit multa; et edidit sub suo nomine tam honoris quam laboris sui largitor etiam mirificus paucissima: et colliguntur nulla non elegantissima illius volumina quae haud mora audies evolare. Quamquam delectabatur magis docere quam scribere, ut essent Pomponiani plurimi discipuli, in quorum excellentia cerneret nomen suum inclarere, sicut Socrates, et factitavit Christus: qui cum ipsi (sed longe aliter hic, et aliter ille) doctissimi consummatissimi essent, in discipulis et ministrorum splendore voluerunt nomen et famam suam; ingenii et divinitatis majestatem elucere. Sed est delirantis simillimum persequi ista ad te, quo cum tanta consuetudo fuit, tantaque illi familiaritate, tanta benevolentia copulabare, et ea quidem prosequi, quam nemo unus modo etiam forte infans aut paulum literas edoctus visus est ignorare. Significare tibi acerbissimam omnibus illius mortem volui tantummodo. Sed vexit me per hanc vitae suae exiguam recitationem, tanquam per rapidissimum torrentem laudum suarum meus maximus dolor. Et tu non desivisti unquam illum ad astra ferre. Nolo tibi ostentatione quadam verborum luctum meum gravissimum recensere. Verum deesse mihi semper aliquid quiddam et urgere et percellere cor videtur anxietas quaedam sollicita. Quod, cum unde est mecum impensius revolvo, protinus ad illum omnis percurrit recordatio, et in illius occursu largissimi singultus erumpunt. Primum quidem ob id quod captum mortalium omnium supergressus est Julius Pomponius Laetus, faelix, fortunatus; subinde, quod me amaret, non postremum; sed iccirco praesertim quod ille mihi ante ereptus est, quam illo cum noctes et dies, sicut cupiebam, aliquando per meliorem fortunam potuerim traducere. Non improbo illam consuetudinem antiquorum, ut cum functis carissimum quodque conjungeret, ne desiderio tabesceret superstes, quod optatissimum in vita habuisset. Roga, mi Antiquari, vitam illi aeternam apud Coeli fabrum mundique summum artificem ad quem certo Laetus ille evolavit. Nam inter clarissima vitae illius consilia illud perspicuum, quod summum semper Creatorem unice dilexit. Leviusculi homines, quidam gerriloqui gattulones, poetas, et oratores quosque eximios, gentilitatis cujusdam accusant et perfidiae. Mors testata, quam sanctissima illius vita. Non fateri modo errata cum

astantibus, velut extremi diei praesagus contendit, sed Salvatorem etiam ipsum efflagitavit. Ad religiosissimam mortem, immo vero vitam sempiternam religiosissime se composuit. Febris vexavit illum primo, mox tuberculum ad laevam aurem extuberatum capitis humore influente. Inedia curare tam febrem quam exitialem anthracem illum existimavit posse. Sed consecutus est defectus reliqui corporis: cui medicum nullum fomentum subinde potuit subministrare. Ubi fati necessitatem agnovit, occumbere se fassus est, ac in morte mortem superaturum se jactavit. Non disjectus est ille sensu non excanduit diem supremum exigi; non luctu et squallore visentes exterret. Laetus qui voluit in vita semper appellari, laetus extitit semper et in morte. Ablatus est nobis jam septuagenarius V. Id. sub vesperam. Postero die in Ara Coeli in editiore collis Tarpeji rupe, lauro coronatus virenti, tumulo traditus est. Haeres Matthias discipulus per dilectus haud multum ditatus, agellum et domunculam libros paucos et supellectilem modicam ex omni haereditate accipiens. Quod enim argentuli fuit, dum cubat, depensum. Et funus amicorum impendio elatum. Commendavit ad sepulchrum Petrus Marsus extemporaria quidem, sed eleganti et luculenta oratiuncula. Convenerunt viri quique doctissimi, sed et ignari literarum illo munere et officio carere noluerunt. Osculum ante humationem plurimi non perhorruerunt. Mutatae vestes quot non credat posteritas, et publicus prope luctus urbem invasit. Exequias munificentissimas instruunt; in quibus peractis sacris, quisquis pollet ingenio, depromit aliquid in publicum, ut agnoscant ludorum scenicorum restauratorem unicum quoquot sub illo claruerunt. In quo pietatis argumento quoniam effigiem illius exprimere tabella promissum saepe manu mea, sed omine semper quodam laevo invito mihi interceptum munus non potui homo expers olim scenae, induam et ipse forsan mimum. Ut sentiant fortunatissimi manes, quod post injectum marmor caritas illa et recordatio sanctissima meritorum in auras non concesserunt, sepulchri erit extra praesentem formam exactissima consideratio. Clarebit carmine marmor, et erit in foro Literario monitrix illius virtutis semper erecta statua. Et quidem si virtus, si probitas, si divina illius doctrina nihil admirationis promerita est; si signum absit omne, si cera, si gypsus non referant; Hoc semper immortalem nobis, et memorandum reddet Pomponium, quod in illius obitu patres, pueri, senes, juvenes, docti, indocti, advenae, cives, desiderium maximum ostenderunt; nec a lachrymis etiam et singultu uberti temperavere. Vale. Ex urbe desolatissima III. Id. Junii MCCCCXCVIII.

HIERONYMI DONATI

Patritii Veneti

Epitaphium graecum in Pomponium.

Ὦ ξένε τοῦδε σέβου κλέος, ἐνθάδε κεῖται
Τηλαυγὴς Λαίτου Πομπονίου κεφαλή
Ἐσβέθη ῥώμης κῦδος μέγα τὸν δ' ὀλοφυρμὸν
Παιδ είας μουσῶν, καί χαρίτων ἔλακεν (a)
Ὦ' γεραιὲ μῶν, πάτερ ἤπεε σοῦφε θανόντος
Δημόσιον πένθος δάκρυα κοινὰ χέει.

Ejusdem in Latinum conversum.

Hospes adi: venerare decus numenque sepulchri:
Hic resident Laeti Pomponii cineres,
Extincta est Romae praecellens gloria, luget
Docta Cohors, moeret Musa, gemunt charites.
Te moriente quidem juvenum, pater optime, fudit
Publica communes moestities lachrymas.

JOANNES LAURENTIUS

HIERONYMO DONATO

Oratori Veneto.

Epigramma tuum de Pomponio graece scriptum adeo sum admiratus, ut ejus

(a) Η' ἔλιπεν.

elegantiam aemulari latine cuperem; non tamen omnino bene successit: nam quanto lapsu ab ea decidere agnosco. Ariditas enim mea uberrimam illam ingenii tui beatitudinem, festivissima graecae linguae venustate alioquin adjutam assequi nullo modo potuit. Id tibi in praesenti legendum, qualequnque sit, mitto. Tu vero boni consules, ac pro sapientia, qua praeditus es; infantiae meae dabis veniam.

Ω῾ς ξὰρ ἀπόγραφες 'εξ ἀρχετύπȣ δελτερδλ'ω.

Translatio ejusdem.

Pomponii clarum Laeti venerare sepulchrum
  Hospes, et insigni sacra feras capiti.
Gloria quanta perit Romae! gymnasia patrem
  Flevere: et charites Pieridumque chorus:
Docte senex, juvenum pater optime, post tua fata
  Communi gemitu fundimus heu lachrymas.

GASPARINI LANII

aliud ephitaphium in eundem

Pomponi, venerande senex, juvenumque magister,
  Laete: sub hoc situs et marmore: vivis adhuc.
Vivis: erisque diu Latiae nova gloria linguae;
  Non perimit claros mors inimica viros.
Desine Roma sacrum lachrymis turbare Poetam.
  Hic cinis. Ast toto personat orbe decus.

Ferno meo salutem. Vixit Pomponius satis sibi: Publicae vero utilitati non vixit satis diu, Sanctissimum se praestitit in omni aetatis cursu. Sed cum mortem in propinquo adesse cerneret expiato ad christianum ritum animo, perbelle se ipsum consecutus est. Totam gloriae supellectilem ex paupertate quaesivit. Nec praeterquam annos septuaginta suum quicquam putavit. In quibus ingenia excitavit, et fovit, dignumque fuit ut in humeris lachrymisque urbis elatus in Capitolio, ut scribis, et sepeliretur ad Aram Coeli. Destinaverat ille tamen sibi aliquando in via Appia alienum sepulchrum, sed, donec fata permisissent, testatus vixisse. At pietas discipulorum meliorem nunc locum delegit. Amissa sunt in eo incredibilia literarum emolumenta. Haec acerbitas jacturarum ad alios pertinet. Ipse sua nunc fruitur aeternitate, quam alioquin etiam vivens usurpabat: tum novercante fortuna palam calcata. Nec ullae unquam Romanae illecebrae virum sine reciprocatione sibi constantem attigisse visae sunt. In familiari lacerna quotiens amiculo caput circumdedisset, beatiorem se Persarum Rege longe putabat. Propagarunt majores nostri viri quidem clarissimi imperium de gentibus. Pomponius Imperii ornamenta excitavit de sepulchris. Triumpharunt illi re bene gesta. Iste aeque bene restituta Capitolium tenet. Qui eum ergo luget, hominem fortunatum luget. de cujus celebrandis laudibus nisi cura suscipiatur. omnium qui literas sciunt liverem aut ingratitudinem posteritas accusabit, Vale. Mediolano XVIII. Julii 1498.

Frater tuus Ja. Antiquarius.

Ferno meo salutem. Una disceptatiuncula apud Principem atque Senatum, non solum ostendi adversarii stoliditatem. sed etiam spem omnem vanam feci. Putabat me nescire quod sciebam. Quae autem teneo, latebant illum. Nihil mihi temporum varietas excussit aut obliteravit. Corroboratissima sunt quae ad te perscripsi. et meliore quotidie nitescunt recensione. Dolebam equidem ista petulantia sugillari nomen meum. Et qui optima alienis rebus pondera semper adhibui, de me ipso male meritum unquam videri posse totus animo aestuabam. Sed veritas sicut oleum supernatat. Neque alius compertus sum, quam qui semper fueram. probus et justus. Quippe divitiarum magnitudo omnis, et honorum cumulus in conspectu meo pro nihilo fuerunt, bonae etiam famae per bonas artes partae tam fui cupidus quam vitae. Nam mortuum me esse mallem. quam male audientem. Puto igitur Recavos herbam nobis palam dedisse, quos in omni foro urbeque repulsos novissimo gradu stravissemque. In qua re de fide ac diligentia tua tantum mihi promittebam. quantum de hominis amicissimi ac officiosissimi opera, et studio sperare debebam. Vale. Mediolano XXIIII. Julii MCCCCLXXXXVIII.

Fr. tuus Ja. Antiquarius.

II.

CYRIACI ANCONITANI

EPISTOLAE, ET OPUSCULA.

Ad Joannem Palaeologum Divum Augustum, Pium, Felicem, Byzantinum Imperatorum.

CYRIACUS ANCONITANUS.

(1) Postea quam ex Italia, Sanctissima illa peracta fidelium unione, sum ma tui cum laude concessisti ϖελάγινε ἰὼ βασιλεῦ, Majestatem felicissimam tuam Byzantiana inclyta ipsa tua in Regia, revisere multis, eximiisque suadentibus meritis desiderabam, excolendissime Princeps. Verum et si occiduas ad partes me conferre omnimode maluissem, ut quod de more optabam, si quid iisdem nobilibus locis, nostram ad diem vetustatis dignum extaret, inspectaremus, non absque te primum viso, tuisve felicibus auspiciis inter ipsum captare constitui. Interea vero, cum Idibus Septembribus exactis, Alphonsus ille Hispanus, et inclytus Ausoniae Rex, inito cum Pontifice Eugenio foedere, nostram in Picenam Provinciam cum copiis adventasset, et eam Ecclesiae potiori ex parte deditam restituisset, dum Asculum premeret, ex Ancona Patria ad eum una cum D. Card. Firmano eadem in provinci Pontificia potestate Legato (2), me quam avidissime contuli. Ubi cum brevem hanc hisce vobis transmissam orationem suis coram Principibus Regiis in tentoris habuissem, ac inde alia inter digna relatu, de ingenti Pannonum in Turcas motu, eximia cum Cardinali S. Angeli laude, pleraque digna oratione relata fuissent, summe desideranti gloriam principi, pro viribus suadere conabar, ut ad quiescendum Italiam, et ipsum optimum patrem hac in sanctissima expeditiune favitandum nobilem intendere animum maluisset. Suaserat et idipsum sibi Byzantianus ille Theodorus Charistenus egregius Orator tuus, qui superioribus diebus ex eadem urbe regia tua banc ob rem ipsam ad Venetos, et occidentales Principes Legatus tua providentia missus adierat. Cui bonus ille Rex, mihique non alienum ab hac re animum ostentarat, quin et summo desiderio rem ipsam affectare, auxiliaque interim daturum, classeque tibi opitulaturum pro posse, et e Balearibus usque Insulis, ex Ebyssaque pollicebatur. Ego praeterea, cum inde post Idus octobres cessissem, et ob id ipsum, et tui potissimum gratia Byzantium petens, Rhagusium, Illyricam Epidauri Coloniam, divertissem; continuo iisdem ipsis de rebus nuper ab inclyto Pannonum Rege Ladislao in barbaros bene gestis felices adventare nuntios video, non exigua cum ejusdem Cardinalis, et Coniati Jani fortissimi Ducis laude, quorum certas vidimus Ragusaeorum ad ordinem epistolas, et alias ad Pontificem ipsum, et caeteros in Italia principes providentissime missas inspeximus. Quibus et nos utique principibus hac ipsa de subitanea Barbarorum invasione literas plerasque ex Illyrico dedimus. Ut ex iis denique bonis, piisque caeptis rebus, et tam laudatissime motis, moveant et se demum Itali praecelentissimi Potentatus, et Heroes Clari. Cohibeant denique illa saeva Latinorum invicem praelia, et detestanda bella nullos, hercle, triumphos habitura. Pudeatque ex iis penitus, ab externis Parthicae expeditionis trophaeis palmam surripere; quin et si hos tandem aliqua movet pietatis imago, in tam truces Christiculum voratores animadvertendum curent. Ego etenim cum inde ad caeptum peragendum iter cessissem: Ragusae Civitatis Principes, et Celsitudini tuae dicatissimi viri litteras fide di-

(1) Scripta an. 1444.

(2) Dominico Capranica.

gnas ad Majestatem tuam, et Illustres Despotas fratres Theodorum, et Constantinum dedere. Ut ego vobis dicatissimus, et tamdiu fidelissimus observator, et vestrum apprime cupidissimus gloriae, vos ipsos tam fideles, catholicos, et Christianissimos Principes ad hanc ipsam adversus Barbaros hostes expeditionem favendam excitarem, et, ut ajunt, calcaria currentibus addere summo studio, solertiaque conarer. et tandem cum ad Achaicam, Peloponnesiacamque Patrarum ad urbem venissem, illico fratri tuo Illustrissimo Constantino scripsi, et hac ipsa utique de re, quae digna visa sunt, detexi: et cum inde Corinthum venissem a Demetrio Axanio praefecto suo percepimus eum nuper magnis undique collectis ex Peloponneso copiis una optimo cum Thoma Germano ex Lacedaemonia, Spartaniave Misistrate ad Isthon cum exercitu adventurum. Ubi iterum longo murorum aggere restituto, Istmoque fatali rursus utique turritis maenibus vallato, exinde per Megaridem copias traducturum, Achaiamque totam, Thebarum jam urbe nuper in deditionem recepta, Lebadeam, Parnaseamque, Dauliam, et sacram Delphorum urbem singulis cohortibus invasurum, et a barbaris praedigne liberaturum, optimo juvante Deo. Ego sed enim interea cum Euripeam Chalcidiam, insignem Eubaeae Civitatem advenissem, ut tute magis tuam versus regiam urbem navigarem ad V. Cal Martias Euripeam triremem conscendens Maphio Molino Veneto Viro nobili Navarcho caepimus navigare, ipse quidem ut AEgeum ab infests Cyothalanis, piratisque libераret; ego vero, ut ex itinere Sacram Delon, caeterasque sparsas per aequor Cycladas indagarem: et ex Chio denique tutiorem per navim regiam ipsam tuam Constantinopolim adventare curarem, optimo juvante Deo, nec non Genio Sanctissimo nostro favitante Mercurio. Ex eadem Trireme. Ex Orca antiqua Euboinae Insulae, et vetustate deleta Civitate.

E. S. R. M. T. Dicatissimus K. A.

II.

Praeterea cum ex Hadrianopoli recedere, et abitum Byzantium adornassem, ex Pannonia Legatos, propediem eodem ad magnum ipsum Regem adventuros percepimus. Quos cum expectare delegissem, non multos post dies, quatuor hic Oratores ad LX. equitum comitatos vidimus advenisse, unum scilicet Stoyka Quisdanich a Poloniae, Pannoniaeque inclyto Rege Ladislao, alterum Vitislaum ab illo praecellenti Equitum Magistro Coniati Jano, et duos e Georgio Argentigenae, Maesiae, Serviaiaeque provinciae Despota: quorum alter Metropolites A. religione venerandus erat: alter vero nomine Logothetes: qui cum post biduum ad superbam Iysanni praesentiam se contulisset Regius Orator primum, deinde Despotei, ut ultimus ex primario bellica virtute Jano, Latinis, Graecis, Servianisque literis epistolas de fide, et sua quaeque modesta munera principi magno dederunt. Et ad posterum diem cum apud Regios Bassianos Collegas rem tantae legationis agitassent, et ablata jampridem; occupatave eorum in Provinciis oppida, repetita majori ex parte, concessa denique post triduum excepissent, et nonnullis ad pacem componendam conditionibus acceptis, ad principes eorum, et patriam remeare curarunt. Sed cum expetitum praecipue oppidum illud insigne Columbarium, quod ad Danubii meatum Peristerion Graece dicunt, Barbarus occupatum iterum detinere maluerat: non omne ab Rege foedus, sociive ratum fore putandum. Nec ea forte, quae tam late reddiderat princeps hic superbus, amisisset: ni nuper adversus Charamanum suo potiori cum exercitu profecturus esset: nam ingens bellum potens illa in Asia princeps in ipsum Teucrorum Regem parasse, suasque jam provincias vastatum iri, oppidaque occupare caepisse perceperat. Quas ob res non multos post dies, relicto in Thracia Cialaby nonnullis cum legionibus filio, et Chalil Bassia Collega, primario Hellespontum transfretare, et in Asiam copias enixe ductitare decreverat. Postero vero die cum

Legati ut Columbariam recuperarent, hac in urbe morantes insisterent, id ipsum hodie sibi Regem reddidisse cognovimus. Et suos utque Barbaros Solymambegh, et Franam Graecae nationis Legatos ad firmanda Christianis cum principibus foedera in Pannoniam misisse.

Copia literarum Regis Pannoniae ad Teucrorum Regem.

Excellenti Principi, et magno Imperatori Soltano Murathbeg, tamquam fratri, et amico syncero praeferendo.

Uladislaus Dei Gratia Hungariae, Poloniaeque, Dalmatiae, Croatiae, etc. Rex, Lithoriaeque Princeps supremus, et haeres Russiae etc. Salutem, ac fraternitatis, et amicitiae prosperum incrementum: Noverit Vestra Excellentia, nos nobilem, et egregium Otoynagisdanich dictum, hominem nostrum fidelem in factis, ex negotiis cum Vestra Excellentia nostri parte tractandis plene informatum, et per nos sufficenter eruditum, cum totali nostra auctoritate, et potestatis plenitudinem ad Vestram Excellentiam cum ut ipsa V. E. nostri parte valeat tractare, disponere, et concludere auctoritate, ac in persona nostri. Cujus quidem verbis, ed dictis, nec non ex relatibus nostri ex parte Vestrae Excellentiae referendis placeat Magnitudini Vestrae fidem credentia adhibere tamquam nostrae propriae personae. Velit igitur Magnitudo Vestra suos nuntios solemni praefaato Nuntio nostro videlicet Floyka ad nos dirigere, et transmittere, et quidquid ipse Stoyka noster fidelis cum Vestra Magnitudine disposuerit, et concluserit, fidem, et vinculum quodcumque volueritis promittimus praefatis vestris Nuntiis dare, et conferre. Vestra igitur Magnitudo velit modo simili fidem, et vinculum dare jam fato nostro Nuntio, quod omnia illa, quae disposueritis, et concluseritis, observabitis inconcusse, ut certi sumus in vobis. Datum Budae secundo Die festi S. Georgii Martyris. Anno Domini 1444.

III.

Responsio Teucri ad ipsum Pannoniae Regem.

Magno, ac excellenti Principi, Magno Imperatori Uladislao Imperatori Hungariae, Regique Poloniae etc. tamquam fratri, et amico dilectissimo Amurath Beg, Magnus Dominus, Magnus Amorath, Soltani Filius, Magni Imperatoris, Magni Soltani Machmeth Beg Salutem, atque fraternitatis, et amicitiae prosperum incrementum.

Noverit Vestra Excellentia, quod nobilem virum, ac egregium Nuntium Stoyka vestrum fidelem nobis placitam, et dilectam literam ex parte Excellentiae Vestrae conduxit. Per quam literam Excellentia Vestra narravit, quod quicquid fidelis, ac vester Nuntius Stoyka vestrae parti tractabit tamquam vestrae personae propriae credamus. Narrans Dominationi Vestrae quod dictus Nuntius Stoyka nobis dixit in primo de Domino Despota Georgio, videlicet quod dare debeam filios, atque loca sua, et quod ipse Georgius sit obligatus in omnibus servitiis nostris: sicut pro praeterito erat. De quo pro fraternitate Excellentiae Vestrae concessi. Ac etiam nobis narravit, quod Domino Blado Vayvoda Valacho placeat mihi pacem securus agere in hoc modo, quod ipse Blado Vayvoda mihi det tributum ad solitum primum, ac omnibus servitiis nostris, sicut primo erat obligatus, quod noviter fit. Nisi quod non personaliter ad nostram Curiam veniat De quo amore Excellentiae Vestrae contenti sumus. Videlicet quod Blado Vayvoda det tributum, et omnia, quae in nostris negotiis erat obligatus, etiam noviter faciat, ac contenti sumus, quod ipsa personaliter non veniat in Curia nostra, nisi quod nobis mittat ostagium: ac etiam si nostri in locis suis fugiant, quod nobis mittant, et etiam nos sic faciamus, si de illis hic fugient. Et ista intelligitur hoc modo, videlicet, quod Excellentia Vestra

nobiscum pacem, atque fraternitatem, et amicitiam bonam simul habeamus: ex qua causa nos juravimus coram nuntio Excellentiae Vestrae, Videlicet Stoyka, quod nos cum Excellentia vestra bonam, et Solidam pacem habeamus sine aliquo dolo, vel fraude usque ad annos decem. De quo nos mittimus nostrum fidelem nobilem, et egregium Solymasbeg, videlicet, quod placeat Excellentiae Vestrae personaliter jurare, recte, et fideliter sine aliquo dolo, quod per annos decem bonam, et solidam pacem nobiscum habebitis. Datum Hadrianopoli XII, Junii.

Postquam per Illyricum, et ipsa in Ragusio Civitate, fortissime, atque Magnanime Princeps, certis plerisque nuntiis, praecipue Cardinalis Optimi, et Angelici nominis Pontificia potestate Legati veris Epistolis novimus, quanta, qualiave ad Christianum pium propagandum Imperium perstrenua, et insuperabili virtute tua, utique florentissimi exercitus probitate provide, constanter, magninimiterque gessisti te vere insignem pietate Principem, Stratagemiphorumque militiae Ducem, dignumque, ac verum Christianae Religiosae, Pientissimaeque gentis pugilem vocitandum, appellandumque fore censebam Potestatem, imperiumque tuum Oceano, honores vero, et laudes, atque nomen astris te dignum terminare putavi. Quapropter animum meum omnem, fidem, mentemque, et affectionem, ac meipsum totum inclytae virtuti, et Celsitudini tuae devovi, dedicavique, magne τροπαιοφιρστς αυηρ: cum vero deinde me ad Threiciam Hadrianopolim regiam, et heu barbara ditione subactam opulentissimam urbem et elati Regis Asiae praesentiam: Plerisque, et honestis de causis contulissem, Regios nuper, et Celsitudinis Tuae Georgiique Despotae egregios oratores vidimus, et quanta apud ipsum elatum principem gesserint audivimus, ut omnia vobis ex relatu vestrae legationis, et ejusdem Murath Beg Regiis literis nota erunt, ad quae et formanda vobiscum faedera Solymambeg barbarum fidelem suum; et Graecae utique nationis homines mittit. Sed omnia a vobis hac in re exorta, motave, optimo consilio peracta putandum est, ut a providentissimis, sapientissimisque principibus, ac magnarum gerendarum rerum expertissimis. Quamobrem vobis, et almae Christicolum Religiosae, atque excolendissimae expeditioni meliora, felicioraque omnia semper successura speramus. Opto bene valeatis. Ex Hadrianopoli pridie Idus Junnii. Eug. Pont. An. XIV. E. J. C. T.

Devotus, et dicatissimus
Kyriacus Anconitanus.

IV.

Scripsimus hec ex Hadrianopoli, Christianissime Princeps, in Barbaros, quoad licuerat, moderate, ut Barbarum nempe saevam perniciem vitaremus. Nam latius de rei conditione, deque eorum coacta pace dixissem. Cum et ingenti formidine territos, ut e vestris late noveritis quotidie Teucros moenia reparare, Turcosque propugnaculis ligno munire, militem ad fugam potius quam ad pugnam aptare cognovimus. Alia vero ex parte Charamanum in Asia in ipsum Amorath motum in armis, et loca, oppidaque sua vastatum, pessundatumque iri cum Tyrannus hic Superbus percepisset; in eum furens, relicto in Thracia Cialaby filio, cum et Chalil Bassia Collega primario suo, suis cum plerisque cohortibus; ipse Hellespontum transfretare, et copias magna vi in Asiam ductitare delegerat. Ut etsi vos Christiani optumi principes pacem hanc improbam, et penitus execrandam observare coeperitis, statim conflicto, fugatove, aut aliqua conditione pacato Charamano ingenti animo auctis in Asia copiis, Hellesponto remenso, in Thraciam iterum validiori cum exercitu remeare, et Moesiam, Pannoniamque tota sua cum potestate repetens, praeteritam, recentemque a vobis illatam sibi cladem enixe vindicare curabit. At etsi, quod magis putandum, et ipsum formidare jam cernimus, vos pace maligna penitus spreta, in eum paratas jam vestras invictas, et florentes copias in Thraciam ipsam admovisse cognoverit, et

Classe Hellespontum a nostris occupaturum perceperit, ni forte in Europa interciperetur, ipse minori ignominia maneret in Asia. Quare agite principes optumi, et indicite dignum Christianae Religionis bellum, et Sanctissimam, gloriosamque jam felicibus auspiciis ceptam expeditionem ad exoptatum perducere finem numquam absistere velitis. Ex Byzantiana Pera eo quo ad eam venimus. VIII. Kalend. Jul. fausto, et Praecursoris, Baptistaeve Sanctissimi venerandissimo die.

V.

Ad Cardinalem Sancti Angeli Legatum Kyriacus Anconitanus.

Posteaquam e Florentina Urbe ad tuam hanc piam, felicemque Legationem profectus es, optime Juliane Pater, saepe tuis de successibus optimis plura undique peragrata audivimus voce, literisque delata, et feliciores in dies de te Angelos advolare videmus, et meliora semper intelligimus allaturos, Angelice, et vere Julianae, atque Caesaree Verendissime vir. Equidem vero cum superioribus diebus Alphonsus ille Hispanus, et inclytus Ausoniae Rex, inito cum Pontifice federe, nostram in Picenam Provinciam (*Repetitum reliquum Epistolae superioris ad Joannem Palaeologum Imperatorem Augustum. Postea sequitur.*)

Quin et si hos tandem aliqua movet humanae pietatis imago in tam truces Christicolum voratores ad nostrum imperium, nostramque propagandam Religionem te pium, et optimum Patrem hac tua in Sanctissima conspiratione secundent, et ut pluries majores nostri praeclarissime fecerant, insigne ex his triumphos ducere laudatissime curent. Nec minus interea Ladislaum optimum ipsum Pannoniae Regem tibi hac in tam piissima re obtemperaturum videre, summe laudare, atque attollere cogor. Nec equidem injuria eum ipsum pium, et religiosissimum Regem ad perdignam hanc in Teucros expeditionem exequendam magnum intendisse animum existimandum puto. Quoniamet olim Romae Caesareo quoque tempore Sibyllinis fatalibus in libris compertum fuisse tradatur, numquam nisi a Rege Parthos subjici posse. Teucrorum namque genus, et Achemenidum originem a Parthis duxisse notum satis est και ὁ κΦκισσατων πάντοις.

Nec non fortissimum illum equitum Magistrum, et insignem peregrinae militiae Ducem Coniati Janum inclytam, omnifariamque per laudem extollendum censui, qui perstrenua virtute sua, suique florentissimi exercitus probitate tam modici temporis spatio, tot egregiis victoriis, tam saevi, perniciosique almae Religionis nostrae hostis inveteratam diu audaciam ita depresserat, ut quod paulo ante Murath Beg truculentissimi principis nomen undique Christicolis formidandum memorabatur: hodie tergiversatum, fugax, dejectum, peneque extinctum videatur, habeaturque. Laudandum utique magnopere duco Georgium ipsum pientissimum Despoten, qui a tam violentissimo hoste Messiae Servianae provinciae suae imperio pulsus ob eam ipsam digne in pristinam potestatem redigendam tam provide, solerterque hanc ipsam dignissimam expeditionem aere potissimum suo excitandam, parandam, prosequendamque curavit. Sed in primis, et ante alios omnes probare, laudareque constitui Divinum illud Eugenii Sanctissimi Pontificis ingenium, et admirabilem providentiam; qui tot, tantosque inter celeberimos patres te unum dignum, et optimum atque angelicum hominem huic tam piae, laboriosaeque, et honorificentissimae rei praefecerat Antistitem designatum, benemeritumque. Pontificia potestate Legatum. Utque semper, quibusque in rebus, et Ecclesiae Dei maximis, et in illa potissimum tot externarum gentium compositione provide, constanter, aeque, pie, magnanimiterque gessisse cognoverat. At et quis tam expers humanae pietatis esset, qui in tam profanum, invisum, et penitus execrandum Teucrorum genus hunc ipsum pium, dignum, opportunumque motum non summopere laudare, benedicere potuisset? Equidem vero cum profanorum iisdem periculosis in locis sae-

pius fuerim, et per nobilissimas Asiae, et Europae per Orientem Urbes, perque Jonicas insulas, et AEgeas miserabilem Graecorum, plurigenumque Fidei nostrae gentium calamitatem aspexissem. Quis foedam illorum cladem? Quis funera fando explicet? Aut lachrymis possit aequare dolorem? Vidimus enim Christicolas homines, puerosque simul, et innuptas pueras, ac ingentes omnigenum matronarum globos a Teucris longo ordine praeda ferreis sub catenis, verberibusque afflictos per Threicias, et Macedonicas Urbes, miserandum in modum saepenumero ductitare. Ac eos denique per vicos, foraque, et Hellespontiaca littora infande, turpiter, et obscaene, more, ut ita dixerim, pecudum venumdare. Proh scelus! Nam et haec ipsa tam immania, barbaricave facinora, et a sacra praeditis Religione generosis quoque principibus intoleranda, ad praedignum hoc ipsum insigne facinus conspirandum, humanissimam vestrum, utrorumque pietatem plurimum accedere debere: vestramque virtutis magnitudinem excitare prudentum quisnam ambigerit. Vestris his igitur bonis, felicissimisque caeptis, magna illa Caelicolum numina faveant, et aspirent, quorum optimis auspiciis Christiana alma Religio, sublatis superstitionibus per orbem omnibus, et perfidiis, profanum, infandumque genus omne valuit pessumdare quorumque SS. auxilio fugatis, pressis, et trucidatis, profanis undique hostibus, non modo ab his Maesiam, Graeciam, Macedoniam, Epyrum, Illyriamque liberam per vos, atque restitutam videre. Quin et extra per Asiam, atque Lybiam nostrum ipsum pium, et religiosum imperium, nostraeque almae Religionis cultum super et AEtiopas, atque Geramantas, et Indos proferre insigniter. fauste, atque felicissime videamus. Opto bene valeatis. Ex Ragusio Non. December. Eug. Pont. A. XIII. (1)

(1) Anno 1443.

VI.

Ad eundem Julianum Cardinalem S. Angeli Kyriacus Anconitanus.

(1) Scripsimus ad te pridem ex Hadrianopoli, et Byzantio, quae digna nobis potissimum visa sunt, fortunatissime Juliane Pater. Sed inde paucos post dies Reverendissimum Vicecancellarium Cardinalem, (2) optimum tuum hac Sanctissima in expeditione Collegam: Pontificia cum beatissima Classe Hellespontum, Byzantiumque venisse novisti. Ex qua ita Hellespontiacum, Bosphorumque fretum observatum habeto, ut nequis Teucer hinc inde trajicere possit, effectum est. At et non multum postea major huic laetitiae accessit hilaritas nobis, et Imperatori nostro fidelissimo Joanni. Nam cum nudiustertius VII. Idus Septembres apud eum in curia essem, Angelum ab Angelico te viro optimo exoptatum adventasse vidimus: et literas tuas alacres, et felices, Regiasque, et invictissimi Cuniati Jani Ducis, ac optimorum quorumcumque principum patentes, privatasque vidimus, quas equidem primum Majestati Suae legimus Graece retulimus, et quanta ex his eum, et curiam totam, atque urbem, et in conspectu Coloniam Peram jucunditate, hilaritateque repletas vidimus: hisce non facile literis explicarem. Optabam equidem magnopere omnes per orbem Gentes, et fidelium potissimum principes harum copiis literarum et Sanctissimi faederis, et amplissimi apparatus, et ad felices accessus certiores fore, et per navim, quae jampridem Siciliam navigavit, Alphonso Regi, ac aliis in Regno Ausoniave Principibus exempla pleraque misimus, e quibus sibi pro viribus, suadere conabar, ne tam Sanctissimae expeditionis eo videremus expertes. Et ne his plura dicam Imperatorem hunc optimum, et inclytos fratres ad rem ipsam favendam, para-

(1) Scripta an. 1444.

(2) Franciscus Condulmerus Eugenii Pontif. ex fratre nepos Card. tit. S. Clementis.

tamque jam suam triremum classem augendam summa sua cum potestate, diligentia, solertiaque incumbere scito; ad quae non modo Regiam suam Urbem; sed AEgaeas utique Insulas, Lemnum, Imbrum, Scyron. Scyatum, Scopulosque admiscendum curarunt. Valere te quam diu feliciorem. et te Sanctissima hac in expeditione revisere opto. Pridie Idus. Septembr.

Praeterea clusis, et ad diem hunc XIII. Kalend. Octobres morantibus literis, Nobiles nonnulli Genuenses Viri certis ex Rhodo epistolis significarunt, Rhodios AEgyptiacae Classi ingentem Cladem intulisse, et quos ad terram desilientes, et moenia quassare calcantes convenerant, ad novem hominum millia captos, caesosque fecisse, machinasque, ac spolia omnia barbara diripuisse, et inter captivos e praestantioribus Admiratos sex intercepisse. Quae quidem felicissimae res quantum Christicolis adjumenti extiterint; Barbarisque profanis hostibus obfuisse sane te intelligere scimus, optime, atque sapientissime pater, et fere patrum insigne, et immortale decus.

E. R. P. T.

Dicatissimus Kyriacus
Anconitanus.

VII.

Anconitana, Illyricaque laus: et Anconitanorum, Rhagusaeorumque faedus: ex K. P. A. Marino de Resti Ragusaeo Viro Cl. Kyriacus Anconitanus. Picenicolleus.

Venisti tandem, optume, praestantissimeque Marine, nostram hanc Anconitanam P. C. ex amplissimo Vestrae nobilissimae Civitatis ordine Legatus, et Orator egregius, ad renovandum, quinimmo potius dicam in melius emendandum, reformandumque faedus jamdiu intermissum inter Anconitanos, et vestros tamdiu nobis amicissimos Rhagusaeos: Civitatum scilicet utrarumque Cives inter, hinc inde socios, incolas, et colonos. Opus quidem honestum in primis, et exoptabile, pium, utile, dignum, humanum, et honorabile, opportunumque, et quodammodo hinc inde Civitatibus, gentibusque invicem necessarium excitatis. Sed quo sis, optume Marine, alacrior, avidiorque ad haec ipsa honestissima faedera ineunda, firmandaque, haud dubie habeto, quod faederatae binae hae antiquo nobiles, atque liberrimae civitates maritimae, invicem amicissimae Ancona, et Epidauria Ragusion, adamantinis benevolentiae vinculis junctae, duae veluti stabilissimae Illiryci, Adriaticique sinus, ad utrumque latus, et ineluctabiles arces extiterint. Haec enim ad italicum, illa quidem ad Dalmaticum sua quaeque littora, mariaque tutantes, quarum quidem nobilium Civitatum situs, regiones, et egregias qualitates, hisce benevolentiae tuae duxi quam paucis adnotandum. Est enim Civitas Ancona nobilis, (1) et toto fere orbe praeclara, egregiumque Piceni provinciae caput. Quo etiam nomen dare pro excellentia meruit, ut Anconitana Marchia nuncuparetur. Etenim Vero altius, ut ea de praeclare Civitate antiqua ab origine repetam, qui eam homines ab origine condiderint; quare ex parte venerint, non satis certum inter auctores Graecos, Latinosve compertum habeo, nec mirum tam longo aevo Commentariis non intercedentibus. Fuere, qui ex Delo sacra in Aegeo, atque nobilissima Cycladum Insula commemorarunt Sacerdotes quosdam viros ex Dorica regione Graecos, ea forte tempestate praedonibus agitatos altum per Jonium, Illyrium, Adriaticumve transfretantes, nostrum tandem ad promontorium Cymba devectos, aedem Divae Veneri, quae sibi Dea Coelo benigna fuerat, postquam dicaverant, principium Civitati dedisse, eique nomen situs opportunitate ad recurvi cubiti figuram Graeco vocabulo Anconam merito imposuisse. Quos deide secuti ex Lydia, Jonia, Caria, atque Cilicia iuvenes, quam

(1) Vide Itinerar. Kiriaci Anconit.

plures nobiles, nostra ad haec littora navibus applicantes, locum postquam illis habilem, situmque incomparabilem cognoverant: ibi postquam desidientes consederant, incrementum eximium caeptae Civitati omnifariam, modisque omnibus contulisse. Nec equidem alii defuere, qui dicerent Siculos quosdam antiquissimos populos Tyrannicam Cyclopum, Lestrigonumque fugientes edacitatem, sinistrum Italiae litus, per Adriaticum navibus perlegentes, ad nostrum ipsum Apennini montis promontorium ANCONA, liberam sibi Coloniam delegisse in loco fertili, aere sub aequo, claris in collibus Oenotriis, et sub pede ejusdem Acroterii montis praecelsi. Ubi Liburnorum in cospectu ad portum aquae conspectabantur, a quo ad Illyriam, Graeciam, Asiam, et Aegyptum, reliquasque necessarias gentium regiones saluber, ac facilis navigantibus ab Italia pateret accessus; hoc enim sanctissimo pacto ne unquam ibi deesset honestae, et pulcherrimae libertatis speciem, decus, nomen, et ornamentum. At enimvero noto inter auctores Graecos comperimus Mathematicum illum Claudium Ptolemaeum Alexandrinum hac de nobilissima Civitate trifariam et egregiam mentionem habere (1). Posuerat enim in suo de Geographia libro, in Europae Chorographia Italas inter maritimas partes, inter et Maritinos, Senonasque Cisalpinos Gallos Ancona Picenorum provinciae insignem, primariamque Civitatem in sinu Illyrico ad sinistrum Italiae littus, et egregium in Adriaco Apennini montis promontorii caput, habentem ab Occiduo per longitudinem gradus XXXVI., atque binas quartas, latitudinis vero ab Aequinoctiali in Arctum gradus septem de quinquagies, et dimidium, cumque sexto. Qua vero in parte montes descripserat, Apenninos primum ad Anconis promontorium in Adriacum mare vergentes posuerat. Ubi tandem in fine de dierum altitudine, nobilium in Italia Civitatum mentionem habet (1). Anconem X. inter insignes totius Italiae Urbes descripsit, habentem maximam anni diem, horarum XV. atque tertiam horae partem, distantem ab Alexandria per Occiduum hora una, atque binis quartis. Aliam vero unam ejusdem nominis urbem eo ab auctore toto terrarum orbe descriptam comperimus. Nam in Cappadociae nobilissimo Regno maritimas ad oras Leucosyron posita est Ancon. Sed quod ad nostrae cumulum claritatis accedit, hoc praecipue dignum commemorare, et peregregium nobis visum est, quod harum, decem nobilium, et antiquarum Italiae Urbium una haec Civitas Ancon, unica sub alma Dei Vicarii potestate ad nostrum usque tempus, unica et alma Civium democratica libertate floret. Reliquae vero omnes (Romam semper excipio) aut deletae penitus, aut tyrannica ditione subactae serviendo mestam, et lugubrem vitam agunt. Clitomachus vero, Graecus et ipse, auctor haud ignobilis multum ante suis in Commentariis haec de Ancone scripta reliquit, ut et Latine habetur ex Lino. *Fides primum Anconis lapidem cemento pressit Divis manibus suis in loco Paratantino* (1) *ad laevam pacati littoris, semestribus quatuor et quinquaginta,* (2) *sole septimo ante Pergamorum flammas.* Domesticos vero auctores, qui celeberrimum hujus almae Civitatis nomen commemorant, te dudum, et plures lectitasse non dubito. Namque Tibullum Poetam haud ignobilem de Ancone haec talia scripsisse luculentissime didicisti:

Fides fixa tuo sancto de nomine disci (3)
Quae tumidos Illyris fluctus (4) repelleret *Ancon.*

Lucanum vero Cordubensem, dum in causa belli civilis insignes ad utrumque Italiae littus describeret Urbes, dixisse novisti:

Hinc Tyrrena vado frangentes aequora Pisae
Illinc Dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon.

Juvenalem equidem Satyrum cecinisse haud ignoras:

(1) Ptolem. Geogr. l. 3. cap. 1.
(2) Idem lib. VIII. tab. VI.

(1) Itin. Paratantino.
(2) Itin. decem et quinquaginta.
(3) Itin. Dixti.
(4) Itin. Depelleret. Desunt haec in Tibullo.

Ante Domum Veneris quam Dorica sustinet Ancon. (1)

Quid memorem Quintum deinde Curtium. Latinum historicum quidem nobilem: quem de Ancone haec in Trajanum Caesarem scripsisse percepimus. *Trajanus igitur Imperator per aequoris vada venit in Civitatem fidelem, et in ripam Cephalinam Thetidis curvae, ubi de se memoriam fecit, spectaculum grande. Postea vero per colliseptam Picenum, et clausarum Alpibus Ombriam in Urbem profectus est.* Hujusce quidem rei nobile testimonium in hodiernum extat insignem apud ipsum nostrae Civitatis portum marmoreus, et mirabilis arcus, quem desuper inclytus olim ille S. P. Q. R. huic gloriosissimo Principi Divo Trajano Caesari ejusdem saluberrimi portus providentissimo conditori, auream equestrem statuam cospicuas inter Divae Martianae Sororis, Plotinaeque jucundissimae Conjugis imagines, ut Triumphale specimen, decus, et ornamentum, mira quidem Architectorum ope dicarat, hoc nobili suo testante aureis literis hypogrammate.

IMPER. CAESARI DIVI NERVAE F. TRAJANO OPT. AUG. GERMANICO, DACICO PONT. MAX. TR. POT. XVIII. IMP. IX. COS. VI. PP. PROVIDENTISSIMO Principi SENATUS P. Q. R. Auod accessum Italiae hoc etiam addito ex pecunia sua portu, tutiorem Navigantibus reddiderit (2).

Ipse deinde optimus Imperator auream ejusdem statuae, asque praeclaram imaginem huic tam egregiae maritimas inter ad Adriacum Civitati, Civibusque omne per aevum honorabile signum gestare Regia liberalitate donavit Cujusce vero splendentem iconis effigiem per pubblica, et egregia nostrae Civitatis loca, purpureaque praetoriana vexilla, undique per Latium, et Ausonia Urbes enitescere conspectamus. Vidisti praeclarae Civitatis ornamenta alia quamplura, sed inter potiora antiqua, atque nobilia undique ex cocto latere maenia, maritimum a fronte litus, tresque circumdantia ripales, et aereas arces, portas deinde regias, turres innumeras, et praecelsas: nec non sacra superis speciosa, ornatissimaque delubra: alta quoque magistratuum Praetoria, Civiumque palatia et conspicuas undique arcus, et gestarum rerum trophaea: scenas, columnas, bases, et epigrammata; quin et arenarum ingentia, vetustissimaque Numidicae architecturae loca per eminentia Urbis Amphitheatra, magnum indicium splendoris primaevae Civitatis familiae, et verendissimae antiquitatis. At enim ut finem amodo faciamus, ne quidem hoc loco praeteream disjectas olim tridente a Civibus alma pro libertate, Cataldaeae altissimae arcis moles, et machinarum vi avulsa ripis per urbem, et ariete crebro, muralive concita tormento ingentia, atque immania saxa. Quae omnia, et alia quamquam plura eximia Civitatis ornamenta quandoque per otium conspectare bellissimum nobis visum est. Videres namque deinde exoptabilius, Cl. Marine? Immo potius dicatum, vidistine? Politicam illam Civium modestiam, et honestatem? Quietem, pacem, unionem, concordiam, securitatem, Religionem, almamque Democraticam libertatem, quam et nobilissimae utique vestrae quamvis Aristocraticae nullam existimares morum difformitatem habere. Quae quidem igitur omnia ad haec ipsa ineunda tam idonea, felicia, et honestissima faedera, tuam denique benevolentiam, et affectionem plurimum debent incendere tuamque non parum virtutis magnitudinem excitare (1).

Explicavimus hactenus aliqua de Ancona, nunc vero de RHAGVSIO aliquid delibandum erit. Dicam admodo aliquid vestra de antiquissima Dalmatica Epidauro nobilissima Illyridis Urbe, a qua insignis vestra Ragusion traxit originem Rhisinum olim vestris a majoribus dicta. Comperimus enim Cosmographum illum Cl. Claudium Ptolemaeum Alexandrinum suo eodem libro, eademque Chorographia Epidaurum tres inter maritimas Illyridis urbes egregiam Dalmatiae posuisse, atque secundam

(1) Satyr. IV. V. 40.

(2) Itin. Imp. XI. Itin. P. F.

(1) Huc usque Itinerarium.

maritimam civitatem: sed omnes inter Illyricas terra, marique primarias, unam inter quinas Epidaurum descriptam cognovimus habentem ab Occidente per longitudinem gradus XLIV. $^{2}/_{3}$, latitudinem Vero ab AEquinoctiali in Arctum gradus XLII., et tertiam gradus partem, quam et Anneus ipse Lucanus civilia inter bella cecinerat.

Illyris Jonias vergens Epidaurus in undas.

Quam demum vetustissimam Civitatem. a posteris apud Rhisinum oppidum duodenariam gradus partem australiorem vestratum in Coloniam deductam, Rhagusium nuncupatam percepimus. Quae quidem nobilissima urbs magna suorum Civium probitate, solertia, cura, industria, et egregia cum virtute in dies mirifice aucta, una omnes inter Illyricas, praeclara, et politiarum optima, nobilium, et optimorum homnium potestare municipali, et Aristocratica libertate floret. Reliquae vero aut collapsae penitus, et omnino deletae, aut Regum, Potentatuumve ditione, aut Tyrannica, et barbarica feritatae subactae sunt. Qua quidem in re nostra cum Ancone tamdiu liberrima Civitate, tam dignam habere conformitatem, optimamque paritatem, luculentissime didicisti, optume, praeclarissimeque Marine. Inite igitur bonis avibus tam decens idoneum, et honestum nobilium Civitatum, et gentium utrarumque felicissimum faedus.

Ad Iduum Junii faustum, felicissimumque diem, hoc inter Anconitanos, et Rhagusaeos novum fedus initum, vetusque firmatum est: Marino Resto Rgagusaeorum Oratore Viro Cl. suorum in hac parte Legato, et Paulo Polydoro, Nicolao Bonarello, et Kyriaco Picenicolle regulatoribus, nec non eorum de Collegis Piliaresio Pisanello, Stephano Fatato, et Antonio Bertucio VI. Vir. Anconitanorum auctoritate Senatus egregiis hujusce rei Commisariis, ad futurum usque vigesimum temporis annum duraturum. In quo haec fere, summatimque comprehensa sunt.

Sanctio.

Pax, amicitia, et benevolentia esto populo Anconitano, sociisque. Item Rhagusaeis, sociisque suis: Itemque per omnia Rhagusaeorum maria, portus, et littora Anconitanis, sociisque mercaturae gratia, honestisve de causis navigare licere, eorumque navigia suis in quibusque locis impune pernoctanto, quae etsi non exonerando merces abierint, immunitas esto, nihilque solvunto.

Eodem itaque mare Rhagusaeis, eorumque sociis nostra per maria, littoraque iisdem honestis de causis navigare utique liceat, perinde ac licebat. Hoc sed enim praecipue unum novo hoc in federe additum, et decretum est, quod omnia Rhagusaeorum navigia, quae ex quaque Illyrici sinus parte, quomodolibet intus Anconitani portus limites applicuerint pro qualibet in Illyrico perceptarum rerum centena existimati valoris aurem unum, ac tres octavas aurei partes pro duhana publico Anconitanae Civitatis aerario persolvunto.

Exemplis quidem, penitusque libere praeservatis auro, argento, margaritis, pretiosisque omnifariam gemmis. In caeteris vero aliis prius conventa, inveterataque antiqui, intermissique federis pacta servanto.

Qui vero adversus hujusce praecepta ierit, secusve faxit, mille aureis pena mulctanto.

Sit igitur felix, faustum, et beatum hoc ipsum, recens, emendatum, confirmatum, homologatumque fedus, Beatissimis auspicantibus Martyribus, et Pontificibus nostris Kyriaco, atque Blasio publicarum rerum ambarum protectoribus optumis, et patronis. Aliisque juvantibus utrarumque Civitatum Divis almis, piissimisque Numinibus. Exactum Anconae XIII. Kal. Quintiles. Eugenii Papae anno X. (1)

(1) Anno Christi 1440.

SEX MODI

Administrandarum Rerumpublicarum. Tres ad Justitiam, et tres ad Injustitiam.

Monarchia justum Regnum, cui opposita est Tyrannis. Aristocratia Optimatum Potentatus, cui contraria est Oligarchia paucorum violentum Imperium. Democratia populi bene administrantis potentatus, cui oppesita est Ochlocratia imperitae turbae temeraria potestas.

Monarchia.

Princeps unus in orbe bonus, ut Caesar, vel Augustus, qui ex lege et S. C. Plebisvescito, et Tribuni potestate, magistratibus bonis provincias, regnaque per orbem moderare curabant, ut hodie Fridericus designatus Imperator in Germania. Nec non in Gallia, et Britannica Insula Carolus, et Henricus nobilissimi Reges: sua quique Regna optime nostro aevo Regia potestate gubernant. Sed praeclarius hodie Alphonsus inclytus ille Ausoniae Rex Taraconensem Hispaniam Balearum, Sicanorumque Insulas, Ausoniamque sua praeclarissima Regna insigniter propagata gubernat; Eugenio Opt. Maximoque annuente Pontifice, qui sanctius Divinis juris ordine Christicolis toto orbe imperat universis.

Tyrannis.

Principis unius in Urbe, Regnove dominatio: ut Athenis Pysistratus, et Syracusis Dionysius, qui fortiter, sine lege, absoluta potestate populis imperitabant, et ad libitum eos sua quaeque jussa, mandatave sequi pro impetu cogebant. Ut hodie potissimum inter Barbaros homines Murath Beg in Bythinia, et Thracia; in AEgypto vero, et Syria Sultanus ille Memphiticae Babylonis Princeps insolentissime servant.

Aristocratia.

Optimates Cives delecti, ut Lacedaemonum, et Romanorum Patrum Senatus. Quorum optimam politiam nostra ac aetate Veneti per Italiam; Sed aliis posthabitis omnibus externis, una inter Illyricos Rhagusaeorum Civitas laudatissime servat.

Oligarchia.

Paucorum Civium in Urbe regimen, vel dominium, ut Decemviri, qui in Urbe perinde ac Tyrannidem magistratum gerere contendebant, ut Bononiae, et Genuae nostro aevo saepe nonnulli audaces insurgere conantur suis cum sectatoribus Cives.

Democratia.

Populi, Municipumque mixtum in Civitate Principatum, ut Athenienses servasse comperimus. Quamquam saepenumero perinde ac Aristocraticum opportune optimum Areopagitarum Consilium habuissent. Hodie vero ex Italis Florentia in Thuscia, in Piceno autem Ancon, et Ricinatum Colonia servare videntur, et hac quidem alma sub Pontificia Dei Vicaria potestate protectae, et moderatae sunt.

Ochlocratia.

Plebis Urbanae, Turbaeve multorum in Civitate Dominium, ut in Urbe quandoque a Patribus segregata Plebs, concitave Tribunis ex impetu multitudinis eorum absoluta voluntas, ut perinde ac lex haberetur, instabat: eamque sequi magistratus omnes cogere praetendebat. Ut et nostro tempore Bononiensis populus, et Asculanus, et quodammodo conciti Genuenses magni perniciose quandoque, tumultuarieque conspirasse videntur.

Iratus recole, quod nobilis ira Leonis
In sibi prostratos se negat esse feram.

III.

DIOMEDIS CARAFFAE

Comitis Magdaloni

et

Ferdinandi I. Apuliae Regis ab intimis Consiliis

DE REGENTIS ET BONI PRINCIPIS OFFICIIS.

ELIONORA ARAGONIA FERRARIAE DUCISSA

Magnifico, et amplissimo viro Diomedi Caraffae Comiti Magdaloni, et Consiliario secreto S. P. D.

(AUCTOR BAPTISTA GUARINUS).

Cum omnibus abundare te semper judicaverim, Magnifice, et amplissime vir Diomede; tum vero hoc in te praecipuum esse cognovi quod maximam habes in amore constantiam: quod quidem licet plurimis, evidentissimisque argumentis persaepe antea perpexissem; tamen eo libello, quem de Regis, et boni Principis officio proxime ad me misisti, sic me in sententia confirmasti, ut nulla ex parte id mihi obscurum, aut ambiguum esse possit. Nam cum in patria juvenilem aetatem meam erudire, et ad bonorum morum disciplinam te mihi ducem, consiliatorem, et rectorem praebere nunquam destiteris; nunc scribendis ad me praeceptis tuis facile declarasti, non temporis spatio, non locorum intervallo tuam erga me benevolentiam ulla ex parte labefactatam, aut imminutam esse. Neque enim potest mihi non satis spectatus esse animus, qui tanta cura, tantaque industria pro mea dignitate, utilitateque laborare, et invigilare studuerit. Legi itaque libentissime ea de caussa libellum ipsum quod cum non dicam meo judicio, (quod exiguum est) sed inclyti conjugis mei, et omnium, qui de tam arduis negotiis ferre sententiam possunt: omnibus numeris absolutus videatur, ei multum apud me gratiae amor in me tuus adjicebat. Neque ego sane te arrogantiae, ut suspicari videbaris, condemnavi quod eam scribendi materiam sumpsisses, in qua praeter ingenii tui acumen, singularemque prudentiam etiam usus, qui magister egregius haberi solet, te doctorem optimum reddere potuisset: praesertim cum apud gloriosissimum et maximis rebus gestis, clarissimum parentem meum exercitatum te esse et tu ipse fatearis, et ego non ignorem: quem et sapientissimum, et regendi imperii artibus instructissimum esse non modo Italae gentes praedicant; sed tanta diversitate caeterarum provinciarum discreta omnium judicia consentiunt. Nec me latebat, aut quod dici solet, optimum quemque suae artis disputatorem: aut Graecorum proverbium: Quam quisque novit artem, in hac se exerceat. Sed profecto cum libelli ipsius excellentiam mecum animo contemplor, quid in eo primum laudem, nescio: inventionem, an dispositionem, an explicandi rationem. Nam in excogitando munere, quod mihi accomodatum pro tua erga me fide, ac benignitate mitteres, prudentiam tuam miriffce sum admirata: non solum quia iter, quod jam totiens confeceres, mihi nunc primum ingredienti demonstrare voluisti: sed quod rectissime gustasse videris, quod privatum hominem doceat: ab eo unum tantum hominem adjuvari: qui vero consulendo admonendoque bonum principem effecisset, hunc non principi soli, sed et subditis una opera magnopere prodesse.

Ea vero collegisti, quibus, qui obtemperaverint; non modo regnum suum tueri, ac defendere, verum etiam alienùm admirationem sui comparare, et sibi conciliare poterit. In distributione praeterea rei familiaris tibi plurimum et usus, et providentiae superesse ostendisti; ut ad dispensandas facultates tua sibi consilia assumere tam privati, quam principes utiliter possint. Quid autem de praeceptorum ordine loquar? Nam etsi pulchrum, et difficile est invenire praeclare; indocti tamen interdum, et barbari id facere solent; disponere autem apte, nisi eruditis, et magno ingenio praeditis negatum esse dicitur. Is enim a te servatus est ordo, qui maxime debuit; ut ea prius explicarentur, quae majoris essent ponderis, et a quibus posteriora pendere cognoscerentur; ut nusquam diluciditas, nusquam industria, nusquam tua desideretur attentio. In eloquendo vero eum modum adhibuisti, ut cum praecipere, qualis esse debeat princeps, onerosum, ac prope superbum haberi soleat; tu aliena magis recitare, quam ex te arroganter promere, aut docere verecunde professus es: ac saepe sapientissimi aut avi, aut patris mei saluberrima mihi exempla proposuisti, ad quae facile excitari queam: cum a sapientibus dici solitum accepimus: honestissimum esse maiorum vestigia sequi, praesertim si recto itinere praecesserunt. Quid quod nihil superfluum, aut accersitum inculcasti: ipsa vero praecepta (quod in eo genere observandum esse ajunt) brevius quam fieri possit explicasti? Neque enim (quod accidere tibi apud me posse vereris) te prolixitatis accuso. Neque semel tantum a fronte ad calcem libellum ipsum perlegi, sed identidem in manus assumpsi, semperque aliquid, quo quasi novo delectarer, inveni; nec nisi unum fuit, quod molestia me afficeret: nam cum scripta tua tantum habere suavitatis, utilitatisque intelligerem, multo majorem sermonibus tuis, praesentibusque consiliis inesse conjectabar, atque adeo sciebam; eaque res, quo sepius legi, eo magis ad desiderium tui me accendit, acerbioremque mihi absentiam tuam reddidit: Scito igitur, Clarissime Vir, munus tuum mihi gratissimum fuisse eoque nomine ingentes a me tibi gratias agi, haberique; et quoad vivam, a tuis me consiliis in Regno, ac re familiari, administranda minime discessuram cum te, et natura acutum, et usu exercitatum, et ad veritatem promptum, fidelemque, esse jampridem mihi persuaserim. Sed cum opus tuum ex omni parte utilissimum, ac summa laude dignissimum ab omnibus censeri animadverterem; ut non solum Italis, sed exteris quoque nationibus prodesse, et nomen tuum, quamvis per se satis clarum, hac etiam ratione ad regiones longinquas trasmitti posset, dedi operam, ut a Baptista Guarino, homine nonnullius in re literaria nominis, cujus fidem,, observantiamque erga me innumerabilibus, et claris indiciis exploratam habebam, in Latinam linguam, quod ea longius, latiusque diffusa est, quam noster vernaculus et vulgaris sermo, converteretur: idque tamquam mutuae in te beuevolentiae meae testimonium ad te remittere constitui, ut quasi diligens agricola primus laborum tuorum fructum perciperes. Qua in re si sibi gratum aliquid fecero, gaudebo sane me operam non perdidisse; si minus; meum tamen in dissemnandis laudibus tuis studium improbare non debebis.

DIOMEDIS CARAFFAE

Comitis Magdaloni et Regii Consiliarii Secreti ad Illustrissimam Ferrariae Ducissam D. Elionoram Aragoniam, de regentis, et boni Principis officiis.

PROOEMIUM.

Quod multis nonnumquam accidere videmus, Illustrissima Elianora, ut dum benemerendi studium suum, cupiditatemque ostendere quaerunt, arrogantiae crimen incurrant; tametsi eorum ingenium ab hujusmodi culpa longe absit; mihi

quoque apud impraesentiarum fortassis eveniret: quod cum istic adesse, et operam tibi praesens navare non possum; tamen cum mihi de te saepius diligentissime percunctanti nunciatum fuerit in magnis, variisque rebus pertractandis, ac totius imperii tui 'gubernaculis te solere versari: (id quod verissimum esse oportet cum et tanto genere, talique parente nata sis: et ingenii, caeterisque naturae dotibus abundes) hoc mihi arrogaverim, ut quae tibi ad id propositum negotia suscipienda, et quibus artibus, quave ratione administranda sint, in breves commentarios redigere statuerim; neque id consideraverim, nos a te potius, quam te a nobis instrui, atque edoceri posse: praesertim cum et ingenii tui vigor, et virtutum excellentia mihi, qui tot annos tecum vixi, non ignota esse debuerit. Sed licet, inclyta Elianora, caeteris in rebus si te monere audeam, atque adeo cogitem, me reprehensione dignum esse confiteor: ea tamen ratio non parvam mihi ad hoc opusculum tibi conscribendum fiduciam praebuit; quod multarum, magnarumque rerum usus, in quibus tui sapientissimi parentis benignitate potius, quam ulla mea dignitate longo jam tempore versatus sum; non dicam, me qui aliqua fortasse ingenii mediocritate censeri queo, sed quamvis etiam maxime rusticum sub talis, tantique praeceptoris disciplina erudire, et ad ejusmodi praecepta exercitatum reddere potuit. Itaque si quid a me dicetur, quod non improbandum videatur, id non inventioni meae, sed ipsius parentis tui sapientiae prope Divinae attribuito; et eum magis, quam me loqui, existimato, ab ilius enim fontibus omnis haec nostra doctrina manavit. Illud praeterea cogitabis, solere quidem interdum juvenes prudentes appellari, quod in te plane dici potest, et solet; sed tamen prudentia ipsa vel diu, et frequenter experiendo, vel ab his, qui experti sunt, audiendo comparatur. Quocirca tritum est sermone proverbium: quibus in rebus dubites, earum peritos esse consulendos: sic enim fieri, ut quae non sine labore, aut sumptibus ipsi consecuti sunt; ea tibi facile, et gratis impertiantur. Ego vero de his ipsis rebus in quibus jamdiu exercitatus fueram, ut me tibi in consilium adhiberes, non expectavi; sed praevenire, et audacter me tibi offerre volui. Qua quidem in re si, ut ab initio dixi arrogans fortasse visus fuero: ut boni consulas, rogo. Non temeritate ulla id aggressus fui, sed qui honori tuo semper invigilo, quique tua laude multo etiam magis quam mea delector.

Operis divisio.

Cogitanti mihi, Illustrissima Elianora, et persaepe, ac diligenter animo pertractanti quatuor potissimum negotiorum genera esse videntur, quae ad curam tuam, officiumque pertinere possunt; quorum primum ad tuendum imperii statum spectat: alterum in jure dicendo versatur: tertium rei familiaris, et vectigalium administrationem, dispensationemque complectitur: quartum in subditorum, et civitatis commodis procurandis, augendisque consumitur. Neque enim tibi, et tui similibus personis mercaturam, aut maritimas negotiationes consentaneas esse existimandum est.

PARS PRIMA.

De Jmperio tuendo.

Ante omnia vero ab eo, quod primum propositum est, ordiemur; quoniam nisi statum imperii servaveris, in reliquis, quae ab illo dependent, frustra laborabis. Cum autem ad id munus praestandum necesse sit, aliquos quasi consiliorum socios, et ministros adhiberi, danda in primis erit opera, ut hi deligantur, qui fideles, et rerum experientia docti; ad haec natu grandiores sint, et naturali perspicacitate, atque acri ingenio vigeant: ac postremo, quae tractata fuerint, secreta reticeant.

Quae quoniam in paucissimis universa reperiuntur: ii fere solent adhiberi, in quibus pauciora deesse cognoscantur. Sed

si detur optio; eos potius sumendos esse censeo, qui summa prudentia, quam qui fide careant: quanto enim callidiores, peritioresque fuerint, nisi te, ac imperium tuum amaverint tanto eos apud te habere tibi perniciosius est; quorum fides tibi cognita, et perspecta fuerit, tametsi non ita ingenio abudent, studio tamen inserviendi solertiores plerumque, acutioresque reddentur. Etsi ad ea, quae necessaria sunt, praevidenda minime idonei erunt; saltem ab eis cavere non oportebit: cum certo scias nihil contra te molituros, et nunquam in fide peccaturos. Quocirca non sine causa dicitur ad hominem sapientem, nisi tibi amicus fuerit (1), consulendum ne accesseris: sicut nec ad insanum etiamsi tibi benevolus sit. Postremo id pro certo habeto: si apud te hi fuerint, qui utriusque fortunae tecum participes futuri sint; eos in rebus tuis omnem industriam, curam, meditationem, diligentiam, omnem denique mentem locaturos: ubi, si quid ingeniis acumen denegaverit, experientia supplebitur.

Sint praeterea ab inclyto conjuge tuo ad id munus adhibiti: quo quidem in consilio si pauci fuerint, longe magis probaverim, quam si multi: quoniam quae pluribus communicata sunt, ea secreta esse perdifficile est. Nec ulla certe tractandis imperii negotiis capitalior accidere calamitas potest, quam si ea palam fiant; ut quotidianis prope exemplis docemur. Et profecto haec, de qua loquimur, taciturnitas in hominibus rarior fere, quam ulla alia virtus, reperitur: quia, quos taciturnos existimari oportet, non solum eis commissa sponte vulgare non decet; verum etiam si quis apud eos iis ipsis de rebus sermonem habere instituerit, ita respondere debent, ut penitus ignari videantur. Quod nisi fiat, saepe accidit ut ea revelarint, de quibus ne verbum quidem se fecisse credant.

Non igitur te latet, Illustrissima Elianora, quod et vulgo ajunt, et in Romana saepius historia legitur; innatum foeminis esse, ut nihil reticere possint. Ego vero qui te optime novi, numquam equidem verebor, nequid hac in re labaris; monendos tamen esse consiliorum, secretorumque participes censeo, ut ad hoc plurimum curae adhibeant; et praesertim, si quos tu ipsa delegeris, ne si quid forte emanaverit, conjux tuus te, ut foeminam suspectam habeat. Quocirca, ut ab ejusmodi te culpa, liberes quotiens ab aliquibus enunciari consilia deprehenderis, tu prima conjugi tuo indicabis.

Maxime tamen omnium eos ad imperii gubernationem idoneos consiliarios existimabis, qui non modo praesentia intelligunt, verum etiam futura cogitatione percipiunt. Nam sicut ante fluminis incrementa extruendi sunt aggeres; non autem cum inundatio jam ceperit; ita sapientis est futuros casus praevidere; ut enim est in veteri proverbio: mala, postquam acciderunt, ab insipientibus quoque cognoscuntur. Nec te moveat, quod vulgo ajunt: soli Deo futura nota esse: nam sapientes quoqae multa prospiciunt; aut si non plane divinant, saltem quot modis aliquid accidere possit, animo complectitantur. Itaque disputatione constituendum est, quid agendum sit, cum quid evenerit, ut contra singulos casus muniti esse possimus. Quod enim ajebat Scipio: turpe esse Imperatori dicere: non putaram: id nos omnibus rempublicam, imperiumque gubernantibus, praeceptum esse credere debemus. Post ipsam vero consultationem, quae fieri possunt, ea praeparanda sunt, si qua erunt, quae caveri nequeant: saltem cum praevisa fuerint, minum laedent.

In primis tibi laboriosum aut molestum esse non debebit, ut praestituto tempore negotiis intersis: nec umquam gravaberis omnium sententias diligenter audire. Nam saepe evenit, ut qui melius, quam caeteri, non sentiat, utile tamen aliquid in medium adducat. Idcirco dici consuevit: appellandum esse sapientem; non qui bonum a malo secernat; sed qui propositis duobos bonis, utilius; rursusque, qui de duobus incommodis minus eligere noverit.

Illud praecipue animadvertendum est,

(1) Non consulas sapientem, nisi amicus sit.

cum de imperii statu consilium agitatur, videri nonnumquam adeo circumspecta, et excussa esse omnia, ut nihil praeterea quaerendum sit, quo tamen tempora plurima providenda, et cavenda supersint. Nam cum rebus tuis omni ex parte abunde prospexeris: (quod tamen magnum, ac perdifficile) tunc de caeterorum Italiae principum, Rerumquepublicarum statu: tam quos tibi, si eveniat, auxilio futuros speres; quam de quorum erga te voluntate dubites: immo etiam de his, qui nec amici, nec inimici sunt, consultandum erit; hoc enim exploratum habeas et in Italia, et apud exteras nationes; sicut et in ipso regno tuo tres, quas retuli animorum varietates reperiri: totius autem fere orbis Reges, populosque in gubernandi status sui deliberationibus commoda sua sequi; et ea tam generis, quam affinitatis, et amicitiae vinculis anteponere solere. Quare hi tibi pluris facendi erunt, quorum fortuna cum tua conjuncta est! quam qui tibi aut cognatione aut alia quavis necessitudi ne devincti sunt praesertim si ad eos aliqua ex calamitatibus tuis perventura sit utilitas.

Cum autem duae omnino regni tuendi rationes sint; amoris una, altera timoris: non solum honestius, ac laudabilius; sed etiam ad perpetuitatem firmius est ita cum subditis agere, ut te diligere cogantur: quod quidem volenti facillimum est. Nam quod ajunt nonnulli; oportere omnibus iis largiri, quorum benevolentiam venari studeas; id falsum est. Licet enim beneficos esse principes deceat: saepe tamen ad amorem satis est, si civium bona per vim, aut injuriam non eripiantur. Quos circa si forte acciderit, ut consueta vectigalia(1) subitis, et insperatis sumtibus minime sufficiant, et ea de caussa ad subditorum opes confugendum sit; danda erit opera, ut non voluntate, sed necessitate, et irritum quoque ad auxilium rogandum venire principem intelligant: At si quando mulctandi erunt aliqui, ostendere oportebit servandae justitiae gratia id fieri, non pecuniae aviditate. Nam cum pauci sint, quibus auferri bona contingat, apud caeteros tamen ea res odiosa esse consuevit.

Sed cum multa ad colligendam benevolentiam valeant; nulla est profecto facilior ratio, quam subditorum necessitatibus providere, et in primis cavere ne frugum, et annonae penuria invalescat; si instare videbitur, ab aliens regionibus quovis modo procuranda erit rei frumentariae copia. haec enim potissimum causa est, quia plebs aut bene, si adsit; ast male, si non adsit, secum agi praedicat. Quamobrem eorum non secus ac filiorum cura suscipienda est: praesertim, quia si rebus ad victum necessariis abundant, nihil mali versabunt animo, et quominus pecuniae in commeatus profuderint; eo copiosius, si quando usus evenerit, tibi subvenire poterunt. Nec ullo modo commitendum est, ut de Rege suo queri valeant. Solent enim querelarum pleni sermones ad res novas moliendas viam patefacere: quas cum aggredi statuerunt: periculoso semper itinere grassantur, nec umquam sine magna rerum perturbatione, et ingenti dispendio eorum conatibus resisti potest; cum absque maxima Regum jactura subditi perire nequeant. Id ergo ne accidat: attente providendum est, ut suum quisque negotium agat, nec novandis rebus ansam ullam habeat. Plura ut hac de re loqueremur, producti sumus: quod licet in fronte, non magni fortasse ponderis, a quibusdam judicetur, maximorum tamen motuum cardo in ea persaepe vertitur.

Si vero pro tuendo statu exules aliqui facti fuerint: dies, noctesque ab eis cavendum erit, nec umquam suspitione liber animus esse debebit: quoniam, ut semper visum est, et in dies magis, magisque cognoscitur: ii assidue invigilant, nec umquam meditari desinunt, qua ratione adversarios invadere, et laedere queant: nunc eorum gubernationes calumniando, nunc cives magnis pollicitationibus sollicitando: quae si contempseris, faciles his rebus aditum patefacies, quas antea ne cogitasses quidem; et saepe contingit, ut quae temere attentata sunt,

(1) αἴσρον.

dum ab hoste negliguntur, optato fine non careant. Nullo autem modo harum rerum, sicut nec aconiti periculum in homine amico fieri vellem.

Curandum erit igitur, ut ab iis cogitationibus exulum animi avertantur; nec ulla via, quae eis conducat, in patriam reducendi erunt, sed potius aut variis negotiis occupandi, aut in alicujus tibi conjunctissimi Regis, vel Reipublicae fines relegandi. Atque ut hanc partem brevi concludam; omnium quidem optimum est dare operam, ne illi fiant exules: proximum vero, ut si qui facti fuerint, quam longissime summoveantur.

Quoniam autem hi tantum inopes existimari solent, qui amicis carent: et quotidie experimur, nullam esse vitam, quae amicitia non egeat, eam vel in primis regendo imperio maxime necessariam arbitrari debemus: amicorum enim respectus, auctoritasque etiam sine sumptu eorum, et auxilio persaepe nos tutos reddere potest: quos tamen ad hanc necessitudinem tibi adjungas, diligenter animadvertendum erit. Nam si quis est, qui vel omne regnum tuum, vel ejus partem sperare videatur, cum eo perpetua, et stabilis amicitia esse nullo modo potest. Si quis praeterea cum veteribus sociis simultatem exercebit, parum idoneus erit, qui sibi concilietur: neque enim, ut est in veteri proverbio, duabus simul uxoribus, duobusve inter se aemulis commode placere quisque potest; quin alteram partem offendat; dum alteri morem gerere studet. Quos autem tibi devinxeris, laborandum erit, ut eorum societas perpetuo conservetur: quod quibus rationibus fieri debeat, non esse te admonendam duxi; cum optime callere soleas, et domesticum, ac recens exemplum observari animo debeat: non ignorare te puto, proximis annis Robertum Arminensem principem ob amicitiam, quam cum magnanimo parente tuo inierat contra potentissimos hostes, agrum suum defendisse, tutoque domi mansisse: quo quidem in bello nullos sumptus pater ipse tuus sibi definierat: sed cum servandae societatis finem victoriam sibi proposuisset; supra tercenta millia nummum aureorum effudit, priusquam amici regnum in toto collocatum esse perspiceret, quod quam proximum exitio fuerit, nemo est, qui nesciat. Quotquot igitur haberi poterunt amicitiae, tot appetendae, et suscipiendae erunt: nec quemquam omnino, ut humilem, aut indignum repudiaveris, fastidierisque, quoniam ea tempora nonnumquam accidunt, ut ab hominibus etiam infimis, quod numquam sperasses, beneficium maxime accipere contingat.

Sicut autem expedit amicitias comparare, easque colere, atque augere; ita maxime conducit: (posteaquam eo deventum est, ut ad has quoque artes confugiendum sit) apud eos, quos tibi infensos esse noveris, aliquem tibi ex familiaribus eorum conciliare, qui de omnibus, quae contra te agantur, statim, et occulte certiorem te faciat: quod quidem in tam corruptis hujus saeculi moribus tibi difficile non erit, si modo non esse argento parcendum non existimaveris. Neque te hujusmodi sumptus gravent, quia vel minimi damni, aut mali futura notitia, quam hac ratione investigaveris, cum omni solutae pecuniae jactura, non male compensari poterit. Sed quemadmodum magno usui erit in aliena regia tales homines vendicare, sic cavendum erit, ne in tua nutriantur. Neque sane laboriosum erit diligenter attendenti eos deprehendere, cum vel minimo verbo plerumque, vel alia conjectura manifesto sese aperiant:

De facilitate vero in subditos, de mansuetudine, deque audiendi benignitate, quae pars ad captandam benevolentiam non modo utilis, etiam pernecessaria est, non multa mihi dicenda sunt, cum in ea te cunctis antecellere et constans omnium sermo praedicet, et ego te ad id egregie natam jampridem cognoverim: quo etiam tibi magis laborandum puto, ne major videlicet reprehensio sequatur, si in eo defeceris, ad quod ingenium tuum ipsum te ducit. Ne tamen ab animi tui magnitudine decipiaris te breviter admonendam esse duxi, non esse necesse; imo nec fieri pos-

se; (quod etiam paulo ante dicebamus) ut omnibus, qui ad te accesserunt, aurum, opesque largiaris: neque enim divitiae Cresi, aut Midae ad id satis forent: sed leniter respondere, hilarique vultu, et blandis verbis, affabilitateque sermonis unumquemque tibi adjungere, hoc est quod omnibus praestare et potes, et debes: quam in re dictum illud Titi Caesaris observandum erit: *Non oportere quemquam a sermone principis tristem discedere.*

Haec autem verborum liberalitas a pecuniarum beneficentia maxime differet; quoniam, ut crebris largitionibus opes exhauriuntur; ita sermonis thesauris, quo pluribus distribueris, eo beatiores, copiosioresque, et ad bene de multis promerendum paratiores redduntur: hoc est mercimonii genus, quod nec usu atteritur, nec lassat exercentem: sed quo affluentius erogatur, eo magis tam danti, quam accipienti prodest. Nec tibi dubium sit, Illustrissima Elianora, magnos principes, et tui similes plus verbis saepenumero, quam muneribus efficere. In hoc Igitur benignitatis genere, quod in regendo imperio non postremum locum obtinet, quodque uberrimus fructus brevi affert, non dicam, te exerceas, sed exercere pergas: nam id ad te summa cum dexteritate hactenus factitatum esse; ex quo maximam voluptatem caepi; una omnium voce ad nos perlatum est.

Inter illa vero, quae magnam regno tuo auctoritatem parere possunt, hoc vel praecipuum judicabis; si milites quotquot possis alueris. Nam, ut omittam, quod quidquid sumptus in ea re feceris, id omne in tuorum subditorum utilitatem redundabit; etiam cum adesse armatos, quibus coerceantur, intelligent, dicto semper audientes populi erunt, nec novi quicquam molientur. Apud finitimos vero, caeterasque gentes hac ipsa ratione tuarum opum existimatio augebitur. Quae omnia, si militum praesidia desint, contra evenire solent. Nam et tui ad tumultus, seditionesque contumaciter insurgent, et a caeteris facile despicieris.

Nec modici sane operis est, ita te cum finitimis gerere, ut ab illis ameris: exoriunt enim crebrae contentiones, aemulationesque, quae concordiam dirimant. Quia tamen experientia docemur, cum altera pars nolit, haud facile duos separari, manibus, pedibusque (ut ajunt) eniti quisque debet, ut bonum se vicinum praestet: plus enim prodesse potest, qui proxime adest quam qui procul, etiam si longe potentior sit. Et si verum perscrutari velimus, parvae causae sunt, quae finitimorum contentiones excitare consueverunt. Quare melius est nonnunquam aliquid de suo jure concedere, quam in summae rerum certamen descendere. Non enim frustra sapientes habentur, qui aliquid interdum amittere sciunt; quia videlicet sua prudentia intelligunt, nisi hoc fecerint, quantum damni, incommodique consequatur. Unde non ab re Caesar Augustus minima commoda, non minimo sectantes discrimine comparare solebat aureo hamo piscantibus, cujus abrupti damnum nulla captura pensari posset. Nec illud contemnendum est, quod praeterquamquod a bono vicino nihil mali provenit: etiam id assequeris ut rebus tuis adversis subitum afferatur auxilium. Sola enim vicinitas persaepe id efficit, quod nulla pecuniarum longinqua vis praestabit; ut taceam, quod quae procul distant, re transacta, fere nobis opitulantur. Danda erit igitur opera, ut si non omnes, majorem saltem finitimorum partem tibi devincias.

Ad tuendas etiam fortunas tuas maxime conducet tam ad inferendam, quam ad propulsandam injuriam, omni genere telorum, armorumque, nec non balistarum, et tormentorum refertum habere armamentarium. Nam cum ea maximam imperio tuo et auctoritatem, et tutelam praebeant; nullum tamen a te commeatum, nullos sumptus exigunt; cumque adversus repentinos incursus, tumultusque intestinos, quasi certissimum praesidium tibi suppeditent, etiamsi qui sint, qui mala cogitent, harum rerum terrore coercentur: amicis vero, sociisque non mediocrem eadem fiduciam exhibent. Itaque si quid mihi fidei

habes hanc partem nullo modo neglexeris.

Arcium quoque custodiendarium diligens adhibenda est cura, et quanto majoris sunt ponderis, tanto fideliores homines praeficiendi sunt. Nam saepe cognitum est, totius summae ruinam eversionemque ab unius praefecti fluxisse perfidia. Sed meo judicio id negotium nonnisi claris, et alto loco natis viris committi debet. Nam obscuri generis homines nec habent, quod de existimatione perdant: et nisi raro, et summo cum labore nobilium vestigia sequuntur, ut fidei famam, et laudis honorem reliquis omnibus rebus anteponant, nec pretio, aut animi imbecillitate frangantur. Non equidem negaverim, quosdam virtutis igniculos in humilibus etiam personis reperiri; sed hujusmodi spei in aliis mallem, quam in me, aut quopiam meorum periculum facere. Ipsas vero arces cum armis tutas, tum vero commeatibus, rebusque et ad victum, et ad defensionem necessariis instructas esse oportet: quod nisi optime prospectum fuerit, non nobis plerumque, sed hostibus servantur, qui imparatas aggressi absque ullo certamine potiuntur, nec ita cito, aut facile sedes amissae recipiuntur. Nulla tamen castella, nullosque muros magis inexpugnabiles fore tibi persuadeo, quam populorum animos, ut antea dixi, tibi conciliatos habere; et subditorum omnium benevolentiam. Neque enim dubitari potest omnia suspicionibus semper abundare: nec nisi cum magna (ut ita loquar) zelotypia contineri; nec immerito: nulli enim sunt populi, qui non alieni imperio praeter suum Regem commodi sint: si memoria repetere volueris quam multa regna, aliud alia ratione intercepta fuerint. Quocirca contra omnes casus, omnesque rerum eventus, praemeditati assidue, ac probe muniti esse debemus.

Illud vel in primis attendendum est, quod si ad protegendas tui status opes et milites, et bellica, ut paulo ante exposui, arma, tormentaque haberi necesse est; multo magis aliquam vim pecuniae ad necessarios usus comparatam, ac reconditam servari oportet; ut si quando eveniat, in tempore uti possis. Neque enim tunc cumulanda est, cum erogandi necessitas incumbit; nam et amici, ut ajunt, et pecuniae in rebus adversis maxime deficiunt, aut saltem in tam brevi temporis articulo comparari nequeunt. Et profecto, mea sententia, hi longe errant, qui tutum esse illud imperium praedicant, cui cum reliqua, quae supra diximus, tum vero pecunia desit, tanta saltem, quanta repentinis casibus sufficere valeat. Quis est enim, qui non intelligat, ea pecuniarum vi effici, quae nulla alia ratione impetrentur: nec sine causa dici solere: argentum morbis omnibus aptissimam esse medicinam. Non tamen propterea sumptus eos, quos personarum, et imperii dignitas postulat, omittendos esse dixerim: sed si qua sunt, quae aut libido regalis, ut fit, sibi indulgeat, aut usus minime necessarii surripiant: ea omnia ad tempus differenda esse censuerim; quoniam si salvae res fuerint; ea facile restituentur: at si summa rerum perierit: nihil omnino illa subvenient.

Si vero propter incertos temporum casus aliquam pecuniae summam tuendo imperio naecessariam esse statuimus: quanto magis credere debemus, ob eamdem ipsam caussam oportere homines quosdam ad rem militarem et manu, et consiliis idoneos, quasi in thesauro quodam repositos habere? Nam gregarios milites, cum tempus postulat, ubique locorum facile reperies: et sero peditum, aequitumque duces militaris disciplinae scientia; ac virtute praeditos, et in rebus administrandis exercitatos perraro, et difficile invenies. Qua quidem in re prudentissimi parentis tui imitandum tibi erit exemplum: qui tametsi jamdiu pacem, summamque tranquillitatem sibi terra, marique pepererit: ex eo tamen tempore non modo quemquam illustrium imperatorum, ducumque non dimisit, sed in hodiernum usque diem alios stipendiis, maximisque praemiis affectos, alios clarissimarum matronarum conjugiis honestatos: oppidisque donatos necessitatum suarum usui reservat: nam: ut antea dixi, quos duces exercitatos ha-

buerit, facile cum opus erit, exercitus ac multitudinem pecunia comparabit. Quod si non ita multi nutriri possunt, videndum est tamen, ut pro vectigalium tuorum ratione nonnullos habeas; iique tibi non secus, ac rerum tuarum salus carissimi sint. Magnopere tamen considerandum erit, ut eos deligas, quos tui amantissimos, et conjugis tui studiosissimos esse cognoveris: saepe enim accidit, ut quos longo tempore magnis sumptibus aluimus; si quando maxime indigemus nos destituant, et interdum ad hostes transeant, quo fit, ut non nobis eos, sed contra nos tamdiu paraverimus. Nonnulli etiam reperiuntur qui licet a nobis minime transfugiant; tamen cum belli gerendi necessitas premit, tunc operam suam jactant, tunc sibi nimium arrogant, tunc duras leges, gravioraque onera, et majora stipendia nobis imponunt: quod, nescio, an longe detestabilius sit, quam ab illis deseri. Si quos ergo, nacta eris, quorum praeter rei bellicae scientiam, fidem etiam erga vos, benevolentiamque probe perspexeris, eos non solum arctiore familiaritate, comique sermone tibi devincias; sed etiam ut promptiores, ac diligentiores efficias, pro cujusque meritis, proque tuarum opum ratione largiore munificentia prosequeris. Nam, ut omittam, quod virtute insignes extollendo, eos ipsos tibi obnoxios reddes: reliquis etiam (quod non parum emolumenti affert) quoddam quasi calcar adjicies, et hoc exemplo confirmabis: ut si benemerendo illos imitari studuerint, similia quoque munera se consequuturos minime desperent. Nisi enim majora fortibus, quam ignavis praemia, honoresque proponantur: quemadmodum illi operam suam non navabunt; sic hi numquam ad meliorem frugem emendabuntur. Consuevit enim inertissimus quisque, ubi praemium non assequatur, suo magis ingenio, quam alienis exhortationibus obtemperare.

Sed profecto qui regendis hominibus praesunt, nisi eorum peccata aut legibus, aut exemplis coerceant, hos ego apud summi Dei tribunal aliquando negligentiae suae rationem reddituros arbitror. Neque enim data est illis a Deo potestas, ut diem voluptaribus conterant, aut subditis errores indulgeant; sed ut populos eorum curae commissos bonis moribus instituant, et ad virtutis iter dirigant, in quo a plerisque parumpensi habetur.

Quinimmo si quis terreni principis decreta spreverit, aut quoque modo inobediens fuerit, statim ad carnificem rapitur. Si quis vero contra Omnipotentis Dei jussa, aut interdicto ludo aliena rapuerit, aut ingenuos liberos constupraverit, aut Deum et Sanctos ejus spurcissimis blasphemiis lacessiverit, aut aliud inexpiabile facinus admiserit; non modo non quaeritur ad paenam, sed ipsis quoque principibus arridentibus, quasi re bene gesta inflatus per limina potentiorum, et populi frequentiam impune versatur. Non debet igitur, qui se optimum Regem profitetur, pati nomen Divinae Majestatis conviciis lacerari: sed ut debitam rerum omnium Creatori reverentiam praestet, quicumque illum aut verbo, aut gestu aliquo nefario temerare nusus fuerit, talibus suppliciis afficiatur, ut caeteris exemplum esse possit. Nam si data est Regibus facultas, ut solo verbo flagitia prohibendo tantum subditis prodesse, et Deum honorare queant; qui hoc facere neglexerit; quo pretextu, quibusve rationibus suam excusabit incuriam? Ludus quoque talaris, et quicumque in se turpitudinem continet, prohibendus est, neque hoc a regentis officio alienum esse judices: ex eo namque ludo, cum nihil boni proveniat, odia, vulnera, caedes oriuntur, et plerumque bonorum omnium amissiones, quas non inopia solum, sed furta, latrocinia, corporis prostitutiones, et multa hujusceemodi flagitia consequuntur. Quod si remissio aliqua continuis laboribus interponenda est; lusus pilae a veteribus etiam non improbatus, calculi, sagittatio, discus, jaculatio, aliaque, quae nec illiberalem aviditatem praeseferunt, et aliquando usui esse possunt, iis concedantur. Quin etiam utile esse arbitror subditis ipsis persuadere, ut aliquod missilium, balistarumve genus quisque domi

habeat; ea dico praesertim, quae nec magno parabilia sunt, et militum telis tuisque tormentis resistere nequeunt, quo in genere sunt jacula, arcus, scorpionesque, quibus sagittae jaciuntur. Nam si majora possederint; verendum est, ne sic instructi sint aliquando, ut copias tuas contemnere possint. Illud enim perspicuum est, quibus artibus assueverunt populi, ad easdem proniores semper esse. Itaque si bellicosi nimis evaserint; metuendum erit, ne si quando necessitas incumbat, tua potentia cohiberi nequeant; praesertim magnae copiae tum propter nimios sumptus, tum propter suspectam multitudinis fidem assidue in urbibus ali non possint. Exercendi sunt igitur subditi festis, otiosisque diebus arcuum, scorpionumve sagittatione, quod etiam libentius facient, si praemia victoribus interdum a Rege proponentur, aut si eorum lusibus nonnunquam se quoque miscere, ac spectaculo interesse non gravabitur: hoc enim pacto et tela comparabunt, et huic exercitationi absque principis sumptu (quod ad conservandum imperium maxime conducit idoneos se praebebunt. Nec solum ea utilitas sequetur: verum etiam, dum hoc ludo erunt occupati vanis cogitationibus, levioribusque, aut seditiosis negotiis non inquietabuntur. Quare huic loco proverbium illud optime quadrare duxi: quando puerum mulier pepererit, eam non modo, quia masculus natus sit, sed etiam, quia femellam non ediderit debere laetari.

SECUNDA PARS.

De jure dicendo, et justitia servanda.

Quoniam de rebus, quae ad tuendum imperium spectant satis, ut arbitror, multa diximus, jam tempus postulare videtur ut de justitia servanda, qui (non) alter propositi nostri locus erat, quam brevius fieri poterit, disseramus. Est enim justitia omnis felicitatis humanae fundamentum, his, qui eam dilexerint, et inviolabiliter colendam esse censuerint. Primum igitur debet princeps, aut quicumque regendos populos susceperint, eos homines juri dicendo praeficere, qui et Deum timeant, et praesentem rerum statum diligant. Deinde qui ingenii praestantia, et dignoscendi juris scientia caeteris antecellant, quae ut in uno concurrant omnia, optabile est; verumtamen si nemo reperiatur, qui omnibus iis rebus praeditus sit; ut quisque optimus existimabitur, ita primus adhibeatur, eique mandetur, ut ipsum jus tam locupletibus, quam tenuioribus conservetur aequabile; nec pecunia, aut gratia varietur. Nam ubi hoc diligenter fiat; ibi Dei summi patrocinio tuta omnia esse, ac fore sperandum est. Quae autem violenta, aut iniqua sunt, ea diu permanere non possunt. Neque solum jus suum unicuique tribuendum est; sed curandum, ut judicia ipsa, quantum patietur aequitas, celerrimam in discernendis controversiis, terminandisque litibus habeant dissolutionem; ac si quando amplioris viri, ejusque, qui apud Regem, aut in Republica magna sit auctoritate, causa agetur; tunc praecipue danda erit opera, ut conservatam aequabilitatem omnes intelligant: hujusmodi enim casus, si fieri posset, praesentaria pecunia emendi essent, ut palam fieret, nihil principibus carius, atque acceptius esse justitia: cujus quidem tanta vis est, ut ne latrones quidem, ac piratae sine aequabili inter se praedae divisione (quae justitiae particula quaedam est) vivere nequeant: et si verum diligenter animo, rationeque lustraveris; sola justitia ad mutandum imperium per se satis valet. Reliqua simul omnia sine hac nihil ad eam rem virium habent.

His autem, qui juri dicendo praeficientur, certa merces a fisco, vel de publico constituta esse debebit, nec ullo modo concedendum erit, ut a litigatoribus utilitatis aliquid capiant. Nam licet in ferendis sententiis aequum statuant: tamen accepta pecunia corruptionis suspicione non carent. Qua quidem in re, sicut et in caeteris omnibus, circumspectissimi parentis tui sapientiam non laudare non possum;

qui eam ob causam controversiarum praemia, quas tricesimas vocabant, judicibus sustulit, et proprio aere solvere maluit, quam corruptorum judiciorum infamiam sustinere.

Sed ad conservandum justitiae munus, nihil aeque valere putandum est, quam si is, qui caeteros continere velit, seipsum contineat: non enim recte caeteros comprimet, qui ipse frenis indiget. Quoniam ergo principi dies a subditis dici non potest, ipsemet de se judicium statuat; quod nisi fecerit, non secus aliis coercendis frustra laborabit, quam si quis curvati ligni umbram erigere velit: ipsum vero lignum, ex quo umbra jacitur, movere negligat. Cum autem in seipsum severus extiterit, facile reliquis imperabit: praesertim, quia ea natura multitudinis est, ut ad principis mores sese conformet. Et profecto, si diligenter cum animo nostro reputare voluerimus, praeter bonas actiones, nihil in hac vita reperiemus, ex quo veram vòluptatem, fructumque percipiamus: nam cum benefacterum recordatio jucundissima sit; tum vero laudem, existimatonemque hac ipsa ratione consequemur: cumque ex corporeis vinculis liberati hinc discedemus; ad eas sedes, justitia duce, migrabimus, in quibus aevo fruamur sempiterno: his enim, qui justos se praebuerint, ea, quae diximus, praemia in utraque vita proposita esse nemo dubitaverit. Qui vero sese vitiis addixerint, et injustis facinoribus inquinaverint; praeterquamquod perpetuis conscientiae flagellis verberantur; etiam cum e vita excesserint, iis erit seclusum iter a concilio beatorum, in ea loca, ubi paenis crucientur aeternis. Et certe qui justitiam contempserit, tyranni nomen obtineat, necesse est.

Neque enim debet justus Rex aut uxores, aut liberos, aut alia bona civium concupiscere; atque adeo si concupiscenti non concedantur; sibi ipsi, qui aliena intemperanter appetiverit, magis irasci debet, quam sua fortiter, et obstinate tutare volentibus.

Suas igitur cupiditates princeps coerceat, libidinem domet, motus animi cogat rationi parere; a quibus si se vinci permiserit; nihil erit, de quo victor evadat. Si vero immoderatos appetitus suos prostraverit, facile reliquis superiorem se praebebit. Quando autem in rebus subditorum aliquid conspexerit, quod ejus animum moveat (nonnulla enim esse possunt), aut non petat; aut si petierit, longe majus aliquod munus contra paret; vel pretium tantum eroget, ut non lucri aviditate, sed aut delectatione, aut necessitate ad id flagitandum inductus videatur.

Maxime vero protegendi sunt tenuiores viduaeque, et pupilli, ne ob inopiam, ac solitudinem suam patrocinio destituti a potentioribus (quod fere accidere solet) opprimantur, atque vexentur: neve minores (ut ajunt) pisces a majoribus devorentur. Nobiles enim, ac locupletes rebus suis propria ope facillime consulunt.

Omnibus in locis, ubi praecipua viget humanitas, ea consuetudo est, quam tibi quoque probari cupio; ut praestitutis nonnullis diebus aliquis in carcere vinctos invisat, eorumque causam principibus renuntiet: ut si qui ob aes alienum, et inopiam nexi fuerint, eorum saluti legitima via consulatur; ut vinculis exempti ad quaestus suos abeant, et sese a creditoribus redimant. Si qui vero sint capitalibus paenis obnoxii, aliquando tandem inde ad supplicium promantur: nam mors celeriter irrogata beneficii loco persaepe haberi solet.

Instituendi sunt etiam, qui egenorum, calamitosorumque patrocinium suscipiant, et eorum curam agant: iique quotiens ad te accesserint, benigne audiendi, et omni favore prosequendi, ac celeriter expediendi erunt. Id enim cum Deo acceptissimum sit; tum vero ad alliciendam multitudinis benevolentiam plurimum prodest; nec tibi dubium esse debet injuria multos in civitatibus affici, quia vel inopia, atque imbecillitate, vel inscitia causam suam tutari non potuerunt.

Quemadmodum autem juris dicendi tenor uniformis, ac simplex esse debet, nec personarum, sed causarum varietatem internoscere; sic in animadversionibus, ca-

stigationibusque constituendis sequendum non est jus extremum, ut quicumque contra leges aliquid admiserit, e vestigio puniatur. In hoc enim Reges maxime a legibus differre oportet; quod illas rem surdam, ac inexorabilem esse, nihilque laxamenti, nec veniae habere convenit. Regiae vero humanitatis officium est, temporum, maleficii, aetatis discrimen habere periculosumque existimare, in tot humanis erroribus sola innocentia vivere. Nam cum Omnipotens, et Misericors Deus nobis ignoscat, nec statim supplicia peccantibus irroget; nos quoque vicissim lapsorum misereri oportet, eorumque maxime, qui tunc primum in erores inciderint, sive aeris, sive capitis paena mulctandi videantur. Ad clementiam quippe proniores, quam ad crudelitatem esse debemus. Neque id dicendum est, non esse crudelitatis nomine appellandum quod a legibus concedatur. Nam summum jus, ut dicitur, summa injuria; et justitiae rigor, nisi benignitate clementiae temperatus fuerit, ad immanitatem quamdam vergit, unde non solum Demea ille Terentianus ait, reipsa reperisse se, facilitate nihil esse homini melius, neque clementia: sed etiam Scripturae doctrina, cujus vexillum sequimur. *Noli*, inquit, *esse multum justus.* Qua quidem in re benignissimo conjugi tuo gratulor, qui in reos perhumanum, ac clementem ipsum esse constanti fama celebratum est. Nec hisce de rebus ideo disserui, quod aut illum, aut te ipsam talibus praeceptis indigere putarem; sed quod ad susceptum opus, quod sub tuo nomine caeteris etiam fortasse proderit, hoc quoque pertinere videbatur.

Id autem, humanissima Elianora, maxime considerandum erit, ut antequam edictum a principe promulgetur, etiam atque etiam diligenti meditatione, consilioque discutiatur. Sed cum per praeconem recitatum fuerit, videndum erit, ut ei obtemperetur. Nam qui legem a se conditam negligi patitur, nihil aliud facere videtur, quam publice sui contemptum edicere.

Maximam vero laudem, et nominis immortalitatem ea res principi affert, si curam adhibuerit, ut per omnes imperii sui fines latrocinia, furtaque tollantur, et tam noctu, quam interdiu tutum omnibus iter pateat, possitque unusquisque onustis auro manibus, ut ajunt, palam per deserta etiam loca deambulare. Et certe, qui hoc non fecerit, reprehensione dignus existimabitur; quia nulla est tam spatiosa regionis, provinciaeve latitudo, nulla tanta vastitas, ut, si diligentia adhibeatur, caveri non possit. Testimonio tibi iterum esse velim excellentissimi parentis tui providentiam, qua factum est, ut per universum ejus regnum, cum apertis pecuniarum sarcinis in viis publicis cubare non reformident: nec aut verbo, aut facto cuipiam afferatur injuria. Nam si quando accidebat, ut spoliatum se quisque quereretur, maximis suppliciis caeterorum securitati, indemnitatique consulebatur; neque sumptibus, aut labori parcebatur, quominus sceleris auctores ad paenam investigarentur. Quin etiam non multi dies praeterierunt, ex quo quidam propter pastoriam vestem comiti surreptam in crucem sublatus fuit. Non enim rei vilitas attendenda erat; sed itinerum benignitas exemplo procuranda; nec certe in hujusmodi casibus ultra modum progredi severitas est. Nam quid inter bellum, et pacem intererit; si per tranquillum, et pacatum agrum quovis tempore, nec iter quam tutum praebeatur? Ut taceam, quod praeter subditorum utilitatem, cui hac ratione consulueris, magnam hinc tibi benevolentiam adjunges, et a peregrinis, quibus per loca ditionis tuae transire contigerit, nomen tuum ubique gentium extolletur in astra laudibus.

Ad jurisdictionem ipsam hoc quoque pertinere judicandum est, ut a principe ipso subditi aliquando publice audiantur: quod et ab avo tuo Alphonso Regum omnium aetatis nostrae tam justitia, quam caeteris rebus gestis clarissimo, et deinceps ab inclyto parente tuo, cujus singulas actiones, quasi regendi formulas quasdam arbitrari debemus, enixe, atque sollicite servatum esse video. Sic enim multis contumeliis nobilium adversus humiles; potentiorum in tenuiores; aulicorum

in reliquos cives occurritur; qui opibus, et gratia sua freti, nisi oppressorum querelis ad principis aures patere aditum intellexerint; plebejos, et infimos quosque nunc rapiendo, nunc verberando, nunc debitam mercedem abnegando injuriis onerare non desinunt. Ad reprimendam igitur eorum audaciam, et ad caetera subditorum commoda prospicienda, si propter arduas, multiplicesque occupationes id saepius agi non poterit; saltem unum in mense destinatum audiendis uniuscujusque postulatis diem esse omnes intelligant.

Sed cum omnium commodis serviendum sit, peregrinorum in primis habenda est ratio, qui exigendae pecuniae causa in tuas urbes advenerint. Neque id tantum Divini honoris, atque justitiae, sed et populorum tuorum utilitatis gratia faciendum erit: ut ipsi quoque in alienis urbibus idem consequantur. Nam cum fama percrebuerit a te praeclare cum externis agi; idem juris in tuos ubique servabitur. Nec satis mirari possum, hoc tempore nonnullorum hominum inscitiam, qui dum civium suorum protegere facultates prohibendis, impediendisque exactionibus conantur; id agunt, ut sui omnes apud externos populos claudi sibi judicia, et fidem suam contemni, ac pro nihilo haberi sentiant. Itaque quod ad utilitatem subditorum factum esse videbatur, in detrimentum vertitur; et dum paucorum opibus consulitur, in omnes odium perniciesque contrahitur. Unde et hominum saepenumero captivitates, mercium, et aliorum bonorum interceptiones; mutuae inimicitiae, semina denique bellorum nasci solent. Quare ut aliquando huic parti finem imponam, non minus peregrinis adversus cives, quam civibus inter se jus servetur aequabile, atque eo celerius, diligentiusque ipsorum controversiae decidantur, quo in aliena patria, quam domi suae, lites persequi incommodius est.

III. PARS. *De re familiari, et vectigalibus administrandis.*

Quemadmodum tuendi imperii negotia gubernanda, Illustrissima Elianora; et quae in jure dicendo servanda essent, satis ut opinor, explicatum est; sequitur, ut quae ad rem familiarem, vectigaliaque, et proventuum, atque impensarum administrationem pertinere videantur, ea quam brevissime persequar. Qua quidem in re scio multos esse, qui sibi primas partes deferri oportere arbitrantur; cum tamen a summo fastigio mea sententia longissime absint. Sed his nunc omissis, nos institutum nostrum agamus. Primum igitur reddituum omnium, qui certi, ac legitimi sunt, tam ex terra nascentium, quam caeterorum exactissima tenenda est ratio; eamque, ne nos fallat, ad calculum saepius revocari oportet. Deinde pro eorum summa facienda est accurata distributio, ut ad custodiendas arces, militesque alendos, et caetera, quae pro conservando imperio necessaria esse docuimus, pars una convertatur. Altera in pascenda, vestiendaque familia, et in uxoris, liberorumque sumptibus, aliisque hujusmodi, quae ad vitae cultum, dignitatemque pertinent, consumatur. Tertia incertis, et in dies occurentibus impensis reservetur, quae neque vitari possunt, et majorem interdum, quam quibus ordo, modusque praefinitus est, partem intercipiunt. Atque ea omnia, quae proposuimus, ita moderanda sunt, ut ad subitos, et impraemeditatos casus aliquid etiam pecuniae (quod bene regenti faciendum esse supra ostendimus) reponere, ac recondere valeas. In quo etiam illud te meminisse velim, proventuum quidem, ac vectigalium rationem non incertam, facile haberi posse: sumptuum vero, et principi praesertim quam difficillime. Quare ob causas paulo ante explicatas, hoc negotium sic administrari oportebit, ut longe majores sint redditus quam impensae; quod nisi fiat, cum detrimento afficiat: tum vero dedecus, et infamiam quamdam insipientis affert. Cum dicitur in tantis opibus facultatumque copiis hominem adeo rationis expertem esse, ut neque vires suas metiri sciat, et, ut ita loquar, mendicare cogatur: nec assentatoribus patefaciendae sunt aures, qui eum tum magnanimum, tum multo majore imperio dignum esse praedicent. Nam qui in mediocri fortuna parum se prudentem ostenderit; multo minus sperandum est

eum moderatiorem in amplissima futurum.

Habendi sunt praeterea, qui ad domesticos usus, necessariasque apparationes sufficiant, quorum ed dignitas, et conditio tum ad facultates, tum ad regni dignitatem erit referenda. Atque ego sane pauciores potiùs sumendos esse suaserim, quam ita multos, ut eorum commodi prospicere nequeas. Quis enim praestabilius esse ambigat, pauciores habere qui bene; quam plures, qui male secum agi praedicent? Pretiosissimus omnino, elegantissimumque supellectilis genus est praestantes, et ad res agendas accommodatos habere domesticos. Nec temere a senioribus usurpatum est, quod jam in proverbii consuetudinem venit, unum hominem interdum mille aliis aequari, et comparari posse. Idque saepissime vidimus ad procurandam fortunae, ac dignitatis accessionem nonnullis principibus, singulos tantum familiares, et summa prudentia, et egregia fide praeditos satis fuisse. quare fortunatum illum Regem esse, et Deo carissimum existimare licet, cui tanta ingenii vis data est, ut, cui rei suorum quisque aptissimus sit, dijudicare possit. Ad quam sententiam ingeniosi poetae carmen non male accommodaveris:

Principis est virtus maxima nosse suos.

Nam nisi acre in discernendo judicium adsit, iis plerumque administrationibus nonnulli praeficiuntur, a quibus eorum mores, et natura prorsus abhorret, et ab iis summoventur alii, ad quas mira quadam dexteritate propensi ferebantur: ex quo fit, ut neutri de Rege benemereri valeant. Idque maxime in rei familiaris distributione contingit. Unde enim alter modico sumptu magnum regenti honorem conciliaverit: alter cum majore etiam copia ignominiam, ac dedecus saepenumero comparabit. Diligenter igitur etiam, atque etiam considerandum erit, quinam ad principis usus adhibeantur: in quibus eligendis id potissimum spectari debebit, an res suas bene gesserint: nam qui sua male administraverit, hunc in alienis prudentiorem fore desperandum est.

Sed multi profecto in hac facultatum dispensatione vehementer errant, et extremum aliud alii complectuntur: nonnullos enim reperies, qui adeo rem familiarem claudant, ut non dicam ad res justas, sed ne ad necessarias quidem aperiant; et struendis, accumulandisque pecuniis, noctes, diesque totas se dedant, reliqua omnia negligentes: quo quid homini miserius accidere possit, non intelligo; nec aliud de iis suspicandum puto, quam Divina ira esse hac paena mulctatos, ut bonis suis frui nesciant; sed iis sordibus immersi vitam (si vita est potius nominanda, quam viventium sepultura) transigant: qui ut nummos possideant, quos quasi Deos suos venerantur, et colunt, sese Diabolo, et Angelis ejus, in servitutem mancipantur.

Alii contra ita largi sunt, ut redditus suos vix dum collectos quam celerrime profundant, atque abjiciant. Quo fit, ut cum bona sua profligaverint, multa contra leges, honestatemque aggrediantur; ut sub aliquo praetextu, alienis manus inferre possint. Quae quidem si indigentibus, aut iis saltem, quos de se benemeritos sentiunt, erogarent, aliquo modo ferendum videretur. Nunc, quasi amarissima sarcina exonerare se cupiant, praecipiti via, variisque vitiorum diverticulis statim a se divitias omnes abigere festinant: neque intelligunt in eos aliquando se temporum casus incidere, in quibus non solum honoris, dignitatisque, sed ipsius etiam imperii jacturam faciant, a qua si se redimere nequeunt, nulli rei, nisi effusioni stultissimae imputandum est. Qui vero mediocritatem in hisce rebus tenere possunt; ii sunt, qui populos optime regunt, et summis efferendi sunt laudibus. Nam sicut prodigos esse non convenit, ita fugienda est avaritiae suspicio: et omnia, ut ante diximus, agenda pro viribus, ut ad usus necessarios suppetant facultates, et mendicandi periculum devitetur. Nec omnia, quae aut in mentem veniunt, aut importuna libido efflagitat, coemenda sunt; sed ea tantum, quae commoda, et utilia judicamus, habita semper rerum, qua supra memoravimus, ratione. Illud enim animo frequenter repetendum est, quod jam proverbii locum obtinet: Qui non necessaria

emere studet, hunc saepe cogi, quae necessaria sunt, vendere.

Sed cum diligentes, et moderati sumptus multas commoditates in se contineant; tum vero illud in primis afferunt, ut tua tibi satis sint, nec alienam opem implorare, aut per vim copias subditorum auferre, quae utraque detestabilia sunt, ac perniciosa, cogaris. Multos autem videmus, qui nullo modo scelus arbitrentur, aliena mutuari, nec ea restituere, aut si restituant, vel sero id agant, vel parte retenta. Sed profecto alienas pecunias accipere, et eas numquam reddere, quid aliud existimari debet, quam tutum quoddam rapinae, ac furti genus? Ad extremum autem subsidium eo tempore dumtaxat confugiendum est; quo repentina fortunae vis aliqua, tantam summam postulat, quantam ex tuo, quia forte nondum exacta sint vectigalia, parare nequas; ad quos tamen casus aliquid pecuniae sepositum esse oportere supra ostendimus. Tunc etiam petendum fortasse concesserim, cum vel fines imperii emptione dilatandi, vel praedii, aut domus comparandae, oblata fuerit opportunitas; ut petendi justa, et aperta causa subesse videatur. Cum vero profundendi temeritas in eam te negligentiam adduxerit, ut alienas opes rogare oporteat, facillime omnibus patefacies, posteaquam tuas facultates attriveris, velle etiam reliquorum insontium bona perditum ire. Quid enim profuerit temperanter, moderateque vixisse, et rei familiaris habuisse rationem; si ea, quae parcendo corraserint, alienae stultitiae vivendo consumant? Aut quid animi tandem credis eis futuram, qui locupletioribus mutuum dando, hoc amittere sese intelligant; quod saepissime genium suum defraudantes ex tenuissimis facultatibus superlucrari studuerint? Haec igitur omnia vitia sustulerit, qui in redditibus distribuendis mediocritatem servabit, modestumque sese ad omnes impensas praebebit. Nec parum etiam in ea re civibus exemplo proderit, qui cum iis moribus institutum esse principem intelligent; ipsi quoque rebus suis consulent; et se locupletare studebunt; nec metuent divitias ostentare, quas ibi occulere, et dissimulare consueverunt, ubi eas a principe rogatum ire suspicantur. Quicquid ergo deinceps sibi comparabunt, principi suo acceptum referant.

Caeterum, ut ii maxima reprehensione digni sunt, qui sub nomine mutui aliena rapiunt; ita etiam vehementer improbandi qui cum egere caeperint, non ea quidem petendi via grassantur; sed in fisci latebras sese immergunt; et inde obsoleta jam, et antiquata jura, tabulasque curiose indagatas, more egentissimi faeneratoris eruunt: et si quid nacti fuerint, unde aviditati suae fomenta suppeditent, pertinaciter id apprehendunt; et ut locupletissimos quisque videtur, ita plurima, et persaepe levissima crimina ei objiciuntur; operae pretium est tunc videre; ab aliis, qui ante rei Divinae tempus haesitaverint: ab aliis qui in amicorum aurem insusurraverunt; aut ab hujusmodi, ridiculas calumnias grandes pecuniarum summas efflagitari, quae si aliter solvendo non sint, ad supellectilis, et praediorum venditiones compelluntur. Eas deinde pecunias inconsulto princeps dissipabit, ac profundet, nihil existimans quanto cum labore, miseriisque illorum partae fuerint: et quotidie modo in hunc, modo in illum novas struet insidias: prius namque unde extorqueat, finem invenit, quam suas cupiditates refraenare possit. Quam diuturnum autem futurum sit hoc imperium tam avidum, atque violentum, quis est, qui non videat? Nam brevi optimus quisque aut in alias regiones migrabit; aut qua ratione mutare Regem, et eo metu liberare se queat, rationem inibit. Quo circa non temere dicitur; ubi aequum vigeat imperium, ibi florere urbes, et civium opes crescere. Contra ubi vi agatur, ibi omnia in deterius ruere: ac celeriter evanescere. Nam si malum vicinum ferre nolumus; quomodo tandem injustum principem aequo animo feremus, qui non solum bona nobis eripere; sed etiam in carcerem nos retrudere facillime potest? Nemini ergo mirum esse debet, si tyrannorum odio patriam fugentes aliquos in abstrusas, reconditissimasque provincias sese abdere

interdum videmus; ad boni autem Regis tranquillam, pacatamque gubernationem permultos saepe confluere. Et profecto cum mecum animo contemplor, nulla clades, nullum infortuni, aut exitii genus homini miserabilius accidit, quam ut sapiens stulti, et justus iniqui regatur imperio; ex quibus sane, inclita Eleonora, colligere potes, quam fructuosum principibus sit vectigal ita se regere, ut subditos spoliare non cogantur. Suaserim multo magis hoc loco, posteaquam in hujusce rei mentionem incidimus; fiscales calumnias gravi calumniantium paena esse reprimendas; et Domitiani Caesaris vocem memoria tenendam: princeps, qui delatores non castigat, irritat.

Cum autem Regum fere omnium proventus ex portoriis, decumis, salinis, mercaturae, et annonnae publicis habeantur; eos, multo conducibilius est, redemptoribus locare, quam suo nomine exigere, et qui aliter egerit, non est bonus administrator existimandus, cum publicani majore sedulitate, vigilantiaque negotium suum agant, quam alienum. Quippe qui modo praefinita studio suo mensura, vel annua salaria sequantur, non multum laboris adhibere consueverunt. Quo fit, ut non tantum exigua tibi redeant vectigalia, sed ipsa quoque negligentia spatio temporis paulatim diminuantur Nec moleste ferendum est, si mancipites nonnumquam eo quaestu patrimonium augeant. In eo namque lucrantur, in quo fiscus jacturam non facit, et quo majorem ex iis redempturis fructum consequuntur, eo plures locationis tempore licitatores adsunt. Unde et proventus ipsi augentur. Multa praeterea publicanis facere licet, quae principi turpia sunt. Omnino autem, qui vectigalia conducunt, eos adjuvare, et favore prosequi decet, ut locupletiores fiant, modo consuetudinis, et honestatis ratio habeatur.

Omnis autem quaestus principis dignitati indecorus, et sordidus videri debet: quippe qui negotiatoribus imperare, non ipse negotiari, nec lucrum ullum, nisi ex diligenti suorum proventuum, et legitimorum administratione sibi instituere debet. Subditis vero quaestuosae reliquendae sunt officinae, et ad eas exercendas adhortandi, atque adjuvandi: iis enim artibus locupletari eis concessum est. Si vero princeps quoque eas profiteatur, aut deferenda est illis mercatura: at nihil omnino utilitatis inde sperandum, cum neque emendi, neque vendendi commodis principi pares esse possint: atque etiam si possint, expectare tamen oportebit, dum illius merces divenditae fuerint. Negotiatio autem (quod te non latere arbitror) nec nugas, nec moram ullam patitur. Quamobrem si quaestum princeps sequitur, multo magis ille quidem opes suas, quam cives ipsi, amplificat. Videndum est tamen, nec idem accidat, quod domum aedificantibus nonnullis, qui dum lapides fundamentis parcius suppeditando utilitati suae consulere se credunt; id agunt, ut quicquid supra construxerunt, corruat. Subditorum quippe facultates potentiae regiae fundamentum existimari oporteret. Optimates ergo, mercatores, opifices, agricolae, suo quisque munere fungantur. Neque enim cuiquam, qui agat, deesse potest. Rex ipse quoque in sua arte versetur. Nam sicut indignum est a civibus officia regentis invadi; ita civium negotia occupari a Rege non decet.

Postquam autem et redditibus, et sumptibus, ut supra diximus, tum modus, tum ordo praefinitus erit: quanto plures haberi poterunt ad eam rem idonei praeficiendi, qui ut ea omnia diligenter observentur, attendant. De quo quidem paucis agendum esse duxi, cum istic a vobis plane intelligi putem; quae ad id munus optime praestandum concurrere oporteat.

Ad alendam vero familiam etsi omni commeatuum genere cellas tuas, et horrea semper abundare, non dubitarem, tamen quid hac etiam de re sentirem, te breviter commonere volui. Scio namque multos esse; qui in diem, ut dicitur, quam totius anni praeparatum habere victum, longe melius opinentur, et praedicent; quia scilicet minus stipendia sentiuntur, cum de pleno semper hauritur; qui potius conservandi molestiam, distribuendique laborem mihi fugere videntur, quam veritatem non dignoscere. Nam quis

non intelligat multo commodius, et utilius esse oleo, caseo, ligno, foeno, frugibus ad hominum, equorumque usum necessariis instructos esse, ut suis quaeque temporibus aut ex reddito, si habeas, aut pecunia, si non habeas, comparare, atque recondere, quam aut iis rebus saepenumero vi adversae tempestatis indigere, aut urgente penuria cariora omnia mercari? Quod si parsimoniae minus hoc modo consuli obiiciant; ego vilitatem rerum cum affluentia facile compensaverim, honorificentiusque, et melius esse contenderim: eodem etiam sumptu large, et copiose, quam parce, contenteque familiam pascere. Nam ut praeteream, quod ab institutoribus, qui lucrari quaerunt, multa coemenda sunt; hospites aliquando his temporibus improvisi adveniunt, quibus, quae necessaria duxeris, ad eos accipiendos, haberi nullo modo queunt. Unde praeter incommodum saepe etiam imprudentiae, aut tenacitatis infamia nascitur, quem postea tollere, abolereque difficillimum est. Aut omnia igitur, aut maxima quaeque saltem temporibus seposita, et parata esse, eaque bene custodiri, dispensarique convenit.

Quando autem omnia bene provisa, et summa cum ratione tibi constituta esse videbuntur; non tamen remisso penitus, ac negligenti animo esse debebis; sed aliquando videndum erit, an impositus ordo servetur, eorumque, quos sumptibus praeposueris, fides, et cura exploranda erit; quod cum eorum dignitati non adversetur; tum vero permagni interest, talia ne omittantur, an interdum diligenter a te recenseantur; et, mihi crede, ubi observari haec a te cognoverint, attentiores ipsi quoque, et ad subducendam rationem curiosiores efficientur. Neque tibi aliter sperandum est, quam pecuniae regiae vel publicae dispensatores, qui se integros ad id munus, incorruptosque praebeant, albo corvo rariores reperiri: cujus quidem perfidiae originem, et quasi rivulos quosdam ab illius, Judae fontibus manasse credo, qui fraudandis Christi loculis ad avarissimae proditionis scelus conscientiae suae iter aperuit. Id ergo cum minime ferendum sit, singulis annis, si non saepius, saltem semel omnes tui emptoris, creditores peaecouis publici voci citari probaverim, etiamsi nemini quicquam eum debere constet, ut et ipse fidelius rem agat, cum in se conjici, oculos advertat: et populares non sine tui commendatione intelligant, praecipuae tibi curae esse, ne cui eorum fraus, aut injurìa fiat, qui tuorum dispensatorum fidei sua bona credenda esse duxerint.

Unum illud huic parti adjiciam, tametsi cum hic nobiscum esses, et istic postea a te factitatum fuisse, et saepissime fieri cognoverim; ut cum eos, qui et virtute praestantes, et inserviendo benemeriti sunt beneficus sit princeps, ac liberalis: tum vero indigentibus, et Christi pauperibus de re familiari impertiat. Nam cum omne bonum ab illo nobis datum esse firmiter credamus; grati erga ipsius Majestatem animi testimonia edere debemus. Quae laudabiliora etiam videbuntur, si nonnunquam in propatulo elemosynae fient: non quod sinistrae ignotum esse non debeat, quod dextera fecerit, sed quia, ut saepe jam diximus, principis exemplo multitudinem bene institui oporteat. Nec minus languentes, et infirmos, quam egenos, commendatos esse conveniet: ii sunt enim, quibus ad Caelum velocissimus pater ascensus; et pro singulis, quae in eos conferuntur, centuplum promittitur; ut omittam longe majorem ex iis laudem, et gloriam principi fore, quam si histrionum; ridiculorumque hominum praedicationes largitione consectetur.

IV. PARS. *De subditorum, civitatisque commodis procurandis.*

Restat ut de subditorum vita pro cujusque dignitate constituenda, deque eorum commodis procurandis (quae reliqua pars erat divisionis nostrae) disseramus. Decet enim tamquam filios parentibus, ita ei populos Regibus esse curae. Sed omnium, quae ad hanc rem pertinent, primum, et optimum existimari debet, ut pacato regantur imperio, pacique, quoad ejus fieri possit, consulatur, nec nisi summa necessitas cogat, bella ulla suscipian-

tur. Quanta enim detrimenta, quantas calamitates, quantum agri desolationem, quanta saepe amittendi totius Regni pericula bellum afferat; nemo fere credit; nisi qui expertus fuerit. Quare de bello verba quidem fieri aliquando concesserim; sed tamen attente cavendum est, ne ad id necessario suscipiendum causa ulla praebeatur. Nam saepe quasi miraculi loco et antiquis temporibus, et aetate nostra cognitum est, qui primus discordiarum causas attulerit, eum non modo in acie superari, verum etiam gravioribus jacturis, acerbioribusque cladibus affligi; quod quidem pro evidentissimo argumento haberi potest, hoc injustitiae genus Divinae Majestati nullo modo placere.

Huic pacis beneficio proximum est juventutem diligenter perscrutari, et quorum ingenia, corporaque rei militari aptiora videantur: eos aut stipendiis propriis adjuvare, aut alienis ducibus, sub quorum disciplina erudiri possint, commendare: ne domi vitam segnes transigant: neque enim sperandum est gubernandis praediis, aut culturae agrorum ejus generis homines deditos fore. Qui vero ad negotia gerenda idonei judicabuntur, hos quoque vel a principe ipso exerceri conveniet; vel apud Regem quempiam, aut Rempublicam collocari: ubi Magistratibus gerendis spectandam virtutem suam praebeant: hac enim ratione nec otio torpescent, et facile in claros viros evadent: cum honoribus, et ali ingenia, et augeri soleant. Magistratus vero ipsos tam tuos, quam publicos, etsi quo pluribus distribueris, eo major aequitas videri possit: tamen cum eos praesertim, qui majoris sunt ponderis, prudenter a quibusdam fideliterque, et ad tuam, subditorumque utilitatem, et honorem optime administrari cognoveris; eos ergo vel nunquam, vel nonnisi sero mutandos esse censuerim: quoniam si aliter factum fuerit evenit plerumque, ut ante ab honoribus discedant, quam ad officii curam pertinentia negotia callere caeperint; efficiturque, ut cum imperitis semper imperitiores succedant: et res tuae, et cum alii cives, tum vero infimi, qui nullo modo negligendi sunt; hac ignoratione plectantur.

Si qui vero in mercaturae quaestu elaborare, et excellere studebunt; non modo ad id eos hortari, et favore prosequi; sed etiam, si fieri poterit, eis pecuniae opem afferre decebit. Ad sustentandas quippe civitates fructuosa est negotiatio; et ad suppeditandam rerum, quibus egeas, copiam accomodata. Ideoque pluribus verbis de ea disputandum esse censui. Nam cum natura sterilia persaepe loca videamus ex mercatorum industria omnibus rebus affluere; multo magis, nisi cives tuos ad id exercitationis genus institui, ac erudiri curaveris; aliunde institores ad oppida tua concurrent; perceptamque utilitatem non aliter in patriam suam auferent; quam sylvestres columbae solent, quae si quando ad peristeronem alliciuntur, ubi appositum cibum depastae sunt, ad pristinas redeunt. Laborandum est igitur, ut apud tuos is fructus maneat; etiamsi opus fuerit, quod lucri dulcedinem gustaverint, eos tua ope foveri, atque sustentari. Quod a liberalissimo parente tuo hisce annis egregie factum est; qui complures onerarias, actuariasque naves magnis sumptibus ad eum dumtaxat usum aedificavit, ut negotiari volentibus deserviant; nec aliud ex illis faenus comparatur, quam ut Cives navigando rem sibi vel quaerere vel augere possint. Nec ipsas modo naves omnibus armamentis instructas commodat; verum etiam alumen, triticum, caeterasque in suo Regno nascentes merces eorum fidei credit.

Quo effectum est, cum prioribus seculis nulli praeter transmarinos in regionibus nostris conspicerentur mercatores; jam nunc indigenae multi emptionibus, venditionibusque dediti; plurimaque ad eam rem aptissima navigia inveniantur, et plura in dies fabricentur: adeo ut in ultimis Orientis, Occidentisque finibus nostrates homines assidue negotientur. Speroque brevi, quantum huic Regno profuerit ea res ad nihil aliud nisi, ad subditorum utilitatem ab ipso parente tuo excogitata; facile omnibus notum fore. Itidemque ab eo pro introducenda lanificii arte factum est. Nam cum magnam auri vim ob pannorum ino-

piam ex urbibus exportari cerneret; nonnullos ad id artificii genus delegit; quibus ut inchoandi facultatem haberent, interdum uno tempore centena millia aureorum absque ullo faenore mutuavit. Nec unqnam desinit subditos ipsos proprio etiam sumptu pro cujusque ingenio in variis artibus; magistratuum praeterea, vel rei familiaris administrationibus exercere: quibus in rebus nihil aliud ei propositum videtur, quam ut a populis otium avertat; et patrimonia singulorum adaugeat. In quam narrationem ideo digressus sum, ut quanta locupletandorum civium cura principibus suscipienda sit, domestico exemplo cognosceres. Neque enim Rex inops esse potest, cujus imperio ditissimi homines subjiciuntur. Nec tamen negaverim non posse hoc idem ab omnibus et ubique praestari; sed ubi et facultatum copia, et locorum commoditas suppetit; ibi subditos a principibus suis et consilio, et re excitandos, adjuvandosque esse assero.

Ut autem propositum persequar; cum omnium civium pro varietate naturae sit suscipienda cura, ne rusticos quidem negligendos esse censuerim: sed providendum, ut boves ad arandum habeant, ne agri cultura deseratur; utque alio pecore pro loci situ, et ingenio abundent, in quibus nihil sane detrimenti patieris; quoniam quicquid acceperint, ex pecuniae creditae fructu facile reddere poterunt. Nullo autem modo adversus id genus hominum exigendi acerbitate utendum est; sed si quando temporum inaequalitates, et aeris injuriae ad solvendum impotentes effecerint; aequo animo exactionem differri conveniet. Nulla est enim mora, quam debitori praesertim non celerrime properasse videatur. Cumque ea dilatione quasi beneficio immortali ipsorum studia, fidemque tibi arctissime devinxeris; nihil tamen de tuo amittes. Quod si secus facere volueris, aut boves ipsos vendere, aut agrorum culturam omittere (quod non ipsis modo, vero etiam tuis proventibus perniciosissimum est), aut supellectilem, et alia usus necessaria oppignorare coguntur; quae res maxima illos calamitate afficit; cum tibi parum emolumenti accelerata conferat exactio.

Inter alia ad hoc, de quo agimus pertinentia officia hoc praecipuum existimare princeps debebit; ut civium discordias sopire; orientes inter eos lites componere; et in ipso limine contentionibus obstare studeat: quod eo facilius accedente praesertim regentis auctoritate tum monendo, tum suadendo, tum corripiendo impetrabitur, quo minus jurgia processerint. Nam ut ait Ovidius:

Principiis obsta; sero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

Hoc qui facere neglexerit; quique nihil aliud curandum sibi existimaverit; nisi ut argento populos emungat, is tyrannum potius, quam principem, aut justum Regem agere se confiteatur necesse est.

Sed cum subditos Regi non aliter, quam patri filios diligendos supra posuerimus, non in postremis illud habendum erit, ut si qua eis calamitas acciderit, internuntii domum ab ipso mittantur, qui eorum dolorem consolando mitigare, ac lavare studeant. Idemque faciendum erit, si quis adversa valetudine laboraverit, qui si inops fuerit ad morbi curationem, et ad recuperandam salutem opem afferri, sustentarique conveniet. Nam quando mendicare erubescentibus tribuitur elemosyna, duplo major caeteris aestimanda est.

Similique modo ad copulanda matrimonia intercedere decebit; ea quippe in re vel tua, vel inclyti conjugis tui magnopere prodesse potest auctoritas. Nam regentum verba, et ob eam causam sperata familiaritas pro dotis accessione a multis habentur: ac si quando extrema parentum inopia esse videbitur, in filiarum collocatione praeter verborum auxilium aliqua etiam pecuniae summula eos adjuvare oportebit: hoc enim liberalitatis genus hominibus, et ipsi Deo beneficiorum omnium acceptissimum, ac aeterna remuneratione dignissimum judicatur.

In procuranda vero subditorum utilitate illud vel in primis cavendum est, ne adulterini nummi a quoquam feriantur: hoc enim ad unicum Regis patrocinium, fidemque pertinere arbitrantur omnes. Et certe nescio, an ulla res alia magis providenda sit: cum suarum facultatum proventus,

suarumque artium, et laborum mercedem in pecuniae fundamenta quisque locatam esse putet: sed ita corrupti sunt aetate nostra mores, ut maxima etiam diligentia adhibita, maximisque paenis, animadversionibusque propositis, vix reprimi, coercerique possint: qui nummos tondent, circumciduntque; aut subdola specie contegunt; aut alia quavis fraude corrumpunt; ut in tanta facinorosorum hominum copia, facile intelligi queat, eos, impunitate sperata, novas quasdam, et inopinatas depravandae pecuniae rationes excogitaturos. Nam cum circumspectissimus parens tuus omni studio curaque id genus hominum prosequatur: nec tamen adhuc ex Regno tuo tollere, ac penitus eradicare potuerit, quid in his locis futurum arbitramur, ubi nulla adversus eos severitas distringatur?

Neque hoc de aureis, argenteisque nummis tantum admoneri quisquam putet. Nam moneta aerea, quo vilior est, est eo facilius adulteratur. Ideoque eo modo, eaque prudentia excudenda est, ut in ea re nihil auctori lucri fiat: non enim ad principis quaestum, sed ad emendi, vendendique commoditatem, et multitudinis utilitatem id nummorum genus percutitur. Idcirco tantum aeris in singulis esse debet, ut labor omnis cudendi pro nihilo habeatur; ne quis e numero scelestorum ad eos simulandos operam sumat: cum et frustra tempus amitti cognoscet, et nullum inde fructum se consecuturum sperare poterit. Si quis autem princeps signando aere lucrari voluerit: magno detrimento populares afficiet, et cum his conferri posse videbitur, qui, ut quotidie aliquid acquirant, de hordeo equis suis demunt; nec intelligunt ipsorum periculo eos macescere.

Cum autem non una, eademque ubique consuetudo, aut locorum, et agri natura sit, sed variis in regionibus victum alii aliis artibus, aliaque industria sibi comparent; videndum erit unicuique regenti, ut suis hae suppetant facultates, quas patriae ipsius situs, et opportunitas, non hominum cupiditas postulat. Omnium tamen primum, et maximum est; idque omnino meminisse debemus ut si agri ingenium ferat; detur opera, ut quam largissima colligatur frugum, et omnis annonae copia. Nam quibus civitatibus ea suppetit, tanta saltem, quanta incolis necessaria est, ab eis plurima, et ingentia mala prohibentur, quae rei frumentariae inopia quotidie accidere videmus. Vester equidem Ferrariensis tractus, quantum perspicere potui, tritici, reliquarumque frugum feracissimus est: sed quia saepius, stagnante Pado, magna pars intercipi solet: curandum est, ut in aliis Imperio vestro subjectis locis, quae fluviorum inundationibus non sunt obnoxia, copiosa fiat sementis; ut si quam Padus stragem istic ediderit, e Regno ipso vestro subsidium petere possitis. Ad eam rem igitur, tamquam arcum, intentam habere mentem oportebit, et agricolas, ut ante diximus, adjuvare, qui si gravioribus forte oneribus ita pressi videbuntur, ut operi rustico vacare nequeant, levandi et aliqua immunitate donandi erunt. Neque enim ulla tibi in hac re fiet jactura; cum dempta ex iis locis tributa, et frequens hominum illuc concurrentium multitudo, et rerum omnium compensatura sit affluentia. Sapientis enim est pecuniam in loco negligere; rerum causas, earumque progressus providere, et praeterita futuris annectere. Rude autem, et imperitum vulgus, quod sensu tantum movetur, ad id solum quod adest, quodque praesens est, se accommodat. Quantam vero utilitatem, fructumque afferat rerum ad vitam degendam necessariarum praeparatio, perspicum est considerare, et memoria repetere volenti: quam multi aetate nostra hac ipsa providentia imperii sui statum non modo incolumem conservaverunt; verum etiam cum magna sui nominis celebritate, existimationeque amplificaverunt. Contraque quam multos commeatum negligentia in gravissima damna, cladesque, in turpissimum denique contemptum, atque ignominiam adduxit.

Plura equidem, Inclyta Elianora, ad susceptum opus pertinentia, et haec ipsa, quae dicta sunt, latius, copiosiusque explicari potuisse arbitror; sed quia minus mali est semel, quam bis peccare; ideo et brevitati studui; et nunc jam finem facere decrevi; ne praeter arrogantiae crimen, de quo ab initio dixi, etiam prolixitatis arguar. Te vero obsecro, obtestor, supplico denique ut meam benemerendi voluntatem accipias. Si autem materiae dignitati ingenioli mei parvitas respondere non potuit; facultatem nostram et apud te ipsam, et apud Inclytum Conjugem tuum, caeterosque omnes, qui haec nostra legent, excuses. Speravi namque pro tua cum in omnes, tum in meipsum benignitate, ac mansuetudine, in hoc munusculo, qualecumque foret, meum potius erga te animum, quam temeritatem contemplaturam: et quemadmodum viduae pauperculae, quae duo minuta aera misit in gazophilacium, acceptam humanae salutis auctori mentem fuisse praedicant; ita tibi donantis affectum, quam rei pretium, gratiorem fore judicavi.

HENRICI SEPTIMELLENSIS

DE DIVERSITATE FORTUNAE ET PHILOSOPHIAE CONSOLATIONE.

Septimellensis laudati carminis Varias lectiones e Lucensi. Marii Florentinii Sec. XIII. Codice Tomo III. 219. spoponderat et in calce T. VI. dedit Mansius. Nos autem Henrici Carmen juxta feliciores lectiones illas multo magis gratum fore hic recudi duximus.

Liber Primus.

Quomodo sola sedet probitas? flet, et ingemit aleph,
Facta velut vidua, quae prius uxor erat.
Cui de te, fortuna, querar? cui? nescio: quare,
Perfida, me cogis turpia probra pati?
Gentibus opprobrium sum, crebraque fabula vulgi;
Dedecus agnoscit tota platea meum.
Me digito monstrant, subsannant dentibus omnes;
Ut monstrum monstror dedecorosus ego
Mordeor opprobriis; de me mala cantica cantat
Vulgus, et horrendus sum sibi psalmus ego:
Fama per antiphrasin cantat, multumque cachinnum
De me ludificans impia turba movet.
Concutit a tergo mihi multa ciconia rostrum.
Hic aures asini fingit, et ille canem.
Turba molendini, grex furni, concio templi,
In mea facundis vocibus acta sonant.
Si me commendet Naso, si musa Maronis,
Si tuba Lucani, vix bona fama foret.
Quem semel horrendis maculis infamia nigrat,
Ad bene tergendum multa laborat aqua.
Fata Neronizant in me; mihi triste prophetant
Astra poli. Mihi dat tristia signa polus.
O dolor! o pudor o gravitas! o tristia fata!
Sum miser, et nulli sum miserandus ego.
O bona prosperitas, ubi nunc es? nunc mea versa est
In luctum cithara, fit lacrimosa lyra.
O mala dulcedo, subito quae sumpta venenas,
Quaeve recompensas mellea felle gravi!
O felix, qui non est usus prosperitate!
Nam venit ex sola prosperitate dolor.
Non sine felle suo dulcet fortuna, nec albet
Absque nigredine; nec mons sine valle fuit.
Cui multum mellis, multum dedit ipsa veneni;
Mel vomuit primum felleus ille sapor.
Ut gravius cadit hic, quem format forma gigantis,
Quam manus, cuius parvula forma sedet.
Ut plumbum gravius pluma, paleaque lapillus:
Sic gravius cadit hic, qui bona multa tulit.
Hinc ego, qui fueram satur omni prosperitate,
Hoc verum fateor omnibus esse modis.
Numinis ambiguos vultus deprendo: Novercam
Sentio fortunam, quae modo mater erat.
Sum miser, et miseri nullus miserans miseretur:
In peius veniunt omnia fata mihi.
Temperat assidue pro me fortuna venenum,
Quo sitit illa caput mortificare meum.
Nil agit infelix. Berii. Nequit ergo nocere
Amplius, Extincto vulnera nulla nocent.
Heu quid agam! quid agam? Plorabo. Sufficit istud?
Non: quia fata mihi deteriora parant.
Quid tibi, magne, tuli? quid, Iupiter? unde nocendi
Ista sitis? Coelo fulmina nulla tuli.
Nec petii thalamos Iunonis, nec volui: nec
Saeva giganteis fratribus arma dedi.
Cur mihi, saeve, noces? cur? cur? dic; Nescio. Nescis?
Ergo quid innocuo, Iupiter alte, noces?
Hic nimis insanum redolet. Caret et Salomone
Qui nocet innocuo, quique nocere cupit.
Nam nimis iratus, nimis ille superbus, et ultor,
Qui ferit insontem, crimine dante locum.
Quid me persequeris igitur? victoria parva
Est miserum multis laedere posse malis.
Desine. Quid mirum, Davum si vincat Achilles?
Et si Thersiten conterat Hector equo?
Nam quotiens miserum probus expugnare laborat,
Se misero similem nititur esse probus.

Ad lacrymas redeo, quarum mihi copia, quarum
Excursus salsis potibus ora rigant.
Est cibus anxietas; lacrimae sunt pocula; poena
Panis; vina dolor; est mihi vita mori.
Quod patior, pallor loquitur, maciesque figurat,
Indicat exanguis turpiter alba cutis.
Nam facies habitum mentis, studiumque fatetur,
Mensque quod intus agit, nunciat illa foris.
Interque status liber est, et pagina vultus,
Exterior macies intus amara legit,
Heu miser! heu demens! heu coecus! Semina mundi
Iratos animos in mea fata trahunt.
Est mihi terra nocens, ignis gravis, unda nociva,
Aer tristitia perfidiore nocet.
Sic mihi septenis nocet impia turba planetis.
Quilibet in nostra morte planeta furit.
Saturnus falcem; fulmen fert Iupiter; arma
Mars; Sol fervorem; dira venena Venus;
Mercurius virgam; cupidas fert Luna sagittas.
Septem septena concitat arma cohors.
Quo fugiam? vel quid faciam? mors undique claudit,
Ne fugiam, cunctas imperiosa vias.
Vae mihi! vae misero! vae prosperitate carenti!
Vae cui scire datur quidquid in orbe nocet!
Ex quo prima parens vetito ieiunia fregit,
Nullus in hoc misero tam fuit orbe miser.
Nec Tityus lacerus, refugis nec Tantalus undis,
Nec male qui rexit lora paterna puer.
Orbatus Niobes; Iob vermes; sibila Cadmi;
Haec collata mihi prosperitate vigent.
Ergo quis infelix patitur peiora? quis ille
Tristanus, qui me tristia plura tulit?
Obruor oceano, saevisque reverberor undis:
Nescit hinc reditum mersa carina suum.
Decidit in cautes incauta carina. Procellas.
Sustinet innumeras invidiosa ratis.
Me si tanta pati natura volebat amara,
Ponere debuerat perfidiore loco:
Aut gelida Scithia, nimio vel solis in ortu,
Aut ubi soligeris occidit ardor equis:
Aut ubi perfidior quadrangulus orbis habetur.
Vel quo perpetuum torrida zona calet.
Aut aliquo peiore loco, qui gente vacaret,
Quo minus opprobrii cognita fama foret.
Dulcius est miseris aliena vivere terra,
Quam propria male,qua singula probra patent.
Malo meum sciri longinquis dedecus Indis,
Quam quos vicinos efficit ipse locus.
Hic inter notos socios miser, inter amicos,
Quod nugor, querula fertilitate premor.
Omnibus invideo melioribus, invida semper
Mens tantum rodi pro meliore solet.
Quot sub sole vigent, fateor tot me meliores,
Sim licet Arturus, qualis habebor ero.
Omnibus invideo, nullus mihi; mens dolet hinc, quod
Reciproca caret hic transitione dolor.
Nam caret invidia miser, imo miserrimus ille,
Qui nimis omnimoda prosperitate caret.
Quid sim, quid fuerim, cuias, ubi, quis vocer, unde,
Natus homo, vel humus, nescio mentis inops.
Me domini, socii, noti, quod magis est et amici,
Proh scelus! in medio deseruere mari.
Dum zephyrus flabat nimiis comitabar amicis:
Nunc omnes aquilo, turbine flante, fugat,
Ut philomela canens frondes, sonitumque canorum,
Et nemus, et silvas, frigore tacta fugit:
Sic hyemis casus, horrendaque nubila vitans:
Omnis in adversis rebus amicus abest.
Delicias veris sequitur, sed tempora brumae
Deserit, ablato remige, falsus amor.
Vultur edax, corvusque niger, praesagaque cornix
Ventris ad ingluviem semper adesse parant.
Sectatur mel musca,lupusque cadavera;sic nunc
Praedam, non homines gens parat ista sequi,
Vilis amicitiae species, quam quaelibet aura,
Quam variis variat fluctibus orba Dea!
Si tales olim Euryalus, Nisusque fuissent,
Non durasset eis ille perennis amor.
Verus amor miserum non dedignatur amicum.
Vera fides tantum nescit amoena sequi.
Participas flores, et grandem grandinis iram
Inconcussa fero turbine vera fides.
Taliter unanimes loquitur scriptura sodales,
Quos strinxit vero vimine verus amor.
Praevalet hoc solo mala sors, quod monstrat amicos,

Qui bene, qui male, sic monstrat utramque fidem.
Ut fornax aurum, mare navem, mucro catenas:
Sic gravior corda casus amica probat.
Nam citius sociis sociabitur unica phoenix,
Atque lupis citius pace fruetur ovis.
Et prius Arturus veniet vetus ille Britannis,
Quam ferat adversis falsus amicus opem.
Iob, collata meis, angustia vincitur, inde
Quod coniunx fuit, et ternus amicus ei.
Ast ego desertus non illam cerno, nec illos,
Me praeter nihilum constat habere nihil.
Si foret hic Codrus, nunc essem Codrior illo;
Nam nihil hic habuit, ast ego plura nihil.
Tot mea sunt, quod non sine me regina iaceret;
Si foret hoc verum, pauper ubique iacet.
Temporibus cunctis ieiunus prosperitate,
Morte minante, nimis asperiora gemo.
Ver dedit indicium, febrem mala contulit aestas,
Autumnus nutrit, frigida pascit hyems.
Nocte dieque malum me scyphis potat amaris,
Ut vigeant in me gaudia nulla mei.
Luce queror, lacrymas fundo, suspiria ructo,
Scindo genas, plango pectora, rumpo comas.
Colloquium turbae tamen est solatia luce,
Et minuit poenas lectio crebra meas.
Nocturna longe minor est angustia lucis,
Quae mea multimodo corda dolore rigat.
Nocte furit furiis nimium furor impius in me,
Qui mea maiori vulnere corda ferit.
Nocte gemo, gemitus gemino, cumulusque dolorum
Crescit corque coquit crebra gehenna meum.
Vae mihi! sermo meus, mea fabula crebra dolenti est,
Dum tali mecum voce dolendo loquor.
Saevit, et innumeris cor lancinat ira sagittis,
Poenarumque fero turbine turba furit.
Volvor, et evolvor, lectus bene mollis acutis
Urticas spinis tristia membra meus.
Nunc nimis est altum, nimium nunc decidit, unquam
Pulvinar medium nescit habere modum.
Nunc caput inclino, nunc elevo, parte sinistra
Nunc ruo, nunc dextra, nunc cado, nuncque levor;
Nunc hac, nunc illac, nunc sursum, nunc rotor infra,
Et modo volvo caput qua mihi parte pedes.
Non ita stare queo, surgo, lectumque revolvo,
Sic modo volvo pedes, qua mihi parte caput.
Non sic esse queo, propero, maledico clientem,
Quod male cum lecto me facit esse meo.
Vocibus iratis insontem clamo ministrum:
Huc, miser Hugo, veni; huc, maledicte, veni.
Quid facis, Hugo? iaces? Lectus meus iste quid hoc est,
Quod malo cottidie sternitur? unde locus?
Tunc ipsum colaphis, et pugnis verbero duris,
Et sibi quod patior verbere vendo malum
Volvit, et evolvit, plumasque reverberat ulnis,
Et modo, quae tulerat vindicat acta puer.
Tunc iterum iaceo. Dormire puto. Nihil est, quod
Uno momento firmiter esse queam,
Sic solet arboreas Boreas evolvere frondes,
Sic rota mortales, sic aqua saeva rotam.
Nunc calor ignitus, nunc frigus membra gelatum,
Nunc hostilis eis sudor aquosus adest.
Tunc gemo, tunc oculi lacrymas sua pocula potant;
Immo vomunt, gemino fonte rigante genas.
Si sopor irrepsit, quod rarum, somnia ludunt
Multimodis animos motibus aegra meos.
Mergor in oceanum, tenuem taxillor ad assem,
Armatos video currere saepe Deos.
Flumina parva fluunt, aret mare, corruit athlas,
Et geminas fortis concutit orbis ales.
Sum velut implumis, quam rodit in ilice Cadmus,
Quae diro matrem carmine clamat avis.
Sum velut esuriens, qui somniat aurea tecta,
Visibus et vestes pauper habere suis.
Sum velut expectans properantem rusticus amnem,
Qui cupit excursis pergere siccus aquis.
Sum velut clusus, quem detinet alea, lusor,
Qui cum perdiderit, perdere plura parat,
Sum velut insanus, qui cum plus laeditur, hoc plus
Fustibus, et iactu liberiore furit.
Ah nimis infelix, qui sustinet innumeranda,
Qui patitur numeris omnia plura suis!

Tot mala, tot poenas patior, quod si quis arenam
Conferat in numero, cedet arena meis.
Pagina sit coelum: sint frondes scriba: sit unda
Incaustrum; mala non nostra referre queant.
Tam gravibus laedor, quod non peiora timesco,
Qui miser est summe, plus miser esse nequit.
Sit maledicta dies, in qua concepit, et in qua
Me mater peperit, sit maledicta dies.
Sit maledicta dies, qua suxi pectus, et in qua
In cunis vagii, sit maledicta dies.
Sit maledicta dies. Vitae de ventre sepulcro
Me trasmutasset, o Deus, illa dies!
Cum dabat ubera mater, ne mala tanta viderem,
Debuerat iugulis praesecuisse caput.
Mortua nam melius abscondere membra sepulcro,
Quam vivendo pati deteriora nece.
Omnia coniurant in me. Pater alme misertus,
Succurras misero, spes mea, summe pater.

Liber Secundus.

Plange, miser, palmas. Henrice miserrime, plange,
Et caput, et dura pectora plange, miser.
Me sic privignum Rhamnusia dira noverca
Ardet in horrendis perpetuare malis.
Est fortuna mihi serpente Neronior omni,
Nam serpens fugit; at saepius illa fugat.
Quando mihi tribuet sors prospera prosperitatem?
Non hodie, non cras, sed puto; forsan heri.
Cum me blandifero respexerit alea vultu,
Arne, retro properans fonte recurre tuo.
Quam male fructificat, quae nunquam floruit, arbor?
Spes quoque messis abit, cum male germen obit.
O pudor! o timor? o dolor! o mala taedia vitae!
O comes assiduus, plusque furore furor!
Quid faciam? Vos hoc mea dicite, turba dolorum,
Nam vos auxilium, consiliumque meum.
O Deus! o quare subito fortuna rotatu
Cuncta molendinat mobiliore rota?
Sors mala, sors peior, sors pessima, sorsque maligna,
Facturam turpi protheat arte tuam.
Hanc, pater, hanc animam, misera quam carne recludis,
Hanc lacrymis plenam suscipe, redde polo.
Alme parens, animam, quam poenae turma flagellat,
Suscipe, quam Stygiis occat Erinnys aquis.
Quam ferit Alecto, quam Thesiphon aeque fatigat,
Cui fortuna nocet, quamve Megera ferit.
Ergo pium pietas te reddat, ut impia cesset
Alecto, miserum quae lacerare cupit.
Tu quoque vesani promptissima causa doloris,
Ausculta, et sceleris, perfida, siste rotam.
Verberibus praeceps diris fortuna, quid hoc est,
Quod caput affligis insidiosa meum?
Quo rapis, o fera, me? Croesum facis, impia, Codrum:
Nestora Thersitem, turpius ausa nefas.
Numquid ego Scarioth? numquid sum Pontius? unde
Tam graviter merui tanta flagella pati?
Stulta quid insanis caput hoc? caput hoc quid acerbas?
Pone modum sceleri, perfida, pone modum,
Deficiunt alii? Me solum sola fatigas,
Sed videas quid agas, ultio rara perit.
Prospice ne tua te poenarum turba sagittet;
Nam ferit actorem saepe sagitta suum.
Heu quid agis? quid agis? quid? me quid, perfida, perdis?
Pone modum sceleri, perfida pone modum.
Dic mihi quod feci? Responde lingua dolosa;
Responde per eum, qui super astra sedet,
Si nobis, vesana, tui, si copia detur,
Dilacerata feris turpiter esca fores.
Quis furor? unde furis? quid me furiosa lacessis?
Pone modum sceleri, perfida; pone modum.
Talibus orba suas dictis Dea praebuit aures.
Haec ait, et celerem circinat ipsa rotam.
Quid mea mordaci laceras vaga fata Camoena,
Quem fore plus misero, plusque dolente dedi?
Nonne meo mundi clauduntur regna pugillo?
Nonne meum regnum climata cuncta tremunt?

Graecus, et Hebraeus, et Barbarus, atque Latinus
Me timet, exhorret, me veneratnr, amat.
Nonne potestates mundi, mundique minores
Imperio cogo subdere colla meo?
Nuper Alemannus Siculam delatus in oram,
Ludendo, fericam perdidit ipse suam.
Perdidit hic equites, rochos, peditesque minores,
Perdidit et calphos; vix bene tutus abit.
Meque Saladinus nimium vexilla salutis
Expugnans, hostem sentiet esse suam.
Onid referam veteres, quorum fert fama ruinam?
Mater Pompeio, deinde noverca fui.
Ubera sic Dario, post verbera; mellea Cyro,
Fellea post nutrix ingeniosa dedi.
Tu, quem fama silet, quem noscit dedecus, iram
Opprobriis laceras, opprobriose, meam.
Quid me minis agitas? Reus esse pro crimine laesae
Maiestatis, et hoc tota propago luet.
Prospice quid facias, nondum perit omne venenum,
Et mea vis nondum desinit esse mea.
Quae peiora potes, meretrix fortuna, noverca
Pessima, Medea dirior, hydra ferox?
Deveni ad nihilum. Restat nunc spiritus, ossa
Non habet, in quo nil haec toa probra valent.
Morte nocere putas? Foret haec mihi vita salubris:
Duplicior mors est morte carere mihi.
Quam laetus, quacumque Deus donaverit hora,
Suscipiam. Post hanc stercus in ore tuo.
Quid varias totiens sumis furiosa figuras?
Nunc alacris rides, nunc lacrymosa gemis.
Florida nunc, nunc sordida, nunc nigra, nunc rubiconda,
Florida nunc, nunc esse sordida facta luto.
Protheus esne? vagusne movet tua viscera ventus?
Vel tua diabulus viscera crebra movet?
Semper es incostans, vaga, mobilis, aspera, coeca,
Instabilis, levior, perfida, surda, fera.
Tunc ea subridens: o quanto pulvere noctis
Humanae mentis lumina coeca latent!
Numquid obaudisti? sermones pondere unus.
Quisque suos, sapiens cogitat ante loqui.
Legibus indictis utor: si legibus, ergo
Iustis; si iustis, iure sit ergo bene.
Nonne sua licite sic quilibet utitur arte?
Quod sibi sors dederit, utitur omnis homo.
Miles equis; piscator aquis; et clericus hymnis;
Nauta fretis; pugiles marte; poeta metris.
Rusticus asper arat; numerat mercator avarus;
Virgo legit flores; stultus amator amat.
Ast ego, quae Dea sum, qua nulla potentior orbe,
Quem ligat oceani circulus orbe suo,
Nonne meam licitè, stultissime, prosequar artem?
Sic opus est, ut te praecipitando rotem.
Ergo vide quid agas. Sapiens deliberat ante
Quam faciat. Sic tu praemeditare, miser.
Ah genus humanum, mea quantis asperat acta
Morsibus, atque meum dentibus occat opus?
Si tibi divitias digitis porrexero laxis,
Laudibus extollar imperialis ego.
Tunc ego summa parens, et tunc regina verenda,
Tunc Dea summa Deo praeferor ipsa Iovi.
Sed si forte meam retinentem clausero dextram,
Morsibus, et stimulis mordeor ipsa feris.
Tunc ego periura, tunc turpis adultera dicor,
Tunque sacerdotes me vitiasse ferunt.
Tu modo, sed quare? me dentibus asper acutis
Infelix laceras, colloquiisque tuis.
Arbitrio loqueris: nam iuris pondus abhorres
Et dedignaris de ratione loqui.
Sed docet iniustam causam partemque tueri,
Qui solis probris certat iniqua loqui.
Sic solet ignarus, cum desunt verba, sophista
Garrulus, ut videant voce tonare sui.
Sic quoque, cum desunt tibi iura, recurris ad ipsam,
Quam bene novisti, garrulitatis opem.
Ergo si qua tuis, quod non puto, mentibus haerent,
Iusta, refer, vel tu, quod magis oro, sile.
Tunc ego: vesanum, meretrix Rhamnusia, monstrum,
Non licet haec solum verba referre mihi?

Tu facis, et dicis. Laceras me, perfida, factis.
Improperas post haec facta nefanda mihi.
Nunc scio de facto, quod semper culpa redundat
In miserum, qui non unde tuetur habet.
Lis quotiens oritur aquilas, ac inter olores,
Culpa solet minimis semper iniqua dari.
Sic quotiens certant Actaeon, rexque ferarum,
Pessima qui minor est iura fovere ferunt.
Et quotiens rabies saevit Germanica Tuscis,
Oppida testantur levia, fracta fides.
Tu quoque me. Sed si vim vi'depellere possem,
Vel taceas, tua vel parcior ira foret.
Cautius ergo tuas satyras, inimica deorum,
Ingere, vel tibi quae sunt reticenda vide.
Nam male castigat socios, quem crimen eadem
Labe premit pariter, quam removere studet.
Sic Paris Aegidem; sic Lucius ille Cethegum;
Sic quoque retrogradum mater aquosa suum.
Non igitur studeas alios damnare quod in te est,
Ne cadat in barbam poena pudenda tuam.
Nam fatuum nimis est, aliquem damnare seipsum,
Quod tibi ne facias, litigiosa, cave.
Tu levis, et laeva, tu praeceps, tu furiosa,
Tu ratione carens nescis habere modum.
Me feris, atque furis, laceras mea membra, lacessis,
Et latus, et latum dextruis omne meum.
Tunc ea: non unum mecum lucrabere nummum,
Qui dominam quaeris dedecorare tuam.
Namque suo servus domino luctando repugnans,
Calcitrat in stimulum perfidus ipse suum.
Discant mortales dominos proprios venerari,
Nam qui fraude nocet, fraudibus ille perit.
Nunquid Alexander? nunquid tu Caesar es? unde
Tanta superbia, vel tantus, inique, furor?
Tu quis es? Unde furis? Te scimus, et unde fuisti,
Quae sit origo tui, quique fuere patres.
Te decet horrendis versare ligonibus arva,
Quod genus agresti postulat arte tuum.
Et quis es? Unde venis? cro cro vesane recede.
Et geme perpetuum, perpetuumque late.
Quidquid agas,quidquid dicas,quidquid patiaris,
Non facit, ut retrahas, quod mea dextra trahit.
Sic ego primatum, venerandaque sceptra tenebo,
Et pro velle meo, mel tibi, felque dabo.
Tu formica brevis, mus parvus, nanus inanis,
Quid mihi, quid facies, nane pudende? Nihil.
Nil tua probra, minas, generalis oeconoma rerum
Curo, sed in cathedra glorior ipsa mea.
Nec minus unguipotens volucres leo papiliones:
Nec polis angustum Tibur avara minus;
Nec minus archivolans tremulas generosa cicadas,
Quam tua vaniloqua verba, minasque tremam.
Quid tua sanna potest? Si quis derisor, et ipse
Derisus turbis omnibus esse solet.
Nyctimene sonitu deridet nocte volucres;
Nunquid eam lacerat caetera turba die?
Sic qui derident alios, ridentur et ipsi:
Nil magis in populis est generale. Nota.
Ergo quiesce miser; miser ergo quiesce, quiesce;
Nam leve verba potes ferre, sed acta grave.
Tunc ego: deliris stomachor, Rhamnusia, dictis,
Dum mihi probra tuis obiicis, orba, metris.
Dum mea vaniloquis recitas convicia verbis,
Nil gravius vero saevior ira tenet.
Non opus est verbis, gladio qui percutit hostem:
Nam satis ad vulnus sufficit ensis atrox.
Improperasne mihi genus, usuraria, monstrum
Fronte capillata, sed retro rasa caput?
Simia non es. Turpior es. Turpissima rerum
Res es; nescio quid, quam nihil esse velim.
Sim licet agresti, tenuique propagine natus,
Non vacat omnimoda nobilitate genus.
Non praesigne genus, nec clarum nomen avorum,
Sed probitas vera nobilitate viget.
In tenui calamo latitat mel saepe suave,
Et modici fontis temperat unda sitim.
Nil tremis. Unde locus? Bucephal saepissime muscis,
Et formicarum saepe fit esca lupus.
Nil adeo validum, quod non aliquando teratur;
Hoc et ab invalido saepe videre potes.

Vomer humo; lapis unda; pollice gemma; quid ultra?
Saepe quod est solidum frangere molle solet.
Non semper Marium, nec semper saepe rotatum
Volvis Apollonium: fortior alter erit,
Qui redimens mea probra, fero pugnabit agone,
Et tibi forsan atrox auferet ille caput.
Tunc ea: Pacificis loquar ex ratione loquelis
Si placet, et mecum pacificare velis.
Despicerer nimium si starem semper eodem,
Vel bona. vel mala, vel inter utrumque manens.
Omne, quod est crebrum, nimio sordescit in usu;
Omne, quod est rarum, carius esse solet.
Pulegio piper est generosum vilius Indis,
Vilior herbicolor cautibus aspis ibi.
Carior est grisea gelidis chlamys aspera Gothis,
Qua fera carnificis dextera nudat ovem.
Bononiae claro plus milite carus habetur
Clarus, et horrendus, Marte furente pedes.
Non adeo potes ipse queri; tibi saepe benigna,
Et quamvis numquam prodiga, larga fui.
Nunc ego, sic tibi proposui clementior esse,
Si libet, et mecum pacificare velis.
Absit iniqua canis, me tecum pacificare.
Sed tiai pacificet, saeva, Brunellus iners.
Nam tibi nulla fides, nullus modus; ordine nullo
Vivis, et est socius pro ratione furor.
Tunc ea: iudicio non tecum stare recuso,
Ut videat lex hoc Iustiniana scelus,
Si bene dicis, habes, quod abest, ius, et rationem
Si male, praeceptis ergo quiesce meis.
Ni melius, quam iura, scias, ignava, rotatus
Staret, quem gyras, orbis in orbe suo.
Sistere iudicio furiosi lege vetantur,
Ergo tibi ius, cum sis furiosa, vetat.
Tunc ea: vade ferox, hostis meus esse memento.
Tu quoquo vade, hostis esse memento mea.

Liber Tertius

Cum mea lamentans elegiaca facta referrem,
Et cum fortunae verba inimica darem,
Ecce nitens, probaque, salomonior et Salomone
Ante meum mulier limen amoena stetit.
Quam facies helenat, variat quam forma vicissim,
Nunc coelum, nunc plus, nunc capit illa solum.
Hanc phronesin dictam septena cohors comitatur,
Praebuit officium cuilibet illa suum.
Prima fovet pueros, alia sylogizat, amoenat
Tertia, colloquiis practicat illa solum.
Haec abacum monstrat, alia philomenat, et altum
Erigit ad superos septima virgo caput.
His praedicta dea sedit comitata deabus,
Et quasi compatiens ius patientis, ait:
Quae lethaea tuus potavit pocula sensus?
Quo tua dormitat mens peregrina loco?
Certe coecus es, et tua mens exorbitat idem,
Tantillum nescis, quod schola docta dedit.
Heu quantum pateris! De sola mente dolesco:
Quod tuus hoc peregre tempore sensus abit.
Si foret hic Hypocras, et tota medela Salerni,
Morbida non, vel vix, mens tua sana foret.
Nam nequit antiquum medicina repellere morbum,
Quodque diu crevit, durat inesse diu.
Heu! doleo super hoc, quod mentem perdis, et omni
Brutescis sensu, bestia factus homo.
Quid tibi cum lacrymis? lacrymarum copia nullum
Participem voti, debilem at esse facit.
Qui gemit ingeminat sua damna; dolore dolorem
Ampliat, et duplici funere vivus obit.
Quid tibi, et injustae fortunae? multaque semper
Passus es opprobrii vincula propter eam.
Vis ipsam non esse vagam? natura repugnat.
Quae dedit instabilem semper, et esse vagam.
Seminat in spinis naturae iura retractans,
Garrulae divelli rana palude nequit.
Qui cupit auferre naturam, seminat herbam,
Cuius in Arturi tempore fructus erit.
Te nimis aura rotat nimiumque moveris amaris:
Et nimium stolidum te facit esse dolor.

Non hominem redolens hominis denigrat honorem,
Qui nequit adversis prospera iuncta pati.
Utitur ignare dulci, non usus amaro:
Namque per oppositum noscitur omne bonum.
Disce gravanda pati: patientia temperat iram,
Et duros animos mentis oliva domat.
Nonne recordaris, veluti stimulante tyranno,
Moriger innocua Seneca morte perit?
Nonne meus Severinus inani iure peremptus
Carcere Papiae non patienda tulit?
Nonne cupidineus metrosus Naso magister
Expulsus patria pauper, et exul obit?
Quid referam multos, quorum sine crimine vitae
Verbera fortunae non patienda tulit?
Silva capillorum numeratis cederet illis,
Quos necis immunes inclyta vita dedit.
Aspera ferre decet; maturant aspera mentem
Et bene matura plenius uva sapit.
Per nimios aestus gelidas transitur ad umbras:
Sicque per opposltum dulcia quaerit homo.
Laurea pro poena, pro morte corona resultat,
Unde laborat homo, praemiat inde labor.
Quid facis, immunde, mundique immunda quid optas?
Immundus, mundus quae tibi munda dabit?
Vivere, stulte, putasne per omnia saecula? per te
Factus es insanus credulitate tua.
Insani sane capitis gravitate laborat
Qui putat hoc mundo vivere posse diu.
Sensus abest tuus, et tuus intellectus aberrat.
Et tua lethaeis mens peregrinat aquis.
Dic ubi sunt, quae te docuit Bononia quondam,
Haec ego, dic, ubi sunt quae tibi saepe dedi?
Te multum fovi, docui te saepe, rogavi,
Et mea secreta saepe videre dedi.
Tu mea vitis eras, tu palmitis umbra novelli;
Tu fructus validam spem mihi saepe dabas.
Te rastris colui, sepis munimine cinxi,
Et lapides ex te, et cuncta nocenda tuli.
Tempus adest fructus; vitis dedit ipsa labruscas;
Proque rosa crevit aspera spina diu.
Heu! cadit in spinas; quod ego in te semino, semen,
Et mentem spina suffocat ipsa tuam.
Quod loquor, et moneo, quod semino suscipit ipsa
Quae male multiplicat semen arena suum.
Tu nimium tuus es, nimis et tibi credis, inepte,
Et solus credis providus esse Cato.
Philosophus nimis es, nimiumque platonior ipso,
Ultra philosophos mens tua saepe fluit.
Absque labore sequi (pytagorica cornua cerne)
Virtutem dextro lumine nemo potest.
Ast alia furca est facilis descensus averni,
Ut docet archiloqua voce poeta Maro.
Non sine sudore probitatis scanditur arbor;
Nec sine sudore Martia palma venit.
Laudo te, sed in hoc non laudo, quod ipsa caduca
Aufugisse citis gressibus orbe gemis.
Proh dolor! unde doles? dolor; unde times? dolor; unde
Ploras! quae tua sunt o miseranda cinis?
Primitus in mundo tecum tua quanta tulisti?
Nudus eras primo, et postea nudus eris.
Tunc ego: mira refers, quid et hoc est, vera sophia,
Quod dicis? nimis est hic mihi sermo gravis.
Quis modo tam mitis, tam dulcis, tamque benignus,
Quem nimis haec ultra non ferat ira modum?
Nunc ego cum videam paleis postponere grana,
Cum superet molles nunc saliunca rosas:
Cum fructus hodie ante suos paret edere flores
Arbor abortivis prodigiosa comis;
Cum, quod grande nefas, tolluntur ad astra nefandi,
Et premitur vita deteriore probus;
Dic mihi: qui mores, quae vita, quis ordo Neroni
Urbis, et orbis opes, imperiumque dedit?
Ecce (sed id taceo) multi, probitate vetante,
Nomen habent, quibus est nominis umbra pudor.
Tunc ea: deciperis, nec te ignorantia iuris
Excusat, nimis es, imperiose, rudis.

Quam gravis hic labor, et quam magna industria mentis,
Noscere veraci cognitione probo!
Saepe bonos mendax mentitur opinio pravos,
Atque e converso promovet ipsa malos.
Omnis quae niveo volucris plumescit amictu,
Non est, si simulet, vera calumba tamen,
Saepe sub agnina latet hircus pelle Lycaon;
Subque Catone pio perfidus ipse Nero.
E contra bene scis, inter latet hispida mollis
Tegmina sanguineo tincta rubore rosa.
Tamque doces claro Ithacum, prolemque Philippi
Membra per obscuros litera prisca refert.
Multa vides igitur phaleris circumdata fictis,
Quae se longe aliter, quam videantur, habent.
Iniustos habuisse doles fastigia rerum?
Longa tibi status hic causa doloris erit.
Quam sit ad alta trahi miserum mortalibus omen
Nescis, si scires hoc, siluisse velis.
Promoves iniustos volubilis, ut quos
Scandere praecipites fecit, ad ima rotet
Nam gravior ruit turris tumefacta ruina,
Et gravius pulsat alta cupressus humum.
Mens hominum quantis errorum coeca tenebris
Mergitur, ut reputet sola nefanda bonum.
Non felix, qui non ubi crescat honore, sed hic, qui
Non ubi decrescat, quo neque possis, habet.
Vae tibi! vae mortale genus, quod semper ad alta
Niteris, ut lapsu perfidiore cadas.
Hic gladios, hic pocula saevus et hostis, et hospes
Temperat interitus dira venena sui.
Aspice cui totiens capitolia celsa triumphos
Obtulerant, famulum fata tulisse suum.
Aspice quem Babylon cupido potavit in auro,
Fataque quam tulerit Caesar acerba suis.
Nonne ferox Macedo protectus ab hoste tyrannus
Corda venenatus inter amica perit?
Qnid Darium referam? quid Cyrum? quidve Neronem?
Nam tenui semper omine pendet honor.
Ecce modernorum priscis exempla relictis,
Paupertate nihil tutius esse docent.
Unicus ille leo, fidei vigor, unicus imo
Murus, et hostilis unicus ille timor,
Dux ferus, et nostrae Conradus causa salutis
Cur? quia magnus erat, proditione perit.
Qui modo regnantes, et fortes fregerat arces,
Cui genus, et census robora multa dabant,
Nuper idem misero sub paupertatis amictu
Captus, et ioclusus Anglicus acta luit,
O coecum mortale genus! quid tutius ergo
Paupertate? Fere nil; nihil absque fere.
Vade per Hispanos, et nigros vade per Indos,
Vade per insidias, vade per omne nemus,
Vade per hostiles cuneos, turmasque latronum,
Dummodo sis verus, tutus egenus eris.
Quid faciet vacuus coram latrone viator?
Laetus, et intrepidus fundet ad astra melos.
Quid rutili torques, quid prosunt ergo thiarae?
Quid sceptrum, quid honos? quid loculusve satur?
Quidve magistratus? et quid preciosa supellex?
Paupertate nihil tutius esse potest.
Tunc ego: Scire velim, si non nimis esset onustum:
Mondus an hic vitae deterioris erit?
An proprium, quod amo, scelus exuet; an magis isto,
Quo iacet, infelix stabit in esse suo?
Dic tamen unde supra memini, bene cum retulisti?
Immundus mundus quae tibi munda dabit:
Tunc ea: Vix umbram gerit, haec praeludia rerum
Solvere propositum luciditate queunt.
Numquid ad argentum puro veniamus ab auro,
Alter ab argento cursus ad aera fuit.
Tertius in ferrum sit cursus ab aere, quod et nunc
Decidit in cursu deteriore lutum,
Deficiente luto quid erit? veniemus ad ipsum
Stercus, et in tali foeteat omnis homo.
Ecce, vides, quantis putrescit sordibus iste
Mundus, et hoc ipso nomen habere nequit,
Omnia degenerant: peioribus omnia currunt
Cursibus, et fracto remige, navis abit.
Mundus amat, spernit, tenuat, sectatur, abhorret,
Pessima, iustitiam, iura, nefanda, bonum.
Mundus alit fraudes, refovet scelus, arcet honesta,
Recta fugit, violat foedera, foeda cupit.
Ipsa caput mundi venalis curia Papae.
Prostat, et infirmat caetera membra caput.
Sacrum cerne nefas nostroque pudentius aevo;
Venditur in, turpi conditione, foro;
Chrisma sacrum, sacer ordo, altaria sacra, sacrata
Dona: quid haec ultra? venditur ipse Deus.
O sacra, quae sacras maculant commercia merces
O sacra, quae faciunt coelica templa forum!
Tale tuus mundus, si mundus iure vocatur
Tale frequentatum studet habere forum.
Ecce, sed ista pudet circumvaga turba, scholares

Sectantur propria vendictione forum.
Citra legis iter: proh! tam pretiosa propago
Vaenit servili conditione: dolor!
Libertas vitiata fugit, nunquamque vocari
Ingenuam tali delitione docet!
Ecce, nefas! se se stimulante cupidine nupta
Vendit, et innupta contigit illud idem.
Si foret ut quondam Lucretia casta, crumena
Cum sibi porrigitur, cedet avara tibi.
Penelope viduae nunc mercenaria vitae
Ad nummi sonitus audiet illa preces.
Venditor, o dolor! omnificis sententia nummis,
Iudiciumque pium copia frangit opum.
Deviat a vero corruptus munere iudex,
Falsiloquumque facit ius pia gaza pium.
Luxus edax, livor macer, ardor coecus habendi,
Vastat opes, mordet optima, corda cremat.
Pestis adulatrix, perficto risula vultu,
Cuncta potest, Satrapis delitiosa comes.
Ecce suo Pylades (scelus!) insidiatur Oresti,
Nuptaque sub-proprium sannat iniqua virum,
Clericus indoctus, miles rudis, et leve vulgus
Negligit, horret, alit; iura modesta, malum.
Migrat in exilium virtus, vitiumque triumphat,
Regnat, et in populis grande tribunal habet.
Nescio quo cocco linita papavere dormit,
Mensque creatorem nescit iniqua suum.
En iterum toto lingua crucifigitur orbe;
En iterum patiter dira flagella Deus.
Vespasiana manus iterum consurgat, et omnes
Diruat oceanus, qui scelerata patrant.
Factorem factura suum, stimulante tyranno,
Delicti factis despicit orba suis.
Inde fames venit, inde gravis discordia regnis,
Inde Cananaeis praeda, cibusque sumus.
Inde premit gladius carnalis spiritualem,
Et vice conversa spiritualis eum.
Hinc subitos Atropos praedatrix occupat artus;
Nec sinit, ut doleat, poeniteatque miser.
Iure vides igitur, quod recta ligatio nectit,
Immundus mundus, haec duo verba simul.

LIBER QUARTUS

Hactenus unde dolor, et quae fomenta doloris
Vidimus, inventa perfiditate malis.
Nunc opus est, morbum lenis ut medicina refrenet,
Atque hostem faciat hostis abesse suum.
Primitus insanas lacrymarum pelle procellas,
Quarum coniugio perditur omne bonum.
Nam dolor accumolat vires, ubi planctus abundat,
Tristitiamque mali decuplat ipse sui.
Si mala dat planctus, malus est hic ergo necesse;
Si malus ergo nocet: si nocet, ergo fuge,
Contra moerorem cape gaudia; velle refrena;
Atque mali finem semper adesse puta.
Grata superveniet, quae non sperabitur, hora,
Quae compensabit fellea prisca favis.
Una serena dies multorum nubila pensat,
Et luteum tergit, quod facit unda, solum.
Fortunam dimitte vagam, permitte vagari,
Quae nunquam stabili ludere fronte potest.
Contra fortunam sis constans, sis patiens, sis
Ferreus, adversi te neque frangat hyems.
Fortuna ridente gemas; plorante ioceris;
Ipsa sit auspicium tempus in omne tuum.
Cuncta rotat fortuna rota, qua cuncta rotantur:
Sic tenui magnus orbis in orbe perit.
Firmus in adversis; piger ad mala; tardus ad iram;
Promptus ad obsequium; tristis ad omne nefas.
Sis tibi discipulus, aliisque magister, et intus
Sis tuus, extra sed totus alius eris.
Virtutem pete, sed vitium fuge; quod sit honestum
Quaere, quod utile; quod turpe fugiendo fuga,
Amplexanda tibi cleri thesaurus honestas,
Et ratio, populis, heu! modo rara comes.
Nec viscosa manus, oleoque nec uncta sit, immo
Inter utrumque tenens, respuat omne nimis.
Inter Democritum, tristemque Demosthena curre,
Inde statum libret virga modesta tuum.
Stillet in ore favus, sed mente resultet oliva,
Et non sit totus sensus in ore tuus.
Respue multivagos, stabiles sectare, caduca
Pensa; peccantes argue; siste leves:
Dicta minus sint, facta magis; sis parcus in hymnis,
Parcus in opprobriis, largus ad omne decus.
Factaque si desint, non desint verba benigna:
Nam multos charos mellea lingua parit.
Maiores venerare, pares sectare, minores
Instrue; vel iuvenes punge, vel unge senes.
Ebrietatis onus fuge, sperne Cupidinis antrum,
Exulat hinc virtus, haec ubi iura tenent.
Sibila nec vulgi, nec dona retrograda cures;
Extra virtutem sit tua cura nihil.
Si petra sit glacies, quid ad hoc? magis utilis esset
Paganus tibi, quam claviger uncus homo.
Si aurum plumbescit: quid ad hoc? et nectar acescit:
Quodque monarcha negat, saepe tetrarcha facit.
Ergo Dei primo confidas in bonitate,
Et tua virtutum iure secundet eam.
Natura contentus eris, mala scandala vita;
Et tua consilium quaelibet acta probent.
Ad tempus lusor, nunquam delusor; amicus
Semper sis minus in corpore, mente magis.
Sacriloquos rimare libros; mansuesce rogatus;

Legibus insuda; nil nisi iusta refer.
Paucis dedecus, omnibus obsequium, caveasne
Frons rugosa neget, quod manus ipsa facit.
Qui decus oblatum rugosa fronte venenant,
Plus mihi diabolo displicet ille dator.
Dona serenus homo, charumque serenat amicum,
Atque datum facie duplicat ipse suum.
Nil, nisi quod dederis, promittas, namque trutanam
Esse facit linguam saepe chiragra manus.
Mallem te podagrum, quam taliter esse chiragrum:
Invalidis pedibus auxiliantur equi.
Quod donare velis, dones sine spe redeundi,
Ne quod aperta dedit, detrahat unca manus,
Nam dator ablator cancrum gradiendo figurat;
Quem cancrum faciat dedecus esse suum.
Ne circa famulos te pessima consiliatrix
Concitet iratis vocibus ira gravis.
Maior enim virtus clementer habere clientes,
Quam quos maiores efficit ipse gradus.
Nec sis linguosus, nec in omni famine mutus,
Sed sola studeas utilitate loqui.
In te cognoscas alios: magis utile nil est,
Et magis urbanum nullus in orbe potest,
Ne sit amica tibi praegnans extensio ventris,
Nam nimis est miserum corpus habere cibis.
Nulla minor virtus, socium quam vincere mensa,
Et sacco ventris aequiperare peram.
Hypocritae vitium, Simonis contagia, quae nunc
Clericus omnis amat, sint inimica tibi.
Accusare cave, quem non accusat abusus,
Ne male procedens tu patiaris idem.
Prospera non semper, nec quaeras semper amoena:
Non semper dulcis lingitur ore favus:
Non omni pratum festinat tempore flores,
Nec semper viridis purpurat herba solum.
Utere discretis, quibus inclyta vita sit, unde
Non nisi discretum sumere nemo potest.
Namque bonis bona, sed de pravis prava trahuntur,
Dulcia de dulci palmite vina fluunt.
Non rosa dat spinas, quamquam spina orta sit illa
Nec violae pungunt, nec paradisus obest.
Plus tibi sit charum mundum, quam mundus; amicus,
Quam socius, quam sit sanguinis ipse gradus.
Ne nimium stolidae te credas credulitati:
Nam plus quam Scarioth tradital illa viros.
Non magis Iconium Fredericum tradidit olim,
Quam nunc credulitas suspiciosa suos.
Plurima sustineas, iungas medicamina morbis,
Ut multum morbum multa medela fuget.
Ut varias optant diversa negotia lege,
Sic varias physicas invaletudo tremens.
Hae succos, hae semen amant, hae cortice gaudent,
His coma, radices his, medicina favent.
Phreneticos malvae, colicos absinthia curant,
Empticus anetum, lac quoque spasmus amat.
Sic non officium celebrat quinarius unum
Sensus, sed propria quilibet arte viget.
Ille colores, ille sonos, sapit ille sapores;
Alter odoratus, alter amoena sapit.
Tu quoque, quem nimis vitium deforme fatigat
Pondere, virtutem pocula plura bibas.
Sit tibi chara tui victoria, plus aliena,
Et te plus aliis vincere Marte stude.
Crede mihi, magis est virtute domare teipsum,
Quam vice Sampsonis sternere mille viros.
Quemlibet officiis, ne quaeras quis sit, honora;
Nam multos claros laetus amicat honos.
Gressibus assiduis quisquis bene quaerit honorem,
Reciprocis gradibus hunc quoque quaerit honor.
Blandus adulator, et proditor impius aequo
Semper, dum vivis, sint in amore tibi;
Nam naturali blanditor iure tenetur
Risibus, et phaleris proditor esse suis.
Fistula dulce canit, si non mihi, crede Catoni,
Dum lyra dulcisono carmine prodit aves.
Ne nimis astutis vulpescat lingua loquelis,
Nam dubiam pariunt vulpida verba fidem.
Neve tuum iactes alienum, deprecor, hymnum,
Ne volucrum synodo nuda cachinnet avis.
Nunquam cervicem sine cauda pingere tentes,
Nam sine fine suo primitiare nocet.
Mutus ad opprobrium; surdusque ad murmura; coecus
Ad vanum; stolidae claudus ad artis iter.
Hymnificet de te tua non, sed vox aliena,
Nam bene festivos stercorat illa viros.
Sit tibi plus inimica noverca superbia morum,
Quam quae Christicolas gens Saladina necat.
Sitque magis solito tibi gustus amoris amarus,
Nam scio quod scio, quod tu vere stultus amas.
Quid tibi cum ganea? quid cum meretricis alumno?
Credis tu Paridi? stultus es, atque Paris.
Spurius ille puer nullum suadebit honestum:
Natus adulterio semper adulter erit.
Quos heremitat amor, potius deremitat; et ipse
Fac amet Hippolytus, mente Priapus erit.
Est fugiendus ob ista fide ieiunus ab omni,
Qui nimis orbiculat, seque crumenat amor.
Proscribas igitur gladiis, et fustibus ipsum,

Et fugiendo fuga, quem fuga sola fugat.
Ne te pirigritiae consors dilatio tardet
Ad bona, nam cupiens omnia tarda putat.
Nam mora denigrat donum,meritumq. minorat,
Sed cita grandificat munera parva manus.
Ne credas solos magnates esse timendos,
Est fidus socius, est et amicus amans.
Maior honos, Pyladem, charumque timere sodalem,
Quam Syriae regem, Caesareosque duces.
Invidiam fugias, morsusque sororis iniquae,
Quae rabido clarum dente caninat opus.
Nec te praetereat humanae sortis origo,
Terrea testa, luti gleba, miserque cinis.
Heu caro nostra,dolor! plus flore caduca caduco,
Qui parvo spatio fit puer, atque senex.
Quam fragilem textrix contexit aranea telam,
Tam fragili tegitur tegmine vita brevis.
Quemlibet in propriis gradibus probitatis honora,
Optimitas tibi sit plus bonitate placens.
Simplicitate fruens hic scotica fercula miscet,
Qui plus, atque minus aequat honore pari.
Fermentat claros numerosa pecunia mores,
Quae tibi si fuerit hospes, et hostis ego.
Moribus excultus, sincerus mente, modestus
Actibus, exemplum voce, rigore gravis.
Dura, modesta, probis, patiens, maturus, abundans,
Perfer, ama, tribuas, mente, vigore, manu.
Contra ventosas rabies, et fulminis ictus,
Plus quercu solida levis arundo potest.
Praevalet in cunctis discreta modestia rebus,
Qua sine virtutum grande peribit opus.
Nam pravis dare nil aliud, quam prava fovere;
Unde probis tantum debet adesse manus.
Sint licet obscuri, ne spernas corporis artus,
In quibus ingenium plus brevitate potest.
Lampadibus templum ditans, dulcore palatum,
Est brevis, et fructu duplice servit apis.
Est brevis accipiter, volucrum tamen obruit agmen,
Et fugat elatum vipera parva bovem.
Sit tibi perpetuum spolians derisio dentes
Hostis, et insidiae sit dolus illud idem.
Discretus, et sapiens, urbanus, largus, honorus,
Providus, intentus, strenuus esto, vigil.
Scripta legens veterum, rigidum sectare Catonem,
Morigerum Senecam, pacificumque Probum.
Dulichium, Arastum, Ciceronem, Nestora, Titum,
Pectore, consilio, more, loquendo, manu.
Indue virtutum trabeam, mentemque trutanam
Exue, quaere bonum, despiciasque malum.
Non Hypocras, non ipse suis Podalirius herbis,
Non licet ingenium fundat Apollo suum;
Omnia verbosis memorent medicamina linguis,
Quae si tentarem singula, tempus abit.
Et mihi Sicaneos, ubi nostra palatia, muros,
Sic stat propositum mentis, adire libet.
Ergo dicta tuis iungas medicamina morbis,
Et quaecumque vides proficienda tibi.
Litibus hostis, fraudibus hostis, criminis hostis
Et quae depravant omnibus hostis eris.
Iuris amicus, honoris amicus, amicus honesti,
Et quae iustificant, rebus amicus eris.
Haec praecepta libens vigili trahe morbidus aure,
Quae permixta simul combibe, sanus eris.
Et licet haec bona sint, multo potiora relinquo,
Quae non sunt humeris officiosa tuis,
Haec tibi sufficiant. Non omnia possumus omnes:
Tu quod habere vales suscipe, velle sine.
Argento fruitur rutilans cui deficit aurum;
Et violas carpit, qui nequit ungue rosam.
Tunc iter arripiens ait: Haec, Henrice, reconde,
Et finem verbis hunc dedit illa: Vale.
O meus alter ego, probitatis alumnus, et hospes,
Longepres, Henricum suscipe mente tuum.
Nulla remota via solidum partitur amorem
Et si quem partitur, integritate caret.
Nec mons, nec planum, nec pars spatiosa marina
Disiungunt hos, quos copulat unus amor.
Longepres unde locus, quod amor dimittat amorem?
Talis ab oppositis dicitur esse locus.
Ergo, ut vivat amor concordia donat, et unum
Velle duos unum mentibus esse facit.
Tuque, nec immerito, cui nomen floris adhaeret,
Florentine, statum mente resume tuum.
Parco tibi, quia parco tuis, flos inclyte, culpis
Ni tua vivifices viribus acta tuis.
Suscipe millenis citharam,quam dirigo, nervis,
Orpheus ignota carminis arte rudis.
Inclyte, cui vivo, si vivo, provide Praesul
Florentine, statum scito benigne meum.
Sum passus gravia, graviora, gravissima, quarto
Passio si velit ars, possit inesse gradu.
Ergo vale, Praesul. Sum vester, spiritus iste
Post mortem vester, credite, vester erit.
Vivus, et extinctus te semper amabo; sed esset
Viventis melior, quam morientis amor.

FINIS TOMI VI.